

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΣΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 27

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετρίτια ἀργ.	8
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ	28
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται	
ἀποστέλλομένη πρὸς τὸν ταμίαν	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- + Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- + Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
- + Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίσημος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοπόλις καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ βεράτιον τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' — Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία — Σχέσις Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρείας πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν — Ἐκκλησιαστικὰ πάρεργα — Ἐκκλησιαστ. χρονικὰ — Κοινωνήσεις — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΤΟ ΒΕΡΑΤΙΟΝ

ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΙΩΑΚΕΙΜ τοῦ Γ'.

Πάνυ εὐφροσύνης ἀναγράφομεν ὅτι ἡ Α. Α. Μεγαλειότης ὁ μεγαθύμος καὶ σεπτὸς ἡμῶν ἀναξ Σουλτάν Ἀβδοῦλ Χαμίτ αὐθέντης ἡμῶν νέαν περιφανῆ ἐνδειξὴν εὐμενείας καὶ εὐνοίας παρεχόμενος πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἰωακείμ, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς ἅπαν τὸ γένος ἡμῶν, διέταξε τὴν ἐκδοσὴν τοῦ πατριαρχικοῦ βερατίου, ὅπερ ἐκόμισεν εἰς τὴν Α. Θ. Π. τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ὁ βοηθὸς τοῦ τμηματάρχου τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων ἐξοχώτατος Βεχᾶ βέης. Τὸ πατριαρχικὸν βεράτιον συνώδευσεν διὰ τοῦ οἴκειου τεσκερὲ ἡ Α. Ὑ. ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ἀβδουρραχμάν πασᾶς.

Ἡ Α. Θ. Π. δεξαμένη τὸ ὑψηλὸν βεράτιον ἀνέθετο τῷ ἀπεσταλμένῳ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ὅπως διερμηνεύσῃ τῷ ὑψηλοτάτῳ

ὑπουργῷ τὰς ἐνθέριμους εὐχαριστίας καὶ τὴν βαθυτάτην αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην, διαβιβάσασα διὰ τοῦ ἀρχοντος καπουκεχαγιᾶ τῆ Α. Ὑψηλότητι ἴδιον ἀπαντητικὸν τακρίδιον.

Τῇ κυριακῇ δὲ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἶκ. πατριάρχης κατελθὼν ἐκ Χάλκης μετέβη, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος καπού-κεχαγιᾶ Ἀντωνίου βέη Οἰκιάδου, εἰς τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Γιλδίξ καὶ διὰ τῆς Α. Ε. τοῦ ἀρχιγραμματέως αὐτῶν Ταχσίν βέη ὑπέβαλε τῇ Α. Α. Μ. τῷ μεγαθύμῳ ἀνακτι δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου αὐτοῦ τὴν διάπυρον εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ τε καὶ τοῦ γένους ἡμῶν ἐπὶ τῷ νέῳ τούτῳ περιτράνῳ τεκμηρίῳ τῆς αὐτοκρατορικῆς εὐνοίας.

Τῇ δευτέρῃ δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ἐν συνοδίᾳ τοῦ αὐτοῦ ἐπεσκέψατο τὰς ΔΑ. Ὑ. τὸν πρωθυπουργὸν Σαῖτ πασᾶν καὶ τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης Ἀβδουρραχμάν πασᾶν.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία

Α'.

Τελευταίως ἐν τῇ πόλει τῆς Παλλάδος ἀνεκινήθη καὶ πάλιν ζωηρῶς, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ θορυβωδῶς, τὸ ζήτημα τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς λεγομένης τετραφώνου. Ἐν τῷ τύπῳ δημοσιεύονται πλεῖσθ' ὅσαι μουσικαὶ διατριβαὶ ἀντίθετοι καὶ ἀλλήλαις μαχοόμεναι, τι-

νές δὲ καὶ πρὸς ἑαυτὰς ἀντιφάσκουσαι. Εἰς τὸν θορυβῶδη τοῦτον ἀγῶνα ἀνεμίχθησαν δυστυχῶς οὐ μόνον μουσικοὶ καὶ μουσικολόγοι. ἀλλὰ καὶ πᾶς δυνάμενος γράψαι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἑλληνικῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ συντακτικοῦ. Τὸ τεχνικὸν μέρος τῆς μουσικῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ καὶ οὐσιωδέστατον διὰ τὴν ὀριστικὴν τῆς ὑποθέσεως ἐπίλυσιν, ἐθεωρήθη ὡς δευτερεύον, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἀπὸ τῶν σπινθῶν τῶν ἐφημερίδων ἀκούοντάι πατριωτικοὶ μᾶλλον λόγοι καὶ φιλοθρησκοὶ, παρὰ καθαρῶς τεχνικοὶ, δι' ὧν νὰ διαφωτισθῶνται σαφῶς καὶ καθαρῶς τὰ ἐκατέρωθεν διαμυθισθπούμενα θέματα. Παρὰ τῶν ζῶπορο-έρων δὲ πρὸς ἐπικράτησιν τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, δίκην Δαμοκλείου ξίφους, ὡς φθόνητρον ἀναφέρονται καὶ αἱ ἐσχάτως συμβᾶσαι αἱματηραὶ σκηναὶ διὰ τὸ ζήτημα τῆς εἰς χυδαῖον γλωσσικὸν ἰδίωμα μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ ἡ δὴ πλὴν ὅτι λέξεσι μουσικῆ καὶ Εὐαγγελίου τίθενται ἐν ἴση περίπτω μοῖρα! Ἄπομοινοῦσιν ὅμως οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἄνισα ὄλους παραπαίοντες, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας τὸ μὲν ἱερώτατον τοῦ Χριστιανισμοῦ βιβλίον ἀλώδῃτον διεψύλαξεν, ἐνῶ τούναντίον ἐν τῇ μουσικῇ ἐποιήσατο χρῆσιν διαφόρων μουσικῶν συστημάτων ἀναλόγως πάντοτε τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐμπειρώσεως καὶ διαδόσεως τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς θέσεως τῶν διαφόρων χριστιανικῶν κοινοτήτων. Οὕτω κατὰ μὲν τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ βλέπομεν τὴν ἱερὰν τῶν χριστιανῶν μουσικὴν ἐν ἀπλῇ καὶ ἐμβρυώδει καταστάσει, ἀπὸ δὲ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου προσλαμβάνουσαν τεχνικωτέραν καὶ μεγαλοπρεπέστεραν ὄψιν, καὶ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐξικομένην εἰς τὸ ὑψίστον τῆς προσόδου σημείου, οὕτως ὥστε νὰ γίνῃ ἀνάγκη καὶ περιθρηκώσεως τῆς τοιαύτης ἱερᾶς ψαλμοδίας καὶ δι' ἀναλόγον παρασημαντικῆς.

Ἄλλὰ κατόπιν μετὰ τῆς καταπτώσεως τοῦ ἔθνους, ὡς εἰκόσ, κατέπεσε καὶ ἡ ἱερὰ αὐτοῦ μουσική. Οἱ πολυάριθμοι μουσικοὶ χοροὶ τῶν Βυζαντινῶν καὶ τὰ θεσπέσια αὐτῶν μουσικὰ μέλη οὔτω πενιχρὰ ἐνεδύθησαν περιβολῆν, ὥστε ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαις νὰ ἀντιπροσωπεύωνται καὶ νὰ ἐρμηνεύωνται ὑπὸ δύο μόνον ψαλτῶν, τοῦ δεξιῦ δὴλονότι χοροῦ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ, ὑποχρωμένον ὄντων μόνον νὰ ἴδωσι τόσα καὶ τόσα θυμῆρη ἐκκλησιαστικὰ μέλη, τὰ

ὁποῖα ἄλλοτε πολυπληθεῖς χοροί, ὑπὸ αὐτοκρατορικῶν καὶ πατριαρχικῶν ταμείων συντηρούμενοι, ἐξετέλουν ἐν ὑψίστῃ τεχνικῇ ἐντελείᾳ. Ἄλλὰ παρ' ἡμῖν τὰ τοιαῦτα πλουσοπαροχα ταμεῖα παντελῶς ἐξέλιπον, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ τὰ ψαλλόμενα ἐκάστοτε ἐκκλησιαστικὰ μέλη κατέστησαν κατ' ἀνάγκην τόσον ἰσχνὰ καὶ τόσον μονότονα, ὥστε ν' ἀδυνατώσι γενναίως νὰ διεγείρωσι τὸ θρησκευτικὸν φρόνημα τῶν χριστιανῶν. Κατακρίνομεν τοὺς ἐρμηνεῖς τῆς γεραρᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς ἐπὶ κατοτέχνω ρινοφιδῆ· ἀλλὰ πῶς ἴπο δυνατὸν οὗτοι μόνον κανενικῶς καὶ εὐαρέστως νὰ ψάλλωσι τὰ τόσα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἄσματα, ἅτινα ἐπὶ Βυζαντινῶν, ὡς προείπομεν, ἐποιήθησαν διὰ πολυαριθμοῦς καὶ καλῶς συντηρουμένους χοροῦς;

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις καταστάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς διεγερθείσης σφροδᾶς περὶ αὐτὴν διαμάχης, ἴδωμεν ἤδη τί αὐτόθι ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ τίνα τὰ αἴτια τοῦ κατὰ τῆς λεγομένης τετραφωνίας ἐξεγερθέντος πολέμου.

Ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἐν τοῖς κεντρικωτέροις τῶν Ἀθηνῶν ναοῖς εἰσῆχθη ἡ λεγομένη τετραφωνία. Οἱ πρωτοῦργοι τῆς εἰσαγωγῆς ταύτης ὑπῆρξαν τόσον ἀδέξιοι, ὥστε ἀντὶ νὰ περικαλύψωσι τὰ ἱερὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας διὰ τῶν πολυφῶνων τῆς μουσικῆς τόνων καὶ νὰ ἐξάρωσι τῆς θρησκευτικῆς μελωδίας τὴν ἱεροπρεπῆ ἐκφρασιν τούναντίον διέστρεψαν αὐτήν. Οἱ μὲν γνῶσται τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς μετέγραψαν τὰ ἱερὰ ἡμῶν μέλη εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν κατὰ τοὺς κανόνας καὶ ὑπαγορεύσεις τῆς νῦν ἐν χρήσει δυτικῆς τέχνης, οἱ δὲ ἐπιχειροῦσαντες νὰ περιβάλωσι διὰ τετραφωνίας τὰς ἑλλίπῳς μεταγεγραμμένας τῆς ἐκκλησίας μελωδίας προέβησαν εἰς τὴν πολυφῶνον αὐτῶν περιβολὴν διὰ τρόπου ἐπίσης ἐσφαλμένου, διότι εἰργάσθησαν ἐπ' αὐτῶν ὥσει εἶχον μουσικὰ πρόσηντα τῆς **μείζονος** (maggiore) καὶ **ἐλάσσονος** (miniore) εὐρωπαϊκῆς κλίμακος. Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα μόνον τὰ πράγματα χωρὶς νὰ εἰπομέν τι καὶ περὶ τῶν προσώπων, ὧν τινα μάλιστα ὑπῆρξαν οὐ μόνον ἑτεροδόξα, ἀλλὰ καὶ ἀλλοθενῆ. Οὕτω λοιπὸν τὰ εἰς ὀκτὼ διαφόρους Ἠχοῦς συντεθειμένα ἄσματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς ὑπὸ τε ρυθμικὴν καὶ μελικὴν ἐποψιν ὑπὸ ἑλλίπους τετραφωνίας περιβλήθηνα παρῆλλαξαν σοβαρῶς καὶ ἀπώλεσαν τὸν οὐσιώ-

δι' αὐτὼν χαρακτῆρα. Καὶ οὕτως ὑπὸ μὲν μελικίν ἔποψιν τὰ **ὀκτώηχα** τῆς ἐκκλησίας ἴσμεν ὅτι ἐγένοντο **δίηχα**, τὰ δὲ **πολύρρυθμα** κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον μετετρέπησαν εἰς **μονόρρυθμα**. Ὅταν δὲ οἰαδιπότε ἐθνικὴ ἱερὰ μουσικὴ ὑπὸ μελικίν καὶ ρυθμικὴν ἔποψιν ὑφίσταται τοιαύτας οὐσιώδεις παραλλαγάς, χάριν τῆς κατὰ τὸν εἰδικὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον τετραφώνου αὐτῆς περιβολῆς, τότε οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ θρησκευτικὸς καὶ ἐθνικὸς χαρακτῆρ τῆς τοιαύτης μουσικῆς οὐσιωδῶς ἀπόλλυται, καί, ἂν τὸ αἶσθημα τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τῆς θρησκείας δὲν κατέλιπε τὸν νοῦν τῶν ἀκροατῶν, συμβαίνουν ἀντιδράσεις δυνάμεναι νὰ ἐπιφέρωσιν οὐχὶ εὐαρέστους συνέπειας.

Πέρυσιν ἔνεκα τῶν ἀσκήσεων τοῦ χοροῦ τῆς «**Ἰογινεῖας ἐν Ταύροις**» παρεπιδημούντες ἐν Ἀθήναις ἐξ εἰδικοῦ ἐνδιαφερόντος κινούμενοι ἐπεσκέψθημεν τοὺς κεντρικωτέρους τῆς περικαλλοῦς πρωτευούσης ναοῦς. Παρητηρήσαμεν ὅτι εἰς τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσι πολυμελεῖς χοροὶ ψάλλοντες ἐν τετραφώνῳ μουσικῇ. Ἀλλὰ τὸ κύριον μέλος τῶν τετραφώνως ψαλλομένων ἰσμάτων, πλὴν ἐλαχίστων ἔξαιρέσεων, εὔρομεν ἥκιστα ἑλληνικόν. Ἄλλα μὲν τούτων ψάλλονται ὄντ. κατὰ τὴν ξενικὴν ὄλως τετραφώνου ἐκδοσὶν τοῦ Χαβιαρά, ἄλλα κατὰ τὸ **ρωσσο-ἑλληνικόν** σύστημα τοῦ αἰμυνίστου Ἀλεξάνδρου Κατακουζίνου, τὸ ἐκπονήθη ἐν τῶν εἰδικῶν ἀνακτορικῶν χορῶν τῆς Α.Μ. τῆς βασιλείας Ὀλγας, καὶ ἄλλα, ὅπερ τὸ καὶ πάντων χειρίστον, κατὰ τὰς ἀτομικὰς ἐμπνεύσεις τῶν διευθυνόντων τοὺς χορούς! Μόνον ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ καὶ εἰς ἄλλας τινὰς μικρὰς ἐνοριακὰς ἐκκλησίας ἠκούσαμεν ψαλλομένας κατὰ ἐκκλησιαστικὸν πῶς τρόπον, κατὰ τὸν διὰ τῆς ζωῆς παραδόσεως παρ' ἡμῖν διπλοῦσι σωζόμενον. Ἀλλὰ παρητηρήσαμεν, ὅτι τὸ ρεῦμα γενικῶς ἐκκλίνει ὑπὲρ τῆς τετραφώνου ἐκτελέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἰσμάτων, ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς εὐλαβοῦς τήρησεως τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ μέλους, ὅπερ θὰ ἐχρησίμευεν ὡς τὸ μόνον ἱερὸν σύμβολον τοῦ ἀρρήκτου τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ὀρθοδόξων Ἑλλήνων δεσμοῦ.

Τοσαύτη βαρεῖα ἀγανάκτησις κατέλαβε τὴν ψυχὴν μου διὰ τὴν ἀνευλαδίαν ταύτην ἀθέτησιν τῶν διὰ βαρυτάτων ἐθνικῶν κόπων καὶ μόχθων περιωθέντων τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας μελωδημάτων, ὥστε δὲν ἐδειλίασα νὰ μεταβῶ εἰς

τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν διὰ νὰ ἐκφράσω τῷ τότε σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ ὅ,τι βαρυνάγουσα ὀρθοδόξον Ἑλλήνος ψυχὴ δύναται νὰ ἐκφράσῃ. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἢ μακρὰ ἐξ Ἀθηνῶν ἀπουσία τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου δὲν μοὶ ἐπέτρεψε νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐνδομυχοῦ ἐσχίην μου. Διανοήθην τότε διὰ δημοσίας τούλαχιστον διαλέξεως νὰ διατυπώσω τὴν ἐμὴν γνώμην περὶ τοῦ ἀτόπου, ὅπερ συμβαίνει ἐν ταῖς ὁμοδόξοις ἐκκλησίαις τῆς ἑλληνικῆς πρωτευούσης. Ἀλλὰ παρὰ φίλων ἢ ἐποχῆ διὰ τοιαύτας διαλέξεις ἐκρίθη ἀκατάλληλος, καθόσον ὁ περισσότερος κόσμος εὔρισκετο εἰς τὰς ἐξοχάς. Μὴ δυναθέντες λοιπὸν οὐδὲν νὰ εἰπωμεν καὶ οὐδὲν νὰ πράξωμεν μετὰ τὴν παράστασιν τῆς «Ἰογινεῖας» ἐπεστρέψαμεν εἰς τὰ ἴδια. Κατωρθώσαμεν ὅμως εὐτυχῶς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ν' ἀνταλλάξωμεν ὀλίγας τινὰς σκέψεις μετὰ τοῦ δραστηριωτάτου διευθυντοῦ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν κ. Γ. Νάζου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου τὸ μόνον μουσικὸν τῆς Ἑλλάδος πανδιδακτήριον ἐφθασεν εἰς σημεῖον λίαν εὐχάριστον. Ἐν σχετικῇ λοιπὸν ὁμιλίᾳ εἶπεν ὁ προοδευτικὸς οὗτος ἀνὴρ, ὅτι, εὔρισκομένου καταλλήλου πόρου, εἴχεν ὄλην τὴν καλὴν διάθεσιν νὰ ἰδρῆσῃ καὶ ἐν τῷ Ὁδείῳ τμήμα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἐν ᾧ μετὰ τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας νὰ παρασκευασθῶσι καὶ τέλειοι μουσικοὶ χοροὶ διὰ τοὺς ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' ἢ ἐλλείψεις τῶν καταλλήλων ἐπιστημόνων μουσικῶν, γνωρίζόντων καλῶς καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ἐκράτει αὐτὸν εἰς δισταγμούς. Οἱ ἐν τῷ Ὁδείῳ φοιτῶντες μαθηταὶ καὶ μαθήτριά, μᾶς εἶπε, τυγχάνουσι πάντες σχεδὸν μεμορφωμένοι καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἢ πρὸς αὐτοὺς παρεχομένη διδασκαλία πρέπει νὰ εἶνε ἀναλόγως σοβαρὰ καὶ θετικὴ. Κατὰ ταῦτα ἄρα ἢ ἰδρῆσις ἐν τῷ Ὁδείῳ ἰδιαίτερον τμήματος ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐξηρητάτο ἀπὸ δύο τινά: α'] ἀπὸ ἐπαρκείας πόρου καὶ β'] ἀπὸ καταλλήλων ἐπιστήμονας μουσικῶν.

Ἰσως τινὲς χαρακτηρίσωσιν ἡμᾶς ὡς ὑπεράγαν αὐστηροὺς ἢ καὶ ἄγαν φανατικοὺς διὰ τὸ ζήτημα τῆς τετραφώνου ἐκτελέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἰσμάτων. Ἄπαγε! Κατ' ἀρχὴν εἴμεθα ὑπὲρ τῆς πολυφώνου ἐκτελέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἰσμάτων· ἀλλ' ἐννοοῦμεν ὅπως ἢ πολυφῶνος αὕτη ἁρμονία νὰ μὴ καταστρέφῃ τὸ πρωτότυπον ἐθνικὸν μέλος, ἀλ-

λά να γονιμοποιή αὐτὸ καὶ νὰ ἐνδιχῆ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν μελωδικὴν αὐτοῦ ἐκδηρατικότητα.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς εἶνε καθ' ἡμᾶς μᾶλλον ἔθνικόν παρά θρησκευτικόν. Διάφοροι ὀρθόδοξοι λαοί, ὡς γνωστόν, καίτερο παρ' ἡμῶν παραλαβόντες τὴν ὀρθοδοξίαν, ἐν τούτοις τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς αὐτῶν ἕμους ψάλλουσι διαφοροτρόπως. Ρῶσοι, Ρωμᾶνοι, Σέρβοι, Μαυροβούνιοι κλπ. ἔχουσι ἰδίαν ἔθνικὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν περιβεβλημένην μάλιστα καὶ δι' ἰδιαίτερας τετραφωνίας. Ἄλλ' ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία γνωρίζουσα καλῶς τὸν σκοπὸν τῆς ἱερᾶς μουσικῆς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ λατρείᾳ οὐδέποτε ἐπέβαλε τὴν ἡμετέραν μουσικὴν εἰς τοὺς ὁμοδόξους μὲν, ἀλλοεθνεῖς ὅμως λαοὺς, ἀλλ' οὔτε ἐκάκισέ ποτε καὶ τὸ πολύφωνον ἄρμονικὸν σύστημα τῆς μουσικῆς αὐτῶν. Μόνον διὰ τῶν φθόγγων τῆς ἔθνικῆς μουσικῆς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξαρθῆ ὁ χριστιανὸς εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν θεῶν ἔννοιῶν καὶ ὑψηλῶν διδαγμάτων τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ἕμων. Τὴν παρατήρησιν ταύτην κάμνομεν δι' ἐκείνους ἰδίᾳ ἐκ τῶν λεγομένων μουσικῶν, οἱ ὅποιοι τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς ἐννοοῦσι νὰ παραστήσωσιν ὡς ζήτημα θρησκευτικοῦ δόγματος! Οἱ τοιοῦτοι ἀναμφιδόλως πάσχουσι ἀπὸ παντελῆ ἀγνοίας τῆς ἱστορίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ μουσικῆς, τάναντία ὅλος διδασκούσης.

Ἡ παρ' ἡμῖν λοιπὸν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἀπὸ τῆς τεχνικῆς αὐτῆς ἀπόψεως ἐξεταζομένη εἶνε ζήτημα μᾶλλον ἔθνικόν παρά θρησκευτικόν. Ἄν δὲ συνημιμένως πολλάκις ἐξετάσθῃ τοῦτο, ὁ λόγος ἐγκείται ἐν τούτῳ, ὅτι θρησκεία καὶ ἔθνισμός συνεταιρίσθησαν παρ' ἡμῖν. Ἄλλὰ πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐπίλυσιν καθαρῶς τεχνικῶν σημείων ἐχρησήμεσαν πάντοτε οἱ μακραίωνες κανόνες τῆς ἔθνικῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ζήτημα τοῦτο ἀφορᾷ κυρίως τὸν ἡμέτερον ἔθνισμὸν, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἠρροντίσωμεν παντοιοτρόπως, ἵνα τοῦτο ἀναποκριθῆ ἰδίᾳ εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἔθνικὰς ἀνάγκας τῶν ὀρθόδοξων Ἑλλήνων. Ὅπως δὲ προσπαθοῦμεν ν' ἀποκτίσωμεν ὁμοίμορφον ἔθνικὴν γλῶσσαν, οὕτω δεῖ νὰ ἠρροντίσωμεν ὅπως ἔχομεν καὶ ὁμοίμορφον ἔθνικὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν. Διότι τὸ ὁμοίμορφον τῆς γλώσσης καὶ τῆς μουσικῆς οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῆ, ὅτι τὰ μέγιστα

συμβάλλουσιν εἰς τὴν ἐνότητα σύμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ. Κατὰ ταῦτα ἄρα, καίτερο κατ' ἀρχὴν μὴ ἀποδοκιμάζοντες τὴν πολυφώνον ἁρμονικὴν ἐκτελεσθῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ᾠμάτων, ἐν τούτοις ἐπιδοκιμάζομεν πληρῶστα τὴν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν τῶν Ἀθηνῶν κατάργιον τῆς ὀθνεῖας ἐκείνης τετραφωνίας, ἡ ὁποία οὔτε κατὰ τὸ μέλος, ἀλλ' οὔτε καὶ κατὰ τὸν ρυθμὸν εἶχε σχέσιν τινὰ πρὸς τὰς γεραρὰς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν μελωδίας. Εἰς τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς ζῆ τὸ ὀρθόδοξον ἑλληνικὸν Γένος, ἠρρονὸν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιτραποῖται ταυτὰ μουσικὰ ἄλλα, διασπῶντα οὐσιωδῶς τὴν μουσικὴν ἐνότητα τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπορῶ δὲ μάλιστα καὶ ἐξίσταμαι πῶς ἡ Ἱ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν νῦν κατεξανισταμένων φιλοπατριδῶν ἀνδρῶν ἠνείχοντο ἐπὶ τόσα ἔτη τὰ διασπαστικὰ ταῦτα μουσικὰ ἄλλα ἐν τῇ σωτηρίᾳ κιβωτῷ τοῦ πολυπαθοῦς ἔθνους, τὰ ὁποῖα θάπτον ἢ βράδιον ἰδύναντο νὰ ἐπιφέρωσι δυσάρεστα ἔθνικὰ ἀποτελέσματα;

Κατ' ἀρχὴν λοιπὸν εἴμεθα ἐναντίον τοῦ εἶδους ἐκείνου τῆς ἐλευθεριαζούσης τετραφωνίας, ὅπερ οὐδόλως ἐννοεῖ νὰ σεβασθῆ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἔθνικὴν ἐνότητα καὶ ὑπόστασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ᾠμάτων, ἀλλὰ δὲν κηρυττόμεθα πολέμοι καὶ κατὰ τῆς θεσπεσίας ἐκείνης πολυφώνου ἁρμονίας, ἥτις οὐ μόνον σπουδαίως ἐνισχύει καὶ γονιμοποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν τῶν γεραρῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελωδιῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν εὐπετῶν αὐτῆς μελωδικῶν περὶ γῶν μεταφέρει ἡμᾶς ἐγγύτερον τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, τοῦ μετὰ τῆς ἁρμονίας τῆς ἠύσεως ἐν τῇ ἀκρᾷ Αὐτοῦ ἀγαθότητι δωρησαμένου ἡμῖν καὶ τὴν πολυφώνον ἁρμονίαν ἐν τῇ θειοτάτῃ τῶν τεχνῶν μουσικῆ.

(ἔπειτα συνέχεια)

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΣΧΕΣΙΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ*

Ἡ ἐκ τούτων περιστάσεων παρασκευασθεῖσα εὐάρεστος μετατροπὴ τῶν σχέσεων τοῦ χριστιανισμοῦ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἐπὶ τὰ

* Συνεχ. ἀπὸ σελ. 268—269.

κρείττω, σπουδαίως υπεδοθήει τὸ ἔργον τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν προσεγγίσεως. Δυστυχῶς ὅμως τὸ ἔδαφος πρὸς παραδοχὴν τῆς γνώμης τοῦ Ἰουστίνου δὲν ἦτο παρεσκευασμένον· καὶ ἐπέπρωτο ἔτι ἐπὶ μακρὸν νὰ προσδοκῶμεν τὸν θρίαμβον τῶν ὑπ' αὐτοῦ κηρυχθεισῶν ἀρχῶν. Διότι παρὰ τῆς γνώμης τοῦ ἐκ φιλοσόφων χριστιανοῦ τούτου συγγραφέως ἀνεπτύσσεται καὶ ἕτερα ὄλως ἀντίθετος ταύτῃ γνώμη, ὅτι δηλαδὴ ἡ φιλοσοφία ἔλκει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος, καὶ ὡς τοιαύτη οὐ μόνον ὠφέλειαν οὐδεμίαν δύναται νὰ παράσῃ τῷ χριστιανισμῷ, ἀλλὰ καὶ πᾶν τούναντίον, βλάβην. Ἐμεῖς μὲν τῆς γνώμης ταύτης ὑπέραμχοι παρουσιάζομεν τὸν Τάτιανόν τε καὶ τὸν Σύρον μαθητὴν τοῦ Ἰουστίνου, Τερτυλλιανόν, Θεόφιλον ὁ Ἀντιοχείας καὶ ἄλλοι, ἐκ τῶν παρεκτεροῦν τοῦ γνωστικισμοῦ τοιαύτην τινὰ περὶ φιλοσοφίας μορφώσαντες γνώμην.

Ὁ γνωστικισμὸς ἀντὶ τῶν τὰς μεταφυσικὰς ἀρχὰς καὶ θεωρίας ἀπὸ ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς θεοσοφίας, καὶ συμμιγνύων τὰ διάφορα ταῦτα στοιχεῖα μετὰ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, ἐγκλειῶν ἅμα ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κόλποις πολλοὺς πεπαιδευμένους καὶ φιλοσοφικῶς κατηρτισμένους ἄνδρας, οἷον ὁ Βασιλείδης, ὁ Οὐαλλεντίνος, ὁ Μαρκίων, ὁ Ἑρακκλῆων, ὁ Σατορνένος καὶ ὁ Βαρδιόνης, μετ' ἐπιτυχίας ἐργάζετο καὶ κατέκτα ἔδαφος ἐν μέσῳ τῆς ἀνεπτυγμένης ἔθνικῆς κοινωνίας, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ β' αἰῶνος ἐξηπλώθη εἰς βαθμὴν σπουδαίως ἀπειλοῦσα τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Δὲν ἔπρεπε δὲ καὶ δὲν ἠδύνατο βεβηχίως οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὲνωσιν ἀδιάφοροι πρὸ τοιοῦτου δεινοῦ ἀντιπάλου, ὅστις ὑπὸ τὸ πρόσχημα βιαιωτέρας καταλήψεως τοῦ περιεχομένου τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἀπειμακρύνετο τοῦ γνησίου χριστιανικοῦ πνεύματος ἐν τε τῇ θεωρητικῇ καὶ πρακτικῇ διδασκαλίᾳ, ἀναμιγνύων τῇ εὐαγγελικῇ ἀλλοτριᾷ ἰδέᾳ, παραχαράττων τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου διὰ τῆς ἀλληγορικῆς ἐρμηνείας καὶ συμμορφῶν αὐτὴν πρὸς τὰς ἰδίας προκαταλήψεις καὶ φαντασιοπληξίας. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὡς π. γ. ὁ ἐπίσκοπος Λουγδύνου Εἰρηναῖος ὤψωσαν τὴν σθεναρὰν αὐτῶν φωνὴν πρὸς ὑπεράπαισι τῆς ἀπειλομένης ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας καὶ διὰ πολεμικῶν συγγραμμάτων ἀνεσκευάσαν τὴν μεγαλοπρεπῆ μυθολογίαν τῶν φαντασιοκόπων τούτων τὴν μετὰ βελτιοῦσιν καὶ ποιητικῆς ἐξάρσεως ἀφηγομένην τὴν ἱστορίαν τοῦ σύμπαντος. Ἄλλ' ἢ ἐλευθερία, μεθ' ἧς ἡ ψευδώνυμοι γνώσις ἐπωρελεῖτο καὶ μεθῆρμόθεν εἰς τὸ ἴδιον σύστημα τὰ δόγματα τῆς

ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἔθληκεν ἐν ἀμφιδόλῳ τὴν ἐκ ταύτης ὠφέλειαν, παρέσχεον ἀρρημὴν ὅπως ἡ φιλοσοφία θεωρεῖται αἰτία πασῶν τῶν ἐν τῇ αἰρέσει ταύτῃ ἀποπλανήσεων, ἐξίγχευε τὴν μὴνιν καὶ τὰς προσβολὰς τῶν μημημενευθέντων συγγραφέων, ὅστινες ἀνεστάτως καὶ ἐχθρικῶς διέθληκαν τὴν κοινὴν γνώμην κατὰ τῶν πνευματικῶν προϊόντων θεωρητικῶν περιεχομένου τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυίας.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ περιστάσεις καὶ τὸ ἐν τῷ χριστιανισμῷ ἐπικρατοῦν πνεῦμα. καθ' ἣν ἐποχὴν ἔζη Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς· ἔθεν καὶ βλέπομεν πολλοὺς τῶν χριστιανῶν τοῦ παρόντος χρόνου ἐπιθυμοῦντας τὸν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ μόνῃ τῇ ἀπλήτῃ πίστει περιορισμὸν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἐκ δέους ἀπαιτοῦντας τέλειον ἀποκλεισμὸν τῆς φιλοσοφίας ἀπ' αὐτοῦ ἢ ὡς τινος περιττοῦ ἢ ὡς ἐπικινδύνου διὰ τὴν ὀρθόδοξίαν αὐτῆς, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος ἐλκούσης, ὡς αὐτὸς ὁ Κλήμης μαρτυρεῖ. «Οἱ πολλοὶ, λέγει, καθάπερ οἱ παῖδες τὰ μαρμαλούκια, οὕτω δεδίασι τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν φοβούμενοι μὴ ἀπαχάγῃ αὐτοῦς (Στρ. βιβλ. VI Κεφ. X. 301). . . οὐ λέληθε δὲ με καὶ τὰ θρυλούμενα πρὸς τινῶν ἀμαθῶς ψυροδεῶν, γρηναί λεγόντων περὶ τὰ ἀναγκαιότατα καὶ συνέχοντα τὴν πίστιν καταγίνεσθαι. Τὰ δὲ ἔξωθεν καὶ περιττὰ ὑπερβῆναι, μάτην ἡμᾶς τρίβοντα καὶ κατέχοντα περὶ τοῖς οὐδὲν συμβαλλομένοις πρὸς τὸ τέλος· οἱ δὲ καὶ πρὸς κακοῦ ἐν τὴν φιλοσοφίαν εἰσδεδυμένοι τὸν βίον νομίζουσιν ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τινος εὐρετοῦ πονηροῦ» (Στρ. βιβλ. I Κεφ. I. 708).

Ὅποιόν τι ἔμελλεν ἀρὰ γὰρ νὰ ἦναι τὸ τέλος τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐκ τῆς ἐθριαμβευτικῆς καὶ προκαταλήψεως κατὰ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ὠφελείας τῆς φιλοσοφίας γνώμης; Δὲν ἔκλειεν ἀρὰ γὰρ τὰς θύρας τοῦ χριστιανισμοῦ παντὶ λογίῳ καὶ φιλοσοφικῶς κατηρτισμένῳ ἀνθρώπῳ, ἐὰν ὑπερεοδοτο οὗτος ὅπως νομίζῃ προῖον τοῦ διαβόλου, ὅτι προηγούμενος ὡς ἀληθῆς καὶ ἱερόν ἐσέβητο, ἔτι δὲ ἀνωρελὲς καὶ βλαβερὸν ἐκάειτο, ἐν ᾧ ἀπὸ νεότητος ἀνετράφη καὶ ἐπαιδεύθη; Εἰ καὶ δύσκολον εἶνε νὰ ἀποφανθῇ τις περὶ τούτου ἐν τῇ παρουσίᾳ περιστάσει, ἀναμφήριστον ὅμως τυγχάνει ὅτι οὐδὲν κέρδος ἐκ τῆς προλήψεως ταύτης ὁ χριστιανισμὸς θὰ προσεπορίζετο. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λοιπὸν ἔμβα συνηγήθησαν ἅπαντα τὰ πνευματικὰ στοιχεῖα τῆς τε Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς καὶ περιήλθον εἰς ζῶσαν πρὸς ἄλληλα ἐπικοινωνίαν, ἔμβα ἤκαμειν ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ ὁ γνωστικισμὸς, ὁ ἐκ ταύτης ἀρῶμενος, εὐρέως διεδίδετο, λίαν ἐγκαίρως κατε-

νοήθη ἡ ἀνάγκη τῆς φιλοσοφικῆς μορφώσεως ὑπὸ τῶν ἡγετῶν τῆς χριστιανικῆς κοινότητος τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης· ἔθεν ὑπὸ πνεύματος προηλυτιστικοῦ ἐμπνεόμενοι οὗτοι, ὑπὸ τῆς ἐξέως δηλονότι τοῦ πολλαπλασιάζεται τὸν ἀριθμὸν τῶν πιστῶν τῆς ἑαυτοῦ κοινότητος, καὶ ἀντιδράσει κατὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, διανοήθησαν νὰ ὑπερπληθύνωσιν, εἰ δυνατόν, τὰ ἔθνη τῆς κοινῆς πίστεως καὶ ἐπιδιώκοντες τὸν συμβιβασμὸν χριστιανισμοῦ καὶ ἑλληνικῆς φιλοσοφίας νὰ ἐπιτύχωσι τὸν συνδυασμὸν καὶ στενὸν σύνδεσμον τῆς χριστιανικῆς πίστεως μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τῆς ἀποκαλύψεως καὶ φιλοσοφίας· ἐν ἄλλαις λέξεσι νὰ ἀναπτύξωσιν ἐπιστημονικῶς καὶ διὰ φιλοσοφικῆς χροιάς νὰ περιβάλλωσι τὸ περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τοιαύτης τινὸς ἐπιχειρήσεως ἤλπιζον ὅτι φυσικῶς ἐμελλε νὰ ἐπακλουθῆται ἡ ἐδραϊστικὴ τῆς ἀμριταλαντευομένης πίστεως τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἀνακοπὴ τῶν προόδων τοῦ γνωστικισμοῦ, ἔστι· διὰ συστηματοποίησεως τῶν πολυμῶρφων στοιχείων τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας παριστάμενος πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἀπλοῦ πιστοῦ ὡς τι ὑψηλότερον, ἐπιτυχῶς προσηλύτιζε καὶ ἐξηπλοστο οὐ μόνον ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ μεμορζωμένου εἰδωλοκρατικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀπλῶν χριστιανῶν, ἑξαπατῶν τὰς ἀθνεῖς διανοίας διὰ τοῦ φάσματος τῆς γνώσεως, μεταπειθῶν καὶ προσελκύων αὐτὰς εἰς τὰ πολυμήχανα καὶ ὀλέθρια αὐτοῦ δίκτυα.

(ἔπειτα συνέχεια).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΑΡΕΡΓΑ

Ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας ἀγιώτατοι πατριάρχαι Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων ἐπορεύοντο κακοχουμένοι μακρὰν ὁδὸν πρὸς τὸν ὀρθόδοξον κόσμον ἀπὸ βορρᾶ μέχρι νότου ὅπως πορίζωνται τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν τοῦ Θεοῦ ἁγίων οἰκῶν. Κέντρον δ' ἔχοντες τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων πρὸς διαμονὴν, καὶ οἰοῦν ἀνάπαιυαν τῶν μεγάλων κόπων καὶ μόχθων, καὶ συσκευτόμενοι διεφύλαττον τοὺς ἁγίους οἰκούς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ πάσης τῆς ἐπιπρείας, ἤρουντο δὲ καὶ παρὰ τῆς ἄνωθεν τεταγμένης ἡμῶν κραταιᾶς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τὰς ὑψηλὰς διαταγὰς πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου αὐτῶν.

Ἄξιον δὲ μελέτης ὅτι οἱ ἀγιώτατοι πατριάρχαι κατὰ τὴν ἐν τῇ βασιλευσίᾳ διαμονὴν συνατελαμβάνοντο ἐν ἀμοιβαίᾳ τῶν διαφόρων ὑποθέσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἐπαρουσιάζοντο ἐν ταῖς συνεδριάσει τῆς ἱερᾶς Συνόδου, συνυπέγραψον εἰς τὰ ἐκδιδόμενα ἔγγραφα ὡς τοῦτο δεῖκνυται ἐν ταῖς διαφόροις ἀποφάσεσι, τόμοις καὶ ἱεροῖς σιγίλλοις.

Ἐξαιρετικὴν μάλιστα προνομιοῦχον χάριν εἶχεν ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὅστις συνυπέγραφε καὶ εἰς τὰς ἐκδιδομένας Μετριοτήτας, αἵτινες κατήρχοντο αὐτολεξεῖ οὕτω· «Ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν συνυποχόμενων αὐτῇ ἐν τῷ παρόντι τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Κυριλλου, καθ' ὅσον μετ' αὐτὸν οὐδεὶς ἄλλος πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐλθὼν διέμεινεν ἐν βασιλευσίᾳ διαρκῶς.

Ἐξ αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων εὐδελον γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰδιωτικῶν πληροφοριῶν ἀνομολογεῖται, οἷους κόπους καὶ ἀγῶνας, καὶ θλίψεις ὑπέστησαν οἱ πάλοι μακάριοι ἄνδρες, οὓς δικαίως δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν μάρτυρας τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς καὶ διακονίας. Οἷα ἀξιάγαστα παραδείγματα μιμήσεως! Ἐν τῇ ἀεργίᾳ μου ἀρυσθεὶς πάρεργά τινα εἰς τὸν σωζόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Μ. Λαύρας αὐτογράφων ἐπιστολῶν τῶν πατριαρχῶν τοῦ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου, καὶ τοῦ Σιλδέστρου Ἀντιοχείας πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἄρτης Νεόφυτον Μαυροματῆν δημοσιεύω ταῦτα διὰ τῆς φιλίας «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Ἄθῳ, μαΐος.

Ἄλ. Ἐ. Λαυριώτης.

Ἀπὸ Σουλίου, αψκ', μαῖου κα'.

Θεῖψ ἔλειε ὑγιαίνοντες· περιοδεύοντες εἰς τὰς κωμοπόλεις τῆς Θράκης διὰ τινὰ βοήθειαν τοῦ Ζωοδόχου Γάβρου μὲ σκοπὸν ὅτι τὸν ἐρχόμενον ἰούλιον νὰ εὐρεθώμεν εἰς βασιλεύσαν, καὶ ἔπειτα χωρὶς ἀργοποιᾶν νὰ μισεύσωμεν διὰ τὰ παραθαλάσσια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἄχρι καὶ Σμύρνης, καὶ μὲ τέτοιον τρόπον νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ.

Χάρις τῷ Θεῷ πολλὰς καὶ μυριάς ὅτι δὲν ἐτύχουν μῆτε ἡμεῖς μῆτε ἡ πανιερότης τῆς εἰς τὰ παρελθόντα ἐκκλησιαστικᾶ σκάνδαλα ἐν τῇ βασιλευσίᾳ, τῶν ὁποίων οὐχ ὀρώμεν ἄχρι τοῦ νῦν καμῖαν ἀγχιθὴν ἐκβῆσαι.

Ἀπὸ Πάλεως, αψκ' αὐγούστου κδ'.

Περὶ τῶν δύο φίλων χροποῖόν τι δὲν ἔχομεν νὰ

πατριάρχει πρώην Κωνσταντινουπόλεως κκ. Νεόφυτος και Ἄνθιμος, ὅστις παρίστη και τῇ τετάρτῃ, και ὁ μακροβιότατος πρώην Ἱεροσολύμων κ. Νικοδήμος. — Τῶν 89 μαθητῶν τῆς Σχολῆς εἰς ἐστὶ πρεσβύτεροι, ἐξ ἑκάστου ἐξ ἑξήκοντα (ὧν οἱ τρεῖς τελειόφρονες) και δύο μοναχοὶ προερχόμενοι ἐξ Ἁγίου Ὄρους. Οἱ ἐρέτες ἀπολυόμενοι εἰσὶν ἑπτὰ, ὧν ἡ ἀναγράφουσι γενέσεται, κατὰ τὰ νομοθετήματα, μετὰ τὴν πατριαρχικὴν και συνδικτικὴν λειτουργίαν τῇ μεθ' ἑαυτῶν κυριακῇ, καθ' ἣν, εὐμενεῖ καλεῖται τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου χειροτονηθήσεται πρεσβύτερος ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἱερολογ διακονος κ. Δημήτριος Γεωργιάδης.

— Γάμος. — Τῇ κυριακῇ ἐγένετο ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ γάμος τοῦ ἀρχοντος Μ. Χαροβύλακος και χρονογράφου τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Μανουὴλ Ἰω. Γεδών μετὰ τῆς δεσποινίδος Εὐγενίας Κ. Λαγουδάκη, ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτης συρροῆς ἐκλεκτοῦ κόσμου. Τὰ μνηστρα ἠλλόγησεν ὁ πανερώτατος μητροπολίτης Σάφρων κ. Μιχαὴλ Κλεόβουλος, σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, τὸ δὲ μυστήριον ἐτέλεσεν ὁ πανερώτατος μητροπολίτης Κορυθαῖος κ. Φώτιος, παρανόμφου γενουμένου τοῦ κ. Δημητρίου Σαφρονιάδου ἐρέτη, διαχειριστοῦ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως». Οἱ νεόνυμφοι εὐχάσθησαν τὰς συγχρητηρίους εὐχὰς τῶν πολυπληθῶν φίλων ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Μ. Πρωτοσυγκλήτης. — Τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην ἐπεπροσώπει ἐν τῷ ναῷ ὁ ἱερολογ δευτερεύων κ. Παρθένος, διερμηνεύσας τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς.

— Ἁγιον Ὄρος. — Ἀνεχώρησεν εἰς Ἁγιον Ὄρος τὴν τετάρτην, ὁ μακρὸν χρόνον ἐνταῦθα διαμείνας ἕνεκα ὑποθέσεων τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ μονῆς πανσιολ. γέρον Χαρχαλάμπης Διονυσιατῆς, πρώην ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Ὄρους παρ' ἡμῶν.

Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος

Ψῆφος τῆς ἐφορίας τῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ἐγκρίσει τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, εὐλογίας δὲ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἴκου. πατριάρχου Ἰωακείμ, κατὰ τὴν προσεχῶς ἀρχόμενον πέμπτον σχολικὸν ἔτος ἐν τῇ σχολῇ διδάξουσιν εἰς μὲν τὴν Α' τάξιν τὴν προκαταρκτικὴν ὁ ἀρτίως προσληφθεὶς μουσικοδιδάσκαλος κ. Π. Γ. Παχειδης τὴν ψαλμωδίαν μετὰ στοιχείων θεωρίας και ὀρθογραφίας, εἰς τὴν Β' τάξιν τὰ αὐτὰ μαθήματα δ. κ. Φώτιος Σ. Παπαδόπουλος α' ψάλτης τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Φαναρίῳ ἀγιοταρτικῷ μετοχίῳ, εἰς τὴν Γ' ὁ μὲν κ. Ι. Ναυπλιώτης Α' δομῆστικος τῆς Μ. Ἐκκλησίας τὴν ψαλμωδίαν, θεωρίαν και ὀρθογραφίαν, ὁ δὲ διευθυντὴς τῆς σχολῆς κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, εἰς τὴν Δ' τάξιν ὁ μὲν κ. Νηλεὺς Καμαράδος α' ψάλτης τῆς ἐν Γαλατῇ ἐκκλησίας τῆς Παναγίας Καρπατιανῆς, τὴν ψαλμωδίαν, θεωρητικὴν και μελοποιίαν, ὁ δὲ κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος τὴν ἱστορίαν τῆς μουσικῆς.

ΣΧΟΛΩΝ ΤΕΛΕΤΑΙ

Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μαραθῆ.

Ἐν μέσῳ συμπόκου συρροῆς ἐκλεκτῆς και φιλομούσου ἀειγιγύρου ἐγένετο τῇ π. κυριακῇ ἡ τελετὴ τῆς ἀνάφρασης τῶν προσηκόντων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς πατριαρχικῆς ἀστικῆς Σχολῆς Μαραθῆ. Τῆς τελετῆς προϊστάθη Α. Θ. Παναγιώτης περιστοιχιζομένη ὑπὸ πλείστων ἀρχιερέων συνοδικῶν

και παρεπιδημούντων και ἄλλων ἐγκρίτων κληρικῶν και λαϊκῶν λογίων.

Μετὰ τὴν εὐθυσμένην ἱεροτελεσίαν ψαλεῖσαν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιώτης ἐβλήθη κατὰ πρῶτον ἐμμελῶς ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸν και εἶτα παρόμοιο ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ λαοφίλου Ἐκκλησίας και τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἴκου. Πατριάρχου.

Εἶτα ὁ στίβαρχὲ τῇ χειρὶ διευθύνων τὸ ἴδρυμα ἐλλόγιμος κ. Ἀπόστολος Βασσακόπουλος δι' ἐκθέσεως γλαφυρᾶς ἀπέτυπωσε τὴν κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος συντελεσθεῖσαν πνευματικὴν κατάστασιν, ἧς ἡ ποθουμένη βελτίωσις ἐξήρτηται παρ' ἡμῶν εἶπεν, ἐκ τῆς βελτίωσης κατὰ πρῶτον τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ διδακταίου, ὅς ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ ἴδρυματος. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἐφοίτησαν εἰς τὴν σχολὴν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μαθηταὶ 463 ὁριζόμενοι οὐ μόνον ἐκ τῶν πέριξ συνοικιών, ἀλλὰ και ἐξ ἄλλων μελλόν ἀπομακρυσμένων.

Μετὰ τὸν εὐπαίδευτον διευθυντὴν ἀπήγγειλεν ἔκθεσιν ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς σχολῆς κ. Ἐλευθέριος Ταπεινός, δικηγόρος, ἐξιστορήσας τὸν κατὰ τὸ ἔτος οἰκονομικὸν βίον τοῦ φυτηρίου.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαθητῶν τῶν ἀνωτέρων τάξεων, ἀρ' ἧς καθάδελος ἐγένετο ἡ πρόσδος αὐτῶν ἐν πᾶσι και ἰδίᾳ ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ, ἡ Α. Θ. Π. διὰ προσλαλιᾶς προσφύρου, τὸ μὲν ἐξέφρασε τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν μέγαν Ἐθνικὸν εὐεργέτην, κτίτορα δὲ τοῦ παιδευτηρίου ἐξοχώτατον Γρηγόριον Μαραθῆν, τὸ δὲ ἐπέστησε διὰ τῶν εὐχῶν και εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας τὴν τε ἐφορίαν και τὸ διδάξαν προσωπικῶν, εἰς ἀμφοτέρων τὴν σύμπραξιν τῶν ὁποίων ἀρελεται ἡ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἤδη διακρούοις και πρὸς ἐπιτακτικὰς κωνομικὰς ἀνάγκας εὐστοχος ἀναπόκρισις τοῦ παιδευτηρίου.

ἹΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠ. ΚΑΡΦΑΘΟΥ ΚΑΙ ΚΑΣΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπαθοῦ,

δικάζων ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου και ἀπορασίῳ παμψηφεί.

Δέχεται τὴν ἀγωγὴν τῆς ἐναγωγῆς Μαριγῶς τὸ γένος Γεωργίου Μοσχονά, ὡς νόμιμον,

Κηρύττει διακελευμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς και τοῦ ἐναγομένου Βασίλ. Μ. Παναρέτου, δημοτῶν ἀμφοτέρων Μενοχωρίου, ὁριστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου.

Παράγει τῷ ἐναγομένῳ τὰ ἐθνικὰ μέσα τῆς ἐνακαπῆς και ἐρέσεως,

Ἐπιβάλλει τῷ ἡττηθέντι τὰ ἐξοδα τῆς παρουσίας γροσ. 192 3/4 ὡς και τὰ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων γρόσσα τριακόσια (300) και

Προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς τὴν ἐνώπιον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Δικαστηρίου τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως ἐμφανισίῳ του, πρὸς πληρωμὴν προικῶν ἀπαιτήσεων και διατροφῆς αὐτῆς και τοῦ τέκνου τῆς, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀληθεῖα, ἄλλως δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἐν Καρπαθῷ, τῇ 25 Φεβρουαρίου 1902.

Ὁ προεδρεύων

Πατῆρ Ἰωάννης Μικωνιάτης

Ὁ Γραμματεὺς

Α. ΑΣΑΝΙΔΗΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 12 ΙΟΥΛΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 28

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετρίτια ἀργ. 8

διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3

ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ 28

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ (πρόεδρος)

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)

† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία — Σχολεῖα μέσου αἰῶνος ἰδιαιτάτα δὲ τὰ βυζαντινά — Ἐκκλησιαστικὰ πάρεργα — Ἡ μόρφωσις τῆς οἰκογενείας παρ' ἡμῶν — Ληξιαρχικαὶ πράξεις — Θεολογικὴ Σχολή — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις — Πάράρτημα: «Βυζαντινὰ διδάγματα».

Η

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΑΙ Η ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ*

Β'.

Φέρε ἤδη ἐξετάσωμεν τί ἐστὶν ἁρμονικὴ πολυφωνία, ἢ κοινῶς **τετραφώνια** καλουμένη, καὶ τίνι τρόπῳ δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν αὐτὴν εἰς τὰς μέχρι τοῦδε διὰ τῆς φωνητικῆς ἰδίᾳ παραδόσεως περιωθεισὰς γεγραφὰς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν μελωδίας.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας, ἁρμονία εἶνε ἡ σύγχρονος ἤχησις δύο ἢ πλειόνων φθόγγων, εὐαρεστούντων εἰς τὴν ἀκοήν. Ἄν δὲ ἡ εὐαρεστος αὐτῆ τῶν φθόγγων συνήχησις περιορίζεται μεταξὺ δύο μόνον ἑτεροτόνων φωνῶν ὀνομάζεται αὐτὴ **δίφωνος ἁρμονία** ἢ ἀπλῶς **δίφωνία**, ἂν δὲ μεταξὺ τριῶν ἑτεροτόνων φωνῶν **τριφώνος ἁρμονία** ἢ **τριφώνια**, ἂν μεταξὺ τεσσάρων **τετραφώνος ἁρμονία** ἢ **τετραφώνια**, **πενταφώνια** καὶ οὕτω καθεξῆς.

Κατὰ ταῦτα ἄρα ὁ συνήθης παρ' ἡμῶν ὄρος **τετραφώνια** δὲν ἀποδίδει ἀκριβῶς τὴν τεχνικὴν ἔννοιαν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν ἐν πολυφώνῳ ἁρμονίᾳ ψαλλομένων ἁσμάτων διότι καὶ τὰς ἑτεροτόνους **δίφωνίας** καὶ **τριφώνίας** ἐπονομάζομεν ἐσφαλμένως διὰ τῆς λέξεως **τετραφώνια**, ἐν ᾧ ἐν τοῖς παρ' ἡμῶν ἀκουσόμενοις ἁσμασι σπανίως ἀκούονται πραγματικὰ τετραφώνια.

Τὴν ἐν γένει δὲ ἁρμονικὴν πολυφωνίαν δύνανται ὁ μελοποιὸς νὰ χρησιμοποιήσῃ κατὰ δύο τρόπους· ἢ εἰς πᾶσαν ἀτομικὴν αὐτοῦ σύνθεσιν κατὰ βούλησιν ἐφαρμοζὼν οἰανδήποτε κρίνη εὐλογον ἁρμονίαν, ἢ ἐπὶ δεδομένῳ καὶ ἐτοιμῳ μελωδιῶν ὑφαρμοζὼν συγχρόνους μελωδικοὺς φθόγγους εὐαρεστούντας μὲν εἰς τὸ οὖς, μὴ παραλλάσσοντας ὅμως τὴν ἐκφρασιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀρχικοῦ μέλους. Κατὰ τὴν πρῶτην περίπτωσιν ὁ μελοποιὸς ἐξασκεῖ τὸ συνθετικὸν αὐτοῦ ἔργον λίαν ἐλευθέρως, ἐν ᾧ κατὰ τὴν δευτέραν δεσμεύεται πολὺ ἢ ἐλευθερία του, διότι πρόκειται ὑπὸ διδομένην μελωδιῶν νὰ ὑφαρμοσῇ συνήχους ἁρμονικοὺς φθόγγους, οἱ ὁποῖοι νὰ μὴ ἀλλοιωσὶ πῶς τὸν ἐκφραστικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἄν δὲ αἱ διδόμεναι αὐταὶ μελωδία δὲν εἶνε ἐποχίς συγχρόνου, ἀλλὰ προγενεστέρας, ὡς εἶνε λ. χ. τὰ γηραιὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ἁσματα, τότε τὸ ἔργον τοῦ μουσικοῦ ἀποβαίνει οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ δυσχερέστατον, διότι ὀφείλει οὗτος νὰ γνωρίσῃ τὴν ἱστορίαν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν μελωδημάτων καὶ

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 277—280.

εἶτα νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὰ ὑπὸ τοὺς κανόνας τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας. Οἱ κανόνες δὲ οὗτοι τῆς πολυφώνου ἁρμονικῆς τόσῃ ἀνάπτειν καὶ εὐρύτητα προσέλαβον τὴν σήμερον, ὥστε νὰ ἐφαρμόζονται καὶ εἰς ἱστορικὰ καθαρῶς μουσικὰ κλίματα. Τοιαῦτα λίαν ἐπιτυχεῖς ἀπόπειραι ἐγένοντο ὑπὸ τινῶν κορυφαίων τῆς Δύσεως μελοποιῶν καὶ σοφῶν μουσικολόγων, ὡς ὑπὸ τοῦ εὐρυμαθοῦς Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Βρυξέλλαις Ὁδείου κ. Génæert, συγγραφέως τῆς διτόμου ἱστορίας τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς, τοῦ κ. Ducoudray, καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἁρμονικῆς ἐν τῷ Ὁδεῖῳ τῶν Παρισίων, γνώστου δὲ καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς δημῶδους καὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τοῦ ἐν Μονάχῳ καθηγητοῦ κ. Bürchner καὶ πολλῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτρόπων τῆς Ἀμβροσιανῆς ἰδίας καὶ Γρηγοριανῆς ψαλμοδίας πλουσιοπαρόχως ἐφαρμοσάντων ἁρμονικὴν πολυφωνίαν συνφθόνα καὶ πολυδύνακον ἐκκλησιαστικῶν **Ὁργάνων.**

Οἱ περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἱερᾶς μουσικῆς ἀσχοληθέντες δὲν θ' ἀγνοῶσι βεβαίως τὸ ὄνομα τοῦ διασήμου ἐπισκόπου τῶν Μεδιολάνων Ἀμβροσίου (340—397) τοῦ πρώτου διοργανωτοῦ τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς τῆς Δύσεως, ἐπίσης καὶ τὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου (542—604), ὃν ὁ μὲν πρώτος παρέλαβε τοὺς **τέσσαρας ἀθετικοὺς ἢ κυρίους Ἦχους**, ὁ δὲ τὸν ἄλλους **τέσσαρας πλαγίους Ἦχους** ἐκ τῆς μουσικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Καὶ οὕτως ἀπετελέσθησαν οἱ **ὀκτὼ Ἦχοι** τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ἔτι καὶ νῦν ἡ γρηγοριανὴ ψαλμοδία, ἡ σωζομένη ἐν πλείστοις ὄσοις ναοῖς καὶ μοναστηρίοις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὰ ἀρχαιοπρεπῆ λοιπὸν ταῦτα ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα τῆς Δύσεως εὐλαβεῖς ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐβήρυσαν πολυφώνον ἁρμονίαν, ἡ ὁποία διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῆς προκαλεῖ ὄντως τὸν θαυμασμὸν παντὸς φίλου τῆς μουσικῆς. Ἡ πολυφώνου αὕτη ἐργασία τῶν Δυτικῶν ἔσχε καὶ τοῦτο τὸ ἀνεκτίμητον καλόν, ὅτι παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἀναπτύχῃ ἡ σύγχρονος ἁρμονία ἐν τόσῃ εὐρύτητι, ὥστε καὶ καθαρῶς ἀρχαῖα μέλη νὰ περιβληθῶσι διὰ μεγαλοπρεπεστάτης φθόγγων συνφθόνας, ἀνευ οὐσιώδους ἀλλοιώσεως τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος.

Ἄλλὰ πρὸς τί, θὰ εἰπωσιν ἴσως τινὲς τῶν

ἡμετέρων ἀναγνώστων, αἱ πολυποικίλοι καὶ πολυπράγμονες φροντίδες καὶ ἀπόπειραι πρὸς πολυφώνον περιβόλην τῶν γρηγοριανῶν τῆς Ἐκκλησίας μελωδιῶν; Διατί ἡ τόση σπουδὴ καὶ προσπάθεια πρὸς τὰ ἀρχαιοτρόπα ταῦτα μουσικὰ προϊόντα τῆς πίστεως καὶ εὐλαβείας τῶν προηγουμένων γενεῶν;

Ἄν ὁ σκοπὸς τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἱερᾶς μουσικῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶχε καθαρῶς ἀρχαιολογικὸν σκοπὸν, τότε πράγματι αἱ ζῶνται αὐταὶ φροντίδες καὶ προσπάθειαι δὲν θὰ εἶχον οὐσιώδη τινα λόγον, ἀλλ' ἐν ὅσῳ ἡ χρῆσις τῆς μουσικῆς ταύτης παρίσταται οὐχὶ ὡς **νεκρά**, ἀλλ' ὡς **ζῶσα**, τότε πᾶσα περὶ τῆς τελειοτέρας καὶ ζωροτέρας αὐτῆς ἐκφράσεως φροντίς καὶ προσπάθεια οὐ μόνον δὲν εἶνε ἀσκοπος, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν τὴν μὲν πνευματικὴν λατρείαν τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀντικατέστησεν ἡ κατ' αἶθησιν ἐξωτερικὴ, τὴν πρώτῃν ἀπείριστον ἀπλότητα τὰ χρυσοῦφανα ἄμφια, αἱ πομπωδέσταται λιτανεῖαι καὶ αἱ παννυχίδες, τότε καὶ ἡ ἱερὰ μουσικὴ μικρὸν κατὰ μικρὸν τσαύτην προσέλαβεν ἐπίδοσιν, ὥστε πανταχοῦ τῆς ὀρθοδοξίας ἐξηπλώθη καὶ τὸ δένδρον τῆς ἠθικῆς πλουσιοπαρόχως κατήρθευεν. Ἡ ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας μουσικὴ ἐν ταῖς τελεταῖς ἐπεθειάζεν, ἐν ταῖς ἑορταῖς νῆφθαιεν, ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἔτερπεν. «Ἴνα, κατὰ μὲν τὸν Μέγαν Βασίλειον, ἐνουμένῃ μετὰ τῶν ψαλμῶν κατακοιμίζῃ διὰ τῆς μελωδίας τὸ ἀγριαῖον τῆς ψυχῆς τῶν σφόδρα ἐκθετηρωμένων, τῷ προσννεῖ δὲ καὶ λείψ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λαμβανόντως ὑποδεχόμεθα . . . ἵνα τῇ ἐναλλαγῇ καὶ τῷ ποικίλῳ τῆς ψαλμοδίας νεαροποιῦται τῆς ψυχῆς ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀνακαινίζηται τὸ νηφάλιον». Κατὰ δὲ τὸν μελίρροτον Χρυσόστομον «ἵνα, τῆς ἀναγνώσεως πόνον ἐχούσης καὶ πολὺ τὸ φορτικόν, τέρπωνμεν ὁμοῦ τὴν ψυχὴν ἄδοντες καὶ ὑποκλέπτωμεν τὸν πόνον . . . Ἴνα συγκινομένη ἡ ψυχὴ τοῖς λαλουμένοις, ἐκεῖ φέροι τὴν ἐξίν, ἐνθα καὶ ἡ λέξις ἐφέλλεται τὸ κινητικὸν ὄργανον τῆς τοῦ πνεύματος μελωδίας». Ὁ δὲ Μ. Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Μαρκελλῖνον ἐπιστολῇ λέγει τὰ ἐξῆς ἀξιοσημειώτα «Ὡσπερ ἁρμονία τοὺς αὐλοὺς συντιθεῖσα μίαν τὴν συμφωνίαν ἀποτελεῖ, οὕτως ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ διάφορα κινήματα φαίνεται, καὶ ἔστιν ἐν αὐτῇ τὸ λογίζεσθαι, καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν, καὶ τὸ

θυμοειδές, ἐκ δὲ τῆς τούτων κινήσεως καὶ ἡ τῶν μελῶν τοῦ σώματος γίνεται ἐνέργεια, βούλεται ὁ λόγος μὴ ἀσήμῳφον εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἑαυτῷ . . . ὡσπερ γὰρ τὰ τῆς ψυχῆς νοήματα γνωρίζομεν καὶ σημαίνομεν, δι' ὧν προφέρομεν λόγων, οὕτω τῆς πνευματικῆς ἐν ψυχῇ ἀρμονίας τὴν ἐκ τῶν λόγων μελωδίαν σύμβολον εἶναι θέλω ὁ Κύριος, τετύπωκεν ἐμμελῶς τὰς φθὰς ψάλλεσθαι, καὶ τοὺς ψαλμοὺς ἀναγινώσκεσθαι μετ' ᾠδῆς». Τὰς ἐκ τῆς παναρμονίου δὲ μουσικῆς ὠφελείας ἀπαριθμῶν ὁ Μ. Βασίλειος λέγει ἐν ἱερῷ ἐνθουσιασμῷ καὶ τάδε: « . . . ψαλμὸς φιλίας συναγωγός, ἔνωσις διεστώτων, ἐχθραίνοντων διαλλακτικῆρον. Τίς γὰρ ἐτι ἐχθρὸν ἠγεῖσθαι δύναται, μετ' οὗ μίαν ἀψῆκε πρὸς Θεὸν τὴν φωνήν; Ὡστε καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν τὴν ἀγάπην ἡ ψαλμωδία παρέχεται, οἶνονι σύνδεσμον τινα πρὸς τὴν ἔνωσιν τὴν συνωδίαν ἐπινοήσασα, καὶ εἰς ἐνὸς χοροῦ συμφωνίαν τὸν λαὸν συναρμύζουσα».

Τὰ χωρία ταῦτα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἶνε τόσον σαφῆ καὶ τόσον ἐκφραστικά, ὥστε οὐδόλως ν' ἀποτρέπωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ καταψύγωμεν εἰς τελειότερα καὶ ἐκφραστικώτερα τεχνικὰ μέσα, δι' ὧν νὰ νεαροποιήσωμεν καὶ ἐπαυξήσωμεν τὴν ἐκφρασιν τῶν ἱερῶν ἡμάτων, ἵνα οὕτω τὰ θεῖα αὐτῶν ῥήματα καταποσῶσιν ἐπιδλητικώτερα καὶ κοινότερα εἰς πάντας ἐν γένει τοὺς χριστιανοὺς. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡμῶν ἕμνοι διὰ τῶν καταλλήλων τεχνικῶν μέσων τοσοῦτον δηλονότι νὰ ἐξαρθῶσιν, ὥστε, ὅσον ἐνεστιν, ἡ ᾠδὴ αὐτῶν νὰ ἐπεκταθῆ, κατὰ τὴν ῥῆσιν τῶν Πατέρων, καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ταῖς οἰκογενείαις, ἐν τραπέζαις, ἐν φιλικαῖς συναναστροφαῖς, καὶ ἐκεῖ ἐν γένει ὅπου ὑπάρχει συνέλευσις χριστιανῶν.

Οὐδεὶς περὶ τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἀσχοληθεὶς καὶ τὰς πολλαπλὰς αὐτῆς μελωδίας μελετήσας δύναται νὰ μὴ ἀνομολογήσῃ, ὅτι εὗρισκε ἐν αὐταῖς μέγαν πλοῦτον μουσικῆς ἐκφράσεως. Τὰ γεγραμμένα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἄσματα, ἔνεκα τῆς ποικιλίας τῶν ὁκτῶ ἤχων καὶ τῶν πολλαπλῶν αὐτῶν ρυθμῶν, ἐμπερικλείουσιν ἐν ἑαυτοῖς τοιοῦτον μουσικὸν πλοῦτον, ὥστε νὰ συγκινῶσι καὶ νὰ πληρῶσι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀκραιφῶν θρησκευτικῶν λογισμῶν καὶ συναισθημάτων. Ἀλλὰ κατὰ τί δύναται νὰ βλαδῶσι τὰ σεμνὰ ταῦτα μουσικὰ προϊόντα τῆς πατρὸς εὐσεβείας, ἂν ἡ ἐννοία

καὶ ἡ ἰδιαίτερα αὐτῶν ἐκφρασις γονιμοποιηθῆ καὶ ἐπαυξηθῆ ἐτι μᾶλλον διὰ τῶν νεωτέρων τεχνικῶν μέσων τῆς μουσικῆς προόδου; Κατ' οὐδέν, νομίζω.

Τὸ εὐεργετικώτατον τοῦτο τῆς γονιμοποιήσεως καὶ ἐπαυξήσεως μέσον ἀναπληροῖ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ἡ λεγομένη **ἁρμονικὴ πολυφωνία** ἢ ἀπλῶς ἡ **ἁρμονία** ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτῆς μουσικῇ ἐννοίᾳ καὶ σημασίᾳ. Ἔργον τῆς πολυφωνίου ἁρμονίας εἶνε νὰ πολλαπλασιάσῃ τὴν ἀρχικὴν ἐντύπωσιν πάσης μονοφωνίου μελωδίας, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ καταστρέψῃ ἢ ἀλλοιωσῇ ποσὸς τὸ διακριτικὸν τῶν γηραιῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν μελωδιῶν γνώρισμα, τὸ λεγόμενον δηλ. **ἦθος** τῶν ἁσμάτων. Ἀδέξις καὶ ἡμιμαθῆς μουσικὸς πολλὰς ἀναντιρρήτως ζημίας δύναται νὰ προξενήσῃ, ὅταν ἐπιληθῆ τῆς πολυφωνίου περιβολῆς ἁσμάτων, ὧν τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ἰδιᾶζον ἦθος παντελῶς ἀγνοεῖ. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἁμαθῶν ἢ ἡμιμαθῶν προκρουστῶν τῆς ἱεραῆς τέχνης. Πρόκειται περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ὑπαγορεύσεων αὐτῆς τῆς μουσικῆς, ἡ ὁποία καὶ μόνη εἶνε ἁρμοδία ν' ἀποφανθῆ περὶ τοῦ ζητήματος.

Ἡ ἐπιστήμη λοιπὸν τῆς μουσικῆς λέγει ὅτι πᾶσα μονοφωνίου μελωδία εἶνε ἀτελεστέρα τῆς πολυφωνίου. Οἰαδήποτε τῆς μονοφωνίας ἐντύπωσις διὰ τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας διπλασιάζεται (ἐν τῇ διφωνίᾳ), τριπλασιάζεται (ἐν τῇ τριφωνίᾳ) καὶ τετραπλασιάζεται (ἐν τῇ τετραφωνίᾳ) κτλ. ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο, ἵνα ἡ ἁρμονικὴ τῶν ἁσμάτων περιβολὴ γένηται διὰ τοιοῦτου τρόπου, ὥστε νὰ μὴ καλυφθῆ ὁ προσιδιάζων αὐτῶν χαρακτήρ, τὸ **ἦθος** δηλονότι αὐτῶν, τὸ ὁποῖον περισφίξει τὸν ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν χαρακτήρα πάσης ἐν γένει μελοποιίας. Κατὰ ταῦτα τὰ ἁρμονικὰ μέρη οἰουδήποτε ἁσματος προσομοιάζουσι πρὸς τὰ ποικίλα χρώματα ὠραίας εἰκόνας. Ὅπως διὰ τῶν πολυποικίλων χρωμάτων ἡ εἰκὼν προσλαμβάνει πλείονα ἐκφρασιν καὶ τελειότητα, οὕτω καὶ διὰ τῶν ἁρμονικῶν μουσικῶν χρωμάτων, τὸ μονόφωνον μέλος χρωματίζεται τελειότερον καὶ ἐκφραστικώτερον. Ἐν γένει δ' εἰπεῖν ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν μονοφωνίαν ὁποῖαν τὰ ἀτεμύπλοια, οἱ σιδηροδρόμοι, οἱ τηλεγραφοὶ κτλ. διὰ τὰς συγκοινωνίας καὶ τὰς μακρὰς ἀποστάσεις. Εἶνε δηλονότι ἡ πολυφωνίου ἁρμο-

νία ή τελειοτάτη και ή ευεργετικοτάτη τῆς ἐν γένει μουσικῆς προόδου μορφῆ.

Παρέχονται δὲ αἱ πρώται ἀρχαὶ τῆς ἀρμο- νικῆς πολυφωνίας, ὡς γνωστὸν, παρ' αὐτῆς τῆς φύσεως, καθὰ τὸ τοιοῦτον σαφέστατα διδάσκει ή Φυσική. Ὡστε και ή ευεργετικοτάτη αὐτῆ μορφῆ τῆς ἐκπάγου μουσικῆς εἶνε ἔργον τῆς θείας προνοίας. Λέγομεν δὲ τοῦτο, διότι τινὲς ἐν τῇ ἀμαθίᾳ αὐτῶν παριστώσι τὴν πολυφωνίαν ὡς ἔργον τοῦ διαβόλου!

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω συντόμως ρηθέντα ὑπο- λείπεται ἤδη νὰ εἰπομεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλ- λον βραχέα τινὰ και περὶ τοῦ ἂν εἶνε και κατὰ πόσον εἶνε δυνατὴ τεχνικῶς ή πολυφωνος ἀρ- μονικὴ περιβολὴ τῶν γεραρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀσμάτων.

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕΣΟΥ ΑΙΩΝΟΣ

ἰδιαιτάτα δὲ τὰ βυζαντινὰ*

Τινὲς τῶν λόγων τούτων περιττὸν 'ν' ἀναπτυ- χθῶσιν, εὐχερῶς ἐννοούμενοι, καθὼ ἐπιβάλλοντες τὴν διαρκῆ ὑπαρξιν και συντήρησιν σχολείων κα- τωτέρας παιδείσεως και πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντινίου μὲν, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, ἔτε, λόγους ἀρρήτους τῆς θείας προνοίας, ή ἐλευθέρᾳ τοῦ χριστιανικοῦ θρησκευμα- τος ἐξάσκησις τὸ μὲν ἀνεγνωρίζετο τὸ δὲ και ἐπε- βάλλετο ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, πάμπολλοι δ' ὠ- κοδομοῦντο ναοί. Εἶχεν ἕκαστος τούτων τάξιν ὑπερ- ρετῶν, ἀρ' ἧς οὐδεὶς ἠδύνατο 'ν' ἀπαιτήσῃ γνῶσιν τῶν τῆς ἑλληνικῆς στοιχείων, ἀλλ' εἶχε και τοὺς ἐν τῷ ναῷ δουλεύοντας, ὧν ἦν καθῆκον ή στοιχειώ- δης ἐν τοῖς γράμμασι μόρφωσις, τοὺς ψάλτας, ἐπὶ παραδείγματι, τοὺς ἀναγνώστας, τοὺς ἐξορκιστάς, πρώτιστα δὲ πάντων τοὺς πρεσβυτέρους και διακό- νους· ἐπειδὴ δὲ οἱ ναοὶ ἦσαν ἄπειροι τὸν ἀριθμὸν, ἐννοεῖται προδήλως ὅτι και οἱ τοιοῦτοι τῶν ναῶν λειτουργοὶ ἦσαν ἄπειροι τὸν ἀριθμὸν, και ή ἀνάγκη τῆς διαρκούς συντηρήσεως ἐπαρκούς ἀριθμοῦ τοιού- των ἐπέβαλλε τὴν ὑπαρξιν τῶν τῆς στοιχειώδους παιδείσεως σχολείων.

Οἱ ναοὶ βεβαίως εἶχον ἀνάγκην βιβλίων, ή δὲ τέχνη τοῦ Γουτεμπεργίου, κατ' ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα

* συνέγχεα ἀπὸ σελ. 188 και 201 τοῦ μετὰ χετρας τόμου.

ἄγνωστος, ἀνεπληρούτο διὰ τῆς τέχνης τῶν βιβλιο- γράφων, οἵτινες καθὼς και οἱ ταχυγράφοι, ἔδει 'να γινώσκωσι καλῶς τὴν ἑλληνικὴν ἀμφοτέραι αἱ τάξεις ἐπληθύνοντο και διὰ τὸν λόγον τοῦ κέρδους, ὅπερ ἀπέφερον αὐτοῖς ή ἐργασία αὐτῆ. Πολλῶν πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντινίου, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ πολ- λοῦ Ὁριγένους, οἱ ταχυγράφοι και στενογράφοι ἦσαν, ὡς φαίνεται, πολλοὶ δι' ἕνα ἕκαστον τῶν ἐπι- φανῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οὐ συγγεόμενοι τοῖς καλλιγράφοις ή βιβλιογράφοις: «ὅν ὁ προλε- χθεὶς Ἀμβρόσιος ἱκετεύσας πλλά ἐν Καισαρείᾳ — λέγει ὁ Κεδρῆνης⁴⁰ — και ταχυγράφους μὲν αὐτῶν παραστήσας ἑπτὰ, πλείους δὲ καλλιγράφους, ἐρμη- νεῦσαι τὰς Γραφὰς αὐτὸν πεποίηκε . . . ὁ δὲ ἐπὶ σχολῆς γενόμενος ὑπηγόρευε τοῖς ταχυγράφοις και οἱ βιβλιογράφοι σὺν γυναιξίν ἔγραφον καλλιγραφεῖν ἐξησκημένοι⁴¹». Οὕτω διεδίδοντο τὰ συγγράμμα- τα τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὑπῆρχον δὲ και διαπρεπεῖς ἱερομάρτυρες, οἵτινες διεδίδον τὰς Γραφὰς τοῖς χριστιανοῖς, αὐτοὶ γράφοντες. Θεόδω- ρος ὁ Κυρήνης ἐπίσκοπος, ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, κυρη- ναῖος και αὐτὸς «τὴν καλλιγραφικὴν καλῶς ἐμα- θὼν τέχνην και βιβλους πλλάς κατασκευάζων, παρεῖχε τοῖς χριστιανοῖς εἰς τὸ δοξολογεῖν τὸν Θεόν»⁴², διότι ἀκριβῶς ἀπητέτο τῶν βιβλίων τῶν θείων Γραφῶν ή διάδοσις· ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστο- ριογράφος Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου παρέδωκεν ἡμῖν ὅτι πεντήκοντα βιβλία Παλαιᾶς τε και Καινῆς Δια- θῆκῆς διέταξεν αὐτὸν ὁ Μ. Κωνσταντίνος ἵνα γρα- φῶσι πρὸς γρησιν τῶν ἱερῶν ναῶν «κατὰ τὴν ἐπό- νομον ἡμῖν πόλιν πρέπον κατεφάνη δηλῶσαι τῇ σῆ συνέσει ἔπας ἂν πενήκοντα σωμάτια ἐν διφθέραις ἐγκατασκευοῖς, εὐανάγνωστὰ τε και πρὸς τὴν γρη- σιν εὐμετακόμιστα, ὑπὸ τεχνιτῶν καλλιγράφων γρα- φῆναι κελύσειας — (τῶν θείων δηλαδὴ Γραφῶν), ὧν μάλιστα τὴν τε ἐπισκευὴν και τὴν γρησιν τῶν τῆς Ἐκκλησίας λόγῳ ἀναγκαίαν εἶναι γινώσκει⁴³». Βραδύτερον ἐπληθύνοντο αἱ μοαὶ, και οὐ μόνον ή ἐν τῷ ναῷ γρησὶν βιβλίων τῆς ἱερᾶς ὁμογραφίας και τῶν ἀκολουθιῶν, ἀλλὰ και τῶν βιβλιοθηκῶν ἐν ἐκάστη τούτων ή σύστασις ἐπέβαλλε τὸν πολ-

40. Κεδρ. (ἔκδ. Βενετίας, σελ. 200).

41. κατ' ἐμὲ μᾶλλον ἐξησκημένοιαι: ὅπερ μετήνεγκεν εἰς τὴν λατινικὰ Γουλιέλμος ὁ Εὐλανθρος: librorum autem et mulieres, scite scribere scientes in plura exinde exemplaria transcribent.

42. Μηολογ. Βασιλειανὴν εἰς τὴν 4 ἰουλίου.

43. Εὐσέβ. ἐν βίῳ Κωνστ. Δ', 36, 37.

λαπλασιασμόν τῶν βιβλιογράφων, ἡ δὲ πλησμονὴ τούτων καὶ τὸ χρήσιμον ἐπιτρέπει ἡμῖν ἵνα σχηματισώμεν τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ σχολεῖα κατωτέρας παιδεύσεως ἔδει ἵνα ὑπάρχωσι πολλὰ, οὐχὶ δηλαδὴ μόνα τὰ ἥδη διακριτῶν ἀναγραφέντα· καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὴν ἐν ναοῖς καὶ μοναῖς χρησιμοποίησιν τῶν γραφομένων βιβλίων.

Ἄλλ' εἶχον ἀνάγκην τοιούτων οἱ τε τοῦ κράτους ἀνώτεροι λειτουργοὶ, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν οἱ κήρυκες καὶ διδάσκαλοι, οἱ τε ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας· οὗτοι μὲν τῶν τῆς ἔσω σοφίας, ἐκείνοι δὲ τῶν τῆς θύραθεν· αὐτοὶ π. χ. οἱ αὐτοκράτορες εἰς ἐκστρατεῖαν μεταβαίνοντες ἐκόμιζον μεθ' ἑαυτῶν, πλὴν τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, «βιβλία στρατηγικὰ, βιβλία μηχανικὰ, ἐλεπόλεις ἔχοντα, καὶ βελοποικὰ, καὶ ἕτερα ἀρμόδια τῇ ὑποθέσει, ἧγουν πρὸς πολέμους καὶ καστρομαχίας, βιβλία ἱστορικὰ, ἐξαίρετως δὲ τὸν Πολύαινον καὶ τὸν Συριανόν, βιβλίον τὸν Ὀνειροκρίτην, βιβλίον συναντηματικόν, βιβλίον τὸ περιέχον περὶ εὐδείας καὶ χειμῶνος καὶ ζῆλης, ὑετοῦ τε καὶ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν καὶ ἀνέμων ἐπιφορᾶς πρὸς τούτοις Βροντολόγιον καὶ Σεισμολόγιον καὶ ἕτερα ὅσα παρατηροῦνται οἱ πλευστικοί. Ἰστέον δὲ ὅτι τοιοῦτο βιβλίον ἐπιλοπονήθη καὶ ἐκ πολλῶν βιβλίων ἠρνήσθη παρ' ἑμοῦ» γράφει περὶ ἑαυτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος⁴⁴. Πάντα τὰ τοιαῦτα βιβλία πληθὺν ἀπ' ἑαυτῶν καλλιγράφων, διότι καὶ αἱ βιβλιοθήκαι ἦσαν πολλαὶ καὶ πολύτομοι τινες τούτων καὶ κατὰ τινὰς τόπους ἴσως ἐδικαί. Θεοδόσιος ὁ Β', ἐπὶ παραδείγματι, «συνῆγε τὰς βιβλους τὰς ἱεράς, καὶ ὅσας οἱ ἐρμηνεῖς αὐτῶν συνέγραψαν, μᾶλλον ἢ Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος πρότερον⁴⁵· μικρὰ δὲ μετ' αὐτὸν, ἡ Βηρυτὸς εἶχε τότε παντοίων μαθημάτων βιβλιοθηκῶν⁴⁶». Ἐνεκα δὲ τῆς ὑπάρξεως βιβλιοπωλικῶν ἐργαστηρίων παρὰ βυζαντινοῖς, ὧν μείαν ποιεῖται ἡ παρὰ Βαλσαμῶν ἐρμηνεία τοῦ ΞΗ' κανόνος τῆς ἁγίας Πενθέκτης οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ διὰ πάντας τοὺς ἴσως ἐν ἐκτάσει παρατιθέντας ἀνωτέρω λόγους, οἱ βιβλιογράφοι, οἱ ταχυγράφοι, οἱ ἀναγνώσται καὶ ψάλλται καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἱερῶν ναῶν λειτουργοὶ τοῦλάχιστον ἔδει ἵνα μετέχωσι τῆς στοιχειώδους παιδεύσεως, ἀναγκαιῶς δὲ ἐπρεπε ἵνα ὑπάρχωσι τὰ σχολεῖα, ἐν οἷς οὗτοι πάντες

ἐλάμβανον τὴν πρώτην παιδείαν, οὐδ' ἀπῆτειτο πρὸς μόρφωσιν αὐτῶν διατήρησις ἐκασταχοῦ σχολῶν ἀνωτέρων, περὶ ὧν γενήσεται λόγος ἀμέσως.

§

Δυσχερὴς ἐστὶν ὁ καθορισμὸς τοῦ σκοποῦ σχολῶν τινῶν ἀνωτέρων δηλ. τελειότεραν τινὰ παιδευσιν παρεχομένων, καὶ τούτου ἔνεκεν ἔστι μοι δυσχερὴς ἡ καταριθμησις αὐτῶν καὶ ἡ ἀνίχνευσις τοῦ προσρισμοῦ, ἐν ἑαυταῖς προεστῆσαντο. Καθὰ δεικνύουσι τὰ γραφόμενα, ἐν τισὶ βιογραφίαις ἰδίᾳ, τὰ κοινὰ σχολεῖα ἢ σχολεῖα τῶν ἱερῶν γραμμάτων διεκρίνοντο σχολείων τινῶν, ἃ, μὴ φέροντα ἴδιον ὄνομα, παρεῖχον τὴν παρ' ἡμῖν λεγομένην ἐγκύκλιον παιδείαν, ἧτις ἐπίσης, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν παρασκευὴν νοταρίων, διεκρίνεται εἰς παιδευσιν παρεχομένην ὑπὸ κατωτέρας τοιαύτης σχολῆς, καὶ εἰς «περισσότεραν παιδείαν τῆς τῶν νοταρίων ἐπιστήμης», ὡς ἐν ἀνεκδότῳ βιογραφίᾳ Λαζάρου τοῦ Γαλησιώτου φαίνεται. Διακρίνοντες δὲ τὰς τοιαύτας σχολὰς ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων **ἐπισημονικῶν** ἐδικῶν σχολῶν, τοιαύτας μὲν μέλλομεν ἵνα συναντήσωμεν μετὰ μικρὸν, ἐκείνων δὲ μικρὰ τινεσ ἀναγραφῆ γενήσεται νῦν, ἐν ἧ καὶ περὶ τοῦ πανδιδακτηρίου ὅσα γινώσκωμεν γραφῆσονται. Ὁ κύκλος τῶν διδασκομένων ἐν ταῖς ἀνωτέραις σχολαῖς μαθημάτων δύναται ἵνα βοηθήσῃ ἡμῖν εἰς τὴν διάκρισιν, ἧτις ὑπῆρχε καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐτι τῶν παιδευτηρίων τῆς μέσης παιδείσεως. Ἀπὸ τῶν μέσων τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, τὴν ἀνωτέραν παιδείαν, κατὰ τὰ παρὰ Γρηγορίῳ τῷ πρεσβυτέρῳ φερόμενα⁴⁷, συναπετέλουν ἡ **Γραμματικὴ**, τὰ περὶ μέτρων, τὰ ποιήματα καὶ ἡ **Ἱστορία—Ρητορικὴ—Φιλοσοφία**, καὶ **Ἱατρικὴ—Μουσικὴ**: τὸ ἀρχαῖον, τὸ ἐναρμόνιον καὶ τὸ πρὸς ἡδονὴν φέρον, ἴδιον ὃν τῆ σκηνῆ· **Ἀριθμητικὴ—Γεωμετρία—Ἀστρονομία**. Σημειώτερον ὅτι τῶν μαθημάτων τούτων ἡ μὲν **Ἀστρονομία** ἐπολυπραγμονεῖ τὸ διδόναι τῇ φορᾷ τῶν ἀστρῶν τὰ ὄντα καὶ τὰ γινόμενα. Ἡ δὲ **Ἱατρικὴ** τελειῶς ἐδίδασκε «τὰ περὶ φύσεις καὶ κράσεις καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νοσημάτων»⁴⁸, ὥστε συμπεραίνειν ἐκ τούτων, ὅτι αἱ ἱατρικαὶ σχολαὶ διεκρίνοντο τῶν ἐγκυκλίων ἀνωτέρων, διότι ἐν αὐταῖς ἐκ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης ἐδιδάσκοντο στοιχεῖα

44. Ἐκθεσις βασιλείου τάξεως· σελ. 467.

45. Σωκρ. Ἐκκλ.σ. Ἱστορ. Ζ', κβ'.

46. Μηνολ. Βασιλείου τῆ 26 ἰανουαρίου.

47. Βίος Γρηγ. Θεολόγ. Migne AE', στ. 256.

48. Γρηγ. Θεολόγος εἰς Καισάρειον τὸν ἀδελφὸν ἐπιτάφιος. Migne, AE', 761.

τινα. Συνεπώς, εάν εὑρίσκωμεν που σχολὴν μαθηματικὴν, ἢ σχολὴν φιλοσοφικὴν, ἢ σχολὴν ρητορικὴν ἀναφερομένην δέον 'να θεωρήσωμεν ὡς γυμνάσιόν τι πληρέστερον τῶν παρ' ἡμῖν γυμνασίων, ὡς ἄλλην Πατριαρχικὴν ἀκαδημίαν τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνων, ἐν ἣ, καθὼς τῶν μαθηματικῶν, οὕτω καὶ τῆς φιλοσοφίας, ὡς καὶ τῆς ρητορικῆς ἢ διδασκαλία πολλὰ ἔτη διήρκει, θαυμάσιως ὑπομνηματιζομένων ἐν ἐκείνοις μὲν Εὐκλείδου καὶ Πτολεμαίου, ἐν ταύτῃ τῶν τοῦ Σταχυερίτου συγγραμμάτων, καὶ ἐν τῇ ρητορικῇ τοῦ πολλοῦ Ἑρμογένους. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προγράμματι τούτῳ μαθημάτων ἱερῶν οὐδεμία γίνεται μεία, ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἡ διδασκαλία τῆς θεολογίας γίνεται ἐν τῇ περιουσίᾳ τῶν βυζαντινῶν χρόνων οἰκουμένην σχολῇ, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις, μετὰ τὴν ἐν τοῖς κατωτέροις σχολαίαις στοιχειώσιν, ἐτελεῖτο προδήλως ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς, ὡς τοῦτο συμπεραίνομεν ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ Χρυσορρήμονος τῆς Ἐκκλησίας πατρός, ὅστις ἐλέγετο διδάχθεις τὰς θείας Γραφάς, ἤτοι τὴν Ἑρμηνείαν αὐτῶν παρὰ τινι Καρτερίῳ, ἡγουμένῳ μοναστηρίου⁴⁹.

Ἡ δ' ἑκατονταετηρὶς διεκρίθη διὰ τὰς ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἀμαζούσας μεγάλας σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, καὶ τῆς Βηρυττοῦ, αὐτὰς δὲ συνέστησεν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους τὸ μέγα πανδιδακτήριον, κατὰ τὸν τύπον τοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίου τῆς Ρώμης⁵⁰. Βραδύτερον καὶ πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης, ἀναφέρεται σχολὴ ρητορικῆς ὑπὸ τὴν εἰδωλολάτριν σοφιστὴν Ἰμέριον ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἕτερα τοιαύτη ὑπὸ τὸν ἐπίσης εἰδωλολάτριν Λιθάνιον ἰδιοσυντήρητον ἔχοντα σχολὴν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει⁵¹. Γνωστοὶ ἐπίσης διδάσκαλοι τῆς ρητορικῆς ἀναφέρονται δημοσίᾳ διδάσκοντες ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὰ τέλη τῆς Δ' ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος οἱ Σωκράτους τοῦ Σχολαστικοῦ τοῦ γνωστοῦ ἡμῖν ἐκκλησιαστικοῦ ἱστοριογράφου διδάσκαλοι Ἀμμώνιος καὶ Ἑλλάδιος οἱ Ἀλεξάνδρῳ⁵². Ἡ Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας διεκρίνετο ἐπὶ πολλοὺς διδασκάλους καὶ σχολαίαις, ὡς μαρτυρεῖ Γρη-

γόριος ὁ πρεσβύτερος, καθ' ὃν⁵³ καὶ ἐν Παλαιστίνῃ διεκρίνοντο σχολαί ρητορικῆς ἀνωτέρα κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος. Ἐν δὲ τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Αἰγύπτου τῇ Ἀλεξανδρείᾳ γινώσκωμεν ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ πατριάρχου σχολὴν οὐχὶ τῶν κοινῶν γραμμάτων, οὔτε τῶν ποιητικῶν, διότι ἀναφέρεται «Ἰεραῖς, γραμμάτων τῶν πεζῶν διδάσκαλος»⁵⁴, ἀνὴρ χριστιανός. Κατὰ τὸ ἔτος 524 ἀναφέρονται ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολαί ἀνωτέρα διδάσκουσαι τὴν ἀνωτέραν ἐπιστημονικὴν, τὴν ἐξ ὧ παιδεύει⁵⁵, ἐνῶ, πρὸ ταύτης τῆς χρονικῆς περιόδου, ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους διακρίνονται αἱ σχολαί αἱ κατώτεροι τῶν ἀνωτέρων τοιούτων. Εἶδομεν ἀνωτέρω⁵⁶ τὸν καλυδίτην Ἰωάννην διδασκόμενον τὰ πρότερα γράμματα ἐν μικρᾷ τινι σχολῇ τῆς πόλεως ταύτης· συμπληρώσαντα δ' αὐτὸν τὴν τούτων μάθησιν, καθὼς ὁ βιογράφος αὐτοῦ μαρτυρεῖ, «μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰ τῆς παιδείας πρότερα γράμματα, παρέδωκαν αὐτὸν εἰς τὸ περὶ τῆς ρητορικῆς καὶ φιλοσοφικῆς, ἀναγινώσκειν βιβλίους· γενομένου δὲ αὐτοῦ δωδεκαετοῦς χρόνου» κτλ.

Ἰσως μάλιστα ἐν τισι μεγάλαις πόλεσι, πλὴν τῶν μικρῶν (κοινῶν) σχολαίων, ὑπῆρχον καὶ ἀνωτέρα τοιαῦτα, εἴτε τῆς ἱερᾶς παιδείας, εἴτε τῆς θύραθεν ἐν Πραιτωρίοις, ἐπὶ παραδείγματι, πλῆσιον Ἀκράγαντος τῆς Σικελίας, εἶδομεν ἤδη σχολὴν μικρὴν νομομιστήριον, ἐκ δὲ ταύτης ἀναχωρήσας, μετὰ τὴν νεομίστην ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις σπουδῆν,⁵⁷ Γρηγόριος ὁ εἰσὶς ὁ Ἀκραγαντινός, καὶ κερεῖς ἀναγνώστης, παρεδόθη τῷ διακόνῳ τῆς Ἀκράγαντος πόλεως ἄκρωσ αὐτὸν τὰ τῆς Γραφῆς ἐκπονηταί⁵⁸· τοῦτο δὲ κατὰ τὴν Ζ' ἑκατονταετηρὶδα, ἐνῶ καὶ ἐν τῇ τῆς Ἰταυρικῆς Δεκαπόλεως Εἰρηνοπούλει, τῇ κοινῶν γραμμάτων ἐχούσῃ σχολῇ, φαίνεται ὑπάρχοντα καὶ σχολὴ τις ἀνωτέρα ταύτης⁵⁸, περὶ τὰ μέσα τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἡ Κωνσταντινουπόλις εἶχεν ἀνωτέρας σχολὰς, ἐν αἷς ἐδιδάσκοντο τὰ γραμματικά καὶ τὰ ποιητικά, καὶ ἐν τινι τοιαύτῃ σχολῇ

53. Migne Πατρ. ΛΕ', 248.

54. Σωκρ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Ζ', 19'.

55. Βίος Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Εὐστρατίου πρεσβυτέρου. Migne, ΠΣ', 2285.

56. σελ. τοῦ μετὰ γέγρας τόμου 189, στήλη α', σημ. 6-7.

57. Βίος Γρηγ. Ἀκραγ. ὑπὸ Συμεῶν Μεταφραστοῦ. Migne ΠΙΣ', 209.

58. βλ. παραπομπὴν ἐν τῇ ὑποσημείωσει 20 τῆς παρουσῆς διατριβῆς.

49. Θεορ. Α', σελ. 118.

50. Heeren, Geschichte des studiums der classischen Litteratur in Mittelalter. 1821, σελ. 24 καὶ 25.

51. Δοναθῶνος Ἱστορία Ἑλλήν. φιλολογίας τόμ. Β', σελ. 298 καὶ 299.

52. Σωκρ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Ε', 1στ'.

ἐδιδάχθη «Λέων ἐκεῖνος ὁ μέγας τε καὶ φιλόσοφος», ὃν ἀνεψιὸν μὲν ὄντα τοῦ εἰκονομάχου πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Γραμματικοῦ, τῆς εὐνοίας δ' ἀπολαύοντα Θεοφίλου τοῦ αυτοκράτορος, ἐχειροτόνητε μητροπολίτην Θεσσαλονίκης ὁ Ἰωάννης οὗτος, ἐπὶ μάρτυρι τῷ Κεδρηνῷ, κατὰ δὲ Συμεῶν τὸν Μάγιστρον Μεθόδιος Κωνσταντινουπόλεως ὁ ὁμολογητῆς· ὁ Λέων δ' οὗτος ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους ἐδίδαξε «τὰ σπέρματα τῶν ἐπιστημῶν ταῖς τῶν βουλομένων διανοίαις καταβαλλόμενος,⁵⁹» ἐν τῇ σχολῇ τῇ κειμένη ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων δημοσίᾳ διδάσκειν⁶⁰ ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου ταχθείς. Ἀνάγκη 'να ἐπιμεινῶμεν μικρὸν ἐν τοῖς περὶ Λέοντος, διότι ἐκ τῆς βιογραφίας αὐτοῦ μαθάνομεν τὴν ὑπαρξίν ἐν Ἄνδρῳ τῇ νήτῳ σχολῆς ἀνωτέρας, ἐν ἣ Μιχαὴλ Ψελλὸς ὁ ἀρχαιότερος ἐδίδαξε τὸν Λέοντα τὰ μαθηματικά, τὴν ρητορικὴν, καὶ τὴν φιλοσοφίαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ αὐτοῦ Κεδρηνοῦ.

Κατὰ δὲ τὴν Ι', παρὰ τῇ Μαγνησίᾳ τῆς Μικρασίας ὑπῆρχε σχολή, ἐν ἣ ἐδίδασκε νοτάριος, ὡς ἐλθόμεν ἐν οἰκίῳ γῶρφ· ἀλλ' οὐ μακρὰν αὐτῆς, ἐν τῇ τοῦ Στροβυλίου μονῆ, ὑπῆρχε σχολὴ τελειότερα πρὸς διδασκαλίαν τῶν εἰς τὸν κλάδον τῶν νοταρίων προωρισμένων, εἰς αὐτὴν δ' ἀπεστάλη Λάζαρος ὁ Γαλιθιώτης, περὶ τὸ 980, «πρὸς περισσοτέρων παιδείαν τῆς τῶν νοταρίων ἐπιστήμης»,⁶¹ κυρίως μετὰ τὸ ἐκπαιδεύθῃν αὐτὸν τὰ τῆς ἐκκλησίας. Περὶ τὰ μέσα τῆς ἑκατονταετηρίδος αὐτῆς ἡ Κωνσταντινουπόλις εἶχεν, ὄχι σχολεῖον ἐν, ἀλλὰ σχολεῖα τῆς ἐγκυκλίου παιδείσεως⁶².

Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν ΙΑ' γινώσκομεν ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολὴν τῶν ποιητικῶν, ἐν ἣ Ψελλὸς ὁ νεώτερος συνεπλήρωσε τὴν ἐκμάθησιν τῶν ἐγκυκλίων,⁶³ ἴσως δ' ἐν τῇ σχολῇ αὐτῇ, εἰ οὐχὶ ἐν ἑτέρᾳ τινὶ σχολῇ, μεγάλη ἐπίσης, ἐδίδασκεν Ἰωάννης ὁ Μαυρίπου, ὁ κατόπιν μητροπολίτης Εὐχαΐτων, τὴν ρητορικὴν καὶ τοὺς ἐπιστολικούς τύπους⁶⁴. Σαφέστερον καὶ μᾶλλον ὠρισμένως ἀναφέρονται κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΑ' αὐτῆς ἑκατονταετηρίδος δύο τοιαῦτα σχολαὶ ἐν Κωνσταντινουπό-

λει, ὧν ὑποδεστέρα πῶς ἦν ἡ σχολὴ τῶν Διακονίσσης, ἰδρυμένη ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς πρωτεύουσῆς· τῇ ὀνομασθείσῃ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῆς Διακονίσσης, ὑπερέτερα δὲ ταύτης ἢ παρὰ τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου σχολή, ἣς ὁ διευθυντῆς ἦν Νικητάς, τὰ μὲν ἦθη χρηστός, εὐθύς, ἀπείριτος, τὰ δὲ γραμματικὰ διδάσκων οὕτως «ὡς τὴν γραμματικὴν πάλαι στοιχεῖον δοκοῦσαν πάσης παιδείσεως τέχνην πεποικηκέναι τεχνῶν καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν», ἐννοεῖται κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον καὶ τὸν Ἀπολλώνιον· ἐδίδασκε δὲ τοὺς ποιητὰς «οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς προσέχων τῷ γράμματι, οὐδὲ θελγόμενος τῷ μέτρῳ τὴν ἀκοήν, οὐδὲ τῷ φαινομένῳ διδούς, ἀλλὰ τὸ ἀπόθετον κάλλος ζητῶν»⁶⁵. Τούτῳ τῷ Νικητᾷ συνεδίδασκεν ὁ Ψελλός· ἀμφοτέρων δὲ τῶν ἀνωτέρων τούτων σχολῶν οἱ διευθυνταὶ εἶχον τὸν βελημὸν τοῦ μαΐστορος.

Πρὶν ἐπιθῶ τέλος εἰς τὸν λόγον περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολείων τῆς μέσης παιδείσεως, πρέπει καὶ πάλιν ἵνα ποιήσωμαι μείναν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, δύο λόγων ἕνεκεν, ὧν ὁ μὲν ἀνάγεται εἰς τὴν ἐν γένει φροντίδα τοῦ αυτοκράτορος τούτου περὶ τῆς παιδείσεως, ἣν εὐρὸν, κατὰ τὴν Ἄνναν, ἀένδεως ἔχουσαν, εἰ που σπινθηρές τινες ἦσαν τοῦ λόγου ὑπὸ σποδιᾷ κρυπτόμενοι, ἀναγωνύειν ὑπήγετο, καὶ τοὺς ὅσοι περὶ τὰ μαθήματα ἐπηρεπῶς εἶχον (ἦσαν γάρ τινες καὶ οὗτοι βραχεῖς καὶ μέτρι οἱ τῶν Ἀριστοτελικῶν ἐπιτηκότες προθύρων) τούτους πρὸς μάθησιν ὁρῶντων, οὐκ ἐνεδίδου, προηγεῖσθαι δὲ τὴν τῶν θείων βιβλίων μελέτην τῆς ἐλληνικῆς παιδείας ἐπέτρεπε»⁶⁶ ὁ δὲ ἕτερος ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς Αἰγυπτίον τινα ἀστρονόμον, Ἀλεξανδρῆν τὴν πατρίδα, διδάσκοντα μὲν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους, συνελκύνοντα δὲ μαθητῶν πληθύν, οὐ ἕνεκα ἀδειλιάσας (ὁ Κομνηνός), ἵνα μὴ πολλῶν βλάβη γένηται, καὶ πρὸς τὴν ματαιότητα τῆς Ἀστρολογίας ἀποκλινῶσιν ἅπαντες, τῆς πόλεως ἀπελάσας, κατὰ τὴν Παιδεῶν τούτῳ τὰς διατριβὰς ἀφώρισε, πολλὴν τὴν περὶ αὐτὸν προμήθειαν ἐνδειξάμενος, ὥστε θαυμάσιος αὐτῷ τὰ πρὸς χρῆσιν ἐκ τῶν βασιλικῶν ταμείων ἐπιχορηγηθῆναι.⁶⁷ Οὕτω δηλοῦται ὅτι Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός ἐν ταῖς ἀνωτέραις σχολαῖς, ἐν αἷς ἐδιδάσκοντο τὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιστη-

59. Κεδρηνός Β', σελ. 170—171. Συμεῶν Μάγιστρος, σελ. 640, 641, 688, λέγων ὅτι ἔζη ἔτι τῷ 870.

60. Theoph. Continuati, σελ. 189.

61. ἡ παραπομπὴ ἐν ὑποσημ. 25.

62. Λέων διάκονος· σελ. 65 καὶ 72.

63. Σάββα Μεσαιων. βιβλιοθ. τόμ. Ε', σελ. 28.

64. Ψελλοῦ ἐπιτάφιος εἰς Ἰωάννην Εὐχαΐτων. Μεσαιων. βιβλ. Ε', 448.

65. Ψελλοῦ ἐπιτάφιος εἰς Νικητᾶν μαΐστορα κλπ. Μεσαιων. βιβλ. τόμ. Ε', σελ. 90, 91, 93.

66. Ἄννα Κομνηνῆ· Α', σελ. 265.

67. Ἄννα Κομνηνῆ· Α', σελ. 291—292.

μῶν, ἐπέβαλλε τὴν διδασκαλίαν καὶ τῶν ἱερῶν. Ἀπαιτεῖται δ' ἐνταῦθα ἵνα σημειωθῇ καὶ ἡ δημοσία διδασκαλία τοῦ κακρόφρονος Ἰταλοῦ, ὅστις ἐδίδασκε τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὸν Ἰάμβλιχον καὶ Πλωτῖνον καὶ Πορφύριον καὶ Πλάτωνα, νεωτερίζων ἐν τισιν. Ὁρμώμενος ἐξ Ἰταλίας καὶ πολὺ διατρίψας ἐν Σικελίᾳ μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, στρατιωτικῆς ἔτυχε παιδείσεως· ἑλλθὼν εἰς Κων/πολιν ἠκροάσατο τῶν ἑγκυκλίων, διότι τῆς ἐν Κων/πόλει παιδείσεως εἰκόνα ὧδε παρέχει ἡ Κορινθία· «καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου μέχρις αὐτῆς τῆς τοῦ Μονομάχου βασιλείας, ὁ λόγος, εἰ καὶ τοῖς πλείοσιν ἐραθὴν ἦτο, ἀλλ' οὐδὲν γὰρ πάλιν οὐ καταδεδωκώς, ἀνελαμψε καὶ ἀνέθορε καὶ διὰ σπουδῆς τοῖς φιλολόγοις ἐγένετο ἐπὶ τῶν χρόνων Ἀλεξίου τοῦ αὐτοκράτορος, τὰ πρὸ τούτου χλιδώντων καὶ παιζόντων . . . λόγον δὲ καὶ παιδευσιν ἄπασαν τεχνικὴν ἐν παρέργῳ τιθεμένων». Ὑστερον ἐδιδάχθη ὑπὸ Μιχαὴλ τὸν Ψελλὸν «ὅς οὐ πᾶν τοι παρὰ διδασκάλους σοφοῖς ἐροίτησε, διὰ φύσεως δὲ δεξιότητα καὶ νοῦς ὀξύτητα, τυχὼν μὲν τοι καὶ Θεοῦ ἀρωγῆς πρὸς τοῦτοις διὰ τὴν θερμότην ἱκεσίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐπαγρυπνούσης συνεχῶς τῷ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κύρου τῆς Θεοτόκου σεμνῶ εἰκονίσματι καὶ θερμοῖς τοῖς δάκρυσιν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἑκαλομένης, εἰς ἄκρον σορίας ἀπάσης ἐληλακῶς, καὶ τὰ Ἑλλήνων καὶ Χαλδαίων ἀκριβοστάμενος, γέγονε τοῖς τότε χρόνοις περιδότης ἐν σορίᾳ». Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Δούκας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ «φιλολογώτατοι, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ», περιπειοῦντο τὸν Ἰταλόν, δευτέρου τοῦ Ψελλοῦ λογίζομενοι κατὰ τὴν πολυμάθειαν. Πρεσβυτέρῃ ἀκολούθως σταλείς εἰς Ἐπίδαμνον προσηγήθη προδοτικῶς, ἔβην ἠναγκάσθη ἵνα μείνῃ ἐν Ρώμῃ, τοῦ πράγματος γνωσθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει· συγγνώμης τυχὼν ἐπέστρεψε καὶ λαβὼν εἰς κατοικίαν τὴν μονὴν τὴν οὕτω καλουμένην Πηγῆν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα, αὐτὸς — ἡ Ἄννα γράφει ἐνθα — μετὰ τὴν ἀπόκασιν καὶ ἀναχώρησιν τοῦ Ψελλοῦ, προέστη διδασκαλίας, ὑπάτος τῶν *griecorum* χρηματίας καὶ περὶ μὲν τὴν φιλοσοφίαν διακρινόμενος, χωλαίων ὅμως περὶ τὰ γραμματικὰ καὶ τὴν ρητορικὴν⁶⁸. Μέλλοντες συναντήσῃ τῷ Ἰταλῷ καὶ πάλιν, ἀρετὰ πρόπει ἵνα θεωρήσωμεν ταῦτα, συμπεραίνοντες πρὸς τὸ παρὸν ἐστὶ ἡ δις ἤδη μεία τοῦ ναοῦ τῶν Τεσσαράκοντα μαρτύρων, ὡς τόπου διδασκαλίας, ἐν δυσὶν ἑκατονταετηρίσιν, Θ' δὴ λή

68. Ἄννα· τόμ. Α', ἀπὸ σελ. 257—267.

γε δὴ καὶ ΙΑ', δηλοῖ ὅτι σχολῆς οἰκοδομῆ τις παρέκειτο τῷ ναῷ τούτῳ⁶⁹.

Καὶ νῦν μεταβῶμεν εἰς τὰς μετὰ τὴν ΙΑ', ἐν ὀλίγοις τὰ κατὰ τὴν ἐν αὐταῖς παιδευσιν ἐξετάσοντας.

M. I. Γ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΑΡΕΡΓΑ*

* Ἀπὸ Πόλεως, ἁψκς', ἰουνίου 26.

Εὐρισκόμεθα θεοφοβούμενοι ἀπὸ διάφορα περιστατικὰ καὶ τὸ περισσότερο ἀπὸ τὸ θανατικόν, διότι ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἔχομεν χιλιας δουλείας νὰ κυτᾶσθαι τοῦ Ἁγίου Γάβρου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μᾶς βιάζει τὸ θανατικόν νὰ λειψώμεν ἐντεῦθεν, καὶ μᾶς ἐργεταὶ δυσκολία μεγάλῃ καὶ εἰς τὰ δύο.

* Ἀπὸ Κων/πόλεως, 1727, ἰουνίου 3.

* Ἄφω μᾶς ἐλύπησε μὲ τὰς ἀνοικίους τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιγραφῆς, αἱ ὅποιαι (καὶ συγγνωμὴν τῷ ἔπει) διόλου εἶναι ἀνάσσοτοι καὶ ἀνακόλουθοι καὶ πρὸς τὸν γράφοντα καὶ πρὸς ὃν γράφει. Ἐπειδὴ ἀδελφοὶ ἔσμεν καὶ ὁμότιμοι καὶ μία ἡ πνευματικὴ τοῖς ἐπισκόποις μυστηριώδης ἄξιζα, λοιπὸν περκαλοῦμεν νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ πλέον τὸ τοιοῦτον ἄτοπον, τὸ ὅποιον προξενεῖ μεγάλῃν καὶ ἀνυπόφορον ἀτιμίαν καὶ καταρρόνησιν, οἱ ἀσπασμοὶ δηλαδὴ τῶν ποδῶν. Ὅθεν ὀρεῖζομεν τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, πλέον εἰς οὐδένα νὰ μὴ μεταχειρισθῇ τοιαύτας ἢ ἐπιγραφῆς ἢ ὑπογραφῆς, ὅτι εἶναι καὶ ἁμαρτία καὶ ἐντροπία. Ἀρεοῦσι μόνον ὁ ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸς καὶ αἱ λοιπαὶ συνήθειαι τίμια καὶ ἀρμολοῦσαι κατὰ τὰ πρόσωπα προσχρηθεύσεις. Ὑγιάνομεν, κατὰ τὸ δεκτικόν δηλαδὴ τῆς ὑγείας τοῦ μοχθηροῦ ἡμῶν σαρκίου καὶ τῆς προβεβηκυίας μας ἡλικίας εὐρισκόμενοι, καὶ μὲ μελέτην νὰ ἀπέλθωμεν εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς τε ἀπόκασιν τοῦ ἐκείσε ἡγεμονεύοντος αὐθέντου καὶ διὰ τινὰ βοήθειαν ἢ ἀνακούφισιν τοῦ βερωτάτου χρέους τοῦ Ἁγίου Γάβρου. Πρὸς τοῦτοις περκαλοῦμεν νὰ νοητήσῃ τοὺς αὐτοῖσι ὀσιωτάτους ἡγουμένους καὶ πρεσβυτάτους τῶν σεβασμιῶν μοναστηρίων νὰ προσέχῃσι νὰ μὴ δέχωνται εἰς τὸ ἐξῆς τοὺς λειποτάτας τοῦ Ἁγίου Γάβρου, ἀλλὰ νὰ τοὺς διώκωσι ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἔχοντάς τοὺς μισητοὺς ἀποβεβηκυένους, καὶ ἀφορισμένους κατὰ τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ πρὸ τῶν συνοδικῶν γραμμάτων¹. διότι

69. περὶ τοῦ ναοῦ βλέπε Μ. Ι. Γεδιῶν «Βυζαντινὸν Ἐορτολόγιον», σελ. 81, στήλην 6'.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 282—283.

1. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ὑπάρχει πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἀφοριστικόν, ἐπὶ πατριάρχου Παΐσιου, τῷ 1727, κατὰ δύο λειποτακτῶν ἀγοραστῶν.

ἀγκαλιὰ καὶ ἔχωμεν εἰς εὐλόθειαν καὶ τιμὴν τὸ Ἄγιον αὐτὸ Ὅρος, κατὰ τὰ δυνατὰ μας καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ τιμῶμεν καὶ συντρέχομεν τοὺς ἐξ αὐτοῦ περιερχομένους πατέρας καὶ ἀδελφοὺς, πλὴν δικαίον εἶναι νὰ φυλάττωται παρὰ πᾶσι καὶ τὰ δίκαια τοῦ Παναγίου Ἰάφρου, ἐκ τοῦ ὁποῦ οὗ ὡς ἀπὸ πηγῆς ἔχουσι καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας οἱ λοιποὶ τῆς οἰκουμένης καὶ θεοὶ ναοὶ, καὶ ἱερὰ μοναστήρια, καὶ αἱ πνευματικαὶ ἀξίαι. Διότι, κατὰ τοὺς ἱερούς διδασκάλους, ὡς καλῶς τὸ ἠξεύρει ἡ πολυμυθεὶά της ἅπαντες οἱ τῆς οἰκουμένης θεοὶ ναοὶ φέρουσι τὴν εἰκόνα ἐκείνου τοῦ προσκυνητοῦ σκηνώματος, ἥτοι τοῦ Παναγίου Ἰάφρου, ὅθεν καὶ οἱ ἠγούμενοι αὐτῶν ὁμοιοποιεῖται τὰς εἰδὲς, κατ' ὀρεῖλην εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδίδωσι τὴν πρωτότυπον αὐτῶν ἐκκλησίαν, καὶ νὰ μὴ περιφρονῶσι τὰ δίκαιά της, ἀλλὰ νὰ τὰ υπερασπίζονται ὅτι δι' ἀληθῆ καὶ δίκαια λέγομεν, Θεοῦ τοῦ Ἁγίου εὐδοκούντος, θέλει φανῆ εἰς φῶς ἐκ τοῦ ὀλίγου καιροῦ ἕνα Συναγμάτιον, τὸ ὅποιον, ὡς νομίζομεν, θέλει τὴν φανῆ πολλὰ ἀριστόν.

Η ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

Ἡ οἰκογένεια εἶνε ἡ μονάς, ἐξ ἧς ἀποτελεῖται ἡ κοινωνία, ἡ πολιτεία καὶ τὸ ἔθνος. Ἡ ὑγιὴς μόρφωσις, ἡ διὰ ἠθικῶν καὶ χριστιανικῶν ἀρχῶν διαπαιδαγωγῆσις τῆς οἰκογενείας καὶ ὁ διὰ θεμελιῶν ὄντως μορφωτικῶν καταρτισμὸς ταύτης, ἀποτελοῦσι τὸν γόνιμον ἐκείνου πυρῆνα, ἐξ οὗ προσδοκᾶται ἡ ἀναβλάστησις εὐγενοῦς καὶ πεπολιτισμένης κοινωνίας, χρηστῆς καὶ εὐῆγμένης πολιτείας, εὐκλεοῦς δὲ καὶ φιλοπροόδου ἔθνους. Ὅταν ἄρα προσηκόντως τεθῆ ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἐθνικοῦ βίου, τότε ἡ ἀποστολὴ ἔθνους τινοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐστὶν ἠσφαλισμένη, καὶ οὐδὲν ἕτερον δέον νὰ προσδοκᾶ τὸ ἔθνος τοῦτο ἢ τὴν εὐλογίαν τοῦ Παντοκράτορος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐξ ὕψους βουλῶν. Δέον λοιπὸν ἀδιαλείπτως καὶ πρεπόντως νὰ ἐπιδιώκῃται ἡ ἐφικτὴ μόρφωσις τῆς οἰκογενείας, καθ' ὅσον ἐκ ταύτης θὰ προέλθωσιν ἡ κοινωνικὴ εὐημερία, ἡ χριστιανικὴ πολιτεία καὶ ἡ ποθουμένη πρόοδος ἐνὸς ἐκάστου ἔθνους.

Πάντα τὰ πεπολιτισμένα καὶ ἐκπολιτιζόμενα σήμερον ἔθνη κατανοήσαντα βαθέως τὴν δύναμιν τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς ταύτης κρηπίδος, διὰ πάντων τῶν ὑπὸ τῆς προόδου ἐνδεειγμένων μέσων ἐπιζητοῦσι τὴν διάδοσιν καὶ

καλλιέργειαν αὐτῆς, ἥτοι ἔνθεν μὲν διὰ συλλόγων καὶ σωματείων, ἔνθεν διὰ διαλέξεων καὶ τοῦ ἀρμόζοντος περιοδικοῦ τύπου, ἔνθεν δὲ δι' ἄλλων παραπλησίων τρόπων καὶ μέτρων βάλλουσι πρὸς τὸν σκοπὸν φιλοτίμως, πᾶσαν θυσίαν ὑλικὴν ὑφιστάμενα καὶ πᾶν ἐπιπροσθῶν κώλυμα ἐκποδῶν ποιοῦμενα.

Τὸν πρώτιστον τούτων καὶ σπουδαιότατον παράγοντα τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐπὶ τὰ πρόσω προαγωγῆς δὲν παρείδε καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, οὐδὲ ὑπελείφθη τῶν ἄλλων ἔθνων ἐν τῷ εὐγενεῖ τούτῳ ἀγωνί, ἀλλ' εὐκαιρίας πάσης δραστήριον συμπορεύεται, κατὰ τὸ ἐνὸν αὐτῷ, τοῖς λοιποῖς, καὶ ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ ἐπιζητεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς οἰκογενείας συντεινόντων μέσων «ζηλοῦν τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα».

Ἐνὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω μέσων, τὰ μέγιστα δυναμένου νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, φαίνεται ὅτι παρείδε τὴν σπουδαίαν δύναμιν, ἢ, εἰ δὲν παρείδε, δὲν ἀπέδωκεν ὅμως ἄχρι τοῦδε καὶ τὴν προσήκουσαν σημασίαν. Εἶνε δὲ τοῦτο ὁ ἀρμόζων τύπος. Ἐν Εὐρώπῃ ἀπειράριθμα κυκλοφοροῦσι περιοδικὰ συγγράμματα χάριν τῆς μορφώσεως καὶ διαπαιδαγωγῆσεως τῶν οἰκογενειῶν, παρέχοντα τὸν ἐπιούσιον πνευματικὸν ἄρτον, καθοδηγούντα διὰ ποικίλων ἀντισμωμάτων καὶ χρησιμωμάτων κοινωνικῶν ὑποθηκῶν, παρατιθέμενα πλείστα τῇ οἰκογενειακῇ ἐστία ἐπωφελῆ διδάγματα, ὡς καὶ σελίδας βραχυτάτας ἐκτιθείσας τὴν σύγχρονον κοινωνικὴν ἱστορίαν πάντων τῶν λαῶν καὶ φυλῶν.

Δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοιοῦτον ἀποσκοποῦν τὴν μόρφωσιν τῆς παρ' ἡμῖν οἰκογενείας, προωρισμένον νὰ συντελέσῃ εἰς τὸν σκοπὸν διὰ καλῶν γλαφυρῶν ἑλληνίδων γυναικῶν, εὐοίωνως ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ ἀγωνί ἀποδομένον καὶ δι' ἄρθρων καὶ πραγματειῶν συνετῶν καὶ βεβουλευμένων τὴν προφιλῆ τῆς οἰκογενειακῆς ἡμῶν ἐστίας ἀπὸ παντὸς ὀθνεῖου πνευματικοῦ καρυκεύματος ἐπιδιωκουσῶν, δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοιοῦτο δὲν ὑπῆρχε παρ' ἡμῖν. Καὶ ἀνεφάνη μὲν, εἶνε ἀληθές, παραπλησίον πρὸ εἰκοσαετίας καὶ ἐπέκεινα καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰκανῆν ἔσχε τὴν διάδοσιν. Ἄλλ' εὐχῆς ἔργον θὰ ἦν εἰς τὸ ὄργανον ἐκείνο ἐτήρει ἀπαραβίαστον τὸ ἀρχαῖον αὐ-

του πρόγραμμα της ἀμύνης τῶν πατρίων γενικῶς ἐχόμενον καὶ μὴ ὑπερέφαινε που τάσεις κεντροπύουδου νεωτεριστικῆς μορφώσεως τιθὲν τὸν πόδα αὐτοῦ εἰς θρησκευτικὸν ἔδαφος ἀνέφικτον δι' αὐτὸ φύσει καὶ θέσει. Ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι τάχιστα συνήλθεν ἐκ τῆς πλημμελείας ταύτης καὶ ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ τοῦ λοιποῦ τὴν ἣν ἀνέκαθεν εἶχε διαχαράξῃ δόκιμον καὶ σώφρονα πορείαν ἐν τῷ σταδίῳ αὐτοῦ.

Ἦδη ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν ἐκδίδεται τοιοῦτο ὄργανον παρ' ἡμῶν ἡ «Βοσπορίς», φέρου πάντα τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν ἀπαραίτητα στοιχεῖα, καθ' ἃ τὸ μικρὸν παρελθὼν αὐτῆς μαρτυρεῖ. Ἡ ἰδρύτρια καὶ διευθύντρια τῆς «Βοσπορίδος» Κορηλία Πρεβεζιώτου, νέα ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως τυχοῦσα κατέδειξεν ἐαυτὴν καὶ τοῦ δημοσιογραφικοῦ καλάμου δεξιὰν χειρίστριαν καὶ πρὸς τὸ στάδιον τοῦτο εὐ πεφυκυῖαν φύσιν, ἅμα δὲ ἐγκράτειαν Ἕλληνας λόγου οὐχὶ συνήθη τῇ παρ' ἡμῶν φάλαγγι τῶν λογίων γυναικῶν, συγκινηαμένην μάλιστα διὰ ποιητικὸν ταλάντου δαψιλοῦς.

Τὸ πρόσφορον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νεοπαγὲς δημοσιογραφικὸν ὄργανον ἡ «Βοσπορίς», δέον νὰ περιφρουρηθῇ διὰ τῆς προσηκούσης ὑπολήψεως καὶ ἐκτιμῆσεως τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας. Πᾶσα ἑλληνικὴ οἰκογένεια ὀφείλει νὰ παρίσχη τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν συναρωγὴν αὐτῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς κ. Κορηλίας Πρεβεζιώτου, ἥτις εὐτόλμως καὶ εὐθαρσῶς ἐπελάβετο ὑψίστου κοινωνικοῦ συμφέροντος ἔργου, μέλλοντος τὰ μάλιστα νὰ συντελέσῃ εἰς ἐπικοδομήσιν τῆς παρ' ἡμῶν μορφώσεως τῆς οἰκογενείας, ἣν ὁ ψευδοπολιτισμὸς βαθμηδὸν ἀπογυμνοῖ τῶν πατρίων καὶ ληστεύει ὀλοῦν ἐπιδεικνὺς αὐτῇ τὸ δέλεαρ τῆς ψευδοπροόδου.

Παράδειγμα δὲ τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὸ ἔργον τῆς τε «Βοσπορίδος» καὶ τοῦ «Παιδικοῦ Κόσμου», περὶ οὗ ἐν προηγουμένῳ ἄρθρῳ ὡμιλήσαμεν, ὑποστηρίξεις καὶ ἐπικουρίας παρέχει αὐτῇ ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία ἰδιαιτέραν περὶ τούτων μέριμναν ἐπιδεικνυμένη καὶ ἄρμοδίως συνιστώσα ταῦτα. Ὅντως δὲ ἡ φιλοπρόδοος ἐν παντὶ μέριμνα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐπιδαψιλευσάσης εἰς τὰ δύο ταῦτα ἔργα τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας αὐτῆς, παρέχει ἐχέγγυα ἀσφαλῆ περὶ τῆς εὐδοκίμησεως αὐτῶν ἐν ᾧ ἐκλήθησαν ἔργα.

Ι. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ

ΛΗΞΙΑΡΧΙΚΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ

Ἐφιστάται ἡ προσοχὴ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ὑπηκόων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Ἁνακτος ἡμῶν Σουλτᾶν Ἀβδούλ Χαμίτ ἐπὶ τοῦ ἐπομένου ἐπισήμου ἐγγράφου, ἀρῶντος εἰς τὰς ληξιαρχικὰς πράξεις, διαβ.βασθέντος δ' ἐσχάτως εἰς τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα.

Προτρέπονται δὲ ὅπως πάντες ἐγκαίρως συμμορφῶνται πρὸς τὴν διαταγὴν ταύτην τῆς σεβαστῆς Αυτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ μὲν τὰ εὐεργετήματα καὶ τὰ ἀγαθὰ, αἵτινα προέρχονται ἐκ τῆς ἐγκαίρου καὶ ἐπισήμου ἐγγραφῆς ἐνὸς ἐκάστου ὑπηκόου ὀλωμανοῦ ἐν τοῖς κυβερνητικοῖς μητρώοις, τὸ δὲ τὰς εὐκολίας, αἵτινες προσγίγνονται αὐτοῖς ἐκ τῆς διεξαγωγῆς τῶν διαφορῶν αὐτῶν ὑποθέσεων τῶν σχετιζομένων πρὸς τὰ διάφορα κυβερνητικὰ Γραφεῖα. Ἡ διευθέτησις τοῦ ζητήματος τῆς ὑπηκοσύνης ἐκάστου χριστιανικοῦ καὶ ἡ κεκανονισμένη θέσις αὐτοῦ πρὸς τὸ Ληξιαρχεῖον ἀποτελεῖ τὴν βῆσιν τῆς ταχυτέρας καὶ εὐχερστερας πάντοτε διεξαγωγῆς πάσης ἰδιωτικῆς αὐτοῦ ὑποθέσεως.

Ἐπισημασθέντος τοῦ Ἐπισημοῦ Ἐγγράφου τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θροισκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν πατριάρχην τῶν Ρωμαιοῦν.

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἀνεκοινώσατο ἡμῖν ὅτι, ἐπειδὴ καίπερ λήξαντος τοῦ, ὑπὸ τοῦ 73 ἄρθρου περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων Νόμου, παραχωρουμένου πενταμηνίου διαστήματος τῆς ἀπὸ τοῦ προστίμου ἀπαλλαγῆς τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων, ὑπάρχουσιν, ὡς ἐκ τῶν γενομένων δηλώσεων ἐγνώσθη, πολλὰ ἄτομα μὴ ἐγγραφήντα εἰσέτι, ἀνεκοινώθη αὐτῷ διὰ βεζυρικοῦ διατάγματος ὑπὸ ἡμερομηνίαν 19 Μαΐου 1318 (1902) ὅτι, ἀποφάσει καὶ τοῦ Νομοθετικοῦ Τμήματος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, ἐξεδόθη αὐτοκρατορικὸν διάταγμα παρατείνου τὴν διορίαν ταύτην ἐπὶ ἑξ εἰσέτι μῆνας ἀπὸ τῆς ἡμερομ. τῆς γεννησομένης δηλώσεως.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ρηθὲν ὑπουργεῖον ὑπέδειξεν ἵνα κοινοποιηθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα πατριαρχεῖα λέγον ὅτι συνῶδὰ ταῖς δηλώσεσι τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ληξιαρχείου ὅπως δημοσιευθῇ καὶ διαδοθῇ τὸ πρᾶγμα διὰ τῶν καταλλήλων μέσων καὶ ὠφεληθῶσι πάντες ἐκ τῆς αὐτοκρατορικῆς ταύτης χάριτος διὰ τῆς καταγραφῆς ὧν τῶν πράξεων, μηδεμίαν παραλείπο-

μένης, ἐντὸς τῆς ρηθείσης προθεσμίας ἀνευ τῆς λήψεως προστίμου κατὰ τὸν Νόμον, ἐγράφη ἐγκύκλιος πρὸς ὅλας τὰς Νομαρχίας συνιστώσα τὴν λήψιν τῶν καταλλήλων μέτρων, φέρομεν τοῦτο εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος διὰ τὰ περαιτέρω.

Τῆ 2 Ρεμπιουλ-αχὴρ 1320 (1902)

» 24 Ἰουνίου 1318

ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων

Ἵπουργός
ΑΒΔΟΥΡΡΑΧΜΑΝ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Τῆ κυριακῇ, 7 Ἰουλίου, ἡ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ τὴν πεντηκοστὴν πρώτην ἐτέλει ἐορτὴν ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τῶν διδασκάλων τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας. Κατὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ τῆς Σχολῆς ἱερὰν λειτουργίαν, ἣν ἐτέλεσεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, σὺν τοῖς σεβασμ. συνδικοῖς μητροπολίταις Ἐφέσου, Προύσης, Νεοκαισαρείας, Σμύρνης, Βάρης, καὶ Βοδενῶν, ἐμνημονεύθησαν τὰ ὀνόματα τῶν τε παναγ. πατριαρχῶν πρώην Κωνσταντινουπόλεως, πρώην Ἀντιοχείας καὶ πρώην Ἱεροσολύμων, τῶν ἐν ταῖς ἐξετάσεσι παρατάντων, τοῦ προέδρου τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας σεβασμ. Πετροπόλεως κ. Ἀντωνίου καὶ τῶν προέδρων τῶν ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἐν δὲ τοῖς τεθνεῶσι τὸ τοῦ ἀειμνήστου πρώτου κτίτορος τῆς Σχολῆς Γερμανοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ πρώτου αὐτῆς σχολάρχου μακαρίτου μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Κωνσταντινίου Τυπάλδου καὶ τὸ τοῦ νεωτέρου κτίτορος αὐτῆς Παύλου τοῦ Στεφάνοβικ, ἐγένετο δὲ καὶ ἡ χειροτονία τοῦ πρεσβυτέρου Δημητρίου Γεωργιάδου, καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς, καλλίστην ἀπαγγείλαντος πρὸς τὸν χειροτονούντα πατριάρχην προσφώνησιν. Ληξάσις τῆς θείας λειτουργίας καὶ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἐξετάσεων, κατήλθον εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης, ἡ Α. Σ. Μ. ὁ πατριάρχης πρώην Ἀντιοχείας κ. Σπυρίδων, οἱ σεβασμ. συνδικοὶ μετὰ τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀγίων Τόπων, ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης, καὶ ὁμήγυρις ἐκλεκτῆ λαϊκῶν καὶ κληρι-

κῶν εὐλαβουμένων καὶ τιμώντων τὸν ἱερὸν τῆς Σχολῆς προορισμόν. Ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σταυρουπόλεως κ. Ἀπόστολος, ὁ διευθυντῆς τῆς Σχολῆς, προσεφώνησε τοὺς τελειοδιδάκτους τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀριθμουμένους ἑπτὰ, ὧν οἱ μὲν Μάρκος Δασκαλάκης, κρῆς, καὶ Θεμιστοκλῆς Χατζῆ Σταύρου ἡλιοπολίτης, ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ **ἄριστα** οἱ δὲ: Ἀγαθάγγελος Νιβολάκης, διάκονος, κρῆς, Ἀλέξανδρος Δήμογλου, διάκονος, ἐκ Φουντουκλίου (Χαλικηδόνος), Σεβαστιανὸς Δεβέρκοβιτς, διάκονος, ἐκ Πρεσρένης, Κωνσταντῖνος Ἀσημαΐδης, καλλιουπολίτης καὶ Χρῆστος Λαζαρίδης, ἐκ Περμάτων (Ἰκονίου) τὸν βαθμὸν **λίαν καλῶς**. — Ἐκ προσώπου τῶν ἀπολυομένων ὁ ὀσιολογιώτατος διάκονος Ἀγαθάγγελος ἀπήγγειλε τὸν συντακτῆριον, ἐπεσφράγισαν δὲ τὴν ἱερὰν πανήγυριν ταύτην ἡ μεστὴ συμβουλῶν πολυτίμων προσελαβῆ τὸν παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πρὸς τοὺς ἑπτὰ τελειοφοίτους, οἱς οἱ παρόντες ἠΰξαντο πλήρη καὶ νόμιμον ἀθλησιν, ὡς συνέπειαν ἔχουσαν τὸν τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀγήρω δόξης στέφανον. — Κατὰ τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τελετῇ, πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ σχολάρχου γενομένης τοῖς τελειοφοίτοις προσφωνήσεως, ἡ Α. Θ. Π. ἐχειροθέτησεν ἀρχιμανδρίτην τοῦ πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τὸν πανοσιολογιώτατον πρεσβύτερον κ. Δημητρίου Γεωργιάδην, δεξάμενον εἶτα τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια τῶν παρισταμένων ἐν τῇ τελετῇ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Βεράτιον οἰκουμενικὸν πατριάρχον. — Ἐπὶ τῇ προσφάτῳ ἐκδόσει τοῦ ὑψηλοῦ βερατίου τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία Σμύρνης συνεχέρη τῇ Α. Θ. Π. διὰ τοῦ ἐπομένου τηλεγραφήματος:

« Ἐν εὐνοίᾳ εὐαρίστῳ συγκινήσει ἡ Δημογεροντία Σμύρνης διερμηνεύσασα τὰ πάγκοινα αἰσθητά τῆς Συμμενοῦ κατῆς ὀρθοδόξου κοινότητος σπεύδει νὰ καθυποβάλῃ τὰ ταπεινὰ αὐτῆς συγχαρητήρια τῇ ὑμετέρῃ προσκυνητῇ Παναγιότητι ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ αὐτοκρ. βερατίου, ἄπειρον καὶ διαρκῆ προκαλέσαντος τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Γένους πρὸς τὸν λαοφιλεῖτον καὶ εὐεργετικώτατον Ἀνικτα ἡμῶν, οὗ τὰ ἐτη εἴησαν ἀμύπολλα καὶ πανένδοξα. »

— Μητροπολίται Ἡρακλείας, Νικαίας καὶ Κορυδοῦς. — Οἱ σεβασμ. μητροπολίται Ἡρακλείας κ. Γρηγόριος, Νικαίας κ. Ἰερώνυμος καὶ Κορυδοῦς κ. Φώτιος τηλεγραφικῶς ἠγγέλων τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως εἰς τὰς ἔδρας τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἀφικόμενοι ἐγκαρδίῳ ἔτυχον ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τῶν ποιμνίων αὐτῶν.

— **Γεροσασία.** — Ἐπὶ τῇ ἀγομένῃ χθὲς μνήμῃ τῆς μεγαλομάρτυρος Εὐφρασίας, ἧς τὸ σπυτόν λείψανον, ὡς γνωστὸν, τηρεῖται ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναφ, ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῷ ἐν μέσῳ συρροῆς ἱκανῶ ἐκκλησιασμάτων.

— **Ἐπισκέψεις.** — Προχθὲς ἐπισκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην ὁ ἐνταυθα ὑποπόριμος τῆς Ἑλλάδος κ. Καυτατζόγλου, ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης Λεωνίδας Ζαρίφης καὶ ἡ Α. Ε. ὁ Γιάγκο βέης Ἰωαννίδης, ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταυθα πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας στρατηγὸς Σάββας Γκρούτις ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἐκ τῶν διερχομένων κ. Κ. Γκρούτσκιεβιτς, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ἑλλην. πρεσβείας κ. Ἄρ. Ποτὲν καὶ ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης Θ. Μαυρογορδῆτος. — Χθὲς δὲ ἰσοπέρι ὁ ἐν Σόφια γενικός πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος κ. Εὐγ. Ζαλοκώστας.

Κατὰ τὴν ἐν ταῖς Πρωγκηποννήσις ἐπὶ ταῖς ἐξετάσεις τῆς ἐν Ἐλῆν Ἱ. Θεολογ. Σχολῆς διατριβὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικός πατριάρχης ἐπισκέφατο τὰς ΑΑ. ΘΘ. ΠΠ. τοὺς πατριάρχας πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτον τὸν Η', Ἄνθιμον τὸν Ζ' καὶ Κωνσταντίνον τὸν Ε', ὡς καὶ τὴν Α. Μ. τὸν πατριάρχην πρῶην Ἰεροσολύμων κ. Νικόδημον.

Ἰωσαύτης ἡ Α. Θ. Π. ἐπισκέφατο καὶ τοὺς αὐτοὺς παρθεριζοντας τὴν Α. Ε. τὸν Κωνσταντίνον Βαγιάννην ἐρέτηνη μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, τὸν κ. Ἰωάννην Μαζούπουλον ἐρέτηνη, τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἀρχιμ. κ. Γερμανὸν Γρηγοράν, τὸν ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογ. Σχολῆς ἐλλοθίμων κ. Βασίλειον Ἀνωτιωάδην καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀνωτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων Ἀνωτιων βέην Οικιαδὴν, καπούεχαριαν, Ἰωάννην Χλωρίν ἐρέτηνη διευθυντὴν τοῦ Ὄθωμ. Γραφείου τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Ἰωάννην Τανταλίδην, διευθυντὴν τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου.

— **Ἰνιχωρήσεις.** — Ἀνεχώρησαν ἐπ' ἀδείᾳ οἱ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολ. Σχολῆς ἀρχιμ. Ἰωάννης εἰς Μοσχονήσια καὶ Ξανθοῦν Δαμιπρόδης εἰς Σμύρνην.

— **Ἱστορικὰ σελίδες** ὑπὸ Κ. Σπατοῖδη. — Τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον πόνημα τοῦ κ. Κ. Σπανοῦδι ἀπολυθὲν ἐκ τῶν τυπογραφικῶν πιστηρίων ἤρξατο κυκλοφορῆσαι. Περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐπιφυλασσόμεθα νὰ γράψωμεν τὰ δέοντα προσεῖως.

Ἐκκλησία Ἰεροσολύμων.

Ἐν τῇ χθρσνῇ συνοδικῇ συνεδίᾳ ἀνεγνωσθὲ τηλεγράφημα τοῦ μακροπλάτου πατριάρχου Ἰεροσολύμων κ. Δαμιανοῦ ἀγγέλλον τῇ Α. Θ. Π. ὅτι ὁ ὑπὸ εἰδικῆς τῶν ἀγιοτακτικῶν πατέρων ἐπιτροπῆς συνταχθεὶς Κανονισμὸς, ὁ ἀφορῶν εἰς τὴν διακανόνισιν τῆς τε δικαιοσύνης καὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἀδελφότητος, ἀναγνωσθεὶς ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδίᾳ, ἐτυχε τῆς πλήρους ἐγκρίσεως καὶ κυρώσεως τῆς τε Α. Σεβ. Μ. καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Ἰεροσολύμων.

Ἡ Α. Θ. Π. ἀπαντήσασα τηλεγραφικῶς συνεχάρη τῇ Α. Μ. καὶ τῇ Ἱ. Συνόδῳ καὶ ἀπέστειλε τῇ Ἀδελφότητι ἐπὶ τῷ ἐπιτευχθέντι εὐλογῶν τούτῳ ἔργῳ καὶ ἠύξατο ὅπως τὸ φιλόδελον τοῦτο πνεῦμα ἐπικρατῆ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐπ' ἀγαθῷ καὶ εὐκλείᾳ τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκκλησία Κύπρου.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνοδικῇ συνεδίᾳ ἀνεγνωσθὲ ἀντίγραφον ὑπομνήματος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ὅπερ αὕτη διεβίβασε τῷ ἐξοχωτάτῳ ὑπουργῷ τῶν ἀποικιῶν τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἐν ᾧ, ἐκτιθεῖσα τὰς ἀποράσεις τῶν σεπτῶν δικαι-

τητῶν ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος, ἀνασκευάσασα δὲ καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπίρας τῶν αὐτῶν μερῶν προβαλλόμενας ἐστάσεις περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποράσεων τούτων, παρεκάλει τὴν Α. Ἐξοχώτητα ὅπως, μηδενὸς πλέον ὑφισταμένου κανονικοῦ κωλύματος, συνευδοκῆσῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς σεπτῆς δικαιοσύνης εἰλημμένων ἀποράσεων, ἀποκαθισταμένης ὅτιοι τῆς θμάλτης τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καταστάσεως, ἣν διατεταραχμένην ἀπὸ τοσούτου χρόνου τηρεῖ ἡ στάσις τῆς περὶ τὸν μητροπ. Κιτίου μερίδος.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΡΩΪΝ ΑΘΗΝΩΝ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μετὰ θλίψεως πολλῆς ἐνωτίσθη ἡ Ἐκκλησία τὸν θάνατον τοῦ μητροπολίτου πρῶην Ἀθηνῶν κυροῦ Προκοπίου συμβάντα τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ (4 ἰδευόντος) ἐν Ἀθήναις.

Τὸ λυπηρὸν ἄγγελμα ἀνεκοίνωσεν ἐπισήμως ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικός πατριάρχης τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τῶν παρελθούσων τρίτην, ἧτις καὶ εὐχαμένη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μεταστάτου διαπρεποῦς ἱεράρχου ἐνέκρινεν ὅπως ἐκφρασθῶσι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος θερμὰ συλλυπητήρια.

Ἡ κηδεία τοῦ ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντος ἱεράρχου ἐγένετο τῇ ἐπαύριον παρασκευῇ ἐν Ἀθήναις μεγαλοπρεπεστάτῃ ἐν μίῳ μεγάλῃ συρροῇ κόσμου. Παρέστησαν δὲ κατὰ ταύτην καὶ αἱ ΑΑ. ΜΜ. ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, οἱ ὑπουργοὶ καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς πρωτεύουσῃς ἀρχαί. Τὸ ἔθικον Πανεπιστήμιον, ὃ ὁ αἰδιόμοις διετελεῖ ἐπίτιμος καθηγητῆς, ἐξεπροσπέθη κατὰ τὴν κηδείαν διὰ τοῦ πρυτάνεως καὶ τῆς ἀκαδηματικῆς Συγκλήτου.

Ὁ ἀείμνηστος πρῶην Ἀθηνῶν Προκόπιος κατήγετο ἐκ Πελοποννήσου. Τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς περατώσας ἐν τῷ Γυμνασίῳ τοῦ Ναυπλίου ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον καὶ ἀποριτίσας ἐξ αὐτοῦ ἐστάλη εἰς Μόσχαν διατελέσας ὀπόροτος τοῦ αἰδίουμ αυτοκράτορος τῆς Ρωσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Β' ἐν τῇ Πνευματικῇ Ἀκαδημίᾳ. Ἀποριτίσας καὶ ἐντεύθεν μετὰ δοκιμῶν σπουδῶν καὶ μελέτας μετέβη εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ὅθεν ἐπανακείμενος εἰς Ἀθήνας διωρίσθη καθηγητῆς τῶν ἱερῶν ἐν ταῖς γυμνασίαις Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς καθηγητικῆς αὐτοῦ ταύτης συνέγραψε πραγματείας ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Ἰῶς τοῦ Ἀνθρόπου ἑλληνοσλὶ καὶ ρωσισλὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ἀνεμνήθη τότε αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας ὁ τίτλος τοῦ διδάκτορος τῆς Θεολογίας. Τῷ 1883 διορισθεὶς γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προσελήθη ἄμα καὶ ὡς καθηγητῆς τῶν βασιλοπαίδων, διατελέσας δὲ ἐπὶ ἐπτά ἐτη ὑψηλῆς τοῦ ἔθνικου Πανεπιστημίου, τῷ 1891 διωρίσθη τακτικὸς καθηγητῆς αὐτοῦ διδάσκων τὴν Πατρολογία καὶ τὴν Ἱστορίαν τῶν δογματικῶν, καὶ τῷ 1896 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Διατελέσας δὲ τοσούτος ἐπὶ πέντε ἐτη, κατὰ νοέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐδέξθη νὰ παραιτήσῃται τὴν ἀρχὴν ἕνεκα τῶν αὐτῶν ἐπὶ τῇ μεταρράσει τοῦ Εὐαγγελίου λαθουσῶν χωρῶν ἀσθῶν. Ἀλωία ἡ μνήμη τοῦ αἰδιόμου ἱεράρχου!

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 29

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' όλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ.	8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	28
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- † Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
- † Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σχολεῖα μέσου αἰῶνος ἰδιαίτατα δὲ τὰ βυζαντινὰ — Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ἄρμονικὴ πολυφωνία — Σχέσις Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρείου πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν — Ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή — Ἡ ὀρθοδοξία ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Σινκῆ — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κανονισμοί — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕΣΟΥ ΑἰΩΝΟΣ

ἰδιαίτατα δὲ τὰ βυζαντινὰ*

Πρὸ τῶν μέσων τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος ἀναφέρεται Μιχαὴλ τις δημοσίως διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπὶ τῆς αὐταρχίας Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ⁷⁰, ὄθλον οὖν ὑπῆρχε σχολὴ ἀνωτέρα τῶν ἑλληνικῶν, ὡς λέγομεν, οὐδ' ἦν δυνατόν 'να μὴ ὑπάρχη καὶ τοιαύτη σχολὴ καὶ πανδιδακτήριον ἐπὶ αὐτοκρατόρων διακριθέντων διὰ φιλομουσίαν, ὡς διεκρίθησαν ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ αἱ γυναίκες τῆς Κομνηνείου δυναστείας. Ἐπὶ τῇ λήξει τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης καὶ κατὰ τὴν ἀνατολὴν τῆς ἐπομένης, τὴν μὲν Κωνσταντινούπολιν παρατρέχομεν, ἔλκει δ' ἡμᾶς ἡ προσωρινῆ πρωτεύουσα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ἡ Νίκαια, ἐν ἣ ἀναφέρεται, κυρίως ἐπὶ τῆς αὐταρχίας Θεοδώρου τοῦ Λασκάρως, μητροπολίτης Ἐρέσου Μοναστηριώτης τις, διδάσκαλος γραμματικῆς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ Δημήτριος Καρύτσης ὁ

κριτῆς, τῷ ὀρρικῶν τιμημένος εὐπάτου τῶν φιλοσόφων⁷¹. Ἐπὶ τε τοῦ Λασκάρως δὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου Δούκα Βατάτση τοιαύτη τις ἐγένετο συρροὴ λογίων ἀνδρῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ σχολαὶ δ' ἤμαζον, ὥστε λέγεσθαι τὴν πόλιν ταύτην νέας Ἀθήνας, «θαυμασίαν καὶ πολυέραστον τῶν λόγων πηγὴν», καλῶς ἐν αὐτῇ σπουδαζομένων⁷² τῶν γραμματικῶν καὶ ποιητικῶν. Συγχρόνως ἐδίδασκεν ἐν Ἐφέσῳ φιλοσοφίαν καὶ ρητορικὴν Νικηφόρος ὁ Βλεμμύδης, θεολόγος καὶ φιλόσοφος, υἱὸς ἱατροῦ, λόγιον τὴν ἀρετὴν κοσμῶν, ἀρετῇ τε τὸν λόγον, ἐν οἷ τότε «σφώτατον ἀνδρῶν πάντων» ἐκήρυττον⁷³. Κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον δτε, καθὼς εἶδομεν, ὑπῆρχον ἐν Κύπρῳ σχολεῖα τῶν κοινῶν γραμμάτων, ἡ πόλις τῶν Καλλινοκισίων⁷⁴ ἐν Κύπρῳ καὶ αὕτη, κατὰ τὴν τοῦ Γρηγορίου Κυπρίου μαρτυρίαν, ἐλέγετο πλείονα παιδεύσειν δυναμένη παρασχέιν. Ὑπερέγχε δὲ τούτων ἡ Νίκαια, κεκτημένη ἀνωτέρον τι παιδευτήριον, ἐν ᾧ Θεόδωρος ὁ Ἐξαπτέρυγος ἐδίδασκεν, ἐπὶ τοῦ Δούκα Βατάτση, ἀνήρ οὐ πάνυ μὲν ἐπιστήμιον ἐν τοῖς μαθημασιν, ἀγαθὸς δὲ πράξειν, οἷα ρητορικῆς κατ' ἄκρας ἐν-

71. Ἄντ. Μηλιαράκη, Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου ἐν Ἀθήναις 1898, σελ. 152—153.

72. Γρηγορ. πατριάρχου Κυπρίου διηγήσεως μερικτῆς λόγος Migne PMB, στήλη 24 καὶ 24.

73. Migne αὐτόθι, στ. 24.

74. ὑπῆρχε καὶ ἐν τῇ Περσίᾳ πόλις ὀνομαζομένη Καλλινοκίς· βλ. Νικοδήμου Συναξαριστῆν, εἰς τὴν 5 μαΐου.

* συνέχ. ἀπὸ σελ. 188, 201 καὶ 288 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.
70. Ἰωάννης Κίνναμος· σελ. 176.

διατρίψας λόγοις και τὸ ἐξαγγέλλειν εὐρῶς μεμελετηκῶς και πολλοῦ διὰ τοῦτο ἤξιωμένος ὀνόματος»⁷⁵. Τούτου μαθητὴς ἦν ὁ χρονογράφος Γεώργιος Ἀκροπολίτης, διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας, ἐν ᾧ τε Βατάτζης και Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος εὐνοία πολλῇ περιέβαλλον· ὁ δεύτερος τούτων, ἀνακτησάμενος τὴν Κωνσταντινούπολιν, και μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων — «ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις πρὸς τὰ παλαιὰ τῆς Κωνσταντινίου κακέιντος παρακνιζόμενος» — διώρισε τὸν Ἀκροπολίτην, μέγαν λογοθέτην ὄντα, δημοσίον διδάσκαλον τῶν φιλοσοφικῶν, κατ' Ἀριστοτέλην, και τῶν μαθηματικῶν, κατ' Εὐκλείδη τε και Νικόμαχον, ἐν αὐτῇ τῇ **Κωνσταντινουπόλει**, ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ σχολῇ τῶν ἐγκυκλιῶν, οὕτως εἶπεῖν, μέχρι τοῦ 1267 παρατείναντα τὴν διδασκαλίαν· τότε Γερμανὸς ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, παρὰ τῷ αυτοκράτορι μεσιτεύσας, ἔσχε τῆς συγγνώμης τοῦ φιλοσόφου Μανουὴλ Ὀλοβώλου, διδάξαντος μετὰ τὸν Ἀκροπολίτην, τιμηθέντος δ' ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ τῷ τοῦ ρήτορος ἔρριξι⁷⁶. Ἐπειδὴ δὲ τὰς αὐτὰς τιμὰς ἀπένεμε τοῖς λογίμοις ἀνδράσι και ὁ πατριάρχης Ἀθανάσιος και πρὸ αὐτοῦ Γρηγόριος ὁ Κύπριος, συνεπές ἦν, ὅτι σχολῆτις ἀνωτέρα τῶν ἐγκυκλιῶν (εἰ οὐχὶ και πλείονες) ἔδει ἵνα λειτουργῇ διαρκῶς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους. Οὕτω δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος «πλείστοι ἦσαν (τῶν ἀρχιερέων) ἐλλόγιοι και τῶν νομίμων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐμπειρότατοι, εἰς τοῦτο φιλοτιμησαμένου τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου, οὐκ οἶδ' ὀπότερον, εἴτε παρελιγηρότος ἄνωθεν, εἴτ' οἰκοθεν αὐτοῦ φιλοτιμησαμένου διὰ τὸν τοῦ βελτίονος πόθον, ἵνα τε σοφοὶ παιδεύται και διδάσκαλοι τοῖς οὐ χεῖρα γίνοντο, και ἵνα στεροὶ προστάται τοῖς εὐσεβείας εἶεν»⁷⁷. Ἴσως δὲ κατὰ τὴν χρονικὴν αὐτὴν περίοδον Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, ὁ κατόπιν μέγας λογοθέτης και νέος κτίτωρ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας, ἀπὸ Βρυεννίου τινὲς φαύλας τινὰς και οὐκ ἀκριβεῖς πάνυ παραλαβὼν (ἀστρονομίας) ἀρχὰς αὐτὸς ἰδίους πόνοις ἐξηκριβώσας, ὡς και μετὰ ταῦτα πολλοὺς ἐν ἐπιστημῇ τοῦ μαθημάτος σὺν ἀκριβεῖα γενέσθαι παρ' αὐτοῦ διδαχθέντας»⁷⁸. Καὶ οὕτως εἰ-

δήσεις τινὲς ἔνθεν κακεῖθεν ἀθροιζόμεναι δεικνύουσιν ὅτι διαρκῶς ἡ **Κωνσταντινούπολις** εἶχε τῆς κατωτέρας, εἶχε και τῆς ἀνωτέρας παιδείσεως σχολὰς· ὥστε κατὰ τὴν ΙΔ' ἑκατονταετηρίδα φημιζεσθαι τὴν πόλιν αὐτὴν ὡς παρεχομένην παιδευσιν ἀνωτέραν και πληρεστέραν τῆς ἐν ἑτέρᾳ τινὶ μεγάλῃ πόλει· τοῦτο δ' ἔστιν εἰκάσαι ἀπὸ τῶν παρὰ Φιλοθέῳ πατριάρχῃ⁷⁹. «Γρηγορὰς παρὰ τὴν τῶν πόλεων βσιλιδα ταυτηνι ἑλθὼν και ἀγωγῆς και παιδείας ἐνταυθα και μούσης ἑλληνικῆς μετασχὼν» κτλ.

Λυπηρὸν ὅτι, μένοντες ἐν πόλει παχούσῃ βιβλίων λιμὸν, ἐξ ὀλιγίστων πηγῶν ἀρυόμεθα τὰ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ θέματος ἡμῶν γρήσιμα, ἀλλὰ και ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ἐπαρκῆ πορίζομεθα τὴν ἀπόδειξιν τῆς διηγεοῦς ἐν Κωνσταντινουπόλει λειτουργίας σχολείων κατωτέρων και σχολείων ἀνωτέρων, ἧτοι παρεχομένων τὴν στοιχειώδη παιδευσιν και τὴν τῶν ἐγκυκλιῶν μαθημάτων. Ἄλλως δὲ ὑπῆρχον ἀνάγκαι πολλαὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ὡς και πάντοτε, τοῦ δημοσίου βίου, τὴν διαρκῆ συντήρησιν ἐπιβάλλουσαι σχολείων ἀνωτέρων· ἐπὶ παραδείγματι, ἡ τάξις τῶν νομομαθῶν και τῶν νοταρίων ἦν πολυαριθμοτάτη, διότι και οὗτοι εἰς τὸ κράτος ἦσαν γρήσιμοι, κατὰ δὲ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας οἱ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἐπάργου τῶν πραιτωρίων ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς ἑκατὸν ἠριθμοῦντο και πεντήκοντα⁸⁰. Ἄλλὰ και τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβαλλόμενον και τοῖς ἱερεῦσι και διακόνοις και παντὶ κληρικῷ συνιστώμενον, ἀπῆρτε τὴν διαρκῆ ὑπαρξιν ἐκπαιδευτηρίων ἀνωτέρων, εἴτε ἐν ταῖς πόλεσιν εἴτε ἐν μοναῖς, πρὸς ἐντελῆ κατὰ τὸ ἐνὸν καταρτισμὸν τῶν ἐπὶ τοῦτο προοριζόμενων. Ὁ δὲ φιλόστωρ ὁ γινώσκων ὅτι, διὰ ρητῆς αὐτῆς διατάξεως ἡ ἐν Νικαίᾳ Ζ' Οἰκουμενικῆ Σύνοδος ὥρισε ἀπάντα τὸν προάγεσθαι μέλλοντα εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμὸν πάντως τὸν Ψαλτῆρα γινώσκειν, ἵνα, ὡς ἐκ τούτου, και πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κληρον οὕτω νοητῇ μιεῖσθαι· ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν ἐρευνητικῶς, και οὐ παροδευτικῶς, τοὺς τε ἱεροῦς κανόνας, και τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὴν τε τοῦ θείου Ἀποστόλου βίβλον, και πᾶσαν τὴν θεῖαν Γραφὴν· και κατὰ τὰ θεῖα

75. Ἀκροπολίτης· Βόννης, σελ. 53.

76. Γρηγ. Κυπρίου διηγήσεως λόγος. Migne, PMB, στ. 25. Γεώργιος Παχυμέρης· Βόννης, τόμ. Α', σελ. 284. Ἀκροπολίτης, ἐν' ἄνωτ.

77. Νικηφ. Γρηγορᾶς· τόμ. Α', σελ. 181.

78. Καντακουζηνός· τόμ. Α', σελ. 55.

79. ἡ παραπομπὴ ἐν ὑποσημ. 38.

80. Schoell, Histoire de la Littérature Grecque profane· τόμ. 5' τῆς γαλλ. μεταφράσεως, σελ. 339.

ἐντάλματα ἀναστρέφεται, καὶ διδάσκει τὸν κατ' αὐτὸν λαόν, εὐρίσκει λοιπὸν ὅτι εἶδει 'να ὑπάρξωσι καὶ σχολαὶ ἀνώτεραι θεολογικαί, οὕτως εἰπεῖν, ἐν αἷς ἐδιδάχθητο ἢ τῶν Γραφῶν ἐρμηνεία· ἀλλ' ἀπὸ τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος ἦν ἤδη ἐπιβεβλημένη ἡ σπουδὴ τῶν Γραφῶν, διότι ἐπισκόποις τε καὶ πρεσβυτέρους ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπεβάλλετο, ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως, ἡ διδασκαλία τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ σεμοῦ βίου καὶ τῶν ἡθῶν ἢ ρύθμισις· ἀπὸ δὲ τῆς ἐν Τρούλλῃ Συνόδου ἐπεβλήθη ἡ κατὰ κυριακὴν ἐξαιρετικὴ διδασκαλία τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, γινομένη ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν διδασκάλων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, δικαίῳ τοῦ πατριάρχου διδασκόντων⁸¹. Προβαινόντων δὲ τῶν χρόνων καὶ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς ἐπιβαλλούσης τὴν ὡς ἀρχιερέων χειροτονίαν κληρικῶν λόγῳ τε καὶ βίῳ ἀνεπιλήπτῳ διακρινομένων, εὐχερῶς ἐνοουθμεν ὅτι οἱ ὑποψήφιοι εἶδει 'να σπουδάζωσιν ἐν ἀνώτεραις σχολαῖς εἰ τὴν ἢ κοσμικὴν καὶ ἡ πνευματικὴν ἀρχὴν ἀπ' αὐτῶν ἀπότητον⁸². Ὑπῆρχε δὲ καὶ λόγος ἕτερος ἐπιβάλλον τὴν παρασκευὴν ἀσμάτων ἱερῶν καὶ ἐγκωμίων καὶ ὕμνων, πληθυνομένων ἐπ' ἄπειρον ἐπ' ὅσον ἐπληθύνοντο μὲν αἱ ἐρταί, νέοι δὲ διαρκῶς ἅγιοι ἐπετύγχανον τῆς εἰσόδου· εἰς τὸ ἔροτολόγιον πρὸς σύνταξιν τῶν τοιούτων προϊόντων τῆς ἱερᾶς ποιήσεως εἶδει 'να ἐργασθῶσιν ἄνδρες λόγιμοι, τὴν ἐπὶ τούτῳ μόρφωσιν ἐν εἰδικῇ τινι σχολῇ τῆσάμενοι.

Τὸν λόγον τοῦτον κατένοησεν ἐγκαίρως ἡ καὶ τὴν ἀνάγκην ταύτην ἀναλαβοῦσα 'να θεραπεύσῃ ἐπιφανῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονὴ τοῦ Στουδίου, ἧς τὴν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ὕμνογραφίας καὶ ποιήσεως ἐπιρροὴν ἡ τῶν ἱερῶν γραμμῶν ἱστορία καθῆκον ἔχει 'να διαφωτίσῃ· διότι ἄγνωστον ἀκριδῶς ἀπὸ τίνος ἑκατονταετηρίδος οἱ μοναχοὶ καὶ προσετώτες αὐτῆς ἐργρησιμοποίησαν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς παιδείσεως κυρίως τὰς ποικίλας γνώσεις καὶ τὸν ὄμιλον τὸν θερμὸν καὶ τὴν εὐσέβειαν τῶν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ τὸν καλλιπάραν τῆς ἐν Θεῷ φιλοσο-

φίας ἀνούτων διαυλον· καθὼς οὗ βιογράφος τοῦ ἱεροῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ἐστὶν ὁ πρῶτος, ὡς ἐμοὶ γνωστὸν, τοῦ τοιούτου προορισμοῦ μίμησκόμενος τῆς τοῦ Στουδίου μονῆς, ἧτις οὐ μόνον ἐν γράμμασιν ἱεροῖς νομίμους παρεσκευάζε στεφανίτας, ἀλλὰ καὶ τῶν βαναύσων ἐπιτηδεύματων καὶ τεχνῶν εἰδήμονας ἀπέδιδε τῇ κοινωσίᾳ, χρειαζομένη ἐχούση τούτων, διὰ τοὺς ὡς ἡμέραι πληθυνομένους ναοὺς· διότι πιστεύω ὅτι οἱ ἐν τῇ μονῇ διδασκόμενοι ἐργάται ἐπετηδεύοντο τὴν κατασκευὴν ἐκείνων τῶν εἰδῶν, ὅσα πρὸς κόσμον, ὅσα πρὸς χρῆσιν προορίζονται τῶν ναῶν καὶ τῶν μοναστηρίων.

Πρόσγωμεν οὖν λέγει ὁ βιογράφος Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου: — Καὶ τὴν ἀληθῶς ὁ εὐπρεπέστατος οὗτος χώρος οἶα τις ποικίλος καὶ εὐβαλῆς παραδεισος, ἐκ παντὸς γένους φυτῶν λογικῶν ἐν αὐτῷ περιέχων, ἐν οἷς πᾶν εἶδος ἐπιστήμης, ὡς περ τις καρπὸς πέπειρος, χρησίμως ἐθεωρεῖτο· μετὰ γὰρ τῆς εἰς ἄκρον κοινοδικῆς εὐταξίας καὶ τῆς πρακτικῆς ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ, οὐδὲ τῶν λογικῶν ἀμέτοχοι καθιεστήκεσαν τεχνῶν· ἀλλὰ καὶ γραμματικῆς παρ' αὐτοὺς ἐφιλοπονεῖτο κατόρθωσις, δι' ἧς ἢ τε πρὸς τὸ γράφειν ὀρθῶς ἐγγίγνεται τοῖς πεπονηκόσιν εἰδήσις, καὶ ἢ πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν ἐντυπύεται αὐτοῖς ἠθικότης· καὶ φιλοσοφίας δὲ τεχνολογία καὶ δογματικῶν πατερικῶν ἀποστήθισις. . . ἐξ ὧν σοφώτατοι τε καλλιγράφοι καὶ ἱεροψάλται, κοινδακάριοι τε καὶ ἁματογράφοι, ποιηταὶ τε καὶ ἀναγνώσται πρωτιστοί, μελισταὶ τε καὶ ἄοιδόποιοι ἐν Χριστῷ ἐξυφάνθησαν. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ τῶν βαναύσων τεχνῶν ἐπιτηδεύσεις καθ' ὅλου ὡς εἰπεῖν παρ' αὐτοὺς ἠδρίσκοντο· ἔθεν ὑφάνται τε καὶ ραφεῖς, σκυτοτόμοι τε καὶ σκηνοποιοί, λεπτοουργοὶ τε καὶ οἰκοδόμοι, κανοποιοὶ τε καὶ μαλακουργοί, καὶ οἱ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου τὰ λειτουργικὰ κατασκευάζοντες σκευὴ παρὰ τῷ ἐπιγεῖφ τούτῳ ἐθεωροῦντο οὐράνως. Ἐντεθεν δὲ καὶ διὰ τὴν ἐσιότητά καὶ τὸ ἰσάγγελον τοῦ βίου τῶν ἐν αὐτῇ μοναστήριον, πολλοὶ τῶν ἀσκουμένων, ἀλλαχοῦ μεταβαίνοντες, συνίστων μοναστήρια αὐτῆν ἐπωνυμίαν τοῦ Στουδιώτου μέχρι τοῦ νῦν ἐπιπερόμενοι⁸³.

Σαφῶς δεικνύεται λοιπὸν ὅτι, οἱ ἐν τῇ μονῇ διδασκόμενοι ἐλάμβανον πᾶσαν ἐκείνην τὴν μόρφωσιν, ἧτις ἀπαιτεῖτο καθὼς χρῆσιμος τοῖς μέλλουσιν ὑπηρετεῖν ἐν ναοῖς καὶ μοναστηρίοις· οὐ μόνον τε-

81. κανὼν Ἀποστ. ΝΗ', Πενθέκτης ΙΘ'.

82. Ἀλεξίου Κομνηνοῦ γράμμα πρὸς τὸν πατριάρχην Νικόλαον τὸν Γραμματικόν, ἐν ᾧ λέγει ὑπερὶ δὲ καὶ τοῦτο εἰς ἀκοῆς ἀνήχθη αὐτῇ, ὡς τινες τῶν τῆς Ἐκκλησίας λογάδων ἐν ταῖς γινόμεναῖς ψήφοις καταλιμπάνονται, προτιμώνται δὲ τούτων ἔνοι ὑποβεβηκότες ἴσως. . . ἔδοξεν οὐδὲ τοῦτο τὸ πρῶγμα τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἀρχιερέων ἐπάξιον· ὅθεν καὶ ἐπισκεπτὴ πᾶσι φιλοθέως. . . ἐκείνους προτιθέται τῶν ἄλλων ὡς μετὰ λόγον καὶ βίος κοσμητὸ ἀνεπλήπτος. *Juris Orientalis libri tres*: ἔκδ. τοῦ 1573, σελ. 61.

83. Βίος Θεοδώρου Στουδίτου· Migne γΘ', 273, 276. Βίος ἕτερος ὑπὸ Μιχαὴλ μοναχοῦ· Migne, γΘ', στ. 169.

χνικῶν γνώσεων μεταλαμβάνοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γράμμασι προκόπτοντες· διότι διὰ τῆς ἐν τῇ μοναστηριακῇ βιβλιοθήκῃ κατ' ἰδίαν μελέτης συμπλήρου ἄς ἐκπῶντο γνώσεις ἐν τῇ μονῇ· «δεῖ εἰδέναι ὅτι ἐν αἰς ἡμέραις ἀργίαν ἄγομεν τῶν σωματικῶν ἔργων, κρούει ὁ βιβλιοφύλαξ τὸ ξύλον ἀπαξ, καὶ συνάγονται οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὸν τόπον τῶν βιβλίων, καὶ λαμβάνει ἕκαστος βιβλίον, καὶ ἀναγινώσκει ἕως ὅσῃ πρό δὲ τῶν σημαντήρων τοῦ λυχνικοῦ, κρούει πάλιν ἀπαξ ὁ ἐπὶ τῶν βιβλίων, καὶ ἐρχόμενοι πάντες κατὰ τὴν ἀναγραφὴν ἀποστρέφουσιν αὐτά· εἰ δὲ τις εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς βιβλίου ὑστερήσει, ἐπιτιμῶν ὑποβάλλεται»⁸⁴. καὶ οὕτως ἐγίνοντο πάντες πολυμαθεῖς, ἐννοεῖται κατὰ τὸν χαρακτήρα τῆς τῶν χρόνων ἐκείνων πολυμαθείας.

Ἐκ τῶν λεχθέντων ἐξηγεῖται ἡ ἐν πολλοῖς χειρογράφοις εὐχολογίαις καὶ ἀσματικαῖς ἀκολουθίαις καὶ καθόλου λειτουργικαῖς πλησμονῇ μοναχῶν ὕμνογράφων, ὅτινες οἱ μὲν ἀναφέρονται διακριδῶν διὰ τοῦ τίτλου τοῦ Στουδίου, οἱ δὲ, καὶ μὴ φέροντες τὸν τίτλον τοῦτον, προδήλως ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐμορφώθησαν ἀκούραστοι ἢ δόκιμοι κονδακίριοι καὶ ἀσματογράφοι καὶ αἰδοῦντες ἐν Χριστῷ. Τοιοῦτον τρόπον λοιπὸν οἱ βυζαντινοὶ μοναχοὶ κατώρθωσαν ἐπινοῆσαι τε καὶ εἰς φῶς ἀγαγεῖν εἰδός τι συστήματος διδασκαλίας ἱερῶν ἔκκα γραμμάτων καὶ τεχνῶν, ὅπερ ἡμεῖς οὐδὲ διανοήθημεν κἄν, δώδεκα καὶ πλέον παρελθουσῶν ἑκατονταετηρίδων· ἴσως δὲ οὕτε δυνάμεθα ἐφαρμόσαι, διὰ πέλτατος φλυαριῶν, πάντων ἐτοιμῶς ἔχοντων ἐπὶ παντός θέματος γράφειν καὶ τοὺς ἀθλοῦντας ἀπροθύμους· οὕτω ποιεῖν ἐν τῇ γοργῇ τοῦ δέοντος ἐπιτελεῖται.

§

Καὶ ἡ μὲν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Στουδίου οἰοῦναι σχολὴ ἴσως ἦν μίξ καὶ μόνῃ, κατ' ὅλον τὸν βυζαντινὸν αἰῶνα, ἴσως δὲ καὶ κατὰ μίμησιν αὐτῆς ἐν μοναῖς ἐτέροις τὴν τοῦ Στουδιώτου προσωνομίαν φερούσαις συνεστήθησαν ὁμοίαι ἐκείνῃ, ἄλλα περὶ τούτων οὐδὲν οὐδὲ κατ' εἰκασίαν δύναται τις εἰπεῖν. Ὑπῆρχον ὁμοῦ παρὰ βυζαντινοῖς καὶ σχολαὶ τινες ἀνώτεραι εἰδικῶς ἐπιστημονικαὶ καὶ τούτων ποιοῦμαι τούντεθεν βραχεῖαν μνείαν.

Παραλείπω τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην, ἐξ ἧς στοιχειώδεις τινὲς γνώσεις, εἰς τὰς φύσεις καὶ κράσεις καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νοσημάτων ἀναφερόμεναι, ἐδιδάσκοντο ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολαῖσι, τῶν ἔχου-

κλίων μαθημάτων, ἧς δὲ ἡ σπουδὴ, κατὰ μαρτυρίαν τῆς IB' ἑκατονταετηρίδος⁸⁵, ἐγίνετο μὲν κυρίως ἐν τοῖς νοσοκομείοις, καὶ φαίνεται ὅτι τὰ ὑπομνήματα τῆς θεραπείας τινῶν νόσων ἐγράφοντο καὶ ἐμεινον ἀποκείμενα ἐντὸς τῶν φιλανθρωπικῶν τούτων καταστημάτων, «ἀ ξενῶνας καλεῖσθαι ἔθος ἐστίν», οὗ ἕνεκεν ἱατρικὰ τινὰ χειρόγραφα φέρουσι τὸν τίτλον «Ἰατροσόφιον ἐκ τῶν τοῦ ξενῶνος», ἐγίνετο καὶ οἰκεικώτερον πως, διδάσκοντος τοῦ ἱατροῦ τὸν ὑπάλληλον αὐτοῦ καὶ μαθητὴν, ὅστις συνάδευε τῷ διδασκάλῳ ἱατρῷ δίκην ὑπέρθετος παριστάμενος καὶ μάρτυς καὶ μαθητῆς ἐν τε ταῖς τῶν νοσημάτων διαγνώσει καὶ τῇ νοσηλείᾳ.

Κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα διεκρίνοντο ἐν Ἀλεξανδροῖα σχολαὶ ἐπιστημῶν ἀνώτεραι⁸⁶, κατὰ δὲ τὴν Ε' ἐτίμα τὴν Βηρυττὸν ἢ σύγχρονος ἀκμῇ πολλῶν νομομαθῶν ἀνδρῶν κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα καὶ σχολὴ τῶν νόμων. Ξενοφῶν ὁ τῶν τῆς συγκλήτου πρῶτος, ἀνὴρ εὐπαίδευτος, κωνσταντινοπολίτης τὴν πατρίδα, ἐσπούδασεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς υἱοὺς Ἰωάννην καὶ Ἀρχαδίον· «εἰπεῖ δὲ καὶ νόμων αὐτοὺς ἠδούλετο γρῶσιν ἔχειν, πρὸς πόλιν Βηρυττὸν ἐκπέμπει (ἐκείνη γὰρ τότε τοῖς πολλῇν ἔχουσι περὶ τῶν νόμων μελέτην ἀνδράσιν ἦνθει)»⁸⁷. Ἀπὸ δὲ τοῦ ΟΑ' κανόνος τῆς Πενθέτης Συνόδου, καὶ τῷ Βαλταμῶνι πειθόμενος, εἰκάτω ὅτι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Συνόδου ταύτης, ἦτο μετὰ τὰ μέσα τῆς Ζ' ἑκατονταετηρίδος, ἡ σπουδὴ τῶν νόμων ἠμαζεν· ἢ παρῆθεσις ἀποπάσματός τινος τοῦ τε κανόνος καὶ τῶν ἐρμηνειῶν αὐτοῦ πολλά διδάσκει ἡμᾶς, ὅπως δὴ ποτε κἄν ἐκλάθωμεν τὰ τοῦ κανόνος, ὅστις ἀρροῖζει τοὺς ἐκ τῶν διδασκόμενων νόμων πολιτικούς τοιμήσοντας ἑλληνικούς· ἔθει κεργῆσθαι, ἢ ἐπὶ θεάτρων ἐνάγεσθαι, ἢ τὰς λεγομένας κλισίας ἐπιτελεῖν, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν στολὰς ἑαυτοῖς περιτιθεῖναι μήτε κατ' ὄν καιρὸν τῶν μαθημάτων ἐνάρχονται, ἢ πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν καταπῶσιν, ἢ, καθόλου φάναι, διὰ μέσου τῆς τοιαύτης παιδείσεως· αἱ ἐρμηνεῖαι Ζωναρᾶ καὶ Βαλταμῶνος διχῶς διιττῶνται, τοῦ μὲν πρώτου λέγοντος· ἀπλῶς ὅτι κατὰ τῶν ἐνδυσόμενων ἀλλοκότους στολὰς ὁ κανὼν ἐξεφανήθη, τοῦ δὲ Βαλταμῶνος ἐρμηνεύοντος αὐτὸν ἐκτενῶς καὶ τῶν κυλιστρῶν ἄλλο-

85. Ἰωάννης Κίνναμος· σελ. 190.

86. Γρηγορ. Θεολόγου Βίος· Migne, AE', 248.

87. Συμεὼν Μεταφραστοῦ, Βίος Ξενοφῶντος· Migne, PIA', στ. 4016· «ἄνα μάλισθι τοὺς νόμους λέγεται ἐν τῷ Βασιλειῶν Μηνολογίῳ, εἰς τὴν 26 ἰανουαρίου.

84. Ὑποτύποις καταστάσεως μονῆς Στουδίου· Migne, yO', στ. 1713.

κοτον ἡμῖν παραδιδόντος ἐρμηνείαν, ταύτην· Πιθκον, λέγει, καθὼς ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς ἐν Ἀθήναις σπουδῆς Βασιλείου καὶ Γρηγορίου τοῦ νεήλυδος ἐδεξιόητο οἱ σοφιστεύοντες μετὰ πομπείας καὶ τιμῶν τοῖς σοφιστεύουσι συνήθων παιδῶν, οὕτω πως ὡς ἔοικεν, εἰθιζέτο ποτε «καὶ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευσῆσθαι τῶν πόλεων, ὅτε καὶ ἡ τῶν νόμων μάθησις ἤκμαζε, τοιούτους ἑλληνικοὺς ἔβλεπε κεργήσθαι τινας, καὶ τοὺς μέλλοντας πρὸς τὴν τῶν νόμων μάθησθαι ἀποδύεσθαι ἢ τοὺς διὰ μέσου τῆς διδασκαλίας προοδεύοντας, ἢ τοὺς τελειωθέντας, μετὰ προπομπῆς καὶ πολυτελείας ἀσυνήθων ἱματίων θεατριζεῖν» καὶ διὰ τοῦτο τοὺς πατέρας θεσμοθετῆσαι τὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι· Κυλιστραὶ δὲ ἐγένοντο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μεταξὺ τῶν διδασκόντων τοῦ μὲν γὰρ ἰδιουμένου τόνδε τὸν μαθητὴν, τοῦ δὲ ἐτέρωθεν ἀντιπίπτοντος, αἱ κυλιστραὶ ἐπενοήθησαν καὶ τὸ ἐκ τῆς τύχης ἀποτέλεσμα, ὡς γίνεται σήμερον ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις, χάριν τῶν καγγέλων.» Διηγοῖ λοιπὸν ὅτι ἤκμαζεν ἄλλοτε σχολὴ ἢ σχολαὶ νομικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὅτι οἱ εὐδοκιμοῦντες ἐν τοῖς μαθήμασι καὶ οἱ τελειόροιοι περιεβάλλοντο στολὰς ἐπίτηδες κατεσκευασμένας. Προστασίαν ἡγεμονικὴν εἰς τὴν τῶν νόμων ἐκμάθησιν χορηγήθησαν ἀπαντῶμεν τέσσαρας σχεδὸν ἑκατοντακτηρίδας μετὰ τὴν Πενθέκτην Σύνοδον.

(ἔπειτα συνέχεια)

Μ. Ι. Γ.

Η

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΑΙ Η ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ

Γ.

Ἄφ' οὗ ἦδη ἱκανὰ εἶπομεν περὶ τῆς ὑψίστης δυνάμεως καὶ σημασίας τῆς ἀρμονικῆς πολυφωνίας, ἃς ἐξετάσωμεν νῦν καὶ τίνι τρόπῳ δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν αὐτὴν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν μελωδίας.

Κατὰ τὰ ἐν τῷ Β' μέρει τῆς πραγματείας ἡμῶν λεχθέντα, σκοπὸς τῆς πολυφωνικῆς ἀρμονίας δὲν εἶνε κενόσπουδός τις καὶ ματαία νεωτεριστικὴ ἐπίδειξις, ἀλλ' ἢ ἔξαρσις καὶ ὀριζότερος χρωματισμὸς τῶν μονοφώνων μελωδημάτων, οὕτως ὥστε, ἵνα κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα εἶπω, αἱ τε ποιητικαὶ καὶ αἱ μελωδικαὶ αὐ-

τῶν ἔννοια διὰ τῶν παναρμονίων τῆς πολυφωνίας τόνων εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς κατάστημα καταδύομενα νὰ προξενήσωσιν ἀποτελέσματα διαρκέστερα καὶ ἀκμαιότερα.

Ἄλλὰ πῶς εἶνε δυνατόν λυσιτελέστερον νὰ ἐπιτευχθῇ τοιοῦτον εὐεργετικώτατον ἀποτέλεσμα εἰς ἄσματα πρωτοτυπώτατα καὶ τεχνικώτατα, τὴν ἀρχὴν δ' αὐτῶν ἔχοντα ἀπ' αὐτῆς τῆς σοφῆς καὶ πολιᾶς ἀρχαιότητος;

Ἐνταῦθα ἐγκεῖται πρὸ παντὸς ἡ σπουδαιότης σίναμα δὲ καὶ ἡ μεγάλη δυσκολία τοῦ περιπλόκου ζητήματος. Τινὲς ἐπεχείρησαν νὰ περιβάλλωσι πολυφωνία τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν μελωδίας διὰ τρόπου ἥκιστα ἱκανοποιούντος τὸν νοῦν καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ ἑλληνος ἀκροατοῦ. Ἐπεχείρησαν ὀλιγαδὴ νὰ περιβάλλωσι πολυφωνία κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῶν δύο εὐρωπαϊκῶν κλιμάκων τῆς **mezzosoprano** ὀλιγονοτί καὶ **alto** (maggiore καὶ minore). ὥσει αἱ ἡμέτεραι μελωδίαὶ νὰ παρήχθησαν πᾶσι ἀπὸ τὰς δύο ταύτας κλίμακας. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῶν τοιούτων ἐρμαφροδικῶν πολυφωνιῶν οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰ ὄντα τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, προσφκειομένων ὄντων εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ χαρακτηριστικώτατου ἤθους τῶν πατριῶν αὐτῶν μελωδημάτων.

Ἐκ τῆς **διήχου** ταύτης πολυφωνίας τῶν **ὀκταήχων** τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἁσμάτων προκύπτει μὲν κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον εὐάρεστον ἄκουσμα, ἀλλὰ δὲν παρουσιάζει καὶ τὸ **πάτριον μελωδικὸν ἤθος**, ὅπερ διὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους λόγους συμφέρον ἔχομεν νὰ περισώσωμεν, διότι ἀποτελεῖ τὴν τιμαλφεστέραν κληρονομίαν τῆς μουσικῆς τῶν πατέρων ἡμῶν. Παράγει ὀλιγονοτί τεχνικὸν ἄκουσμα ἀνευ σημαίνοντος ἐθνικοῦ χαρακτῆρος. Τοιαύτην δυστυχῶς τροπὴν εἶχον λάβει τὰ ἐν ταῖς πλείεσταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τῶν Ἀθηνῶν πολυφώνως ψαλλόμενα ἄσματα. Ἄν δ' οἱ δημιουργοὶ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἦσαν μουσικώτεροι καὶ ἱστορικώτεροι δὲν θὰ περιέπιπτον βεβαίως εἰς τὸ ἀσύγγνωστον τοῦτο τεχνικὸν σφάλμα καὶ δὲν θὰ ἐπεχείρουν πράγματα, τὰ ὅποια, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη, ἦσαν πολὺ ἀνώτερα τῶν δυνάμεων τῶν. Ἄν δὲ οἱ κύριοι οὗτοι νομίζουσιν ὅτι ἔργον τῆς ἀρμονικῆς πολυφωνίας εἶνε ἡ διαστροφὴ τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἁσμάτων ἀπατώνται ἀπάτην δεινὴν. Ἄν δὲ ὄντως τοιοῦτος ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς

ἀρμονικῆς πολυφωνίας, τότε μυριάκις προτιμότερα θὰ ἦτο ἡ ἀποσκοράκις αὐτῆς ἐκ τοῦ περιβόλου τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Τέχνη, ἡ ὁποία ἐρχεται οὐχὶ νὰ περικαλλύνῃ καὶ νὰ ἐξάρῃ, ἀλλὰ νὰ καταστρέψῃ καὶ νὰ ἐκχυδαίσῃ αὐτὴν τὴν μουσικὴν ψυχὴν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν ἀσμάτων, εἶνε ἀναξία προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ. Τοιαύτη ἐθνολέτειρα πολυφωνία ἐρρέτω ἐς κόρακας.

Ἄλλ' εὐτυχῶς τὸ ἔργον τῆς ἀρμονικῆς πολυφωνίας δὲν εἶνε, ὡς ἤθελε νὰ παραστήσῃ ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἡμιμάθεια, οὕτω καταστρεπτικὸν καὶ ἐπιβόλαιον. Τοῦναντίον διὰ πολλῶν περιοριστικῶν κανόνων ἐννοεῖ αὐτὴ νὰ διαφυλάξῃ καὶ νὰ περιφρουρήσῃ τὴν **ἐθνο-τητα** τῶν πολυφωνία περιβαλλομένων ἀσμάτων. Οἱ διασημότεροι τοῦλάχιστον μουσικοὶ καὶ μουσικολόγοι τῆς Δύσεως, προκειμένου περὶ ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀσμάτων, οὕτω εἰργάσθησαν. Ἐσεβάσθησαν μὲν διελονοτὶ τὸ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν ἦθος τῶν καθ' ἔθνη καὶ θρησκείας ἱστορικῶν μελωδιμάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν τῆς πολυφωνίας τόνων ἐξῆραν τὰν ἀρχικὴν αὐτῶν ἐκφραστικότητα. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν, τὰ ἀρμονικὰ τῆς πολυφωνίας μέρη δυνάμεθα νὰ προσομοιάζωμεν πρὸς τὰ ποικίλα καὶ ἐκφραστικὰ τῆς ζωγραφικῆς χρώματα. Ὅπως ταῦτα προσομοιοῦσιν ἰδιαίτερον ὅλως χάριν καὶ ἐκφραστικότητα εἰς τὴν μονοχρώματον εἰκόνα, καὶ καθιστῶσι ταύτην οὕτω κατὰ πάντα τελειοτάτην, οὕτω καὶ τὰ ἀρμονικὰ τῆς μουσικῆς χρώματα ἐξαίρουσι καὶ πολυπλάσιάζουσι τῶν μονοφῶνων ἀσμάτων τὴν ἐντύπωσιν καὶ τὴν ἐκφραστικότητα. Ἀδέξιός δὲ ζωγράφος πιθανὸν νὰ παρίδῃ τὴν σεμνὴν ἐκφρασιν καὶ τὸ σεμνὸν ἦθος ἱερᾶς τιμῆς εἰκόνας καὶ νὰ μεταχειρισθῇ χρώματα ἀσύμφωνα καὶ ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸν προσομοιάζοντα αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἄλλ' ἐκ τῆς ἀπειρίας καὶ ἀδεξιότητος ταύτης τοῦ ζωγράφου δὲν ἔπεται ὅτι πρέπει ν' ἀπόσχωμεν ἢ νὰ καταδικάσωμεν εἰς ἀχρησίαν τὴν πολυχρῶμον ζωγραφικὴν ἐκ τῆς ἀγιογραφίας τῶν ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ὅ,τι λοιπὸν εἶνε τὸ πολυχρῶματον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀγιογραφίᾳ, τὸ αὐτὸ εἶνε καὶ ἡ πολυφωνία ἐν τῇ ἱερᾷ ἡμῶν μουσικῇ.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν πρώτιστον προσὸν τῆς ἀρμονικῆς πολυφωνίας εἶνε καὶ πρέπει νὰ εἶνε ἡ διαφυλάξις καὶ ἡ περιφρούρησις τῶν γεραρῶν ἐκκλησιαστικῶν μελωδιῶν καὶ εἶτα διὰ τῶν πο-

λυφθόγγων τῆς ἀρμονίας τόνων ἐπαύξεισις καὶ πλήρης ἐξωραϊσμὸς τῆς ἐκφραστικότητος αὐτῶν.

Ἡ ἐπιτυχία δὲ τοῦ σκοποῦ τούτου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τεχνικῆς φύσεως καὶ γνώσεως αὐτῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελωδιῶν. Πάντες γνωρίζομεν, ὅτι ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἀσματα ὑπάγονται εἰς **Ὀκτώ Ἡχοῦς**. Περιβάλλοντες λοιπὸν ἀρμονικῇ πολυφωνία τὰ ἀσματα ταῦτα, δεόν νὰ τηρήσωμεν τὸν ἰδιαίτερον χαρακτῆρα ἐκάστου αὐτῶν Ἠχοῦ. Εἰς τοῦτο δὲ πρέπει πρώτιστως νὰ ἐπιστήσωμεν σπουδαίως τὴν προσοχὴν ἡμῶν, διότι πάντα τὰ νεώτερα ἔργα τῆς εὐρωπαϊκῆς τέχνης, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, εἶνε συνθεθειμένα κατὰ τὰς δύο αὐτῆς κλίμακας (maggiore minore). Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι ἐξαιρεῖται ἡ παλαιὰ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τῶν Δυτικῶν, ἡ Ἀμβροσιανὴ καὶ Γρηγοριανὴ, ἥτις σώζει τὴν **Ὀκταήχϊαν** καὶ ἐν τῇ ἀρμονικῇ πολυφωνίᾳ. Ἄλλ' ἡ ἀρχαϊκὴ αὐτὴ τῶν Δυτικῶν ψαλμοδία παραμένει ἡμῖν σχεδὸν ἀγνωστος, διότι δὲν εἶνε ἐν πολλῇ χρήσει. Πρέπει νὰ προσπαθῶμεν λοιπὸν, ἵνα μὴ ὑποπέσωμεν εἰς τὰς αὐστηρὰς ἀρμονικὰς ὑπαγορεύσεις τῶν δύο ἐν κοινῇ χρήσει εὐρωπαϊκῶν κλιμάκων. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπαιτεῖται ὅπως σταθμισώμεν καλῶς τὴν σχέσιν τῶν φθόγγων ἐκάστης κλίμακος τῶν ἀσμάτων τῶν 8 Ἠχῶν. **Νὰ ἐξεύρωμεν ὄντ' ἐν ἐκάστη μελωδίᾳ τοὺς τονικοὺς καὶ δεσπόζοντας τῆς τοῦ Ἠχοῦ κλίμακος, ὡς καὶ τοὺς ἀνισχύρους καὶ διὰ τερευθόντας λεγομένους φθόγγους καὶ εἶτα ἐπ' αὐτῶν νὰ ἐξαρισθῶμεν ἀναλόγως τὰς ἀρμονικὰς συνφῶνας.** Πᾶσα τῶν φθόγγων τῆς τοῦ Ἠχοῦ κλίμακος παραγνώρισις καὶ ἐν τῇ ἀρμονικῇ πολυφωνίᾳ καθ' ἀνάγκην ἀλλοιοῖ τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα τοῦ ἡσματος.

Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰδοὺ τί γράφει καὶ ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Ὁρείου τῶν Παρισίων κ. Ducoudray,¹ ὁ εἰδικῶς ἐγκύψας περὶ τὴν μελέτην τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς καὶ δημώδους μουσικῆς. «Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ ἐπαναληθῇ ὅ,τι ἤδη ἀτελεσφόρως ἐπεχείρησαν Εὐρωπαῖοί τινες μουσικοὶ. Ἐφαρμοσάντες οὗτοι εἰς τὰς ἑλληνικὰς μελωδίας ἀρμονίαν ἀρμόζουσαν μόνον εἰς τὸν **μεῖζονα** καὶ **ἐλάσσονα τροπὸν** κατέστρεψαν ἐν αὐταῖς τὸν ἰδιάζοντα ἐκ-

(1) L. A. Bourgault - Bucoudray: Etudes sur la musique ecclésiastique grecque. Paris 1877.

φραστικὸν χαρακτῆρα τὸν συμψηφῆ εἰς ιδιότητα, αἵτινες οὐδὲν ἔχουσι τὸ ἀντίστοιχον ἐν τῇ νεωτέρῃ μουσικῇ. Αἱ πρόοδοι τῆς πολυφωνίας ἐπιτρέπουσι σήμερον τὴν ἐφαρμογὴν ἁρμονίας εἰς πάσας τὰς ἀρχαίας κλίμακας, ἵτις ἐνδοχρεῖ τὴν ἐκθροσίν αὐτῶν, χωρὶς ὁμως ν' ἀλλοιωθῇ αὐτὰς. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ, ἵνα τὰ δυνοδεύοντα ἁρμονικὰ μέρη δυνηθῶσιν ἐν τῇ αὐτῇ καὶ ἡ ἀρχικὴ μελωδία κλίμακι». Ἡ γνώμη δὲ αὕτη τοῦ σοφοῦ Γαλάτου εἶνε ἀθεντικωτάτη, διότι προέρχεται οὐχὶ ἀπλῶς ἐκ τῆς γνώσεως τῶν σπουδαστηρίων καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, καθ' ὅσον κατ' ἐντολὴν τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως ἐπεσκέφθη οἷτος ἀυτοπροσώπως Ἀθήνας, Σμύρνην καὶ Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐσπούδασε τὴν τεχνικὴν φύσιν τῶν ἔθνικων ἡμῶν ἁσματῶν, δημῶδων τε καὶ ἐκκλησιαστικῶν.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ παραγάγωμεν ὄντως ἑλληνοπρεπῆ ἁρμονικὴν περιβολὴν, δεόν νὰ τηρήσωμεν αὐστηρῶς τὴν αὐτότητα τῶν ἑλληνικῶν Ἦχων. Πρὸς τοῦτο δὲ κατ' ἀνάγκην θὰ ὑποχρεωθῶμεν νὰ ὑπαγάγωμεν τὴν ἁρμονικὴν πολυφωνίαν ὑπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἑλληνικῆς μελωδίας, οὐχὶ δὲ καὶ τανάπαλιν, νὰ μὴ θυσιάσωμεν ὀπλονότι ποτὲ τὴν ἑλληνικὴν μελωδίαν χάριν τῶν μονομερῶν ἁρμονικῶν ἀπαιτήσεων τῶν δύο ἐν χρήσει νῦν εὐρωπαϊκῶν κλιμάκων, τῆς **μειζονος** δηλαδὴ καὶ τῆς **ἐλάσσονος**.

Ἐν παραδείγματι δύναται νὰ διασαφηνίσῃ πεντικώτερον τὰ πράγματα. Ἐν τῇ γνωστῇ **ἐλάσσονι** εὐρωπαϊκῇ κλίμακι (τῇ ἀντιστοιχοῦσῃ περίπου τῷ πρώτῳ Ἦχῳ τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς) τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τοῦ ἐβδόμου καὶ ὀγδοῦ φθόγγου περιεχόμενον (sol-la=νι-πα) λαμβάνεται ἐν τῇ ἁρμονίᾳ πάντοτε σχεδὸν ἐν **ἡμιτονίῳ**, ἐνῶ ἐν τῇ ἀντιστοιχῶ κλίμακι τοῦ πρώτου Ἦχου τῆς ἐκκλ. μουσικῆς τὸ διάστημα τοῦτο τὸ μεταξὺ τοῦ ἐβδόμου καὶ ὀγδοῦ φθόγγου περιλαμβανόμενον (νι-πα) δὲν εἶνε **ἡμιτόνιον**, ἀλλὰ **τόνος**. Ἄν λοιπὸν θελήσωμεν τὸ διάστημα τοῦτο τὸ **τονιαῖον** νὰ μετατρέψωμεν εἰς **ἡμιτονιαῖον** ἐν τῇ ἁρμονίᾳ κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν δηλαδὴ τρόπον, τὸ ἦθος τῆς μελωδίας καταστρέφεται, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἂν τὸ διατηρήσωμεν θαυμασίως σώζεται καὶ ἡ ἑκφρασις καὶ τὸ ἦθος τῆς μελωδίας ἐν τῇ ἁρμονίᾳ.

Τοιαύτην ἑλληνοπρεπῆ ἁρμονίαν ἐφηρηθῶσαμεν εἰς τὰ ἀρχαικώτατα τῆς ἐκκλησίας ἅσματα Ἡ Παρθένος σήμερον καὶ Χριστὸς γεννᾶται **δοξάσατε**, τὰ ὁποῖα ἐν δημοσίᾳ περὶ βυζαντινῆς μουσικῆς διαλέξει μου ψαλλέντα ὑπὸ πολυμελοῦς χοροῦ ὑπῆρξαν εὐτυχῶς πολὺ ἱκανοποιητικὰ δι' ἑλληνικὰ ὄτα.

Ἐπίσης τοὺς προφυλακτικοὺς τούτους κανόνας δεόν νὰ τηρήσωμεν καὶ εἰς τὰς **μεταβολὰς** ἀπὸ Ἦχου εἰς ἕτερον Ἦχον, ὅτε δεόν νὰ ἐξακριβώσωμεν σαφῶς καὶ ἐπιμελῶς πόθεν ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει ὁ διὰ τῆς μεταβολῆς παρεπιπτῶν Ἦχος, διὰ νὰ δυνηθῶμεν οὕτω σαφέστερον νὰ ὀρίσωμεν τὰς σχέσεις τῶν φθόγγων τῆς κλίμακος. Τούτου μὴ γενομένου, δίσκολον εἶνε ἐν τῇ πολυφῶνῳ ἁρμονίᾳ νὰ διατηρήσωμεν τὸν προσιδιάζοντα χαρακτῆρα τὸν εἰς μεταβολὴν Ἦχου ὑποκειμένων ἁσματῶν.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν ἀσχολουμένων ἀγνοεῖ βεβαίως ὅτι **ῥθόγγος** καὶ **χρόνος** εἶνε ἐκ τῶν κυριωτάτων αὐτῆς τεχνικῶν στοιχείων. Ὅπως ὁ ποικίλος συνδυασμὸς τῶν φθόγγων ἀποτελεῖ τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τῶν κατ' Ἦχους μελωδιῶν, οὕτω καὶ ὁ συνδυασμὸς τῶν χρόνων ἀποτελεῖ τὰ πολυποικίλα γένη καὶ εἶδη τῶν ρυθμῶν. Τοιούτων δὲ πολυποικίλων ρυθμῶν εἶδη ὑπάρχουσι εὐτυχῶς πλείσθ' ὅσα ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ, πρὸ πάντων δὲ οἱ **μικτοὶ** λεγόμενοι **ρυθμοὶ**, ὧν βριθοῦσι τὰ ἀρχαιοτροπώτερα ἅσματα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐν ᾧ ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ μουσικῇ **ρυθμοποιτῆ** ἐπικρατεῖ τὸ **ὁμογενές** τῶν **ρυθμικῶν ποδῶν**, ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὁμως καὶ δημῶδει ἡμῶν μελοποιᾷ ἀπαντῶνται συχνότατα καὶ **ἐξερογενεῖς ρυθμικοὶ πόδες** ἐν τῷ αὐτῷ ἁσματι. Τὰ μικτὰ ταῦτα ρυθμικὰ εἶδη τοσοῦτον ποικίλλουσι τὰ γεγραμὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἅσματα, ὥστε ἡ ἀθέτησις αὐτῶν ν' ἀποτελέσῃ ἔργον προκορῶσταιον κατὰ τοῦ γηραιοῦ σώματος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Εὐρέθησαν δυστυχῶς τινές, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἀγνοίας τῶν πραγμάτων διὰ τῆς **βραχυίνσεως** καὶ **μικύνσεως** ὠρισμένων τινῶν χρόνων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελωδιῶν ἠλλοίωσαν τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν ρυθμικὸν χαρακτῆρα. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἁρμονικαῖς αὐτῶν πολυφωνίαις δὲν ἐδίστασαν νὰ ποιῶσι χρῆσιν τοιούτων ἐσφαλμένων ρυθμικῶν καὶ μετρικῶν ἀντιλήψεων. Ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα οὐδεὶς ὀρθοφρονῶν καὶ τῆς πατρίου μελωδίας

ζηλωτής θά ἐπεθύμει νά ἔδλεπε τοιαῦτα προ-
κρούστεια πειράματα καί ἐν τοῖς πολυποικίλοις
ρυθμοῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελωδιῶν,
οἱ ὅποιοι μεγάλων ἐξασκουσῶν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ
ἐν γένει μουσικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐθνικῶν ἡ-
μῶν ἡσμάτων. Κατὰ ταῦτα ἄρα δεόν ἐπακριβῶς
νά τηρηθῆ καὶ ὁ προσδιάζων τῶν ἐκκλησιαστι-
κῶν ἡσμάτων ρυθμὸς κατὰ τὴν δι' ἁρμονικῆς
αὐτῶν πολυφωνίας τεχνικὴν περιβολήν. Διὰ νά
παραχθῆ λοιπὸν ἑλληνοπρεπὲς ἀποτέλεσμα δὲν
ἀρκεῖ μόνον ἡ τήρησις τῶν κλιμάκων τῶν 8 Ἡ-
χῶν, ἀλλὰ προσάπαιτεῖται καὶ ἡ ἐκ παραλλήλου
διαφύλαξις καὶ τῶν ρυθμικῶν τούτων εἰδῶν, τὰ
ὅποια παρέχουσιν εἰς τὰ ἡσματα ὀρισμένην καλ-
λιτεχνικὴν μορφήν. Ἡ ἐπακριβεστέρα δὲ τήρη-
σις τῶν ρυθμῶν τούτων φέρει ἡμᾶς κατ' εὐτυ-
χιαν ἐγγύτερον τῆς σοβαρᾶς ρυθμοποιίας τῶν
ἀρχαίων Ἑλλήνων.¹ Τὰς σοβαροτάτας δὲ ταύτας
μορφὰς τῆς πατρίου τέχνης ἀντελήφθησαν δυσ-
τυχῶς τινὲς πολλὴ ἐλαφρότης, διὰ τοῦτο δὲ ἐξίκετο
αὐτὴ εἰς τὸ σημεῖον, τὸ ὅποion οὐδεὶς τῶν πα-
τρίων τηρητῆς θά ἐπεθύμει νά ἔδλεπε.

(ἔπεται συνέχεια).

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΣΧΕΣΙΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ*

Ἐκ τῶν ἐρημμένων δῆλον καθίσταται, ὅτι ἡ
ἀνάγκη τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν σχέσεων φιλοσοφίας
καὶ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ στενοῦ πρὸς ἄλληλα
συνδέσμου ἦτο ἀπαραίτητος. Ποῖος ὅμως θά ἐπε-
χίρει νά ἀναλάβῃ τὴν διαπραγματέυσιν καὶ λύσιν
τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος, ἐξ οὗ ἐξηρτάτο
ἡ τε ζωὴ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἡ
ἀνάπτυξις τῆς χριστιανικῆς ἐπιστήμης; Τὸ πρᾶγμα
παρουσίαζεν οὐκ ὀλίγας δυσκολίας τὸ μὲν διὰ τὰς
προκαταλήψεις τῶν χριστιανῶν περὶ τὴν ἀρχὴν
τῆς φιλοσοφίας καὶ τὴν ἐκ τούτου καταστᾶσαν ὑπο-
πτον αὐτῆς ὠφέλειαν, τὸ δὲ διὰ τὰς μεγάλας δυσ-
κολίας τὰς ἐξ αὐτῆς τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἀνα-
λαμβανομένου ἔργου προκυπούσας, οἷον ὁ συμβι-

βασμὸς χριστιανισμοῦ καὶ φιλοσοφίας ἐξ ἀντιθέτων
ἀρχῶν κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην πηγαζόντων. Ἡ
πολυμάθεια καὶ ἡ τόλμη ἔδει νά ὦσι τὰ πλεονε-
κτῆματα, δι' ὧν ἀπαραίτητως ὤφειλε νά κοσμηθῆ
ὁ τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐργασίαν μέλλων ν' ἀνα-
δεχθῆ καὶ ἀγάγη εἰς πέρας. Ὁ δὲ ἀνὴρ, ἐν ᾧ ἀμφέ-
τερα ταῦτα συνεδυάσθησαν, ἦτο ὁ πολυμαθὴς καὶ
φιλοσοφώτατος πρεσβύτερος τῆς Ἀλεξανδρῶν Ἐκ-
κλησίας, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατη-
χητικῆς σχολῆς, μαθητῆς τοῦ Πανταίνου, Τίτου
Φλάβιου Κλήμης (Εὐστ. Ἐκκλησ. Ἰστ. ΣΤ', κεφ.
19. Φωτ. Μυριεβ. III).

Ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς γενήσεως τοῦ με-
γάλου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως δὲν εἶνε
ἀκριβῶς γνωστά. Ὑποτίθεται ὅτι ἐγεννήθη ἐν Ἀ-
θήναις ἢ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (Ἐπιφ. λβ' κεφ. 6, τόμ.
I) κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ δευτέρου αἰῶνος,
ἀκμάτας ἐπὶ τῶν αυτοκρατόρων Σεπτιμίου Σεύ-
ρου καὶ Ἀντωνίου Καρακάλλου, ἐξ εὐκαταστάτου
ἐθνικῆς οἰκογενείας, ὡς δείκνυσι τούτο ἡ ἀκριδὴς
γνώσις, ἣν ἐκέκτητο ὁ Κλήμης περὶ τοῦ οἰκογε-
νειακοῦ βίου τῶν πλουσιῶν τῆς ἐλληνικῆς κοινω-
νίας (Πανδ. I. II.) καὶ ἡ ἐν ἐκάστη σελίδι τῶν
συγγραμμάτων αὐτοῦ διαφανομένη εὐρεία καὶ πολ-
υμερὴς πολυμαθεία. Κατεχόμενος ὑπὸ εἰλικρινούς
πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔρωτος οὐχὶ τὴν θεωρητικὴν
ἀλλὰ τὴν ἐπιτήδειον ὅπως ἰκανοποίησι ἠθικὰ καὶ
θρησκευτικὰ συναισθήματα, δείκνυσι μέγα ἐνδιαφέ-
ρον πρὸς τὰς διαφόρους θρησκείας καὶ τὰ μυστή-
ρια τοῦ ἐκπίπτοντος ἐθνισμοῦ ὧν κατέχευε ἐκπλη-
κτικὴν γνώσιν (Πρ. 73—93). Ἐκ δὲ τῆς φιλοσο-
φίας αἰσθάνεται πλεῖστον καὶ ἐκλέγει «πᾶν ὅτι ἐκ-
διδάσκει δικαιοσύνην μετὰ εὐσεβοῦς ἐπιστήμης»
(I. Στρ. 752). Δεξιόμενος δὲ τὸν χριστιανισμὸν ὡς
τὴν θρησκείαν ἐκείνην, ἐν ἣ ἀπεκαλύφθη ἡ ὀψίστη
ἠθικὴ διδασκαλία ἐπιχειρεῖ ἀνά τὴν Ἀνατολὴν καὶ
Δύσιν περιοδεῖας, ἀναζητῶν τοὺς μᾶλλον πολυμα-
θεῖς καὶ ἐμπεροτέρους διδασκάλους ἐν τῇ κατανοή-
σει καὶ διασαφήσει τῆς χριστιανικῆς πίστεως (βιβλ.
I. κεφ. 7, 697). Τοιοῦτους εὗρεν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ
ἐν Αἰγύπτῳ, ἀλλ' ἀξιολογώτατος πάντων ἦτο ὁ
τελευταῖος, ὃν ὁ Κλήμης ἀποκαλεῖ «Σικελικὴν τῷ
ὄντι μέλιτταν, προφητικὸν τε καὶ ἀποστολικὸν λει-
μῶνος τὰ ἄνθη δρεπόμενον, ἀκήρατόν τι γνώσεως
χρῆμα ταῖς τῶν ἀκρωμένων ἐγγενῶντα ψυχαῖς
(700 βιβλ. I. κεφ. I. Στρ.). Ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν
τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅστις ὑποτίθεται ὅτι εἶνε ὁ
Πάντανος ὁ πρότερον μὲν Στωικὸς φιλόσοφος, μετὰ
ταῦτα δὲ χριστιανὸς καὶ διευθυντῆς τῆς ἐν Ἀλε-

(1) Περὶ τούτου ἴδε ἐκτενέστερον τῆς 1 Ἰουνίου 1900
(B' τεύχος) τὸ περιοδικὸν τοῦ παρ' ἡμῶν «Ἐκκλησιαστικοῦ
Μουσικοῦ Συλλόγου», ἐν ᾧ δημοσιεύεται σχετικὴ ἡμῶν πραγ-
ματεία (σελ. 56 καὶ ἔ.).

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 280—282.

Ξανδρεία κατηχητικής σχολής, δυνάμει τῶν ἐξόχων αὐτοῦ πλεονεκτημάτων, τῆς ἐκ τῶν περιοδειῶν κτηθείσης πείρας, καὶ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ ἐπιμελημένης ἀνατροφῆς, ἐμορφώθη ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἀλεξανδρείας κατηχητής, πρὸς ὃν ὡς εἰς τύπον ἀπέβλεπον οἱ πατέρες τῶν ἐπομένων αἰώνων. Ἡ φιλοσοφικὴ μόρφωσις τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως, τὸ πνευματώδες καὶ τὸ ἄκρως εὐφάνταστον αὐτοῦ ἠνάγκασον τοῦτον νὰ θεωρῇ ἀνεπαρκῆ τὴν παθητικὴν εἰκοσιοποίησιν τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ ἐκ πόθου βαθυτέρας καταλήψεως καὶ λογικωτέρας διασαφήσεως καὶ πληρεστερας γνώσεως τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεως εἶχετο εὐνοϊκῆς γνώμης γενικῶς μὲν περὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ πνεύματος ἐν τῇ λογικῇ ἐρεύνη, ἰδίᾳ δὲ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐφ' ὅσον αὕτη περιωρίζετο εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀληθείας. Αἱ προδιαθέσεις αὐταὶ τοῦ Κλήμεντος ἀνταπεκρίνοντο ἀκριθῶς πρὸς τὰς παρούσας τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας ἀνάγκας, καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ὑφ' οἷον μορφήν νῦν ὑφίστανται.

Τὰ ζητήματα, ἅτινα μάλιστα πάντων ἀπησχέλησαν τὸν σοφὸν τῆς Ἀλεξανδρείας κατηχητὴν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ἐν τῷ ἀναληφθέντι ἔργῳ ἦσαν 1] τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας· 2] τὸ ζήτημα περὶ τοῦ προσορισμοῦ αὐτῆς ἐν τε τῷ ἐθνικῷ καὶ χριστιανικῷ κόσμῳ καὶ τῆς σχέσεως πρὸς τὴν θείαν ἀποκάλυψιν· 3] τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἐνοίας, ἣν περικλείει ὁ ὅρος φιλοσοφία. Ἐκ τῆς διαπραγματεύσεως τῶν ζητημάτων τούτων ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως ἐξήγετο α] ὅτι ἡ φιλοσοφία περιέχει σπέρματα ἀληθείας· ἐπιτρέπεται ἄρα ἡ χρῆσις καὶ ἡ συμπαράθεσις χωρίων τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας καὶ παραπομπῶν τῆς ἀγίας Γραφῆς πρὸς ἐπικύρωσιν γνωστῆς τινος χριστιανικῆς ἀληθείας· β] ὅτι ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἀπορρέουσιν αἱ τε φιλοσοφικαὶ καὶ χριστιανικαὶ διδασκαλαί· ἄρα ἐπιτρέπεται ἡ περιβολὴ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν διὰ περιβλήματος φιλοσοφικοῦ, ἢ χρῆσις ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς χριστιανικῆς θρησκείας φιλοσοφικῶν ὄρων καὶ κανόνων τοῦ διανοεῖσθαι, ἔτι δὲ ἡ διὰ φιλοσοφικῶν ἰδεῶν συμπλήρωσις τῶν ἀτελῶς ἐκπερασμένων ἢ ὅλως ἐλλειπουσῶν.

Τὴν τοιαύτην ἔχθεισιν τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν καὶ σύγκρασιν αὐτῶν μετὰ τῶν δογμάτων τῆς φιλοσοφίας ὁ Κλήμης δικαιολογεῖ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: «Οὐ μόνον δι' Ἐβραϊσμοῦ καὶ τοῦς ὑπὸ νόμον, κατ' Ἀπόστολον, εὐλογον Ἰουδαίον γε-

νέσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦς Ἕλληνας Ἕλληνα, ἵνα πάντας κερδάνωμεν. . . Δι' ὃ δὴ παραθετόν δόξας καὶ φωνὰς τὰς ἐμβόωτας παρ' ἕκαστα αὐτοῖς, δι' ὧν μᾶλλον οἱ ἀκούοντες ἐπιστραφήσονται (Στρ. βιβλ. Ι. κεφ. Ι. 705). Καθάπερ οἱ γεωργοὶ προκρδύσαντες τὴν γῆν, οὕτω καὶ ἡμεῖς τῷ ποτίμῳ τῶν παρ' Ἕλλησι λόγων προκρδύομεν τὸ γεῶδες αὐτῶν ὡς παραδέξασθαι τὸ καταβυλλόμενον σπέρμα, πνεῦμα πνευματικόν καὶ τοῦτο εὐμαρῶς ἐκτρέψαι» (βιβλ. Ι. κεφ. Ι. 708). Ἐκ τῶν ἐπέων ἐπεὶ ἐστὶ ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ Κλήμης γρηται τῇ μεθόδῳ ταύτῃ ἐγκτεται ἐν τῷ ὑφ' ἡμῶν μνημονευθέντι ἀνωτέρῳ σκοπῷ τοῦ προσηλυτίσαι τοὺς ἐθνικούς.

Ἡμεῖς ἐν τῷ παρόντι ἡμῶν πονήματι μέλλομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν σχέσιν τοῦ Κλήμεντος πρὸς τὴν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν. Πρὸς διαπραγματεύσιν τοῦ ὑφ' ἡμῶν θελήτος τούτου ζητήματος ἀναγκαῖα παρίσταται ἡ ἐξακριβωσις τῆς λύσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κλήμεντος ἐξεταζομένων ζητημάτων, τοῦ ζητήματος δηλονότι περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς περὶ αὐτῆς ἐνοίας· καὶ 2] περὶ τῆς σχέσεως τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως πρὸς ἕνα ἕκαστον φιλόσοπον· δηλονότι πῶς καὶ ποίας ἀληθείας τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἀνεύρσκει ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ, καὶ μέχρι τί-
νος βαθμοῦ ἐπωρελεῖται τῆς τε διδασκαλίας καὶ τῶν ὄρων τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τούτου. Ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ πρὸν ἡμῶν πόνημα θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ δύο μερῶν, το γενικῶν, ἔνθα θὰ ἐξετασθῶσιν αἱ σχέσεις τοῦ Κλήμεντος πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καθόλου, καὶ τὸ μερικόν, ὅπερ θὰ περιέχῃ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν φιλοσόφων, περὶ ὧν ποιεῖται μνημεῖον καὶ ὧν χωρὶς μνημονεύει ἐν τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασι.

(ἔπεται συνέχεια)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Νέστου τοῦ διαχωρίζοντος ἀπ' ἀλλήλων τὰς δύο μεγάλας καὶ σπουδαίας χώρας, θράκην καὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐκβάλλοντος οὐ μακρὰν τῆς πάλαι ποτὲ εὐδαίμονος καὶ ἰσχυρᾶς Θρακικῆς πόλεως Ἀδόβρα εἰς διῶρον δ' ἀπόστασιν καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῆς πόλεως Νευροκόπι, κεῖται τὸ βουλγαροφώνον χωρίον Ἐσερλίνα, ἀριθμοῦν περὶ τὰς ἑκατὸν πεντήκοντα χριστιανικὰς οἰκο-

γενείας. Εἰς τὸ ἐν λόγῳ χωρίον κατὰ τὸ ἔτος 1866, δυνάμει ὑψηλοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου, ἀνεγείρετο ἐκ βάθρων ἐκκλησία σεμνυνομένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅτε κατὰ τὰς γενομένας ἀνασκαφὰς καὶ ἐκχωματώσεις πρὸς κατάθεσιν τῶν θεμελιῶν λίθων, εἰς βάθος ἐνὸς περίπου μέτρου ἀνευρέθη ἐπιτύμβιός τις ἐπιγραφή γραμμοσι γωνιώδεις γεγραμμένη καὶ ἔχουσα ὡς ἑξῆς:

Στυξίγαμον δρηστηρα Θεου μεγαλου βασιληος ημετερου θ ιερεως αδελφεου αμβροσιοιο Αβραμος εν κολποισιν εδεξατο αγνον Ιωαννην σωμ ενθαδε λιποντα βιον τ επιμοχθον οϊζυν οφρατο γυλιον τον εγερισμον υπνον οσιων κηρυκος μεγαλοιο Θεου δεος αγκαση Παυλου αμβροτος ανσταση πιστων φιος ενθεν εγειρει

Ἡ ἐπιγραφή ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς μορφῆς τῶν γραμμάτων ἔφερε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡλικίαν οὐχὶ νεωτέραν τῆς δεκάτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος, ἢ δὲ πρώτη αὐτῆς λέξις **Στυξίγαμον** οὐχ εὐρίσκεται ἐν τοῖς λεξικοῖς τῆς κοινῆς χρήσεως.

† Ὁ Ἡλιουπόλεως ΤΑΡΑΣΙΟΣ

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΙΝΙΚΗ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ ὀρθοδόξων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀνήρχετο, κατὰ τὴν ἐσχάτως δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς αὐτόθι ρωσικῆς ἱεραποστολῆς ἐπισκόπου Νικολάου, εἰς 26,880, ἀποτελοῦντας 250 ἐκκλησιαστικὰς κοινότητας. Ὁ ἐν αὐταῖς ὀρθόδοξος κλήρος ἀπετελεῖτο ἐξ ἐνὸς ἐπισκόπου, ἐνὸς ἡγουμένου, 28 ἱερέων, καὶ 8 διακόνων μετὰ 14 ψαλτῶν καὶ 139 ἱεροκηρύκων. Ἐκ τούτων ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ἡγούμενος, ὡς καὶ εἰς διάκονος εἰσὶ ρῶσοι, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ ἰάπωνες. Κατὰ τὴν διάρκειαν ὅλου τοῦ ἔτους ἐβαπτίσθησαν ἐν ὄλῳ 983. — Παρὰ τῇ ἱεραποστολῇ ἐλειτούργουν μία κατηχητικὴ σχολὴ μετὰ 13 μαθητῶν, ἐν σεμινάριον μετὰ 53 μαθητῶν, καὶ ἐν παρθεναγωγεῖον μετὰ 72 μαθητῶν. — Μετεφράσθησαν δὲ ἐκ τῆς ρωσικῆς εἰς τὴν ἰαπωνικὴν γλῶσσαν διάφορα θρησκευτικὰ συγγράμματα, ἐξεδίδοντο δὲ καὶ κατὰ τὸ προπαρελθὸν ἔτος τρία περιοδικὰ ἡθικοθρησκευτικά.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐν Πεκίνῳ τὴν ἔδραν ἐχούσης ρωσικῆς ἐν Σινικῇ ἱεραποστολῆς ἀρχιμανδρίτης Ἰννοκέντιος προήχθη τελευταῖον εἰς ἐπίσκοπον ὑπὸ τῆς ἀγιωτάτης διοικούσης Συνόδου τῆς Ρωσίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Περσελαύου», τῆς χειροτονίας τελεσθησομένης ἐν Πετρούπολει.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— Κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου καὶ διδασκαλία τῶν ἱερῶν μαθημάτων. — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης, τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχεῖου ἐισηγησαμένου καὶ καταδείξαντος τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς καθ' ὅλον τὸ κληῖμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου γενικεύσεως καὶ διαδόσεως τοῦ θεοῦ κηρύγματος ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀμβωνος καὶ τῆς καρποφορητέρας διδασκαλίας τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐν πᾶσι τοῖς παιδευτηρίοις, ἢ Ἱερὰ Σύνοδος, σκεψαμένη περὶ τοῦ προσηυρότερου τρόπου τῆς ἐκπληρώσεως τούτου, κατέληξεν εἰς τὰ ἑξῆς: α) ὅπως δι' ἐγκυκλίου πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς συστηθῆ τοῖς σεβασμιωτάτοις μητροπολίταις ἵνα μεριμνήσωσι συντόμως περὶ διορισμοῦ ἱεροκηρύκων τακτικῶν ἐν πᾶσι τοῖς τμήμασι τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, ἢ, ἐλλειπόντων τῶν καταλλήλων κληρικῶν ἱεροκηρύκων ἐκπληρῶσι τὸ καθήκον τοῦτο ποῦ μὲν ἱερεῖς εὐπαιδευτοί, ποῦ δὲ διδάσκαλοι ἱκανοὶ πρὸς τοῦτο, ἐντολὴν ἔχοντες ὅπως ἀναγινώσκωσιν ἐν τοῖς ναοῖς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν κατὰ πᾶσαν κυριακὴν εἴτε τὰ ἐκ τῆς βασιλευσούσης καθ' ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ἀποσταλλόμενα «Εὐαγγελικὰ διδάγματα», εἴτε περικοπὰς τῶν «Κυριακοδρομιῶν» τοῦ ἀειμνήστου Νικηφόρου Θεοτόκη· β) ἐπιστηθῆ ἡ προσοχὴ τῶν πανερ. ἀρχιερέων ὅπως τὰ ἱερὰ μαθήματα διδάσκονται λυσιτελέστερον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς σχολείοις, ἀνατιθεμένης τῆς διδασκαλίας αὐτῶν εἰς διδασκάλους ἐμπειρομένους ἀγίων θρησκευτικῶν αἰσθητικῶν καὶ διὰ τῆς χριστιανικῆς αὐτῶν πολιτείας τὰ μάλιστα δυναμένους νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τῆς περαιτέρω ἐμπέδου θρησκευτικῆς μορφώσεως τῆς σπουδάζουσας νεότητος, ἅμα δὲ κατὰ πᾶν σάββατον γένηται κοινὸν ἐν ἐκάστῃ σχολῇ κατηχητικὸν μάθημα ὑπὸ ἀρμοδίου διδασκάλου καὶ ἰδηγῶνται μετὰ τοῦτο οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν ναόν. — Πλείω περὶ τοῦ θέματος τούτου προσεχῶς.

— Συνεδρία δύο Σωμάτων. — Τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ συνήλθον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχεῖου εἰς κοινὴν συνεδρίαν τὰ δύο δικηκτικὰ Σώματα καὶ ἐργάσθησαν ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ζητημάτων. — Ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἡ Α. Θ. Π. ἀνεκρίνωσεν ἐπίσημως τὴν ἐκδοσὴν τοῦ τε ὑψηλοῦ πατριαρχικοῦ βερατίου, ὅπερ ἐστὶν ὁμοίωτον τοῖς βερατίοις ἑτέρον οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν, προσθήκῃ καλακευτικῶτάτων φράσεων περὶ τοῦ προσώπου τῆς Α. Θ. Π. καὶ ὑψηλοῦ αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος, δι' οὗ ἐπετρέπη ἡ ἐγκαιρίσις τοῦ ἔθνικου Ὁρσανοτροφεῖου ἐν τῷ ἐν Πριγκίπῳ ἀγορασθέντι ἰδίῳ κτήριῳ, περὶ οὗ ἀγράφωμεν ἄλλοτε, ἀναγνωσθέντων ἅμα καὶ τῶν σχετικῶν τεακερῶν, δι' ὧν ἠγγέλετο ὅτι ἡ Α. Α. Μ. ὁ φιλόλαος ἀναξ ἠθόκησε νὰ διορῆσθαι τῷ νέῳ φιλανθρωπικῷ καθιδρύματι καὶ τοῖς ὀφειλομένοις κτηματικῶς πόρους ἀνεργόμενος εἰς χιλιάς

περίπου λίρας ὄθωμ. — Ανεγνώσθησαν πρὸς τούτους καὶ τινὰ ἔγγραφα ἀποσκοπούμενα εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ἐπιδιωκόμενῃ ἐξαρχίᾳ καὶ ἀπρόσκοπον λειτουργίαν τοῦ εὐαγοῦ ἰδρύματος καὶ παρεπέμθησαν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Ὁργανοτροφείου ἐπιτροπῆν. — Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ληθθεῖσας ὑπ' ἑλάν τῆς εἰς πατριαρχ. πιττάκιον ἀπαντήσεως τοῦ ἀξιότιμου κ. Ζαχαρίου Χατζοπούλου, δι' ἧς ἐδήλωσεν ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἐρρορίας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων παραίτησιν αὐτοῦ, τὰ δύο Σώματα ἀποδεχόμενα ταύτην ἰβελάντω ὁμοφώνως, προτάσει τῆς Α. Θ. Π., εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ τὸν ἐπίτιμον τραπέζην κ. Θεόδωρον Μαυρογορδάτον. — Τὰ δύο Σώματα πρὸς τούτους λαβόντα ὑπ' ἑλάν ἀπόπαγμα πρακτικῆς συνεδρίας τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὑπὸ ἡμέρ. 20 παρελθόντος ἰουνίου 1902, περὶ ἐξαιρέσεως προέδρου τῶν μικτῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ἐνέκριναν ὅπως τὰ περὶ ἐξαιρέσεως δικαστῶν ἐν τῷ Η' κεφαλαίῳ τῶν ἐν χρήσει α' Ὁδηγητικῶν ἄρθρα μὴ ἐφαρμόζονται, ἐκτός τοῦ λόγου περὶ συγγενείας, προκειμένου περὶ τοῦ προέδρου τῶν ἐπαρχιακῶν δικαστηρίων. — Ἐκ τῆς κινήσεως συνεδρίας ἀπήσαν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Σμύρνης κ. Βασίλειος, ἀδαιθιατὸν καὶ ὁ ἐκ τῶν συμβούλων ἐνδοξ. κ. Ἀλέξ. Γάγκος.

— **Μητροπολίτης Καισαρείας** — Τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Καισαρείας κ. Γερβάσιος, προπεμφθεὶς ἐν τῷ σταθμῷ μὲν ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων καὶ πλείστον ἐν τῇ βασιλευσῇ ἐγκατεστημένων ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ, μέχρι δὲ Νικομηδείας ὑπὸ τῶν πανερ. νεαπολίτων κ. Ἀρσένου, ἐπιτρόπου τοῦ Π. Τάφου ἐνταῦθα, καὶ Σάρδεων κ. Μιχαήλ, σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς.

— **Μητροπολίτης Διδυμοτείρου** καὶ Κερκεσιᾶς. — Οἱ πανερ. μητροπολίται Διδυμοτείρου καὶ Φιλάρετος καὶ Κορυτσᾶς κ. Φώτιος ἠγγέλων ἐγγράφως τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὰς καθέρας τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἄξιον, ἐν αἷς ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τῶν πομπῶν αὐτῶν μετ' ἐνδείξεων υἱικῆς εὐλαβείας καὶ στοργῆς.

— **Μητροπολίτης Χίου**. — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Χίου κ. Κωνσταντῖνος, ἀρμόμενος αἰσίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐγκαρῶς ἐτυγεν ὁδοχῆς ἐν μέρους τοῦ πομπῶν αὐτοῦ, προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐλλογιμοῦ γυμνασάρχου κ. Γ. Ι. Ζολῆτα διὰ λαμπρᾶς προσφωνήσεως.

— **Μητροπολίτης Ἰμβροῦ**. — Χθὲς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανερ. μητροπολίτης Ἰμβροῦ κ. Φιλόθεος.

— **Θεολογικὴ Σχολή**. — Προτάσει τῆς ἐρρορίας τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐγκρίσει δὲ τῆς Ἱ. Συνόδου, διορισθὲν καθηγητῆς τῶν ἐλληνικῶν ἐν τῇ σχολῇ ὁ ἐλλογιμώτατος κ. Μιχαὴλ Κεφάλας, καὶ ἄλλοτε δοκίμιος ἐν αὐτῇ διδάξας, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ διδασκτοῦ τῆς φιλοσοφίας κ. Ἀνθίου Μαζαράκη, ἀπαλαγέντος τῶν καθηκόντων αὐτοῦ.

— **Ἡγούμενος Βασιλειῶν**. — Εἰς τὸν πανοσιολογ. ἡγούμενον τῆς ἱερᾶς βασιλικῆς καὶ πατριαρχ. μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βασιλειῶν καὶ πατριαρχικῶν ἐξαρχων ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀνθίου ἐφορηθῆναι συνοδικῶς ἡ ἀδεια τῆς ἐπὶ τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδας, διὰ λόγους ὑγείας, μεταβάσεως.

— **Βραβεῖον Ἀρμηνεῖ**. — Τὸ ὑπὸ εἰδικῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῆς Α. Ε. τοῦ Κ. Βασιλέως ἐρένη καὶ τοῦ ἐνδοξ. Ἰωάννου Μαιμπούλου ἐρίτη, τοτε ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ ἀρίστην οὖσαν μαθη-

τῶν τῆς Θεολογ. Σχολῆς ἐτησίως ἀπονεμόμενον κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ ἀνακτοῦ εἰκοσιπεντάλιρον γίρας κατὰ τὰ ἔτος τοῦτο ἀπονεμήθησεται, συμφώνως τῇ ἐκθείσει τῆς ἐπιτροπῆς ὑποβληθείσῃ τῇ Α. Θ. Π., οὕτω: 15 μὲν τῷ κ. Θωμᾷ Χιονῇ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον διανεμηθήσεται μεταξύ τῶν κκ. Ζαφειρίου Πετράκογλου καὶ Περικλέους Παπαδόπουλου.

— **Ἐπισκευαὶ τῶν Πατριαρχείων** — Γενναϊορρόνος συνεισήνεκε τὸν ἔρανον αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τῶν Πατριαρχείων ἢ φιλότιμος ἐλληνικῆς κοινότης τῆς πόλεως Ἄμισοι. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς πρόβρονος ταύτης εἰσφορᾶς ἐξέχουσι τὰ ὀνόματα τῶν αὐτῶν ἐγκρίτων πολιτῶν κκ. Χ' Ἀμητριῶν Τιμνέκογλου, ἀδελφῶν Ἀνταβλόγλου, Θεοδώρου Ἀρζόγλου, Περικλέους Μελιγιάδου καὶ Πολυγρ. Οὐμοῦρογλου προσνεγκόντων ἀνὰ δέκα λίρας τῶν τριῶν πρώτων καὶ ἀνὰ πέντε τῶν δύο τελευταίων. Τὸ ὅλον τῆς εἰσφορᾶς ποσὸν ἀνέλθει εἰς 100 λίρ. ὄθωμ. ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ αὐτῶν ἀνταποκριτοῦ τῆς α' Ἐκκλ. Ἀληθείας καὶ ἀπεσταλμένου τῶν Πατριαρχείων κ. Βασιλείου Ἀσμανίδου, τῇ Α. Θ. Π.

— **Χριστιανικὸν Μουσεῖον** — Εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Μουσεῖον τῶν χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων ὁ πανερ. μητροπολίτης Πισιδίας κ. Γεράσιμος ἐδωρήσατο χρυσοκέντητον μεγάλην εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, προῖον τέχνης νωστήτης, ἔργον Θεοδώρου Ἀργυρίου, Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τῆς συνοικίας Σαλιμ-τομπρούκ, κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα ζήσαντος.

— **Ἐπισκέψεις**. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἶκου. πατριάρχης τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἀνελθὼν εἰς τὸν Βόσπορον μετῆρ εἰς Κανδελὴ καὶ ἐπισκέψατο τὸν αὐτῶν παραθερίζον ἀξιότιμον κ. Σόλων Καζανθάν, μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου. — Ἐπίσης δὲ τῇ κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ἐπισκέψατο τὸν πανιερώτ. ἀργιστάσκον νεαπόλιος κ. Ἀρσένου, ἐπιτροπὸν τοῦ Π. Τάφου, ἄρτι ἐκ τῆς Ἑσπερίας ἐπανακκίμψαντα.

Τὴν Α. Θ. Π. ἐπισκέψατο τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἡ Α. Ε. ὁ ἐπιτεταρμένως τῆς ρωσικῆς πρεσβείας κ. Σταυριμάτσου, τῇ δευτέρᾳ ἡ Α. Ε. ὁ ἀρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βένης Ἀριστάρχης, καὶ τῇ τεταρτῇ ὁ ἐρίτιμος τραπέζης κ. Λεωνίδας Γ. Ζαφειρός.

Χθὲς ἡ εὐγενεστάτη σύζυγος τοῦ διευθυντοῦ τῆς αὐτοκρ. ὄθωμ. Τραπεζῆς κυρία Λέβη μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς καὶ τινῶν ἀγγλικῶν ἐπιφανῶν, συνοδευόμεναι ὑπὸ τοῦ πρωθιερέως τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας κ. Μ. Σουτῆου, ἐπισκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. ἀπασάμειναι τὴν δεξιὰν Αὐτῆς.

— **Πατριαρχικαὶ προσηρσεις**. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἶκουμνικὸς πατριάρχης εὐηρεστήθη διὰ διαδοχῆς τὰς πατριαρχ. αὐτοῦ προσηρσεις διὰ τὸ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου τῷ ὀνοματι κ. Χ' Γ. Καραπέογλου ἐπὶ τῷ γάμῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου τελεσθέντι τῇ κυριακῇ ἐν Νισίαν Τάξ. Ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ἐπισκέψατο ἐν Μακρογωρίῳ τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ τὸν ἀξιότιμον κ. Μιχαὴλ Κεπέτσην.

Ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος ἐπισκέψατο ὁμοίως ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. καὶ τὴν εὐγενεστάτην κ. Ἀμαλίαν Ι. Βαλασμοῦ ὡς καὶ τὸν παρ' αὐτῇ φιλοξενούμενον ἐρίτιμον ὁμογενῆ κ. Σεβαστόπουλον (ἐν Λιδόρῳ ἐγκατεστημένος) ἐπισκεψαμένους τὴν προτεραιάν τὴν Α. Θ. Π. μετὰ τοῦ ἐρίτιμου κ. Α. Ζαρέφου.

Προχθές ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγκλήτου κ. Καλλίπλου τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας αὐτοῦ τῇ Α. Ε. τῇ τῶς ἐν Πετροῦπόλει καὶ νῦν ἐν Βουκουρεστίῳ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλεξ. Τομπάζη. — Ὡσαύτως αὐθιγερῶς διὰ τοῦ αὐτοῦ διεβιβάσθησαν διὰ συγχαρητήρια καὶ αἰ εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τῇ Ἐξοχ. Ἀ. Κοστωῦ ἐφάνθη ἐπὶ τῇ προστάτῳ προχωρητῇ αὐτοῦ εἰς τὴν βασιμὴν βασιλῆα.

— Ἰσφίσεις — Ἀπό τινων ἡμερῶν διακρίθωνται ἐν τῇ ἡμετέρῃ πόλει ὁ πανοσιολογ. ἱερομόναχος κ. Θεόφωλος Πασχάλιδης, βοηθὸς τοῦ ἐπόπτου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σεμιναρίου Πετροῦπόλεως, καὶ ὁ πρῶν ἐφημέριος τῆς ἐν Βουδαπέστη ἑλλην. ὀρθοδόξου ἐκκλησίας πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Γερμανὸς Τρωϊάνης. — Ἐξ Ἁγίου Ὁρους ἀφίκετο, μετὰ βραχέτα ἐκεῖσε διαμονὴν ἐπὶ μελέτῃ χειρογράφων βυζαντινῶν, ὁ περὶ τὴν μεσηλικὴν ἱστορίαν δοκίμος ἀγολοῦμενος ὁμογενὴς καθηγητῆς τοῦ ἐν Ὀδησσῷ πανεπιστημίου διδάκτωρ Συνόδου Παπαδημητρίου.

— Αἰκατερίνη Βαρδάρικα — Πρό τινων ἡμερῶν ἀπεβίωσαν ἐν Ἰωαννίνοις εὐσεβῆς οἰκοδόμητος, ἡ Αἰκατερίνη Βαρδάρικα, μήτηρ τοῦ ἱερολογ. δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχείων κ. Παρθενίου.

— Διάψευσις — Παρεκλήθημεν δι' ἐπιστολῆς ὑπὸ τῆς γνωστῆς φιλελληνος ρωσίδος κ. Σοφίας Μπακούνη νὰ ἀναγράψωμεν ὅτι τὸ περὶ τοῦ ἀρχιμ. Εὐθυμίου, σκευοφύλακος τοῦ Π. Τάφου ἄρθρον, δημοσιευθὲν ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Σ. ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκδιδομένης α' Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ καθαρτόμενον τῆς πολιτείας αὐτοῦ, δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ καλλήμου αὐτῆς.

Προσέλευσις εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. — Κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ ἐνεστώτος ἔτους (1902) 1200 περίπου μελῶν τῆς ἐν Μεσοποταμίᾳ ἐπαρχίας Χέμς (Ἐμείσης), ἐν οἷς καὶ πάντες οἱ πρόκριτοι, προσήλθον εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, παρὰ πάσας δὲ τὰς προτροπὰς καὶ νοθεσίας τοῦ ἐκτάκτως ἀποσταλέντος παρ' αὐτοῦ Νικολάου Καθί, ἐπισκόπου τοῦ Χάουραν (Αβραντίδος), ἐξηκολούθησαν ἐμμονοῦτες ἀκράδαντος ἐν αὐτῇ.

Τὰ καθολικὰ φύλλα, ἐξ ὧν ἀρῶμεθα τὰς πληροφορίες ταύτας, προβλέπουν ὅτι κίνδυνος μέγας ἐπίκειται μὴ ὀλόκληρος ἡ ἐπαρχία Χέμς ἡ ἀριθμοῦσα ἑπτασχιλίους μελῶν μεταστῆ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 2125.

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀπορᾶσιν παμψηφεί,

Ἐλέγεται ἐν μέρει τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 4464 καὶ ἡμερομ. 1 Ἀυγούστου 1901 περὶ διαζυγίου ἀγωγῆν τῆς ἐναγοῦσης Εὐρυδικῆς Κ. Φλωρᾶ, θυγατρὸς Βικεντίου Μοντζέρη, ὡς ἀποδεικνύμενη μὴν κατὰ τὸ θέμα τῆς ἐγκαταλείψεως.

Κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξύ τῶν διαδίκων γάμον ἐξ ὑπατιότητος τοῦ ἐναγομένου Κωνσταντίνου Φλωρᾶ, μεταπράτου, τῶς μὴν διαμένοντος εἰς Λεμονάδικα Πόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς,

Παρέχει αὐτῇ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως τεταγμένας προθεσμίας, ἧτοι τριάκοντα

καὶ μίση ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἐρήμην αὐτοῦ ἐκδομένου ἀποράσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς καὶ ἐτέρων ἐξήκοντα καὶ μίση ἡμερῶν ἐπὶ ἐφέσει,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῶν ἐκδομένων φύλλων α' Ἐκκλησ. Ἀληθείας καὶ α' Ἐκκ. Ἐφημερίδου δημοσιεύσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποράσεως, καὶ

Ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ, ὡς ὑπαίτιῳ τῆς διαζεύξεως, τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποράσεως, τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικηγόρων καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑξακόσια ὀγδοήκοντα καὶ τρία (ἀριθμ. 683), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπιστεπυθόντος, ἐπὶ δὲ καὶ τὴν δικηγόρικὴν ἀμοιβὴν, ὀριζομένη κατὰ νόμον εἰς γρόσια ἑκατὸν πενήκοντα (ἀρ. 150).

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 3 Δεκεμβρίου 1901.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ Μ. Πρωτοσύγκελος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ 3

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκωνος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠ. ΠΡΕΣΠΩΝ ΚΑΙ ΑΧΡΙΔΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀπορᾶσιν παμψηφεί Ἐλέγεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 180 καὶ ἡμερομηνίαν 10 Νοεμβρίου 1901 περὶ διαζυγίου ἀγωγῆν τῆς ἐναγοῦσης Ἐλισάβετ Νικολάου Σιάρκου, τῆς γένους Μιχαήλ Πέμα, κατοικοῦ Κρουσθῶν, ὑπηκόου ὁθωμανῶν καὶ χριστιανῆς ὀρθοδόξου ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεικνύμενην,

Κηρύττει τὸν μεταξύ τῶν διαδίκων τῶς ὀριζομένου γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπατιότητος τοῦ ἐναγομένου Νικολάου Ι. Σιάρκου, ὑπηκόου ὁθωμανῶν, χριστιανῶν ὀρθοδόξου καὶ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγελάματος,

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων προθεσμίας, ἧτοι τριάκοντα καὶ μίση ἡμερῶν μετὰ τὴν πρώτην διὰ τῆς ἐφημερίδος δημοσιεύσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἐρήμην αὐτοῦ ἐκδιδομένης ταύτης ἀποράσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς, καὶ ἐτέρων ἐξήκοντα καὶ μίση ἡμερῶν ἐπὶ ἐφέσει,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου περιοδικοῦ α' Ἐκκλησ. Ἀληθείας δημοσιεύσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποράσεως καὶ

Ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ ὡς ὑπαίτιῳ τῆς διαζεύξεως τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποράσεως, τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων συμποσούμενα εἰς γρόσια ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε (ἀριθμ. 165) προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπιστεπυθόντος.

Ἐν Κρουσθῶν, τῇ 5ῃ Μαρτίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ Πρεσβῶν καὶ Ἀρχιεπὼν ΑΝΘΙΜΟΣ 3

Ὁ Γραμματεὺς

ἱερεὺς ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑ-ΓΩΑΝΝΙΝΟΥ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 26 ΙΟΥΛΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 30

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀρχ.	8
διὰ τὸν κατώτερον κληρὸν καὶ τοὺς δημοδιδάσκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φθράγκα χρυσῶ.	28
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται	
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- † Ὁ Μ. Πρωτοψύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίς)
- † Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυνεὺς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ἄρμονικὴ πολυφωνία — Σχολεῖα μέσου αἰῶνος ἰδιαίτητα δὲ τὰ βυζαντινὰ — Ἐκκλησία Ἀδυσσηνίας — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Παραρτήματα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα» ἀφ' ἰδιοῦ χαρακτήρος τοῦ προτεσταντισμοῦ.

Η

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΑΙ Η ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ

Ὅταν λοιπὸν αὐστηρῶς τηρηθῶσιν αἱ τεχνικαὶ αὐταὶ ἀρχαί, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι τότε μόνον ἡ πολυφωνία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἄσματων περιβολὴ δύναται ν' ἀποβῆ εὐεργετικὴ καὶ τὰ μάλιστα προσιδιάζουσα πρὸς τὸν ἑλληνοπρεπῆ αὐτῶν χαρακτήρα. Ἄλλ' ἐπειδὴ πάσης μελοποιίας πρῶτιστος σκοπὸς εἶνε ἡ διὰ τῶν παναρμονίων τόνων καὶ τῶν πολυποικίλων ρυθμῶν τῆς ἐμφύτου ἁματι ποιητικῆς ἐννοίας προσηκούσα ἔκφρασις καὶ ζωηρὸς χρωματισμὸς, διὰ τοῦτο οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἐπιχειρῶν νὰ περιβάλῃ διὰ πολυφωνίας τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἄσματα, πρέπει νὰ εἶνε κάτοχος τῶν λέξεων καὶ τῶν ὑψηλῶν ὀργανοσκευτικῶν ἐννοιῶν τῶν στίχων, ἵνα οὕτως ἐπιτευχθῆ πληρέστερος ἄρμονικὸς συνδυασμὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως καὶ τοῦ περιβάλλοντος αὐτὴν πολυποικίλου ἱεροῦ μέλους.

Κατὰ τὰς σήμερον δ' ἐπικρατούσας ἐπιστημονικὰς τῆς ἄρμονικῆς πολυφωνίας ἀρχὰς καὶ εἰ ὀκτώ ἤχοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς δύναται νὰ περιβληθῶσι διὰ τεχνικῆς ἄρμονίας. Κατὰ τὰς ἀκουστικὰς ἰδίαι ἀποκαλύψεις τοῦ διαστήμου Χέλμολτς, πᾶς φθόγγος ἔχει τὴν ἀντίστοιχον ἄρμονικὴν αὐτοῦ συνῶδιαν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωμεν τὰ κατάλληλα μουσικὰ ὄργανα διὰ νὰ καταστήσωμεν αἰσθητὴν πῶς τὴν ἄρμονίαν καὶ τῶν ἐλαχίστων μουσικῶν διαστημάτων. Καὶ αὐτὸ τὸ τεταρτημῦριον τοῦ τόνου δύναται θεωρητικῶς νὰ υποβληθῆ ὑπὸ τὴν ἄρμονικὴν πολυφωνίαν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωμεν πρὸς τοῦτο κατάλληλα μουσικὰ ὄργανα, τὰ ὅποια κατὰ τὸ ἐνὸν νὰ αἰσθητοποιῶσι τὰ ἐλάχιστα ταῦτα τῆς μουσικῆς διαστήματα. Τοιαῦτα τινες ἀπέπειροι ἐπὶ ὀργάνων καταλλήλων ἐγένοντο ἡδὴ ἐν Γαλλίᾳ μὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ποπούλου, ἐν Ἰσπανίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Περέζ. Καὶ ἐν Ἀμερικῇ δὲ κατεσκευάσθη ἴδιον ὄργανον μὲ τεταρτημῦρια τοῦ τόνου διὰ παρομοίας μελέτας.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν καὶ τὸ τεταρτημῦριον τοῦ τόνου, τὸ ὅποιον θέλουσι νὰ παραδεχθῶσι τινες ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν μουσικῶν καὶ μουσικολόγων ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τῷ βαρεῖ λεγομένῳ ἤχῳ τῆς νῦν ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, δύναται νὰ ὑπαχθῆ ὑπὸ τὴν ἄρμονικὴν πολυφωνίαν. Ἄλλ' οἱ παραδεχόμενοι τὴν ὑπαρξίν του ἐλαχίστου τούτου διαστήματος δὲν δύναται καὶ δι' ἱστορικῶν μαρτυριῶν νὰ πιστοποιήσωσι τὴν καὶ παρὰ βυζαντινοῦς χρῆσιν αὐτοῦ. Διὰ μουσικὴν, ἡ ὅποια ἀριθ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 301—304.

μετ μακρῶν αἰώνων βίον, δὲν ἀρκεῖ μόνον τοῦ ἀειμνήστου Χρυσάνθου Προύσης ἐν τῷ Μεγάλῳ αὐτοῦ Θεωρητικῷ ἀναγραφῇ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐλαχίστου τοῦτου διαστήματος. Ὑπάρχουσιν ἀρχαιότεραι μαρτυρίαί, ἑτι παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς τὸ **ἐναρμόνιον** λεγόμενον γένος δὲν ἦτο ἐν χρήτει, ὅπως ἐννοοῦσι νὰ παραστήσωσιν αὐτὸ τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν ἱεροψαλτῶν! Ὁ ἀειμνήστος Χρυσάνθος, ὅπως ὑπέπεσε καὶ εἰς ἄλλα ἱστορικά καὶ τεχνικά σφάλματα, οὕτω καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἤδυνήθη ν' ἀποφύγη τὸ δύσκολον τοῦτο θέμα, ἢ ἐξακριβίωσι τοῦ ὁποίου ἀπήτη πολλά βοηθήματα, ὧν ἕσπεριτο ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου.

Τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν πρέπει νὰ τὴν ἀποδεχθῶμεν μᾶλλον ὡς ἱερὰν φωνητικὴν παράδοσιν μακρῶν αἰώνων, παρὰ ὡς τεχνικὸν προϊόν τῆς κατὰ πολλὰ ἐσραμμένης θεωρίας τοῦ Μεγάλου Θεωρητικοῦ τοῦ ἀειμνήστου Χρυσάνθου. Ἡ γραπτὴ θεωρία τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου ἀριθμεῖ βίον μόλις 86 ἐτῶν, ἐν ᾧ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἡμῶν μελωδίαί εἰσιν αἰώνων τῆς πατρίου τέχνης εὐσεβῆ προϊόντα. Τὴν παρατήρησιν ταύτην κάμνομεν δι' ἐκείνους ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἱεροψαλτῶν, οἱ ὅποιοι τὸ **Μεγα Θεωρητικόν** ἐκλαμβάνουσιν ὡς τὸ μόνον ἀλάθητον καὶ ἁεσφατον βιβλίον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ὑμωδίας, ἐν ᾧ περὶ τοῦ ἐναντίου πολλὰ ἐγράφησαν καὶ πολλὰ ὀρθὰ διευτυπώθησαν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ κατὰ τὸ 1882 ὑπὸ τοῦ νῦν τὸν θρόνον τοῦ Χρυσόστομου καὶ Φωτίου περιχοσμοῦτος Ἰωακείμ τοῦ Γ' συσταθεῖσα πατριαρχικὴ μουσικὴ ἐπιτροπεία, κατιδοῦσα τὰς ἱστορικὰς καὶ τεχνικὰς ἀνακριβείας τοῦ Μεγάλου Θεωρητικοῦ, παρεδέχθη τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ὡς τέχνην διὰ τῆς **ζώσης φωνητικῆς παραδόσεως** σωζομένην· «Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐστὶν ἡ τέχνη τοῦ ψάλλειν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα κατὰ τοὺς διὰ τῆς παραδόσεως περισωθέντας κανόνας» (ἴδε «Ἐκκλησ. Ἀλήθειαν» τοῦ 1887 τεύχος ΣΤ' καὶ σελ. 216).

Κατὰ ταῦτα ἄρα δύναται μὲν καὶ αὐτὸ τὸ **τεταρτημόριον τοῦ τόνου** νὰ ὑπαχθῆ ὑπὸ τὴν ἁρμονικὴν πολυφωνίαν, ἀλλὰ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ ὑπαρξίν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν μουσικῇ δὲν δύναται διὰ πειστικῶν καὶ ἀδιαρβιλονεικῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν νὰ ὑποστηρίξωσιν οἱ τάναντία φρονούντες.

1. Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διὰ μακρῶν ἐπιμήσεων ἐν δημοσίᾳ διαλέξει τοῦ Ἐλλ. Φιλόλ. Συλλόγου.

Συγκεφαλαιοῦντες λοιπὸν τάνωτέρω λεγθέντα λέγομεν ἑτι καὶ οἱ δικτῶ Ἦχοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς δύναται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἁρμονικὴν πολυφωνίαν, τηρουμένου, ἐννοεῖται, ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν τοῦ ἰδιάζοντος ἀρχικοῦ χαρακτῆρος. Μόνον τοῦ πлагίου δευτέρου τινὰ καὶ τοῦ βαρέος Ἦχου τὰ ἀπὸ τῆς βίαςως **Ζω** ἀρχόμενα ἄσματα εἶνε δύσκολον τοιαύτην **φωνητικὴν πολυφωνίαν** νὰ περιβληθῶσιν, ὥστε νὰ περισώζωσι τὸ σεμνὸν θρησκευτικὸν αὐτῶν ἦθος. Διὰ τῆς **ὄργανικῆς πολυφωνίας** μόνον εἶνε δυνατόν τελεσφορῶτερον νὰ περιβληθῶσι πολυφωνία· ἀλλὰ τοιαύτη τις ὄργανικὴ πολυφωνία δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ γνωστοῦ ὄντος ἑν ταῖς ἡμετέραις ἐκκλησιαστικαῖς ἢ ὄργανικῇ συνωδίᾳ δὲν ἐπιτρέπεται. Ἀλλὰ πρὸς τί μᾶς ἐμποδίζει τοῦτο ἂν μεταξὺ τῶν τῶσων καὶ τῶσων ἄσμάτων τῆς Ἐκκλησίας ἀκουσθῶσι καὶ ἄσματα τινὰ μονοφώνως ψαλλόμενα;

*

Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, οἴκοθεν ἐννοεῖται ἑτι ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία καταλλήλως ἐφαρμοζομένη εἰς τὰ γεραρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἄσματα οὐ μόνον εἰς οὐδὲνα αὐτὰ κίνδυνον ἐμβάλλει, ἀλλὰ τούναντιον διὰ τῆς ἀκαταβλήτου αὐτῆς ἰσχύος τοσοῦτον γονιμοποιεῖ αὐτὰ, ὥστε νὰ ἐξάρη αὐτὰ εἰς ἀνέρικτον ὕψος. Ὅπως ὁ ζωγράφος διὰ τῆς ζωηρότητος τῶν χρωμάτων, ὁ ἱεροκῆρυξ διὰ τῶν ζωηροτέρων ρητορικῶν σχημάτων καὶ ἐννοιῶν σκοποῦσι νὰ διεγείρωσι βαθύτερα θρησκευτικὰ συναισθήματα, οὕτω καὶ ὁ μουσικὸς διὰ τῶν ἁρμονικῶν μουσικῶν χρωμάτων νεαροποιεῖ τὰ μεγαλοφρονότατα θρησκευτικὰ ῥήματα τῶν ἄσμάτων, ἵνα δι' αὐτῶν διεγείρη βαθυτέρας καὶ ζωηροτέρας θρησκευτικὰς ἐντυπώσεις. Ἡ, ὡς λέγει ὀρθότατα καὶ ὁ μελίρρυτος Χρυσόστομος α' **Ἰνα συγκινουμένη ἡ ψυχὴ τοῖς λαλουμένοις, ἐκεῖ φέρη τὴν ἔξιν, ἔνθα καὶ ἡ λέξις ἐφέλκεται τὸ κινητικὸν ὄργανον τῆς τοῦ πνεύματος μελωδίας**, Ἐπιτυχεστέρᾳ ἔκφρασις περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς μουσικῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δὲν δύναται ἄλλη νὰ διατυπωθῆ πλὴν τῆς περικοπῆς ταύτης τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου.

Δ'.

Κατ' ἀρχὴν λοιπὸν, ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία πρὸς ἕξασιν καὶ γονιμοποιῆσιν τῶν γεραρῶν τῆς ἐκκλησίας ἄσμάτων ἐφαρμοζομένη φρονούμεν ἑτι πρὸς οὐδεμίαν ἐθνικὴν ἢ θρησκευτικὴν παράδοσιν προσκρούει· τούναντιον μάλιστα, ἔρχεται εἰς εὐγενῆ τῆς πληρεστέρως τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἐπιτυχίας

συνεικουρίαν. Καί επομένως ὁ κατά τοιαύτης τῶσον εὐεργετικῶς δυναμένης νά δράσῃ τεχνικῆς μορφῆς κηρυττόμενος πόλεμος φρονούμεν ὅτι οὐ μόνον ἐθνικῶς βλάπτει ἡμᾶς, ἀλλά καί θρησκευτικῶς μᾶς ζημιοῖ, διότι γίνεται παραίτιος ἵνα ἡμιτελῶς ἐπιδράσωσιν ἐφ' ἡμῶν τὰ θεῖα καί οὐρανοθάμνα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ὕμνων καί ἀσματῶν ῥήματα. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ θεῖα ταῦτα ῥήματα διὰ πληρεστέρου μουσικοῦ μέλους, ὅποια εἶνε ἢ πάμφωνος καί πανακρόνιος ᾧδῆ, προσηνέστερα καί ἀμικαιότερα καθίστανται, ἀφ' οὗ, ἵνα κατά τόν Μ. Βασίλειον εἴπω, «τῇ ἐναλλαγῇ καί τῷ ποικίλῳ τῆς ψαλμωδίας νεαροποιεῖται τῆς ψυχῆς ἢ ἐπιθυμία καί ἀνακαίρεται τὸ νηράλιον», διατί ν' ἀποδείξωμεν ἢ νά καταπολεμήσωμεν τοιοῦτον τελειότατον καί εὐεργετικώτατον τῆς μουσικῆς τέχνης στοιχεῖον;

Τινές διὰ νά δικαιολογήσωσι τόν κατά τῆς ἀρμονικῆς πολυφωνίας ἀγῶνα αὐτῶν δισχυρίσθησαν ὅτι τυγχάνει αὕτη ὀρθῶς εὐρωπαϊκόν καθαράς ἐπινοήμα καί ὅτι χρῆσις αὐτῆς γίνεται καί ἐν τοῖς θεάτροις καί ἐν ἄλλοις μέρεσιν. Ἀλλά τί μὲ τούτο; Μήπως καί ἀπλῶς **μονοφωνῶν** χρῆσις δέν γίνεται πολλάκις ἐν τοῖς θεάτροις καί ἐν τοῖς κατηγλείοις; Τότε κατά τὴν παράδοξον ταύτην λογικὴν ἀναλόγων; ἔπρεπε καί αὕτῃ ἡ μονοφωνία νά καταργηθῆναι ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιῶν! Ἐπίσης σφαλερόν εἶνε ὅτι πρέπει ν' ἀποφύγωμεν τὴν ἀρμονικὴν πολυφωνίαν, διότι τυγχάνει αὕτη τῶν Εὐρωπαίων εὐρημα. Ἄς παραδεχθῶμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι ὄντως εὐρωπαϊκόν εὐρημα εἶνε ἡ πολυφωνία. Ἐκ τούτου ὅμως δέν ἔπεται ὅτι δέν πρέπει νά καρπωθῶμεν καί ἡμεῖς τῶν ἀγαθῶν τῆς πολυφωνίας. Διότι παρὰ τῶν Εὐρωπαίων δέν ζητοῦμεν νά παραλάβωμεν τὴν μουσικὴν αὐτῶν διὰ νά εισαγάγωμεν ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐκκλησίαις; ἔχομεν εὐτυχῶς μονοφωνον θρησκευτικὴν καί ἐθνικὴν μουσικὴν πλουσιωτάτην καί τὰ μάλιστα ἐμπρέπουσαν πρὸς λατρείαν τοῦ Οὐρανοῦ Πατρός. Ἀλλ' ἐπιζητοῦμεν παρ' αὐτῶν νά παραλάβωμεν τὸν ἐπιστημονικόν μόνον τρόπον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐντυπώσεως τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν μελωδιῶν. Εἶνε δ' ἀληθές ὅτι ἀντὶ νά ἐπιζητώσιν τινες τὸν ἐπιστημονικόν μόνον τρόπον, ἐξ ἀγνοίας τῶν πραγμάτων, ἴσως καί ἐκ νεωτεριστικοῦ πνεύματος, ἐπεξήχθησαν καί παρέλαβον καί αὐτὰς τὰς εὐρωπαϊκάς μελωδίας, ὅπως ἐγένετο τοιοῦτόν τι ἐν τισι τῶν Ἀθηνῶν ἐκκλησίαις. Ἀλλὰ τὸν τρόπον τούτον τῆς ἀνευλαβοῦς ἐργασίας κατεδικάσαμεν ἤδη ἐν τῷ Α' μέρει τῆς

μελέτης ἡμῶν. Ἡ τοιαύτη ὁμῶς κατάχρησις δέν ἀποκλείει ποτὲ τὴν καλὴν καί ἔλλογον τῶν πραγμάτων χρῆσιν. Σήμερον ἡ ἀρμονικὴ πολυφωνία τοιαύτην πρόδον προσέλαβεν, ὥστε πανταχοῦ διεδόθη καί ἐγκλητεστάθη. Ἐν ταῖς σχολαῖς ἡμῶν, ἐν ταῖς οικογενεαῖς, ἐν ταῖς τραπέζαις, ἐν μουσικοῖς καί ἄλλοις φιλολογικοῖς σωματείοις διὰ τῶν ἐπιβλητικῶν αὐτῆς τόνων νεαροποιεῖ ἢ πολύτονος τέχνη τὰς ψυχὰς καί λίαν εὐχερῶς σαφηνεῖ τοὺς ἀκροατάς. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι ὁ παντελής τοῦ εὐεργετικωτάτου τούτου μουσικοῦ στοιχείου ἀποκλεισμός θά βλάβῃ πρωτίτως αὐτὴν τὴν ἡμετέραν ἐκκλησίαν. Ἡ ἀρμονικὴ πολυφωνία δέν εἶνε πρόσδος πρὸς τὸ κακόν, ἀλλὰ πρὸς τὸ καλόν. Ἀπέναντι λοιπὸν αὐτῆς, ὡς λίαν ὀρθῶς παρετήρησε καί ὁ ἐν Ἀθῆναις εὐρυμαθής κ. Ἀθ. Εὐταξίας ἐν ταῖς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀξιολογίαις αὐτοῦ μελέταις, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία «**ἄλλως πολιτευομένη θ' ἀπεμονοῦτο ἐν τῇ γενικῇ προόδῳ τῆς κοινωνίας, ἐν δὲ τῇ στασιμότητι αὐτῆς θ' ἀπεξενόητο ὀλίγον κατ' ὀλίγον τῶν ἰδίων ὀπαδῶν τῆς**». Ἡ ἀνάγκη δὲ αὕτη πρέπει ὑπὸ σπουδαίαν νά ληφθῆ ὅψιν, διότι ἡ ἐποχὴ, ἣν διανύομεν, εἶνε δυστυχῶς ἐποχὴ τῶν ὕλιστικῶν ἰδεῶν καί τῆς εἰδεχθοῦς ἀθείας. Αἱ συνειδήσεις παρ' ἡμῖν κατέστησαν τόσον ἐλαστικάι, ὥστε εὐκόλως νά ρέπωσιν εἰς τὴν ψυχρὰν ἀδιαφορίαν ἢ τὸν φοβερόν κοσμοπολιτισμόν, προκειμένου περὶ τῶν συμφερόντων τῆς ἱερᾶς τῶν Πατέρων ἡμῶν θρησκείας. Τοιαῦτά τινα ἐν νῷ ἔχοντες εἴπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πραγματείας ἡμῶν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην μουσικῆς **ζώσης** κυρίως καί οὐχὶ **νεκρᾶς**. Οὐδεὶς δὲ εὐσυνειδήτως σκεπτόμενος δύναται νά μὴ ἠμολογήσῃ ὅτι ἡ παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὡς νῦν ἔχει, ἀδυνατεῖ νά ἐκπληρώσῃ τὸν μέγαν αὐτῆς προαισισμόν. Ἀνάγκη λοιπὸν νά ἐνισχυθῆ αὕτη διὰ τῆς τελειότερας ἐκτελέσεως τῶν γεραῶν αὐτῆς μελωδιῶν καί διὰ τῆς ἀντλήσεως νέας ἰσχύος καί δυνάμεως ἀπὸ τῆς ζωογόνου πηγῆς τῆς ἀρμονικῆς πολυφωνίας, ἵνα οὕτω διὰ τῆς γλυκύτητος καί τοῦ μεγαλείου τοῦ πλήρους θρησκευτικοῦ μέλους ἐνισχύσωμεν τὰς θρησκευτικὰς τῶν χριστιανῶν πεποιθήσεις καί γονιμώτερον καταστήσωμεν τὸ δένδρον τῆς ἠθικῆς τὸ ὑπὸ τῶν μεγάλων ἡμῶν Πατέρων φυτευθὲν καί καλλιεργηθὲν.

(ἔπεται τὸ τέλος).

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕΣΟΥ ΑΙΩΝΟΣ

ιδιαίτατα δὲ τὰ βυζαντινά*

Τὴν προστασίαν ταύτην ἀπένειμεν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος· καὶ λέγει μὲν ὁ Ἀτταλειάτης ὅτι ὁ Μονομάχος αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας οὐρανοβάμωνος ἐπεμελήθη μαθημάτων, πρόεδρον τῶν φιλοσόφων προχειρισάμενος ἄνδρα τῶν καθ' ἡμᾶς διαφέροντα γνώσει . . . καὶ τοὺς νέους πρὸς ἀσκησιν τῶν σοφῶν λόγων καὶ μαθημάτων προὔτρέψατο σὺν τῷ εὐμαρεῖ τῶν διδασκάλων καὶ γερῶν τούτους ἐν τῷ δημηγορεῖν βασιλικῶν ἀξίων»,⁸⁸ ἀλλὰ πιθανῶς ἐνοεῖ τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων, ἣν περὶ πολλοῦ μὲν ἐποίουντο οἱ βυζαντινοὶ βασιλεῖς, πλεόν δὲ τῶν ἄλλων ὁ Μονομάχος, μέζονα τιμὴν ἀπονεύσας τοῖς τῶν νόμων διδασκάλοις· αὐτὸς, διορίσας διδάσκαλον τῶν νόμων τὸν ἐν τοῖς συγκλητικῶς ἐναριθμῶν Ἰωάννην νομοζύλακα τὸν Σιφιλῖνον, ἐγκώμια μὲν πλέκει τῆς μεγάλης αὐτοῦ παιδείας ἐν ἰδίᾳ νεαρῷ, ὀκνημα δὲ μεγαλοπρεπὲς τάττει πρὸς διδασκαλίαν, ὅπως ἔκειτο παρὰ τῷ ναφ' τοῦ ἀγίου Γεωργίου τῶν Μαγγάνων, πλησίον τοῦ σημερινοῦ Σιρκετζῆ.⁸⁹

Ἄλλὰ τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων οἱ φιλομαθεῖς ἐδίδασκοντο, ὡς εἶοικεν, ἐν τοῖς τοῦ βυζαντινοῦ αἰῶνος πανδιδακτηρίοις.

*

Τὸ ἀρχαιότερον πανδιδακτήριον, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, συνεστήθη, κατὰ τὸν τύπον τοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, προσαρτήσαντος αὐτῷ καὶ βιβλιοθήκην· τὸ πανδιδακτήριον τοῦτο, ἀναφερόμενον καὶ κατόπιν, ἐπὶ τῆς αὐταρχίας τοῦ Οὐάλεντος, εἶχεν εἴκοσι καὶ ἕξ διδασκάλους, ὧν δέκα μὲν ἐδίδασκον τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, δέκα δὲ τὴν λατινικὴν, τρεῖς τὴν καθ' ἑλληνας καὶ λατίνους ρητορικὴν, εἰς τὴν φιλοσοφίαν, καὶ δύο τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων· οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἠλλοιώθησαν μετὰ μικρὸν,

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 188, 201, 288 καὶ 297 τοῦ μετὰ χετρας τόμου.

88. Μιχαήλ Ἀτταλειάτης· σελ. 21, ἐνωσθὼν τὸν Ψελλόν.

89. Ἦδε ἡ Νεαράν ἐκφωνήθησαν παρὰ τοῦ φιλοκρίστου δεσπότη κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ἐπὶ τῆ ἀναδείξει καὶ προβολῇ τοῦ διδασκάλου τῶν νόμων· ἐν Joannis Euchaforum metropolitae Opuscula, ἔκδοσις Lagarde· Γοττγγ, 1882, σελ. 195—202.

ἄρισθέντων δεκαπέντε μὲν διδασκάλων διὰ τὴν ἐν λατινικῇ γλώσσῃ διδασκαλίαν τῶν νόμων, δεκαπέντε δὲ διὰ τὴν ἑλληνιστὶ διδασκαλίαν τῶν γραμματικῶν καὶ τῆς φιλολογίας.

Καὶ γίνεται μὲν μνεῖα παρὰ Παπαρηγοπούλου τῆς ὑπὸ τῶν καιρῶν ἐπιβληθείσης ταύτης ἀλλοιωσεως μίαν ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὴν πρώτην οἰκουμένην ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον, εἰς τὰ γραφόμενα δὲ τοῦ ἀειμνήστου ἱστοριογράφου παραπέμπεται ὁ πλείω μαθεῖν ἐπιέμενος. Ἡ δὲ παρὰ τὸ πανδιδακτήριον τοῦτο βιβλιοθήκη κατὰ τὰ μέσα τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος ἠρίθμει ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας τόμων, καὶ δέον γινώσκειν ὅτι ἐξ βιβλιογράφοι διορισθέντες ἐπὶ τοῦ Οὐάλεντος ἔργον εἶχον οἱ μὲν τῆσάρεις τὴν γραφὴν ἑλληνικῶν χειρογράφων, οἱ δὲ δύο λατινικῶν.⁹⁰

Τοῦ πανδιδακτηρίου τούτου μνεῖαν, δυστυχῶς, συνεχῇ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφοι οὐχ εὖρον· καὶ συνεπῶς περιοριζόμεναι εἰς ὀλίγας ἐιδήσεις περὶ τούτου καὶ ταύτας ἀπὸ μεσοσύνης Ἡ ἑκατονταετηρίδος ἐπαναλαμβάνομενας. Ἡ νεώτερον μνεῖα γίνεται ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς παντοδυναμίας τοῦ κουροπαλάτου Βάρδα, ὅς συναθροίσας σοφοὺς κατὰ τὴν Μαγναύραν, ὧν τοὺς μὲν φιλοσοφίας, γεωμετρίας, τοὺς δὲ ἑτέρους ἀστρονομίας, ἄλλους γραμματικῆς ἀντιποιουμένους⁹¹ ἐγκατέστησε «πρὸτα διδάσκειν τοὺς φιλομαθεῖς». Καὶ ἡ μὲν μεγάλη αὐτῆ σχολῆ ἔκειτο δῆλον σὺν παρὰ τῷ παλατίῳ· οἱ δὲ διορισθέντες ὑπὸ τοῦ κράτους διδασκαλοὶ ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι ἦσαν Λέων ὁ περιώνυμος μαθηματικὸς τῆς φιλοσοφίας, Θεόδωρος ὁ μαθητὴς αὐτοῦ τῆς γεωμετρίας, Θεοδῆγιος τῆς ἀστρονομίας, καὶ Κομμητῆς τῶν γραμματικῶν, μισθούμενοι μὲν ὑπὸ τοῦ κράτους, δωρεάν δὲ διδασκοντες τοὺς προσιόντας. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ χρονογράφος Γενέσιος· ἀλλ' ὁ Ζωναρᾶς,⁹² ἔκτενωσ ἐπίσης γράφων καὶ κατὰ τὰς εἰκονομάχων αὐτοκρατορίας καταφερόμενος, συμπληροῖ μὲν ἕκτεινον καὶ εἰ τινα ἕτερον, ἐπιχειρεῖ δὲ τινα φωτῶς ἀκτίνα ἐπὶ τῆς τοῦ πανδιδακτηρίου τούτου καταστάσεως, ἄδικος ἐν

90. Heeren σελ. 24 καὶ ἕξ. Ἐν δὲ σελίδι 59 λέγεται ὅτι, κατὰ πιθανότητα πᾶσαν, ὁ Ζήνων ἀπεπειράθη ἵνα θεραπείῃ τὴν ἐκ τῆς πυρπολήσεως τῆς βιβλιοθήκης ταύτης, (ὄθην τῆ 477) ζήμιαν. Λέγω δῆθεν ὡς ὑπονοῶν ἐνωσόμενον ἐν ταῦθα τὸν λεγόμενον ἡμέραν ἐμπρησμόν, πρὶ αὐτοῦ βλέπει ἄβυσσαν. Ἐρτολόγιόν μου, σελ. 163, στήλην β'.

91. Γενέσιος· σελ. 98.

92. Ζωναρᾶς· βιβλ. ις', 4· ἐκδ. Dindorf· τομ. Δ', σ. 12—14

τινι μέτρῳ δεικνύμενος πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἰσαυρικής δυναστείας· ἰδοὺ γὰρ τί λέγει· «Ἡμεῖς γὰρ τὰ τε τῆς φιλοσοφίας καὶ ἀπέσθη σχεδὸν εἰς τὸ παντελές, ὡς μὴδ' ἑναυμά τι περιλειφθῆναι αὐτῆς· τοῦτο δὲ ἡ τῶν κρατούντων εἰργαστο ἀλογία· ὁ δὲ (Βάρδας) καὶ διατριβὰς ἐκάστη ἀφώρισε τῶν ἐπιστημῶν, καὶ διδασκάλους προύστησάτο, καὶ σιτήσεις δημοσίαι τούτων ἐκάστω ἀπένευμεν ἐπὶ πᾶσι δὲ διδάσκαλον ἐγκατέστησε τὸν φιλόσοφον Λέοντα, οὗ κλέος ἐπὶ σοφίᾳ πολὺ, ὅς καὶ τῷ βασιλεὶ Θεοφίλῳ γέγονεν ἔντιμος . . . εἶτα καὶ ἀρχιερεὺς χειροτονεῖται Θεσσαλονίκης· θανάτος μέντοι τοῦ Θεοφίλου, καὶ τῶν εἰκονομάχων ἀρχιερέων ὑποβληθέντων καθαιρέσει, καὶ ὁ Λέων οὕτως συγκληθήσεται, ὅτι μὴ τιμῆν ταῖς θείαις εἰκόσιν ἀπένευμε. Τοῦτον οὖν ὁ Βάρδας σχολάζοντα εὐρηκῶς τῶν λοιπῶν διδασκάλων ἐπέκεινα ἔταξε, καὶ οὕτως ἀναθλήσεται τοὺς λόγους ἐποίησε καὶ εἰς ἐπίδοσιν προήνεγκεν οὐ διὰ μακροῦ».

Καὶ εἰς μὲν τὰ λεγόμενα τοῦ Ζωναρᾶ περὶ παραμελήσεως τῶν ἐπιστημῶν δύναται τις ἀντιτάξει αὐτὰ ταῦτα τὰ τῶν διδασκάλων ὀνόματα· διότι, ἐὰν ἀποδεξώμεθα ὅτι «εἰς τὸ παντελές» ἀπέσβησαν αὐταί, ἄπορον ἀποβαίνει λοιπὸν ποῦ ἐμορφώθησαν ὁ Θεοδῆγιος, ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Κομμητᾶς, διότι περὶ τοῦ Λέοντος εἶδομεν ἤδη ποῦ ἐδιδάχθη· ὁ δὲ ἀναγνωστὴς ἔλαθεν ἤδη γνώσιν τῆς ἐν Ἀνδρῶν ἐπιστημονικῆς σχολῆς ὡς καὶ ἐτέρων ἀλλαχοῦ σχολῶν, οὐχὶ μὲν ἐπιστημονικῶν, ἀλλὰ τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων· γνωστὸν δὲ ὅτι καὶ πρὸς τὸν καλῖφην Ἄλ-Μαμουὺν Λέων ὁ μαθηματικὸς ἔλεγεν ὅτι «ἡ Κωνσταντίνου [πόλις] πολλοὺς ἐμοῦ κρείττους κέκτηται» καὶ αὐτὸς δ' ὁ ἐν τούτοις ὑπερβολικὸς Ζωναρᾶς ἐγένωσκε μὲν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐγένωσκε βεβαίωτατα τὴν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις σπουδαιότατην ἀποστολὴν τῶν βιβλιοθηκῶν ἀπὸ τῆς κατὰ Μιχαὴλ τὸν Φελλόν, τὸν ἀρχαιότερον, ὅστις «περιενόσκει τὰ μοναστήρια καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἀποκειμένας βιβλούς ἀνερευρῶν τε καὶ ποριζόμενος καὶ σπουδαίως ἐκμελετῶν, πρὸς τὸ τῆς τοιαύτης γνώσεως ὕψος ἀνεβιάσθη· ἐς κόρον δὲ τῶν μαθημάτων μετεσχηκῶς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν αὖθις ὑπέστρεψεν».⁹³ Εὐγνώμωνομεν δὲ τῷ Ζωναρᾶ ὅτι διδῶσιν ἡμῖν ἰδέαν τινὰ τοῦ πανδιδακτηρίου, ἐν οἷς γράφει «διατριβὰς ἐκάστη τῶν ἐπιστημῶν ἀφώρισε καὶ διδασκάλους προὔ-

στήσατο»· διδάσκει δὴλον οὖν ἡμῶς ὅτι τὸ νέον πανδιδακτήριον ἀπετελεῖτο ἐκ τεσσάρων τμημάτων ἢ σχολῶν, λειτουργουσῶν ἐν ἰδίοις οἰκήμασιν, ὑπὸ ἓνα σχολάρχην καὶ πλείους τῶν τριῶν διδασκάλους, μισθουμένους μὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου, προστασίαν δὲ καὶ βραβεία ἀπὸ τοῦ κράτους ἀπολαμβάνοντα, τοῦτο δὲ λεπτομερέστερον εὐρίσκειται ἐν τοῖς ἐφεξῆς· διότι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν νεωτέρων χρονολογῶν, ἰδίᾳ δὲ τῆς συνταχθείσης ἀπὸ προστάγματος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου Χρονολογίας, «οὐδὲ μῦθς ἴσως παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τοῦ Βάρδα, ἡμεληθήσαν καὶ παρωράθησαν αἱ ἐπιστήμαι καὶ αἱ λογικαὶ τέχναι· θθεν ὁ Πορφυρογεννήτος· ἐπεὶ ἡπίστατο πρᾶξιν καὶ θεωρίαν πρὸς Θεὸν ἡμᾶς οἰκείουτα»⁹⁴ παιδεύτας ἀρίστους προκέκρικεν· εἰς Κωνσταντίνου πρωτοσπαθᾶριον τὸν τμηκαῦτα μυστικὸν τὸ τῶν **φιλοσόφων παιδοτριβεῖον** δέδωκεν· εἰς δὲ τὸ τῶν **ρητόρων** Ἀλέξανδρον μητροπολίτην Νικαίας· εἰς δὲ τὸ τῆς **γεωμετρίας** Νικηφόρον πατριῆριον τὸν γαμβρὸν Θεοφίλου ἐπαρχοῦ τοῦ Ἐρωτικοῦ· εἰς δὲ τὸ τῶν **ἀστρονόμων** Γρηγόριον ἀσκηρίτην»⁹⁵ ὁ δὴλον ἄρα ὅτι τὸ πανδιδακτήριον ἐκ τεσσάρων ἀπετελεῖτο σχολῶν, ὧν τοῖς φοιτηταῖς εὐνοίαν πολλὴν ὁ Πορφυρογεννήτος ἐδαψίλευε, συνδαιτυμένας σχεδὸν κατ' ἐκάστην ἔχων, μητροπολίτας ἐκ τῶν τελειοδιδάκτων τοῦ πανδιδακτηρίου λαμβάνων καὶ κριτὰς καὶ γραμματεῖς, ὡς ἡ «Χρονολογία» μαρτυρεῖ· ἔνθα, τὸ λαμβάνειν τοὺς δικαστὰς ἐκ τῶν τελειοδιδάκτων τοῦ πανδιδακτηρίου, οὐ οὐδεμία σχολῆ γινώσκεται τῷ τίτλῳ σχολῆς τῶν νόμων, φανεροὶ ὅτι καὶ δικαίως γνώσεις στοιχειώδεις ἐδιδάκοντο ἐν αὐτῷ, βεβαίως δ' ἐν τῷ παιδοτριβεῖῳ τῶν ρητόρων.

Τοῦ πανδιδακτηρίου τούτου φρονῶ ὅτι πολὺ διάφορος ἦν ἢ παρὰ βυζαντινοῖς περιώνυμος Οἰκουμένηκῃ Σχολῇ, περὶ ἧς ἀμέσως ὁ προσήκων γενήσεται λόγος, ἀλλὰ μετὰ τινὰ παρέμβασιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παρέμβασιν, ἐπιβαλλομένην, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ καὶ πόθος ὄστις καὶ φιλόστωρ ἐξεδηλώθη πρὸ τίνος τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας τῶν γραμμάτων παρὰ βυζαντινοῖς.

(ἔπεται συνέχεια)

M. I. F.

93. Κεφρῆνός, Β', σελ. 171. Τὴν εἰς Ζωναρᾶν παραπομπὴν ἴσως ἐν ὑποσημειώσει 92.

94. αἱ λέξεις αὐταὶ χρησιμοῦσονται ἡμῖν μετ' ὀλίγον.
95. Theoph. Continuati· σελ. 446. Κεφρῆνῳ Σύνοψ. ἱστοριῶν· Β', σελ. 326.

Ἐκκλησία Ἀθῶσυνίας.

Τῇ παραθέσει τρίτῃ ἀρικομένης εἰς τὴν ἡμέτεραν πόλιν ἐπισκέψατο τῇ ἐπαύριον τετάρτῃ τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμένικον πατριάρχην κκ. Ἰωακείμ ὁ σεβασμιώτ. μητροπολίτης τῆς Ἐκκλησίας Ἀθῶσυνίας (ἀθουᾶ=πατήρ) κ. Ματθαῖος συνοδούμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτοῦ Μπλάττα-σλλα, τοῦ ταμίου Ἰωσήφ, τοῦ διερχομένου αὐτοῦ Ἀντωνίου Νταγλ ἄραβο· καὶ ἐκ πέντε ἐτέρων προσώπων. Ὁ μητροπολίτης Ματθαῖος, ὁ ἀπολαύων πολλῆς εὐνοίας παρὰ τῷ αυτοκράτορι Μενελίκ, ἐστὶν ὁ σέφας τὴν Α. Α. Μεγαλιότητα.

Τὸν ἀθῶσυνιον μητροπολίτην μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ ἔβλῳτα εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π. συνοδουσαν κκ οἱ ἐκ τῶν διερχομένων τῆς ἐνταῦθα ρωσικῆς πρεσβείας κ. Μάϊκωφ καὶ Α. Γραμματόπουλος. Τὴν Α. Σ. ὑπεδέξαντο ἐκτός μὲν τῆς πύλης τῶν Πατριαρχείων τὸ πρεσβυτέριον τοῦ ναοῦ καὶ οἱ διάκονοι μετὰ τὸν κλητήριον καὶ εὐταξίω. ἔνθον δὲ αἱ ΑΑ. ΠΠ. ὁ Μ. πρωτοσύγκελλο· καὶ ὁ Μ. ἀρχιεπίσκοπος, οἵτινες καὶ ὠδήγησαν τὴν Α. Σ. παρὰ τῇ Α. Θ. Π. ὑποδεξιμένη τὸν ἐπίσκοπον ἐπισκέπτην ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν πατριαρχείων.

Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφικοῦ χειρισμοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ἤβαστο τῷ ἀθῶσυνιῳ ἀρχιεπισκόπῳ τὸ ὄσι εὖ παρόστη. Ἐν τῇ συνεντεύξει διηγήθησε κατ' ἀρχὰς ὁ ἀραψ διερχομένου τοῦ ἀθῶσυνιῳ ἱεράρχου ἐκ τῆς ἀραβικῆς εἰς τὴν γαλλικὴν, καὶ ἐκ ταύτης ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος εἰς τὴν ἑλληνικὴν, μετ' ὀλίγον δὲ προσκλήθεῖς ἐξετέλεσε τὰ καθήκοντα διερχομένου ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων εἰδημῶν τῆς ἀραβικῆς κ. Παύλος Κέπετζης.

Ἡ Α. Θ. Π. διερωτήσας τὴν Α. Σ. τὰ περὶ τοῦ ταξιδίου, τῆς ἐν Ρωσίᾳ διαμονῆς αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἀρίστα ἀπεκομίζεν ἐντυπωσίσεις, περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις διαμονῆς, ἐθα παρεπέδημε κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ ἁγίου Πάσχα, καὶ περὶ τοῦ αὐτῆς ἀθῶσυνιακοῦ ναοῦ ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀθῶσυνίᾳ ὄμοιων, ἧτοι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν καὶ τῆς αὐτῆς ἐλδοκίμης, οὗτος δὲ λαὸν ἐμνημόνευσε ἐξερράσθη. Εἶτα τῆς Α. Θ. Π. εἰπούσης τῷ ἀθῶσυνιῳ μητροπολίτῃ ὅτι καθ' ὄν γερσον διέμενεν ἐπὶ θωακεστιαν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ἐπόθησε νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθῶσυνίαν, ἀλλ' ὁ πόθος οὗτος αὐτοῦ δὲν ἐξεπληρώθη, ὁ σεβ. κ. Ματθαῖος ἀπήγγειλεν ὅτι ἡ ἀφίξις αὐτῆς τῆς Α. Θ. Π. μεγάλην ἤθελε προξενίσει εἰς τὸν ἀθῶσυνιακὸν λαὸν χαρὰν καὶ ἀγαλλίαν, ἀλλ' ἰδοὺ νῦν ἤξωθη οὗτος νὰ ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὑποβάλῃ τὰς ἀδελφικὰς προσήσεις τῷ πρωτοεράρχῃ τῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ Α. Θ. Π. παρεκάλεισεν εἶτα τὸν ἀθῶσυνιῳν μητροπολίτην ὅπως ἐπανακάμπτων αἰσίως ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ διερχομένης τὰς πατρικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῷ αυτοκράτορι Μενελίκ καὶ τῷ αυτοκρατορικῷ αὐτοῦ οἴκῳ ὡς καὶ πᾶσι τῷ ἀθῶσυνιακῷ λαῷ.

Ἐν θέλει ὁ ἀθῶσυνιῳ ἱεράρχης ἀποχωρεῖσθαι τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐξέπραξεν εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ τιμητικῇ ὑποδοχῇ, ἧτις ἐγένετο αὐτῷ, καὶ εἶτα ὠδήγηθῃ ὑπὸ τοῦ Μ. πρωτοσύγκελλου καὶ τῶν ἱερολογ. διακόνων εἰς τὸν πατριαρχ. ναόν, ἐν ᾧ ἄρα ἤσπασθη εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, περιεργάσθη τὰ διάφορα ἱερὰ κειμήλια τοῦ ναοῦ, παρεργόμενος αὐτῷ τῶν οικείων πληροφοριῶν περὶ ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν. Εἶτα ἐπανελθὼν καὶ στὰς πρὸ τῆς ὥραίας πύλης ἀνέπεμψεν εὐχὴν καὶ ἀπήγγειλε τὸ ὑπἄτερ ἡμῶν ἀραβιστί, μετ' ὁ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ εὐλογῶν τὸ ἐκατέρωθεν συρρέσαν ἰκα-

νὸν ἐκκλησίασμα, καὶ προπεμφθεὶς μέρῃ τῆς ἀμαξίης ὑπὸ τοῦ Μ. πρωτοσύγκελλου καὶ τῶν πατριαρχικῶν κληρικῶν.

Σήμερον δὲ ἡ Α. Θ. Π. ἀπέδωκε τῷ ἀθῶσυνιῳ ἱεράρχῃ τὴν ἐπίσκεψιν ἀποστείλασα εἰς Βαθουρρίακα ἰδιαιτέρην αὐτοῦ πρεσβείαν ἐκ τῶν πανοσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλου κ. Καλλίνικου, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Γενναδίου, οἷς συνοδουεὶν ὁ διευθυντὴς τοῦ Α' πατριαρχ. Γραφείου κ. Ἱ. Τανταλίδης, κομίζουσαν τῷ ἱεράρχῃ εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καλλιτεχνικὴν καὶ πολυτελεῖ, ἐπὶ σεδεδίῳ μετὰ χρυσοῦ, λαμπρὸν ἐπεξεργασμένην ἐνὸς θήκης ἐξ ἐρυθροῦ βελούδου φερομένης τὰ πατριαρχικὰ ἐμβλήματα, καὶ στελλομένην ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμένικου πατριάρχου ὄρων τῇ Α. Μ. τῷ αυτοκράτορι τῆς Ἀθῶσυνίας Μενελίκ.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς εἰς τὸ Οἰκουμένικον Πατριαρχεῖον ἐπισκέψεως τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου τῆς Ἀθῶσυνιακῆς Ἐκκλησίας κ. Ματθαίου παρεχόμεν τὰς ἐξῆς περὶ αὐτῆς ἱστορικὰς σημειώσεις.

Ἀφορμὴν πρὸς διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Ἀθῶσυνίᾳ ἔδωκεν ὁ ἐκ Τύρου Μερόπιος, ἀνήρ πεπαιδευμένος καὶ πολλὰς γεωγραφικὰς ἐκ διαφόρων περιηγήσεων γνώσεις κτησάμενος. Οὗτος ἐπεχείρησε τῷ 330 παραπλησίαν περιοδείαν πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰγύπτου, ἔχων ἰκανὸν μεθ' ἑαυτοῦ πλήρωμα, καὶ δύο εὐκαίειτους συγγενεὶς αὐτοῦ νέους, Φρουμέντιον καὶ Αἰδέσιον καλουμένους. Χωρήσας εἰς τὴν ἄγνωστον εἰς χώραν τῆς Ἀθῶσυνίας συνελήθη ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν καὶ ἐσφάγη μεθ' ὅλης τῆς συνοδείας, πλὴν τῶν εἰρημένων δύο συγγενῶν αὐτοῦ, οἵτινες αἰχμαλωτισθέντες παρεδόθησαν εἰς τὸν τότε βασιλεῦ τῆς χώρας, ὅστις καὶ ἐκτιμῶν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν αὐτῶν τὸν μὲν Φρουμέντιον προσέλαθεν ὡς ἴδιον αὐτοῦ γραμματέα, τὸν δὲ Αἰδέσιον ὡς θαλαμηπόλον καὶ οἰνογόνον. Ἀποθανόντος δὲ μετὰ τινα γέρων τοῦ βασιλέως, ἡ παιδείαις καὶ παιδαγωγίαις τοῦ ἀνλήκτου διαδόχου Αἰζουμά ἀνετέθη αὐτοῖς. Τὰ καθήκοντα ὁμοῦ παιδαγωγοῦ ἐκπληροῦντες οἱ δύο νέοι, μετὰ θάρρους ἐμερίμων καὶ περὶ τῆς διδασκείας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνὰ τὴν χώραν ταύτην. Ὁ εἰς μάλιστα τούτων, ὁ Φρουμέντιος, δραξάμενος ευκαιρίας ἤλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ παρσχόντων πλείστας πληροφορίας περὶ τῆς χώρας εἰς τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ ἐπίσκοπος τῆς πρωτεύουσας τῆς χώρας Αἰζουμῆ. Ἐπανακάμψας δὲ εἶτα εἰς Ἀθῶσυνίαν ἐδάπτει τὸν παιδαγωγούμενον διάδοχον Αἰζουμά καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηριζόμενος ἤρξατο παραλεώτερον τοῦ ἔργου τῆς διδασκείας τοῦ χριστιανισμοῦ παρὰ τοῖς κατοικοῖς.

Τοιοῦτῳ τῷ τρόπῳ συνεστήθη κατ' ἀρχὰς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀθῶσυνίας τηροῦσα πιστῶς τὸ σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Δυστυχῶς ὁμοῦ, βαρμηθῶν, ἐπειδὴ ἡ ἐν Ἀθῶσυνίᾳ Ἐκκλησία συνεχρωτίζετο μετὰ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἰθαγενεῖς Ἐκκλησίας περιέπεσε εἰς τὸν μονορρητισμὸν. — Πρὸς τὸν πάπαν Ρώμης Κλήμεντα τὸν Ζ' (1523—1524) ἀπέστειλε πρόσβας ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀθῶσυνίας, μετέθῃ δ' εἰς τὴν χώραν ταύτην ἰδίᾳ παπικῇ ἀποστολῇ (mission). Γρηγόριος δ' ὁ ΙΓ' (1572—1585) ἀπέστειλεν ἰησοῦτας, οἵτινες ἐν ἀρχῇ ἐπετύγχανον, ἀλλὰ τῷ 1670 δευτὸν ὑπέστη διωγμὸν τὸ παπικὸν δόγμα.

Τὴν Ἀθῶσυνιακὴν Ἐκκλησίαν, ἄμα συσταθεῖσαν, ἐφωδίασεν ὁ Φρουμέντιος διὰ μεταφράσεως ἐν κοπιτικῇ γλώσσῃ κειμένων τῆς τε Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὁ μη-

τροπολίτης αὐτῶν (ἀββουῶν) ἐξαρτᾶται καὶ διορίζεται ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριάρχου τῆς κοπτικῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ ἰθαγενεῖς παρὰ τὸς ἀνάγονσι τὴν ἀρχὴν τῆς δυναστείας τοῦ ἀβηθσαινοῦ λαοῦ εἰς τὸν Σολομῶντα ὃν πρὸς ἐπίσκεψιν εἶχε μεταβῆ, κατὰ τὴν Γραφήν, ἡ βασίλισσα αὐτοῦ Σαβῶ. Κατὰ τοὺς ἡμετέρους ἱστορικοὺς, Πτολεμαῖος ὁ Ἐδεργέτης εἶχε κυριεύσει τὴν τότε ἀκμαίονταν πόλιν αὐτῶν Αὐζούμην (νῦν Ἀζούμ). Τὰ κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν δὲ τῆς πόλεως ταύτης περιέγραψε περιηγητῆς ἐπισκεψάμενος αὐτὴν, ἡ βασίλισσα αὐτῆς ἑλληνικῆς ἐπιρροῆς. Καίτοι δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου κατοχὴ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν, οὐχ ἤττον σώζονται ἐν Αὐζούμη ἔργα τῆς ἑλληνικῆς ἐπιρροῆς, καὶ μάλιστα ἔργον τι ἐγκαταλειφθὲν ὑπὸ τινος βασιλέως τῶν Ἀβηθσαιῶν Αἰξενᾶ, ἑλλησιστὶ συνταχθέν, δι' ὃ ἐξύμνησεν οὗτος τὴν κατὰ τινος φυλῆς Βογῆς καλομένης, ἐπαναστατήσας, νίκην αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸν βασιλέα δὲ τούτου διατελῶν κατώφρωσεν ὁ Φρουμέντιος νὰ εἰσαγάγῃ τὸν χριστιανισμόν. Οὐχ ἤττον καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανῶν ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα ἐπέμψεν ἱεροποστολοὺς, οἵτινες προπαρεσκευάσαν τὸ ἴδαρι εἰς διδόσιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὰ δὲ περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἑλλήνων ἐν Ἀβηθσαιῶν κατὰ τὴν III' ἑκατονταετηρίδα γνωστὰ εἰσίν.

I. B.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

θεῖον κήρυγμα καὶ διδασκαλία ἱερῶν μαθημάτων.

— Ὑποσχόμενοι ἐν τῷ προηγηθέντι φύλλῳ ἵνα ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, καὶ μάλιστα πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς μετ' ὃ πολὺ ἀπολυμένης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου, δι' ἣν συνστᾶται καὶ ἐπιβάλλεται ἡ μεζῶν διδασκαλία τοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου καὶ ἡ ἀνυσμωτέρα καὶ κεραιωτέρα τούτων διδασκαλία τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐν πᾶσι τοῖς σχολείοις τοῦ κλήματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, πρῶτον μὲν τούτοις σημείον προστιθέντες ἐπὶ τῆς ἱερᾶς Σύνοδος, πρὸς τοὺς προηγουμένους ἐκτεθεταί, ἐσκέφατο ὅπως ἡ διδασκαλία τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἢ ἀνατεθειμένη ἐν τοῖς Γυμνασίοις μὲν εἰς κληρικῶν τελειοφόρους σχολῶν θεολογικῶν, ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ σχολαῖς εἰς πρόσωπα ἀρμόδια καὶ μὴ πάντῃ ἀμικρα θεολογικῶν σπουδῶν, κατὰ δὲ τὴν βαθμολογίαν, τὰ ἱερὰ μαθήματα τεθῶσιν ἐν ἰσῆ μοίρᾳ πρὸς τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ μαθηματικά. Πρὸς τούτους ἐνεκρίθη ὅπως εἰσαχθῆ εἰς τὰς σχολὰς ἡμῶν, ἀρρέων τε καὶ θηλέων, ὑποχρεωτικὴ ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἵνα οὕτω τὸ μὲν καταρτίζονται ἱεροψάλται δεξιοί, τὸ δὲ, σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι, μορφώσωμεν ἱεροψάλτας μελλόντας διὰ ἰδίων μελετῶν νὰ μνησθῶσι τὰ τῆς μουσικῆς ἡμῶν καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου κειμηλίου ἐγκύβευς αὐτῶν προδουλοῦσιν εἰς φῶς τὰ ἐκ τούτου προσδοκώμενα ἀγαθὰ ἀποτελέσματα καὶ ὁ πρόβλεψον καὶ προσήκων τρόπον τῆς καλλιέργειας καὶ ἀναπτύξεως αὐτῆς.

— Προτάσις τῆς Α. Θ. Πατριαρχίας. — Περὶ ἐνίων τῶν γνωστῶν προτάσεων τῆς Α. Θ. Π. τῶν ἀφορῶσιν εἰς τὴν ἀραιομένην ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας προχωρῆσιν ἐκείνων ἐκ τῶν τελειοφόρων τῆς Θεολογ. Σχολῆς, οἵτινες, καίτοι ἐπὶ ἰκανῶν ἐτη καὶ εὐδοκίμως ὑπερῆρτον τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν τούτοις παρεπίρρονται κατὰ τὰς διαφόρους παρουσιαζομένας εὐκαιρίας περιστάσεις, θέλομεν ἐπιβλεψῆν ἐκτενῶς προσεχῶς.

— Μητροπολίτης Ἰωαννίνων. — Ὁ σεβασμ. μητροπολί-

της Ἰωαννίνων κ. Σωφρόνης τέλει ἀναρρώσας κατ' ἔλθει γὰρ εἰς Φανέριον καὶ ἐπισκέφατο τὴν Α. Θ. Π. εὐχαριστήσας ἐπὶ τῷ ἐνδιαφέροντι, ὅπερ ἐπέδειξεν αὐτῇ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ. Τῷ μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων παρασταθέντι ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου ἐγένετο τὸ εἰρημένον μῆνυμα καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς συνεδρίας ἐποικήσατο ὁστος ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναφ τὴν νενουσιμένην εὐχαριστίαν.

— Μητροπολίτης Δράμας. — Ὁ πανερώτατος μητροπολίτης Δράμας κ. Χρυσόστομος τιμητικώτατα καὶ ὑπὸ συνοδικῶν μητροπολιτῶν καὶ πλείστον ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φιλῶν προπεμφθεὶς ἐνευθεν τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ, ἀπῆλθεν εἰς Δράμαν, ὅπου ἐν τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰτίως ἀρίκετο εἰς τὴν ἔβραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ταύτην καὶ ἐγκαθόριε ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ ποιμανίου αὐτοῦ, καθὼς ἤγγειλε τοῦτο καὶ ἡ ἀξιότιμος δημογεροντία τῆς πόλεως Δράμας.

— Μητροπολίτης Σιατίνας. — Τοῦ παρεπιθνήμοντος μητροπολίτου Σιατίνας κ. Σεραφεῖμ δι' αἰτήσεως αὐτοῦ καταδείξαντος τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἀτε τῆς ἐπιτροπῆς τῆς συστάσεως πρὸς ἐξέλιξιν ὀρειλῆς τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἴκου. Ὁρόνῳ μελλούσης μετὰ χρόνον ἰκανὸν νὰ περατώσῃ τὸ ἀνατεθὲν αὐτῇ καθήκον, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χριστιανῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ἐνέκρινε τὴν αἰτήσιν αὐτοῦ καὶ ἐχορήγησε τὴν ἀδειαν ὅπως ἐπανακλήσῃ εἰς Σιατίνας.

— Θεολογικὴ Σχολὴ Λάλας. — Ἐν τῇ χριστιανῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἀνεγνωσθῆ ἐκβασίς τῆς ἀφορέας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς ὑποβάλλουσα διάφορα μέτρα ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐν τῷ μελλόντι πορείαν αὐτῆς καθόλου. Πρὸς τούτους ἐνεκρίθη ὅπως προσληθῶσι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δέκα νέα μαθηταί. Περὶ δὲ τῶν ὑποδεικνυμένων διὰ τῆς εἰρημένης ἐκθέσεως μέτρων, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε ὅπως παρεπεμθῆ ἡ ἐκβασίς εἰς τὸν καθηγητικὸν τῆς σχολῆς Σύλλογον ἵνα οὗτος μελετήσας τὰ προτεινόμενα ὑποβάλλῃ τὴν σχετικὴν γνωμοδότησιν διὰ τὰ περὶ τῆς. Προκειμένου περὶ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ταύτης ἐμάχοντο ἀπὸ τῶν ἐφημερίδων ὅτι, ἐν Ἀθήναις, ἐν τῷ Σουσιεῖ (Γρηγορίου Σούτου) φιλοσοφικῷ διαγωνίᾳ, δις, ἐλλείψῃ συναγωνιστῶν, ἀποτυχόντι, καταθῶν, ἐν τρίτῃ ταύτης περιόδῳ, ὁ ἐλλόγ. διδάκτωρ κ. Χρῆστος Ἀνδρούτσος, καθηγητῆς τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς, ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς ἐπιτοῦται Ἐπιτροπείας ἐκ καθηγητῶν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, λαθῶν τὸ χιλιδραχμῶν γέρας. Θέμα τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ ἔλαβε τὴν ἀπαρὰ Πλάτων θεωρίαν τῆς γνώσεως. Οὐδεὶς ἕτερος συναγωνισθῆ τῷ κ. Ἀνδρούτσῳ.

— Κοινότης Λαγκαδῶν. — Ἐπὶ Συνόδου ἀνεγνωσθῆ αἴτησις τοῦ πληρεξουσίου τῆς βιομενῶστος κοινότητος Λαγκαδῶν, τῆς ἐπαρχίας Κυζίκου, κ. Μιλτ. Καραδοκίμο, δικηγόρου, περὶ τῶν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς μονῆς Φανερωμένης δικαίων τῆς κοινότητος. Τὴν αἴτησιν ταύτην ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε ἵνα παρασυνέψῃ τῷ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης φακέλλῳ, ὅπως ἐξετασθῆ ἐν καιρῷ.

— Ἐπιθεώρησις ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς. — Κατὰ τε τὴν παρελθούσαν καὶ τὴν παρούσαν ἑβδομάδα ὁ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος, ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π., ἐπεσκέφατο τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τοῦ Γαλατᾶ καὶ Σταυροδρόμιου, ἐπιθεωρήσας αὐτοὺς λεπτομερῶς καὶ διαβιβάσας οἷς δεῖ τὴν ἀνωτέραν ἐντολήν ὅπως ἐν πᾶσι τοῖς εὐκτερίοις οἴκοις τηρῆται ἡ ἐπιβαλλομένη εὐπρέπεια καὶ κοσμιότης.

— *Επισκευαί των Πατριαρχείων.* — Χάριν των επισκευών των Πατριαρχείων απέστειλαν τῆ Α. Θ. Π. ὁ πανερ. μητροπολίτης Βελγραδίων κ. Βασιλεῖο, πρᾶγμα 60, ἡ ὁμογενῆς κοινότης Πάρρας, παρ' ἧ ὄρανος διενεργήθη ἐπὶ τὸν περιοδεύοντα ἀνταποκριτοῦ τῆς Α' Ἐκκλησίης. Ἀληθείαι καὶ ἀπεσταλμένου των Πατριαρχείων κ. Βασιλείου Ἀσημανίδου, λήρ. ὅθωμ. τεσσαράκοντα τρεῖς· ὁ δὲ ἐν βασιλευούσῃ διατρίψας ἐπιτινας ἡμέρας διευθυντὴς τοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ ὑποκαταστήματος τῆς ἈΓραφῆς Μιτυλήνων κ. Δημοσθένους Ἀγγελόκλητος ἐπέδωκε τῆ Α. Θ. Π. ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ λίρας ὀθωμανικᾶς εἰκοσι πέντε.

— *Διεθνῆς Ἐφημερίς τῆς Συγκριτικῆς Νομισματολογίας.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τριτῆς ἐκταστάσεως γράμμα τοῦ σεβ. μητροπολίτου Πενταπόλεως κ. Νεκταρίου, διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικῆς Ριζαρίου Σχολῆς, συνιστῶντος τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ διαπεποῦ νομισματολόγου κ. Ἰωάννου Σβορώνου ἐκδοόμενον ἀρχαιολογικὸν περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα, δημοσιεύον πρὸς τὰς νομισματολογικὰς διατριβὰς καὶ ἀρχαιολογικὴν ὕλην. Ἡ ἐρὰ Σύνοδος ἀποδεξαμένη τὴν σύστασιν παρέπεμψε ἐἰς τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ὅπως τοῦτο ἀποφασίσῃ περὶ οἰσθίτου ὀλιχτῆ ὑποστηρίξεως τοῦ περιοδοῦτος τοῦτου ἐπιστημονικοῦ ἔργου.

— *Ἱερός Ναός Ἐξωκιστίου.* — Τοῦ πανερωτάτου μητροπολίτου πρώην Δρυϊνουπόλεως κ. Γρηγορίου, ἀρχιερατικοῦ προϊσταμένου καὶ πατριαρχ. ἐξάρχου ἐν τῷ ἐν Ἐξ. Μαριμαρίας ναφ' τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου, ὑποβλάπτοντος τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ αἰτησὶν ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καθηκόντων τούτων, ἡ ἐρὰ Σύνοδος ἀπέδεξε τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ταύτην. Κατὰ δὲ τὴν σημερινὴν δικαστικὴν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου συνεδρίαν, ἐξ ἧς ἀπῆσαν ὁ Ἐξ. Κωνστ. Βασιάνης ἐρέτης καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Ἐμμ. Ρακτιβάν, ἐνεκρίθη ἡ ἀντικαταστάθῃ ἡ μέγρι σήμερον ἐπιτροπῇ τοῦ ναοῦ τούτου, διὰ προσώπων, ἃ ἔθβεν ὀνομασεῖ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

— *Ἀστική Σχολὴ Μαρασῆ.* — Ἐφορὸς τῆς Πατριαρχ. Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασῆ διορίσθησαν ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου οἱ ἀξιότιμοι κκ. Γ. Π. Ἀκαστορίδης, Ἱερὸς Γεραρχόγλου, ἱατρὸς, Θεοδ. Θεοδοσιάδης καὶ Κ. Π. Σπανούδης. — Πρὸς ἐξελεγεῖν των λογαριασμῶν τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1901—1902 ὀνομάσθησαν οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου κκ. Σόλων Γ. Καζανόδας καὶ Μεγ. Σιφνατος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ σεβ. μητροπολίτου Αἰτιῆς κ. Νικηφόρου. — Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν τοῦ κ. Ἰω. Ἀσπριώτου ἐκβασὶν τὴν ἐξελεγκτικὴν τῶν λογαριασμῶν τοῦ νέου κτηρίου τῆς σχολῆς, ἀπεφασίσθη νὰ παρατεμβῆ αὕτη τοῦτε παρηγημένους ἐφόρους ὅπως χρηρηγήσωσι διασφάσεις τινάς.

— *Ἰεροστασία.* — Σήμερον ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν ἐρὰν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Χάτισοι παινηρῶντοῦ ἱερῷ ναφ' τῆς ἁγίας Ἰσομάρτυρος Παρασκευῆς, ἧς ἡ μνήμη ἄγεται σήμερον.

— *Σχολαὶ Μ. Ρεῦματος.* — Ἀντὶ των τῶν ἐφόρων των ἐν Μ. Ρεῦματι σχολῶν τῆς ὀρθόδοξου κοινότητος, τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἐξελέξατο σήμερον τοὺς ἀξιότιμοι κκ. Γεώργιον (Φατὶν βέην) Οἰκιάδην, Ν. Γκιανικόπουλον, Φιλόστρατον Παναγιωτίδην, Εὐστρ. Βουβλημόπουλον, ἱατρὸν, καὶ Κωνστ. Φλώρον.

— *Ἑλληνικὴ παροικία Βρασσοῦ.* — Συμπροστάμενος τῆς ἐν Βρασσοῦ τῆς Ἀυστρουγγαρίας ἑλληνικῆς ὀρθόδοξου κοινότητος διορίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ὁ πανοσιώτατος πρεσβ. τερος κ. Ἀμβρόσιος Βατοπεδίνος.

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἀντὶ τοῦ τῶς βασιλικῷ ἐπιτρόπου παρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Δ. Βουλπιώτου, διορισθέντος εἰς ἑσπιν ἐτέραν, τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον, ἐπινύσει καὶ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως, διώρισε τὸν γουστοτάτον δοκιμὸν λόγιον καὶ συγγραφέα κ. Ἀγγελὸν Βλάχον, πρῶην ὑπουργὸν των ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Ἐκκλησία Ρουμανίας.

Κατὰ στατιστικὰς μελέτας, παρὰ τῇ ἱερᾷ μητροπόλει τῆς Οὐγγροβλαχίας γενομένας, ἀπεδείχθη ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν εικοσιπενταετίαν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος 2500 καθολικοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν.

Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ.

— *Καπ-τόουν (Νοτιάς Ἀφρικῆς).* — Ἡ ὀρθόδοξος ἑλληνικὴ κοινότης τῆς ἐν Τρανσβάα ἀποικίας ταύτης ὑπέβαλεν ἐγγράφως τῇ Ἐκκλησίᾳ δῆλωσιν εὐχαριστιῶν ἐπὶ τῇ φροντίῃ τῆς ἀποστόλης ἱερῶν ἀμύρων καὶ λειτουργικῶν βιβλίων. — Προϊστάμενος τῆς ὀρθόδοξου τοῦ Καπ-τόουν ἑλληνικῆς κοινότητος ἐκλήθη ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης καὶ τῶς ἐν Ἑλλάδι ἱεροκίρυξ κ. Ἀνάθμος Λάπας. — Εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἑλλ. κοινότητα ταύτην ὁ πανερ. ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας ἐπέτρεψεν ἵνα τελῆ τὰς ἱεράς αὐτῆς τελετὰς ἐν τῷ ἀγγλικῷ ναφ, μέχρι ἀνεγέρσεως ἰδίας ἑλλην. ὀρθόδοξου ἐκκλησίας.

— *Λούουλ-Μάο (Ἀμερικῆς).* — Ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰωακείμ Καστοκαλυβίτης, προϊστάμενος τῆς ἐν Λούουλ-Μάο ἑλληνικῆς ὀρθόδοξου κοινότητος δι' ἐπιστολῆς ἐξέφρασε τὰς τῆς κοινότητος εὐχαριστίας κατὰ τὴν μητέρα Μ. τοῦ Χ. Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὴν ἀποστολῇ ἱερῶ ἀντιμισθίων.

— *Νέας Ὑόρκης (Ἀμερικῆς).* — Ἀπὸ διμηνίας σχεδὸν ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα προϊσταμένου τῆς ἑλληνικῆς ἐν Νέφ Ἐβροράκη ὀρθόδοξου κοινότητος ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνάθμος Ἰωαννίδης, ὃ βοηθὸς ἐτάχθη ὁ ἐκ Σπάρτης αἰδέσιμ. πρεσβύτερος κ. Λεωνίδας.

— *Μάγχεστερ (Ἀγγλίας).* — Ὁ προϊστάμενος τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἑλληνικῆς ὀρθόδοξου κοινότητος πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Εὐστάθιος Μεταλλῆνος ἐπεχείρησεν ἐκδοῦσι κομφοτάτῃ των ἐγγῶν καὶ δεήσεων, των εἰσθημένων ἐπὶ στίβει βασιλέως παρὰ τε Βυζαντινοῦς, Ρώσους καὶ Ἀγγλικῶν, προτατομένης εἰσαγωγῆς ἐκτενοῦς.

Ἡ Διευθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστημάτι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγεῖλαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ΄

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 31

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετρίτια ἀργ.	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	25
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται	
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- † Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
- † Ὁ Ἀρχιεραρχιερατὴς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυνεὺς καὶ συνετάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονολόγος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις — Οἱ ψυχολογικοὶ νόμοι τῆς βιολογικῆς ἀναπτύξεως καὶ προδου τῆς ἀναπτυξίας — Ἐπίσκεψις εἰς τὴν μορὴν τῆς Σκαλωτῆς — Νομολογία τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινωνήσεις — Παρήρτημα: «Ἐυαγγελικὰ διδάγματα».

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας».

Κοινοποιεῖται τοῖς συνδρομηταῖς ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐν Σμύρῃ, ὅτι ὁ ὡς περιουσιῶν ἀνατακοριτῆς τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» ἀποσταλεῖς πρό τινος Ἀρσένιος μοναχὸς οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν τοῦ λοιποῦ πρὸς τὸ Γραφεῖον τοῦ φύλλου ἀπαλλαγείας τῶν καθκόντων αὐτοῦ τούτων πρὸ μνηδὸς καὶ ἐπέκεινα.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΗΜΕΤΕΡΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

Δημοσιεύοντες τὸ κατώτερον πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα ὑποβλήθην ὑπόμνημα περὶ τοῦ ἐν τοῖς σχολείοις μαθήματος τῆς μουσικῆς, ἔργον νεαροῦ ἐπιστήμονος φιλοτίμως ἐγκύβαντος εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματος τούτου, οὐδὲν μὲν ἔχομεν ν' ἀντεῖπωμεν πρὸς τὰς πλείους τῶν σκέψεων αὐτοῦ, ἐπέχομεν ὅμως εἰς τὴν ἐν συνόλῳ παραδοχὴν τῶν περὶ ἐκλογῆς τῶν διδασκτέων ἡμετέρων καὶ δὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ δημοδιδασκ. Δεκτικῆς καὶ ἀναμφισβητήτου οὔσης τῆς

ἀρχῆς ὅτι ἕκαστον πρὸς ὃν ἐτάχθη σκοπὸν καὶ ὅτι σκοπὸς τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκομένης μουσικῆς τυγχάνει ἢ ἐν ψυχαγωγίᾳ ποιικίλῃ ἀνατροπῇ καὶ διαπαιδαγωγίᾳ τῆς νεολαίας, ἐκ μὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμετέρων, ἐὰν ὑπάρχωσιν τινα ὅλως εὐαριθμητὰ βεβαίως ὑπὸ μουσικὴν ἐποψίαν καὶ ἐν μέρει πρόσφορα εἰς τὸν σκοπὸν, ταῦτα ἀνάγονται οὐχὶ εἰς τὸ εἶδος, οὐτινος δεῖγμα παρέχει ὁ ὑπομνηματογράφος ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ σύντομον εἰρημολογικόν, ὅστις πάντα τὰ λοιπὰ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ναὸν καὶ εἰς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἱεροψάλτας· ἐκ δὲ τῶν δημοδιδασκ. ἡμετέρων καὶ τῶν μᾶλλον σεμνῶν καὶ ὑψηλῶν ποιητικῶς τε καὶ μουσικῶς, ἔχόντων ἴδιον προορισμὸν καὶ ἴδιους τόπους ἐκτελέσεως, οὐδὲν, καθ' ἡμᾶς, δεόν νὰ ἀκούηται ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν σχολῶν. Ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ φρονώμεν ὅτι οὐδαμῶς πρέπει νὰ συγχέωνται τὰ ἀσύγχυτα. Ὡς ἔχομεν ποίησιν παιδαγωγικὴν ἰδιόζουσαν τοῖς σχολείοις, ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν καὶ μουσικὴν τοιαύτην ἕφους καὶ ἐμπνεύσεως ἡμετέρας. Οὔτε ἡ ἐκκλησιαστικὴ, οὔτε ἡ δημοδιδασκ. δύνανται αὐτούσοι νὰ ἐξυπηρετήσωσι τὸν παιδαγωγικὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀνάγκην τῶν σχολείων, ἀλλ' ἔτερα τις τὴν μέσσην κατέχουσα ὁδὸν καὶ ἀπορρέουσα ἐξ ἀμφοτέρων· ἀτυχῶς παρ' ἡμῖν δὲν ἀνεδείχθη φαίνεται εἰσέτι ἐκ τῶν ἡμετέρων σπλάγγων μελοποιὸς ὁ μέλλων νὰ διανοίξῃ τὴν ἀναγκαίαν ταύτην ὁδὸν καὶ προσδώσῃ εἰς τὴν μουσικὴν τῶν ἡμετέρων σχολείων

τὴν χροιάν καὶ τὸ ἄρωμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν τοῖς
δημώδεσιν ἄσμασι διακρίνει τὴν ἡμετέραν μου-
σικὴν τῆς τῶν ἄλλων ἔθνων. Ὁ τοιοῦτος μελο-
ποιὸς πλὴν τούτου ἔχει δι' ἡμᾶς καὶ εὐρύτεραν
μουσικὴν ἀποστολήν· ἀλλ' ἐφ' ὅσον οὗτος βρα-
δύνει, κατ' ἀνάγκην οὐδὲν ἕτερον ἔχομεν νὰ πρό-
ξωμεν, ἢ νὰ σιτιζώμεθα μουσικῶς ἐκ τῶν ἄλλο-
τριῶν τραπεζῶν τῶν μᾶλλον βεβαίως ἐπὶ εὐγε-
νεῖᾳ καὶ πλούτῳ διακρινομένων.

Πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πα- τριάρχην κ. κ. Ἰωακείμ τὸν Γ'.

Παναγιώτατε,

Θέλωσα ἡ Γρα. Θ. Παναγιότης ζήτημα σπου-
δαιότατον, κατὰ τὴν ἐπίτειον ἑορτὴν τῶν ἐκπαιδευ-
τηρίων Γαλατῶν, ἀρρῶν τὸσον τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐν
τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις ἡμῶν διδασκομένων ἄγμάτων,
ὅσον καὶ τὴν ἐκ τῆς διδασκαλίας τούτων ἀναμενο-
μένην ὠφέλειαν, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν
ταῦτα διδασκονται, διὰ τῶν ὀλίγων μὲν βαρυνηζάν-
των δὲ καὶ πλήρων διορατικότητος ἐκείνων λέξεων
«*πρῶτον τὰ ἰδικὰ μας καὶ ἔπειτα τὰ ξένα*», δι' ὧν
βαρῆως ἀλωῖσα ἡ καρδίᾳ Αὐτῆς καὶ οἰοεὶ κεντου-
μένη ἐπὶ τῇ ἀντιλήψει τοῦ λαμβάνοντος χώρον σπου-
δαίου ἀτοπήματος, ἔγνω ὅπως ἀναγκαιότης τοῦτο
πρὸς πρόληψιν μεγάλης ἐθνικῆς ἀπωλείας, καὶ ἐξ ὧν
καὶ ὁ ἐρίτιμος «*Ταχυδρόμος*» ἀρομήν σχῶν ἰδημο-
σίευσαι σχετικὰ τινὰ ἄξια προσοχῆς ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ.
1223 φύλλῳ αὐτοῦ, διηνοεῖν εὐρύτατον ὀρίζοντα
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ λίαν ἐπικαίρῳ ταύτῃ περιστάσει
δυναμένοις ὁπωσδήποτε νὰ συντελέσωσι πρὸς τὴν
ὅσον οἷόν τε τελειότεραν καὶ ἐπιτυχεστέραν, συνεπῶς
δὲ τελεσφορωτέραν τοῦ μαθήματος τούτου τῆς μου-
σικῆς ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδευτηρίοις λειτουργίαις,
κατὰ τοσοῦτον μάλιστα, καθ' ὅσον πᾶς ἐχέφρων καὶ
ὀρθοφρονῶν, ρίπτων ἑταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν ἐκ
τῆς γιγνομένης διδασκαλίας, ἐν ταῖς τοῦ κλίματος
τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου σχολαῖς, νῦν ἀποτελεσμάτων
αὐτοῦ, δὴν δύναται νὰ μὴ ἀνομολογήσῃ μετὰ λύπης,
ὅτι οὐδαμῶς τοῦτο κατέχει τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ
θέσιν, πολλῶν μὲν αἰτίων ἕνεκα, ὧν τὰ σπουδαιό-
τερα παρακατιόντας θέλομεν ἀναφέρει, καὶ τούτου δὲ
τὸν πυρῆνα ἀπάντων ἀποτελοῦντος, κατὰ τὴν ἡμε-
τέραν τοῦλάχιστον ἀντιλήψιν, ὅτι ἡ μουσικὴ, ὡς μά-
θημα ἐν τῇ σχολῇ, ἡκίστα τῶν λοιπῶν μαθημάτων
εἶναι προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐφελεγκυέν, ὥστε κατὰ
φυσικὸν λόγον νὰ μὴ εὐρίσκειται ἡμέρον εἰς τὸ
εὐάρεστον σημεῖον τῆς εὐρείας αὐτῆς προαγωγῆς,
χρηζούσα τανῦν ἐπιμελετημένης τε λίαν καὶ θεα-
ραρῆς ἀντιλήψεως, ἵνα ὡμεν τοῦ λοιποῦ εἰς θέσιν

εἰδικρινῆ ἐγκώμια ἀντάξια ὑπὲρ τῆς προόδου αὐ-
τῆς νὰ πλέκωμεν.

Ἐφ' ὃ καὶ γῶ, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἰδιαιτέ-
ραν κλίειν καὶ ἐξαιρετικὴν ὅλως ἀγάπην τρέφωμ πα-
ρὰ διόθεν πρὸς τὴν περὶ βουμον καὶ ἡδύλαλον ταύτην
μουσαν, εἰς ἧς τὴν καλλιέργειαν καὶ νῦν ἐτι οὐδα-
μῶς παύω νὰ ἐπιδίδωμαι ἐν ὄρασι ἀνέσεως, διακού-
σας καὶ θεωρητικὰ ταύτης μαθήματα ἐν τῷ ἠλίῳ
Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐκεῖ διακρινόν μου ὡς σπουδαστῆς
τοῦ δικαίου, θαρρῶν ἀλλὰ καὶ πλήρης ἐν τῇ περι-
στάσει ταύτῃ, ἱερῷ ζήλῳ πρὸς πᾶν τὸ συνδεόμενον
πρὸς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν φρονήματος, σπεύ-
δω ὅπως πᾶν εὐλαβῶς ὑποβάλω καὶ τὰς ἐμὰς ταπει-
νάς σκέψεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος, μετὰ τῆς
πεποιθήσεως ὅτι αὐταί, προτὸν οὖσαι μακρᾶς καὶ μετ'
ἐνδιαφέροντος γενομένης μελέτης ἐπὶ τούτου, καὶ
ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐκ τοῦ ἐν ταῖς σχολαῖς διδασκομέ-
νου μαθήματος τῆς ἠδύλαλλου παρατηρούμενα ἀποτελέ-
σματα, κατὰ δὴλα παντὶ τῷ παρακολουθούντι ταῦτα
μετὰ τῆς δεούσης καὶ ἐπισταμένης προσοχῆς, θεω-
ρηθήσονται, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, λυσιτελεῖς καὶ
συνάδουσαι εἰς τὴν, ὡς προέφην, κανονικώτεραν ἐν
μέλλοντι λειτουργίαν τῆς μουσικῆς ὡς μαθήματος
τακτικοῦ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις ἀρρῶν τε καὶ θη-
λάων, τῆς ὡς δεῖ διδασκαλίας ταύτης ἀφρομένης
καταλλήλως καὶ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ ἀπὸ τῶν
κατωτάτων τάξεων, περὶ ἧς θέλομεν πραγματευθῆ
προσεγῶς, ἀρχόμενοι νῦν δι' ὀλίγων τινῶν περὶ τοῦ
σκοποῦ, δι' ὃν ἡ μουσικὴ ἐν ταῖς σχολαῖς διδάσκειται,
μετὰ συναρῶν παρατηρήσεων τῶν εἰς ἐπίτευξιν ἢ
παρακώλυσιν τῆς ἐπιτεύξεως τούτου συντελοῦντων
στοιχείων, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν πρὸς διδα-
σκαλίαν καταλληλοτέρων ἄγμάτων.

Α'.

**Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς.—
Στοιχεῖα συντελοῦντα πρὸς ἐπίτευξιν
τοῦτου.—**Αἷτια παρακωλύοντα ταύτην.

α'.

Ὡς ἄπαντα ὁμοῦ τὰ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις
ἡμῶν διδασκόμενα μαθήματα σκοποῦσι γενικῶς τὴν
τοῦ παιδὸς διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ἀφ' ἐνὸς καὶ τὴν
ἐκ παραλλήλου ἠθικὴν τῆς καρδίας αὐτοῦ διεπλασιν
ἀφ' ἑτέρου, ἕκαστον ὅμως ἰδιαιτέρως τούτων ἰδιόν
τινα ἐξυπηρετεῖ σκοπὸν, οὕτω καὶ τὸ μάθημα τῆς μου-
σικῆς ἂν μὴ τοιοῦτόν τινα ἀερώρα, θ' ἀπεκλειέτο πνε-
τελῶς. Τοῦτο τοῦλάχιστον ὑπαγορεύει ὁ ὀρθὸς λόγος.

Ἐπὶ τὴν ἐπομὴν λοιπὸν ταύτην, καθ' ἡμᾶς ἀκο-
λουθούντας τὰς τῶν ἀρχαίων περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς
μουσικῆς γνώμας, ἄς καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας
ἡμῶν ἐσιβάζθησαν, τριπλοῦν τινα ἐπιτελεῖ σκοπὸν
διδασκόμενη αὐτὴ ὡς ἐμπρέπει ἐν ταῖς σχολαῖς.

Και α') μὲν ἄριστος δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡθοπλαστικός πράγιον, συμβάλλων τοῖς παιδαγωγικοῖς παραγγέλμασι πρὸς μόρφωσιν χαρακτῆρος εὐγενούς, β') δ' ἐπίσης τοιοῦτος πρὸς ἐξύψωσιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ ἠθικοῦ ἡμῶν φρονήματος, καὶ γ') ἐπιτυχὲς μέσον εἰς τὴν διὰ τῆς διεγέρσεως τοῦ συναισθημάτος τῆς ἡδονῆς καὶ τέρψεως εὐγενῆ καὶ φαιδρύνουσαν τὴν ψυχὴν ἀπόλαυσιν, δι' ἧς μετρίζεται ἡ τε πνευματικὴ καὶ σωματικὴ κόπωση.

β'.

Γενᾶται νῦν ἡ ἐρώτησις.

Τὸ μέλος ἢ ἡ ποίησις τῶν ᾠμάτων συντελεῖ τὰ μέλα εἰς τὰ ὑπὸ τῆν ἔποψιν τοῦ ἀνωτέρω τριπλοῦ σκοποῦ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα;

Εἰς ἣν ἀπαντῶμεν ὅτι :

Ἀμφότερα τὸ τε μέλος καὶ ἡ ποίησις μονομερῶς τυγχάνουσι δυνελεστέα ἀνεπαρκεῖς πρὸς πλήρωσιν ἐνεσθῆ τοῦ ἐπιδωκομένου σκοποῦ, ὑπολείπόμενοι ὁ εἶς τοῦ ἑτέρου κατὰ τοσοῦτον, καθ' ὅσον συμπληροῦσιν ἀλλήλους, γινώμενοι δὲ μόνον διὰ καταλλήλου συνδυασμοῦ τοιοῦτοι πρόδρομοι καὶ ἀποτελεσματικοί.

Ἐκ δὲ τῆς ἀπκνήσεως ταύτης ἐξάγουμεν τὸν ἐξῆς γενικὸν κανόνα, ὡς πρίσμα, ᾧ τινι χρώμενοι θάωμεν βεβαιοὶ ὅτι βελτίζουεν τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκόμενης μουσικῆς, συμφῶνως τῷ ἄνω σκοπῷ, ἀναμενόμενα εὐχρηστα ἀποτελέσματα, ὅτι :

Στοιχεῖα τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ τοῦ διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς μουσικῆς τῆ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ ἐπιδωκομένου ἀπαντῶμεν ἐν ἐκείνοις τῶν ᾠμάτων, ὧν ἡ μελωδία καὶ ἡ ποίησις ὑπὸ τε τὴν τεχνικὴν, ὡς πρὸς τὴν μελοποιεῖσιν, καὶ παιδαγωγικὴν ἔποψιν, ὁμοειδῶς καὶ ἁρμονικῶς συνδεδεμένοι, ἀναπακρίονται πρὸς ἀλλήλους ἐπιτυχῶς, τελειῶς διεγερθῆσαι διὰ τοῦ τοιοῦτου ὁμοιομόρφου συνδυασμοῦ τὰ διὰ τῆς μονομεροῦς αὐτῶν ἐπιδράσεως ἐν τῇ ψυχῇ ἀναγεννώμενα αἰσθήματα.

γ'.

Ἐπομένως, ὁπότεν πρὸς τὴν ποίησιν, δι' ἧς ἐκφράζουμεν θρησκευτικὸν τὸ ἡμῶν συναίσθημα ἢ πατριωτικὸν τινα πόθον, χαρᾶς ἢ λύπης συναισθήματα κτλ. δὲν ἀνταποκρίνεται τὸ μέλος, πρᾶγμα, ὅπερ οἱ γινῶσται τῆς μουσικῆς οἱ ἐγκύψαντες εἰς τὴν βελτικὴν αὐτῆς μελέτην δύναται εὐκόλως ν' ἀντιληφθῶσιν, ἀναμριβόλως τότε κατακριτέα τυγχάνει τοιαυτὴ ἀνομοία σύνθεσις, παρ' ἧς οὐδαμῶς δυναμέθα ν' ἀναμείνωμεν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, ὡς γιγνομένης παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα, παρακλωσύσεως δὲ ὑπὸ γενικῆν ἔποψιν τὴν ἐπίτευξιν τοῦ προεκτεθέντος σκοποῦ.

Μερικώτερον δ' ἐξεταζόμενον τὸ τοιοῦτον παρήχει λαμπρὰν διατάφην.

Ὅταν συνδυάζουμεν εὐρωπαϊκὴν τινα μελωδίαν ληφθεῖσαν ἐκ τινος μελοδράματος ἢ ᾠματός τινος πρὸς τυχαίαν ἑλληνικὴν ποίησιν, διότι ἔτυχε νὰ συμπίπτῃ τὸ μέτρον ταύτης πρὸς τὸν ρυθμὸν ἐκείνης, χωρὶς ποσῶς νὰ λαμβάνουμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἄλλοι στίχοι ἐνέπνεον τὸν συνθέτην καὶ ὠδήγουν τὴν φαντασίαν του κατὰ τὴν μελοποίησιν διὰ τῆς διεγέρσεως ἀναλόγων ἐκείνοις ἐν τῇ ψυχῇ του συναισθημάτων, καὶ οὐχὶ οἱ ἡμέτεροι π. χ. μελωδίας τινὰ τοῦ Mozart τοῦ ᾠματος *Dors cher enfant* (Κοιμοῦ ἀγαπητὸν παιδίον) πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ποίησιν τῆς προσευχῆς *Ἄδός μου χεῖλήν ἠὰ σὲ ψάλλω* κλπ. ἦτοι μέλος ναυουρίσματος πρὸς αἶνον Θεοῦ (!) δύναται τις νὰ μὴ ἀνομολογήσῃ ὅτι ὁ τοιοῦτος συνδυασμὸς τυγχάνει τόσον ἀνόμοιος ὅσον καὶ ἀντιπαιδαγωγικός;

Ἐπιτραπήτω λοιπὸν νὰ διαφωνῶμεν πρὸς τοὺς ἐπευφημοῦντας καὶ ἐπικροτοῦντας ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ τοιούτων ᾠμάτων, ἐλεγχομένω, διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ἀνεπαρκῶν ὅλως πρὸς πλήρωσιν τοῦ δι' αὐτῆς ἐπιδωκομένου σκοποῦ. Ὡστε ἐξάγουμεν ἐκ τούτων τὸν ἐξῆς ἕτερον κανόνα δι' οὗ δέον νὰ ληθῶμεν ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν ὅτι :

Ξεναί μελωδία ἐν συνδυασμῷ μετὰ ἑλληνικῆς ποιήσεως, θεωροῦμεται ὡς στοιχεῖα ἀνόμοια πρὸς σύνθεσιν ἀποτελοῦσιν ἀντιπαιδαγωγικὸν παράπτωμα, παρακλωθὸν τὴν ἐπίτευξιν τοῦ διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς ἐπιδωκομένου ἐν τοῖς σχολείοις σκοποῦ.

β'.

Ἐκλογὴ τῶν διδασκτέων ᾠμάτων.

Βοηθούμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, εὐχερῶς ὀδηγούμεθα ἵνα κρίνωμεν παῖ εἰσι τὰ μᾶλλον κατάλληλα τῶν ᾠμάτων, παρ' ὧν, οὐδαμῶς ἀντιστρατευομένων πρὸς τοὺς προεκτεθέντας κανόνας, δυναμέθα νὰ προσδοκῶμεν εὐχρηστα ἀποτελέσματα ἐν τῇ σχολῇ.

Καὶ α') ὡς πρὸς τὰ ἐπιτυχῶς διεγείροντα τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἐν ταῖς ἀπαλαῖς τῶν παιδῶν καρδίαις, φρονούμεν ὅτι τοιαυτὰ εἰσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ᾠματα, ἅτινα διὰ τῆς διδασκικατέτης αὐτῶν ὕλης μεγίστως συντρέχουσιν εἰς τὴν τοῦ ἥθους διάπλασιν, μὲ τὴν ἐξῆς παρατήρησιν ὅτι, ἐπειδὴ ταῦτα ὡς ἔχουσι μελοποιηθῆ ὁμολογουμένως προκαλοῦσι, τεχνιέντως φθόμενα, βεβαιὰ τὴν συναίσθησιν τῶν ἐκφραζομένων ἰνοιῶν, ἀρίστως διερμηνυσμένων διὰ τῆς ἀρχαίας βυζαντινῆς μελωδίας, τελειοτέτης εἰς τὸ εἶδος τῆς, περιττὸν νομιζόμεν εἶναι νὰ μειῶμεν τὴν ἀξίαν αὐτῶν, καθιστάντας ταῦτα ἄθρηστοι τελειώτερα διὰ τῆς τετραφωνίας; δι' ἧς ἀπολλυσι ταῦτα

τό σοβρῶν αὐτῶν ὕρου, παραμορφούμενον ἐπισπῆται· διὰ ταύτης, τοῦθ' ὅπερ ἀπέσας ἀντιλαμβανόμεναι οἱ γνώσται τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, δι' ὃ καὶ δικαίως βρουθύμως ἐξάνιστανται κατὰ τοῦ τοιοῦτου ἀτόπου, ὡς τὸ αὐτὸ θὰ ἐπραττοῦν καὶ οἱ θιασῶται τῆς ἀρμονίας, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι εὐρωπαϊκῆς μελωδίας ἄδομένης δι' ὕρου ἐκκλησιαστικοῦ, ὡσαύτως παραμορφωθέντος καὶ μειοῦντος τὰς διὰ τῆς πρώτης ἐντυπώσεις.

Δὲν ἐνοοῦμεν ἐνταῦθα νὰ μεμφῶμεν οὐδὲ νὰ ἐκφείρωμεν γνώμην κατὰ τοῦ τελείως ὡσαύτως θεοπεσίου ὕρου τῆς ἀρμονίας, ἧς αἱ γλυκύτατα συγχορδαὶ διὰ τὸν πολυπλόκον καὶ ποικίλων αὐτῶν συνδυασμῶν πληττοῦναι τὰ μύχια τῆς καρδίας καὶ ἐξυψοῦναι εἰς αἰθερούς σφαίρας τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ περιορίζομεθα εἰς τὸ νὰ καταστήσωμεν δι' ἀντιπαράθεσιν καταφανές τὸ ὅτι, ἐκκλησιαστικὴ καὶ εὐρωπαϊκὴ μελωδία δεόν νὰ διακρίνωμενται ἀπ' ἀλλήλων, τυγχάνουσαι ἐκάστη αὐτῶν αὐτῆ καθ' ἑαυτὴν τελεία, πᾶτα δὲ συνάξει αὐτῶν μιοὶ ἀναγκάως τὴν ἀξίαν ἀμφοτέρων. Ὡστε δεόν νὰ κατανοηθῆ σαφῶς ἐν αὐταῖς τὸ ἕτερον ἐκάτερον.

Ὁὗτω π. χ. Τίς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι, τὸ κατὰ τὸν ὄρθρον ἄδομενον *ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρά τὰ σῶματα πλοσθήσονται χρυσότητος* διὰ τῆς βυζαντινῆς ἐκείνης μελωδίας καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὕρου, δι' οὗ ἐμπίπτεται ἡ ψυχὴ θρησκευτικῶν ἐμφορήσεων καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸν Θεόν, δὲν προσλαμβάνει διὰ τῆς τετραφωνίας νεωτεριστικῶν χαρακτηριστικῶν ὄλων πρὸς τὴν παρῶν ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν; Ἐν παράδειγμα μόνον διερχομένη τὴν γνώμην ἡμῶν, ἦν ἔχομεν δι' ἅπαντα τὰ τῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἄσματα ὅτι, δεόν ταῦτα νὰ μένωσιν ἀπαραιεῖστα καὶ νὰ διδάσκωνται ὡς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ταῦτα ᾄδονται καὶ ὡς ἐθέλοισιν οἱ Πατέρες ἡμῶν οἱ ἀκαίρων καὶ πλήρων πίστεως καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸ θεῖον ἐμφορούμενοι αἰδομένων ὅτι ταῦτα συνέθετον.

β) Ὡς συντελοῦνται εἰς τὴν ἐθνικὴν τῶν παιδῶν ἀγωγὴν νομίζομεν λίαν κατὰλληλα τὰ δημῶδη ἐκεῖνα ἄσματα, ἅτινα διασώζουσι τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν χαρακτῆρα καὶ ἀτὶνα ἀνευρίσκομεν μόνον ἐν ταῖς παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου, τῆ σειρᾶ τῶν Κεμβουίνων ὄρεων καὶ πέραν αὐτῶν μέχρι τοῦ Μετσόβου καὶ τῶν Ἰωαννίνων, κώμαις καὶ κωμοπόλεσιν, ὡς καὶ τῆ χώρῃ τῶν Ἀγραίων, ἔνθα δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσχωρήσωσι ξένα ἦθη καὶ ἔθιμα, ἐνῶ ἐν τῇ λοιπῇ Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ δυστυχῶς τὰ μὲν τούτων ἐξήρνανται ὁ χρόνος, τὰ δὲ ὀλεγόμενος ψευδοπολιτισμὸς, οὗ ἕνεκα ἡ σπουδάζουσα νεολαία τὰ τοῦ λαοῦ ἀπλοικὰ μὲν ἀλλὰ πλήρη χάριτος καὶ βαθειῶν ἐνοιῶν ἄσματα, οὐ μόνον θεωρεῖ ἴωλα, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκούσῃ ταῦτα, οἰονεὶ αἰδομένη, δυσθήκον τείνει οὖς, ἐνα

μῆ προσκρούσῃ εἰς τὴν νεωτέραν ἰθμοτυπίαν, ἀποκλείουσαν πᾶν τὸ ἡμέτερον! . . . Καὶ ἐν τούτοις ἐκφράζομεν τὴν λύπην μας διότι θὰ εὐρεθῶμεν ἐν διαφωνίᾳ πρὸς τοὺς συνδυάζοντας ταῦτα διὰ τῆς τετραφωνίας, περιπίπτοντας δὲ εἰς τὸ ἀνωτέρω ὅμοιον παράπτωμα τῆς παραμορφώσεως, ὡς τῆς ἐκκλησιαστικῆς, οὕτω καὶ τῆς δημῶδους ἡμῶν μελωδίας. Καὶ ἴνα καταφανῆς καταστήθωμεν τὸ ἀτόπημα, παραθέτομεν ἐν παράδειγμα ἔπιχον θέσιν γενικοῦ κανόνος.

Μήτηρ πρὸς τέκνον ἀποδημοῦν ψάλλει τὰ ἐξῆς:

Ξενητέμο μου πουλι καὶ παραποτέμο·

ἢ ξενητέα σὲ χαίρειαι κ' ἐγὼ ἔχω τὸν καρμό σου.

Τὶ νὰ σὲ στελιῶ ξένη μου, τί νὰ σὲ προβοδίσω;

Νὰ στελιῶ μῆλο; Σέλεται. Κουδῶνι; Μαγαχιάζει.

Νὰ στελιῶ καὶ τὸ δάκρυ μου σ' ἐνα στερό μαρδύλι;

Τὸ δάκρυ μ' εἶναι καρτερό καὶ καίει τὸ μαρδύλι . . .

Τὸ ἀνωτέρω δημῶδες ἄσμα τὸ τόσον ἀπλοῦν ἀλλὰ καὶ τόσον ἐκφραστικὸν τοῦ πάθους φιλοστόργου μητρὸς ποθοῦσης ν' ἀποστείλῃ τῷ ἐν τῇ ξενίᾳ γῆ εὐρισκομένη περιληφένῃ αὐτῆς τέκνῳ ὄρον ἐκ τῶν προιόντων τῆς πατρῆος γῆς, τίς δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι, ἐνῶ διὰ τῆς χαρίσεως καὶ φυσικῆς ἐκείνης δημῶδους μελωδίας πληρέστατα μεταδίδει τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν αἶσθημα διδασκόμενον εἰς ἑλληνοπαιδας, ὑπολείπειται τούτου κατὰ πολὺ ἄδομενον ἐν τετραφωνίᾳ, ἦν οὕτε καὶ ἐξαντάσθῃ ὁ λαός; Νομίζομεν ὅτι εἴμεθα σαφεῖς.

γ) Μὴ ἀφιστάμενα τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ δύναται νὰ θεωρηθῶσι καὶ τὰ ποικίλης ὄλης πολύφωνα ἄσματα, ἧτοι θρησκευτικὰ προσευχαί, ὕμνου κλπ., ἐν οἷς τὸ οἰκεῖον αὐτῆς θέσιν κατέχει καὶ ἡ ἀρμονία, ἐν διφωνίῳ, τριφωνίῳ ἢ τετραφωνίῳ τοιοῦτο καὶ ἐν οἷς ὡσαύτως δεόν νὰ μὴ παρατηρήται πρᾶξις τοῦ γενικοῦ κανόνος περὶ τοῦ ἀναλόγου τῆς μελωδίας πρὸς τὴν ποίησιν, διερχομένης τῆς πρώτης ἐπιτυχῶς τὴν δευτέραν.

Περίεργον δὲ παρατήρησιν δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν σχετικὴν ἐνταῦθα ὅτι δηλαδή τὰ πλεῖστα τῶν διδασκόμενων πολυφώνων ἄσματα, ποιήσεως καθαρᾶς ἑλληνικῆς, εἰσι τοιςμὲν παρὰ μελοποιῶν εὐρωπαϊκῶν.

Ὁὗ ἦττον ἐπιδη οὐδεὶς βεβῶως ἀγνοεῖ ὅτι ὁ τε ἑλλήν ἢ ἰταλός, γάλλος ἢ γερμανός, σέρβος ἢ ρώσος κλπ. ἕκαστος ἀναλόγως τῶν ἐθνικῶν του παραδόσεων, τῶν ἠθῶν, ὅρ' ἔχει, καὶ τοῦ κλιματος, ὅρ' ὁ ζῆ, ἐμόρφωσε καὶ διάφορον χαρακτηριστικὸν ὕρου διακρινόμενον καὶ ἐν τῇ μουσικῇ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι τὸ φυσικώτερον θὰ ἦν, προτιμῶντες νῦν τὰ ὑπὸ ἑλλήνων μελοποιηθέντα ἄσματα καὶ ἐνθαρρύνοντες τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀνεκτικώτεροι δὲ ὄντες πρὸς τυχόν παρατηρούμενας ἑλλείψεις, μὴ ἀπούσας καὶ ἀπὸ τοῦ τελειοτέρου ἔργου αὐστηρῶς κρινόμενον, νὰ μὴ κατακρίνωμεν εὐκόλως τὰς τῶν ὁμογενῶν

μελοποιῶν συνθέσεις, θεωροῦντες ταύτας πάντοτε ὡς ὑποδεστέρας τῶν ξένων, ἵνα δυναθῶμεν διὰ τῆς εὐγενούς ἀμίλλης ἐν μέλλοντι νὰ φθάσωμεν βαθμιαίως εἰς τὸ ἐπίσηλον ὁμειῖον τοῦ νὰ διατηρῶμεν καὶ ἐν τοῖς πολυφώνοις ἡμοῖσι τοῖς ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν διδασκόμενοις, ἐν οἷς ἡ ἑλληνοπροπηθὴ ἐπιδίδεται μόρφωσις, οὐχὶ τὸ εὐρωπαϊκόν, ἀλλὰ τὸ καθαρὸς ἑλληνικὸν ἔθος, προῖον ἑλληνικῆς φαντασίας, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης τοῦ νὰ ξενίζωμεν κατὰ τρόπον μάλιστα, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται, ἐπιβλαθῆ, κατὰ τοσοῦτον μάλιστα, καθ' ὅσον δύναν νὰ μὴ θέτωμεν ἐν ἀμφιβολίᾳ ὅτι ὁ εὐρωπαϊκὸς συνθέτης, ὅσον καὶ ἂν ἦ ἐξοχος, τονίζων ἑλληνικὸν ἔργον, ἀδύνατον νὰ προσδώσῃ τὸ ἔθος, ὅπερ θ' ἀπέδιδεν εἰς τὸ αὐτὸ ἔργον ἑλλαν μελοποιός.

Γ'.

Γενικὸν συμπέρασμα.

Συγκεφαλαιῶντες ἅπαντα τ' ἀνωτέρω συντόμως ἐκτεθέντα, περὶ τε τοῦ σκοποῦ τοῦ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκόμενου μαθήματος τῆς μουσικῆς, περὶ τῶν συντελούντων εἰς ἐπίτευξιν τούτου στοιχείων ἢ παρεκωλυόντων τὴν πλήρωσιν τούτου, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν διδασκῶν ἄνθρώπων, στενότερα συνθεομένης μὲ τ' ἀνακινούμενα ἀποτελέσματα, ἀρ' ὧν καταλογίζεται ἡ τοῦ σκοποῦ ἐπίτευξις, καταλήγομεν εἰς τὸ ἑξῆς:

Ἡ μουσικὴ διδασκόμενη ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις ἡμῶν ὡς μάθημα τακτικόν, δεῖν νὰ μὴ θεωρῆται μόνον ὡς στοιχεῖον ἀπλῆς τέχνης αἰσθητικῆς, ἀλλ' ἐξ ἴσου μετὰ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, μέθον ἐπιδιδῶσκον τὴν τῶν παιδῶν ἠθικὴν διάπλασιν καὶ ἔθνικὴν ἀγωγὴν διὰ καταλλήλων ἡμμάτων ἠθροκευτικῆς τε καὶ δημόδους μελωδίας, ὡς καὶ διὰ παιδαγωγικῶν ἑτέρων πολυφώνων ἡμμάτων μετ' ἀναλόγου ποιήσεως, τὰ μάλιστα συντελούσης πρὸς τὴν εὐρείαν αὐτῆς προαγωγὴν, τῆς καταλλήλου διδασκαλίας, ἥτις θὰ ἦ ἡ βιάσις, ἐφ' ἧς θὰ οἰκοδομηθῇ τὸ λαμπρὸν οἰκοδόμημα καὶ ἐξ ἧς θὰ προσδοκῶμεν τοὺς γλυκεῖς καὶ εὐχύμους καρπούς.

Διατελῶ κατασπαζόμενος τὴν ἀγίαν Αὐτῆς δεξιὴν μετὰ τοῦ ἀπειροῦ σεβασμοῦ μου

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 19 ἰουλίου 1902.

τέκνον εὐπειθὲς καὶ ἀρωσιωμένον

Ξ. Γ. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗΣ

ΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

Τὸ ἰδεῶδες — ἡ ἰδέα — ἡ βιολογικὴ ἐξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος. — Οἱ ψυχολογικοὶ νόμοι τῆς ἀναπτύξεως. — Ὁ νόμος τῶν ψυχικῶν ἀντιθέσεων. — Ὁ νόμος τῶν ψυχικῶν ἐλαττηρίων καὶ τάσεων. — Ὁ νόμος τῆς ψυχροσυτικῆς γενέσεως καὶ ἐπαυσιγένειας. — Τὸ ἀπόλυτον κῆρος τῶν ψυχολογικῶν νόμων ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς ὁλομελείας τῶν λαῶν.

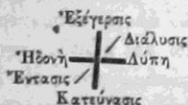
Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἀπειροτέλειον ἰδεῶδες τοῦ ὄρατου καὶ ἀοράτου κόσμου. Τὸ ἰδεῶδες εἶναι ὁ μέγας μαγνήτης, ὅστις συνέλκει καὶ συντηρεῖ κοινωτικῶς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ προάγει αὐτὴν ἐλὼν ἐν πνευματικῶς: «ἔσεσθε οὖν τέλειοι, εἶπε τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Κυρίου, ὡς περ ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τέλειος ἐστίν» (Ματθ. σ' 44). Καὶ χωρεῖ λοιπὸν προσδευτικῶς ἡ ἀνθρωπότης πρὸς τὸ ἀπειροτέλειον ἰδεῶδες καὶ διανύει ὡς ἀκάματος σταδιοδρόμος τὸ ἀτελετέλητον στάδιον τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς προόδου.

Ἄλλὰ τὸ ἰδεῶδες δὲν πραγματοποιεῖται, διότι τότε θὰ ἔπαυε νὰ εἶναι τοιοῦτον. Ἡ ἰδέα, τῆς ὁποίας τὸ ἀπειροτέλειον εἶναι τὸ ἰδεῶδες, αὕτη μόνον δύναται νὰ περιβληθῇ σάρκα καὶ ὀστᾶ. Ἡ τελειότης καὶ ἡ ἀποθέσις τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι τὸ ἰδεῶδες, ἡ δὲ τελειοποίησις αὐτῆς εἶναι ἡ προσδευτικὴ ἐξέλιξις, ἡ ἐν χρόνῳ ἐσαρκουμένη ἰδέα. Ἡ πραγματοποιήσις τῆς ἰδέας οὐδέποτε δύναται νὰ εἶναι ἀκαριαία: τούναντιον εἶναι πολλάκις ζήτημα αἰῶνων καὶ ἀπωτάτων μέλλοντος, διότι εἶναι προσδευτικὴ ἀνέλιξις ἀλληλοδιαδόχων γεγονότων καὶ ὑπόκειται εἰς τοὺς φυσικοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς νόμους.

Ἄλθῶς, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἤρξατο ἡ ἀνθρωπότης προσδευτικῶς ἐξελισσομένη καὶ ἡ προσδευτικὴ αὕτη ἐξέλιξις εἶναι τὸ μέγιστον καὶ θαυμασιώτατον γεγονός τοῦ μακράϊωνος αὐτῆς βίου, ἡ δὲ κλιμαξ τῆς προσδευτικῆς ἐξελλείσεως εἶναι ἡ κλιμαξ τῆς βιολογικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου. Ὡς δὲ τὰ φυσικὰ καὶ φυσιολογικὰ φαινόμενα συμβαίνουσιν ἐντὸς τῶν ἀμεταπτώτων ὁρίων τῶν φυσικῶν νόμων, οὕτω καὶ ἡ βιολογικὴ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δὲν εἶναι γεγονός μοιραῖον καὶ ἄσκοπον, ἀλλὰ διατελεῖ ὑπὸ τὸ κράτος, τὸ κῆρος καὶ τὴν σκόπιμον καὶ ἀναγκαίαν ἐπίδρασιν ὀρισμένων ψυχολογικῶν νόμων, ὅστινες ἀποτελοῦσι συνάμα τὴν αἰτιώδη οὐσίαν καὶ οἶον ἐπὶ τὸ πρωτόπλασμα τῆς ἀναπτύξεως καθόλου.

Οι ψυχολογικοί νόμοι τῆς ἀναπτύξεως εἶναι αἱ ἐξῆς τρεῖς: α') ὁ νόμος τῶν ψυχικῶν ἀντιθέσεων· β') ὁ νόμος τῶν ἑτεροειδῶν ἐλατηρίων καὶ τάσεων· καὶ γ') ὁ νόμος τῆς ψυχοφυσικῆς γενέσεως καὶ ἐπαυξήσεως. Οἱ τρεῖς οὗτοι ψυχολογικοί νόμοι ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τὸ αὐτοφυές καὶ αὐθιπέστατον τῆς ψυχικῆς ζωῆς καθόλου καὶ εἰς τὰς ιδιότητες τῆς ὑποκειμενικῆς ψυχικῆς ἐμπειρίας. Ἐὰν ἡ ψυχικὴ ζωὴ δὲν ἦτο αὐτοφυῆς καὶ αὐθιπέστατος, δηλ. ἡ ψυχὴ δὲν ἦτο προσωπικότης, τότε δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ σκεπτοῦμεθα περὶ βαθμιαίας αὐτῆς ἀναπτύξεως.

Τὸ αὐτοφυές καὶ αὐθιπέστατον τῆς ψυχικῆς ζωῆς εἶναι πρὸ πάντων ἡ ἀρετηρία καὶ ἡ αἰτιώδης ἀρχὴ τοῦ νόμου τῶν ψυχικῶν ἀντιθέσεων. Διότι ἡ ψυχὴ ὡς αὐτοφυῆς καὶ αὐθιπέστατον ἐν διατελεῖ ἐν διηγετικῇ ἀντικειμενικῇ καὶ ὑποκειμενικῇ ἐπενεργείᾳ. Γνωρίζομεν δηλ. ἐκ τῆς ἐμπειρικῆς ψυχολογίας ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ ψυχικοῦ βίου δὲν ἀπαρτίζεται ἐξ ἐπαισθήσεων καὶ παραστάσεων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰσθημάτων, συναισθημάτων, ἀψιθυμιῶν καὶ ἄλλων ψυχικῶν συμβαμάτων. Αἱ ἀντιλήψεις καὶ παραστάσεις σχετίζονται ἀμέσως μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ὅστις εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς ὁρώσης ψυχῆς, ἐνῶ τὰ αἰσθήματα καὶ συναισθήματα ἀμέσως μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ μετ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς, ἧτις εἶναι τὸ ὑποκείμενον. Διὰ τοῦτο αἱ ἐπαισθήσεις καὶ παραστάσεις ὀνομάζονται ἀντικειμενικαὶ ἐντυπώσεις, ἀντικειμενικὴ ἐμπειρία τῆς ψυχῆς, ἐνῶ τὰ αἰσθήματα καὶ συναισθήματα ὑποκειμενικὴ ἐμπειρία. Γνωρίζομεν περαιτέρω ὅτι πᾶσα παράστασις συνοδεύεται ὑπὸ τινος αἰσθήματος, τὸ ὅποιον χρωματίζει ἡ ψυχικὴ προσωπικότης δηλ. τὸ αὐτοφυές τῆς ψυχῆς. Ἐνεκα τούτου τὸ αἰσθημα ποικίλλει κατὰ τὰς διαφόρους προσωπικότητας. Κατὰ τὸν μέγαν ψυχολόγον τῆς ἐποχῆς ἡμῶν καὶ διάσημον καθηγητὴν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Λειψίας Wund τὸ αἰσθημα ὡς πρὸς τὴν ποιστικὴν ἀπόχρωσιν αὐτοῦ εἶναι τριῶν κυρίων τάσεων καὶ ἀντιθέσεων, ὡς δεικνύται ἐν τῷ παρόντι σχήματι.

Αἱ τρεῖς αὗται κύρια καὶ τυπικὰ μορφαὶ τῶν ψυχικῶν ἀντιθέσεων αἱ ἐκ τῆς πορείας τῆς γενέσεως τῶν αἰσθημάτων προκύπτουσαι εἶναι συνάμα καὶ αἱ κύρια καὶ τυπικὰ μορφαὶ τῶν συμβαμάτων

καὶ πράξεων τῆς βουλήσεως, διότι τὰ αἰσθήματα εἶναι οὐσιώδη συστατικά τῶν βουλευτικῶν ἐνεργειῶν καὶ πράξεων.

Ὡστε ὁ νόμος τῶν ψυχικῶν ἀντιθέσεων, πηγάζων ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς ψυχικῆς προσωπικότητος, ἐκ τῆς ἀντικειμενικῆς καὶ ὑποκειμενικῆς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς ἐν τῇ γενέσει τῶν παραστάσεων, ρυθμίζει οὐ μόνον ταύτας, ἀλλὰ καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ συναισθήματα, τὴν βούλησιν καὶ ἐκλόκληρον τὸ ἐγὼ, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει καὶ καθολικὸν ψυχολογικὸν κῶρος. Ἐνεκα τῆς ιδιότητος ταύτης τοῦ νόμου τῶν ψυχικῶν ἀντιθέσεων κατορθώνει τὸ ψυχικὸν ὄμμα, ἡ αὐτοσυνειδήσις δηλ. νὰ βλέπῃ διαυγέστερον καὶ εὐκρινέστερον ὅτι ἐμφανίζεται καὶ συμβαίνει ἀκαριαίως ἢ διαδοχικῶς καὶ κατὰ περιόδους ἐν τῇ ψυχῇ. Αἱ ψυχικαὶ ἀντιθέσεις λοιπὸν διαφωτίζουν καὶ παράγουσι βαθμηδὸν τὴν αὐτοσυνειδήσιν, ἡ δὲ ψυχικὴ αὕτη διαφώτισις εἶναι ἡ βαθμιαία ψυχικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀναπτύσσεται ψυχικῶς δυνάμει τοῦ νόμου τῶν ψυχικῶν ἀντιθέσεων μόνον, ἀλλὰ καὶ δυνάμει τοῦ νόμου τῶν ἑτεροειδῶν ψυχικῶν ἐλατηρίων καὶ τάσεων.

Πᾶσα ἐνδόμυθος ἐνέργεια καὶ πρᾶξις τῆς βουλήσεως εἶναι σκόπιμος, διότι ἐρμᾶται ἐξ αἰσθηματικῶν ἐλατηρίων καὶ τείνει εἰς τι. Τὰ ἐλατήρια δὲν εἶναι μὲν πάντοτε εὐκρινῆ καὶ βρατὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν αὐτοσυνειδήσιν, διότι κείνται εἰς τὸ μυστηριώδες βάθος τοῦ θαλάσσιου συνδυασμοῦ τῶν παραστάσεων, ἐννοιῶν καὶ ἰδεῶν, ἀλλὰ χρησιμεύουσι πάντοτε ὡς ἀπαραίτητα στοιχεῖα καὶ συστατικά, πάσης εἴτε ἐκουσίας, εἴτε ἀκουσίας ἐνεργείας καὶ πράξεως τῆς βουλήσεως. Τὸ ψυχικὸν ἐλατήριον γεννᾶται ἐν ᾧ χρόνῳ αἱ παραστάσεις, αἱ ἐννοιαὶ καὶ αἱ ἰδέαι σχετίζονται καὶ συνδυάζονται μετὰ τῶν παλαιῶν, ἐμφανίζεται δὲ ἐν τῇ ψυχῇ μετὰ τὸν συνδυασμὸν καὶ τὴν ἀφομοίωσιν ὡς ἐπαίσθησις, παράστασις, αἰσθημα, ἐννοια καὶ ἰδέα. Καὶ ὡς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ἐκείνων προκύπτουσι σειραὶ παραστάσεων καὶ ἐννοιῶν καὶ ἰδεῶν, οὕτω καὶ ἐκ τῶν σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν τῶν ἐλατηρίων πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς τὸ σύνολον τῶν συνεργειῶν τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν σχηματίζονται σειραὶ ἐλατηρίων καὶ τάσεων, αἵτινες ἐξασκοῦσι κυριαρχικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ὅλου ψυχικοῦ ὀργανισμοῦ, διότι τὰ μερικὰ ἐλατήρια ἐν συνόλῳ εἶναι ὁ τελικὸς σκοπὸς, τὸ ἀπώτατον σημεῖον, οὗτινος καταστοχάζονται καὶ πρὸς ὃ κατατείνουσιν ἅπασαι αἱ ψυχικαὶ ἐνέργειαι

και τὰ ἐπὶ μέρους πορίσματα τῶν ψυχικῶν συμβαμάτων.

Πᾶσα ἐνδύμυχος ἐνέργεια καὶ πρᾶξις τῆς βουλήσεως (προεπινομένη) εἶναι σκόπιμος δηλ. τελεολογικῶς διὰ τῶν ψυχικῶν ἐλατηρίων καὶ τάσεων κεχρωματισμένη, ἀλλὰ πάντα τὰ ψυχικὰ ἐλατήρια δὲν εἶναι ἡ ἄμεσος καὶ ἀρχικὴ αἰτία τῶν βουλευτικῶν πράξεων, διότι καὶ ἐκεῖνα καὶ αὐτὰ ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τὸ αὐτοπυρὸς τῆς ψυχικῆς ζωῆς καὶ τὴν προσωπικότητα. Αἰτία καὶ ἐλατήριο δὲν εἶναι ταυτόσημα. Ἡ αἰτία περιέχει ἄμεσον καὶ ἀναγκαστικὴν τὴν συνέπειαν, τὸ ἐλατήριο ἕμμεσον καὶ ἐνδεγόμενον. Τὰ ψυχικὰ ἐλατήρια πρῶτον διὰ τῆς προσωπικότητος κτῶνται τὴν ὑπαιτιότητα. Ἡ προσωπικότης διασκέπτεται ἐπὶ τῶν ἑτεροειδῶν ἐλατηρίων, συγκρίνει καὶ ἐκλέγει αὐτά, Ἐντεθθεν, νόμῳ προκύπτει ἡ ἀτελεύτητος ἀνάπτυξις τῆς προσωπικῆς αὐτοσυνειδήσεως, διότι ἀτελεύτητος εἶναι καὶ οἱ ἀναλογικοὶ καὶ ἀναφορικοὶ συνδυασμοὶ τῶν ψυχικῶν ἐλατηρίων καὶ τάσεων. Ὅσον δὲ περισσότερα εἶναι τὰ ψυχικὰ ἐλατήρια καὶ πολυπλοκώτεροι αἰσθήσεις αὐτῶν καὶ οἱ συνδυασμοὶ μετὰ τῆς προσωπικότητος, τόσον περισσότερον ἀσκεῖται καὶ ἀναπτύσσεται ἡ αὐτοσυνειδήσις καὶ κατορθώνει νὰ διακρίνη καὶ ἐκλέγῃ τὸ ἀρμόζον ἐκάστοτε ἀντικείμενον τῆς βουλήσεως. Ἡ ἀνάπτυξις δὲ τῆς αὐτοσυνειδήσεως εἶναι ἡ ψυχολογικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος, τρίτον, ἀναπτύσσεται ψυχικῶς δυνάμει τοῦ νόμου τῆς ψυχοφυσικῆς γενέσεως καὶ ἐπαυξήσεως.

Ἡ ψυχὴ κέχτηται ὀρμεμφύτως δημιουργικὴν τινὰ γνωστικὴν ιδιότητα, δι' ἧς ἀδιαλείπτως ἐπαυξάνει καὶ εὐρύνει τὸν κύκλον τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς. Ἐκτός τῶν ἐπαισθήσεων καὶ παραστάσεων, τὰς ὁποίας διηνεκῶς ὡς ἀπολεματικὸν κεφάλαιον ἐξωθεν ἡ ψυχὴ προσκτᾶται, πλάττει καὶ παράγει ἐνδομύχως καὶ αὐτὴ νέα, συνθέτουσα καὶ ἀναλύουσα, καὶ ὀνομάζουσα πολυειδῶς τὰς ιδιότητες τῶν παλαιῶν καὶ τὰ πορίσματα τῶν ποικιλιώνων συνθέσεων καὶ ἀναλύσεων αὐτῶν. Ὡστε ἡ ψυχὴ βλονὲν ἀνοίγει νέας πηγὰς πνευματικοῦ πλοῦτου καὶ αὐξητικῆς δυνάμεως εἰς τὸ κράτος αὐτῆς. Ἡ ψυχικὴ ἐπαυξήσις χωρεῖ τὸ μὲν κανονικῶς, βασιζομένη ἐπὶ θετικῶν ψυχικῶν νόμων, ὅς π. χ. ὁ τῆς συναφείας καὶ ἀφομοιώσεως τῶν παραστάσεων, τὸ δὲ βαθμηδόν, καθ' ἡλικίας καὶ κατὰ στάδια, ἀντιστοιχοῦσα κατὰ πάντα τῇ φυσιολογικῇ καὶ βιολογικῇ ἀναπτύξει τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τοῦτο καλοῦμεν αὐτὴν καὶ ψυ-

χοφυσικὴν γένεσιν. Ἐν τῇ νηπιακῇ ἡλικίᾳ εἶναι ταχεῖα καὶ ἀλματικὴ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀντικειμενικὴ ἢ ὑποκειμενικὴ, ὡς ἐν τῇ νεανικῇ, ἀνδρικῇ καὶ γεροντικῇ ἡλικίᾳ. Ἐν τῇ νηπιακῇ καὶ νεανικῇ ἡλικίᾳ ἐπικρατεῖ μᾶλλον ἡ μνήμη καὶ ἡ φαντασία, ἐνῶ ἐν τῇ ἀνδρικῇ καὶ γεροντικῇ μᾶλλον ὁ διασκεπτικός νοῦς καὶ ὁ ἠθικός λόγος. Ἀκράτητος ζωότης καὶ ἀπερίγραπτος εὐαισθησία χαρακτηρίζει τὴν ψυχικὴν ζωὴν τοῦ παιδός, ἀμείροπος διάθεσις, αἰσιοδοξία καὶ ἀπαισιοδοξία τὴν τοῦ νεανίου, εὐστάθεια χαρακτηρὸς καὶ ἀνεξάντλητος δραστηριότης τὴν τοῦ ἀνδρός, καὶ φιλοσοφικὴ ψυχραιμία καὶ γαλήνη τὴν τοῦ γέροντος.

Τὰ τελευταῖα στάδια τῆς ψυχοφυσικῆς γενέσεως καὶ ἐπαυξήσεως, ἅτινα βιολογικῶς εἶναι ἀνάλογα καὶ ἰσάριθμα ταῖς ἡλικίαις τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ταυτόχρονοι τὰ στάδια τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοσυνειδήσεως. Διότι ἡ αὐτοσυνειδήσις εἶναι τὸ κέντρον καὶ ὁ πυρὴν τοῦ ψυχικοῦ βίου, εἶναι τὸ ἱστορικὸν ἀλλ' ἀναλλοίωτον ἐγὼ τὸ συνέχον καὶ περιέχον ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν τὴν διανύσαντα βίου ἡλικίας. Ὡστε ἡ ψυχοφυσικὴ γένεσις καὶ ἐπαυξήσις εἶναι ἀναγκαῖος ὅρος τῆς ἀναπτύξεως τῆς αὐτοσυνειδήσεως καὶ ἡ καὶ τῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου τοῦ ἀνθρώπου καθόλου.

Οἱ τρεῖς ἀναπτυχθέντες ἀνωτέρω ψυχολογικοὶ νόμοι τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἶναι συνάμα οἱ ψυχολογικοὶ νόμοι τῆς βιολογικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος. Πάντα δηλ. τὰ ψυχολογικὰ φαινόμενα, ὅσα παρατηροῦμεν ψυχολογοῦντες τοὺς λαοὺς ἐν τῇ ἀκμῇ καὶ παρακμῇ αὐτῶν, ἐν τῇ ἀνελιξει τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων, ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν σχέσεων, ἐν τῇ ἀκατασχέτῳ ροῇ, περιοδικῇ ἐναλλαγῇ καὶ διαδοχῇ τῶν ἐκπολιτιστικῶν ρευμάτων καὶ τάσεων τῶν ἐποχῶν καὶ αἰώνων, ἐν τῇ γενέσει καὶ ἀναπτύξει τῶν διαφόρων γλωσσῶν καὶ γλωσσικῶν ἰδιωμάτων, τῶν διαφόρων μύθων, ἐθῶν καὶ θλίμων, εἶναι φαινόμενα, τὰ ὅποια δυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἀποκλειστικῶς μόνον διὰ τῶν γενικῶν νόμων τῆς πνευματικῆς ζωῆς, καθὼς μάλιστα οὗτοι ἐνεργοῦσιν ἐν ἐκάστη βαθμίδι τῆς ἀναπτύξεως τῆς προσωπικῆς αὐτοσυνειδήσεως. Ὡστε οἱ γενικοὶ ψυχολογικοὶ νόμοι ἔχουσι κύρος καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοινῆς συνειδήσεως, τῶν λαῶν. Ἐντεθθεν ἐπεταὶ ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ ἀποφανθῶμεν ὅτι καὶ οἱ λαοὶ, ἐξῆν ἀπαρτίζεται ἡ ἀν-

θρωπότης, εξελίσσονται και αναπτύσσονται ψυχολογικῶς καθ' ὠριμένα στάδια και ηλικίας ὡς τὰ πρόσωπα και ὅτι οἰονόητοι διανοητικὸν γνῶρισμα τῆς βλομελείας, π.χ. ἐθνικὸς χαρακτήρ, ἐξάπαντος ἀπαντᾷ ὡς προϋπόθεσις παρὰ τοῖς προσώποις ἐκείνοις, ἅτινα συναποτελοῦσι τὴν ψυχολογουμένην ὁλότητα.

Τὴν ψυχολογικὴν ταύτην παρατήρησιν πρὸ αἰῶνων ἐσημείωσεν ὁ Πλάτων ἐν τῇ Πολιτείᾳ αὐτοῦ (435 Ε'—436 Α'). «Ἄρ' οὖν ἡμῖν, ἦν δ' ἐγὼ, πολλὴ ἀνάγκη ὁμολογεῖν, ὅτι γε τὰ αὐτὰ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἔνεστιν εἶδη τε και ἤη, ἄπερ ἐν τῇ πόλει; οὐ γὰρ που ἄλλοθεν ἐκείσε ἀφίχεται. Γέλοισιν γὰρ ἂν εἴη, εἰ τις οἰηθεῖη τὸ θυμοειδὲς μὴ ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐγγεγονέαι, οἱ δὲ και ἔχουσι ταύτην τὴν αἰτίαν, ὅσον οἱ κατὰ τὴν Θράκην τε και Σκυθικὴν και σχεδόν τε κατὰ τὸν ἄνω τόπον, ἣ τὸ φιλομαθὲς, ὃ δὲ περὶ τὸν παρ' ἡμῖν μάλιστα! ἂν τις αἰτιάσαιτο τόπον, ἣ τὸ φιλοχρήματον ὃ περὶ τοὺς τε Φοίνικας εἶναι και τοὺς κατὰ Αἴγυπτον φαίη τις ἂν οὐχ ἤκιστα» και ἐπανέλαθεν ἐπ' ἐσχάτων ὃ περιώνυμος γερμανὸς ψυχολόγος W. Wund ἐν τῷ περισπούδαστῳ αὐτοῦ πονήματι: «Ἡ Ψυχολογία τῶν λαῶν» (Εἰσαγ. σελ. 5). «Ἡ πνευματικὴ ζωὴ βλομελείας: τινὸς προέρχεται ἐκ τοῦ βίου τῶν ἀνηκόντων αὐτῇ μελῶν και ὡς ἐκ τούτου ἐπίσης ὅσα διανοητικὰ φαινόμενα ἀνάγωμεν εἰς ἐκείνην ἐπήγασαν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς».

Χάλκη, 2 ἰουλίου 1902

Μαζαράκης

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

Εἰς τὴν Μονὴν τῆς Σκαλωτῆς

Ἐγκαίρως ἀναγγεῖλαντες τὴν ἀναχώρησιν εἰς Αἶνον και τὴν ἐκείθεν ἐπιστροφὴν τῶν σεβασμιωτάτων σινοδικῶν τῶν χειροτονησάντων τὸν πανιερ. μητροπολίτην Σκοπίων κ. Φιρμιλιανὸν, ἐκδίδομεν νῦν τὴν παρούσαν ἐπιστολιμαίαν ἐκθεσιν, ἣν ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ ὁ ἱερολογ. δευτερεύων τῶν διακόνων κ. Παρθένιος Βαρδάκας. Ὁ γράφας αὐτὴν ἀφηγεῖται τὴν μέχρι τῆς ἱερᾶς πατριαρχικῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου Σκαλωτῆς μετάβασιν και τὴν ἐκείθεν ἐπιστροφὴν τῶν τε σεβασμ. μητροπολιτῶν και τῆς εὐαγοῦς συνοδίας αὐτῶν, σημειῶν εἰ τι ἂν εἶδε παρατηρήσεως ἀξίον. Καλὸν ἤθελεν εἶ-

ναι εἶπερ οἱ ἐφ' οἰαδίποτε ἀποστολῇ μεταβαίνοντες εἰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κληρικοί, δυνάμενοι μάλιστα νὰ λάβωσιν ἐξ αὐτοψίας πολλὰς πληροφορίας ἀπροσίτους εἰς λαϊκοὺς, ἐτίρουν σημειώματά τινα περὶ ναῶν και μονῶν, κειμηλίων τῆς ἱερᾶς ἢ τῆς θύραθεν τέχνης, ὡς και περὶ ἠθικῆς, θρησκευτικῆς και κοινωνικῆς τῶν κατοίκων καταστάσεως, ἀποσώζοντες ἀπὸ τῶν ὁδόντων τοῦ πανδαμάτορος χρόνου εἰ τι ἂν ἄχρῃς ἡμῶν, θεία, μοῖρα, περιεσώθη.

Ἐν τῇ περὶ τῆς μονῆς τῆς Σκαλωτῆς παραγράφῳ δέον νὰ προσθῶμεν ὅτι βραχεῖας τινὰς περὶ αὐτῆς ἱστορικὰς εἰδήσεις ἐξέδωκεν ὁ διδάκτωρ και καθηγητὴς τῆς πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Β. Α. Μυστακίδης, ἐν Β' τόμῳ τοῦ «Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς και Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος», ἐκδοῦς και νεώτερόν τι σιγίλλιον περὶ τῆς μονῆς ταύτης, ἥς τὰ σταυροπινακὰ δίκαια κρατύναντες ὠχρῶσαν ἱεροῖς σιγίλλοις ὅ,τε περὶ τὰ μέσα τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος Β' ὁ ἀπὸ Νικομηδείας και ὁ μικρῷ μετ' αὐτὸν τῶν τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ἐγχειρισθεὶς τὴν διεύθυνσιν Ἱερεμίας Β' ὁ ἀπὸ Λαρίσσης. Εἶπερ ἐγράφοντο κατὰ καιροῦς διατριβαὶ περισώζουσαι, πᾶν ὅπερ περιεργὸς ὀφθαλμὸς βλέπει, τὸ ἔργον τοῦ χρόνου τὸ καταστρεπτικὸν ἤθελεν ἀποθῆ ἡμῖν ἥττον ἐπαχθές. Τί δύναται τις σῶσαι, και μάλιστα ἀκόπως, θέλει δεῖξει, ὅταν ἐκδοθῆ ποτε, ἡ αὐτοβιογραφία Ἰγνατίου ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ, ὅστις, περὶ τὰ τέλη τῆς 11' ἑκατονταετηρίδος τὴν Καππαδοκίαν περιελθὼν, και ἐπιγραφᾶς μετέγραψε και τὰς ἀπὸ στόματος πολυτῶν περὶ κληρικῶν ἐπιφάνων παραδόσεις συναγαγὼν ἀνάγνωσμα κατέλιπε φιλιστοροὶ και φιλομαθέσιν ἀξίον λόγου και πεποθημένον, «κτῆμα ἐς αἶν» πραγματικόν, οὐχὶ δ' ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα.

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἱερολογ. δευτερεύοντος ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς:

Περὶ τὴν 8ην ὥραν π. μ. τῆς πέμπτης, 13 τρέχοντος, ἀφικόμεθα εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Δεδιάγατος, δεκάλεπτον τῆς πόλεως ταύτης ἀπέχοντα. Ἐκεῖ, κατ' ἐντολὴν τῆς Α. Π. τοῦ μητροπολίτου Αἴνου κ. Γερμανοῦ, ὑπεδέχθη ἡμᾶς ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος αὐτοῦ αἰδεσιμαολογιώτατος κ. Πυθγόρας, κληρικὸς καλῶς μεμορφωμένος, ἱεροπρεπὴς και λίαν εὐγενὴς, τιμῶν ὁμολογουμένως διὰ τῆς φρονίμου και δραστηρίου πολιτείας αὐτοῦ τὸν τε μητροπολίτην,

ὄν ἀντιπροσωπεύει, καὶ τὴν κοινότητα. Ἐν Δεδέα-
 γατς παρεμείναμεν περὶ τὰς δύο ὥρας ἐν τῇ Μητρο-
 πόλει, ἥτις, μικρὰ μὲν, ἀλλὰ κομψή καὶ ὠραία, καὶ
 νεόκτιστος, ὀρείλειται κυρίως εἰς τὴν φιλοκαλίαν καὶ
 δραστηριότητα τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Αἴνου
 κείται δὲ ἐντός τετραγώνου διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων
 περιφρασσομένου, ἔχουσα ἐξ ἀριστερῶν αὐτῆς τὸν νεό-
 κτιστον μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς κοινότητος, τρανὸν
 τεκμήριον τῆς εὐσεβείας καὶ φιλογενείας τῶν κατοί-
 κων τῆς πόλεως ταύτης καὶ δὴ τῶν τὴν πρωτοβου-
 λαν σχόντων, ἐν οἷς τάσσονται καὶ οἱ φιλογενέστα-
 τοὶ ἀδελφοὶ Μηλιῶν, ἐκ δεξιῶν δὲ τὰ ἐκπαιδευτή-
 ρια ἄρρένων καὶ θηλέων. Ἡ νεαρὰ αὕτη πόλις τοῦ
 Δεδεάγατς, ἡ διὰ τῶν κανονικῶν ρυμοτομιῶν αὐτῆς
 καὶ οἰκοδομῶν τὴν γοργὴν τῷ βήματι πρὸς τὰ πρό-
 σω τῶσιν αὐτῆς μαρτυροῦσα, πολλὰ τὰ καλὰ διὰ τὸ
 μέλλον προὔπισθαι.

Ἐντεῦθεν προτιμήσαντες τὴν διὰ θαλάσσης ὁδὸν,
 τῆς διὰ ξηρᾶς, ὡς ἐκ τῶν βροχῶν ἀδικαχέτου οὗσης,
 εἰσῆλθομεν εἰς δύο ἱστοφόρα πλοία καὶ ἀπεπλεύ-
 σαμεν εἰς Αἶνον. Ὁ ὡς ἐκ τῆς ἑλλείψεως οὐρίου ἀνε-
 μου ἐπὶ ἱστοφόρων ἐξέχωρος οὗτος πλοῦς δὲν ἐστε-
 ρεῖτο κακοῦσι δὲ οὐδὲ σμικρὰν ὑπομονὴν ἀπῆται παρ'
 ἡμῶν, ὅτε μὲν ἀκτοπλοῦντων, ὅτε δὲ πελαγοδρο-
 μούντων· ἐπὶ τέλους εἰς τὸ πρὸ τῆς Αἴνου ὑπὸ τῶν
 ἐκβολῶν τοῦ Ἑβρου, Τούντζα καὶ Ἑργίνη σχημα-
 τίζομενον στένωμα ἢ κόλπον ἀρχιθέντες καὶ τοῦτο
 συρμόμενοι μᾶλλον διὰ σχοινίου ἀπὸ τῆς ξηρᾶς διελ-
 θόντες, εἰσῆλθομεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Αἴνου. Ἡ θέα
 τοῦ λιμένος τούτου, τοῦ ἄλοτε πεπληρωμένου ἐκ
 μεγάλων ἱστοφόρων πλοίων, ὀλόκληρον τὴν Μεσό-
 γειον διασχίζοντων, νῦν δὲ μόνον πλοιαρχία τινα καὶ
 ἀκάτια τεπηπύτα καὶ σκυληκούβωτα ἐμπεριέχοντες,
 ἡ θέα τῶν περὶ τὸν λιμένα ἡρειπωμένων οἰκιῶν καὶ
 καταστημάτων καὶ ἐρείπιων ἐν γένει, ἐξ ὧν συνι-
 σταταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆστον νῦν ἡ ἄλλοτε ἀκμάζουσα
 ἐμπορικὴ πόλις τῆς Αἴνου, ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν ἐποίη-
 σεν ἡμῖν· οὐχ ἦττον ὅμως ἡ εἰς καλλίτερον μέλλον
 ἐλπίς δὲν ἐγκατέλιπεν ἐντελῶς τοὺς κατοίκους. Ἐν
 τῇ πόλει ταύτῃ ἐγενόμεθα δεκτοὶ μετὰ πάσης προ-
 θυμίας καὶ χαρᾶς ὑπὸ τοῦ ρέκτου καὶ φιλοτίμου μη-
 τροπολίτου αὐτῆς κ. Γερμανοῦ, πᾶσαν περιποίησιν
 παρασχόντος ἡμῖν ἐν τῇ ἱερᾷ αὐτοῦ Μητροπόλει.
 Δὲν δύνῃκα δὲ νὰ ἀντιπαρέλθω ἐνταῦθα καὶ παρα-
 σιωπήσω τὴν φρόνησιν καὶ δραστηριότητα, τὴν τολ-
 μην καὶ ἀκαταπόνητον γοργότητα, τὴν ὅποιον καθ' ὅ-
 λην τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου τούτου καθεδίεξεν ὁ
 ἡγούμενος τῆς συνοδίας ἡμῶν σεβ. μητροπολίτης
 Χίου κ. Κωνσταντῖνος ἡμῶν καὶ οἱ ἕτεροι δύο ἀρ-
 χιερεῖς. Καίτοι εἶχε παρέλθῃ ἡ ὥρα, τὴν ἐκπλήρωσιν
 τοῦ καθήκοντος μόνον ἔχοντες ὑπ' ὄψιν διέταξαν ἵνα
 ἀμέσως ἐτοιμασθῶσιν αἱ ἐν τῇ πόλει υπάρχουσαι
 τρεῖς ἢ τέσσαρες ἀμαξίαι, ἵνα μεταγγώσωσιν ἡμᾶς εἰς

τὴν δύο περίπου ὥρας ἀπέχουσαν τῆς Αἴνου ἱερὰν μο-
 νὴν τῆς Σκαλωτῆς. Περὶ τὴν μίαν περίπου ὥραν μετὰ
 τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφίχθημεν εἰς τὸ εἰκοσάλεπτον
 σχεδὸν ἀπέχον τῆς μονῆς χωρίον Ἀμυγδαλιᾶν, ὀπό-
 θεν, τῶν ἀμαξῶν μὴ δυναμένων νὰ ἀνέλθωσι μέχρι
 τῆς μονῆς, ἠναγκάσθημεν πεζῇ καὶ ἐν ψιλαρτῷ παύ-
 τει, ἐπὶ γλοιώδους ὡς ἐκ τῆς βροχῆς ἐδάφους πατούν-
 τες, νὰ φθάσωμεν μέχρις αὐτῆς, οὐχὶ βεβιαίως ἀνευ-
 κόπων καὶ κινδύνων. Εἰς τὴν μονὴν ἀρχιθέντας, καί-
 τοι ὁ ἡγούμενος αὐτῆς λόγῳ ἐργασιῶν ἀπουσίαζεν, ἐν
 τούτοις εἰς τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, λίαν δραστήριος
 καὶ ἀκαταπόνητος, περιπεινήθη ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐνό-
 των ὡς ἡδύνατο, εἰς ὅλας ἡμῶν τὰς ἀνάγκας σχεδὸν
 ἐπεκρέτας, ἐφ' ᾧ καὶ ὁμολογοῦμεν αὐτῷ χάριτας.
 Ἐν τῇ μονῇ δὲν εὗρομεν προαρχιθέντα ἡμῶν, ὡς ἠλ-
 πίζομεν, τὸν ἐψηρισμένον Σκοπίων κ. Φιρμιλιανόν,
 δι' ὃ καὶ οὐκ ὀλίγον ἐστενοχωρήθημεν ἀναγκασθέντες
 νὰ περιμεινωμεν ἐν αὐτῇ μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς ἐπο-
 μένης, παρασκευῆς, ὀπότε μετὰ τοῦ μητροπολίτου Αἴ-
 νου ἀρίκετο ὁ ἐψηρισμένος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐν
 Θεσσαλονικῇ προξένου τῆς Ρωσίας, τοῦ τῆς Σερβίας
 τοιοῦτου καὶ τοῦ ἀναπληρωτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ προξε-
 νείου ἐν Δεδεάγατς καὶ πολλῶν ἄλλων φίλων αὐτοῦ
 καθῶς καὶ κλητῶν τῆς Μητροπόλεως Σκοπίων.
 Ἀφ' οὗ δὲ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀρχιερέων ἀντηλλά-
 γησαν τὰ δέοντα, ἀπεραστήθη ὅπως τὴν ἐπιούσαν
 τελεσθῇ ἡ θεία λειτουργία καὶ μετ' αὐτῆς ἡ χειροτο-
 νία, ὅπερ καὶ ἐγένετο ἐν ἀσῆρ τῇ τάξει καὶ κανονικῇ
 δικτυώσει τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, τελεταρχούν-
 τος τοῦ ἀγ. Χίου καὶ συλλειτουργούντων τῶν ἀγ. Βο-
 δενῶν καὶ Λιτίτσας. Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας
 ταύτης καὶ κατὰ τὴν ἐξοδὸν ἡμῶν ἐκ τοῦ ναοῦ, τοῦ
 τελετάρχου ἀρχιερέως ποιήσαντος θερμὴν τῷ Ὑψίστῳ
 δέησιν ὑπὲρ τοῦ μεγαλειοτάτου, φιλοκάου ἡμῶν ἀνα-
 κτος Σουλτάν Ἀβδούλ Χαμίτ Χάν αὐθέντου ἡμῶν,
 ὅπως διατηρῇ αὐτὸν ὑγιᾶ, ἕνοσον καὶ ἀκλόνητον ἐπὶ
 τοῦ ἐνδοξοῦ αὐτοῦ αυτοκρατορικοῦ θρόνου καὶ ἐνι-
 σχύῃ αὐτὸν ἵνα ἀείποτε βουλευῆται καὶ ἐνεργῇ ἀγα-
 θὰ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν πιστῶν αὐτοῦ ὑπηκόων, πάντες
 οἱ παριστώτες ζήτησιν ἀποκαταστήσῃ ὑπὲρ τῆς Α. Μεγαλειό-
 τητος. Μετὰ ταῦτα, ἡμέρα σάββατου, τῇ 15 τρέχοντος,
 τοῦ καθήκοντος ἡμῶν ἐκπληρωθέντος, ἐγκατελείψα-
 μεν τὴν μονὴν ποικίλας ἐντυπώσεις ἐξ αὐτῆς ἀπο-
 κομιζόντες. Ἡ ἱερὰ αὕτη μονὴ, ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1140,
 ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, κατὰ τὰς ἐκείθεν ληθηεί-
 σας πληροφορίας, κτισθεῖσα, παρουσιάζει μὲν ἐξωτε-
 ρικὸν κάπως ἄξιον λόγου, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν αὐ-
 τῆς ἐντελῶς ἀνάξιον λόγου τυγχάνει καὶ μέγιστα ὁ
 ναϊστος αὐτῆς, τὸν ὅποιον, ὡς ἐκ τοῦ ἀποδομῆμα κριῶν ὁ
 εὐσεβῆς ἐπισκόπος, ἀδυνατεῖ νὰ ὀνομάσῃ ναόν.
 Λαμπρὰς ὅμως ἐντυπώσεις ἔχομεν κατὰ τὴν ἐν τῇ
 μονῇ διαμονὴν ἡμῶν ἐκ τῶν ἐπιτοπίων πολιτικῶν
 Ἀρχῶν, πρὸς αἷς πολλὰς ὀρεῖλομεν χάριτας, καθ'

ὅσον ἡ Α. Ἐνδοξ. ὁ ρέκτης καὶ παρ' ὅλων λίαν ἀκαπητός τῆς Αἴνου καὶ μακράς οὐ μόνον ἀπέστειλεν εἰς τὴν μονὴν τὸν χιλιάρχον μετ' ἀρκετῶν στρατιωτῶν, οἵτινες καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐκεῖ διαμονῆς ἡμῶν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς προεφύλασσον ἡμᾶς εἰσερχομένους καὶ ἐξερχομένους ἐκ τῆς μονῆς, καὶ πολλάκις μακρῶθεν παρακολουθοῦντες ἡμᾶς ἀπομακρυνομένους αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος καὶ μακρῶθεν ἦλθεν εἰς τὴν μονὴν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν σεβασμιωτάτων ἀγίων ἀρχιερέων καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐσπέραν μέχρι τῆς πρωῆς τῆς θείας λειτουργίας καὶ χειροτονίας ἀγροπῶν μεθ' ἡμῶν παρέμεινε. Ἐν Αἴνω, ἐν συνοδίᾳ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Αἴνου ἐπιστρέψαντος ὑπεδέχθη ἡμᾶς καὶ πάλιν οὗτος ἐν τῇ Μητροπόλει πλείστως ὅσας περιποιήται παρασχὼν ἡμῖν. Κατὰ τὴν ὀλιγόωρον ἡμῶν ἐν τῇ πόλει τῆς Αἴνου διαμονῆς, οἱ ἀρχιερεῖς συνοδούμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν προῦχόντων Αἴνου τοῦ ἐνταῦθα ἐν Χαβιζορχανίῳ τραπεζίτου κ. Ὀδυστέως Παπακωστή, τυχαίως ἐν Αἴνω ἐνεκεν ἐργασιῶν αὐτοῦ παρευρεθέντος καὶ ποιητικότητος διευκολυνθέντος ἡμῶν κατὰ τὴν ἐν τῇ μονῇ καὶ ἐν Αἴνω διαμονῇ ἡμῶν, ἀνακτιθῶμεν τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Α. Ἐνδοξ. τὸν καὶ μακρῶθεν Αἴνου, καὶ εἶτα ἐπιστρέψαντες τοὺς ἱεροὺς νεοὺς τῆς πόλεως, οὓς ἕορμεν ἀρετὰ εὐπρεπεῖς καὶ καλῶς διακτρουμένους. Κατόπιν ἐπιστρέψαντες τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ διάφορα μέρη τῆς πόλεως Αἴνου, εἶτι ἀλγεινότεραν ἢ πρότερον ἐντύπωσιν σχηματίζαντες ἐκ τῆς πανταχῶθεν παρατρουμένης πτωχείας καὶ παρακμῆς.

Κατὰ τὴν ἐπένοδον ἡμῶν, διερχομένων ἤδη κατὰ τὸ πλείστον ἐν καιρῷ ἡμέρας τὰ μέρη, ἄντινα ἐν καιρῷ νεκτῶς διήλθομεν κατὰ τὴν ἔλευσιν ἡμῶν, ἐδόθη εὐκαιρία ὅπως παρατηρήσωμεν καὶ ἀντιληφθῶμεν αὐτῶν. Ἡ ἐκ τούτου ἐντύπωσις ἡμῶν, ἐάν ἐξαίρεσμεν μόνον τὸ Δεδάγατς, δὲν ἦτο καλλιτέρας τῆς ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν. Ἐνταῦθα εἶτι καταφανστέρως ἦτο ἡ ὀπισθοδρομικότης τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν τὰ μέρη ταῦτα κατοικούντων, ὑπὸ μορφωτικῆν καὶ γεωργικῆν ἐποψὴν καὶ ἐν γένει ὑπ' ὅλας τὰς ἐσώψεις τοῦ βίου αὐτῶν, βίου ἀρχαίου καὶ παντός σχεδὸν πολιτισμοῦ στερουμένου καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡσιόδου μᾶλλον ἀρμόζοντος, τόσον ἀγνωστα τυγχάνουσιν αὐτοὶ τὰ νεώτερα πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διευκολύνσιν τῆς γεωργίας μέσα, καίτοι τὸ ἔδαφος αὐτῶν παρουσιάζει ὅλα τὰ πρὸς γεωργικὴν πρόσον ἀπαιτούμενα φυσικὰ προσόντα. Μόλις ὁμῶς ἐπλησίσαμεν εἰς τὰ πρὸ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου μέρη ἠσθάνθημεν ἀμέσως ὅτι ἐν συγκρίσει ἐπιτηρήμεθα ἤδη εἰς ἥρπον πολιτισμοῦ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 18 ἰουνίου 1902.

ὁ δευτερεύων
ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ Κ. ΒΑΡΔΑΚΑΣ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

τῶν ἐτῶν 1898—1900'.

Α'. τοῦ Α. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ἄριθ. ἀποφ. 362 (1899).

Τὰ Μ. Ἐκκλ. Δικαστήρια ἀρμοδίως δικάζουσι περὶ ἐπιστροφῆς προικὸς συνισταμένης ἐξ ἀκινήτων κτημάτων. Ὁ μὴ ποιήσας ἀποχὴν ἀπὸ τῆς πατρικῆς κληρονομίας ἀναγκαίως κληρονόμος ὀφείλει τὰ ἐκπληρῶση ἀπάσας τὰς ἀποχρῶσεις τοῦ κληρονομούμενου.

Ἡ περὶ ἀναρμοδιότητος τοῦ πατρὸς Συμβουλίου ὅπως δικάζῃ περὶ κτήματος δοθέντος λόγῳ προικὸς καὶ μεταβιβάσθέντος ὑπὸ τῆς προικοδοτούσης ἐπ' ὄνοματι τοῦ προικολήπτου συζύγου αὐτῆς, δυνάμει πωλητηρίου ἐγγράφου ἐστάσας, τοῦ πρὶν ἐναγομένου νῦν δὲ ἀνακόποντος ἀποριπτότε ἐστὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ κυριότητος κτήματος ἀλλὰ περὶ ἐπιστροφῆς προικὸς, ἢ δὲ ἐξέτασις καὶ ἐκδικασίς τοῦ θέματος τούτου ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν καὶ ἀρμοδιότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων.

Ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς ἰσχυρίσθη μὲν διὰ τῆς ἀνακοπῆς αὐτοῦ ὅτι ὁ ἀποβιώσας πατὴρ αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀρῆκε περιουσίαν, ἀλλ' ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ οὗτος δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν, διότι κατὰ τὸν νόμον (Πανδ. 2. 19 § 2) μὴ ποιήσας ἀποχὴν ἀπὸ τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ὧν δὲ αὐτοδικαίως οἰκείος καὶ ἀναγκαίως κληρονόμος ὀφείλει ἐκπληρῶση ἀπάσας τὰς ἀποχρῶσεις τοῦ κληρονομούμενου, ἄλλως δὲ ἀνεγνώρισεν ἑαυτὸν ὑπεύθυνον εἰς ἱκανοποίησιν τῆς ἐναγοῦσης, ἐν ἡ περιπτώσει ἤθελεν ἀποδείξει αὐτὴ τὴν βῆσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτῆς, καθ' ἧς εἶχεν ἀντιτάξει ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀγοράσας πρὸς τῆς ἀντιδίκου τὸ ἐν αὐτῇ μνημονεύσμενον κτῆμα ὕστερον ἐπώλησεν αὐτὸ εἰς ἕτερον.

Ἄριθ. ἀποφ. 364 (1899).

Ἀθητικὴν ὑποκατάστασιν μόνος ὁ πατὴρ δύναται τὰ ἐνεργῆσαι.

Τὸ πρωτόδικον Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον πλημμελῶς ἐχαρακτήρισεν τὴν ἐν τῇ διαθέτῃ ὑποκατάστασιν ὡς ἀνηθικὴν, ἐνῶ τούναντιον εἶναι κοινὴ, διότι τὴν ἀνηθικὴν ὑποκατάστασιν μόνος ὁ πατὴρ κέκτηται ἀποκλειστικῶς τὸ δικαίωμα ὅπως ἐνεργῆσιν οὐχὶ δὲ ἕτερος, ἐνῶ διὰ τῆς κοινῆς ὑποκατάστασεως δύναται τὰ διαθέσει ἕκαστος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν ὡς βούλεται.

Ἐκ τῆς ἐν τῇ διαθέτῃ τῆς Εἰρήνης, θυγατρὸς

της ἐφεισεύσης, ὑποκαταστάσεως τῆς μητρὸς αὐτῆς ὡς κληρονόμου, ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως τοῦ θυγατρικοῦ αὐτῆς Εὐστατίου, γενομένης ὑπὸ αἵρεσιν καὶ ὀρίζουσας ὅτι ἀποκαθίστηται τὸ τέκνον αὐτῆς κληρονόμον ἕαν ζῆσῃ, εἰ δὲ μὴ, τὴν μητέρα αὐτῆς Μαρίαν, σαφῶς ἐξάγεται ὅτι ἡ δικηθεὶς γνωρίζουσα καλῶς ὅτι ἡ περιουσία της, μὴ ὑπαρχούσης διαθήκης, θὰ περιήρχετο βεβαίως εἰς τὸ τέκνον της, καὶ τοῦτο ἀποθανόντος ὡς ἐτοιμοθάνατου, εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ συντάξῃ διαθήκην διὰ τῆς ὁποίας ἐξέφρασε τὴν τελευταίαν αὐτῆς θέλησιν, διότι ἄλλως ἡ σύνταξις διαθήκης οὐδένα θὰ εἶχε σκοπὸν, ὥστε ἡ θέλησις τῆς δικηθείδος ὑπάρχει σεβαστὴ καθὼς σύμφωνα καὶ πρὸς ρητὴν διάταξιν τοῦ νόμου ('Αρμ. βιβλ. ε'. τίτλ. α'. § 1), καθ' ἣν ἡ διαθήκη εἶναι δικαία βούλησις περὶ ἐκείνων τὰ ὅποια θέλει τις νὰ γίνωσι μετὰ θάνατον αὐτοῦ.

*Αριθ. ἀποφ. 368 (1899).

Ἐγκυρος τυγχάνει ἡ υἰοθεσία ἡ γενομένη ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῶν δημογερόντων κομποπόλεως τινος. Ὁ πατὴρ δὲν δικαιούται νὰ προσβάλῃ τὴν μὴ μνημονεύουσαν αὐτὸν διαθήκην τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τῆς καταλιπούσης θετὸν τέκνον.

Οἱ λόγοι οὗ; προβάλλεται ὁ ἐφεισεὺς πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ ὅτι μόνον δικαστικῆς ἀρχῆς τελεῖται ἡ υἰοθεσία δὲν ἰσχύουσι εἰς ἀπόλυτον αὐτοῦ παραδοχὴν, διότι, κατὰ τὴν 17ην νεκρὴν τοῦ Καίσαρος Λέοντος, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρχόντος τῆς χώρας γίνεται υἰοθεσία ('Αρμ. βιβλ. Β'. τίτλ. κ'. § 4), οὐδαμῶς δεῦρθετα νομικὴ διάταξις διαγορεύουσα ὅτι πᾶσα υἰοθεσία μὴ τελεσθεῖσα ἐνώπιον δικαστικῆς ἀρχῆς, οἷα ἡ προκειμένη, μὴ ἀναγνωρίζουμένη κηρύσσεται ἄκυρος, ἐκ τῶς ἕαν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐνεπιλογώρθησαν ἰδιωτελεῖα τις ἢ ὑπολανθάνει ἀθέμιτος αἰτία ἐν αὐτῇ, ὁρθῶς δὲ τὸ Μητροπολιτικὸν Δικαστήριον ἀνεγνώρισε τὸ κύρος τῆς υἰοθεσίας τοῦ θυγατρικοῦ Εἰρήνης ὡς γενομένης ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῶν δημογερόντων τῆς κομποπόλεως Ποταμοῦ, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἐπιτόπιον ἀρχὴν, καὶ ἐπομένως κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν κρατοῦντα ἔγκυρος ὑπάρχει ἡ ἐν λόγῳ υἰοθεσία.

Τὰ θετὰ τέκνα ἐξομοιοῦνται πρὸς τὰ φυσικά, καὶ ἐπομένως ἡ Εἰρήνη, ὡς θετὸν τέκνον τῆς ἀποβιώσεως Ἀμερσιούδας, δικαιομένη ἐν ὑπαισέλλῃ εἰς τὴν διαδοχὴν αὐτῆς, ἕαν μὴ ὑπῆρχε διαθήκη, ἀποκλείει ὡς πλησιέστερα τὸν ἀνιόντα πατέρα, ὅστις μὴ ὡν οἰκεῖος καὶ ἀναγκαῖος κληρονόμος τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν διαθήκην αὐτῆς, ὡς μὴ μνημονεύουσα αὐτοῦ.

*Αριθ. ἀποφ. 367 (1899).

Ὁ αἰθαυρῆτος Ἰωάννης τὴν μνηστειάν ἀποχρεοῦται εἰς πληρωμὴν ἀποζημιώσεως πρὸς τὴν μνηστῆν αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς γενικάς τοῦ δικαίου ἀρχάς, πᾶς παρκαίτιος ζυμίων πρὸς τρίτον εὐθύνεται εἰς ἀποζημιώσιν αὐτοῦ, ὡς ὀρθῶς ἐν τῇ ἀγωγῇ αὐτῆς ἰσχυρίζεται ἡ ἐνάγουσα, ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου ὁ ἐνάγουσος ὡς μνηστειθεὶς καὶ εἰτα ἀναίτιος τὴν μνηστειάν αὐτοῦ λύσας, ὀρεῖται ἵνα ἐπικυρωθῇ τὴν ὡπωσδήποτε προσγενομένην αὐτῇ βλάβην διὰ τῆς ἀποδόσεως ποσοῦ τινὸς λόγῳ ἀποζημιώσεως.

Ἐπειδὴ ἡ ἐνάγουσα δὲν ἀπέδειξε μὲν τὰ ἐπιβληθέντα αὐτῇ θέματα, ὡπωσδήποτε ὅμως ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὁ ἀντιδικὸς αὐτῆς ἐξελέγχεται ὡς ἀθαιρέτως διαρρήχας τὸ τῆς μνηστειᾶς συνάλλαγμα καὶ ἐπιζήμιος πράγματι καταστάς εἰς αὐτὴν, ἀντὶ δὲ πάσης ἀπαιτήσεως αὐτῆς, θεωρηθεῖσθαι ὑπερβολικῆς ἀκαλόγως τῆς θέσεως τοῦ ἀντιδικοῦ αὐτῆς, εὐρισκαμένου ἄλλως τε εἰσέτι ἐν τῷ σταδίῳ τῆς μαθητείας αὐτοῦ, τὸ Συμβούλιον κατ' οἰκίαν ἐκτίμησιν ὤρισεν ὡς ἀποζημιώσιν τὸ ποσὸν 15 λιρών.

(ἔπεται συνέχεια).

Μ. Γ. ΘΕΟΤΟΚΑΣ

δικηγόρος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— Δὲ προτάσεις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. — Τὴν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον πραγμάτουσιν τῶν πρὸ μηνῶν ἱκανῶν ἐπὶ Συνόδου γενομένων γνωστῶν προτάσεων Ἀλτόῦ ἐπιδιώκων ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐν τινι τῶν κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα συνεδρίων τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου ὑπέβαλε καὶ αἰδᾶς ὑπὸ τὴν ἐμβριθῆ συζήτησιν καὶ σκέψιν αὐτῆς α') τὴν πρότασιν τὴν ἀφορώσαν εἰς τὴν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας προαγωγὴν εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ἐκείνων ἐκ τῶν κληρικῶν, οἵτινες μακρὰν τοῦ κέντρου ὄνηρητοῦντες ἐπὶ σερὰν ἐτῶν, ἐν ἐπιχείρῳ ἐπαρχίας τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ὁρόνου, εἴτε ὡς ἐπίτροποι ἀρχιερατικοὶ καὶ πρωτοσύγκελλοι, εἴτε ὡς ἱεροκήρυκες καὶ καθηγηταί, μετ' ἀρραύσεως καὶ ζήλου τὰ ἀναθεωρήματα αὐτοῦ καθήκοντα ἐκπληροῦντες καὶ βίον ἀνεπιλήπτον καὶ χρηστότητα ἠθῶν ἐπιδεικνύμενοι, ἐν τούτοις παρῶντα κατὰ τὰς ἐκδέχστες παρουσιαζόμενοι εὐκαίρως πρὸς προαγωγὴν προτάσεις, προκρίνονται δὲ οἱ ἐν τῇ βασιλευσῇ ἐργαζόμενοι, καὶ εἰς ἄμεσον συνάφειαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας διατελοῦντες· β) τὴν πρότασιν περὶ ἀναθεωρήσεως τοῦ κώδικος τῶν τε ἡδὴ ὡς ἐκλέξιμων εἰς ἀρχιερατείαν ἐν αὐτῇ καταγεγραμμένων καὶ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι καταγραφησόμενων. Ἐπὶ τούτων ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συσχεφειμένη διὰ μακρῶν, λαβούσα δ' ὑπ' ὅψιν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ κεφαλαίου τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν περὶ προσόντων τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξιμῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου [τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν διαγορευού-

μένα, ἀπεράσιον ὅπως, προκειμένου μὲν περὶ προαγωγῆς εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα προκρίνη τοῦνευθεν τοὺς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν ἐπικρατοῦ ἐπαρχίας τοῦ Οἴκου. Θρόνον ὑπηρετήσαντας καὶ πετρῶν οὕτω τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως πολῦτιμον κτησαμένους, περὶ ἔγγραφῆς δὲ νέων ἐκλεξιμῶν ἐμεινῆ εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν διαγραφημένων ἐν τοῖς σχετικοῖς ἀρθροῖς διατάξεων, ἰδίᾳ δὲ ἐν τοῖς ἐπομείνουσι· ὅτι ὁ προαχθῆσόμενος δὲν νὰ ᾖ κάτοχος πτυχίου θεολογικῆς ὀρθοδόξου σχολῆς, νὰ ἔχη πολυετές καὶ εὐδοκίμως ἀφορώσεως καὶ ἐπιγράφους μαρτυρίας τῆς χρηστῆς διαγωγῆς ἐκ τῶν μερῶν, ἐν αἷς διέτριψεν. Ἐν δὲ τῇ γθεσινῇ αὐτῆς συνεδρία ἡ Ἱ. Σύνοδος διασκέψατο ἐπὶ τινος ἐκ τῶν γνωστῶν προτάσεων τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀφορώσεως εἰς τὸν καταστημὸν ἰδιαίτερον ταμείου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, σκοπὸν ἔχοντος τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ κτηνίου τοῦ θεοῦ λόγου εἴτε διὰ μεθοδοτήσεως καταλλήλων ἱεροκρυφίων, εἴτε δι' ἑτέρων μέσων, ὑπὸ τῶν Γενικῶν Κανονικῶν προβλεπόμενον, ἐπίσης τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἀναξοπαθούτων ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἐν ἐμπεριστάτοις ἐπαρχίαις τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου διατελούντων μητροπολιτῶν, καὶ ἐν γένει τὴν θεραπείαν κατὰ τὸ δυνατόν πάσης θρησκευτικῆς ἀνάγκης. — Τῆς συστάσεως τοσούτου ταμείου κατ' ἀρχὴν δεκτικῆς γενομένης ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑπεδέχθησαν πόροι αὐτοῦ α) τὸ εἰς τὸ Ἔθν. Ταμεῖον ἔξ 100,000 γροσίων ἐτήσιον ἐπιδόμα· β) αἱ ἐτήσιαι δόσεις τῶν ναῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν ἱερῶν σταυροπηγιακῶν καὶ ἐνοριακῶν μονῶν· καὶ γ) αἱ προτροφαὶ παντὶς φιλογενοῦς τέκνου τῆς Ἐκκλησίας, ἢ σωματείου, ἢ ἀδελφότητος. Ἀποκετῶν δὲ γενομένων τούτων, διορισθῆ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἐρείου κ. Ἰωακείμ, Νοεκοισαρείας κ. Ἀλεξάνδρου, Σάβνης κ. Ἰωακείμ καὶ τοῦ παπασιαλοῦ ἀρχιμ. κ. Χωνταντίνου Βοντζαλιδοῦ, νομικοῦ συμβούλου τῶν Πατριαρχείων, ὡς γραμματέως, ὅπως ἐκπονήσῃ τὴν σχετικὴν κανονισμὸν καὶ ὑποβάλῃ εἰς αὐτὸν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τὰ παραίτησα.

— *Μητροπολιτικαὶ Κτισματικαὶ καὶ Δράμας.* — Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολιτὴς Καισαρείας κ. Γερβάσιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀρίκτο εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας Καισαρείας, ἐνθρόνον τυχὼν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοῦ ποιμένου. Ὁσαύτως ὁ πανερ. μητροπ. Δράμας κ. Χρυσόστομος καὶ διὰ γράμματος ἤγγειλεν ὁμοίως τὴν αἰσίαν ἀρετὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ τὴν ἐγκράθειον ὑποδοχῆν, ἣς ἐτύχε παρὰ τοῦ ποιμένου αὐτοῦ.

— *Ἀπαρχία Ἰμβρου.* — Οἱ ἀξιώτατοι δημογόνους καὶ πρόκριτοι τῆς ἐπαρχίας Ἰμβρου διὰ γραμμάτων ἐξέφρασαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην πάσης τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ λύσει τοῦ μητροπολιτικοῦ αὐτῶν ζητήματος.

— *Ἀρσιεπισκοπὴ κληροδοτήμα.* — Ὁ πακρωτάτος μητροπολιτὴς Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντῆς ἤγγειλε δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἐκ Κοζάνης ὀφείμενος καὶ ἐν Βουδαπέστῃ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγκατεστημένος ὁμογενὴς Παύλος Χαρίτης, γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος αὐτοῦ, ἀποθανὼν ἐσχάτως, κατέλιπε διαθέτην, ἐν οὐγγρικῇ γλώσσῃ συνταχθεμένην, ἣς μεταφρασθεῖσα μεγάλην προζήνησιν συγκίνησιν τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Κοζάνης ἐπὶ τῇ ἱερᾷ ὄντως σκοπῇ, ἐκ τῶν μεγάλων ἀνὴρ ἐπέδειξε διὰ τῶν γεννησομένων αὐτοῦ κληροδοτημάτων. Κατὰ τὴν διαθέτην ταύτην, ἣς ἀντίγραφον ἐστάλη ἐνταῦθα, ὁ διαθέτης, μετὰ τὴν ἀπαρίσειον κλη-

ροδοτημάτων τινῶν ἀριεμένων ὑπὲρ συγγενῶν αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὑπολοίπου, ὅπερ ἀνομαζεῖται *αὐτῶν κληροδοτήμα*, τὰ δύο τέταρτα διατίθησιν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος Κοζάνης, ἐν τέταρτον ὑπὲρ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἑλλήνων σπουδαστῶν, καὶ ἐν τέταρτον ὑπὲρ τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ ὁμογενῶν σπουδαστῶν. Διὰ τοῦ ὑπὲρ τῆς κοινότητος διατιθεμένου ποσοῦ ὁ ἀείμνηστος διατάσσει ἵνα ἰδρυθῇ ἐν Κοζάνῃ τεχνολογικὴ ἢ ἐπαγγελματικὴ σχολή, τὸ δὲ τυχὼν περίσσιμον καὶ διατίθηται πρὸς ἀποκαταστάσιν ἀπόρων κορασίων καὶ εἰς ἀποστολὴν νέων εἴτε εἰς Ἀθήνας, εἴτε εἰς Εὐρώπην, πρὸς εὐρύσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν. Πᾶσαν δὲ τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ ἀείμνηστου Παύλου Χαρίτης θέλει καρποδοθῆαι μέχρι θανάτου αὐτῆς ἢ εὐγενεστάτῃ σύζυγος αὐτοῦ Σοφία Π. Χαρίστη, μὴ ἔχουσα δικαίωμα ἵνα λύσῃ τὰ κτήματα ἢ ἄλλως διαθέσῃ τὴν εὐρεθεῖσαν περιουσίαν. — Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, λαθοῦσα γνώσιν τῶν διὰ τῆς διαθέτης ταύτης ἐκδηλουμένων φιλοφρόνων καὶ φιλοπατρίδων αἰσθημάτων τοῦ μεγαθύμου ἀνδρός, ἐνέκρινεν ἵνα διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος ἐκφρασθῶσι τῇ χάριτι τοῦ ἀείμνηστου κ. Σοφίᾳ Π. Χαρίστη τὸ μὲν τὰ συλλυπητήρια ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ μεγάλου ἀνδρός αὐτῆς συζύγου, τὸ δὲ αἱ διάψυροι εὐχαί τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ φιλογενεστάτου ὁμογενοῦς, ὅστις καὶ πόρρω τῆς γενετικῆς διατελῶν οὐκ ἐπὶ λαθετο αὐτῆς.

— *Στέφης Ἐδοῦάρου Ζ'.* — Ἐπὶ τῇ στέφει τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Μ. Βρετανίας καὶ αυτοκράτορος τῶν Ἰνδιῶν Ἐδοῦάρου τοῦ Ζ', γενομένη τῷ παρελθόντι σαββάτῳ, ἐτελέσθη ὀδολογία ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ ναυδρίῳ τῆς ἐν Θεραπειῆς τοῦ Βοσπόρου ἀγγλικῆς πρεσβείας, ἐντολῇ δὲ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀ' πατριαρχικοῦ γραφείου κ. Ἰωάννης Δ. Ταυταλιδῆς διημερεύσαν τὰς ἐπὶ τῷ εὐσήμῳ γεγονότι τῆς στέφους πατριαρχικὰς εὐχτητικὰς προσήσεις τῇ Α. Ε. τῷ ἐπιτετραμένῳ τῆς πρεσβείας κ. Βούνης, ἐκφράσαντι τοὺς ἀποσταλμένους τοῦ οἴκου πατριάρχου τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ ταῖς πατριαρχικαῖς εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις. — Τῇ δευτέρᾳ δὲ ὁ ἐκ τῶν διερμηνέων τῆς πρεσβείας κ. Οἶγγ Μάρντις κατήλθεν εἰς Φανέρην πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, εἰς ὅν, ἐν τῷ ἰδίῳ κατὰ τὸ Βαρεχωῶριον οἴκῳ διαμένοντα, διεδίδασκε διὰ τοῦ Μ. πρωτοσυγκελλοῦ τὰς εὐχαριστίας τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως διὰ τὰς διαδικοσθεσίας εὐχὰς ἐπὶ τῇ στέφει τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους τῆς Μ. Βρετανίας.

— *Γραμματεία Μ. Πρωτοσυγκελλείας.* — Τοῦ γραμματέως τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλείας καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου ἱερολογ. διακόνου κ. Ἀνθίμου Ὁρραβίου ὑποβαλλόντος παραίτησιν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ ταύτης, τὸ Α. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, συνυθᾶ ἀποράει αὐτοῦ πρὸ μικροῦ ληθείης, κατὰ πρότασιν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὅπως, ἐν ἣ περιπτώσει ἤθελε ποτε κενωθῆ ἢ ἰσθίσι αὐτῆ, διορισθῆ ἐν αὐτῇ νομομαθῆς, διώρισεν ἐσχάτως τὸν ἐλλόγιμον διδάκτορα τοῦ δικαίου καὶ δικηγόρον κ. Ἀρμύδιον Δ. Χαμουδούπουλον ὑπολήψους καὶ συμπαθεῖων πολλῶν παρὰ τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ ἀπολαύοντα, ἀδελφὸν δὲ τοῦ ἐν Διαρβεικῇ βοηθοῦ τῆς νομαρχίας καὶ διαπρεποῦς λογίου κ. Μηνᾶ Δ. Χαμουδούπουλου, Μεγάλου βήτορος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἄλλοτε δ' ἀρχισυντάκτου τῆς α' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας. — Τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ διδάκτορ κ. Χαμουδούπουλος ἀναλαμβάνει ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς

σεπτεμβρίου, ὅτε ὁ ἱερολογ. κ. Ὁρφάνιδης ἀπέρχεται εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐξακολουθήσιν τῶν νομικῶν αὐτοῦ σπουδῶν.

— Ἐπεὶ τὰς Ἐξομοιωθίαι. — Ἐπίσκεψις τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἐξομίου, ἀντὶ τοῦ παραιτησάμενον τὴν θέσιν ταύτην πανερ. μητροπολίτου πρώην Δρυϊνουπόλεως κ. Γρηγορίου, διαορίσθη ὁ πανερ. μητροπολίτης πρώην Μελενίκου κ. Κωνσταντίνος. — Κατὰ τὴν σημερινὴν δικητικὴν αὐτοῦ συνεδρίαν, τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, συστάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου διώρισεν ἐπιτρόπους τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ τοὺς ἀξιότιμους κκ. Θεοδόσιον Κοσιμίδην, Πρόδρομον Ἰωσφιδῆν, Εὐστάθιον Ὁραϊόπουλον, Ἰορδάνην Ἀημιδῆν καὶ Βασίλειον Ἀτζεμόγλου. — Περὶ δὲ τῆς χρηματικῆς τοῦ ναοῦ περιουσίας, σπουδαίας οὖσης, τὸ Συμβούλιον ἐνέκρινεν ἤδη ὅπως ἐξ αὐτῆς, καταθεθειμένης παρὰ τῆ Τραπεζῆς Μιτυλήνης, μὴρ ἑλάττωσον ποσὴν λησθῆ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, χωρὶς ἐγκρίσεως καὶ ἀδείας τοῦ Συμβουλίου.

— Ἐφορία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. — Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ, ἐξ ἧς ἀπίσαν ὁ ἘΕ. Κ. Βαγιάνης ἐφέντης καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Μ. Σιφανῆς, τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἀνεκέρυξε τὴν ἐρίτωσον τραπέζην κ. Λεωνίδα Γ. Ζαφίρου ἐπίτιμον πρόδρον τῆς ἐφορείας τῆς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἀντὶ τοῦ μακαρίτου Παύλου Ζ. Στεφανόβικ.

— Ἐπίτειος ὀνόματος. — Πρὸς τοὺς σεβ. μητροπολίτας Δόρκων καὶ Παραμυθίας, ἀγοντας τῇ παρελθούσῃ δευτέρῃ τὴν ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τηλεγραφικῶς διεβίβασε τὰς προαρχίας αὐτοῦ, ὡς καὶ τοὺς ἐπίσης ἑορτάζουσι πανοσιολογητάτος Μ. πρωτοσυγγελλῶν, ἀρχιεπισκόπων τῶν Πατριαρχείων καὶ Μ. ἐκκλησιάρχῳ τῆς παρχίας αὐτοῦ ἐκείνου.

— Ἐπισκευαὶ τῶν Πατριαρχείων. — Χάριν τῶν ἐπισκευῶν τῶν Πατριαρχείων ἀπέστειλαν ὁ πανερ. μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντίνος λίρας ὀθμ. τρεῖς καὶ ἡ φιλότιμος κοινότης Ἀμισοῦ, τὸ δεύτερον, λίρας ὀθμ. δώδεκα, διὰ τοῦ περιοδεύοντος ἀνατοκροτῶ τῆς Ἐκκλ. Ἀλβανίας καὶ ἀπεσταλαμένου τῶν Πατριαρχείων κ. Β. Ἀρκανιδίου. Πρὸς τοὺτους ὁ κ. Ζήνων Χατζόπουλος ἱατρὸς λιρ. ὀθ. τρεῖς.

— Ἐπισκέψεις. — Τῇ κυριακῇ (28 λῆζαντος) ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχον ἐν Βαρεφοχωρίῳ ὁ ὁμογενὴς τραπέζης κ. Δημῶθ. Εὐγενίδης. — Τῇ τρίτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ὁ ἀπὸ ἐβδομάδος παρ' ἡμῶν διαμένων καθηγητὴς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἰέννης κ. Ἐρρικός Γέλτσερ, ὁ γνωστὸς ἐκδότης τοῦ Ἰουλίῳ Ἀφρικανῶν, τοῦ Γεωργίου Κυπρίου τῆς Βιογραφίας τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, καὶ τὸν αὐτὸν ὀνομαζόμενον τῶν πατέρων τῆς Α. Θ. Οἰκουμηνικῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Ὁ καθηγητὴς Γέλτσερ γινώσκει καλῶς τὴν ἑλληνικὴν, ἀσπλοῦται δ' εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν ἐδοκιματώτατα, καὶ κυρίως εἰς τὰς αὐτὰς προκαθεδρίας, τὰ παρ' ἡμῶν κοινότερον λεγόμενα αὐτοαρχαίματα, ὧν παρασκευάζει κριτικὴν ἐκδόσιν.

— Ἀρίεις. — Ἀρίετο εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ αἰδισιμώτατος πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἄγγελος Παρβάνης, προϊστάμενος τῆς ἐν Ὁδησσῷ ἑλληνικῆς κοινότητος.

— Τῆς Α. Θ. Π. ὁ ἐνταῦθα προσβεβυτῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτου ἐπανακάμψαντος προχθὲς αἰσίως, μετὰ τρίμηνον ἀπουσίας, εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ προαρχίας διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγγελλοῦ κ. Καλλινίου.

— Γενέθλια βασιλέως Ἀλεξάνδρου. — Σήμερον ὁ Μ. Πρωτοσυγγελλος κ. Καλλινίου ἐν συνοδείᾳ τοῦ διεθυντοῦ τοῦ Ἀ' πατριαρχ. γραφεῖο κ. Ι. Ταυταλίδου μεταβάτης εἰς τὴν σεβερικὴν πρεσβείαν τὸ μὲν παρῆσαν εἰς τὴν δεξολογίαν, τὸ δὲ ζηρημένευσαν τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς τῆ Α. Θ. Π. τῆς πρεσβευτῆ στρατηγῷ κ. Σάββῳ Γκρούιτς ἐπὶ τῇ ἀγομένῃ ἑορτῇ τῶν γενεθλίων τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας Ἀλεξάνδρου.

— Ἀναχωρήσεις. — Ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Κασάρειαν ὁ πανοσιολογ. ἱερομόναχος κ. Θεόφιλος Πασχαλίδης, βοηθὸς τοῦ ὑποδευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σεμναρίου Πετροπόλεως. — Ἐπίσης ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ σεμναρίου τούτου κ. Ἰω. Σοκολῶφ, μετὰ λιπαρὴν μελέτην ἑλληνικῶν κωδίκων, ἀνεχώρησεν εἰς Ἅγιον Ὅρος, ἐπὶ σκοπῷ μελετῶν ὁμοίων, κέντρον ἔχουσῶν τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἀνατολῇ ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας καθ' ἑλλην. τὴν 10' ἑκατοσταετηρίδα. — Ὁσαύτως ἀπῆλθον, ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς ἰδίας ἐν Ἅγίῳ Ὄρει μονᾶς, ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Στέφανος Παντοκρατορινὸς, καὶ ὁ χάριν ὑπέθεσεν τῆς ἱεραῦ αὐτοῦ μετανοίας ἐπὶ πολὺ παρ' ἡμῶν διαμενέων ὁσιολογ. μοναχῶν κ. Χαλαλάμπης Διονυσιάτης, πρώην ἐπίτροπος τοῦ Ἅγίου Ὄρους ἐνταῦθα.

— Ἐθνικὸν νοσοκομεῖον. — Ὁ πρὸ ἐβδομάδος τὸ ζῆν ἐκμετρήσας ὑποστράτηγος ἱατρὸς Ἀριστείδης πασῶς Ζώτος ἐκληροδότησε διὰ διαθήκης αὐτοῦ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Νοσοκομεῖον λίρας τουρκικὰς 100.

— Ἐνθεοτικὸν δωρεῖ. — (Σάμος). Ἡ Α. Ἰ. Π. ὁ ἡγεμὸν τῆς Σάμου Ἀλεξάνδρος βέης Μαυρογενῆς ἐδωρήσατο τῇ ἱερᾷ μονῇ τῆς Ζωδόχοῦ πηγῆς τετρακισχίλια εὐράκια, χρησιμεύοντα πρὸς διαχέτευσιν ὕδατος εἰς τὴν μονὴν ταύτην ἀφθονοῦ ἐκ πηγῆς εὐρισκομένης εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν. — (Κυθωνίαι). Ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθανὼν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ δημοτελῶς ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης κοινότητος κηδευθεὶς Ἰωάννης Μαλελλῆς ἐκληροδότησε διὰ διαθήκης εἰς τὰς σχολὰς τῆς κοινότητος 500 λίρας, ἐπ' ὅφω καταρτισμῷ πλουσίας οργανοθήκης, καθὼς καὶ ὁκτώ συναφῆ καταστήματα, κείμενα ἐν τῇ κεντρικῇ τῆς πόλεως ταύτης ἀγορᾷ, 200 δὲ λίρας εἰς τὸ νοσοκομεῖον Κυθωνίων καὶ μικρότερα τινα ποσὰ εἰς σχολεῖα γαιοικῶν χωριῶν. — (Μεγίστη = Καστελλόριζον). Οἱ ἐκ Μεγίστης νήσου (Καστελλοριζοῦ) τῆς ἐπαρχίας Πισιδίας ἐν Καίρῳ διαμενοντες ἀπέστειλαν δωρεὰν εἰς τὸν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν νεόδημιτον ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου λίρας ἀγγλικὰς 112, πρῶτον ἐράων γενόμενον μεταξὺ τῶν ἐν Καίρῳ ὁμογενῶν.

— Ἀριστείδης πασῶς Ζώτος. — Μετὰ ὀλίψεως ἀναγράφον τὸν ἐν ἡλικίᾳ 68 ἐτῶν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου ἱατροῦ Ἀριστείδου πασῶς Ζώτου, ἀνδρὸς διαπρεπῆ καταλαβόντος θέσιν ἐν τῇ ἡμετέρῃ κοινωνίᾳ, ἐπιστήμονος ἐγκρίτου, τιμηθέντος ὑπὸ τῆς αὐτοκρ. κυβερνήσεως, ἧ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπηρετήσεν. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ μακαρίτου, χρηματίσσαντος καὶ μίλλους εθνικῶν τιμῶν συνελεύσεων, ἐξεπροσωπήθη διὰ τοῦ ἱερολογ. δευτερεύοντος κ. Παρβανίου κατὰ τὴν κηδείαν, γενομένην ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Χάλκῃ, καθ' ἣν προεξίρχεν ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Ἀλεξάνδρος, σὺν τῷ πανερ. μητροπολίτῃ πρώην Μελενίκου κ. Κωνσταντίνῳ καὶ τῷ θεοφιλ. ἐπισκόπῳ Παμφίλῳ κ. Μελετηρῷ

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀνεγνώσθη γράμμα τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως κ. Δαμιανοῦ συγγαίροντος τῇ Α. Θ. Π. τῶν οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ ὑψηλοῦ αυτοκρατορικοῦ βερατίου τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ. — Ὁμοίως ἀνεγνώσθη καὶ ἕτερον γράμμα τῆς Α. Σ. Μ. τοῦ πατριάρχου κ. Δαμιανοῦ δηλοῦντος ὅτι ἀποδίδεται καὶ ἐπιδοκιμαεῖ πληρέστατα τὰ πρό τινος διαβιβασθέντα αὐτῶν σχετικὰ πρὸς τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἧτοι περὶ ἀποστολῆς ἐξ ἀρχιερέων, τριῶν τοῦ οἴκου. Ἐθρόνου καὶ τριῶν τοῦ πατρ. ἠθρόνου τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἐκκλησία Κύπρου.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τρίτης ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ τοῦ προεδρεύοντος τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου σεβασμ. μητροπολίτου Κυρηνείας κ. Κυρίλλου, ἔχουσα ἐπισυνημμένως ἀντίγραφον νομοσχεδίου τῆς μερίδος τοῦ μητροπολίτου Κιτίου ὑποβληθέντος τῶν Ἐξ. ἄγγλω ἐν Κύπρῳ ἀρμολογῆ. Διὰ τοῦ νομοθετήματος ἡ πρὸς τὸν μητρολίτην Κιτίου μερὶς ἀπεπειράθη νὰ καταδείξῃ ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν σέπτων δικητῶν περὶ ἀποστολῆς εἰς Κύπρον ἀρχιερέων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πατριαρχικῶν ἠθρόνων καὶ σχηματισμοῦ οὗτου κανονικοῦ δικαστηρίου πρὸς ἐκδίκασιν τοῦ μητροπολίτου οὗτου διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ διατυπωμένη κατηγορίαν θίγει τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν οὐδαμῶς εἶδει νὰ ἐρχομένη. Ἄλλ' ἡ ὑπὲρ τὴν προεδρίαν τοῦ μητροπολίτου Κυρηνείας διατελοῦσα σύνοδος, συντάξασα ἀνάρσεις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νομοσχεδίου, ὑπέβαλε τῇ Α. Ἐξ. τῶν ἀρμολογῶν, καταδεικνύσα ὅπως τοῖς ἀντιθέτως, ἧτοι ὅτι οὐ μόνον οὐδαμῶς θίγεται τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅτι ἡ λύσις τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος ἐξήρηται ἐκ τῆς ἰακρίβους ρηματοκρίσεως τῶν ἀπορᾶτων τῶν σεπτῶν δικητῶν. — Ἡ ἱερὰ Σύνοδος τοῦ πατριαρχ. Οἰκουμενικοῦ Ἐθρόνου, ἐπιδοκιμασασα τὰς πρὸς ἀνάρσεις τοῦ κηριακοῦ νομοθετήματος σκέψεις καὶ γνώμης τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Κυρηνείας ἱερᾶς συνόδου, ἐνέκρινεν ἅμα ὅπως ἀνακρινοῦσιν αὐταὶ καὶ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν τῶν Ἱεροσολύμων διὰ τὰ περαιτέρω.

Ῥωσικὴ Ἐκκλησία.

— Ἐπέτειος ὀνόματος τοῦ μητροπολίτου Πετροπόλεως. — Εἰ καὶ ἀπὸ χρόνου τινὸς ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Πετροπόλεως καὶ Λαδόνας κ. Ἀντωνίου ἀποδημῆ, ἐν οὗταις ἡ ἐπέτειος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἀγομένη τῇ 10 Ἰουνίου, πανηγυρικῶς ἐορτάσθη ἐν Πετροπόλει. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτήν, ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῦ τοῦ Καζάν τελεσθεῖσας ἐπὶ τούτῳ λειτουργίας καὶ δοξολογίας, προσέτη ὁ πανερ. ἐπίσκοπος Νάρβας κ. Ἰνοκέντιος, ἐν δὲ τῷ ἰδιαιτέρῳ τοῦ μητροπολίτου ναῦ ὁ πανερ. ἐπίσκοπος Ἰαμβούργου κ. Σέργιος, πρύτασις τῆς Θεολογ. ἀκαδημίας Πετροπόλεως, καὶ ἐν τῷ ναῦ τῆς μονῆς ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νεύσκη ὁ πανερ. ἐπίσκοπος Γιάδου κ. Κωνσταντῖνος. — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Πετροπόλεως

εὐρίσκειται, χάριν λουτρῶν, ἐν Καυκάσῳ, ὁπόθεν μεταθήσεται εἰς Κριμαίαν, κατὰ συμβουλήν ἱατρικὴν, περὶ τὰ μέσα δὲ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἐπανακάμπτει εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ ρωσικοῦ κράτους.

— Ἐξ ἀνατοκρίσεως τοῦ κ. Ι. Σοκολόφ, ἐκδοθείσης ἐν τῷ τῆς 20 ἰουλίου 1902 (ἀριθμ. 29) φύλλῳ τῶν Ἐκκλ. Εἰδησεων τῆς Πετροπόλεως, ἐπισήμου ὄργανου τῆς Ρωσικῆς Συνόδου, παραλαμβάνομεν τὸ ἐξῆς, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐκταῦθα ἐπίσκεψιν τοῦ ρώσου καθηγητοῦ :

«Ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης, ἀναγνοῦσα τὴν ὑποβληθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ ἐπιστολὴν τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Πετροπόλεως κ. Ἀντωνίου, διηρώτησε περὶ τῆς υγιείας αὐτοῦ καὶ ἐξέφρασε τὴν ζωηρὰν αὐτοῦ χαρὰν ἐπὶ τῇ λήψει τοῦ πλήρους ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἀδελφικοῦ γράμματός τοῦ πρωθεράρχου τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Ἦν προαιτέρω ὁμιλίᾳ ἡμῶν διεξήχθη ἐν γλώσσῃ ἑλληνικῇ καὶ ἐν μέρει ἐν ρωσικῇ, ἧτις τυγχάνει γνωστὴ τῇ Αὐτοῦ Παναγιότητι. Ποιησάμενος δὲ λόγον περὶ τῆς συγχρόνου καταστάσεως τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐποίησατο παρατηρήσεις τινας ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν τύχην αὐτῆς, τὴν κατάστασιν τῆς παιδείας καὶ τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα. Οἱ λόγοι τοῦ ἱεράρχου ἀπέπνεον πατρικὴν εὐμένειαν, ἦσαν πλήρεις σοφῆς φροντίδος καὶ διεκρίνουσαν ἐπὶ ἐκτάτῳ ἐμβριθεῖα καὶ θαυμαστῇ ἀπλότητι. Αἰὶν δικαίως ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης θεωρεῖται ὡς διαπρεπέστατος ῥήτωρ. Οἱ λόγοι αὐτοῦ εἶναι τόσον πειστικοί, ὥστε ἐπιδρῶσιν ἀκατακκῆτως ἐπὶ τῶν ἀκροατῶν, τοὺς πάντας προσελκύοντες. Ἡ αὐστηρότης δὲ τοῦ βίου, ἡ ἀπλότης τῆς συμπεριφορᾶς, ἡ εὐγένεια τῶν πεσθηθῶσαν, ἡ γενικὴ δραστηριότης, καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν παιδείαν ἀπὸ πολλοῦ ᾗδη ἐπεσπάρσαντο αὐτῷ τὴν γενικὴν πάντων τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἀγάπην καὶ τὴν σεβασμίαν.»

Ὁρθόδοξος ἱεραποστολὴ ἐν Κορέᾳ.

Ἐκτὸς τῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Σινικῇ Ρωσικῶν Ἱεραποστολῶν, ὧν τὰς φιλοχρίστους ἐνεργείας ἐγνωρίσαμεν ᾗδη τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις, ὑπάρχει καθιδρυμένη καὶ ἐν Κορέᾳ τιαυτή. Ἡ ἀποστολὴ (mission) αὕτη ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς ἀρχιμανθρίτου, ἐνὸς διακόνου, καὶ ἐνὸς ἱεροψάλτου, τὴν ἔβραν ἐν Σεούλῃ ἔχουσα. Αἱ πρῶται προσπάθειαι τῆς ἱεραποστολῆς κυρίως ἀπέβλεπον εἰς ἀνέγερσιν ναοῦ, ταχέως ἐγκατασταθέντος ἐν αὐτῇ τῇ οἰκοδομῇ τῆς ἐν Κορέᾳ ρωσικῆς αυτοκρατορικῆς πρεσβείας· ἡ χωρητικότης τοῦ ναοῦ ὑπελογίσθη, τὸ γε νῦν, δὲ ὀδοιπόρητα ἀνθρώπου, ὑπ' ὅσιν ληρθέντος ὅτι κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ναοῦ τὸ ὅλον τῶν κορεατῶν ὀρθόδοξων ἀνίρρητο μῆλις εἰς πενήτην.

Ἐκ τῆς ἐκδοθείσης πρό τινος ἐκθέσεως περὶ τῆς ἱεραποστολῆς ταύτης μανθάνομεν ὅτι πευθὴν τις κορεατικῆς ἐφημερίδος, ἀναγγελλας ἐν τῷ φύλλῳ αὐτοῦ ὅτι ὁ ρώσος ἱεραπόστολος θέλει δῶκεν ἀνὰ δέκα δολλάρια ἐκάστῳ βαπτιστέῳ κορεάτῃ, πολλὰ πράγματα παρέσχεν εἰς τὴν ἱεραποστολὴν, πληθεὺς δὲ ἱθαγενῶν, ἐδὲ τούτων ἡ ἐκείνων τῶν λόγων ἤρξατο συρρῶν. Τούτων οὐ πλείστα, διαφευρομένως ἰδόντας τὰς περὶ χρηματικῶν δωρεῶν προσδοκίας, ἐπαύσαντο τῶν παρὰ τῷ ἀρχιμανθρίτῳ συνεχῶν ἐπισκέψεων· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ μετὰ ζήλου παρηκολούθησαν τὰς κατηχητικὰς ὁμιλίαις καὶ ἐδίδαντο τὸν χριστιανισμόν.

Ἰπὲρ τῶν ἰθαγενῶν κορατιῶν μετεφράσθη εἰς τὴν κορατικὴν τὸ Ὁρολόγιον, ἡ Τάξις τοῦ βαπτίσματος τῶν ἐθνικῶν, καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ὁμολογία. — Παρὰ τῇ Ἱεραποστολῇ ἰδρῆθ' ἦδη Σχολὴ ρωσικὴ, ἐν ἧ' 50 ἰθαγενεῖς, ἀπὸ 16—30 ἐτῶν, διδάσκονται. Καθ' ἐκάστην ἡ Ἱεραποστολὴ εὐρύνει τὸν κύκλον τῶν ἐπιτηθειῶν αὐτῆς καὶ ἀξιώνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ποθούτων νὰ προσθῶσιν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν.

ἹΕκκλησία Ἀθῆσωνίας.

Περὶ τῆς ἐν Πετρούπολει ἀφίξεως καὶ ὑπόδοξής τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀθῆσωνίας κ. Ματθαίου παραλαμβάνομεν ἐκ τοῦ ρωσικοῦ «Νέου Χρόνου» τὰ ἑξῆς:

Τῇ 25 ἰουνίου ἀρίκτετο εἰς Πετρούπολιν ἡ ἑκτακτος πρεσβεία ἡ παρὰ τοῦ αυτοκράτορος τῆς Ἀθῆσωνίας Μενελικ τοῦ Α'. Τῆς πρεσβείας προΐσταται ὁ μητροπολίτης τῆς ἀθῆσωνικῆς Ἐκκλησίας κ. Ματθαῖος, πρόσωπον ἐγγύτατον τοῦ ἀθῆσωνοῦ αυτοκράτορος καὶ ἀπολαῦον τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ ἐμπιστοσύνης. Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ματθαῖος, ἔσπεψε τὸν αυτοκράτορα Μενελικ κατὰ τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀθῆσωνικὸν θρόνον. Μετὰ καὶ τοῦ μητροπολίτου τὴν πρεσβείαν ἀπαρτίζουσιν ὁ διευθύνων τὰς μητροπολιτικὰς ὑποθέσεις ἀρχιεπίσκοπος Βλάττα Βούλλα, ὁ ταμίαις Ἰωσήφ, ὁ διεμνηνεύς ἀρχὴ Ἀντώνιος Ναχιλ καὶ ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ συγκαταμένη ἐκ πέντε ἀνθρώπων.

Πρὸς προὔπανθην τῶν μητροπολίτου Ματθαίου μετέβησαν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὁ διευθύνων τὴν ἐπαρχίαν Πετρούπολεως θεολογίστατος ἐπίσκοπος Νάρβας Ἰννοκέντιος, συνοδεύομενος ὑπὸ τοῦ τοποτηροῦ τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀρσένιου καὶ ἑτέρων σεβαστῶν προσώπων, ὁ νεωστὶ διορισθεὶς εἰς Ἀθῆσωνίαν πρόεδρος πρεσβευτῆς καὶ σύμβουλος τοῦ κράτους ἐν ἐνεργείᾳ Κ. Ν. Αἰσίν, ὁ ἐκτελούς τῆς διοικήσεως Πετρούπολεως Β. Ε. Φορ καὶ ἄλλοι.

Ἡ Α. Ε. ὁ κ. Αἰσίν πρῶτος προσηύνησε τὸν μητροπολίτην καὶ εἶτα ὁ θεολογίστα ἐπίσκοπος Νάρβας κ. Ἰννοκέντιος διὰ τῆς ἑξῆς προσολαλίαις:

«Προσχαροῦν τὴν Ἰμετέραν Πανερότητα ἐκ προσώπου τῆς ρωσικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀφίξει εἰς τὴν καθέδραν τοῦ κυριάρχου ἡμῶν τοῦ εὐσεβεστάτου αυτοκράτορος Νικολάου τοῦ Β' καὶ τὴν ἔδραν τῆς ἀγιωτάτης δικούσης Συνόδου τῆς ρωσικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εὐλικρινῶς χαίρομεν βλέποντες τὴν Ἰμετέραν Πανερότητα ἐν μέσῳ ἡμῶν».

Ἐκ μέρους τῆς πόλεως ὁ κ. Ταράσωβ, βοηθὸς τοῦ δημάρχου, προσήγγικε τῷ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ ἄρτον καὶ ἄλας ἐπὶ ὠραίου ἐπικεχρυσωμένου δίσκου.

Κατόπιν ὁ ἀθῆσωνὸς μητροπολίτης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐξουχιάτου κ. Αἰσίν, μετέβη ἐν ἀνοικτῇ ἀμάξῃ τῆς ἀδελφῆς εἰς τὸ Μέγα Ἐνοδογετον, ἔνθα εἶχον ἐτοιμασθῆ ἑορτάσια δι' αὐτὸν καὶ τὴν συνοδίαν.

Τῇ 27 ἰουνίου ὁ ἀθῆσωνὸς ἱεράρχης μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ βαθυμύχου τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν Β. Α. Τσιμερζήν, ἐπισκέψατο τὸν αυτοκρατορικὸν ἐπιτρόπον παρὰ τῇ ἀγιωτάτῃ Συνόδῳ Κ. Π. Ποπεδονώστσεφ καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ Δ. Κ. Σάβλερ, καὶ τοὺς ὑπουργοὺς καὶ ἄλλα ἔξοχα πρόσωπα. — Τῇ δὲ 28 ἰουνίου ὁ Κ. Ποπεδονώστσεφ καὶ ὁ κ. Σάβλερ ἀπέδσαν τῷ κ. Ματθαίῳ τὰς ἐπισκέψεις. Τῷ σαββάτῳ 29 ἰουνίου ἡ ἀθῆσωνικαὴ πρεσβεία παρίστατο ἐν τῇ ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ ὁσίου Ἰσαακίου λειτουργίᾳ, ἣν ἔνεκα τῆς ἑορτῆς τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐτέλεσεν ὁ ἐπίσκοπος Νάρβας κ. Ἰννοκέντιος.

Τῇ 29 ἰουνίου ὁ ἀθῆσωνὸς μητροπολίτης μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ μετέβη εἰς τὸ θερινὸν ἀνάκτορον τοῦ αυτοκράτορος, τὸ Πέτερσχωφ. Ἐνταῦθα ὁ ἀρχιεπιτελάρχης κόμης Γένδρακωφ εἰσήγαγε τὸν ἑκτακτον ἀπεσταλμένον τῆς Ἀθῆσωνίας μητροπολίτην Ματθαῖον εἰς τὰ ἀνακτορικὴν γραφεῖον, ἔνθα εὐρίσκοντο αἱ Α. Α. Μ. Μ. ὁ αυτοκράτωρ καὶ ἡ αυτοκράτειρα Ἀλεξάνδρα Θεοδωροβνα. Ὁ μητροπολίτης, προσκυνήσας ταπεινῶς, προσεφώνησε τὰς Α. Α. Μ. Μ., μεθ' ὃ ὁ αυτοκράτωρ ἠσπάσθη τὸν σταυρὸν, ἐν ἑκράτει ὁ ἀθῆσωνὸς μητροπολίτης, ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὴν ἰδιόχειρον ἐπιστολὴν τοῦ τῆς Ἀθῆσωνίας αυτοκράτορος καὶ ἤξισε τὸν ἀπεσταλμένον εὐμενῶν λέξεων. Μεθ' ὃ οὗτος ἐξαίτησεν τὴν ἀδειαν παρουσίας τοῦ μετ' αὐτοῦ, οἵτινες ἐδαριαῶς προσεκίνησαν τῷ αυτοκρατορικῷ ζεύγῳ, ἐχρησιζομέντες ἐπὶ τῇ μεγάλῃ τιμῇ τῇ γενομένῃ αὐτοῦ παρὰ τοῦ μονάρχου τοῦ ρωσικοῦ κράτους καὶ τῆς σεπτοτάτης συζύγου αὐτοῦ. Μετὰ τινος ἄλλου φιλόφρονος λόγου τὸ μὲν αυτοκρατορικὸν ζεύγος μετέβη εἰς τὰ οἰκία δώματα, τῇ δὲ πρεσβείᾳ προσηγήθησαν ἀναψυκτικὰ.

Τῇ 30 ἰουνίου ὁ ἀθῆσωνὸς ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ καὶ ἄλλων λογάδων ρώσων μετέβησαν εἰς τὴν Λαύραν τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Νεύσχη. Τὴν θείαν λειτουργίαν ἐπέτελεσεν ἐν τῷ ναῷ ὁ πανερωτάτος ἀρχιεπίσκοπος Χαροκόβας καὶ Ἀχτύρης κ. Φλαδιανὸς μετὰ τῶν ἐπισκόπων Σεργίου Ἰαμβούργου, πρυτάνεως τῆς ἐν Πετρούπολει Θεολογικῆς Ἀκαδημίας καὶ Κωνσταντίνου Γούδου.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν ὁ ἀθῆσωνὸς ἱεράρχης ἐπέθεώρησε τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Λαύρας, ἠσπάσατο τὰ εἴματα καὶ εἶτα ἐν μέσῳ πυκνοῦ πλήθους λαοῦ, μετέβη εἰς τὰ οἰκίσματα τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Πετρούπολεως κ. Ἀντωνίου, ἔνθα τῷ ὑψηλῷ ζῆμῳ παρετέθη τράπεζα. Ἐν καιρῷ δὲ ταύτης ὁ χορὸς τῶν μητροπολιτικῶν ψαλτῶν ἐπέτελεσεν ἱεράς τινος συμφωνίας ἀπηγγελλῆσαν δὲ καὶ πολλὰ προσολαλίαι. Ὁ ἀθῆσωνὸς μητροπολίτης συνδιελέγετο ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἀθῆσωνιστὴν, ὅτε ἐκ μὲν τοῦ ἀραβικοῦ διηρμήνευσεν ὁ κ. Τσιμερζήν, ἐκ δὲ τοῦ ἀθῆσωνικοῦ ὁ κ. Σάσων. Περὶ τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἱεραουργίας τοῦ λόγου γενομένου, ὁ ἀθῆσωνὸς ἀρχιεπίσκοπος ἐξεφράσθη οὕτω:

«Ἡ θεοσπεία μελωδία τῆς ἱμετέρας μουσικῆς, εἰσδύουσα εἰς τὴν ψυχὴν, ἀφίνει θαυμασίας ἐντυπώσεις, ἡ δὲ ἐπιτελεῖσι τῆς ἱεροτελεστίας προκαλεῖ μέγαν πρὸς προσευχὴν πόθον. Ἀρρήτως εἰμὶ εὐτυχὴς ἰδὼν ταῦτα πάντα· οὐκ ἔχω λέξει πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἀγαθῶν ἐντυπώσεων, ὡς ἐδοκίμασα ἐν καιρῷ ταύτης τῆς ἱεραουργίας καὶ ἄσμενος λίαν ἀνακινῶμαι περὶ πάντων τῶν Α. Μ. τῶν αυτοκράτορι Μενελικ καὶ τῆς ἀθῆσωνικῆς λαῶν, πρὸς δὲ διαθεσάσμενος καὶ περὶ τῆς θερμῆς ὑπόδοξής, τῆς γενομένης μοι ὑπὸ τῶν ὁμοδόξων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν».

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ — ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Γ'.

ΥΠΟ Κ. Π. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

Εἰβίβησαν οἱ παρ' ἡμῖν συγγραφεῖς, προκειμένου περὶ ἐκδόσεως τῶν ἔργων αὐτῶν, νὰ θαναίζονται τὰ τῆς φιλοκάλου ἐκτυπώσεως ἐκ τοῦ ταπεινοῦ τῆς φιλοκαλίας τῶν παρ' ἡμῖν τυπογραφῶν, εἰβίβησαν δὲ καὶ οἱ τυπογράφοι νὰ τηρῶν ἀπαρεγκλίτως ἐν σὺ-

στημα έκτυπώσεως ἀναλλοίωτον καὶ ἐν πρόγραμμά τυπογραφικῆς φιλοκαλίας σπάτινον πως. Οὕτως, ἀμφότεροι τὰς ἑλλείψεις ἀλλήλων ἀνεχόμενοι, ἐχώρουν μίαν πρὸ τινος, προκειμένου περὶ έκτυπώσεως βιβλίων.

Τὴν σχολικὴν τάτην ὁδὸν πρὸς ἐκδοσιν ἔργων ὡς ἐκ συνθήματος ἐγκατέλιπον εἰς νεκρὸς φιλότιμος καὶ φιλόκαλος συγγραφεὺς, καὶ εἰς φιλοκάλων αἰσθημάτων ἐμπεροσόμενος τυπογράφος. Ἐταμον νῦν ἀμφότεροι νέαν ὁδὸν καὶ πολλὰ ὀφείλεται αὐτοῖς ἔπεινος. Ἀρπνίζουσιν ἡμᾶς, καὶ πρέχουσιν ὁδηγοῦς καὶ κάτοπτρον φιλοκαλωτέρης τούτουθεν τυπογραφικῆς ἐκδόσεως, συμφώνως πρὸς τὰς ἀπειτήσεις καὶ τὴν πρόσδοτον τοῦ αἰῶνος.

Ὅτι, ὁ ἐπὶ ἐμῶν φιλοκαλῆς δικρινόμενος συγγραφεὺς ἀπήτησε, τοῦτο ὁ πρὸς φιλοκαλίαν πράγματι ὀργῶν καὶ ἀρειδῆς δεικνύμενος τυπογράφος ἀνεπλήρωσε.

Τὸ πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱστορικαὶ σελίδες — Ἰωακείμ ὁ Γ'» ἠγγελλόμενον πόνημα τοῦ περιπόνου Κ. Κωνσταντίνου Σπανοῦδη ἐξεδόθη ἄρτι εὐσταλές, κόσμιον καὶ κομψόν, ἐκ τῶν τυπογραφικῶν καταστημάτων τῶν κ. ἀδελφῶν Γερζάδων.

Ἐν τῷ πονήματι τούτῳ πράγματι παρέχεται μάθημα φιλοκαλίας πρὸς πάσας τὰς τάξεις τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας καὶ ὑπομνήσκειται ὅτι ἐπὶ ἱκανὸς ἐπὶν περιόδους στέργοντες, εἰς τὰ παρόντα, ὀφείλομεν ἢ δὴ νὰ ζητώμεν τὰ βελτίω καὶ ἐπιβλέπεται ἡμῖν ὅπως ἀποδιόντες τὴν πρέπουσαν ἐτίμησιν, μὴ φρινωμεθα φριδωλοὶ φιλοκαλοῦντες μετ' εὐτελείας.

Αἱ ἱστορικαὶ αὐταὶ σελίδες τοῦ κ. Κ. Σπανοῦδη ἱστορικῆν τῆ ἀληθείαν θὰ καταλάβωσι σελίδα, ἀνεμριβῶλος δὲ τὴν πρώτην, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς παρ' ἡμῖν ἀναπτύξεως τῆς τυπογραφικῆς τέχνης. Τὸ πόνημα τοῦτο δὲν ἐπικινεῖται διὰ τοῦ καλέμου, τιμᾶται καὶ ἐκτιμᾶται διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἡ πληθὺς τῶν ἀριστων εἰκόνων, δι' ὧν κοσμεῖται, τὰ εὐσταλῆ καὶ ἀνεπηρέστα εἰσέτι ὑπὸ τῆς λαβίδος τοῦ στοιχειοθέτου στοιχείου, δι' ὧν εἶναι ἐκτετυπωμένον, ἡ ἐκλεκτὴ τοῦ χάρτου ποιότης, καὶ ἐν γένει ἡ ἐπιμελεμένη καὶ ἡ ἐκ τοῦ πρώτου τούτου ἐλληνοικίου πονήματες — ἀναπόδρατος δὲ καὶ στερεότυπος ἐν παντὶ σχεδὸν ἄλλῳ πονήματι — ἑλλείπουσα σελὶς παρορμαμάτων, καθιστῶσι τὸ ἔργον ἄξιον ἐνθέρμου ὑποδοχῆς. Εἰς τὰς ἐπικτήτους δὲ ταύτας ἀρετάς τοῦ συγγραμματος, ὅποταν σκερθῆ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τέλους θὰ ἐνδιατρίψῃ καὶ θὰ ἐντροφήσῃ περὶ θέμα ἐνδιαφέρον καὶ ἐπαγωγόν, περὶ ἱστορικὰς σελίδας ἀφορώσας τὸν σεπτὸν ἡμῶν πρωθυεράρχην Ἰωακείμ τὸν Γ' καὶ γερχομένης δι' ὕρου γλαφυροῦ καὶ ἀπερίττου καὶ ἐκτιβείσας ἀτὰ γεγονότα, ἀτινα ἐκ προνοίας πάντως συντελεσθέντα, ἐπέφρανον ὀριστικῶς τὸ ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου ποθοῦμενον ἀπο-

τέλεσμα, τὴν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν δηλονότι θρόνον ἐπάνοθον τοῦ λαοποθήτου πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' καθ' ἃ προλογιζόμενος ὁ συγγραφεὺς λέγει, ὅταν, λέγομεν, σκερθῆ ὅτι θὰ ἐνασχληθῆ περὶ τοιοῦτον θέμα, τότε ἡ κτῆσις τοιοῦτου πονήματος ἀποβαίνει ἀπαρχίτητος διὰ πάντα.

Τοῦ χώρου τοῦ ἡμετέρου φύλλου μὴ ἐπιτρέποντος ἡμῖν βιβλιοκρισίαν λεπτομερεστέραν, καταλλογόμενον ἀπονέμοντες ὀφειλομένους ἐπαίνους τῷ φιλοκαλῶ καὶ ἀκαμάτῳ συγγραφεὶ, προκίζοντι τὴν κοινωνίαν δι' ἔργου τοσοῦτον ἀνυσίμου καὶ πρωτοτύπου παρ' ἡμῖν φιλοκαλίας τυπογραφικῆς.

Τὸ πόνημα ἀριερωται τῇ μακαρίᾳ ψυχῇ τοῦ ζοιθίμου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γεωργίου Ζερζέρη, μέρι δὲ ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τὴν λαμπρὰν εἰκόνα τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἴκου. πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'.

I. B.

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Χρῆστος Σάββας, ὀπῆκος ὀθωμανός, τῶς μὲν κούρεος καὶ κάτοικος Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον δευτέραν καὶ ὄραν 8 εὐρωπαιστὶ πρὸ μεσημέρας μετὰ παρελευσιν τριάκοντα καὶ μίξις ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐρημεριδῶν δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφρασθῆ, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διορισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείois πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Ἀννίκας Χρῆστου Σάββα, τὸ γένος Δημητρίου Βασκουδάκη, ὀπῆκος ὀθωμανός, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, κατοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως (ὀδὸς Σαμαντζή) ἐπὶ διαζεύξει. Προσεπιθλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφρασθῆ κατὰ τὴν ὡς ἀνω ὀριζομένην δικάσιμον ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆ περὶ διαζυγίου θεωρηθῆσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιουθῆσεται κατὰ συνέταξιν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδοδιόμενων φύλλων α' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ α' Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 21 ἰουνίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρῶν Δρυινοῦπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ γραμματεῦς

1

Ἰεροδ. ἹΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΩΓΑΙΔΗΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Συμπληρουμένης περὶ τὰ τέλη τοῦ προσεχους μηνός τῆς έκτυπώσεως τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς» συγγραμματος μου, παρακαλοῦνται οἱ ἔχοντες εἰσέτι Ἀγγελίας νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν ἐπιστροφήν αὐτῶν.

Ἐν Φαναρίῳ τῇ 1 αὐγούστου 1902.

Γ. Γ. Παπαδόπουλος

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 32

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ἄλλον τὸ ὄθωμαν. κερτὸς μετζίτια ἀργ. 8

διὰ τὸν κατώτερον κληρὸν καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3

ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ 25

Ἡ σύνδρομὴ προκαταβάλλεται

ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ (πρόεδρος)

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)

† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ δυνάστης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁρθοδοξία καὶ παλαιοκαθολικισμός—Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ἀρμονικὴ πολυφωνία—Ἡ ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή—Βασιρικαὶ στεφηφορταί—Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Κοινωνοποιήσεις—Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ*

Ἐξ ἐπιστολῆς ἑλλήνου ὀρθοδόξου θεολόγου μανθάνομεν ὅτι προσκληθεὶς εἰς τὸ συγκροτηθῆσόν ἐν Βόννῃ συνέδριον τῶν παλαιοκαθολικῶν ἐκόσπει νὰ μεταβῆ ἵνα λάβῃ μέρος εἰς αὐτό, ἐλπίζων ὅτι λόγος ἔσται πάντως ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ περὶ ἐνώσεως. Ἐν τούτοις ἀμφιβολίαί τινές ὑπηνέβησαν παρὰ τισιν ὀρθοδόξοις θεολόγοις περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ συνεδρίου, ἐφ' ὅσον οἱ παλαιοκαθολικοὶ οὗτοι φαίνονται κλίνοντες πρὸς τὸν προτεσταντισμὸν, ἐννοοῦντες δὲ μᾶλλον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς μεταρρυθμισταὶ μᾶλλον.

Τῶν ποικίλων καὶ ποτ' ἀντιλιπτουσῶν ἀλλήλαις ἰδεῶν καὶ κρίσεων τῶν παλαιοκαθολικῶν

* αὐτὴν ἐπισημάνειν πραγματείαν ἐπέστειλεν ἡμῖν ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνταῦθα ρωσικῆς πρεσβείας φὶν Μάλτσεφ μετὰ τῆς παρακλήσεως ὅπως ἐκδώμεν αὐτήν. Ἐκπληροῦντες τὴν παράκλησιν αὐτοῦ ταύτην δηλοῦμεν συγχρόνως, ὅτι οὐδεμίαν εὐθύνην διὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἀναλαμβάνομεν. Σ. Σ. αΓερμανίας.

ἀνάπτυξιν μετ' ἀνακρίσεως ἐπαρκoὺς ἐξέδωκεν οὐ πρὸ πολλοῦ ὁ ἐν Βερολίῳ πρωθιερεὺς καὶ διδάκτωρ Ἀλέξιος Μάλτσεφ, ἐφημέριος τῆς αὐτοῦ ρωσικῆς αὐτοκρατορικῆς πρεσβείας, ἣν ἀπέστειλεν ἡμῖν, γνωστὴν γενομένην διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ παραρτήματος τῆς ἐν Βερολίῳ μεγάλης ἐφημερίδος «Γερμανίας», ὑποστηρίζων τὸ ἀσυμβίβαστον τῶν ἀρχῶν τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἐκρίναμεν ἀξίαν μεταφράσεως τὴν μακρὰν διατριβὴν τοῦ αἰδεσιμωτάτου πρωθιερέως κ. Ἀλεξίου Μάλτσεφ, πολλὰ πολλοὺς ὀδηγήσαι δυναμένην περὶ ζητήματος, εἰς ὃ πολλοὶ μετ' ἐλπίδων ἀπὸ τριακονταετίας ἀπέβλεπον.

Ἡ διατριβὴ τοῦ διδάκτορος Μάλτσεφ ἔστιν αὕτη;

Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἰωακείμ δ Γ', ἐν τινι ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν πρωθιερέα τῆς ἐν Βερολίῳ ρωσικῆς πρεσβείας Ἀλέξιον Μάλτσεφ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 ὀκτωβρίου 1901, ἀριθμ. 602, λαβῶν ἀφορμὴν ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντων λειτουργικῶν ἔργων¹ ἀπεφάνητο, ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ εἰσὶν ὁλοῦς ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν (οὐ λείπομεν ὅπως ἐκφρά-

1. ἐνταῦθα ὁ αἰδεσιμωτάτος πατὴρ Μάλτσεφ ἐμακρύνθη τῆς ἀληθείας. Ἡ Α. Θ. Π. ἔλαβεν ἀφορμὴν οὐχὶ ἐκ τῶν πρὸς αὐτὴν ἀποσταλέντων λειτουργικῶν ἔργων, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῆς τοῦ αἰδεσιμωτάτου κ. Μάλτσεφ, τῆς συνοδουσίης τὰ ἔργα ταῦτα. Ἐτερον ἐκότερον. Σημ. μεταφρ.

σωμεν τὴν ἡμετέραν ἐπιδοκιμασίαν τῶν ἐν περιλήψει ὑποβαλλομένων κρίσεων αὐτῆς καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ καὶ τοῦ ἀσυμφιβάστου αὐτοῦ πρὸς τὰ δόγματα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, ὧν κρίσεων ἢ ὀρθότης, ἄτε ἀπερρέουσα ἐκ βαθείας τῶν πραγμάτων μελέτης καὶ ἐξ ἀσφαλούς γνώσεως θεολογικῆς καὶ ἱστορικῆς, πάσης κεῖται ἀντιρρήσεως καὶ ἀμφιβολίας ἐκτός). Ἡ δὴ ὁλως αὐτῆ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν ρωσικὴν διάλεκτον ἐδημοσιεύθη τὴν 17 νοεμβρίου 1901 ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 46 Zerkovnija Wjednostii, ὄργάνῳ τῆς ἀγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσίας¹. Αὕτη δὲ ἢ περὶ τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ ὁλως τοῦ πατριάρχου ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς «Διεθνούς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Θεολογίας» περὶ τὸ τέλος τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 37 (Ἰανουαρ.—μαρτ. 1902) τεύχους νὰ σημειώσῃ, ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ ὑπερασπίσῃ τις ἑαυτὸν κατὰ μομφῆς μὴ σαφῶς διατυπωθείσης². Ἄλλ' ἐπιτραπήτω μοι, χωρὶς βεβαίως νὰ θελήσω νὰ προκαταλάβω τὴν ὑψίστην ἀπόφασιν τοῦ ἀνωτάτου ποιμένος, ἐπιτραπήτω μοι ἐνταῦθα ἅπαξ ἔτι νὰ ἐξάρω ἐν ὀλίγοις τὰς κυριώτερας διαφορὰς, αἵτινες χωρίζουσι κατ' ἀρχὴν τὸν παλαιοκαθολικισμὸν ἀπὸ τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ τοῦ αὐτοῦ τεύχους, ἐν τῇ πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Gussen ἀπαντήσῃ τῆς συντάξεως τῆς α' Ἐπιθεωρήσεως, ἐπανειλημμένως ὑπονοοῦνται καὶ ὑποδεικνύονται αἱ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης θεωρίαι μου καὶ γνώμαι.

Ἐσχάτως διασχυρίσθησάν τινες, φίλοι τῶν παλαιοκαθολικῶν, ὅτι οἱ θεολόγοι τῆς Ἀνατολῆς, οἱ μὴ εὐνοικῶς πρὸς τὸν ἐλευθεριζόντα παλαιοκαθολικισμὸν διακείμενοι, ἐπιθυμοῦσι νὰ συνάψωσι σχέσεις μετὰ τοῦ πάπα ἐπὶ σκοπῶν νὰ πολεμήσωσιν ἀποτελεσματικώτερον τὸν προτεσταντισμὸν. Ἄλλ' ἢ ἀμερόληπτος ἔρευνα τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύει,

1. ἔσται γαλλιστὴ ἢ σημειώσις τῆς συντάξεως τῆς «Διεθνούς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Θεολογίας», ἐν ᾗ ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ τὸν τίτλον: α' Η. Α. Θ. Παναγιότης, Ἰωακείμ ὁ Γ', καὶ οἱ παλαιοκαθολικοὶ, ἐκφράζει τὴν ἐκπληξίν αὐτοῦ, ὅτι ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ ἐν ἐνεργείᾳ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἀπεφάνετο γνώμην περὶ τῶν παλαιοκαθολικῶν μὴ εὐνοικῆν. Ἐξεπλάγηνεν, λέγει, κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον οἱ δύο ἄμεσοι αὐτοῦ προκάτοχοι, Ἀνθίμος Ζ' καὶ Κωνσταντῖνος Β', τολμῶντι, ἐξεφράσθησαν εὐνοικῶς. Ἐκτοτε, λέγει, δὲν μετεβλήθημεν· πρέπει νὰ μένωμεν τὸ δόγμα τῆς ἀρχαίας ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας ἀπορρίπτου καὶ τὸν νέον δόγμα ἀπεδείξαμεθα κτλ.

2. ἐνταῦθα ἔσται, ἐν γερμανικῇ μεταφράσει, τὸ πρὸς τὸν κ. Α. Μάλτσεφ γράμμα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

ὅτι τὸναντίον οἱ παλαιοκαθολικοὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ἀκορέστου καὶ φανατικοῦ αὐτῶν κατὰ τοῦ πάπα μίσους οὐδόλως οὐδαμῶς δυστάζουσι νὰ προσοικειωθῶσι τὰς θεωρίας τῶν προτεσταντῶν καὶ νὰ ἐξυψώσωσιν οὕτω τὴν διαμαρτυρήσιν. Κατ' ἀρχὰς διεμαρτυρήθησαν μόνον κατὰ τοῦ ἐνὸς δόγματος, κατὰ τῆς ἀναμαρτησίας τοῦ πάπα· ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν διαμαρτυρίαν ταύτην ἐπεξέτεινον εἰς τοσοῦτον βελθόν, ὥστε ἀπέρριψαν σχεδὸν ὅλα τὰ δόγματα, τὰ ὅποια εἶχον κοινὰ ἢ τε ἀνατολικῆ καὶ ἢ ρωμαϊκῆ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας. Διότι ἐάν τις λάθῃ ὡς κανόνα τὰ γράμματα τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν καὶ παραβάλλῃ πᾶσαν ἐπὶ μέρους διδασκαλίαν τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἀνάλογον διδασκαλίαν τῆς ρωμαϊκῆς, ἢ ἔχῃ ὡς ἀναμφίβολον συμπέρασμα τὴν τελείαν αὐτῶν συμφωνίαν ἐν πληρεστάτῃ ἀντιθέσει πρὸς τὰς θεωρίας τῶν προτεσταντῶν καὶ παλαιοκαθολικῶν. Τὴν ἑνωσὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ὀρεῖται πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς νὰ ἐπιθυμῇ ἀπὸ μέσης ψυχῆς, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν τελευταίαν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ προσευχὴν τοῦ Σωτῆρος παρακαλοῦντος τὸν οὐράνιον αὐτοῦ πατέρα ἵνα ἀπάντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐν ὧσι». Βεβαίως τοιαύτη τις ἑνωσίς ἐστι δυνατὴ μόνον ἐπὶ τῇ βίσει τῆς τελείας δογματικῆς συμφωνίας ἐν μιᾷ πίστει καὶ ἐν μιᾷ ἀγάπῃ ἄνευ ἄλλης οἰασθήποτε δουλοπρεποῦς ὑποταγῆς τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην. Ἄλλ' αὕτη ἢ ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς δουλικῆς ὑποταγῆς ἐλευθερία ἐστὶ διάφορος τῆς ἀγαλινώτου ἐλευθερίας τῆς κριτικῆς ἐκείνης, ἣτις προσοικειουμένη καὶ τινὰς νεωτέρας ἐπιστημονικὰς ὑποθέσεις, ἀναποδείκτους εἰσέτι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ἀντιφάσει πρὸς ἀλλήλας εὐρισκομέναις, ζητεῖ νὰ ἀνατρέψῃ τὰς ἀρχαίας τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεις καὶ νὰ διασαλεύσῃ πᾶν ἐκκλησιαστικὸν κῆρος. Οἱ παλαιοκαθολικοὶ, ἀποπειρομένοι ἐκ νέου τοῦ ἔργου τῆς διαμαρτυρήσεως τοῦ 16 αἰῶνος, ὅπως ἰδρῶσαι δηλ. καὶ σχηματίσωσιν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπεριορίστου ὑποκειμενικότητος, ἔστωσαν βέβαιοι ὅτι οὐδαμῶς θέλουσιν ἐπιτύχει· διότι ἡ μέθοδος αὕτη ἐπὶ τέλους ἄγει εἰς διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς θρησκείας ἡμῶν ἐν γενεῇ.

Παραλείποντες ἐνταῦθα νὰ ἐξετάσωμεν τοιαῦτα ζητήματα, ὅποια π. χ. τὸ περὶ τοῦ Filioque, περὶ τοῦ ὁποίου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων πολλὰ ἐρρήθησαν καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλως μέχρι τῆς σήμερον καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοκαθολικοὶ δὲν εἶναι ἔλωσ σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους, ἐν μόνον κυριωδέ-

στατον λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ διδασκαλία αὐτῶν ἐστίν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· ἐννοοῦμεν αὐτὴν τὴν ἔννοϊαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνῶς ἡ ὀρθόδοξος καθολικὴ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διδάσκει ὅτι τὴν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων εἰς αὐτὴν παραδοθεῖσαν πίστιν (Depositum fidei) διετήρησεν ἀσινῆ καὶ ἀλώθητον, τῇ ὑπερφυσικῇ καὶ πανσθενουργῷ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριτι, τὸ ὅποιον προφυλάττει τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἀπὸ πάσης πλάνης, οἱ παλαιοκαθολικοὶ δισχυρίζονται ὅτι ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐστίν ἀπλῶς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησία τις, καθὼς καὶ πᾶσα ἄλλη, ἐπομένως καὶ αὕτη, καθὼς καὶ ἡ ρωμαϊκὴ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἐστίν οὐχὶ ἀλήθης, ὅτι ἐκάστη τῶν δύο τούτων Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν ἀνεπτύχθη ἰδιαιτέρως καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ταύτην πολλὰ πλάναι ὑπειπέδυσαν εἰς αὐτάς. Ἡ σύνταξις τῆς «Ἐπιθεωρήσεως» (τεύχ. 37, σελ. 17) ἐν τῇ ἀπαντήσῃ αὐτῆς πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Gussev λέγει: «ἡ θεμελιώδης αὐτοῦ (τοῦ κ. Gussev) πλάνη πάλιν ἐστίν ἡ στρεβλὴ αὐτοῦ περὶ Ἐκκλησίας ἔννοια». (Ἡ στρεβλὴ αὐτῆ περὶ Ἐκκλησίας ἔννοια, αὕτη ἡ θεμελιώδης πλάνη τοῦ κ. Gussev, δυστυχῶς ἐστὶ συγχρόνως καὶ θεμελιώδες δόγμα τὸσον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ τῆς δυτικῆς). «Ὁ Καθηγητὴς κ. Gussev, ἐξακολουθεῖ ὁ συντάκτης, ἄνευ ἐτέρου τινος καὶ ἄνευ ἐνδοιασμοῦ τινος, ταυτίζει τὴν παρούσαν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὴν οἰκουμηνικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν· καὶ ἡ ἐκδοχὴ αὕτη κατ' οὐσίαν ἐστίν ἡ αὕτη, ὅποιαν ἔχει ἐν τῇ δύσει καὶ ἡ ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία περὶ ἑαυτῆς· καὶ αὕτη ταυτίζει ἀπλῶς ἑαυτὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ οὐδαμῶς θεωροῦσα ὡς μέλος αὐτῆς πάντα ἄνθρωπον μὴ ἀνήκοντα ἢ μὴ θέλοντα νὰ ἀνήκη εἰς αὐτήν. Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ἡ στρεβλὴ ἢ μέθοδος αὕτη τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ δύσει, τοσοῦτον ἐστὶ ἐσφαλμένη, καὶ διὰ τὴν ἀνατολὴν ἢ περὶ Ἐκκλησίας ἔννοια τοῦ κ. Gussev καὶ πάντων τῶν τὴν αὐτὴν γνώμην ἐχόντων. Ἀμρότεροι αἱ Ἐκκλησίαι (ἢ τε ἀνατολικὴ καὶ ἡ δυτικὴ) ἐν τῷ χωρισμῷ ἀνεπτύχθησαν ἐκάστη δι' ἑαυτὴν καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐτέρας κατ' ἰδιαιτέραν τινὰ διεύθυνσιν καὶ ἰδιαιτέρον τρόπον. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἐπὶ μέρους ἀναπτύξει ἀμρότερον δυνατόν νὰ ὑπειστήθον πλάναι τινὲς ἢ τι μὴ ὀρθὸν καὶ ἀπόβλητον . . . Ἐν γένει ἕαν ὑπάρ-

χωσιν ἐκκλησιαστικὰ συστήματα, εἴτε ἐν τῇ ἀνατολῇ εἴτε ἐν τῇ δύσει, ἀντιπαραγελλόμενα ἑαυτοῖς τὴν ἀξίωσιν, ὅτι εἰσὶν ὀρθόδοξοι, καθολικοὶ κοινότητες, καὶ ὡς τοιαῦτα πρέπει νὰ θεωρῶνται, εἰς ταῦτα ἐν τῇ πρώτῃ σειρᾷ καὶ ἀνακτιρρητῶς ἀνήκουσιν αἱ ἐκκλησίαι τῶν παλαιοκαθολικῶν ἐν τῇ δύσει.

Σύμφωνοι πρὸς ταύτην τὴν περὶ Ἐκκλησίας ἔννοϊαν τῆς «Ἐπιθεωρήσεως» εἰσὶ καὶ οἱ λόγοι τοῦ καθηγητοῦ κ. Michael οἱ ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ (ἔτ. Γ', ἀρθμ. 9 σελ. 156) ἐμπεριεχόμενοι: «Οὐχί, κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα οὐδεὶς δύναται νὰ εὔρη τὸ ὀρθὸν καθολικὸν δόγμα οὔτε ἐν τῇ Ἀνατολῇ, οὔτε ἐν τῇ Δύσει, ἀλλ' ἐν τῇ ἀδιαίρετῳ Ἐκκλησίᾳ τῶν 8 πρώτων αἰώνων, καὶ ἐκεῖ μόνον».

Ἐὰν αἱ θεωρίαι αὗται τῶν παλαιοκαθολικῶν ὧν ὀρθαί, οὔτε κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὑπῆρχον οὔτε σήμερον ἐν γένει οὐδεμία τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν πλέον ὑπάρχει, ἢ ἀληθῆς, ἢ ἀλάθητος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐξέλιπε πλέον οὔτε κί πύλαι τοῦ ἁἰῶνος κατίσχυσαν αὐτῆς, ἢ ἐπαγγελία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μένει νῦν ἀνεκπλήρωτος. Αὐταὶ εἰσὶν αἱ λογικαὶ συνέπειαι τῆς τῶν παλαιοκαθολικῶν θεωρίας. Ἀλλὰ πρὸς τί τότε οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἀξιοῦσιν ὅτι συμφωνοῦσι κατὰ πάντα πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀρῶν ἀρ' ἑτέρου δισχυρίζονται ὅτι αὕτη οὐδαμῶς ἐστίν ἡ ἀληθῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ ἀρῶν μᾶλλον οἱ παλαιοκαθολικοὶ σχετικῶς διετήρησαν καθαρῶς τὴν ἀλήθειαν; Ἐδεῖ δὲ νὰ φυλάττωσι τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν δι' ἑαυτούς. Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἔπαυσε διαφυλάττουσα πλέον τὸ ἀληθές καθολικὸν δόγμα, τότε οὐδεμία ἐγγύησις δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων ἀπεπλανήθη ἢ οὐ τότε καὶ οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἀδυνατοῦσι νὰ διαμνησθητήσωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ διαμαρτυρομένου καθηγητοῦ κ. Kattenbusch: «Οὐδεὶς δύναται νὰ δισχυρισθῇ σπουδαίως ὅτι ἡ ἀρχαιότες διεφύλαξε καθαρὸν τὸ Εὐαγγέλιον».

(ἔπεται συνέχεια)

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ

Τινές, δὲν γνωρίζω πῶς σκεπτόμενοι, δὲν κατώκνηταν νὰ εἴπωσιν, ὅτι ἡ ἀρμονικὴ πολυφωνία ἀντιβιβάνει δῆθεν οὐ μόνον εἰς τὰς παραδόσεις τῆς

Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἱερὰ καὶ ἀναλλοίωτα αὐτῆς δόγματα. Ἄλλ' ἄς ἐπιτραπῆ ἡμῖν νὰ εἰπωμεν ὅτι ὁ διτχυρισμὸς οὗτος εἶνε ἀποκύημα τεχνικῆς μᾶλλον ἀμαθείας, ἢ καὶ ἀμοῦρου φανατισμοῦ, παρὰ ὀρθῆς καὶ σωφρονούσης σκέψεως. Διότι καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ὑπῆρξε καὶ νῦν ἀκόμη ὑπάρχει μίᾳ πρωτόγονος ἀρμονικὴ πολυφωνία, ὡς εἶνε τὸ λεγόμενον **Ἰσὸν** τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Τὸ **Ἰσὸν** τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς τὴν μονόφωνον μελωδικὴν μουσικὴν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρμονικὴν, τὴν διὰ τῶν ἑτεροτόνων τῶν διαστημάτων αὐτῆς διακρινομένην. Κατὰ δὲ τὰ ἐν τῷ Β' μέρει τῆς πραγματείας ἡμῶν λεγθέντα, τὰ μετ' **Ἰσοῦ** ψαλλόμενα ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα εἶνε πάντα **δίφωνα ἀρμονικὰ ἄσματα**. Ἐνιαχοῦ δὲ μάλιστα σηματοῦνται παρ' ἡμῖν καὶ ἀρμονικαὶ **τριφώνοι**. Ὅταν π. χ. ψάλλωμεν τῆς Ὀκτωῆχου: **Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς** παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ μὲν ἀρχικὴ μελωδία ψάλλεται παρὰ τοῦ λεγομένου ψάλτου, τὸ **Ἰσὸν** παρὰ τῶν ἰσοκρατῶν καὶ τρίτη τις φωνὴ ἀρμονικῶς συνδυαζομένη ἀκούεται ἢ φωνὴ τοῦ κανονάρχου. Καὶ οὕτως ἔχομεν μίαν πρωτόγονον **ἀρμονικὴν τριφώνον**, ἐκτελουμένην παρὰ τοῦ ψάλτου, τοῦ ἰσοκράτου καὶ τοῦ κανονάρχου. Εἰς τὸ προρρηθὲν π. χ. ἄσμα **Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς** πρὸς τοὺς ἄλλοις παρατηροῦμεν καὶ τὸδε τὸ ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἡ **συμφωνία** αὕτη γίνεται κατὰ ἀμετάτρεπτον κανόνα, καθόσον ὁ μὲν ἰσοκράτης ἐρείδεται ἐπὶ τοῦ πρώτου τῆς κλίμακος φθόγγου **Πα**, ὁ κανονάρχης ἐπὶ τοῦ δεσποῦντος **Κε** καὶ ὁ ψάλτης μεταξὺ αὐτῶν περιεργάζεται ἑλλην αὐτοῦ τὴν μελωδίαν.

Τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο δὲν εἶνε ποσῶς τυχαῖον, ἀλλ' ἀπαντᾷ καὶ εἰς πολλὰ ἄσματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παρομοίαν τινὰ **τριφώνον** παρετηρήσαμεν ἰδίᾳ εἰς τὰ δημόδη ἄσματα τῶν Ἑλληνῶν τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Ἠπειροῦ. Ἡ ἀρμονικὴ δὲ αὕτη **ὑπῆρχεν** ἰδίᾳ ἡ γρωστῆ καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἀκόμη τοῦ Μ. Βασιλείου (1). Τὸ δὲ ἢ ἀρχὴ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀρμονικῆς πολυφωνίας τυγχάνει καθαρῶς ἑλληνικὴ δὲν ἀπαρνοῦνται εὐτυχῶς οὐδ' αὐτοὶ οἱ κορυφαῖοι τῆς Δυτικῆς μουσικῆς.

(1). «Τελευταῖον ἀναστάντες τῶν προσευχῶν, εἰς τὴν ψαλμῶδιαν καθίστανται, νῦν μὲν δεχθὲν διανεμηθέντες, ἀντιψάλλουσιν ἄλληλας. Ἐπειτα πάλιν ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατέρχῃ τοῦ μέλους, οἱ λαοὶ ὅπρηθοσι, καὶ οὕτως ἐν τῇ ποικίλῃ τῆς ψαλμῶδιαι, τὴν νύκτα διανέμοντες, μεταξὺ προσευχόμενοι». (Μ. Βασιλείου ἀπιστολὴ πρὸς τὸν κληρὸν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ ἐκκλησίας).

Περὶ τοῦτου ἴσως δοθῆ ἡμῖν ἀφορμὴ, ὅπως εὐρύτερον ἐμιλήσωμεν ἢ ἐν τῷ **Ἐκκλησιαστικῷ Μουσικῷ Συλλόγῳ** ἢ τῷ **Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ**, ἀποδεικνύοντες ὅτι καὶ ἡ πολυφωνία τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔσχεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Ἡ ἀρμονικὴ ἰδίᾳ διφωνία ἦτο τόσον γνωστὴ ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὥστε ὁ Πλούταρχος ὡς περὶ γνωστοτάτου πράγματος λαλῶν, λέγει: **Ὡσπερ, ἂν φθόγγοι δύο σύμφωνοι ληφθῶσι, τοῦ βαρύτερου γίνεται τὸ μέλος, οὕτω πᾶσα πρᾶξις ἐν οἰκίᾳ σωφρονούσῃ πράττεται μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων ὁμοουσούντων ἐπιφραίνε δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγεμονίαν καὶ προαίρεσιν».**(1)

Ἄν λοιπὸν ὄντως οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἀντιστρατεύονται κατὰ τῆς ἑτεροτόνου πολυφωνίας, ὡς διτχυρίζονται οἱ ἀντιφρονούντες, τότε διατὶ ἐπιτρέπονται τὰ μετ' Ἰσοῦ ψαλλόμενα ἄσματα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσιν ἐπίσης ἑτερότονον ἀρμονικὴν διφωνίαν; Διατὶ τὰ **τετραφώνως, τριφώνως** ψαλλόμενα ἄσματα ν' ἀπαγορεύονται καὶ νὰ ἐπιτρέπονται μόνον τὰ **δίφωνα**; Ὁ χιλίας λίρας π. χ. ἀφαιρῶν εἶνε καὶ λέγεται κλέπτῃς καὶ συλλαβασκόμενος καταδικάζεται, ἐξ Ἰσοῦ ὅμως δὲν εἶνε κλέπτῃς καὶ ὁ βίᾳ ἀφαιρῶν 100 ἢ 50 λίρας ἢ καὶ ἓνα ὄβολον;

Σημειωτέον δὲ ὅτι τοῦ ἀρμονικοῦ τοῦτου **Ἰσοῦ** χρῆσις γίνεται καὶ ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ μουσικῇ, μάλιστα δὲ καὶ εἰς σοβαρὰ μελοδράματα. Καὶ εἰς τὴν λαϊκὴν δὲ μουσικὴν τῶν ἑλλήνων γίνεται ἀπληστος αὐτοῦ χρῆσις μάλιστα δὲ καὶ εἰς τὰ δημοτικὰ ἡμῶν μουσικὰ ὄργανα. Ἡ χρῆσις λοιπὸν τῆς ἀρμονικῆς ταύτης διφωνίας δὲν περιορίζεται μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ παρ' ὅλῳ τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει, ἐπομένως δύναται τις νὰ διτχυρισθῆ ὅτι ἡ ἀκρόστις πολυφώνων ἀρμονικῶν μελωδιῶν ἔγκειται ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ ἑλλήνου. Ἄν δὲ τὸ ἡμέτερον ἔθνος δὲν ἠδυνήθη εὐρύτερον ν' ἀναπτύξῃ τὴν ἀρμονικὴν πολυφωνίαν, ὅπως ἐγένετο κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ἐπιστημονικώτερον παρὰ τοὺς εὐρωπαίους, ἢ αἰτία ἔγκειται εἰς τοῦτο, ὅτι μετὰ τὸ 1453 ἡ ἐστία τῶν φάτων καὶ τῶν τεχνῶν μετεφέρθη ἐν τῇ Δύσει καὶ αὐτοῖσι τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ αἱ ἑλληνικαὶ τέχναι ἔλαβον τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν, παρ' ἡμῖν δὲ παρέμειναν μᾶλλον αἱ ἀναμνήσεις καὶ οἱ φιλοὶ τύποι παρὰ ἢ ἀληθῆς τῶν πραγμάτων οὐσία.

Καταδικάζοντες λοιπὸν τὴν ἀρμονικὴν πολυ-

(1). Πλούταρχου Γαμικὰ παραγγέλματα XI.

φωνίαν, τὴν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς σημειοῦσαν τὴν γένεσιν αὐτῆς, πρέπει πολὺ νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν, ὅπως μὴ πάθωμεν, ὅτι καὶ πτωχὴ καὶ ἀπροσάτευτος μήτηρ ἐξ ἀγνοίας ἀπαρφεύγουσα εἰς τὰς μητρικὰς αὐτῆς ἀγκάλας νὰ παραλάβῃ τὸ ὄρφανόν αὐτῆς τέκνον, ὅπερ φιλόανθρωποι καὶ φιλελεήμονες χεῖρες ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἀνέθρεψαν φιλοστόργως· ἢ καὶ δίκην **Ἰφιγενείας τῆς ἐν Ταύροις**, παρχνωρίσεως ἔνεκεν, νὰ μὴ ὑψώσωμεν βρυγύδουπον ξίφος κατὰ τῆς κειραλῆς φιλάτου ἀδελφοῦ, ὡς τοῦ γενναίου υἱοῦ τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὁρέστου.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν τῆς δι' ἀρμονικῆς πολυφωνίας περιβολῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελωδιῶν εἶνε καθ' ἡμᾶς ζήτημα πολὺ σπουδαίου, διότι, πλην τῆς καθαρῶς τεχνικῆς αὐτῆς σημασίας, σχετίζεται σπουδαίως καὶ μὲ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἡμῶν εὐξίαν καὶ πρόδον. Ὡς τοιοῦτον λοιπὸν δέον σοβαρῶς νὰ μελετηθῇ καὶ νὰ ἐνεργηθῇ, ὅτι τὸ ἀληθές· ἡμῶν συμφέρον ἀπαιτεῖ. Δι' ἀπλῶν ἀπαγορευτικῶν ἐγκυκλιῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων δὲν λύεται τὸ ζήτημα· γρη῏ει βελυτέρας ἐρεύνης καὶ ἀναλόγου θεραπείας ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τῶν καιρικῶν περιστάσεων. Ἡ ἐποχὴ, ἣν τὴν σήμερον διανύομεν εἶνε, ὡς καὶ ἀνωτέρω προεῖπον, ἐποχὴ τῶν ὕλιστικῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἀθεϊστικῶν τάσεων. Δέον λοιπὸν τὰς ψυχοφθόρους ταύτας ἰδέας καὶ τάσεις παντοιοτρόπως νὰ καταπολεμήσωμεν, ἵνα μὴ γενικευθῶσιν αὐταὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ εἰσδύσωσι καὶ εἰς τὰ πνεύματα τοῦ καθ' ἡμᾶς χριστεπινώμου πληρώματος. Ἡ Ἐκκλησία ἀναντιρρήτως εἶνε ὁ λαμπρότατος προμαχὼν πρὸς καταπολέμησιν τῶν τοιούτων ψυχοφθόρων ἰδεῶν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν ἠθικῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀρχῶν. Ἄλλ' ἐπίσης ἀναντιρρήτον εἶνε ὅτι καὶ ἡ ἱερὰ μουσικὴ διὰ τῶν παναρχμονίῶν αὐτῆς μελῶν δύναται ἄριστα νὰ προσέλθῃ εἰς εὐγενῆ ἐπικουρίαν διὰ νὰ ἐπαυξήσῃ ἔτι μᾶλλον τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἠθικοποιήσεως τῶν χριστιανῶν. Ἄλλ' ἡ μουσικὴ ὡς τοιαύτη σπουδαία συντελεστικὴ δύναμις μέχρι τινὸς πρέπει νὰ περακολληθῇ καὶ τὰς προσόδους τῆς τέχνης ὡς καὶ τὰς ἐλλόγους ἀνάγκας τῆς περ' ἡμῖν κοινωνίας. Τὸ πολὺφωνον δὲ ἄκουσμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν φημάτων παρουσιάζεται τὴν σήμερον ὡς μίαν σπουδαίαν κοινωνικὴν ἀνάγκην, ἡ ἀθέτησις δὲ αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἀρμονιῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν δύναται ἐν ὄχι μακρῷ μέλλοντι νὰ ἐπιφέρῃ πολὺ δυσχεροῦς συνεπείας. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ

μουσικὴ ἐγένετο διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ οὐχὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν μουσικὴν. Ἄν δὲ ἡ τετραφωνία ἀπηγορεύθῃ καὶ ἀπεκλείσθῃ νῦν ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Ἀθηνῶν, δὲν θὰ βραδύνῃ αὐτὴ ὅπως καὶ πάλιν ἐπανέλθῃ. Κατὰ τὰ ἔτη τῶν ἐν Ἀθῆναις σπουδῶν ἡμῶν δεκάκις τοῦλάχιστον παρίστημεν μάρτυρες τοιαύτης τινὸς ἀπαγορεύσεως. Ἀπελύοντο τυπικαί τινες συνοδικαὶ ἐγκύκλιοι κατὰ τῆς τετραφωνίας καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου πάλιν ὑπεισέρχεται αὐτὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐπαρτεθρησκευτικώτερον καὶ πατριωτικώτερον ἔργον, ἂν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐκάλει συνέδριον ἐξ ἀρμονιῶν μουσικῶν καὶ θεολόγων, οἱ ὅποιοι σοβαρῶς νὰ συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου; Ὀλίγα εἶνε αἱ τόσαι καὶ τόσαι κοινωνικαὶ καὶ ἐθνικαὶ ἡμῶν πληγαὶ καὶ ἀνάγκαι καὶ πρέπει εἰς αὐτάς νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς, ἥς πρῶτιστος σκοπὸς εἶνε, ὡς λέγει καὶ Βασίλειος ὁ Μέγας· **«φιλίας συναρωγός, ἐνωσις διεσώτων, ἐχθροαίνόντων διαλλακτῆριος»**

(ἔπειτα συνέχεια).

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

Η ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

Φιλολογικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν φίλον Μ. Γεδεών.

Τοῦ ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τῆς 19 Ἰουλίου (ἔτ. ΚΒ' ἀρ. 29, σελ. 306) ἐκδομένου ἀρχαίου χριστιανικοῦ ἐπιταφίου ἐπιγράμματος τοῦ παρὰ τῇ πόλει Νευροκοπίῳ κειμένου χορίου **Ἐδερολῆκι** πολλαχοῦ εἶναι τὸ μέτρον πλημμελές καὶ ὁ νοῦς ἀκατάληπτος, πάντως δὲ τῇ ἐκδόσει τοῦ αξιολόγου ἐπιγράμματος κακὸν ὑπέκειτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπὶ τοῦ λίθου φερομένων· λέγομεν δὲ τοῦτο καὶ ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι τῶν ἐν τοῖς ἐφεξῆς καταδειχθισομένων σφαλμάτων ἓνα κείνται ἐν αὐτῷ τῷ λίθῳ, καρπὸς τῆς ἀμαθείας ἢ καὶ τῆς ἀδελφίας τοῦ ἐγχαραζαντός ποτε τὰ γράμματα.

Ἐπὶ τοῦ λίθου τὸ ἐπίγραμμα γέγραπται «γράμμασι γωνιώδεσιν», ἢ δ' ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἐκδόσει αὐτοῦ ἔχει ὧδε :

Στυγίγαμον δροιστηρα Θεου μεγαλον βασιλνος Ι
ημετερου θ ιερωσ αδελφεου αμβροδιοιο
Αδραμος εν κολποισιν εδεξατο αγνον Ιωαννην
σωμ ενθαδε λιποντα βιου τ επιμοχθον οιζυν

οφθατο γυλιον τον εγερσιμον υπνον οσιων 5 κηρυκος μεγαλοιο **Θεου δεος αγκαση** Παυλου αμβροτος ανασταση πιστων φιαος ενθεν **εγειρηι.**

Α'. ΣΦΑΛΜΑΤΑ.

α') περι τὸ μέτρον: ζητούνται ἐν στίχῳ 2 ἀντὶ τῶν — — — — (**ιερωος**) τὰ — — — — καὶ ἀντὶ τῶν — — — — (**αδελφου**) τὰ — — — —, ἐν στ. 5 ἀντὶ τῶν — — — — (**γυλιον**, ἐνθα τὸ **ον** μακρὸν διὰ τὸ ἐπόμενον **τον**) τὰ — — — — ἢ τὰ — — — — ἢ τὰ — — — — καὶ ἐν στ. 6 ἀντὶ τῶν — — — — (**αγκαση**) τὰ — — — —.

β') περι τὴν γλῶσσαν: τὸ ἐν στ. 5 **οφθατο** δὲν εἶναι λέξις ἑλληνικὴ, τὸ δὲ **γυλιον** εἶναι μὲν λέξις ἀλλ' ὅμως ξένη αὐτῆ τοῦ ἐπιγράμματος, ἐν ᾧ τίς ποτε λόγος τοῦ **γυλιου** τοῦ σημαίνοντος πλέγμα, ἐν ᾧ ἀπετίθεντο τὰ ἀναγκαῖα οἱ στρατιῶται ὀδοποροῦντες; — Τὸ ἐν στ. 6 **αγκαση** καθ' αὐτὸ (μηδαμῶς σκοποῦμένου τοῦ μέτρου) ἠδύνατο, τοῦ νοῦ ἐπιτρέποντος, ἵνα ἐκλήθῃ τοῦ ὑποτακτικοῦ ἀορίστου ἦτοι γ' ἐνικὸν πρόσωπον (**ἀγκάζω** - ἠγκασα - **ἀγκάση**) ἢ δ' ἐνικὸν πρόσωπον (**ἀγκάζομαι** - ἠγκασάμην - **ἀγκάση**, τὸ δὲ μέσον ῥῆμα καὶ εἶναι τὸ εὐχρηστον).

γ') περι τὴν ἔννοιαν: ἐν στ. 1—3 ἀδύνατον εἶναι ἵνα ὁ Ἰωάννης λέγηται **δρηστήρη** (ὑπρέτης καὶ θεράπων) τοῦ τε Θεοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἱερώος Ἀμβροσίου (διότι οὕτως, **Ἀμβροσίοιο**, δῆλον δὴ ὅτι ἀναγνωστέον τὸ **αμβροσίοιο**). — Τὰ ἐν στ. 5—7 εἶναι παντελῶς ἀδιανόητα, περιττὴν δ' ὑπολαμβάνομεν τούτου τοῦ πράγματος ἀπόδειξιν τινα.

Β'. ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ.

Ἐν στ. 2 ἀντὶ τοῦ **ιερωος** γράφη τὸ **ιερός** (— — —) καὶ ἀντὶ τοῦ **αδελφου** τὸ **ἀδελφόν** (— — —). — Ἐν στ. 5 ἀντὶ τῶν ΟΦΡΑΤΟΓΥΛΟΝΤΟΝ ἐκάλουν ὅτι ὁ λιθος ἔφερε τὰ γράμματα ΟΦΡΑΤΟΝΕΥΔΟΝΤΑΤΟΝ, ἀναγνωστέα ὄντα **οφθα τον εϋδοντα τον**. — Ἐν στ. 6 ἀντὶ τῶν **Θεου δεος** (δύο λέξεων, **Θεοῦ δεός**) γραπτέον μίαν λέξιν **Θεουδέος**, γενικὴν τοῦ ἐπιθέτου **θεουδης** τοῦ ἐμφαινόντος τὸν κοινῶς λεγόμενον **θεοφοβούμενον** (τὸν θεοσεβῆ καὶ δίκαιον), καὶ ἀντὶ τοῦ κακομέτρου **αγκαση** τὸ **ἀγκάσι**, τὸ σημαῖον τὸ «(ἐν) ἀγκάλαις». — Ἐν στ. 7 ὁ ὀριστικὸς ἐνεστώς **εγειρηι** μεταβλητέος εἰς τὸν ὑποτακτικὸν ἀορίστον **εγειρη**, λαμβανόμενον πρὸς τὸν ἐν στ. 5 σύνδεσμον **οφθα**: «**οφθα . . . εγειρη**».

Γ'. ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΗΜΩΝ.

Στυξίγαμον δρηστήρη Θεοῦ μεγάλου βασιλῆος ἡμετέρου θ' **ιερός ἀδελφόν Ἀμβροσίοιο** Ἀβραμος ἐν κόλποισιν ἐδέξατο ἀγνὸν Ἰωάννην σῶμ' ἐνθάδε λιπόντα βίον τ' ἐπίμοχθον οἰζύν, **οφθα τον εϋδοντα** τὸν ἐγέροσιμον ὕπνον ὄσιων 5 κηρυκος μεγαλοιο **θεουδέος ἀγκάσι** Παύλου ἄμβροτος ανασταση πιστων φιαος ενθεν **εγειρη**.

Στ. 1—3: ὁ στυξίγαμος καὶ ἀγνὸς Ἰωάννης ἦν διάκονος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀδελφὸς τοῦ ἱερώος Ἀμβροσίου, ὃν **ἡμέτερον** καλεῖ ὁ ἐπιγραμματοποιὸς ὡς ἐκ τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ διατριβῆς ἢ γεννήσεως αὐτοῦ. — Στ. 5—7 ὁ νοῦς: «ἕως ἂν τὸν εϋδοντα, ἦγουν τὸν Ἰωάννην, (ἢ **ἕως ἂν τοῦτον**, ἦγουν τὸν Ἰωάννην, **εϋδοντα**) τὸν ἐγέροσιμον τῶν ὄσιων ὕπνον ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ μεγάλου καὶ δικαίου Παύλου ἐγειρη ἐντεῦθεν ἢ ἄμβροτος ἀνάστασις καὶ τῶν πιστῶν τὸ φῶς, ἦγουν Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ».

Δ'. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Στ. 1 **στυξίγαμος**: ἡ λέξις οὔτε ἐν τῷ τοῦ Στεφάνου Θησαυρῷ κεῖται, οὔτε ἐν τῷ εἰδικῷ τοῦ Sophocles Λεξικῷ of the Roman and Byzantine Periods (New York 1877), οὔτε ἐν τῇ Συναγωγῇ τοῦ μακαρίτου Κουμανούδου, ἀγνωστον δ' ἄρα εἶ ὁ ποιητὴς τοῦ ἐπιγράμματος ἐχρήσατο αὐτῇ αὐτὸς πλάσας (ὅτι δὲ δεξιὸς ἦν καὶ περὶ τὴν κατασκευὴν λέξεων, τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ καθόλου ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ ἐκφαινομένη παιδεία) ἢ παρ' ἄλλου τινὸς λαβών. Δύναται δὲ τὸ κάλλιστα ἐσχηματισμένον ἐπιθετὸν **στυξίγαμος** (οὗ ἡ ἔννοια ἀναλαμβάνεται ἐν τῷ πρὸς τῷ τέλει τοῦ στ. 3 **ἀγνόν**) τὸ αὐτὸ τῷ γνωστῷ ἐπιθέτῳ **μισόγαμος** ἢ **στυγοδέμιος** (**στυγοδέμιος**).

Στ. 5 **εϋδοντα τον ἐγέροσιμον ὕπνον**: Νόννος. Μεταβολὴ τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἀγίου Εὐαγγελίου Γ' 42 «εἰς τρία ἡμέρα μόνον **ἐγέροσιμον ὕπνον ἰαύων**» (Φ' 78 «μετὰ θεῖον **ἐγέροσιμον ὕπνον**»). Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ εἰς Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν ἐπιταφίῳ, κεφ. 76 (Tafel, Eust. Opusc. σελ. 212, 78) λέγει «καὶ **ὑπνοὶ τον** μακρὸν μὲν μακαρίως δὲ αὐθις **ἐγέροσιμον**» (sc. **ὑπνον**), καὶ ἄλλοι δὲ χριστιανοὶ συγγραφεῖς εὐστοχώτατα μετεχειρίσθησαν τοῦ ὕπνου τὸ ἐπιθετὸν λαβόντες παρὰ τοῦ χαριεστάτου Θεοκρίτου ΚΔ' 7:

εϋδετ' ἐμὰ βρέβρα γλυκερὸν καὶ **ἐγέροσιμον ὕπνον**.

Καλῶς δὲ ὁ ἐπιγραμματοποιὸς εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ ἐπιθέτου ἐπανήλθεν ἐν τέλει τοῦ ἐπιταφίου διὰ τοῦ **ἐγείρη** ρήματος.

Στ. 6 **ἀγκάσι**: παλαιοὶ γραμματικοὶ τῆ παραγωγῆ τοῦ ὀμυρικοῦ ἐπιρρήματος **ἀγκὰς** (τοῦ σημαίνοντος τὸ εἰς ἀγκάλας, τὸ δημῶδες **ἀγκαλιμαστὰ**) ὑπέθετον τὸ ἄχρηστον ὄνομα **ἀγκή** καὶ διὰ αὐτὴν αὐτοῦ τὴν αἰτιατικὴν πληθυντικὴν **ἀγκὰς** (Ἡσύχιος, Μ. Schmidt ἐκδ. μείζων, Α' σελ. 22 «**ἀγκὰς**: ἀγκάλας», Ἐτυμολογικὸν τὸ Μέγα, Ζωναράς κ. ἄ.). Εὐστάθιος εἰς Ὅμηρον Ἰλ. Σ, 346 «ἀγκὰς ἔμαρπτε», σελ. 990, 53: «τὸ δὲ **ἀγκὰς** οἱ μὲν ἐπίρρημα νοοῦσιν, ὡς τὸ **ἐκὰς** καὶ **ἀνδρακὰς** . . . οἱ δὲ αἰτιατικὴν νοοῦσι πληθυντικὴν **τὰς ἀγκὰς**, ἥς τὸ ὄρθθον **αἱ ἀγκαί**». Κατὰ ταῦτα, ἐν τῷ ἐπιγράμματι ἴσως τις ἠδύνατο νὰ προτείνῃ τὸ **ἀγκαίς** (= ἐν ταῖς **ἀγκάλαις**)· ἡμεῖς δὲ τὸ τοῦ ἀντιγράφου **ἀγκασθ** μετεγράψαμεν **ἀγκάσι**, οὗ τύπου (ἄγνωστος δ' αὐτοῦ ἡ ἀκριβοῦς ἀρχὴ) καὶ ἄλλοι ἐποιήσαντο χρῆσιν καὶ ὁ Ὀλπιανὸς Β' 315 «δειρῆ τε καὶ **ἀγκάσιν** ἐμπεφυῶτα».

Στ. 6 **ἀνάστασιν**: ὁ κατ' ἀποκοπὴν τοῦ τελικοῦ **α** τῆς προθέσεως ἰωνικὸς τύπος (ἀντὶ τοῦ **ἀνάστασθια**) νῦν τὸ πρῶτον εὐρίσκεται, προσητέον δὲ καὶ ὅτι τοῦ **ἀνάστασθια** (ἀντὶ τοῦ **ἀνάστασθις**) παραδείγματα ὀλίγα κεῖνται ἐν τοῖς λεξικοῖς καὶ διὰ ἅπαντα ἐν τῇ σημασίᾳ οὐχὶ τῆς (τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτῷ πιστευόντων) ἀνεγέρσεως, ἀλλὰ τῆς (πόλεων καὶ ἔθνῶν) ἀνατροπῆς καὶ ἀναστατώσεως, ἣν σημασίαν καὶ συχνότατα ἔχει ἡ λέξις **ἀνάστασις** παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, πεζολόγοις τε καὶ ποιηταῖς.

Ὁ πελαιδευμένος ποιητὴς ἐλέγχει ἑαυτὸν τῶν ἰδεῶν οὐκ ἀδέξιον ὄντα μεταχειριστίν. Καλῶς περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ λιπόντος ἐνθάδε, ἠγουν ἐν τῇ γῆ, τὸ σῶμα εἶρηται ὅτι πρὸς τῷ σῶματι ἔλιπε καὶ τὸν μοχθηρὸν καὶ οἰζυρὸν βίον. (Μανέθων Ἀποτελεσι. Δ', 248 «**βίος** . . . **ἐπιμοχθος**»). — Εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ περὶ τῶν ἀγκαλῶν Παύλου τοῦ Ἀποστόλου λόγον ὁ ποιητὴς πιθανῶς ὠρμίθη ἐκ τοῦ περὶ τῶν κόλπων τοῦ Ἀβραάμ κοινωτάτου ρητοῦ. Τῷ τοιοῦτῳ τῶν κόλπων τοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀνδρὸς καὶ τῶν ἀγκαλῶν τοῦ τῆς Καινῆς συνδυασμῷ νῦν τὸ πρῶτον, ἐὰν μὴ ἀπατᾷ ἡμᾶς ἡ μνήμη, ἐντυγχάνομεν ἡμεῖς. Τὸν δὲ λόγον τῆς μνείας τοῦ Παύλου ἐν ποιήματι, ἐν ᾧ περὶ **στυξιάμου** πρόκειται **νεκροῦ** καὶ περὶ **ὑπνου ἐγερσίμου**,

ἐννοεῖ ὁ ἐνθυμούμενος τὰ τῷ μεγάλῳ Ἀποστόλῳ περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν χριστιανῶν πολλάκις καὶ περὶ τῆς ἀγαμίας ἐν κεφ. Ζ' 8 τῆς πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς Α' θαυμασίως δεδιδαγμένα. — Τοῦ Θεοῦ τὸν υἱὸν ὁ ποιητὴς ἐκάλεσεν «ἀμβροτον **ἀνάσταθιν**» καὶ «πιστῶν **ῥᾶος**» ἐν νῷ ἔχων ὁ θεολογικώτατος ἀνὴρ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος τὰ οὐράνια λόγια «Ἐγὼ εἰμι **ἡ ἀνάστασις** καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζῆσεται» κατὰ Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν, ΙΑ' 25· καὶ «Ἐγὼ εἰμι **τὸ ῥᾶος** τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ **ῥᾶος** τῆς ζωῆς» Η', 12.

Ἡ μετρικὴ τοῦ ἐπιγράμματος κατασκευὴ εἶναι σχεδὸν ἀμεμπτος· λέγομεν δὲ τὸ **σχεδὸν** ἀφορῶντες οὐχὶ εἰς τὴν χρῆσιν τριβράχους ποδῶς ἀντὶ δακτυλικοῦ (στ. 4 **θάδε λι**, 5 **τα τὸν ἐ**) οὐδ' εἰς τὴν χασμωδίαν στ. 3 «**ἐδέξατο ἀγνὸν**» (ἐν τῇ λεγομένῃ βουκολικῇ διαιρέσει ἡ χασμωδία εἶναι καὶ ὀμυρική), ἀλλ' εἰς τὰ ἐν τέλει τοῦ αὐτοῦ στίχου «ἀγνὸν Ἰωάννην» ποδιζόμενα, ὡς εἰ μόντα τὰ **ἀγνὴν** ἔκειντο, ἀντὶ τῶν **ὠάνων**.

Ἡμεῖς μὲν, φίλε Γεδεῶν, ταῦτα ἰδυνήθημεν ἐκ τοῦ προχειροτέρου πως νὰ παρατηρήσωμεν περὶ τοῦ ἐπιγράμματος· ἄλλοι δ' ἴσως ἂν σοφώτερα εἴπωσι τὰ ἑαυτῶν. Τὰ σπάνια ὄντα ἀρχαῖα χριστιανικὰ ἐπιγράμματα, σπανίως εἶναι καλὰ, χάριτες δ' ὀφείλονται τῷ πανερωτάτῳ Ἡλιουπόλειος κ. Ταρσίφῳ γνωρίσαντι ἡμῖν τὸ προκείμενον ἐπίγραμμα. Τὸν ζῆλον αὐτοῦ εἶθ' εἶχον καὶ ἄλλοι τῶν θρόνων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καθεστῶτες ἐπίσκοποι.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ, τῆ 28 Ἰουλίου 1902.

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΠΑΝΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΒΑΣΙΛΙΚΑΙ ΣΤΕΦΗΦΟΡΙΑΙ

Ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἐξεδόθησαν οὐ πρὸ μακροῦ μακρὰ περιγραφὰ τῆς στέψεως τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδου Ζ', γενομένης ἐν τῷ ναφ τῆς Οὐεστμίνστερ, τῷ σαββάτῳ 27 Ἰουλίου, μετὰ μεγαλοπρεπείας ἱερᾶς ἡμᾶ καὶ κοσμικῆς. Ἐκ τῆς περιγραφῆς τῶν γενομένων κατὰ τὴν τελετὴν, ἐν ἧ νοερᾶς συμμετέσχε καὶ ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, μακρόθεν εὐξαμένη ὑπὲρ τοῦ στεφθεμένου ἀνακτος, ἵνα προφθάσῃ

Κύριος αὐτὸν, κατὰ τὸ ψαλμικόν, ἐπ' εὐλογίας χρυσότοττος, παραλαμβάνομεν μόνον τὸ ἱερὸν μέρος, ὅπερ ἀποτελοῦσιν ἡ ὄρκωμοσία, τὸ χρίσμα, ἡ ἐπίδοσις τοῦ σκίπτρου, τοῦ μανδύου καὶ τῆς σφαιρας, καὶ ἡ στέψις ἐν ἀντιβολῇ δὲ πρὸς ἑτέρας ἀρχαίας καὶ νέας τάξεις ὁμοίων τελετῶν γενήσεται λόγος ὁ προσήκων προσεχῶς:

Τὴν οὐρανὸν τοῦ βασιλικοῦ μανδύου κρατοῦσιν ὀκτώ αὐλικαὶ παῖδες, δοῦκες καὶ μαρκήσιοι, ἀκολουθεῖ δὲ μακρὰ συνοδεία χρυσοπερυστῶν μεγιστάνων, ἀπάντων κληρονόμων ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν ὀνομάτων τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Προσελθόντος τοῦ βασιλέως Ἐδουάρδου πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀνεκνήρυσσε αὐτὸν βασιλέα, ἀνευρημούντων μὲν τῶν περισταμένων, τῶν δὲ πατρικίων ἀναφωνούντων, ὑπὸ τοῦ ἤχου πᾶνσκληγγων, «Κύριος σώζοι τὸν βασιλέα!». — Ἦδη ὁ βασιλεὺς ὀμνυεὶ τὸν ὄρκον. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀντηρεῖ κηχρᾶ, ὑγιῆς καὶ ἰσχυρᾶ. Ἡ ὄρκωμοσις διεξάγεται ὡς ἐξῆς.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἵσταται πρὸ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπευθίνει πρὸς αὐτὸν τὴν ἐρώτησιν:

— «Βασιλεῦ, θέλει ἡ Ἑμετέρη Μεγαλειότης νὰ ὀμώσῃ τὸν ὄρκον»;

— «Θέλω».

Ἢτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπευθίνει τὰς ἀκολουθοῦσας ἐρωτήσεις, εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀπαντᾷ κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα β.β.λίου.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος: «Θέλετε νὰ ὑποσχεθῆτε ἐπι σήμεως καὶ νὰ ὀμώσῃτε ὅτι θὰ διακυβερνήσῃτε τὸν λαὸν τοῦ Ἠνωμένου βασιλείου τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων χωρῶν συνωδᾶ τοῖς θεμελιώδεσι νόμοις τοῦ κοινοβουλίου καὶ ταῖς ὑρεστῶσις ἀρχαῖς καὶ ἐθίμοις»;

Ὁ βασιλεὺς: «Ἐπιδοχνοῦμαι ἐπιδοχμῶς νὰ πράξω τοῦτο».

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος: «Θέλετε, ὅσον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑμετέρας δυνάμεως, νὰ ἐραρμόσῃτε εἰς ὅλας ὑμῶν τὰς ἀποράσεις ἐν ἐπιεικείᾳ τὸν νόμον καὶ τὴν δικαιοσύνην»;

Ὁ βασιλεὺς: «Θέλω».

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος: «Θέλετε νὰ τηρήσῃτε πάσῃ τῇ ὑμετέρᾳ δυνάμει τοὺς θεῖους νόμους, τὰ δόγματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν προτεσταντικὴν θρησκείαν; Θέλετε νὰ διατηρήσῃτε τοὺς θεσμοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, οἱοὶ ὑρίστανται ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ νὰ περιφρουρήσῃτε αὐτούς; Θέλετε νὰ ὑποσχεθῆτε εἰς τοὺς ἐπισκόπους καὶ τὸν κλῆρον τῆς Ἀγγλίας καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἧτις εἶναι ἐμπειπιστευμένη ἐκ τῆς ὑμετέρας προστασίας, ἀπαντα τὰ δικαιώματά καὶ προνομία, ἅτινα ὑπισχεταί αὐτοῖς ὁ νόμος»;

Ὁ βασιλεὺς: «Ἐπιδοχνοῦμαι νὰ πράξω πάντα ταῦτα».

Ἐπειτα ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη ἐκ τῆς ἑδρας καὶ συνοδευόμενος πλὴν ὑπὸ τοῦ λόρδου ἀρχιεπισκοπῆλου, κατηθύθη πρὸς τὴν ἀγίαν Τραπεζίαν, πρὸ τῆς ὁποίας προσήθη πρὸς αὐτὸν τὸ ξίφος τοῦ κράτους. Ἀποκαλυφθεὶς ὀμνυεὶ ἐνώπιον πάντων νὰ τηρήσῃ ἀπάσας τὰς δοθείσας ὑποσχέσεις, τιθεὶς εἰς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβεν ἐκ τῆς ἀγίας Τραπεζῆς, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς γονυπετεῖ πρὸ τῶν βηθμίδων τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἀπαγγέλει ταῦτα: «Θεοῦ δυνευδοκοῦντος, θέλω πράξει καὶ θὰ τηρῶ πάντα ὅσα ὑπεσχόμην ἐναυθῶ».

Μετὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἀσπασθεὶς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ὑπέγραψε τὸ πρακτικὸν τῆς ὄρκωμοσίας.

Οἱ τέσσαρες βεθμοῦχοι τοῦ οὐρανοῦ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ὠδηγοῦσι τὴν Α.Μ. ὀπισθεν τοῦτο, ὅπως, ἀόρατου ὄντος τοῦ βασιλέως εἰς τὰ βέλματα τῶν πολλῶν, ἐπιτελεσθῇ τὸ ἱερωτέρον μέρος τῆς τελετῆς, τὸ χρίσμα διὰ τοῦ χρυσοῦ σκέυους, ὅπερ ἐχρησίμωσεν ἡθὴ διὰ τὴν χρίσιν τῶν προπατόρων τῆς Α.Μ.— Μετὰ τὴν ὄρκωμοσίαν, ὁ βασιλεὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἑδραν Αὐτοῦ. Ἦτε Α. Μεγαλειότης καὶ ἡ βασιλισσα ἔκλιναν γόνυ πρὸ τοῦ προσευχηταρίου, ἐνῶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἴψαλε τὸ Veni Creator Spiritus, οἱ δὲ χοροὶ τοῦς λοιποὺς στίχους.

Ἢτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπήγγειλε μακρὰν εὐχὴν, μεθ' ἧς ὁ χορὸς εἴψαλε τὴν ὠριμένην ἀντιφώνησιν.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ βασιλεὺς προσευχόμενος ἠγέρθη, τοῦ δὲ λόρδου ἀρχιεπισκοπῆλου ἀραιρέσαντος τὸν μανδύον καὶ τὸ κάλυμμα τῆς Α.Μ., ὠδηγήθη ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Ἐκαθίσθη τότε εἰς τὴν ἑδραν τοῦ ἀγίου Ἐδουάρδου, ἧτις ἐγείρεται ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ᾗ καὶ ἐχρίσθη. Τέσσαρες ἱππῶται τῆς Περικνημίδος ἐκράτουν ὑπὲρ αὐτὸν μεταξωτὴν καὶ πλουσίως κεκοσμημένην ὀθόνην, ἣν εἶχε δώσει εἰς αὐτούς ὁ λόρδος ἀρχιεπισκοπῆλος. — Ὁ ἠγόμενος τῆς Οὐστρινστέρης ἔλαβεν ἐκ τῆς ἀγίας Τραπεζῆς τὴν φιάλην καὶ τὸ κοχλιᾶριον τοῦ χρίσματος, ἔχυσεν εἰς τὸ κοχλιᾶριον ὀλίγον ἔλαιον, ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ὅστις ἔχρισε τὸν βασιλέα σταυροειδῶς κατὰ πρῶτον εἰς τὸ μέτωπον λέγων.

— «Ἔσο χειρισμένος διὰ τοῦ ἀγίου ἔλαιου ὡς ἐχρίσθησαν οἱ βασιλεῖς, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προφῆται».

Ἐπειτα εἰς τὸ στήθος, λέγων: — «Χρισθητε τὸ στήθος σου διὰ τοῦ ἀγίου ἔλαιου».

Ἐπειτα εἰς τὰς παλάμας, λέγων:

— «Χρισθήτωσαν αἱ χεῖρές σου διὰ τοῦ ἀγίου ἔλαιου. Καὶ ὡς ὁ Σολομὼν ἐχρίσθη ὑπὸ Σαδὸκ τοῦ ἀρχιερέως καὶ Νάθαν τοῦ προφήτου, οὕτως χρισθητε καὶ

αὐ καὶ εὐλογήθητι ὡς βασιλεὺς ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον, ὃν Κύριος ὁ Θεὸς ἔδωκε σοι, ὅπως ἀνάσῃς αὐτοῦ καὶ κυβερνᾷς αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν!».

Γονυπετήσαντος δὲ πάλιν τοῦ βασιλέως, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπήγγειλεν αὐτῆς μακρὰν εὐχὴν, μεθ' ἧν ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη καὶ ἐκαθέσθη εἰς τὴν ἔδραν τοῦ ἁγίου Ἐδουάρδου· ἠγέρθη πάλιν μετ' ὀλίγον ὅπως περιβλήθῃ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τὸ ἐκ χρυσοπλάστου ὀνόνης Colobium Sindonis καὶ τὴν Supertunica καὶ ζωσθῆ τὴν ζώνην.

Προσευχαί, χορικά ἄσματα καὶ ἤχοι ὀρχήστρας ἀποκρίτουσιν ἀπὸ τῶν μὴ μετεχόντων τῆς τελετῆς τὰς ἀκολουθίας λέξει· ἦτοι τὴν προσφορὰν τῶν πτεριστῆρων καὶ τοῦ ξίφους, τὴν ἀμφίσειν τοῦ βασιλέως διὰ τοῦ ἱπποτικῆ καὶ ἀρχιερατικῆ ἰνδύματος καὶ τοῦ χρυσοῦ μανδύου, καὶ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ δακτυλίου, τῶν σκῆπτρων καὶ τῆς σφαίρας τοῦ βασιλείου.

*

Τοὺς πτεριστῆρας ἔλαβεν ὁ ἡγούμενος τῆς Οὐαστεριντέρης ἐκ τῆς ἁγίας Τραπεζίης καὶ ἔδωκεν αὐτοῦς εἰς τὸν λόρδον ἀρχιθαλαμηπόλον, ὅστις κλίνας τὸ γόνα ἠγγισεν αὐτοῦ· πρὸς τὰς πτέριας τοῦ βασιλέως καὶ ἀπέδωκεν αὐτούς. Ἐπειτα ὁ τὸ ξίφος τοῦ κράτους κρατῶν λόρδος ἐπέδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν λόρδον θαλαμηπόλον, ὅστις κατέθετεν αὐτὸ εἰς τὴν πρῶθεν τοῦ ἁγίου Ἐδουάρδου.

Ἐτερον ξίφος μετὰ κλεῦθ ἐξ ἐρυθροῦ βελούδου ἐτέθη ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζίης. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπήγγειλεν εὐχὴν καὶ ἐνεχείρισεν εἰτα εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ βασιλέως, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Γούρκης καὶ τῶν ἐπισκόπων Λονδίνου, Οὐίνσεστερ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων λέγων τὰ ἑξῆς:

«Δέχθητι τὸ βασιλικὸν τοῦτο ξίφος, ὅπερ προέρχεται ἐκ τοῦ βωμοῦ τοῦ ναοῦ καὶ ἔγχερίζεται αἰεὶ διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἐπισκόπων τῶν θεραπόντων τοῦ Θεοῦ».

Ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη, ἐζώσθη τὸ ξίφος καὶ ἐκαθέσθη πάλιν, μεθ' ὃ ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν:

«Ἐξάσει τὴν δικαιοσύνην. Ὑπεραμύνου τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας. Βοήθει καὶ προστατεύου τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ. Ἀνεύρου ὅσα ὑπόκεινται εἰς ἔλεθρον. Τιμώρει τὸ ἄδικον καὶ παγίωθι τὰ καλῶς ἔχοντα. Πρᾶττε πάντα ὅπως ἀπαστράπτει ἐν ἀρετῇ, καὶ ὑπηρετεῖ δὲ πιστῶς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ βασιλευε ἐπὶ μήκιστον».

Μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη αὐθις, ἔλαβε τὸ ξίφος, ἔβη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔθετο πάλιν εἰς τὸν κλεῦθ. Ἐπανῆλθε κατόπι εἰς τὴν ἔδραν τοῦ ἁγίου Ἐδουάρδου, ἐνῶ εἰς πατρίκιος ἐξήγαγεν αὐτὸ ἐκ τοῦ κλεῦθ καὶ ἔστη μετὰ γυμνοῦ τοῦ

ξίφους πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπου ἔμεινε μέχρι τῆς λήξεως τῆς τελετῆς.

*

Πάλιν ἠγέρθη ὁ βασιλεὺς καὶ περιβλήθη τὸν ἐκ χρυσοπλάστου βασιλικὸν μανδύον, ὅστις τὰς πόρπας ἔκλεισεν ὁ λόρδος θαλαμηπόλος. Ὅτε δ' ὁ βασιλεὺς ἐκαθέσθη πάλιν, ὁ ἡγούμενος ἔλαβεν ἐκ τῆς ἁγίας Τραπεζίης τὴν μετὰ τοῦ σταυροῦ σφαίραν τοῦ βασιλείου, καὶ ἐνεχείρισεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ὅστις ἐνέθηκεν αὐτὴν εἰς τὴν ἀριστερὰν τοῦ βασιλέως λέγων:

— «Ἄβου τὸν βασιλικὸν μανδύον καὶ τὴν σφαίραν τοῦ βασιλείου. Κύριος ὁ Θεὸς δῶν σοι φρόνησιν καὶ σοφίαν, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀνωθι ἰσχύον. Κύριος ὁ Θεὸς περιβάλλου σε ἐν δικαιοσύνη καὶ δῶν σοι σωτηρίαν. Ὅταν δὲ βλέπῃς τὴν σφαίραν ταύτην ὑπὸ τὸν σταυρὸν, ἐνθυμοῦ ὅτι ἅπασ ὁ κόσμος ὑπόκειται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν».

Ὁ βασιλεὺς ἀπέδωκε τότε τὴν σφαίραν, ἣτις κατετέθη ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζίης.

Ἐἴτα ἐπέδοθησαν εἰς τὸν βασιλέα οἱ δακτύλιοι, τὰ χειρόκτια καὶ τὰ δύο σκῆπτρα. Τὸ μετὰ τοῦ σταυροῦ σκῆπτρον ἐπέθηκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ βασιλέως λέγων:

— «Ἄβου τὸ βασιλικὸν σκῆπτρον, σύμβολον τῆς βασιλικῆς ἰσχύος καὶ δικαιοσύνης».

Τὸ μετὰ τῆς περιστερᾶς σκῆπτρον ἐνέθηκεν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα λέγων:

— «Ἄβου τὸ σκῆπτρον τῆς ἀμεροληψίας καὶ τῆς εὐμενεΐας».

*

Καὶ ἦθη ἐπικρατεῖ πάλιν ἐν τῷ ναῷ πανηγυρικῆ σιγῇ. Ὁ βασιλεὺς κάθηται εἰς τὴν ἔδραν τοῦ ἁγίου Ἐδουάρδου. Οἱ ἐπίσκοποι περιστοιχίζουσι τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κανταουρίας, ὅστις ἔρχεται πρὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ὑπὸ ἐνθέρμους προσευχᾶς θέτει τὸ στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Α. Μ. Ἀπασα ἡ Ἀγγλικὴ ἀκούει τὴν στιγμήν ἐκείνην τὸ ἄγγελμα, διότι κανονιοβολισμοὶ ἀνταγοῦσιν ἐκ τοῦ Πύργου, εἰς δὲ τὰς ὁδοὺς ζητωκραυγῆ τὸ πλῆθος, εἰς ὃ τὸ σύνθημα τοῦτο ἐξγγέλλει τὴν ἐπίσημον στιγμήν. Ἐν τῷ ναῷ πρὸς στιγμήν τὸ πᾶν ἀκίνηται, ἀλλ' ἔπειτα ἀντήχει ἀτελεύτητον τὸ ἀκύριος σῶζοι τὸν βασιλέα. Καὶ μετὰ ἐν δευτερολέπτου ἐξεκασίαι μὴ ἐστεμμεμένοι κεφαλαί φέρουσι στέμμα. Στέφονται καὶ οὔτοι ἔορτάζοντες συμβολικῶς τὴν στέψιν τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τούτου ὁ ἀρχιεπίσκοπος λέγει: «Ἐσο ἰσχυρὸς καὶ ἀγαθός. Ἀκολούθει τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ τήρει τὴν ὁδὸν αὐτῶν. Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα καὶ ὑπόμεινε στερεῶς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ὅπως μετ' ἐπιτυχίας στερῆθῃς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ» ὅταν δὲ περατώσῃς τὸ στάδιόν σου,

λάβης τὸ στέμμα τῆς δικαιοσύνης, ὅπερ Κύριος ὁ δίκαιος κριτὴς οὐκ ἀρνήθηται σοι τὴν ἡμέραν ἐκείνην».

Τότε ὁ βασιλεὺς ββαίνει ἐκ τῆς ἔδρας τοῦ ἁγίου Ἐδουάρδου πρὸς τὸν ὕψηλόν θρόνον, ὅστις ἀπακρύβεται ἐκ χροῦ. Ἴστανται πρὸς στιγμὴν πρὸ αὐτοῦ, εἶτα δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κανταουρίας ἐπιτίθει τὴν χειρὰ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ βασιλέως καθίζει αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ὁ βασιλεὺς Ἐδουάρδος ἤδη στερθεῖς ἀνήλθε τὸν θρόνον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—

— Συνεδρία δύο Σωματίων. — Τῇ παρελθ. δευτέρᾳ συνήλθον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμ. πατριάρχου εἰς κινήν συνεδρίαν τὰ δύο διοικητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα καὶ ἐπελήθοντο τῆς συζητήσεως τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγκαζόντων ζητημάτων. — Ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῇ, ἀναγνωσθεῖσας ἐκθέσεις τῆς Πατριαρχ. Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, γνωμοδοτήσας ὅτι μόνον διὰ τῆς εἰδικῆς μορφώσεως καὶ τοῦ παιδαγωγικοῦ καταρτισμοῦ περὶ τὸ διδάσκειν δυνατὸν εἶναι ἀσφαλτῆ παρ' ἡμῶν ἢ ἐκπαθεῖσαι αὐτῇ τὴν ἐπίτευξιν ἐνιαίου συστήματος δημοτικῆς παιδείσεως, κατὰ τὸ μεθοδικὸν μέρος τῆς διδασκαλίας, δυσχεραίνει ὁ ἀτελής ὑπὸ παιδαγωγικῆν καὶ διδακτικὴν ἔσφοδν καταρτισμὸν πολλῶν ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν διδασκάλων, κρινούσης δὲ πρὸς θεραπείαν τῆς ἐλλείψεως ταύτης συντελεστικῶν, καὶ τὸν διορισμὸν εἰδικῶν τῆς διδασκαλίας ἐπόπτων, ὅστις ὑπὸ τὰς ἀμέσους ἀνάγκας καὶ διαταγὰς τῆς Ἐπιτροπῆς διατελῶν θὰ συντελῆ εἰς τὴν ἐκ τῶν ἐνόντων θραπέειαν τῆς ἐπακτικῆς ταύτης ἀνάγκης καὶ ὡς τοιοῦτον ὑποδικουμένης τῶν ἑλλογιμώτατον καθηγητῶν κ. Θεόδωρον Παπαθεοδώρου, διδάκτορα τῆς φιλολογίας, καὶ ἄλλοτε καθηγητῆ τῆς κεντρικῆς Ἱερατικῆς ἐν:αὐθᾶ Σχολῆς, τὰ δύο Σώματα ἐνέκρινον τὸν διορισμὸν καὶ ἐτέρου ἐπόπτου πρὸς τὸν ὑπάρχοντα τοιοῦτον καὶ προέβησαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑποδικουμένου καὶ παρέπεμψαν αὐτῇ τὴν ρηθεῖσαν ἐκθεσιν εἰς τὴν Κ. Ἐκπ. Ἐπιτροπῆς ὅπως ἀκριβῶς ὀρίσῃ αὐτὴ τὰ τῆς μισθολογίας καὶ τῆς εἰδικῆς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ ὑποβάλλῃ ἐκθεσιν διὰ τὰ περαιτέρω.

— Ἐπιτροπὴ συντάξεως σχεδίου διαθηκῶν. — Πρόεδρος τῆς πρὸς μελέτην τοῦ περὶ συντάξεως διαθήκης ὑπὸ ἀρχιερίων ζητημάτων ἐξελέγη ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Σάθης κ. Ἰωακείμ, ἀντὶ τοῦ ἀποχωρήσαντος σεβασμ. μητροπολίτου Καισαρείας. — Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης εἰσὶν οἱ νομοδιδάκτορες κκ. ἀρχιμ. Κων. Βουτζαλιδῆς Γ. Ἀποστολίδης, Μιλτ. Καραβοκυρὸς καὶ Γερόφਾਲος Γ. Κωνσταντινίδης. — Ὁμοίως ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἐξελέγη δευτέρου ἐπιτροπῆ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ σεβ. μητροπολίτου Σάθης, συγκαμμένη ἐκ τῶν νομοδιδάκτων κκ. Γ. Κωνσταντινίδου, Ἠλία Μαλιάνου καὶ Χ. Φωκᾶ ὅπως μελετήσασα τὸ ὑπὸ τῆς προγενεστέρως ἐπιτροπῆς ὑποβληθὲν σχέδιον περὶ ἀκριβῶς καὶ ἀνελλιπούς συντάξεως διαθηκῶν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὑποβάλλῃ τὴν γνωμοδότησιν αὐτῆς διὰ τὰ περαιτέρω.

— Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα. — Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ, ληθθεῖσας ὑπ' ὄψιν τῆς ἀπὸ τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων παρατήσεως τοῦ ἐπιτίμου ὁμογενοῦς

τραπέζιτου κ. Θ. Μαυρογορδάτου, ἐμεινάντος ἐν αὐτῇ, τὰ δύο Σώματα ἐξελέξαντο ἀντ' αὐτοῦ τὸν ἱατρὸν κ. Μιχαὴλ Ψαλίδαν.

— Μητροπολίτης Βεροῖας. — Ἐπετράπη συνοδικῶς τῷ πανερ. μητροπολίτῃ Βεροῖας καὶ Ναούσης κ. Κωνσταντῶ ὅπως μεταβῆ εἰς Ἀράμκην πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ πανερ. μητροπολίτου Ἀράμκας καὶ Ζαχῶν κ. Χρυσοστόμου.

— Χειροτονία παρ' ἐνορίας. — Ὑπὸ τῆς ἱερέως ἐν Ἁγίῳ Ὁρει κωνότητος ὑπεβλήθη τῇ Ἐκκλησίᾳ πρακτικῶν, καθ' ὃ, ἀποδειχθέντος ὅτι ἐτελέσθησαν πρὸ τινος ὑπὸ τοῦ θεολογ. ἐπισκόπου πρῶην Ἱερισσοῦ κ. Παθρίωνος δύο χειροτονίαι παρ' ἐνορίας, ἐπεβλήθησαν ὑπὸ τῆς ἱερέως ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἀρχῆς αἱ ἐγκριθεῖσαι ποινᾶ. Εἰς τούτῃ χειροτονηθέντας ἱερεῖς Ἰωαννίνων καὶ Βαρσαβᾶν, μοναχοῦς μὲν ὄντας τοῦ Καρακαλλήνου κελλίου «Τιμίου Σταυροῦ», χειροτονηθέντας δ' ἐν τῷ Χιλιαναρηνῶ κελλίῳ «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου», ὡς ὄθην ἀνήκοντας εἰς αὐτὸ, ἡ ἱερά Κωνότις ἐπέβαλεν ἀργίαν διὰ παντὶς, εἰς δὲ τούτῃ προεταμείων τῶν κελλίων τούτων Παντελεήμονα τοῦ «Τιμίου Σταυροῦ» καὶ Κύβηλλον τοῦ «Χρυσοστόμου» ἀργίαν ἑνὸς ἔτους, ἅτε συννόχοι καὶ συναπατήσαντας τὴν χειροτονήσαντα. Ἡ ἱερά Σύνοδος, ἐπιδοκιμάσασα τὴν ἀπόφασιν ὑπὸ τὴν πειθαρχικὴν αὐτῆς καὶ διοικητικὴν μορφήν εὗρεν αὐτὴν ὑπερβαίνουσαν πῶς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς τὴν αὐστηρὰν αὐτὴν ἀπόφασιν ἐκδόσεως ἀρχῆς, πρὸς τὴν ἀγγελλήσεται διόντως ἡ συνοδικὴ κρίσις.

— Ὁρθόδοξος κοινότης Ἀρμενίου (Ἐσχὶ Σαγρ). — Αἰτήσις τοῦ πανερ. μητροπολίτου Ἀγκυρᾶς καὶ Κοταίου κ. Νικολάου, ἐπετράπη συνοδικῶς εἰς τὸν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπομακρυνθέντα ἀπὸ ταύτης τῆς κοινότητος αἵθεσιμ. ἱερέα κ. Γεωργίου ἵνα ἐπισκεθῇ εἰς τὴν πόλιν ταύτην.

— Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου. — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου προσήνεγκον μέχρι σήμερον αἱ ἐξῆς δεκαπέντε ἐκ τῶν εἰκόνων ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἱερῶν βασιλικῶν καὶ πατριαρχικῶν ἡρώων :

Λαύρας, λίρας ὀθωμανικᾶς 25 — Βασιλειῶν, 33 — Ἰβήρων, 30 — Παντοκράτορος, 20 — Σηροστάμου, 15 — Ζωγράφου, 20 — Δοχειαρίου, 5 — Καρακαλλοῦ, 15 — Φιλοθέου, ἀργ. γρῶσ. 100 καὶ λίρας 5 — Σιμωνόπετρας, 10 — Ἀγίου Παύλου, 15 — Σταυροκίχτας, 20 — Εὐνοφῶντος, 5 — Ἐσφιγμένου, φράγκα 20 — καὶ Κωνσταντινου, λίρας ὀθωμ. 4 — οἱ δὲ περὶ τὰς Καρυὰς κελλιῶν λίρας ὀθωμανικᾶς 27, ἧτοι τὸ ὅλον τῶν ἐγγραφειῶν μέχρι τοῦδε προσφορῶν ἀνήλθεν εἰς λίρας τουρκικᾶς 250 περίπου. — Ἐπίσης ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν ἐπέδωκε τῇ Α. Θ. Π. ὁ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἐμπερος κ. Ἀλέξιος Σέρφος λίρ ἄγγλικᾶς δύο.

— Νῆων πανηγύρεις. — Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς θείας τοῦ Σωτῆρος μεταμορφώσεως πανηγυρίζουσι δύο τῶν νῆων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐν Γαλατᾷ καὶ ὁ τοῦ Ποτηρᾶ. Ἐν ἀμειότερῃς ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικός πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πρώτῳ μὲν κατὰ τὸν ἱσπερινόν, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Τὸ συρραῖσαν πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων κατέκλυε τοὺς τε ναοὺς καὶ τὰ προαύλια, κατὰ δὲ τὸν ἱσπερινόν ἐν τῷ Γαλατᾷ παράστη συμπροσευξάμενος ἡ Α. Ἐξ. ὁ πρεσβυτέρης τῆς Ἑλλάδος πρίγκηψ Ν. Ἀλ. Μαυροκορδάτος.

— Ἱερά Μονὴ Κοινοβουμοσίου. — Ἐπὶ τῇ δεσποτικῇ ἑορτῇ τῆς παρελεύσεως τρίτης, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικός πα-

πατριάρχης διεβίβασε τηλεγραφικώς τὰς σελτὰς Αὐτοῦ πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ συγχαρητικὰς προσηρσεις εἰς τὴν Ἁγίω Ὁρει ἱερᾷ βασιλικῇ καὶ πατριαρχικῇ μονῇ τοῦ Κουλουμουσίου. Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην τῆς πατριαρχικῆς εὐμενείας ὁ πανοσιολογ. ἡγούμενος τῆς πανηγυριζούσης μονῆς ἀρχιερατικῆς κ. Μελέτιος ἀπήντησε διὰ τοῦ παρὰ πόδας τηλεγραφήματος:

Οἰκουμενικὸν πατριόρχον Ἰωακείμ Γ'

α' Αὐγ. 6 ἡγουσίου. Ὡρα 12 ἑσπερας. Εὐσεβάστως ὑποβάλλομεν βαθύτατα σεβάσματα καὶ ἀπειρους εὐγνωμοσύνας ἡμῶν ἐπὶ ἐπιδαψιλεύσει παναγίων εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐπὶ ἐπιτελίᾳ ἱερῆς μονῆς. Καθηγούμενος Κεντροουμουσίου ἀρχιερατικῆς Μελέτιος.

— Γενέθλια αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ. — Κατὰ τὴν τῆ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἡγουμένη ἑορτῇ τῶν γενεθλίων τοῦ αυτοκράτορος τῆς Αὐστρουγγαρίας Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ὁ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγγελλοῦ κ. Καλλιπικῆς μετὰ τοῦ δευθουτοῦ τοῦ Ἀ' πατριαρχ. γραφεῖου κ. Ἰω. Α. Τανταλίδου, νολῆ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου μεταβάντες εἰς τὴν ἀστριακὴν πρεσβίαν διηρημένους τὰς εὐχὰς καὶ προσηρσεις τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τῆς Α. Ε. τῷ πρεσβυτῇ τῆς Αὐστρουγγαρίας βαρῶν δι Καλίτε.

— Πατριαρχικὰ προσηρσεις. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τῇ κυριακῇ διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγγελλοῦ κ. Καλλιπικῆς τὰς εὐχὰς καὶ προσηρσεις Αὐτοῦ τῆς Α. Ε. τῷ Ἀλεξάνδρῳ παστῇ Κωνσταντινῆ, βοηθῷ τῆς νομαρχίας Θεσσαλονίκης, ἐπὶ τῇ προσράτῳ ἐπ' ἀδείᾳ ἀφίξει αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν διὰ δὲ τοῦ πανοσιολογ. Μ. ἀρχιερατικῆς κ. Λαυρεντίου τῷ ἐρίτιμῳ ὁμογενεῖ κ. Θεοδώρῳ Κουρτῇ ἀπελθόντι εἰς Μιτυλήνην καὶ τῷ προημερῇ τῆς ἐν Χάσκω πρεσβυτεριανῆς ἐκκλησίας κ. Καίη, ἀπερχομένῳ τῆς ἡμετέρας πόλεως.

— Πατριάρχης ἀνατολ. Ἀρμενίων. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τῇ Α. Μ. τῷ πατριάρχῃ τῶν ἀνατολικῶν Ἀρμενίων κ. Μπλαχία Ὁρμάν, ἀγοντι τῇ τρίτῃ τὴν ἐπίτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτῇ, τὰς συγχαρητικὰς Αὐτοῦ προσηρσεις διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. ἀρχιερατικῆς κ. Λαυρεντίου, μεταβάντος εἰς Πέραν ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν πατριαρχ. διαγγελοῦ κ. Δημητρίου Τσολακίδου.

— Ἐπισκέψεις. — Τῇ κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐπισκέψατο τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Ἰωαννῶν κ. Σωφρόνιον, καὶ εἶτα τὴν Α. Ε. τὸν πρεσβυτῆν τῆς Ἐλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτον, ἐπισκεψάμενον τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ τῆς Α. Θ. Π. ἐπὶ τῇ ἐκ Βιέννης ἐπανόδῳ αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν. — Τῇ δευτέρᾳ ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχον αἱ ΛΑ. ΕΕ. ὁ πρεσβυτῆς τῆς Σερβίας στρατηγὸς Σάββας Γκρούιτς καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῶν ἀνακτόρων Γιάγκο βῆς Γκωνδῆς. — Προχθὺς ἡ Α. Ε. ὁ ἀρχιερατικῆς τῶν ἀνακτόρων Ἀλεξ. Καραθεοδωρῆς παστῆς.

— Ἀφίξεις. — Ὁ πανοσιολ. ἀρχιερατικῆς κ. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης, ἀρχιερατικῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀδείᾳ τῆς Α. Θ. Π. μεταβὰς τὸ παρελθὸν σάββατον εἰς Μέτρας, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν αὐτῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ἐπανέκαμψε τῇ τετάρτῃ εἰς βασιλεύσαν. — Ἐπανέκαμψεν ἐπίσης εἰς Ἑυρώπη διελθὼν εἰς Ἀθηνῶν, ἐνθα μετέβη πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ βραβευθέντος ἐν τῷ Σουετῷ διαγωνισματικῷ συγγράμματος αὐτοῦ ἀθεωρίας τῆς

γνώσεως παρὰ Πλάτωνο ὁ ἐλλόγιμος διδάκτωρ κ. Χρ. Ἀνδρούτσος καθηγητῆς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς. Ἡ ἐκτύπωσις, καλλιτεχνικῆ καὶ φιλόκαλος, ἐγένετο διαπίνῃ, τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου ἀγωνοθέτου Γρηγορίου Σούτσου. — Μετὰ βραχέων ἐν Σάνῃ, χάριν ἀναψυχῆς, διαμονῆν, ἀφίκετο προχθὺς εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ πανερ. μητροπολίτης Σταυροπόλεως κ. Ἀποστόλος Χριστοπόουλος, διευθυντῆς τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

— Ἀναχωρήσεις. — Τῷ σαββάτῳ ἀπῆλθεν εἰς Ὀδησσὸν ὁ αἰδεσμ. προϊστάμενος τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐλληνικῆς ὀρθόδοξου κοινότητος πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἀγγελος Περάνης. — Ἐπίσης ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων αὐτοῦς ὁ ὁμογενὴς καθηγητῆς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὀδησοῦ διδάκτωρ κ. Συνδὸς Παπαδομητρίου. — Τῷ σαββάτῳ ἐπίσης ἀνεχώρησεν εἰς Ἄγιον Ὅρος, χάριν παλαιογραφικῶν ἐρευνῶν, λαβῶν τὴν ἀπαιτουμένην πατριαρχικὴν πρὸς τὴν ἱερὰν Κοινότητα συστατήριον ἐπιστολὴν ὁ καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἰένῃ πανεπιστημίου κ. Ἑρρίκος Γκέλτσερ.

— Ἐπέτειος ὀνόματος. — Ἡ Α. Θ. Π. εὐηρεστήθη νὰ συγχαρῇ τηλεγραφικῶς τοτὲς τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ τὴν ἐπίτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτῇν ἡγουσι κκ. Σωτηρᾷ ἐρέντῃ, Παπαγιάννῃ, πράκτορι ἀτιμολοκίμων ἑταίρειῶν, καὶ Σωτηρᾷ Κωνσταντινῇ, διευθυντῇ τοῦ ἐν τοτὲ Πατριαρχικῆς γραφεῖου τῶν ἰαμχαμπεριῶν, ἐν τοτὲ Πραγκηποννήσις διατρίβουσι.

— Διάβψεις. — Ἐν ἐρημερίᾳ τινὶ τῆς Κρήτης, τῷ κ. Κήρυκῳ ἀγνώμονι μικρὰν ἀναπόκρισιν, ἐντεῦθεν ἀπευθύνθησαν, ἐν τῇ ὁ ἐπιστεῖλας, ποιοῦμενος μείαν ἀσημάντου ἐπιστολῆς προκληθέντος ὑπὸ τῆς ἀπειθοῦς πολιτείας ἱερέως τοῦ ἐν Σταυροπόλει καὶ τῶν Εἰσοδίων, παυθέντος ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγγελλοῦ καὶ τῶν Εἰσοδίων, παυθέντος ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγγελλοῦ, πειράται τὸν μὲν εἰρημόνον ἱερέα νὰ παραστήσῃ τὸς κοσμίως προσερχθέντα πρὸς τὰς προῖσταμένας αὐτοῦ ἐνοριακὰς ἀρχὰς, πᾶσαν δὲ τὴν ἀφορμὴν τῆς παύσεως αὐτοῦ νὰ ἐπιρρίψῃ ἐπὶ τὸν σεβαστὸν τῶος πρόεδρον τῆς Κεντρικῆς Ἐπορείας τῆς Κοινότητος Σταυροπόλεως ἐρίτιμον ὁμογενῆ κ. Ζαχαρίαν Χατζόπουλον, καθ' οὗ καὶ ἀνευλαβῶς ἐπιτίθεται. Διαψεύδοντες κατηγορηματικῶς πᾶσας τὰς ἐν τῇ ἀναπόκρισει ταύτῃ ἐρηνησίας τοῦ ἐπιστελλαντος, ἐριστώμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ὀρθόδοξου πληρώματος ἐπὶ τοιούτων ἀνακριδεστάτων καὶ ἀναλήθων δημοσιευμάτων.

Προκειμένην δὲ περὶ τῆς δικῆς καὶ καταδικῆς τοῦ ἱερέως, περὶ ἧς ἐκ προοιμίων ἀπερήνατο ἦδη ὁ ἐπιστελλας, διαβεβαιώμεν ὅτι ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης λαβῶν γνώσιν τοῦ πράγματος ἐνετείλατο τῇ ἐν τοτὲ πατριαρχεῖσι Κεντρικῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἐπιτροπῇ ὅπως προβῇ αὐτῇ εἰς τὴν δέουσαν ἐξελεγχῆν.

— Γάμος. — Κατὰ τὴν τῇ 28 παρελθόντος ἰουλίου ἐν Φαυκίῳ τελεσθέντα γάμον τοῦ κ. Θεοδώρου Παπαθανασίου μετὰ τῆς δεσποινίδος Εὐτέρπης Κομνηνοῦ, ἀδελφῆς τοῦ ἐκ τῶν σεβ. συνοδικῶν μητροπολίτου Βοδωνῶν κ. Νικοδήμου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διὰ τοῦ ἱεροῦ. τριτεύοντος κ. Βενιαμίν διεβίβασε τὰς πατριαρχικὰς Αὐτοῦ εὐχὰς.

Ἐπιστελλομαί ἡμῖν ἐκ Π.λοιστίου τῆς Ραμνοβίας.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον χάριν εὐλαθείας πρὸς προσκύνησιν τῶν ἱερῶν κειμηλίων τοῦ ἁγίου

Ὅρους εἶχον ἐπιχειρήσει ταξείδιον αὐτότε καὶ ἐπεσκέφθην ἐπὶ τούτῳ διασφύρας Μονᾶς· ὅσην δὲ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην ἠσθένθημεν, καὶ ἐκπρόξομεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τοὺς καθηγουμένους καὶ προϊστάτας τῶν Μονῶν τούτων, διὰ τὴν καλὴν καὶ προσητῶτα τῶν Μονῶν τούτων, καθ' ἃς τὴν καλὴν καὶ φιλόστοιχον δεξιῶν ἡς ἐτύχομεν παρ' αὐτοῖς, τὴν τοῦ συνκτονίου λύτη καὶ ἀθυμίας κατέλαβεν ἡμᾶς ἐπὶ τῇ ἀξένη πρὸς ἡμᾶς πολιτείᾳ τῆς Μονῆς τοῦ Ἱερωμένου, πρῶτον διότι ἀντὶ τραπέζης, ὡς εἶδομεν, καὶ εἰθίζεται νὰ παρατίθεται εἰς τοὺς ταξιδιωτὰς προσκυνητὰς, νέος τις μοναχὸς κατ' εἰσῆλθον καὶ διαταγὴν τῶν ἀρμοδίων ἠρώτησεν εὐθύς περὶ τοῦ τιμῆματος τοῦ εἰθιμένου μνημονεύματος, ὅπερ ἡμεῖς δὲν θὰ ἐδιδάσκοντες οὐδὲ θὰ ἐδυστροποῦμεν νὰ καταβάλωμεν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἡμῶν, καθὼς ἐπρόξομεν τοῦτο εἰς τὰς ἄλλας Μονᾶς· καὶ δεύτερον διότι ζητήσαντες νὰ προσκυνήσωμεν διὰ τὴν ψυχικὴν ἡμῶν ὠφέλειαν τὰ ἐν τῷ καθ' ἑαυτὸν ἀγία λειψάνῳ, ἐλθόμεν εἰς ἀπάντησιν τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ εὐτεθοῦς ἡμῶν τούτου πόθου, ἅτε ἐρητυχάοντος τοῦ ἀρμολογίου προσώπου καὶ μὴ ὄντος θνατοῦ καὶ ἀνοιχθῆ ἡ ἐκκλησία τὴν στιγμήν ἐκείνην, εἰ καὶ ἐπ' ἀρκάτων ἀνεμεικταμεν τὴν ἐξέγερσιν αὐτοῦ. Λυπηρὸν βεβαίως εἶναι καὶ καὶ βεβῆ νὰ καταχωρίζονται τοιαῦτα εἰς τὸ σεβαστὸν ὡμῶν φύλλον σκοπὸν νὰ δυσφημίσωμεν τὴν Μονὴν δὲν ἔχομεν, διότι εἴμεθα καὶ ἡμεῖς εὐσεβεῖς χριστιανοὶ σιθόμενοι τὰ ἔθιμα καὶ τὰς διατάξεις τῆς Μονῆς· οὐχ ἥτιον καλὸν θὰ ἦτο ἡ τοιοῦτοτροπος αὐτῆ ξενία τοῦ Ἱερωμένου νὰ μὴ προσενηχῆ καὶ πρὸς ἄλλους ταξιδιωτὰς προσκυνητὰς, ἡ δὲ βραχυμὰ τοῦ τὰς κλειθῆς τῶν ἱερῶν λειψάνων κρατοῦντος ἐκκλησιαρχοῦ νὰ μετριασθῆ ὡς ἀντικειμένη τῷ προορισμῷ τῶν Μοναχῶν.

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

δικαζονέριμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀπορᾶσιον παμψηφεί, θέγεται τὴν ὕπ' ἀριθμ. Πρωτοκ. 792 καὶ ἡμερομηνίαν 4 Φεβρουαρίου 1902 περὶ διαζυγίου ἀνογιῆν τῆς ἐναγούσης ἀδελφῆς Μαργαρίτας Δημητρίου Παναγιώτου Καρατζᾶ τὸ γένο. Jean Baugrats, δικτικῆς τῆς δόγμα, Γαλλίδος τὴν ἐθνικότητα, διαμενοῦσης ἐν Πέραν Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῇ ὁδῷ Σοφικῆς ὕπ' ἀριθμ. 2 (δὶς) καὶ τὰ οἰκιακὰ μετερχομένης ἔργα ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεικνυμένην, κηρῶνται τὸν μεταξὺ τῶν διαδικῶν γάμον διαλελυμένον εἰς ὑπαίτιοντος τοῦ ἐναγομένου Δημητρίου Παναγιώτου Καρατζᾶ, Ὁρθοδόξου, ὀπηκόου Ὁθωμανοῦ, τῆος μὲν κατοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῇ ὁδῷ Γλαβάνη ὕπ' ἀριθμ. 6 καὶ ὑπαλλήλου τῆς εταιρίας Κούκ νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, παρέχει αὐτῷ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων ὁριζομένης προθεσμίας ἦτοι τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐρημερίων δημοσιεύσεως τοῦ δικατακτικῆς τῆς παρούσης ἀποφάσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς καὶ ἐτέρων ἐξήκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἐπὶ ἄφασι,

διατάσει τὴν ἐν τρισὶν ἀριθμοῖς τῶν ἐναυθῶ ἐκδιδόμενων φύλλον Ἄ' Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείαν καὶ Ἄ' Ταχυδρόμιον δημοσιεύειν τοῦ δικατακτικῆς τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ ἐπιτίθει τῷ ἐναγομένῳ, ὡς ὑπαίτιον τῆς διαζεύξεως, τὰ δικαστικά ἔξοδα καὶ τὰ ἐπὶ τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, συμπεριλαμβανόμενα μὲν εἰς γρόσια ἐξακόσια δέκα ἐννέα (ἀριθμ. 619) προκαταβαλλόμενα καὶ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπευδόντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Μαΐου 1902

Ὁ Προεδρεύων
+ ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ 1
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Εὐστάθιος Ἰωάννου Ψύχα, ὀπηκός Ὁθωμανός, τῆος κάτοικος Βλάχας καὶ ὑπαλλήλος ξενοδοχείου ἐν Σιρκετζῇ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὡραν 8 Ἑβρουαρίστῃ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐρημερίων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῆ εἰς αὐτοπροσώπῳ νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ πνευματικῆς τῶν Πατριαρχείων δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικῆς Παρασκευῆς Εὐσταθίου Ψύχα, θυγατρῆς Ἀναστασίου Ζαφειράδου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελομένης, καὶ ὀπηκόου Ὁθωμανοῦ καὶ κατοικοῦ Βλάχας (Μουσαλά-Μαχαλεπῆ ἀρά-σοκά).

Προσηπὸλοῦται δὲ αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτὸν περὶ διαζεύξεως ἀγωγή θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλον Ἄ' Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείαν καὶ Ἄ' Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 14 Ἰουνίου 1902

Ὁ Πρόεδρος
+ ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 1
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΩΓΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Χρήστος Σάββας, ὀπηκός Ὁθωμανός, τῆος μὲν κατοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὡραν 8 Ἑβρουαρίστῃ πρὸ μεσημβρίας μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐρημερίων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῆ, εἰς αὐτοπροσώπῳ, εἰς δὲ ἄντιπροσώπῳ νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πνευματικῆς δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικῆς Ἀνίκης Χρήστου Σάββα, τὸ γένο Δημητρίου Βοσκουδάκη, ὀπηκόου Ὁθωμανοῦ, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελομένης, κατοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως (ὀδὸς Σκιαντζῆ) ἐπὶ διαζεύξεως. Προσηπὸλοῦται δὲ αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡ κατ' αὐτὸν ἀγωγή περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλον Ἄ' Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείαν καὶ Ἄ' Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 21 Ἰουνίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος
+ ὁ πρῶν Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 2
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΩΓΙΔΗΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 33

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ.	8
διὰ τὸν κατώτερον κληρὸν καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγμα χροῦσά	28
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται	
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- + Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- + Ὁ Μ. Πρωτοδύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίος)
- + Ὁ Ἀρχιεραρχαμετὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντής καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιολογία καὶ παλαιοκαθολικισμός — Ἐκκλησιαστικὰ ἐγγραφα — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις — Παράρτημα: «Ἐδαγγελικά διδάγματα».

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ*

Ἐν τεύχει 12 τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος «Ἐπιθεωρήσεως» (σελ. 771) ὁ κ. Michaud ἐξακολουθεῖ λέγων: «Οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἀπεδέξαντο ὡς δόγματα πάντα τὰ δόγματα, ἅτινα ἐδίδαξε καὶ διδάσκει ἡ καθόλου ὀρθόδοξος Ἐκκλησία (ὑπ' ἣν οὐδαμῶς ἐνοεῖται ἡ ἀνατολικὴ ἢ ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία). Ὅσον καὶ ἂν τιμῶσι τὰς ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς γινώσκουσιν ἐν τούτοις ὅτι αὐταὶ εἰσιν Ἐκκλησίαι ἐπὶ μέρους καὶ ὅτι αὐταὶ μόναι καθ' ἑαυτὰς οὐδέποτε ἀποτελοῦσι τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μόνος διδάσκαλος ἡμῶν ἐν πᾶσι, μόνον εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐνεπιστεύθη τοὺς θησαυροὺς τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ τῶν μυστηρίων καὶ οὐχὶ ἀποκλειστικῶς ἢ μονομερῶς εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαν».

Σύμφωνα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Michaud ρηθέντα ἀποφαίνεται καὶ ὁ ἄγγλος ἐπίσκοπος Wordsworth von Salisbury ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ: The Ministry, of Grace (Λονδίνον

1901, σελ. 107): «Ὁ μέγας φραγμὸς μεταξύ ἡμῶν καὶ τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ἐγεννήθη πιθανῶς ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς, ἣν ἤσκησε φραγκικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῆς συνόδου τῆς συνελθούσης ἐν Ἱερουσαλὴμ ἢ Βηθλεὲμ κατὰ τὸ ἔτος 1672. Ἀπαιτεῖται πολὺς (ὡς ἐλπίζομεν αἰωνίως) χρόνος, μέχρι οὗ ἀρθῶσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιδράσεως ταύτης, ἧτις τὴν ἔκφρασιν μετουσιώσας ἀνέδειξε σχεδὸν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ἑλληνικῆς θεολογίας» («Ἐπιθεωρήσεις», ἀριθμ. 37, σελ. 193).

Πολὺ παρηγόρηστος ἐστὶν ἐνταῦθα ἡ εἰλικρινὴς ἐμολογία τοῦ ἄγγλου θεολόγου. Καίτοι δὲ οὐχὶ ἐλιγώτερον τῶν ἀγγλικανῶν ἀπομακρύνονται τῆς ὀρθόδοξιας οἱ παλαιοκαθολικοὶ, προσπαθοῦσιν ὅμως ὅσον τὸ δυνατόν νὰ καλύψωσι ταύτην τὴν διαφορὰν καὶ νὰ παρουσιάξωσι τὸ πρᾶγμα οὕτως, ὡς εἰ μὴ ὑπῆρχεν ὅλως ὁ μέγας φραγμὸς, ὅστις καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν συναρμογὴν τῆς ὀρθόδοξιας καὶ τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ.

Οἱ παλαιοκαθολικοὶ θέλουσι νὰ θεωρῶσιν ὡς δογματικῶς ὑποχρεωτικὴν μόνον τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τῶν ἑκτῶ πρώτων αἰώνων. Ἐὰν βρῶσιν κατὰ ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἢ κατὰ τὴν θεωρίαν αὐτῶν «Ἐκκλησία» προφανῶς οὐδεμίαν ἀξίωσιν δύναται νὰ ἐγείρῃ ἐπὶ τοῦ ἀλαθῆτου. Διότι, μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ τῆς ἀλαθῆτου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς διατηρηθεῖσαν ζῶσαν παράδοσιν καὶ τὴν ἀληθειαν ἡμῶν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἀρχαίων χρόνων ζητούντες, εἰ ἀνάγκης θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰς ἐργασίας τῶν πεπαιδευμένων

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 333—335 καὶ τέλος.

ἀνδρῶν, οἵτινες δυνατόν μὲν νὰ προδίδωσιν ἕξωθεν πολυμάθειαν, ἀλλ' οὐδόλως ἀξιοῦσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ ἀλάνθαστον. Διὰ τοῦτο, καὶ ἐν τοῖς συμπεράσμασι τῶν μελετῶν αὐτῶν μὴ συμφωνοῦντες, ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλους προφανέστατα. Οὕτω π.χ. ὁ πρὸ μικροῦ τελευτήσας παλαιοκαθολικός καθηγητῆς Langen δισχυρίζεται ὅτι ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐχαριστίας ἀδύνατος ἦ ὑπαρξίς σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ τούναντίον ὁ ἐπίσης παλαιοκαθολικός θεολόγος Watterich διδάσκει ὅτι παρὰ τῷ ἄρτῳ καὶ τῷ οἴνῳ ὑπάρχει σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. Τίς ἄρα γε τῶν δύο λογίων παλαιοκαθολικῶν ἀνώρουεν ὀρθῶς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων; Ἀλλὰ παρὰ τοῖς δυοῖς τούτοις λογίοις ὑπάρχουσι καὶ ἕτεροι, διακεκριμένοι ἢ μὴ τοιοῦτοι, λόγοι παλαιοκαθολικοί, οἵτινες, κατὰ τὸν καθηγητὴν κ. Michaud (ἀριθμ. 37, σελ. 12), ἔχουσι τὸ αὐτὸ δικαίωμα τοῦ σχηματίζειν τὴν ἰδίαν γνώμην καὶ κέκτηνται τὸ αὐτὸ κῆρος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ὅποιον καὶ ἡ νόμιμος ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, καθὼς ἐν γένει καὶ σύνολος ὁ παλαιοκαθολικισμὸς, οὐδὲν ἕτερον ἔστιν ἢ ὁ προτεσταντισμὸς τῶν ἀναμορφωτῶν ἐν νέᾳ μὲν, οὐχὶ ὁμως καὶ βελτιωμένην ἐκδόσει, διότι ἀπ' αὐτοῦ ἔλλειπει ἡ εὐλιχρίεια καὶ ἡ κατὰ αὐστηρὰν λογικὴν ἐξαγωγή τῶν συνεπειῶν τῶν ἀναμορφωτῶν τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος. Οὗτοι μάλιστα εἰσι καὶ πλησιέστεροι πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἢ οἱ παλαιοκαθολικοί, καθ' ἔσθον οὐχὶ τοσοῦτον, ἔσθον οἱ παλαιοκαθολικοί διαμρισθητοῦσι τὴν θεοπνευστίαν τῆς ἁγίας Γραφῆς.

Ἐνῶ δὲ τὰ «Γράμματα τῶν τεσσάρων πατριάρχων» (ἀριθρ. 2) διδάσκουσιν ὅτι «ἡ θεία καὶ ἐρὰ Γραφή ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐδιδάχθη καὶ ἐπομένως ἡμεῖς ὀφείλομεν εἰς αὐτὴν ἀπόλυτον καὶ ἀκλόνητον πίστιν», τούναντίον ὁ καθηγητῆς Langen διδάσκει ὅτι: ἡ ἁγία Γραφή οὐκ ἔστιν ἀπόλυτως ἀλάνθαστος, ἐναντίον τοῦ δισχυρισμοῦ Λέοντος τοῦ ΙΓ' («Ἐπιθεώρησις» ἀριθμ. 25, σελ. 38). Ἐν ἀριθμ. 5 τοῦ «Γερμανικοῦ Ἑρμῆος» (1 μαρτίου 1901) ὑποστηρίζεται τὸ μὴ γνήσιον τῶν Εὐαγγελίων. Τίς ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου τούτου ἀδιάφορον ἀρκεῖ ὅτι εὕρισκεται τοῦτο εἰς ἐπίσημον φύλλον τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης τῶν παλαιοκαθολικῶν, ἄνευ παρατηρήσεως οἰασθήντος.

Ἐν ἀριθμ. 3 τοῦ Vollksblattes («Ἐφημερίδα τοῦ λαοῦ») τῶν παλαιοκαθολικῶν (17 Ἰανουαρίου 1902), ἐν τῇ πραγματείᾳ: «Ὁ Θεὸς ἐστὶ πνεῦμα», ἀπορρίπτεται ἡ κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην γνώ-

σις τοῦ Θεοῦ καὶ χαρακτηρίζεται οὕτως ἡ ἁγία Γραφή ὡς μυθολογία καὶ ἠθικῶς ἀτελής, διὰ τῶν ἐπομένων λέξεων: «Πῶς δὲ ἐραντάζοντο οὗτοι (οἱ Ἰουδαῖοι) τούτον τὸν Θεόν; Ἐραντάζοντο αὐτὸν, ὡς ἀποδεικνύει ἡ περὶ τούτου διήγησις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, κυρίως ὡς ὄν τι κατ' ἄνθρωπον, ἔπερ, ὡς καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἐσθίει καὶ πίνει, ἐμφανίζεται ὑπὸ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, περιφέρεται καὶ περιπατεῖ ἐν τῷ παραδείτῳ, ὁμιλεῖ καὶ ἀκούει καὶ βλέπει, ἀναμιμνήσκειται ἢ λητμονεῖ τι, καὶ ἐν γένει ὡς ὄν, ἔπερ δύναται νὰ δεῖξῃ πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς ιδιότητας καὶ δεξιότητας τῶν ἀνθρώπων. Πῶς δὲ περιγράφει ἡμῖν καὶ περιστῆ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἐξ ἠθικῆς ἀπόψεως τὸν Θεὸν τῶν Ἰουδαίων; Παρίστην ἡμῖν αὐτὸν ὡς Θεὸν ἐκδικητικόν, ὀργίλον καὶ ζηλωτὴν, ὡς Θεὸν ἐπιβάλλοντα τὰς ἀπανθρωποτέρας καὶ σκληροτέρας ποινὰς εἰς πάντα τολμῶντα νὰ ἐνντιωθῇ εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ. Οὕτω π.χ. διηγείται ἡμῖν ἡ Π. Διαθήκη, πῶς οὗτος ὁ Θεὸς τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ καὶ προσεκύνησαν τὰ εἰδωλα, ἐξωλόθρευεν ἕλον τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ κατακλυσμοῦ, πλην τοῦ Νῶε καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ· πῶς οὗτος ὁ Θεὸς τῶν Ἰουδαίων ἀπέκτεινε πάντα τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων μὴ φεισθεὶς τὰ ἀθῶα παιδία, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ὁ Φαραὼ δὲν ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τὸν ἐκλεκτὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν νὰ ἀναχωρήσῃ. . . » Κατὰ τοιοῦτον βλάσφημον ὑφὸς ἐξακολουθεῖ τὸ παλαιοκαθολικὸν φύλλον νὰ βλασφημῇ καὶ ἐξυβρίζῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ κηρύττῃ ὅτι ὁ Θεὸς οὗτος ὑπὸ τῶν παλαιοκαθολικῶν οὐκ ἀναγνωρίζεται ὡς ἀληθὴς Θεός. Διὰ τούτου δὲ ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ παλαιοκαθολικοὶ θεωροῦσι τὴν ἁγίαν Γραφὴν οὐχὶ ὡς ἀποκαλυφθεῖσαν θεόθεν.

Οἱ παλαιοκαθολικοὶ, καθορίζοντες ὡς βᾶσιν συνεννόησεως μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀδιαρέτου Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων, δυσχεραίνουσι καθ' ὑπερβολὴν τὴν συνεννόησιν ταύτην, καθίσθον ἔνοοοσι νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὴν διδασκαλίαν ταύτην οἶαν ἐν γένει παριστῶσιν αὐτὴν αἰ ἔρηναι τῶν λογίων καὶ ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐν τούτοις ὑπόκεινται εἰς πλάνας καὶ ἀπάτας. Τοιαύτη

1. Πῶς δύναται οἱ παλαιοκαθολικοὶ νὰ ἀναγνωρίζωσιν τὰς δέκα ἐντολάς θεωροῦντες, τὸν Θεόν, τὸν δόντα αὐτάς, ὡς ἀνθρώπινον;

τις θρησκευτική βάση αναμφίβολως ἐστὶν ἀνεπαρκής, καθ' ὅσον ἡ ἐπιστήμη οὐδέποτε δύναται νὰ ἔχη τὴν ἀξίωσιν ὅτι τὰ συμπεράσματα αὐτῆς εἰσὶν ἀπολύτως ὀρθά. Ἄλλως ὁλως ἤθελεν ἔχει τὸ πρᾶγμα, εἴπερ ὡς διδασκαλία τῆς ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας θεωρεῖτο πᾶν ὅτι τὴν κοινὸν εἰς τὰς δύο ἐπιμέρους κανονικὰς Ἐκκλησίας, τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν ἀπτικήν, πρὸ τοῦ σχίσματος, καὶ τὸ ὅποιον διετήρησαν καὶ διατηροῦσι κοινὸν μέρος τῆς σήμερον. Αἱ δύο αὗται Ἐκκλησίαι, μεθ' ὅλον αὐτῶν τὸν χωρισμὸν τὸν διαρκοῦντα ἤδη ἀπὸ χιλίων ἐτῶν, καὶ σήμερον ἀκόμη συμφωνοῦσι κατ' οὐσίαν κατὰ τὴν δογματικὴν αὐτῶν καὶ τὴν λατρείαν, ἐνῶ οἱ παλαιοκαθολικοὶ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἐν πολλοῖς συμφωνοῦσι πρὸς τοὺς προτεστάντας· καὶ ἐν ἑτέροις, ὡς καὶ οἱ προτεστάνται, οὐδὲ πρὸς ἀλλήλους συμφωνοῦσιν. Εἰσὶν ἐλεύθεροι βεβαίως οἱ λόγοι τῶν παλαιοκαθολικῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, ἵνα μορφώσωσιν ἰδέαν περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων καὶ κατὰ ταύτην νὰ ρυθμίωσι καὶ διοργανώσωσι τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν· ἄδικον ὅμως ἤθελεν εἶναι, εἴπερ ἀπῆλθον παρὰ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, αὐτῆς, ἥτις παρέλαβε παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τὴν βάση τῆς πίστεως αὐτῆς, νὰ ἐγκαταλίπη νῦν ταύτην τὴν βάση καὶ ἀντ' αὐτῆς ν' ἀποδεχθῆ τὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεύνας τῶν λογίων παλαιοκαθολικῶν. Ἐνταῦθα δ' οὐδεὶς δύναται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ζήτημα, ἂν ἡ διδασκαλία τῶν παλαιοκαθολικῶν συμφωνῇ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων· πρὸ τούτου πρέπει μᾶλλον τὸ ἐξῆς ζήτημα νὰ διασαφηνισθῆ: Ἡ διδασκαλία τῶν παλαιοκαθολικῶν συμφωνεῖ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς σημερινῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς; Ἐὰν οὕτως ἔγῃ τὸ πρᾶγμα, πᾶσαι αἱ ἐρίδες καὶ αἱ συζητήσεις διὰ μιᾶς αἰρῶνται ἐκ τοῦ μέσου, ἀρκεῖ οἱ παλαιοκαθολικοὶ νὰ ἀποδεχθῶσι τὰ συμβολικὰ βιβλία τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν «Ὁρθόδοξον Ὁμολογίαν» καὶ τὰ «Γράμματα» τῶν πατριαρχῶν.

Ἄλλ' ὅμως οἱ παλαιοκαθολικοὶ διαμφισβητοῦσι τὸ ὅτι ἐν τοῖς ἔργοις τούτοις, ἅτινά εἰσιν ἐκ διαμέτρου ἀντιθετὰ πρὸς τὰς νεωτέρας ἐλευθεριακούσας ἀρχὰς τῶν παλαιοκαθολικῶν, ἐμπεριέχεται ἡ ὀρθὴ πίστις τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι ταυτὰ εἰσὶν ὑπογρεωτικὰ διὰ πάντας. Ἡμεῖς ὅμως, ἐὰν θελήσωμεν νὰ καταμάθωμεν ἀκριβῶς καὶ κατὰ τὰς πηγὰς, τὴν πίστιν τῆς σημερινῆς ἀνατολικῆς

ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καλλίτερον καὶ φρονιμώτερον ἡγοῦμεθα νὰ συμβουλευθῶμεν τοὺς ἐξονομασθέντας διδασκάλους ταύτης τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς συγγραφεῖς τῶν συμβολικῶν τούτων βιβλίων, τοὺς μᾶλλον ἢ τὸν ἰδιώτην καθηγητὴν Michaud. Οἱ πατριαρχαὶ καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀναγκάως πρέπει νὰ γινώσκωσι τί διδάσκει ἡ Ἐκκλησία αὐτῶν κάλλιον τῶν παρὰ τοῖς παλαιοκαθολικοῖς λογίων.

Ἄλλ' ἡ «Ὁρθόδοξος Ὁμολογία» ἀνεκνήρυσθη ὡς ἡ ὀρθὴ ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν καὶ πλείστων ἐπισκόπων αὐτῆς καὶ ὑπεγράφη ὑπ' αὐτῶν τὴν 11 μαρτίου 1643. Κατὰ τὸ ἔτος 1793 ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἡ Ὁμολογία, αὕτη ἐπὶ τοῦ πατριαρχοῦ Μόσχας Ἰωακείμ, μετεφράσθη εἰς τὸ σλαβικόν, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1704 ὑπὸ τοῦ πατριαρχοῦ Μόσχας Ἀδριανου, ὡς τὸ ἀνωτάτου ποιμένου τῆς Ρωσίας ἀπάσης καὶ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν, ἐδημοσιεύθη μετὰ τῆς ἐξῆς παρατηρήσεως: «διότι πᾶς πιστὸς ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον τοῦτο εὐρίσκει ἐν αὐτῷ τὰ ἀναγκαίουντα πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ. . . Ἡ ἀναπηθῶσα κρήνη, ἡ καθαρὰ πηγὴ, ὁ ὑπερεκχειλίζων χειμαρρὸς, τὸ ἀβόλωτον ὕδωρ ρεεῖ ἀφθόνως, καταπαύει τὴν δίψαν, παραμυθεῖ τὴν καρδίαν, διανοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς, καθαίρει τὰς ἁμαρτίας, σώζει τὰς ψυχὰς καὶ ὑψιγεῖται τὴν αἰώνιον βασιλείαν ἐν οὐρανοῖς. . .».

Εἰς τὰ ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1723 πρὸς τοὺς ἀγγλικανοὺς ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους «Γράμματα τῶν πατριαρχῶν» λέγεται: «Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων τὰ ἡμέτερα δόγματα καὶ ἡ πίστις τῆς ἡμετέρας ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διηρουνήθησαν καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ἐξακριβωθέντα ὠρίσθησαν καὶ διετυπώθησαν ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν Συνόδων· οὐκ ἔξεστι δὲ οὐδὲν ἐν τούτοις προσθῆναι καὶ ἀπὸ τούτων οὐδὲν ἀφελεῖσθαι. Δεῖ οὖν τὸν βουλούμενον ἡμῶν ὁμόφρονα εἶναι ἡμῖν ἔπεσθαι ἐν τοῖς θείοις δόγμασι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ὑποτάσσεσθαι καὶ ὑπέκειν τῇ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν Συνόδων παραδοθείσῃ ἡμῖν τάξει. . . Καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἴησαν ἂν πρὸς ὅσα ἡμῖν ἐγγράφατε· ἵνα δὲ πληρεστέραν καὶ τελειότεραν τὴν βεβαίωσιν ἔχητε, ἐξαποστέλλομεν ἡμῖν ὡς ἐκτενέστερον διασάφηναι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῆς ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς ἔστι ταύτην ἰδεῖν ἐν ταῖς πράξεσι τῆς ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1672 ἐν Ἱερουσαλὴμ συνελθούσης Συνόδου. Ἐντεῦθεν κα-

ταμασθάνετε πάντως τὴν εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τῆς ἡμετέρας ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας . . . ». Τὰ «Γράμματα» εἰσιν ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τῶν τριῶν πατριαρχῶν: Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων μετὰ τῆς παρατηρήσεως: «(τάδε) ἔλεψθε Θεοῦ . . . οἰκείᾳ χειρὶ ὑπέγραψα καὶ βεβαιῶ καὶ ὁμολογῶ, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ὀρθόδοξος πίστις τῆς ἡμετέρας ἀποστολικῆς, καθολικῆς καὶ ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Τίς λοιπὸν δικαιούται, ἐρωτῶ καὶ πάλιν, τίς δικαιούται μᾶλλον νὰ ἐπιβεβαιώσῃ μετὰ κύρους τὴν διδασκαλίαν τῆς ὀρθόδοξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, αὐτοὶ οἱ ἀνώτατοι ποιμένες ταύτης τῆς Ἐκκλησίας ἢ οἱ ἀπ' αὐτῆς ἐκκλινόντες λόγιοι παλαιοκαθολικοί; Οἱ ὀρθόδοξοι πατριάρχαι ἐδήλωσαν τότε εἰς τοὺς ἀγγλικανούς θεολόγους ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ περιεχομένου τῶν «Γραμμάτων» ἐστὶν ὁ ἀναπόφευκτος ὁρος πρὸς ἔνωσιν μετὰ τῆς ὀρθόδοξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» καὶ σήμερον τὰ πράγματα ἀκριδῶς οὕτως ἔχουσιν. Ἐὰν οἱ παλαιοκαθολικοὶ θέλωσιν τὴν ἔνωσιν αὐτῶν μετὰ τῆς ὀρθόδοξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πρέπει ἀναγκαστικῶς νὰ παραδεχθῶσιν τὰ «Γράμματα».

Ἐν τῷ προσεχῶς ἐν Βόννῃ συγκροτηθησομένῳ συνεδρίῳ τῶν παλαιοκαθολικῶν γενήσεται καὶ πάλιν ἀπόπειρα πρὸς ἔνωσιν αὐτῶν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τοιαύτη τις κοινωνία τῶν παλαιοκαθολικῶν μετὰ τῶν ὀρθόδοξων, κατὰ τὰ γραφόμενα θεολόγων τινῶν εἰς τὴν ρωσικὴν Ἐκκλησίαν ἀνηκόντων, ἐστὶ καθ' ἑαυτὴν ἀδύνατος. Ἀκούσομεν τί περὶ τούτου λέγουσιν οἱ θεολόγοι οὗτοι πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ διςχυρισμοῦ αὐτῶν τούτου.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ κινήματος τῶν παλαιοκαθολικῶν ὡς τελικὸς αὐτοῦ σκοπὸς ὠρίζετο ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν λατρείαν τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας τῶν ἐννέα πρώτων αἰώνων. Κατὰ τὸ παλαιοκαθολικὸν «Ἡμερολόγιον τοῦ λαοῦ» διὰ τὸ ἔτος 1903 (σελ. 54) οἱ παλαιοκαθολικοὶ σήμερον προέβησαν πολλὴν πέραν τοῦ ἀρχικοῦ τούτου χρονικοῦ σημείου: θέλουσι νὰ ἀποκαθάρωσιν κατὰ μικρὸν αὐτὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀληθῶς καθολικὴν παράδοσιν ἀπὸ πάσης πλάνης καὶ δεισιδαιμονίας, ἥτις ἐπεσοκίτισε καὶ διέφθειρεν αὐτὴν κατὰ τὴν διὰ τῶν αἰώνων ἀνάπτυξιν αὐτῆς καὶ νὰ σχηματίσωσιν οὕτως Ἐκκλησίαν κατὰ πάντα ὅμοιον πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ἀδιαίρετον, τῶν πρώτων (τῶν πρώτων;) ἑκατονταετηρίδων». Κατὰ ταῦτα φαίνεται ὅτι οἱ παλαιοκαθολικοὶ σήμερον οὐ-

δαμῶς θεωροῦσιν ὡς ἰδεῶδες αὐτῶν τοὺς χρόνους τῶν πρώτων οἰκουμεικῶν Συνόδων, ἀλλὰ τοὺς πρὸ τῆς πρώτης οἰκουμεικῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τοιαῦτα πηγά, ἃς δύναται νὰ μεταχειρισθῶσι καταλλήλως οἱ πεπαιδευμένοι τῶν παλαιοκαθολικῶν πρὸς ἀκριβῆ καὶ τελείων ἐπεξήγησιν καὶ διασάφησιν τῆς διδασκαλίας τῶν τριῶν πρώτων ἑκατονταετηρίδων· ἀλλ' ἐν τῷ νέῳ τούτῳ ἀνασχηματισμῷ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας μὴ οὐ διατρέγωσιν κίνδυνον νὰ παραλίπωσιν πολλὰ, ἅτινα ὑπῆρχον μὲν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας, κατὰ σύμπτωσιν ὁμοῦ οὐδαμῶς εἰσι γεγραμμένα; Καὶ ἐὰν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἡμῶν «ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ διατελῆ ἐσκοτισμένη ἔνεκα πλάνης καὶ δεισιδαιμονίας», μὴ οὐ πρέπει ἄρα γε ἡ πλάνη αὕτη καὶ ἡ δεισιδαιμονία αὕτη ἀμέσως νὰ ἀποσκορακισθῆ; Ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς παλαιοκαθολικοὺς τοῦτο τὸ καθῆκον, ἕπερ αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐπέβηκον νὰ ἀσκῶσιν ἀπλῶς ὄλιγον κατ' ὄλιγον; Καὶ τίς ἐγγυᾶται αὐτοῖς ὅτι οὐ δυνατόν νὰ ἀποσκορακίσωσιν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ διατηρήσωσιν τὴν πλάνην;

Περὶ τῆς παραδόσεως ὡς πηγῆς τῆς πίστεως οἱ παλαιοκαθολικοὶ διδάσκουσιν περαιτέρω (σελ. 51) ὅτι ἀποδέχονται αὐτὴν οὐχὶ ὡς πηγὴν τῆς πίστεως παρὰ τῆ ἀγίας Γραφῆς, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἐξήγησιν τῆς ἀγίας Γραφῆς. Ἀλλὰ τότε τί ἦν κατὰ τὴν δοξασίαν αὐτῶν ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας πρὸ τοῦ 325 ἔτους, καθ' ἃ οἱ Πατέρες τῆς πρώτης οἰκουμεικῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου καθόριζον τὸν κανόνα τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης καὶ ἰδίως τὴν γνησιότητα τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων; Θέλουσιν οἱ παλαιοκαθολικοὶ νὰ ποιήσωσιν ἐκποδὸν τὴν ἑορτὴν τῆς κυριακῆς ἀντὶ τοῦ σαββάτου καὶ εἰ τι ἕτερον οὐ διατασσόμενον ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις;

Τὴν ἀγαμίαν, τοὺς περὶ νηστείας κανόνας καὶ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐξομολόγησιν οἱ παλαιοκαθολικοὶ χαρακτηρίζουσιν ὡς ἀνηθικὸς διατάξεις, αἵτινες ἀκριδῶς διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταργηθῶσιν. Σχετικῶς πρὸς ταῦτα σημειοῦμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ ἐπίσκοποι εἰσιν ἄγαμοι καὶ ὅτι εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους ἀπαγορεύεται ὁ γάμος μετὰ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν. Αἱ περὶ νηστείας διατάξεις ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχουσιν ἀπαρallάκτους ὡς ἐν τῇ δυτικῇ· ἐπίσης καὶ τὴν διάταξιν, τοὺλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα, νὰ προσέρχωνται οἱ χριστιανοὶ εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς μεταλήψεως ἢ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ

ἔχει κοινὴν πρὸς τὴν δυτικὴν. Οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἐνταῦθα βαδίζουσι τὴν ὁδὸν τῶν προτεσταντῶν.

Περαιτέρω οἱ παλαιοκαθολικοὶ, ἀπορρίπτοντες «τὰς πρὸς τοὺς ἱεροὺς τόπους ἀποδημίας, τὰς εἰκόνας, τὴν τιμὴν τῶν ἱερῶν λειψάνων», εὐρίσκονται εἰς πληρεστάτην ἀντίφασιν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ μάλιστα πρὸς ταύτην ἢ πρὸς τὴν δυτικὴν, παρ' ἣ λειτουργικῶς τοῦλάχιστον τὰ περὶ τῆς τιμῆς τῶν εἰκόνων οὐδαμῶς ἀποτελοῦσιν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς δημοσίας θείας λατρείας.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παλαιοκαθολικῶν ἀποκλείεται ἡ «ἐπίκλησις καὶ ἡ τιμὴ τῆς μητρὸς τοῦ Ἰησοῦ ὡς μεσιτρίας». Ἄλλ' ἡ θεωρία αὕτη εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πλήρη πρὸς τὸν ὅρον τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, καθ' ἣν «ἀναθεματίζεται ἡ μὴ ἐπικαλούμενος μετὰ πίστεως τὴν μεσιτείαν τῆς Θεοτόκου Μαρίας».

Τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῆς ἁγίας μητρὸς τοῦ Θεοῦ διδάσκουσι πολλαχῶς καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω π. γ. γράφει ὁ ἐν ἁγίοις Εἰρηναῖος (κατὰ αἰρέσεων, βιβλ. 5', κ. 19): «Ἡ παρθένος Μαρία διὰ τὴν εἰς τὸ θεῖον θέλημα ὑπακοὴν αὐτῆς ἀνεδεύχθη μεστρία τῆς παρανομησάσης Ἐδᾶς».

Πλὴν δὲ τούτων, ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶς βιβλίοις τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ σχεδὸν εἰς ἐκάστην σελίδα γεραίρεται ὡς μεστρία ἡμῶν προστάτις, ὡς ἡ μόνη ἐλπίς τῶν ἀηληπισμένων. Ἡ περὶ μετουσιώσεως διδασκαλία ἀπορρίπτεται ὑπὸ τῶν παλαιοκαθολικῶν. Καὶ ὅμως ἡ διδασκαλία αὕτη, ὡς ἐπανειλημμένως ἤδη ἀπεδείχθη, ἀνήκει εἰς τὰς θεμελιώδεις διδασκαλίας τῆς ὀρθοδόξιας. Ἐπίσης καὶ ἡ διαφορά μεταξὺ τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ καὶ τῆς ὀρθοδόξιας ἀναφορικῶς πρὸς τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας διεξωδικῶς ἐξηκριβώθη.

Καὶ ὅμως, μεθ' ὅλας ταύτας τὰς τόσον σπουδαίας διαφορὰς, οἱ παλαιοκαθολικοὶ δισχυρίζονται ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς ἵσταται ἐπὶ τῆς αὐτῆς μετ' αὐτῶν δογματικῆς βάσεως, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν παλαιοκαθολικῶν. Πρακτικῶς ἡ ἀποτέλεσμα, λέγουσιν, «ἐκ τῆς θεωρητικῆς ταύτης ἀναγνωρίσεως οὐδὲν προήλθεν».

Πράγματι δὲ αἱ δογματικὰ μετὰ τὸν παλαιοκαθολικισμὸν καὶ τῆς ὀρθοδόξιας ἀντιθέσεις εἰσὶ τόσον μεγάλαι, ὥστε περὶ πραγματικῆς ἐνώσεως ἀμφότερων οὔτε σκέψις δυνατὸν γενέσθαι.

Μετὰφρασις ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Γερμανίας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΙΩΑΚΕΙΜ

Ἰακ. Θεοῦ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἄριθμ. { πρωτ. 5638
 { διεκπερ. 3110

Ἐντιμώτατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ εὐλαβίστατοι Ἱερεῖς καὶ δσιώτατοι Ἱερομόναχοι ἢ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστάτου καὶ λοιποῖ πάντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ Προσέχον ἑαυτοῦ, ἣν καλῶν τε παρακαταθήκην φυλάττει, τὰς βεβήλους δ' ἐκτρέψασθαι κενωρίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνοῦ γνώσεως, ἱερὸν ἐστὶν παράγγελμα καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀρχαιοπαράδοτον καὶ σωτήριον διδάγμα. Πρόδηλον γάρ ἐστι, ὅταν ἀγρόπνοιας τὰ ὑπὸ τῶν Πατέρων παραδεδομένα τῆρῶμεν καὶ πιστῶς τὰ δεδωγαμένα φυλάττωμεν, ἀσφαλῶς τὴν ψυχικὴν μὲν ἡμῶν σωτηρίαν, τὴν εὐδωσιαν δὲ τῶν τοῦ Γένους πραγμάτων κατεργαζόμεθα. Τὸ παλαιότατον τοῦτο παράγγελμα καὶ νῦν εὐκαιρὸν κρίνομεν ὑπομνήσαι ἐν γένει μὲν ἅπαν τὸ εὐσεβὲς τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος πλήρωμα, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τοῦς ἐπιμελητὰς καὶ ἐργάτας τῆς παρ' ἡμῖν παιδείσεως, καὶ τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας τῶν νέων, ἵνα πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ δ' ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς, προσέχων ἑαυτοῦς τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην φυλάττει, προσηῖν τε καὶ προσπίζειν τὴν θησαυρὸν τῶν πατρῶν τιμαλῶν παραδόσεων ἀπὸ κινδύνων καὶ πρῶην μὲν ὑφισταμένον, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων ἐπὶ μᾶλλον ἐπιταθέντων, μεγίστην δ' ἀπειλούντων προσοχὴν καὶ σύντονον παρ' ἡμῶν ἐνέργειαν πρὸς ἀποσόβησιν αὐτοῦ. Καὶ ὅτι, οὐκ ἀνεκὸς διατελεῖ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἑτεροδόξων χριστιανικῶν σχολῶν, τῶν ἐν τῇ βασιλευσσίᾳ καὶ τοῖς προεστῆσι καὶ πολλοῖς ἐπαρχίαις τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ὡς ἐπίσης οὐδ' ὁ σκοπὸς τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἰδρυμάτων τούτων καὶ ἡ τάσις τῆς διδασκαλίας αὐτῶν. Ταῦτα εἰ μᾶλλον ἀριθμῶς διεπιστώθησαν ἐκ στατιστικῆς περὶ τούτων ἐργασίας, προνοεῖ ἐκκλησιαστικῆ ἔρτι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀρχιεπισκοπῇ ἀρμοδίως δὲ ἐπισταμένως ἐρεύνησι διεξαχθείσης, ἐξ ἧς μετὰ λύπης καὶ ἀπορίας εἶδομεν τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον καὶ σπουδαίας σημασίας φαινόμενον ὅτι οἱ ἐν τοῖς ἰδρύμασι τούτοις διαπαιδαγωγούμενοι παῖδες κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ὁμογενεῖς ὀρθοδόξους ἀνήκουσιν οἰκογενεάς, ἀκρίτως εἰς ταύτας χάριν μόνης τῆς γλωσσομαθείας εἰσαγόμενοι ἐπὶ ὀρθοδόξου καὶ ὀρθοκῆ αὐτῶν βλάβη.

Εἰς τὰ ὑφισταμένα ταῦτα προσηλυτικὰ κέντρα προστίθεται νῦν νέα ἄλλοδοξων αὐτόχρομα πνευματικῆ ἐπιδρομῆ, ἣ τῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως φευγόντων κληρικῶν ταγματῶν, ἄπερ, νόμῳ τὴν διευθύνει τῶν πνευματικῶν καὶ τὸ τῆς παιδαγωγίας δικαίωμα ἀφαιρέθοντα, κεκλεισμένην δὲ τὴν θύραν ἄλλων χωρῶν εὐρίσκοντα ἐπὶ τὰς ἡμετέρας εἰσβάλλουσι χωρὰς ὡς ἐπὶ ἀγρὸν δὴθεν ἀπερφέρατον καὶ ἀδέσποτον, ἐλπίζοντα εὐρεῖν ἐν αὐταῖς ἐλευθέρων σταθῶν ἀρχώσεων, σπορᾶς καὶ θηρισμοῦ ἐν τοῖς παρεσκότοις καὶ τῷ ὀρθοδόξῳ λαῷ ἄλλοτρίως διδάγματα. Μὴ ληθάνω δ' ἡμᾶς ὅτι οἱ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος ὡς

ἀνωρελετε καὶ ἐπιζημίω ἀποπεμπόμενοι οὗτοι ἱεροδιδασκαλοὶ, εἰς τὰς χώρας ἡμῶν καταφεύγοντες, ἀναλαμβάνουσι κίρυγμα ἱεραποστόλων καὶ ἀγῶνα προσηλυτισμοῦ, τὰ δ' ὑπ' αὐτῶν πηγυόμενα παντοῦτα ἱδρύματα καὶ ἡ ὅλη αὐτῶν διδασκαλία ἤμιστα μὲν εἰς τὴν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης διάδοσιν, ἡ εἰς τὴν τῶν ἡθῶν διάπλασιν ἀποβλέπουσιν, ὅλη δὲ ψυχῇ καὶ διανοίᾳ ἀροσιούνται εἰς τὴν ἀποπλήρυσιν τῶν τῆ ὀρθοδόξῃ προσκειμένων πιστῶν, ἣν παρρησίᾳ καὶ ἀπεριφράστως ἐπιδιδάσκουσι ἀδελφεύζοντες ψυχὰς ἀσθητικῶν καὶ ἀπέρουγκα μεταϊότητος φθειγόμενοι, πᾶσάν τε τοὺς ἀκούουσι ἐπαγγελλόμενοι αὐτενέργειαν, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθέρῃς κατὰ τὸν ἀπόστολον Πέτρον.

Οὗτω δὲ, διὰ τῶν συνήθων αὐτοῖς ἐπαγγελῶν καὶ ὑποσχέσεων κατοπτρίζουσι τοὺς γονεῖς τὴν γοητείαν ἰνδάλματος μελλούσης τῶν τέκνων αὐτῶν εὐημερίας διὰ τῆς σπουδῆς ξένων γλωσσῶν καὶ περικίλης ἄλλης δῆθεν μορφώσεως, πρῶτοι δ' εὐκολίας τινὲς τοὺς ἀπορωτέρους ἐνδεδιγμένους, πᾶσαν μετέρχονται σπουδὴν καὶ πᾶν μέσον κατατίθουσι εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ παιδείας προσηλυτικῆς παρὰ τοὺς ἀπλουστεράς τοὺς μὴ δυναμένους ἐκ τοῦ παραχρῆμα κρίνειν ὅτι εἰς τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀπόλειαν ἀσφαλῶς καὶ ἀνεπανορθώτως καταλισθαισύνουσι. Διὸ καθῆκον προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ἡγουμένης ἵνα πᾶσι τοῖς ἀγαπητοῖς ἐν Κυρίῳ ἡμῶν τέκνοις ὑποδειξόμενοι τὸν ἐπαπειλούμενον τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν κοινοίαν κίνδυνον καὶ τὸ ἐπιβαλλόμενον πᾶσιν ἱερὸν καθῆκον τοῦ ἀντιτάξαι ὡς ἄμυχον κατ' αὐτοῦ ὄπλον, τὴν εὐθείαν καὶ τὴν εἰς τὴν πατρικὴν παιδείαν ἐμμογήν, γνωσκόντες ὅτι ὑπὸ τοιούτου διδασκαλοῦς ἢ γυνῶσις τῶν ξένων γλωσσῶν ἀποκτάται διὰ ζημίας ἀνεπανορθώτου, ἧτοι τῆς ἀπωλείας τῆς τε ἱερῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τῆς τε πατρικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἱερῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἠθικῶν παραδόσεων, ἀπωλείας ἀγνοῦσας εἰς ἐκφυλισμὸν τῆς ἡμετέρας, ἀμορφώτου καὶ ἀπαλῆς νεότητος.

Ὁμῶς δ' ἐπιβλαβεῖς θρησκευτικῶς λογιστέαι καὶ αἱ ὑπὸ ξένων συστηρούμεναι σχολαὶ ἐκείναι, ἐν αἷς οὐκ ἐνεργεῖται μὲν θρησκευτικῶς προσηλυτισμὸς ὑπὲρ ἑτεροδόξου τινὸς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν αἷς ἡ χριστιανικὴ ὀρθόδοξος καθήχησις καὶ ἄλλα ἱερὰ τῆς ἁγίας ἡμῶν πίστεως μαθήματα ἢ ὅλους οὐ διδάσκονται, ἢ διδάσκονται μὲν ἀλλὰ κατὰ τρόπον γενικὸν καὶ ἀόριστον, ἐμπενοῦσα ὅτι μᾶλλον τοὺς μαθητὰς τὴν ψυχικῶς τε καὶ ἠθικῶς ἐπιβλαβεστάτην θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν καὶ ψυχρότητα.

Προτροπόμεθα τοίνυν πατρικῶς καὶ παρακαλούμεθα ἐκκλησιαστικῶς τοὺς τε γονεῖς καὶ κηδεμόσι, τοὺς τε ἱερατικῶς προϊσταμένους τῶν ἐνοριῶν, τοὺς ἐντιμοτάτους κυρίως Ἐφόρους, Ἐπιτρόπους καὶ λοιποὺς προκρίτους τῶν ἐν τῇ βασιλευσῇ καὶ τοὺς προαετίους ἐνοριῶν, ἵνα ὑπὸ σπουδαίαν ἐπομένη λαμβάνοντες τὴν σοβαρίαν τοῦτον κίνδυνον τῆς νέας γενεᾶς, κωφεύωσι πρὸς τὰς εὐσχημίας καὶ δῖθεν πρακτικῶς ὀφελίμως προτάσεις καὶ ὑποσχέσεις τῶν ἑτεροδόξων καὶ ἑτερογενῶν τούτων ἀτοκλήτων διδασκαλῶν, ἐμμένουσι δὲ πιστοὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν ἐν ταῖς σχολαῖς τοῦ καθ' ἡμᾶς Γένους παιδεύσιν καὶ μόρφωσιν τῶν ὀρθοδόξων παιδῶν, γνωσκόντες ὅτι, ὅσον ἄρρηξ εἰς τὴν πρόρραν τῆς ἐν ξένοις γλώσσαις πρακτικῆς μορφώσεως, αὕτη ἐστὶν ὄλιος ἀδικαιολόγητος καὶ ἀσθητικῶς, πρῶτον μὲν καθῆτι καὶ ἐν ταῖς ἡμετέροις σχολαῖς ἀροῦντος αὐτὰ διδάσκοντα, ὃ δ' ἐξ αὐτῶν ἀπορατῶν, δύναται ταχέως διὰ μακρῆς τρέφειν καὶ ἐπιμελείας, συμπληρῶσαι τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς μαθήσεως, ἐνῶ ἄρ' ἑτέρου ληφθήσονται ἀμρόδιως

ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μέτρα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς τῶν ξένων γλωσσῶν σπουδῆς. Ἄλλ' ἐν τούτοις, πάσης περὶ ὀλίκων συμφερόντων σείψεως προκρίτεα πάντοτε ἡ περὶ διασωσῆς τῆς ἱερῆς ἡμῶν θρησκείας καὶ γλώσσης, τρηθήσεως δὲ τῶν πατρῶων ἡθῶν καὶ ἐθίμων, ἄπερ οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἀοιδίμοι πατέρες ἡμῶν διὰ πάσης θυσίας ἀγνά καὶ ἀλύμμαντα φυλάξαντες παρέδωκαν ἡμῖν πρὸς στῆριξιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους καὶ εἰς δόξαν Θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν.

αἱβ'

ΕΝ ΜΗΝΙ ΑΥΓΟΥΣΤῼ ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ ΙΒ'.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος καὶ ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία.—

Ὁ ἄλλοτε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει, νῦν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ προϊστάμενος τῆς σχολικῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου, αἰδειμολογιώτατος κ. Θεόδωρος Δάουλιγκ, οὗτινος ἐπίσημος ἀποστολὴ ἐστὶν ἡ καλλιέργεια σχέσεων φιλικῶν μεταξὺ τῆς ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, λαθῶν ἀφορμὴν ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἐπισκόπου Δουνεδίν, δηλώσαντος ὅτι ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ὑπάρχουσι μέλη τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἅτινα στεροῦνται τῶν κανονικῶν τῆς χάριτος μέσων ἐλβεῖμι ἰδίᾳ πνευματικῆς ἀρχῆς, καὶ ἐπιθυμοῦντος νὰ μάθῃ πῶς δεῖον νὰ φέρηται πρὸς ταῦτα, καταφεύγοντα ἐνίοτε εἰς τὴν ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπαραίτητων αὐτῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν, ἀνευ ἀσπασίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἐκκλησίας, ἀπετάθη ἐσχάτως πρὸς τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους τὸν τε Γιβραλτάρης καὶ τὸν Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἀνατολῆς, ἐπιπεφορισμένους τὴν ἐπισκοπὴν τῶν ἀγγλικανικῶν παροικιῶν τῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ τε Οἰκουμένου Πατριαρχείου, τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, συνιστῶν ὅπως οἱ πανερ. ἀγγλικανοὶ ἐπίσκοποι ἐπιστήσῃσι ἐν τούτῳ τὴν προσοχὴν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἴκου. πατριάρχου καὶ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱερουσαλὴμ.—Οἱ δ' ἐπίσκοποι οὗτοι διὰ γράμματος αὐτῶν κοινῶς ἀπετάθησαν προσφάτως πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμένικον πατριάρχην καὶ τοὺς μακαριωτάτους πατριάρχας Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱερουσαλὴμ ζητοῦντες ὅπως οἱ τρεῖς πατριαρχικοὶ θρόνοι παράσχῃσι αὐτοὺς ἀμρόδιως πληροφρίας ἐὰν αἱ πράξεις τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν διατελούντων ἀγγλικανῶν ἱερέων θὰ ἀποδοκιμασθῶσιν ἐν ἡ περιπτώσει προσκληθῶσιν οὗτοι καταλλήλως ἵνα παράσχῃσι εἰς μέλη τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τινὰ τῶν μέσων τῆς χάριτος, ἐνῶ οὐδεὶς ὀρθόδοξος ἱερεὺς ὑπάρχει ἢ ἡδυνάται νὰ πράξῃ τοῦτο.—Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τῶν πανερ. ἀγγλικανῶν ἐπισκόπων, ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τρίτης, μετὰ σύσκεψιν παρεμύθη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὸν σύλλογον τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ὅπως οὗτος ὑποβάλλῃ γνωμοδότησιν, μεθ' ἣν ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀποφανθήσεται τί τὸ κατ' ἀνάγκην γενησόμενον.

— Ἀρχιεπίσκοπος Καρλοβιτσίου. — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀνεγνώσθη ἡ εἰρημικὴ ἐπιστολὴ τοῦ σέβ. ἀρχιεπισκόπου Καρλοβιτσίου κ. Γεωργίου, ἀπαντώντος εἰς τὴν ἐθρονοστικὴν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμένικου πατριάρχου.

γενής Κωνσταντίνος Ε. Σεβαστόπουλος, προσενηκίων πενήκοντα έτησιν. ἔχει τῆς Μουσικῆς αὐτοῦ Σχολῆς. Τὸ προσδοκῶν τοῦ Συλλόγου εὐγνωμονοῦν ἀνεκρύβειν ἐνεργετὴν τοῦ Συλλόγου τὸν φιλόμουσον ἠμογενῆ. τὰς δεύσας ἅμα εὐχαριστίας ἀπεβίβει καὶ τῷ ἀκαταπόνητῳ διευθυντῇ τῆς Μουσικῆς Σχολῆς κ. Γεωργίῳ Ι. Παπαδόπουλῳ.

Ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ λήξαντος ἰουλίου μηνός ἀπέβίωσεν ἐν Χαλκίδι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος Εὐγένιος Δεπάστας. Κληρικὸς τοῦ Οἴκου. πατριαρχικοῦ Θεότου τὸ πρῶτον γενόμενος, ἐπέουδασεν ἐν Ρωσσίᾳ, κατόπιν ἐδίδαξεν ἐν γυμνασίῳ ἀθηναϊκῷ, καὶ γέρον ἦδη ἐξεροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος, χρηματίας πρὸ τριετίας καὶ μέλος τῆς ἐσθῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Στυλιανὸς Παναγιώτου Χαρτένις, ὑπήκοος Ἑλλη, τῶς μὲν κάτοικος Ἀγγαίου τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ τοιαύτης τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὄραν 8 π. μ. ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως ἐμφανισθῆ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείσιν Πνευματικῷ Δικαστηρίῳ, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Κλυταίμνηστρας θυγατρὸς πατῆρ Γεωργίου Γκιβάνη, ραπτρίας τὸ ἐπάγγελμα καὶ κατοικοῦ τῆς ἐσθῆς Πάλινου Κωνσταντινουπόλεως. Προσπετιθῆσεται δὲ αὐτῷ ὅτι, ἐάν μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆ θεωρηθῆσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθῆσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων φύλλων α' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ α' Ταχυδρόμου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείσιν, τῇ 9 Ἀγούστου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ πρῶτον Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς 4

Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Εὐστάθιος Ἰωάννου Ψύχας, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τῶς κάτοικος Βλάγκας καὶ ὑπάλληλος ζενοχείου ἐν Σερκετῇ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὄραν 8 Ἐβρουαίῳ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως ἐμφανισθῆ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμου διορισμένου, πρὸ τοῦ πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Παρασκευῆς Εὐσταθίου Ψύχας, θυγατρὸς Ἀναστασίου Ζαφειράδου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, καὶ ὑπήκοου Ὀθωμανῆς καὶ κατοικοῦ Βλάγκας (Μουσταλά-Μαχάλιστῃ ἀρὰ-σοκάλ).

Προσπετιθῆσεται δὲ αὐτῷ ὅτι, ἐάν μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἢ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζεύξεως ἀγωγῆ θεωρηθῆσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα

κλήσις τρίς δημοσιευθῆσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων φύλλων α' Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας καὶ α' Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείσιν, τῇ 14 Ἰουνίου 1902

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 2

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. ἸΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΟΥΛΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγόμενου καὶ ἀπορασίῳ παμφηρεῖ, δέχεται τὴν ὑπ' ἀρθμ. Πρωτοκ. 792 καὶ ἡμερομηνίαν 4 Φεβρουαρίου 1902 περὶ διαζυγίου ἀγωγῆν τῆς ἐναγούσης ἀδελφίνης Μαργαρίτας Δημητρίου Παναγιώτου Καρατζῆ τὸ γένος, Jean Baugrats, θυγατρὸς τὸ ὄνομα, Γαλλίδος τὴν ἐθνικότητα, διαμενοῦσης ἐν Πέραν Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῇ ὁδῷ Σοφιαλῆ ὑπ' ἀρθμ. 2 (δὶς) καὶ τὰ οἰκιακὰ μετερχομένης ἔργα ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπακιότητος τοῦ ἐναγόμενου Δημητρίου Παναγιώτου Καρατζῆ, Ὁρθόδοξου, ὑπήκοου Ὀθωμανοῦ, τῶς μὲν κατοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῇ ὁδῷ Γλαβάνη ὑπ' ἀρθμ. 6 καὶ ὑπακίου τῆς ἐταιρίας Κοικ νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος,

παρέχει αὐτῷ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων ὀριζομένης προθεσμίας ἧτοι τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρουσίας ἀποράσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς καὶ ἐτέρων ἐξήκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἐπὶ ἐφέσει,

διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀριθμοῖς τῶν ἐνταῦθα ἐκδομένων φύλλων α' Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας καὶ α' Ταχυδρόμου δημοσιεύσασαι τὸν διατακτικὸν τῆς παρουσίας ἀποράσεως, καὶ

ἐπιτίθεισι τῷ ἐναγόμενῳ, ὡς ὑπακίῳ τῆς διαζεύξεως. τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρουσίας ἀποράσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικηγόρων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἐξακόσια δέκα ἐννέα (ἀρθμ. 619) προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπευθέντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείσιν, τῇ 13 Μαΐου 1902

Ὁ Προεδρεύων

† ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΗΣΟΣΤΟΜΟΣ 2

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

Ἄσας ἐρροροπειροταῖ ἐκ τε τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐπαρχίῶν θέλουσιν ἵνα ἀναρτήσωσιν ἐν τοῖς νάρθηξι τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν α' Πίνακας Μετανοίας, εἴτε ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν σχολῶν α' Πίνακας τῶν μεταφυσικῶν θεωριῶν, κατὰ τὸ παραδειγμα τῶν ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ πανσέπου πατριαρχικοῦ ναοῦ ἦδη ἀνηρτημένων τοιούτων, δύναται νὰ λάθωσιν αὐτοὺς δωρεάν, γνωστοποιῶσαι μόνον τὴν διέθυγσιν αὐτῶν ὡς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Πινάκων, α' Τῇ Συντάξει τῆς Ἀκκλησιαστικῆς Ἀληθείας διὰ Γ. Εὐγενίδην.»

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ΄.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 23 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 34

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' όλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετρίτια ἀργ.	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσῷ	25
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται	
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- + Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- + Ὁ Μ. Πρωτοδύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίαι)
- + Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυνεὺς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ΚΣΤ' ἐπετηρὶς τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοῦλ Χαμίτ Χάν τοῦ Β'—Ἀπρεπεῖς ἀγγελίαι—Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ἄρμονικὴ πολυφωνία—Ἡ δημόδιος ἑλληνικὴ μουσικὴ ἐν τῇ Δύσει—Εὐχαὶ τοῖς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει πνευματικῶς πανηγυρίζουσι—Ἐπὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερῆς Θεολογ. Σχολῆς—Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ τῆς κατὰ Χάλκην Ἱ. Θεολογ. Σχολῆς—Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Ζήτημα μητροπολιτικῶν Ἀμασιῶν καὶ Ἀβζαντίων—Κοινοποιήσεις—Παράρτημα «Ἐθαγεργικὰ διδάγματα».

Ἡ ΚΣΤ' ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΑΝΑΡΡΗΣΕΩΣ ΤΗΣ Α. Α. Μ. ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ ΑΒΔΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΧΑΝ ΤΟΥ Β'.

«Τὸ ποιῆσθαι δεήσεις, προσευχάς ὑπὲρ βασιλείων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων» ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐχαρακτήρισεν ἐν τῇ Α' πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ «καλὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Τὸ ἐκδηλοῦν ἐγνωμοσύνην πρὸς εὐεργέτας μὲν ἐν γένει, ἀλλ' ἰδίᾳ πρὸς ἐκείνους ἐκ τῶν εὐεργετῶν, ὧν αἱ εὐεργεσίαι εὐρυνόμεναι καθ' ἐκάστην ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν εὐημερίαν, τὴν πρόδον καὶ ἀνάπτυξιν, καὶ τὸν ἡσύχιον βίον ἔθνῶν καὶ λαῶν ὀλοκληρῶν, ἀποτελεῖ καθήκον ἐπιβεβλημένον τοῖς εὐεργετούμενοις, καὶ φόρον ἀγαθῶν τῷ εὐεργετῇ ἀποτινόμενον.

Ἀπὸ εἰκοσι καὶ ἕξ ἑνιαυτῶν, ἀπὸ τοῦ πανασιῶν γεγονότος τῆς εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν

θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ σεπτοῦ καὶ γαληνοτάτου αὐτοκράτορος ἡμῶν Σουλτάν Ἀβδοῦλ Χαμίτ Χάν τοῦ Β', πολλῶν ἐσμὲν ἡξιωμένοι χαρίτων καὶ εὐεργεσιῶν ὑπ' αὐτοῦ, αἵτε ἐν περινοίᾳ πολλῇ καὶ βαθύφρονι διανοίᾳ πάντας τοὺς ὑπὸ τὰ κρατὰ αὐτοῦ σκῆπτρα θεῖα βουλῇ διατελοῦντας κυβερνῶντος καὶ νυχθήμερον ὑπὲρ τοῦ ὄσον ἐνεστω ἀνετοῦ ἐθνικοῦ καὶ κοινωικοῦ ἡμῶν βίου κοπιῶντος καὶ βουλευομένου, καθ' ἃ ἡ σύγχρονος ἱστορία περὶ τούτου ὁμολογεῖ. Πατὴρ καὶ κυβερνήτης πολλῶν λαῶν καταστάς, θεῖα Προνοία, ὁ τρισέβαστος ἡμῶν Ἄναξ, διὰ πατρικωτάτων βουλευμάτων, πραγμαθθέντων καὶ πραγματοποιμένων, ὄντως ἐκλείσει τὴν ἀχανῆ αὐτοκρατορίαν καὶ τοὺς αὐτὴν οἰκοῦντας καὶ πρὸς αὐτὸν ἐν ἀφοσιώσει νικῆ ὑποτεταγμένους.

Ἐπὶ τοῖς κεδνοῖς τούτοις ὑπὲρ πάντων ἡμῶν βουλευμάτων, ἐπὶ τῇ φιλοστόργῳ καὶ πεπνυμένῃ, δεξιᾷ καὶ εὐθύφρονι αὐτοῦ βασιλείᾳ, ἐπὶ ταῖς ἐπιδαψιλευθείσαις καὶ ἐπιδαψιλευομέναις πάσι ἡμῶν εὐνοίαις καὶ χάρισιν ὑπὸ τοῦ τρισέβαστου καὶ κραταιοτάτου ἡμῶν αὐθέντου τοῦ σεπτοῦ Ἄνακτος

Σουλτάν Ἀβδοῦλ Χαμίτ τοῦ Β',

δεήσεις ὁμοθυμαδὸν ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναφ, προξάρχοντος ταύτης τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμένου πατριάρχου κκ. Ἰωακείμ τοῦ Γ'.

Ἐν τῇ ἀπλῇ ταύτῃ μνεΐα τῆς ἐπετηρίδος τῆς εἰς τὸν εὐκλεᾶ θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ὁ χώρος τοῦ φύλλου ἐπιτρέπει ἡμῖν ἵνα ἐξάρωμεν, ἔστω καὶ εὐσυνόπτως, τὰ διάφορα τεκμήρια τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως, πνευματικῆς τε καὶ υλικῆς, αἵτινα ἐπινοεῖ καὶ βουλευέται ἡ ἔμφρων διάνοια τοῦ σεπτῶ βασιλέως ἡμῶν, καθ' ἐκάστην εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς εὐμερίας τὴν χώραν ὀδηγοῦντος διὰ ἐγγχειρημάτων περινοσμάτων, ἔχοντος μέλημα τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ τὴν ἀένανσον βελτίωσιν πάντων τῶν κλάδων τῆς διοικήσεως, ἐμφρώνως τὰ παρόντα μελετῶντος καὶ τὴν ἐκ τῶν ἐπιπροσθουσῶν δυσχεριῶν ἐξόδον σοφῶς ἐκζητοῦντος, ἐπισπωμένου δ' οὕτω τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην πάντων τῶν κυβερνωμένων ὑπ' Αὐτοῦ λαῶν. Πατρικωτάτην πᾶσιν ἀποπέμων εὐνοίαν, νικτὴν ἐπισπᾶται ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπῃν εὐκρινῆ, διατρανουμένην ὑπὸ τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων πολλακίς μὲν καὶ πολλαχοῦ, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν ἐπετηρίδα τῆς ἀναρρήσεως Αὐτοῦ ἐπὶ τὸν εὐκλεᾶ θρόνον τῶν Ὀσμανιδῶν.

Καὶ ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τὴν εὐγνωμοσύνην ταύτην διερμηνεύει καὶ τὰς εὐχὰς αὐτῆς ὑποβάλλει τῷ σεπτῷ ἄνακτι φωνοῦσα

Ζήτω ἡ Α. Α. Μ. ὁ σεπτὸς αὐτοκράτωρ Σουλτὰν Ἀβδοῦλ Χαμίτ Χὰν ὁ Β'.

Ὡς τὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους οὕτω καὶ τὴν τοῦ ἐνεστώτος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος, γενομένην τελετὴν ἐχαρκτήρισεν ἑκτακτος εὐκοσμία καὶ λαμπρότης καὶ τάξις ἐπιβλητικῆ.

Συνφθὰ τῇ διὰ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἐγκαίρως γενομένη ἐπισήμῳ κοινοποιήσει, προσπῆλον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῇ ὀρισθείσῃ ὥρᾳ οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ μητροπολίται Ἐφέσου, Προύσης, Νεοκαισαρείας, Ἰκονίου, Εἰάνθης, Βοδενῶν, Λιτίτσας, Ἡλιουπόλεως, καὶ Καλλιουπόλεως, τὰ μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, οἱ ἐν τῇ βασιλευσίῃ παρεπιδημοῦντες μητροπολίται Ἰωαννίνων, καὶ Σωζογαθουπόλεως, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων, ἦτοι ὁ τοῦ Π. Τάφου σεβασμ. ἀρχιεπίσκοπος Νεαπόλεως, ὁ τοῦ Ἁγίου Ὁρους πανοσιολ. γέρον Γεράσιμος Λαυριώτης, ὁ τοῦ Σινᾶ Ὁρους ιερολογ. διάκονος κ. Δανιὴλ Σουλίδης, καὶ ἄλλοι ἔγκριτοι κληρι-

κοὶ, φέροντες πάντες τὰ παράσημα αὐτῶν, ἐτι δὲ μετέσχον καὶ οἱ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκελλος, καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ Μ. ἀρχιδιάκονος καὶ οἱ λοιποὶ διάκονοι μετὰ παντὸς τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ὅςτις κατεκλήσθη ἤδη ἐνωρὶς ὑπὸ πολυπληθεστάτου ἐκκλησιασματος.

Ἐκ τῶν ὁμογενῶν λογάδων καὶ τῶν βασιμύχων προσπῆλον ἄλλοι μὲν ἐν μεγάλῃ στολῇ, ἄλλοι δὲ τὰ παράσημα αὐτῶν μόνον φέροντες, αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ ἀρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης, Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆ πασᾶς, Ἀλέξανδρος Κωνσταντινίδης πασᾶς, Παυλάκης Φενερλίης πασᾶς, Συμεονάκης Σινιόσογλους, Ἰωάννης Βιθυνός, Στέφανος Κρέστοιτις, Ἀριστείδης Κυριακοῦ, Ἀντώνιος Οἰκιάδης, Ἀβραὰμ Βαπορίδης, Φατὶν βέης Οἰκιάδης, Ἰπποκράτης Ζαγιαριάς, Δημ. Σωφροναϊδῆς, Γ. Λαμπτικής βέης, ἱατρός, Σ. Χριστοφορίδης βέης, ἱατρός, Ἀθ. Ζιντζιρλίης ἐφένης, ἱατρός, Γεώργιος Κολλπίδης, Βασ. Δεσίρης, Ἐλευθ. Ταπεινός, Ἀλέξ. Σκενδερίδης, Ἀλκ. Μιχαηλίδης, Κωνστ. Λαδοπούλος, Π. Γούδας, Δ. Βαξεβάνογλους, Ἀλέξανδρος Σινιόσογλους, ὁ ὁμογενὴς τραπεζίτης Δημ. Εὐγενίδης, καὶ πάντες οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπάλληλοι τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς.

Τῶν κωδῶνων τοῦ πατριαρχ. ναοῦ σημαίνοντων, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, φέρον τὸ παράσημον Μετξινδιᾶ ἀδαμαντόστικτον, κατῆλθε μεθ' ἀπάσης τῆς ἐπισήμου συνοδίας διὰ τῆς κλίμακος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, ὑποβασταζόμενος ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶν ΑΑ. ΕΕ. τοῦ Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου πασᾶ Καραθεοδωρῆ, εἰς τὸν ἱερὸν ναόν, οὗ πρὸ τῆς ἔξω πύλης περιεβλήθη τὸν μανδύαν.

Πάντων οὕτως εἰσελθόντων καὶ καταλαβόντων τὰς οἰκείας θέσεις, ἤρξατο ἡ ἱκετηρία καὶ εὐχαιριστήριος ἱεροτελεστία κατὰ τὸ ἐξῆς πρόγραμμα :

Μετὰ τὸν εὐλόγητὸν καὶ τὸ τρισάγιον ἐψάλησαν τὰ τροπάρια «Ὡς τῶν αἰχμηλώτων» . . . καὶ «Τῇ πρεσβείᾳ Κύριε» καὶ κατόπιν οἱ ἐπόμενοι τέσσαρες ψαλμικοὶ στίχοι

«Ὁ Θεὸς τὸ κριμὰ Σου τῷ βασιλεῖ δός» . .

«Κρνεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ» . . .

«Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη».

«Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα . . . ».

Εἶτα τό: Ἐλέησον ἡμᾶς . . .

«Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν. . . ».

«Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου . . . ».

«Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἁγ. ἀρχιερέων . . . ».

Εἶτα ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀνέγνω τὴν ἐξῆς εὐχὴν:

Οἰκίτρωμον, εὐσπλαγγχε καὶ ἐλεήμων Θεὲ τῶν πατέρων ἡμῶν, Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριε τῶν κυριουόντων, Σοῦ δεόμεθα καὶ Σὲ παρακαλοῦμεν ἄγιε, ἄγιον, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν Α. Α. Μ. τὸν αὐτοκράτορα καὶ βισιλέα ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδουὺλ Χαμήτ Χὰν ἐφέντην ἡμῶν, περιβαλε αὐτὸν διὰ τῆς θεϊκῆς Σου χάριτος, ἐνίσχυσον αὐτὸν ἐν τῇ βασιλικῇ αὐτοῦ διακονίᾳ, ἐμπνευσον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀγαθὰ ὑπὲρ τῶν λαῶν αὐτοῦ τῶν οὐτων πλάσμα τῆς παντοδυναμίας Σου, ὅτι ἐδικαίωσας αὐτὸν βισιλεύειν ἐπ' αὐτῶν. Χάρισαι αὐτῷ ὑγείαν ἰσχυρὰν, ἀπάλλαξον αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας ἀντικειμένης, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι τῷ Σῶ, ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τῆς δόξης Σου ἐκπορευομένη δικαιοσύνη, διοικῶσιν οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐντεταλμένοι τοὺς ὑπὸ τὰ αυτοκρατορικὰ αὐτοῦ σκήπτρα διατελοῦντας λαοὺς, ὡς τὸ θέλημα τὸ Σὸν, τὸ ἅγιον, τὸ πανάγιον, ἐπιτάσσει βασιλεῦσι καὶ ἡγεμόσι καὶ ἄρχουσι καὶ διοικηταῖς, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διύγοντες δοξάζωσι τὸ πανάγιον ὄνομα Σου, διατελῶσι δὲ πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι ὑπὲρ τῶν βισιλεῖ καὶ σουλτάνω αὐτῶν. Ἐπάκουσον ἡμῶν, Βισιλεῦ αἰώνιε, καὶ σῶζε τὸν σουλτάνον καὶ βασιλέα ἡμῶν Ἀβδουὺλ Χαμήτ Χὰν, ἐφέντην ἡμῶν. Ἀμήν.

Τῆς εὐχῆς περατωθείσης, τὸ μὲν ἐκκλησίασμα ἐφώνησεν «Ἀμήν», ὁ δὲ τελεταρχῶν οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀπήγγειλε τὴν ἀκόλουθον προσλαλιάν:

Εὐσεβὺς, δεδάμιον καὶ φιλόχοιστον ἐκκλησίασμα,
Σεδαμῳάσεται ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ ἐξοχώ-
τατοι λογάδες τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους.

Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τὸν στέφανον τοῦ ἐναυτοῦ εὐλογῶν καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πλάσματος Ἀποῦ οἰκονομῶν, χαριζόμενος ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, ἡξίωσεν ἡμᾶς, ἀπέριω Αὐτοῦ ἐλέει καὶ συγκαταβάσει, ὅπως διέλθωμεν αἰσίως τὸν κύκλον τοῦ

ἐναυτοῦ τῆς χρηστότητος καὶ, φθάντες εἰς τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν τῆς ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου τῶν μεγάλων αὐτοῦ προγόνων βασιλικῆς αὐτοῦ ἀναρρήσεως τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος τοῦ κραταιοτάτου καὶ γαληνοτάτου αὐτοκρίτορος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδουὺλ Χαμήτ Χὰν ἐφένδου ἡμῶν, συνέλθωμεν ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ ναῶ τῆς εὐσεβείας ἡμῶν καὶ συνορατάσωμεν κατὰ τὸ ἦδη εἰωθὸς, καθάπερ καὶ πάντες οἱ ὑπὸ τὰ αυτοκρατορικὰ αὐτοῦ σκήπτρα διατελοῦντες πιστοὶ αὐτοῦ λαοὶ, καὶ ἐυχθηῶμεν πρὸς τὸν μέγαν καὶ ὕψιστον ἡμῶν Θεόν, Θεὸν τῶν ὄλων, ἵνα, ὑγία, μακροημερεύοντα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀφωσιωμένων αὐτοῦ λαῶν κοπιῶντα, τὸν Μεγαλειότατον ἡμῶν αὐτοκράτορα διατηρῇ ἐπὶ μήκιστον ὑπὸ τὴν ἀμαχον σκέπην Αὐτοῦ.

Χαίροντες τοίνυν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἁρμονῇ καὶ ἀλλήλους συγχαίροντες καὶ εὐχόμενοι, δεόμεθα: Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριε τῶν κυριουόντων, Σοῦ δεόμεθα καὶ Σὲ παρακαλοῦμεν διαφύλατε ἀπὸ παντὸς ἀναροῦ τὸν κραταιότατον καὶ γαληνότατον Ἀνακτα ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδουὺλ Χαμήτ Χὰν ἐφέντην ἡμῶν καὶ στηρίξε αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς κοινωφελείας ὑπὲρ πάντων τῶν πιστῶν αὐτοῦ ὑπηκόων. Ἀμήν.

Μετὰ τὴν προσλαλιάν, οἱ χοροὶ τοῦ ναοῦ ἔψαλαν ἐμμελῶς κατὰ πρῶτον τὸν πολυχροονισμὸν τοῦ Ἀνακτος καὶ εἶτα τὸν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, μεθ' ὃ ἐγένετο ἡ ἀπόλυσις, τῶν βαθμούχων καὶ ὑπαλλήλων καὶ τοῦ ἐπιλέκτου ἐκκλησιασματος διὰ τῆς κλίμακος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας διευθυνθέντων εἰς τὴν αἴθουσαν «τῶν πατριαρχῶν», τῆς δὲ Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς κλίμακος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἀποταθέντος διὰ φωνῆς ἡχηρᾶς πρὸς τὸ ἐν τῷ προαυλίῳ συνωστισμένον πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἐξάραντος τὴν πρὸς τὸν Ἀνακτα ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, καὶ ἐπειπόντος ὅτι νῦν, ὅτε τοῦτο ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ διατελεῖ, ἐπιτρέπει ἵνα ζητωκραυγῆσι ὑπὲρ τοῦ σεπτοῦ μονάρχου. Τὸ πλῆθος ἐξεροράγη τότε εἰς παρατεταμένας ζητωκραυγῆσεις.

Τοῖς ἐν τῇ αἰθούσῃ «τῶν πατριαρχῶν» συναθροισθεῖσιν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης προσήνεγκεν ἀναψυκτικὰ, πρῶτος ἐγει-

ρας θερινὴν πρόποσιν ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος καὶ ἐξάρατὰς μεγάλας ἀρετὰς Αὐτῆς.

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Α. Ἐξοχ. τοῦ ἀρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέν Ἀριστάρχου καὶ τοῦ ἀρχοντος καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιάδου, μετέβη μετὰ τὴν τελετὴν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Γιλδίξ ὅπως ὑποβάλη τὰ συγχαρητήρια τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆ Α. Α. Μ. τῷ σεπτῷ ἡμῶν Ἀνακτι. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἀφικομένη αὐτόσε, ἀνεπαύθη ἐπὶ μικρὸν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μ. Βεζύρου καὶ εἶτα ἠγοιμένη τῶν λοιπῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν ὠδηγήθη ἐνώπιον τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, Ἦν προσεφώνησε διὰ τῶν ἐξῆς:

Μεγαλειότητα,

Βουλῆ μεγάλη καὶ ἀνεξιχνίαστῃ τοῦ Μεγάλου καὶ Παντοδυνάμου πάντων ἡμῶν Θεοῦ, εὐσπλαγχνία καὶ ἐλέει θείῃ πρὸς τοὺς λάτρεις Αὐτοῦ φερομένη, ἠυλογήθηκεν θεοχαρίτως προσεγγίσει εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ Θρόνου τρισευδόξου βασιλικῆς Αὐτῆς ἀναρρήσεως, τὴν πανδήμως πανηγυρικὴν δι' ἅπαντας τοὺς πιστοὺς καὶ ἀφωσιωμένους ὑπηκόους τῆς Ἱμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, καθ' ἣν, ἐκ καθήκοντος εὐπειθείας καὶ ἐξ αἰσθημάτων εὐνομοσύνης, δοξολογούντες τὸ πανάγιον Αὐτοῦ ὄνομα, χαίροντες εὐχόμεθα καὶ συγχαίρομεν, ἐν ὀνόματι πάντων τῶν μωμεθανικῶν λαῶν τῆς ἀπεράντου καὶ εὐδαίμονος Αὐτῆς Αὐτοκρατορίας, τὴν Ἱμετέραν Αὐτοκρατορικὴν Μεγαλειότητα, ἀξιοθεύσαν ὑπ' Αὐτοῦ καὶ ἕτερον νὰ διέλθῃ ἐνιαυτὸν εὐδαίμωνος καὶ καρποφόρου, νίας δὲ νὰ ἀρξῆται ἀφειρησίας εὐθυδικῶν καὶ κοινωφελῶν ἔργων ὑπὲρ πάντων τῶν πιστῶν ὑπηκόων Αὐτῆς. Ὑψιστε Θεέ κραταίωσον τὸν Ἀνακτα ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδουλ Χαμίτ Χὰν Ἐφέντην ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ὑπερλάμπρου Θρόνου τῶν προγόνων Αὐτοῦ καὶ διατήρησον Αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἄμαχόν σου ἀγίδα ἀϊοσον, εὐδαίμονα. Ἀμήν.

Τοῦ προσφωνήματος διερμηνευθέντος ὑπὸ τοῦ Μ. Λογοθέτου, ἡ Α. Α. Μ. ὁ τρισεβαστος Ἀναξ εὐπρεστίη ἅμα μὲν νὰ ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐαρέσκειαν Αὐτοῦ πρὸς πάντας τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ἅμα δὲ διαβεβαιώσῃ

ὅτι, ὡς ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως οὕτω καὶ ἐν τῷ μέλλοντι οὐ παύσεται ἔχων μέλημα ἴδιον τὴν εὐμερίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων, τοῦθ' ὅπερ ἀνέθηκε τοῖς εὐχέταις ἵνα διαδιβάσωσι καὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ αὐτῶν ποιμνία.

Ἀποχωρούντων τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, ἡ Α. Α. Μ. ὁ λαοφιλὴς Ἀναξ νῦδόκησε καὶ αὐθις νὰ ἐκφράσῃ τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμεικῷ πατριάρχῃ τὴν ἰδιαιτέραν ἐπ' αὐτῷ εὐαρέσκειαν, ἡ δὲ Α. Θ. Π. νύχαρίστησε τῇ Α. Α. Μ. ἐπὶ ταῖς ἐπιδαψιλευθείαις προσφάτως ἐνδείξειςιν εὐμενείας καὶ εὐνοίας, εὐδοκασάσῃ ν' ἀποδεχθῆ τὰς γενόμενας Αὐτῇ συστάσεις.

Κατόπιν ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο καὶ συνεχάρη τοῖς ἀρτι εἰς τὸν βαθμὸν βεζύρου καὶ μουσίρου προαχθεῖσιν Ἐξοχ. Ταχσὶν πασᾶ, ἀρχιγραμματεῖ τῶν ἀνακτόρων, καὶ Χατζῆ Ἀλῆ πασᾶ ἀρχιθαλαμηπόλῳ. — Κατόπιν δὲ ἐπισκέψατο κατ' οἶκον τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν Ριζᾶ πασᾶν.

Τῆ ἑσπέρα ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμεικὸς πατριάρχης παρέθηκε δειπνὸν τοῖς σεβασμιωτάτοις συνοδικοῖς, οὗ μετέσχον καὶ ἄλλοι.

Ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τῆς Α. Α. Μ. ἀνελθόντες εἰς τὰ ἀνάκτορα ὑπέβαλον τὰ συγχαρητήρια αὐτῶν καὶ πάντες οἱ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωποι τῶν ἄγιων Τόπων ἡπίοι τοῦ Π. Τάφου σεβαστοῦ. Νεαπόλεως κ. Ἀρσένιος, ὁ τοῦ Ἁγίου Ὄρους παυσ. γέρον Γεράσιμος Λαυριώτης καὶ ὁ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἱερολ. κ. Δανιὴλ.

Ἐνδείξεις αὐτοκρατορικῆς εὐνοίας πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα.

Τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεπτῷ Ἀνακτος εὐδοκίαντος ὅπως παράσχῃ νέας ἐνδείξεις εὐνοίας καὶ ὑψηλῆς εὐμενείας πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμεικοῦ πατριάρχου, ἡ Α. Ε. ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῶν ἀνακτόρων Ταχσὶν πασᾶς, μετακαλεσάμενος τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ εἰς τὰ ἀνάκτορα τὸν καπουκεχαγιᾶν τῶν Πατριαρχείων Ἀντωνίου ἐφέντην Οἰκιάδου, ἀνέθηκε αὐτῷ ἵνα ἀνακοινώσῃ τῇ Α. Θ. Π. ὅτι ἡ Α. Α. Μ. ὁ μεγάλθυμος Ἀναξ, ἐπὶ τῇ εὐκαρίφῃ τῆς ἐπετηδείου τῆς ἀναρρήσεως Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Θρόνου, ἀποδεξάμενος τὰς προηγουμένως ὑπο-

δληθείσας αιώσεις τῆς Α. Θ. Π. διέταξε τὴν ἐκδοσὴν τοῦ σχετικοῦ αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος. Αἱ αἰτίσεις ἀπέδλεπον εἰς τὴν ἀπονομὴν παρασήμεων μητροπολίταις τισι τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου, παρασήμεων δὲ καὶ βαθμῶν εἰς τινὰς ὁμογενεῖς, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν καὶ ἀπελευθέρωσιν ὁμογενῶν καταδεδικασμένων εἰς ἰσόβια δεσμά.

Οὕτω δὲ ἀπενεμήθησαν παράσημα: Τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης κ. Ἄθανασίῳ τῷ Μετζηνιδεῖ α' τάξεως· τοῖς μητροπολίταις Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἰωάννῃ, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κ. Κωνσταντίνῳ, καὶ Ἡλιουπόλεως κ. Ταρασίῳ τῷ Μετζηνιδεῖ β' τάξεως· τῷ μητροπολίτῃ Γρεβενῶν κ. Ἀγαθαγγέλῳ, τῷ ἐν Μοσουλῇ προϊσταμένῳ τῆς ὁμογενοῦς κοινότητος ἀρχιμ. κ. Κυριλλῳ, τῷ ἀρχιερατικῷ ἐπιτρόπῳ τοῦ μητροπολίτου Προύσης κ. Νεοφύτῳ τῷ αὐτῷ τῆς γ' τάξεως ὡς καὶ τῷ κ. Χαράλ. Ραμφιάδῃ, τραπεζίτῃ, τῷ κ. Σάββα Φαράν, γραμματεῖ τῆς ἀραβικῆς ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ Ἱεροσολύμων, τῷ κ. Μιχαὴλ Ἰωάννου Οἰκιάδῃ καὶ τῷ κ. Σάββα Ὀνουφριάδῃ τῷ Μετζηνιδεῖ γ' τάξεως.

Τοῖς κκ. Νικολάῳ Νικολαΐδῃ ἐκ Κώου, Λογοθέτῃ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως κ. Ἰωάννῃ Τσατσάλα ἱατρῷ ἐκ Χώρας, Νικολάῳ Καρακάσῃ γραμματεῖ τοῦ ἐν Ἄθῳ πράκτορος ἀτιμολοικῶν ἑταιριῶν κ. Σωτ. Παπαγιάννῃ, Ματθαίῳ ἐφήντῃ μικτῆρῃ Βαθεοχωρίου τῷ Μετζηνιδεῖ δ' τάξεως· καὶ τῷ γραμματοκομιστῇ τῶν Πατριαρχείων Παναγιώτῃ Ἀγαπητῖδῃ τῷ Μετζηνιδεῖ ε' τάξεως.

Βαθμοὶ δὲ ἀπενεμήθησαν:

Τοῖς κκ. Χαράλάμπει Ραμφιάδῃ, Δημ. Παντούρωφ καὶ Χατζῆ Νικολάῳ Λαζίδῃ ἐκ Μάρκρης ὁ βαθμὸς **οὐλιᾶ δανι** (α' βαθμὸς β' τάξεως). Τοῖς κκ. Σωτηράκῃ Παπαγιάννῃ, Δημητρίῳ Σωφροσιάδῃ, διαχειριστῇ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως», Βασιλείῳ Μυστακίδῃ, καθηγητῇ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ τῷ ἐξ Ἄλᾶ Σεχῆρ Πανλάκῃ ὁ βαθμὸς **μουτεμαῖζ**.

Τοῖς κκ. Νικολάῳ Νικολαΐδῃ ἐλεγκτῇ τῶν Πατριαρχείων, Νικ. Καρακάσῃ, Σάββα Φαράν, καὶ Ἰωάννῃ Κοκκίνῳ ὁ βαθμὸς **δανι-δανι**.

Τοῖς κκ. Θεοδοσίῳ Ζήσῃ, Ἰωάννῃ Τζελέπῃ, Ἄθανασίῳ Σωσιδῇ Θεσσαλονικεῖ ὁ γ' βαθμὸς, **σαλιε**.

Οἱ δὲ μεγαθυμίᾳ καὶ εὐσπλαγχνίᾳ τοῦ Ἄνακτος τῆς ποινῆς ἀπαλλαγέντες εἰσὶν· ὁ Ἠλίας Δημητρίου, ὁ Γεώργιος Βαμβακόπουλος καὶ ἡ

Φωτεινὴ Ἀναστασίῳ καταδεδικασμένοι δντες εἰς ἰσόβια δεσμά ἐπὶ ἐμπροσμίῳ ὁμοίως ἀπλλάγησαν καὶ οἱ ἐκ Περγάμου μὲν ὀρωμένοι, ἐν Βηρυττῷ δὲ ἐξόριστοι διατελοῦντες Λουκάς καὶ Γιοβάννης.

Πρὸς τοῖς ἀνωτέρω τεκμηρίοις τῆς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς εὐμενείας, ἡ Α. Α. Μ. ὁ μεγαθύμος Ἄναξ ἠγαθύνθη ν' ἀποδεχθῆ καὶ τὴν ἐπομέννῃν σύστασιν τῆς Α. Θ. Παναγιώττος ἀφορῶσαν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν δύο καὶ δεκα ὁμογενῶν νέων εἰς τὸ ἐν Πέραν Αὐτοκρατορικὸν Λύκειον τοῦ Γαλατᾶ Σεραῖου. Οἱ τρόφιμοι τῆς Α. Α. Μ. οὗτοι εἰσὶν οἱ ἑξῆς:

Ἰωάννης Κ. Βούδας, Κωνσταντ. Δ. Γαζιάδης, Βασίλειος Θεοδοριδης, Παναγιώτης Θεοδοριδης, Κωνσταντίνος Βουζουκίδης, Κωνστ. Κωνσταντινίδης, Παναγιώτης Βασιλάρος, Βασίλειος Διαμαντίδης, Κωνσταντίνος Π. Γούδας, Ἰωάννης Λαζάρου Ἐλμάσογλου καὶ Ν. Μάρκου.

ἌΠΡΕΠΕΙΣ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

Ἡ ἀπρεπὴς συνήθεια τῆς διὰ τῶν ἐφημερίδων ἐκπομπέσεως τῶν εὐγενεστέρων πόθων ἐν εἰδει ἀναγγελιῶν, ἀπὸ πολλοῦ παρ' ἡμῖν εἰσπερυσάσα, προσπλαμβάνει κατὰ τὰς ἐσχάτας ταύτας ἡμέρας ἀπρεπεστέρην καὶ πως ἀνευλαθεῖ μορφήν. Ὅτε τὸ πρῶτον ἀνέθαρξεν παρ' ἡμῖν, εὐρέθησαν ὁμογενεῖς εὐφρονουντες, οἵτινες διὰ τοῦ τύπου κατέκριναν τὴν τοιαύτην τάσιν, μέλλουσαν νὰ δηγήσῃ ἀνεπαισθήτως εἰς ἀποσύνθησιν. Ἐζητεῖτο ποτε—πρὸ τριάκοντα ἐξ ἔτων—διδάσκαλος δυνάμενος ἀναλαθεῖν τὸ καθῆκον καὶ ἱεροψάλτου, καὶ ὁ πόθος τῆς ἀνάγκης ἐχρούσης τοιοῦτου διδασκάλου κοινότητος, εὐδὲν ἐνέχων τὸ κατὰ τὸ φαινόμενον ψεκτὸν, ἀπεδοκιμάσθη ὑπὸ τινων καὶ δημοσίᾳ κυρίως διὰ τὸν πρωτοφανῆ τῷ τότε καιρῷ συνδυασμὸν τῶν δύο τούτων ἐπαγγελμάτων· ἀπλῶς ἀπεδοκιμάζετο διὰ φόβον ἐπιχειμένου ποτὲ συνδυασμοῦ τῶν ἐπαγγελμάτων τούτων πρὸς τὸ τοῦ νεωκόρου. Κατ' οὐσίαν ὁμοῦς ἡ ὑπόθεσις ἐξεταζομένη εἰδείκνυεν ἐκ μέρους τῶν ζητούντων ἀπελιπισμὸν εὐρέσεως τοῦ τοιοῦτου διδασκάλου, μεθ' ἧλθον τὴν πληθύν τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων, ὑπεδέθη ὁ ἴσως καὶ ρῆξιν σχέσεων πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν τὴν καθῆκόντως ἐποπτεύουσαν ναοὺς τε καὶ σχολεῖα.

Καταλείπομεν ἔξω τοῦ λόγου τὴν ἔκτοτε προβάσαν

ἐπὶ τοσοῦτον ἀνευλάβειαν πρὸς τε τὰς πνευματικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἱερώτερα, τεκμηριωθῆσαν λαμπρῶς δι' ἀναγγελιῶν πομπῶδους ἐπιτελέσεως ἱερουργιῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς χρησιμοποιοησομένων ἱερῶν ἀμφίων, ὧν οἰκτρὰ συνέπεια καὶ λύπης πρόξενος ἦν ὁ συνδυασμὸς ἱερῶν καὶ ὁπίων πρὸς οὐδενότωρα καὶ κοσμικά· ἀλλὰ συνέπεια νῦν ἐκλύσεως οἰκτροτέρα, θαυμασίως ὑφαίνουσα τραγωδίαν ἀποσυνθέσεως ἔξοχον, ἐφάνησαν ἀναγγελίαι ἀνευλαβέσταται, προδιδοῦσαι μᾶλλον ἢ καὶ προμνύμεναι εὐσεβείας ἔλλειψιν ἢ ἀναρχίας ἴγνη καὶ μετ' ὀλίγον ἴσως ἀποσυνθέσεως.

Οὐδ' ἔτος παρήλθεν, ἐξ ἴσου μόνῃ τις, πιθανῶς ἐστερημένη μοναχῶν, ἐξήτει ἠγούμενον, ἐξ ἴσου τὸν πόθον αὐτῆς τὸν ὅσιον ἀνηγγέλλεν ἄνευ συστολῆς διὰ τῶν παρ' ἡμῖν ἐφημερίδων, ὅτε πρότῃ ἀνέγνωμεν ἐν ἐφημερίσιν ἀναγγέλλειν ὅτι ζητεῖται ἱερεὺς, τὴν τουρκικὴν γινώσκων, χρησιμεύσαν διὰ πόλιν ἐπαρχιακὴν, καὶ διετάττετο ὁ τοιοῦτος ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν βιβλιοπωλεῖον ὅπως συνεννοηθῇ μετὰ τῶν ζητούντων !!!

Τὸ διάδημα τοῦτο κατακριτέον ὑπὸ πᾶσαν ἔοψιν. Οἱ τόσον ἀπρεπῶς ζητοῦντες ἱερέα διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ τοῦτον ἐν βιβλιοπωλείοις ζωγραφοντες εἰσι βεβαίως ὀρθόδοξοι, κάτοικοι ἐπαρχίας τινὸς ὑπαγομένης πνευματικῶς εἰς ἐπίσκοπον. Ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς οὗτός ἐστιν ὁ τὴν ἐν γένει φροντίδα καὶ μέριμναν ἐμπειστημένους τοῦ ὑπ' αὐτὸν ὀρθόδοξου λαοῦ, ὁ τὴν θεραπείαν τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ ἀναλαβὼν τε καὶ ταύτην ἐνώπιον ἀνθρώπων τε καὶ Θεοῦ ἐπαγγελλόμενος, ὁ τὴν ἱεράν καὶ φρικτὴν ταύτην διακονίαν διὰ τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν εὐθύνην αὐτοῦ τελούντων πρεσβυτέρων ἐπιτελῶν. Τὰς στοιχειώδεις ταύτας ἀληθείας κάλλιστα γινώσκουσιν οἱ ὀρθόδοξοι οἱ διὰ τῶν ἐφημερίδων θηρεύοντες ἱερεῖς τὴν ψυχικὴν αὐτῶν πραγματευομένους σωτηρίαν. Ἀλλὰ γινώσκουσιν ἂν ὁ ζητηθεὶς καὶ πιθανῶς εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον πρὸς ἐκλαίκευσιν τῶν ἱερῶν προσελλίων πρεσβυτέρου κέκτηται τὰ πρὸς τὸ ἱερόν ὑπουργήμα τοῦτο ἀπαιτούμενα προσόντα; Ἡ φρονουστὴν ὅτι καὶ πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν προσόντων τούτων εἰσὶν ἱκανοί, καὶ πρὸς ἐκτίμησιν δοκίμοι, οἶνει πραγματεγνώμονες ἐμπορεύματος ὑλαίου; Ἐθῆκαν δ' ἑαυτοὺς ἀρὰ γε ὑπὲρ τὸν ἐπίσκοπον, ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, ἀσεβῶς ζητοῦντες καὶ ἐκτιμῶντες ὁ μόνῳ τῷ ἐπισκόπῳ δεδομένον ἐστὶν ἐξ ἀνθρωπίνων θεσμῶν καὶ θεῶν νόμων;

διότι τὸ ζητεῖν χριστιανούς τινας ἱερέα δηλοῦν λαμπρῶς καὶ φανότερον ἡλιακῶν ἀκτίνων ὅτι πρὸς ἐκτίμησιν—μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν—τῶν διὰ τὴν ἱεράν ταύτην διακονίαν προσόντων κρίνουσιν ἀρμοδίους, ἱκανούς τε καὶ δοκίμους ἑαυτοὺς, οὐχὶ δὲ τὸν ἐπίσκοπον. Ἐὰν ὅμως ἔχουσιν, ἐν τούτῳ τουλάχιστον, παράπονα κατὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν καὶ κρίνουν τοῦτον ἀδόκιμον, ὤφειλον ἢ νὰ γυμνάσωσι τὰ παράπονα ταῦτα πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ἢ, ζητοῦντες ἱερέα—ἐκ τῶν ἤδη χειροτονημένων, —ὤφειλον ν' ἀποταθῶσι πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ἢ πρὸς ἓνα τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ διαμενόντων σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν· οὐδὲν δὲ τούτων πράξαντες ἔδειξαν ἀνευλαβῶς ἢ ὅτι οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἔχουσι πρὸς ἀρχιερεῖς καὶ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀποστολὴν πρεσβυτέρων δοκίμων, ἢ ὅτι εὐρίσκονται εἰς ψυχρότητα πρὸς τὸν ἐπίσκοπον αὐτῶν, ἢ ὅτι θείουσι, τοῦτ' αὐτό, νὰ παίξωσιν ἐν οὐ παικτοῖς, ἀναγκάζοντες μὲν σεβαστοῦς πρεσβυτέρους ἵνα μεταβαίνωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα πρὸς συνάντησιν ὀρθόδοξων, ἑλληπῆ ἐχόντων ἰδέαν τῶν ἱερατικῶν ἐν γένει βαθμῶν καὶ τῆς ἐν τῇ καθόλου ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ σημασίας καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν ἱερέων, εὐτελεῖζοντες δὲ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα τοῦτο, ἢ πρὸς σφετερισμὸν δικαιοῦματος, ἐπισκόποις ἰδιάζοντος, ἢ πρὸς ἐκλαίκευσιν ἀγιωτάτου θεσμοῦ, ὃν ἀθετοῦσι προτεσταυτικῶς, αὐτοὶ τοὺς ἰδίους ἱερεῖς ἐκλέγοντες, οὐ μόνον ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας καὶ γνώσεως, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκτόμπευσιν ἱερᾶς ὑποθέσεως.

Τὰς ἀληθείας ταύτας βεβαίωτατα γινώσκουσι καὶ οἱ τῶν ἱερέων πράκτορες, οἱ τὸ πρῶτον ὡς τοιοῦτοι ἐμφανίζόμενοι διὰ τῶν ἐφημερίδων, οἱ βιβλιοπῶλαι· τέκνα τῆς ὀρθοδοξοῦ Ἐκκλησίας, δύναται ν' ἀναλογισθῶσι μέχρι τίνος βαθμοῦ τείνει ὁ ἐξουτελισμὸς τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, ἄριστα βλέποντες τὸ σημεῖον, εἰς ὃ ἀρίκετο τὸ ἕτερον τῶν ἐπαγγελμάτων, οὐ παρίσταται πράκτορες, τὸ τῶν διδασκάλων ἀπὸ τῶν καταστημάτων αὐτῶν ἀρξάμενοι τῆς ζητήσεως θέσεων κατήντησαν νὰ μεταβαίνωσιν εἰς ἐργαστήρια οὐδεμίαν ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, εἰς ἀνθρακία καὶ μαγειρεία, κατήντησαν νὰ ἐξαρτῶσι τὴν προμήθειαν θέσεως καὶ πόρου ζωῆς ἐξ ἀνθρώπων οὐδὲν ἔχόντων ἐπάγγελμα, ἀποζώντων δὲ ἀπὸ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς θήρας διδασκάλων καὶ κενῶν διδασκαλικῶν θέσεων· οὕτω φόβος ἐπίκειται μὴ μετ' οὐ πολὺ, τοῦ κακίστου καὶ ἀσεβοῦς τούτου νεωτερισμοῦ

διαδιδόμενον, βλέπωμεν διακόνους καὶ πρεσβυτέρους μεταβαίνοντας ἀπὸ βιβλιοπωλείων εἰς ἐστιατόρια καὶ καπηλεῖα, ἢ χειρόνος καὶ νουύμου προορισμοῦ ἐργαστήρια, πρὸς εὐρεσιν πόρου ζωῆς, ὅστις ἔσται οὐχὶ δυσεύρετος παντὶ θέλοντι ἐργαζομένῳ κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ νόμου, τὴν φωνὴν τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως, τὰς διακελεύσεις τοῦ Θεοῦ. Τούτου τοὺς λειτουργοὺς ἐλπίζομεν ὅτι οἱ καινοφανεῖς τῶς διδασκάλων, ἄρτι δὲ καὶ ἱερέων, πράκτορες, θεωροῦσιν καθήκον ὅπως ἐξυψώσωσιν εἰς ἀξιοπρεπῆ θέσιν, οὐχὶ δὲ νὰ υποβιάσωσιν εἰς ἡν θέσιν υποβιάζουσιν ἤδη διὰ τῆς ἀνευλαβοῦς ἀναγγελίας ὅ τε ἀξιοτίμος ὀρθόδοξος χριστιανός, ὁ ζητήσας, ὅ τε παρέχων τὸ κατάστημα αὐτοῦ πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἱερέως, εἰς οὗς προστεθῆσεται καὶ ὁ τὸ δικαίωμα κεκτημένος τῆς τοιαύτης ἐξετάσεως, ἀλλ' ἀνερόμενος ἀπὸ κεντρικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπῶν καὶ μητροπόλεων αἰρούμενον νὰ μεταβιβάσῃται μετὰ κουφότητος εἰς ἐργαστήρια βιομηχανικά.

Ἐίπομεν ὅτι κατακριτέον ἐστὶν ὑπὸ πᾶσαν ἔσπιν τὸ διάβημα τῶν τοιοῦτων ὀρθόδοξων καὶ προνοούμεν ὅτι, ἐν τῇ ἀπλότητι αὐτῶν, οἱ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἱερέα ζητοῦντες ἐνέπεσον εἰς παγῶδα βλασφημῶν ἀνθρώπων μὴ ἀνηκόντων εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Οἱ τοιαύτας ἀναγγελίας δημοσιεύοντες διὰ τῶν ἐφημερίδων, ὡσεὶ προὔκειτο ζητήσεσι ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων, ὑπ' ὅβιν λαμβάνοντες ὅσα γράφομεν, καὶ σκεπτόμενοι ὅτι τοιαῦται ζηνότροποι καὶ θνητεῖαι συνήθειαι φέρουσι πάντα τὰ γνωρίσματα τῆς ἀνευλαβείας πρὸς τε τὰς καλεσθηκυίας ἱεράς ἀρχάς καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ θέσμινα τῆς ὀρθόδοξου καθολικῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, αἰσθανθήσονται βεβαίως μεταμέλειαν ἐπὶ τῇ ἀπρεπεῖ ἀναγγελίᾳ. Δέον νὰ μάθωσιν ὅτι νεωτερισμοὶ τοιοῦτοι οὐ μόνον εἰσὶν ἄγνωστοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ μείνωσιν αἰωνίως ἔξω τῶν ἱερῶν αὐτῆς περιβολῶν, διότι διαδιδόμενοι συσσεύουσι τοὺς δεσμοὺς τοὺς διέποντας τέκνα πρὸς πατέρας, Ἐκκλησίαν ποιμαίνουσιν πρὸς Ἐκκλησίαν ποιμαίνωμένην, ἀρχομένους πρὸς ἄρχοντας παρασκευάζουσι δὲ βαθμηδὸν ἀποστύθενσι ἐθνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν, πρὸς ζημίαν ἡμῶν ἀμφιλαρῆ, ἣν ἐπὶ δεκαεννέα ἑκατονταετηρίδας ἀπεφύγομεν, χάρις εἰς τὴν φρόνησιν, τὸν ζῆλον, τὸν πατριωτισμὸν, ὁ δὲ θεμελιώδης καὶ πρῶτιστον, εἰς τὴν θερμὴν πίστιν τῶν μακαρίων ἡμῶν πατέρων.

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Ἡ ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ*

Ἄλλ' ὅτι μέχρι τοῦδε δὲν ἐγένετο, φρονούμεν ὅτι τώρα πρέπει νὰ ἐπιτευθῆ. Τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ ὅπου κρατεῖ εἰς δύο ἀλληλομαχόμενα στρατόπεδα τόσους ὁμοδόξους ἀδελφούς εἶνε ζήτημα μᾶλλον τεχνικόν, ἐνδιαφέρον τὴν ἐλληνικὴν ἐνόητα. Ἄς σχηματισθῆ λοιπὸν μία ἐπιτροπεία ἐξ ἀρμοδίων προσώπων διὰ νὰ συσκεφθῆ αὕτη περὶ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τῆς δι' ἀρμονίας περιβολῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελωδιῶν, ἄνευ, ἐννοεῖται, ἀλλοιώσεως τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος, καὶ εἴτα, κοινῶς συστήματος παραδεκτοῦ γενομένου, ἃς γίνῃ ἡ δέουσα αὐτῆς χρῆσις ὅπου ἐπιζητεῖται ἢ ἀπόλυτος αὐτῆς ἀνάγκη. Λέγομεν ὅπου **ἐπιζητεῖται**, διότι ὁμολογοῦμεν ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, ὅτι ἡ πολύφωνος ἐκτέλεσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ᾠμάτων δὲν δύναται πανταχοῦ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδοξίας νὰ ἐπιφέρῃ τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα. Διὰ νὰ δυνηθῆ τις τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν διὰ πολυφώνου ἀρμονίας ψαλλομένων ᾠμάτων ν' ἀντιληθῆ, πρέπει νὰ ἔχη λάβῃ ἢ ἐκ μάθησεως ἢ καὶ ἐκ πείρας μίαν στοιχειώδη συστηματικὴν μουσικὴν μόρφωσιν. Ἄλλ' ἡ στοιχειώδης αὕτη μουσικὴ μόρφωσις οὔτε ἐκ τῶν σχολείων, οὔτε ἄλλοθεν ποθεν παρέχεται παρ' ἡμῖν, δυστυχῶς, καὶ δι' αὐτὸ ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐκτιμῆσωμεν δεόντως τὸ μουσικὸν καλὸν τῶν πολυφῶνων ᾠμάτων, καὶ πολυλάκις ἔνεκα τῆς τοιαύτης ἡμῶν μουσικῆς ἀμαθείας κηρυττόμεθα καὶ πολέμιοι κατὰ παντός ἐν γένει πολυφῶνως ἐκτελουμένου ᾠματος. Ἄλλ' ἡ ἀμουσία ἡμῶν αὕτη προφανῶς δὲν μείοι τὴν σπουδαιότητα τῆς πολυφωνίας, ἥτις εἶνε ἰδιαζούσης τεχνικῆς προόδου ἔργον.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡ πολύφωνος ἀρμονικὴ ἐκτέλεσις πανταχοῦ τῆς ὀρθοδοξίας δὲν δύναται νὰ εὐαρεστήσῃ, διότι ἡ μουσικὴ παρ' ἡμῖν δὲν ἐθεωρήθη ἀκόμη, δυστυχῶς, ὡς παιδαγωγικὸν μάθημα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰ σχολεῖα ἡμῶν ἀκόμη δὲν εἰσῆχθη ὑποχρεωτικῶς. Ἐλλείπει ὡς ἐκ τούτου παρὰ πολλοῖς ἡ μουσικὴ μάθησις καὶ τὸ λεγόμενον μουσικὸν ἔθος.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 335—337 καὶ τέλος.

1. Περὶ τοῦ ζήτηματος τούτου ὑπὸ τὸν τίτλον Ἡ μουσικὴ ἐν τῇ ἐκπαίδευσίσει ἐδημοσιεύσαμεν ἐν σχετικῶν ἄρθρῳ ἐν τῷ «Ταχυδρόμῳ» τῆς 12 ἰουλίου ε. ἔ.

Ἄλλ' αἱ Ἀθηναί, ἡ Ἐπτάνησος, ἡ Ὀδησσός· καὶ πολλαὶ ἄλλαι ὀρθόδοξοι ἐλληνικαὶ κοινοτήτες τῆς Εὐρώπης δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν αὐτὴν μεθ' ἡμῶν ἀναλογία, διότι ἡ μουσικὴ παρὰ τοῖς ἁμεδόξοις τούτοις πληθυσμοῖς· εὐρίσκεται ἐν μεγίστῃ διαδόσει καὶ προόδῳ, ἐπομένως αἱ μονόφωνοι ἔκτελέσεις παρ' αὐτοῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἀσμάτων ἀδυνατοῦσι νὰ διεγείρωσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα. Ἡ ἔκφρασις τῶν φιλῶν μελωδιῶν καθίσταται δι' αὐτοὺς πολὺ πεινιχρὰ καὶ πολὺ ἀνίσχυρος.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας, τὸ ὅποιον καὶ παρὰ πολλῶν σπουδαίων προσώπων ἀσυνειδήτως καὶ παραλόγως ἐν οὐ δέονται καταδικάζεται, σχετίζεται μεγάλως, πλην τῆς μουσικῆς μορφώσεως, καὶ μετ' ἡμῶν. Κατὰ ταῦτα δὲ εἶχε πληρέστατον δίκαιον καὶ ὁ Χαριωνεὺς Πλουτάρχος εἰπὼν ὅτι μέγα μέρος τῆς μουσικῆς εἶνε **ἔθος**.

Ἄλλὰ, μὲ ὅλους τοὺς ἐποσειώδεις τούτους λόγους, δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν τὸν πρῶτιστον τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας σκοπὸν, ὅστις εἶνε ἡ ἐνίσχυσις καὶ ἡ ἐπαύξησις τῆς ἀρχικῆς μονοφώνου μελωδίας καὶ τῆς δι' αὐτῆς ἐκπραχθεμένης ποιητικῆς ἐνοίας· σκοπὸν, ὃν δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ παρίδωμεν παντελῶς, διότι σχετίζεται σπουδαίως καὶ μετ' ἡμῶν ἀνάπτυξιν σύμπαντος τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ μετ' ἡμῶν διὲν αὐτοῦ ὅστις μεταξὺ καὶ τῶν ἄλλων ἔθνων. Ἄν δὲ ὑπάρχωσι καὶ παρ' ἡμῶν πολλοί, οἱ ὅποιοι δὲν συγκινοῦνται ἀκόμη εἰς τὰς καλλονὰς αὐτῆς, εἴτε λόγῳ ἀμουσίαις, εἴτε καὶ λόγῳ ἐπαρκούς· ἔξεως, πρέπει νὰ φροντίσωμεν ἵνα μορφώσωμεν αὐτοὺς καταλλήλως, διὰ νὰ δυναθῶσι καὶ οὗτοι νὰ παρακολουθήσωσι τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθινῆς προόδου. Οὐδέποτε βεβαίως θὰ τολμησώμεν νὰ συστήσωμεν τὴν κατάρτησιν τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἀτμοπλοίων, διότι τινὲς ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν ταξιδιωτῶν, ἀσυνειθήτοι ὄντες εἰς τὴν ἀτμοπλοία, ἐνοχλοῦνται καθ' ὅσον. Λέγοντες δὲ ὅτι πρέπει νὰ ἐπιζητηθῶμεν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας, δὲν ἐνοοῦμεν μόνον νὰ σχετισώμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν δημόσιαν καὶ πρὸς τὴν σχολειακὴν καὶ πρὸς τὴν τῶν λογίων μουσουργῶν ἡμῶν, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐν γένει μουσικὴν κίνησιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ἄν δὲ πλείοτερον ἐνδιατρίδωμεν ἐν τῇ ἐκ-

κλησιαστικῇ ἡμῶν μουσικῇ, ὁ λόγος εἶνε ὅτι ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα τὸ κράτος αὐτῆς ἴσῳμεν ἐπεκτείνουμενον καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἐκκλησίας, ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς δηλονότι, ἐν ταῖς τραπέζαις, ταῖς φιλικαῖς συναστροφαῖς καὶ ὅπου ἀλλαγῶν ὑπάρχει ἁμεδόξων καὶ ἁμεθῶν ἀδελφῶν συνάντησις. Ἄλλ' ἡ διάδοσις αὐτῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἀσμάτων διὰ τῆς πολυφωνίου συμφωνίας ἀναντιρρήτως ἐπιτυγχάνεται εὐχερέστερον καὶ διαρκέστερον. Ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς ἡμῶν ἐπλημμύρησαν, δυστυχῶς, αἱ ἄπειροι καὶ κοροάκίζουσαι τῆς ἐλαφροῦς καὶ τοῦ ἥθους διαστρεβλοῦσας εὐρωπαϊκῆς τέχνης μελωδίας. Διατὶ τὰ σεσηπότετα ταῦτα μέλη νὰ μὴ ἀντικατασταθῶσιν ὑπὸ τῶν σεμνῶν καὶ διδακτικῶν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς τεχνικῶν προϊόντων;

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ἡ ἐθνικὴ δὲν ὄρατις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμένου ἡμῶν πατριάρχου Ἰωακείμου τοῦ Γ', ὃν σύμπαν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα δι' ἀμερίστου εὐλαθείας καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως περιβάλλει, ἂν, λέγω, ἡ ἐθνικὴ αὐτοῦ δὲν ὄρατις ἐπεξετείνετο καὶ ἐπὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου ζητήματος, τὸ ὅποιον εἰς δύο ἀλληλομαχόμενα στρατόπεδα κρατεῖ τὸ ὀρθόδοξον ἐλληνικὸν πλήρωμα. Κατόπιν μάλιστα τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπικρατοῦντος ἀναρχασμοῦ, ἡ μελέτη τοῦ ζητήματος τούτου φρονῶ ὅτι θὰ ἐπιτελέσῃ οὐ μόνον πατριωτικόν, ἀλλὰ καὶ χριστιανικόν ἔργον. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς εἶνε πρωτίστως σπουδατικὸς τῶν ἀντιθέτων. Διὰ τοῦ μέλους τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων ὁ χριστιανικὸς λαὸς εἰς ἑνὸς ἁπλοῦς πνευματικῆν συμφωνίαν συναρμολογεῖται. Τὴν τοιαύτην τοῦ ἱεροῦ μέλους δύναμιν ὑπ' ὄβριον ἔχων καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς μεγαλοφώνως ἀνερώνηται· «**ψαλμὸς δουλίας δυναωφός, ἐνωσίς διεσώτων, ἐχθροῦντων διαλλακτήριον**». Ἄλλ' ἡ ἐνωσις αὕτη δυστυχῶς διεσπάρθη παρ' ἡμῶν. Διὰ τοῦτο ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ὡς φιλόστοργος μήτηρ, πρέπει νὰ ἐπιληρηθῆ σοβαρῶς τοῦ ζητήματος τούτου, ἵνα μὴ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἔγωμεν σκηνὰς ἡμισυ ἀρμολογούσας εἰς χριστιανικὸν λαόν. Τὴν ἐπίδυσιν δὲ ταύτην σύμπαν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἀναμένει ἀπὸ τὴν φιλοπάτριδα πρωτοβουλίαν τοῦ λαοφιλήτου ἡμῶν ἐθνάρχου Ἰωακείμου τοῦ Γ'. Τὸ φροντίζειν καὶ συσκέπτεσθαι περὶ πραγμάτων ἀφορώντων αὐτὴν τὴν πρόδον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, πρὸς τελερωτέρων αὐτῆς δὲξιν, φρονῶ ὅτι πλην τῆς ὠρελείας οὐδεμίαν βλάβην δύναται νὰ προσεῖνησιν. Ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ φιλοτιμίαις φροντίσει

1. καὶ Χρύσανθος ὁ Προύσης, ἐν τῷ Μ. Θεωρητικῷ, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας λέγει τάδε· «**Αὕτη δὲ πάλιν ἡ ἁρμονικὴ συμφωνία ζητεῖ καὶ ἀκροατὰς, συνεπιθεμένους νὰ ἡδύονται ἀπὸ αὐτῆς**».

καὶ εἰρηνικὰς συσκέψεις, ταῖς ἀφορώσαι τὴν τεχνικὴν πρόοδον καὶ τελειοποίησιν τῶν χριστιανῶν, φρονῶ ὅτι συναρῶν ἢ ἔχωμεν πάντοτε καὶ τὸν θεοάνθρωπον ἀρχηγὸν τῆς ἱερᾶς καὶ ἀγίας ἡμῶν θρησκείας, τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅστις διὰ τοῦ θεικοῦ αὐτοῦ στόματος εἶπε· ἈΓίνεσθε οὖν τέλει, ὅπως καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν».

Ἐν τῷ Πέραν κατὰ μῆνα ἰουλίου τοῦ 1902.

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

Η ΔΗΜΩΔΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΝ Τῇ ΔΤΣΕΙ

Ἡ διεθνὴς μουσικὴ φιλολογία δύναιτο δικαίως νὰ καυχᾶται ὅτι ἐπλουτίσθη κατ' αὐτάς διὰ μιᾶς πολὺ σοφῶς ὅσον καὶ πρωτοτύπου ἐργασίας, ἀνεκώσεως εἰς φιλοπονώτατον τῆς σοφῆς Γερμανίας φιλόλογον. Ὁ ἐν Μονάχῳ διχτήριθον διδάκτωρ κ. I. Büchler, ἀσχολούμενος ἀπὸ τινος περὶ τὴν νεοελληνικὴν δημῶδη ποίησιν καὶ μουσικὴν, δημοσιεύει ἐν τῷ αὐτῷ ἐγκρίτῳ μουσικῷ περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ Διεθνούς Μουσικοῦ Συλλόγου μίαν σπουδαίαν καὶ λίαν ἀξιανθῶσαν μελέτην περὶ τῆς δημῶδους ἑλληνικῆς μουσικῆς.

Ἡ μελέτη αὕτη εἶνε ἀξία πολλοῦ ἐνδιαφέροντος, διότι περιλαμβάνει καὶ ἐπεὶ πρωτότυπα ὅπως ἄμματα, σεσημασμένα καὶ διὰ τοῦ μουσικοῦ αὐτῶν μέλους καὶ περιβεβλημένα καὶ ὑπὸ τεχνικωτάτης ὀργανικῆς συνοδίας. Πρὸ ἐκάστου ἄμματος ὁ λόγιος γερμανὸς παρέχει πολυτίμους ἱστορικὰς, γλωσσικὰς, μετρικὰς καὶ ἄλλας συναφεῖς τεχνικὰς πληροφορίας, δι' ὧν ὁ ἀνεκγνώστης καθίσταται κύριος, οὕτως εἰπεῖν, αὐτῆς τῆς μουσικῆς ψυχῆς τῶν χριστιανῶν τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μουσικῆς προτότων. Ἐὖ ὑπ' ἀριθμὸν 6 ἰδίᾳ σημειούμενον ἄμματα, χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1453 καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ σωζόμενον, εἶνε πολλοῦ λόγου ἀξίον, δι' οὗ λόγους ἀναφέρει ὁ διαπρεπὴς γερμανὸς καθηγητῆς, ὅστις φαίνεται ὅτι τυγχάνει καὶ βεβῆως γνώστης τοῦ νεοελληνικοῦ γλωσσικοῦ ἡμῶν ἰδιώματος, διότι πρὸ ἐκάστου ἄμματος περαθεῖται καὶ ἀντίστοιχον γερμανικὴν μετάφρασιν, ἐμμέτρως γινομένην καὶ κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ μέλιστρα ἰδιοτρόπου ἑλληνικοῦ μέλους. Τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ περιπεπυδῆστον τοῦ διαπρεποῦς γερμανοῦ καθηγητοῦ πρᾶγματεῖαν θερμοῦς συνιστῶμεν εἰς τοὺς περ' ἡμῶν περὶ τὴν μουσικολογίαν ἀσχολούμενους, οἱ ὅποιοι ἀναντιρρήτως πολλὰ τὰ καλὰ καὶ χρήσιμα θέλουσιν ἀρυσθῆ ἕκ τῆς οὕτως ἀξίας λόγου γερμανικῆς ταύτης φιλοπονίας.

Γ. Δ. Π.

ΕΥΧΑΙ ΤΟΙΣ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΤΣΙΝ

ὑπερπόντιοι πρότριτα διεπέμφθησαν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τοῖς ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων πανηγυρίσασιν ἐπὶ τῇ κοιμησίᾳ τῆς ὑπεράγνου μητρὸς τοῦ Κυρίου καὶ οἱ συρρέουσιντες εἰς τὴν γεραρὰν ταύτην μονὴν λογάδες τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος, οἱ τὴν θεομητορικὴν ταύτην, ἰδίαν μὲν τῆς τῶν Ἰβήρων μονῆς ἀλλὰ καὶ κοινὴν τῶν ἀγιορειτῶν, ἑορτὴν πανηγυρίσαντες ἐν ὡδαῖς καὶ ὕμνοις καὶ ψαλμοῖς πνευματικῶς ἐνωτίσθησαν βεβαίως τῶν εὐλογιῶν καὶ τῶν εὐχῶν, ἃς ὁ παναγιώτατος πατριάρχης τῆς ὑπερκαθημένης τῶν πόλεων διεβίβαζε πρὸς τὴν μονὴν τῶν Τορρικίων τὴν ἐπὶ ἑκατοναετηρίδας ἐννεὰ ἑορτάσασαν ἐν ἀδελφικῇ πνευματικῶς ἀγαλλιάσει τὴν κοίμησιν τῆς Θεομήτορος. Καὶ οὕτω, λόγος ἱστορικώτατος καὶ ἱεροπρεπῆς, συνδέων τὴν μητέρα Μεγάλην Ἐκκλησίαν πρὸς τὴν μοναχικὴν ἐν Ἀγίῳ Ὀρει πολιτείαν, ἐπλήρου χαρᾶς τοὺς ἐν τῷ γεραρῷ Ἄθῳ τὸν μοναδικὸν τῆς ἐν Θεῷ φιλοσοφίας ἀνύοντα διάυλον, ἐφ' ὅτι οἱ τὴν θεόπαιδα Μαριὰμ ἔχοντες προστάτιδα καὶ πολιοῦχον καὶ, ἐν τῇ ἀπὸ τῆς κοσμικῆς τύρβης ἀπομακρύνσει, γνωρίζοντες αὐτὴν «τῶν πρακτέων ὑψηλῆτην, τῶν μὴ πρακτέων ἐρμηνευτήν», νοερώς ἔχουσι συνόντα καὶ συνεορτάζοντα τὸν παναγιώτατον τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀρχιεπιμάντορα, τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς πόλεως, ἧτις προστάτιν αὐτῆς ἀπὸ πολλῶν ἑκατοναετηρίδων ἀνεγράφε τὴν προστάτιδα τοῦ ἀγιωνύμου Ὁρους. Οὕτως ἡ μήτηρ Ἐκκλησία μιμησκαται τῶν πνευματικῶν ἐν Ἀγίῳ Ὀρει πανηγύρεων καὶ συγχαίρει τοῖς ἑορτάζουσι πασίν, ὅσοι παννύχιοι τὰς μεγάλας ἑορτὰς τῶν μεγάλων ἐν Ἄθῳ μοιῶν ἄγουσι, κατ' ἔθος σεβαστὸν πάντες, εἴτε μεθ' ὑλικῆς τινὸς εὐμαρείας καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐν ταῖς βασιλικαῖς καὶ πατριαρχικαῖς μοναῖς, εἴτε μετὰ τινος ὑλικῆς δυσπραγίας ἐν ἐρημητηρίοις ἀπορρῶξιν, ἐν πτωχοῖς κελλίοις, ἐν πενομέταις σκήταις.

Πάντες οὗτοι, τὴν ἀνάτη καὶ στενὴν βαδίζοντες ὁδὸν, τὴν τῆς δυνατῆς ἀνθρώπῳ κατορθώσεως τῆς ἀρετῆς, οἱ κατὰ παράδοσιν καὶ κατὰ καθῆκον ἱερὸν εὐχόμενοι διαρκῶς ὑπὲρ πάντων

τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, εὐχὰς θεοπειθεῖς συνεχῶς ἀπὸ ἐνὸς ἐνιαυτοῦ σχεδὸν ἀπολαμβάνουσιν ἀνθ' ὧν ἀναπέμπουσιν εὐχῶν πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς κοινὸν πατέρα, δεόμενοι ὑπὲρ τῶν πλεόντων τὴν ἀλμυρὰν τοῦ βίου θάλασσαν, ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς τύρβαις τῆς κοσμικῆς ζωῆς ἀναστρεφόμενων καὶ πεντακυμίας παθῶν δοκιμαζομένων· ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ μακρὰν τοῦ τόπου τούτου φέρομεν ἐν νῶ τοὺς ἀγῶνας ἐκέλευσαν τοὺς ἀθεάτους ἐναντίον ἀφανῶν ἐχθρῶν καὶ μμνησκόμεθα τοῦ παραδείγματος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, καθ' ἣν πρὸς ἀλλήλους ἠῦχοντο οἱ πιστοὶ τοῖς πνευματικῶς ἀγωνιζομένοις ἐγκαρτέρησιν· Ἐργαζόμενοι μετὰ ζήλου καὶ εὐλαβείας οἱ ὀσιώτατοι ἀγιορεῖται μοναχοὶ καὶ παρασκευάζοντες εἰς τὰς ἱερὰς αὐτῶν μονὰς καὶ σκήνους καὶ παροῦσαν καὶ μέλλουσαν ὑλικὴν εὐμῶρειαν, καθιστόσαν αὐτὰς ὑλικῶς μὲν ἐτοίμους εἰς ὑποστήριξιν καὶ βοήθειαν κοινωφελῶν θεσμῶν καὶ πρὸς ὑλικὰς θυσίας ἀποδυσπετούντων καθιδρυμάτων, ἠθικῶς δὲ καταφύγια τῶν ἀπειρηκότων ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ἐν κόσμῳ καὶ πολυτύρβου ζωῆς, τῶν διὰ βίου μονήρους ζητούντων τὴν δυνατὴν ἡμῖν ἠθικὴν τελειότητα. Πρὸς ἐπιτυχίαν ἀμφοτέρων εὐχόμεθα καὶ ποθοῦμεν ὑπὲρ τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει μοναζόντων ὑγιεῖαν ἀμφιλαφῆ, ψυχῆς τε καὶ σώματος δῆλον οὖν, ἡρεμίαν πνευματικὴν, εὐζωίαν, καὶ τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν εὐδαιμονίαν, ἣν προμνηστεύεται παντὶ χριστιανῷ ἡ συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς Θεὸν, πρὸς τὰς πνευματικὰς καὶ κοσμικὰς ἀρχὰς καὶ πρὸς τὸν πλησίον καθηκόντων·

αἱ εὐχαὶ τοῦ παναγιωτάτου πρωθιεράρχου τῆς ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τοῦτο μάλιστα κατατείνουσιν, ἐνισχύουσιν ἐν τῷ ἀριπρεπεῖ καὶ καλλιστεφάνῳ ἀγωνίσματι πάντας τοὺς διαπράττοντας τὸ ἀγαθόν, κατὰ τὸ δυνατὸν, τοὺς ἐν μέσῳ ποικίλων ἐμποδίων καὶ κωλυμάτων ἀναστρεφόμενους καὶ ζῶντας· εἴαν δὲ οἱ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει μοναχοὶ, οἱ τὰς ἐορτὰς σκῆτων καὶ μονῶν ἐν ἀδελφικῇ τελούντες ἀγαλλιᾶσαι, τεκμηριώσι σχέσεις ἀδελφικὰς διὰ τῆς ἐν ἐορταῖς συμμετοχῆς, τῆς ἀμοιβαίας ἀποστολῆς ἀντιπροσώπων κατὰ τὰς ἱερὰς πανηγύρεις ἢ ὑπηρετῶν ἐπὶ περιποιήσει τῶν προσερχομένων ξένων, εὐχόμεθα καὶ ποθοῦμεν ἵνα τὰ τοιαῦτα ἐναύσματα τῆς ἐν ἀλλήλοις ἀγάπης αἰ-

διατηρῶνται ζῶντα, ἀναρριπίζοντα δ' ἐν τῷ ἁγίῳ· νύμφ τούτῳ τόπῳ πάθη οὐχὶ γεγρά καὶ ἀνθρώπινα ἀλλ' ἀγνὰ αἰσθήματα ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν μοναχικὸν θεσμὸν ἐν συνόλῳ καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, τὸ ἐπιβάλλον ἀγάπην καὶ τὴν κοινὴν συνεργασίαν ἐν πνεύματι ἀγάπης, ἧτις οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς. Εἰς πᾶσαν τοιαύτην ἱερὰν πανηγύριν, καθ' ἣν, ἐξ ἔθους ἀρχαιοτάτου, συμπανηγυρίζουσι ταῖς ἐορταζούσαις μοναῖς τε καὶ σκήταις τὰ λοιπὰ συστήματα τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει μοναζόντων, εὐχόμεθα νὰ ζωογονητὰ πάντοτε τὸ αἶσθημα τῆς χριστιανικῆς, τῆς ἀληθοῦς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας πρὸς τὸν ἐπὶ τοσαύτας ἑκατονταετηρίδας ἀκμάσαντα καὶ κλεισθέντα ἐν Ἁθῶν μοναχικὸν θεσμὸν, καὶ τῆς ἱερᾶς ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν ὑπὲρ μονῶν τε καὶ μοναζόντων ἐν γένει καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν τελειώσεως ἐκ καρδίας εὐχομένην Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚῃ

ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

καθοσιούνται δύο στήλαι τοῦ μετὰ χεῖρας φύλλου, καθ' ἃς τὸ διατριβίδιον ἐκτείνεται τοῦ σεβασμιωτάτου προέδρου τῆς ἀγίας τῶν ἀμασέων Ἐκκλησίας· ἐλπίζομεν ὅτι τοῦτο οἱ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας ἀναγῶστα ἀποδεχθήσονται οἷον δὴ καὶ ἐστίν, ἀπλή δῆλον οὖν καὶ ἀπέριττος ἀνασκοπῆ ὧν ὑλικῶν θυσιῶν ὑπέστη μέχρι σήμερον ὑπὲρ τῆς σχολῆς ἢ Ἐκκλησίας, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μακαρίου πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ ἀπὸ Δέρκων, καταβαλόντος ἐξ ἰδίων εἰκοσιπέντε χιλιάδας γροσιῶν χάριν ἐπισκευῶν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐρείπιον διατελούσῃ διὰ τὴν παλαιότητα, καὶ τὴν συμβᾶσαν ἐν μέρει πυρπόλησιν. καὶ τὴν ὑπὸ σεισμῶν βλάβην τῆς ἐν αὐτῇ ἱερᾶς ἐκκλησίας, ὡς αὐτὸ τὸ σιγίλλιον (ἐν μαίῳ τοῦ 1845) τοῦ αἰμνήστου πατριάρχου Μελετίου τοῦ ἀπὸ Κυζίκου μαρτυρεῖ. Τοῦ πρώτου τούτων πόθος ὄσιος ἦν τὸ τὴν μονὴν ἀναδείξει ἐν καιρῷ σχολὴν Θεολογικὴν, τῶν δὲ μετὰ τοῦ δευτέρου συνεργαζομένων ἱεραρχῶν τὸ πρὸς πᾶν ἀγαθὸν ἔργον ὁμόφρον καὶ σύμπνον εὔρισκε πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον σκοπὸν πρόσφορα καὶ τὴν οἰκοδομὴν, «λίαν εὐρύχωρον καὶ περικαλλῆ καὶ τοῦ μέρους τὸ πρόσφορον, καὶ πρὸς ἔδραν τῆς ἱερᾶς θεολο-

γίας τῶ ὄντι κατάλληλον» — κατά τὸ συνοδικὸν γράμμα, ὅπερ ὑπογράφουσι, σὺν τῶ ἀειμνήστῳ Μελετίῳ, Διονύσιος Ἡρακλείας (ὁ Βαϊράμογλου), Ἰωακείμ Κυζίκου (ὁ Κοκῶδης), Διονύσιος ὁ Νικομηδείας, Ἱερόθεος ὁ Χαλκηδόνος, Νεόφυτος ὁ Δέρκων, Ἰωακείμ ὁ Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς, Κύριλλος ὁ Νεοκαισαρείας, Ἀθανάσιος ὁ Δράμας, Βησαρίων ὁ Διδυμοτείχου καὶ Σωφρόνιος ὁ Φιλαδελφείας· — ἀγαλλόμενοι πνευματικῶς ἐπὶ τῇ θεσπεσίᾳ ἐπιχειρήσει, ἣν εὐρισκον συνεχίζουσιν τὸ ἔργον τῶν ἐν Ἐφέσῳ καὶ Σμύρῃ συσταθεισῶν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας σχολῶν, τῶν κατηχητικῶν καὶ θεολογικῶν, ἧδη καὶ τῶν ἀρκούντων τότε πόρων ἐξασφαλισθέντων, ἐφ' ᾧ «καὶ διδάσκαλοι εἰσήχθησαν ἐν αὐτῇ ἄριστοι τῆς τε ἱερᾶς θεολογίας, καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, καὶ μαθητῶν ἰκανὸς συνεπληρώθη ἀριθμὸς, τῶν μὲν ἱερωμένων, τῶν δὲ ἱερωθῆναι ἐπαγγελαμένων». Οὕτως ἡ ποιμαίνασα Ἐκκλησία, ἡ πρὸ δύο αἰῶνων τοῖς ἱερωμένοις συνιστώσα τὴν παιδείαν καὶ σπουδὴν «ἵνα μὴ χειροτονωῦνται ἀγράμματοι», ἡ κατὰ τὴν πρώτην ἐφημερίαν Γρηγορίου ΣΤ' τοῦ ἀπὸ Σερρῶν ἐγκρίνασα τὴν ἐν Φαναρίῳ σύστασιν θεολογικοῦ σχολείου, νῦν τὰς περιστάσεις ἐβλεπε συνεφαπτομένης αὐτῇ ἐν τῷ ἱερῷ, ὃ ἀνέλαβεν, ἔργῳ καὶ τὸν ζῆλον αὐτῆς καὶ τὴν ἱερὰν πρόθεσιν ἰκανοποιουμένην διδασκάλων ἀειμνήστῳ, ὧν πρῶτος ὁ πολὺς ἐκ Κεφαλληνίας πρεσβύτερος, τῷ τότε, Κωνσταντῖνος Τυπάλδος καὶ ὁ λαϊκὸς, ἐκ Λέσβου, Ἰωάννης Τάξης, ζῆλος καὶ ἀφοσίωσις ἐγένετο σύνδρομος τῇ διοικούσῃ Ἐκκλησίᾳ, πόθος δὲ μαθήσεως, ἐπιμέλεια καὶ φιλομάθεια τῶν ἐν τῇ σχολῇ μαθητευομένων ἐπερρώνουν τὸ ἔργον αὐτῆς· καὶ, κατὰ συνέπειαν, εἰς εὐθύναν καὶ βάρη ὑλικά καὶ ἡθικά μεθ' ἡμέραν ὑποβαλλομένη ἡ ἱεραρχία προῆγεν ὑλικῶς, προῆγεν ἡθικῶς τὴν σχολὴν, θέλουσα νὰ παρασκευάσῃ δούρειον τινα ἵππον, ὅπως ἐξ αὐτοῦ προέλθωσιν ἀγωνισταὶ δόκιμοι, δογμάτων καὶ θεσμῶν θεοδιδάκτων ἀπόστολοι καὶ διδάσκαλοι, πρὸς τοῦτο μὲν ἀποβλέποντες, τὴν δὲ τῶν ἡθῶν ρύθμισιν ἔργον ἔχοντες πρὸς ἐποικοδομὴν τῶν πιστῶν, ἐνταῦθα μὲν εἰς σωτηρίαν πατρῴας παρακαταθήκης συντελοῦσαν, τὴν δὲ ποθητὴν ἐν τῷ μέλλοντι μακαριότητα προμηστευομένην τοῖς εὐσεβέσι.

Τοῦτο πρὸ πενήκοντα καὶ ὀκτῶ σχεδὸν

ἐνιαυτῶν ἐκήρυξαν οἱ τὴν ἵδρυσιν καὶ διαμονὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐμπεδώσαντες, καὶ πρὸς τοῦτο τοσαῦτα βάρη καὶ θυσίας ὑπέστησαν, ὑφιστάμενοι καὶ μέχρι σήμερον, ἐνῷ τῆς καθόλου μὲν ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐστὶν ἡ σχολὴ σέμνωμα, τὴν δὲ διατήρησιν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω προαγωγὴν αὐτῆς, ὑλικὴν καὶ ἡθικὴν, πρέπει νὰ θεωρῶσι καθήκον πάντες οἱ ὀρθόδοξοι, οἱ ζητοῦντες κληρικούς εὐπαιδέτους καὶ τοῦ θεοῦ λόγου κήρυκας.

Ἡ περὶ τῆς Σχολῆς ἱστορικὴ τοῦ μητροπολίτου Ἀμασειᾶς ὑπόμνησις ἀρκούντως ἐστὶ διδακτικὴ τοῖς συγχρόνοις καὶ τοῖς ἐπιγεννησομένοις, ἀφηγουμένη μὲν εἴ τι μέχρι σήμερον ἔπραξεν ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ σιωπηρῶς διδάσκουσα τοὺς ἐν αὐτῇ διδασκομένους ὅτι δεόν νὰ πράξωσι πρὸς δικαίωσιν ἐλπίδων ἱερῶν, πρὸς πραγμάτων πόθων φιλογενῶν, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι κόποι καὶ μέριμνα συντηρητῶν καὶ διδασκάλων, ἀναλώματα καὶ δαπάναι ἱεραρχίας καὶ τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμένικὸν θρόνον ἱερῶν ταγματῶν πρέπει ν' ἀποδειχθῶσιν ὡς εὐκαίρως καὶ δικαίως γεγόμενα καὶ γινόμενα ἄρτι. Σπεύδοντες εἰς τὴν Σχολὴν ἐπὶ σπουδῇ, βεβαίως ἔρχονται νὰ μορφώσωσι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν, ὀξύνοντες ἐκεῖνο πρὸς ὑπεράσπισιν θεοδιδάκτων ἀληθειῶν, διαπλάσσουντες αὐτὴν ἵνα κατὰ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατόπιν ἀποστολὴν καὶ τὴν ἀναστροφὴν αὐτῶν ἀποδείξωσιν ὅτι εἰσὶν ὅσοτον ἐκ τῶν ὁστέων αὐτῆς καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῆς, εἴ τι μὲν εὐρίσκουσι πλανηθὲν ἔξω τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐπαναφέροντες εἰς τὴν εὐθειαν, εἴ τι δὲ βλέπουσι μακρυνόμενον τῆς παραδόσεως τῶν πατέρων ἡμῶν ἐπανορθοῦντες, καὶ δηλοῦντες ὅτι τὸ τοῖς ὁμοίοις συμφέρον ἐστὶν ἴδιον, καὶ ἡ δόξα τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ ἀνήκουσιν, ἀποτελεῖ δόξαν ἰδίαν.

Τὸ καθήκον θέλουσιν ἐπιδιώξει οὐχὶ μόνον ὡς ἐπιστήμονες, ἀλλ' ὡς πνευματικοὶ πατέρες καὶ ἀδελφοὶ, ἀναστρεφόμενοι ἐν κοινωνίᾳ, ἧς καὶ διδασκαλία μὲν ὀθνείαι δυνατὸν νὰ συσσειώσωσι τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας καὶ ἀρχὰς, ἀλλὰ καὶ ἐπήρεια ἐξ ἔθνῶν πιθαῖν νὰ διασπάσωσι τοὺς δεσμούς τῆς ἀγάπης, τοὺς συνδέοντας τὰ μέλη αὐτῶν. Ἐν τοιοῦτοις κινδύνους ἀναγνωρίζουσι βεβαίως οἱ σπουδασταὶ τῆς ἱερᾶς θεολογίας ὅτι τὰ ἐπιστημονικὰ κεφάλαια, ἃ ἀπὸ τῆς

ἐν τῇ σχολῇ λιπαρᾶς διδασκαλίας ἀρούνται, δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀπογυμνούμενα, πάντα θέλουσι φέρεи τὰ συστατικά τῆς ψευδοῦς σοφίας καὶ τῆς ἀτελοῦς γνώσεως· οὐδὲν δ' ὠφελήσεται μάθησις ἢ κατ' ἄνθρωπον χωρὶς ἀρετῆς, χωρὶς ἠθικῶν κεφαλαίων, ὧν πρῶτον στον ἡ συμπάθεια πρὸς τὸν κλυδωνιζόμενον ἐν τῷ πελάγει τοῦ βίου, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ὅμοιον ἡμῖν δι' αὐτὴν δὲ πᾶν ἴδιον εἰς τὸ κοινὸν θυσιάζοντες συμφέρον, θέλουσι δείξει, ὅτι ζῶσι καὶ πολιτεύονται οὐ δι' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ διὰ τὴν παροικίαν, ἧς ὑπηρετᾶται, κήρυκες ἢ διδάσκαλοι, ταχθήσονται, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν τὴν θερμὴν. Δι' αὐτῆς μεγάλοι γενήσονται, καταγωνιζόμενοι τῆς βασιλείας τοῦ σκότους, ξενιζουσῶν ἀρχῶν καὶ καινῶν διδαγμάτων, ἔργαζόμενοι δικαιοσύνην, τοὺς ἡρωστηκότας τῇ πίστει στηρίζοντες, τοὺς ἀλλήλους διῶσταμένους συνάπτοντες. Δεὸν νὰ ἔχωσιν ἐν νῷ ὅτι ζῶντα πιστεύομεν πάντες κείμενα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὰ παραδείγματα τῆς εὐσεβοῦς καὶ κατὰ Χριστὸν ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς ἐν γενεῇ, ἅτινα προσωποποιούσιν, οὕτως εἰπεῖν, οἱ ἀείμνηστοὶ τῆς Σχολῆς διδάσκαλοι, ἀπὸ τοῦ Σταυροπόλεως Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου καὶ τοῦ Ἡλιοῦ Τανταλίδου καὶ τοῦ Εὐσταθίου Κλεοβούλου, μέχρι τοῦ Μεθύμνης Νικηφόρου Γλυκᾶ καὶ τοῦ Καισαρείας Ἰωάννου Ἀναστασιάδου, τῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἀληθῶν καὶ πιστῶν τηρητῶν τοῦ καθήκοντος. Ἀναθεωροῦντες τούτων τὴν ἐκβασιν τῆς ἀναστροφῆς οἱ νεώτεροι, κατὰ τὸ τοῦ θείου Παύλου, δύνανται καὶ πρέπει νὰ μιμηθῶσι τὴν πίστιν.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΧΑΛΚΗΝ ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓ. ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ τῆς Προποντίδος Θεολογικῆ Σχολῆ ἀνεγερθεῖσα κοινῇ συνδρομῇ ἀπάσης τῆς ἱεραρχίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως τῷ ἰωαννῷ, τρίτῳ ἔτει τῆς α' πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Δέρκων ἀοιδίμου Γερμανοῦ τοῦ Δ', ἀνετίθη ἐμπιστευθεῖσα εἰς τὴν ἐμφρονα σχολάρχην τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας σοφοῦ ἱερομονάχου Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου τοῦ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, ἐπὶ τῆς α' πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ σ', ἐκκλησιαστικῆ φιλοτιμίᾳ, προαχθέντος εἰς τὸν βῆθμόν τῆς ἀρχιερωσύ-

νης ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι μητροπολίτου Σταυροπόλεως, προικισθεῖσα ἅμα πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν αὐτῆς δι' ἐτησίαις προσόδου ἐξ ἑκατὸν τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδων γροσίων, διανεμηθέντων καὶ ἐπιδοθέντων ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου εἰς δώδεκα τάξεις¹, ἀναλόγως τῆς καταστάσεως καὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐπαρχίας ἑκάστου καὶ δι' ἐκτάκτων τιῶν τυχερῶν ἀπολαυῶν καὶ ἰδίως ἐκ ποσότητος γροσίων, εἰς πέντε τάξεις διηρημένων², ἅτινα πᾶς ἀρχιερεὺς κατὰ πρῶτον διοριζόμενος εἰς ἐπαρχίαν ἢ μετατιθέμενος εἰς τοιαύτην ὄφριε νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Σχολῆς, λόγῳ φιλοτιμῶν, ἑφ' ἀπαξ³.

Τῷ ἰωαννῷ, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Κυζίκου ἀοιδίμου Μελετίου τοῦ Γ' τοῦ Παγκάλου, συνοδικῆ ψήφῳ ἐπικυρωθεῖς ὁ τῶς ἐν ἐνεργείᾳ ὡν ὀργανικός κανονισμὸς τύποις ἐξεδόθη, συνεκδοθέντος ἅμα καὶ πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγγιλιώδους γράμματος διαλαμβάνοντος περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς καὶ πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν ἧ καὶ ἡ Θεολογικῆ Σχολῆ, ὥστε μένειν τοῦ λοιποῦ ἀνεπίβητος εἰς διαμονὴν καὶ ἐνοίκησιν παντὶ ἐτέρῳ προσώπῳ, πλὴν εἰ μὴ τοῖς ἀεὶ διδάσκουσιν ἐν αὐτῇ καὶ διδασκομένοις κτλ.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ ρηθέντος ἀειμνήστου Γερμανοῦ τοῦ Δ', τῷ ἔτει ἰωαννῷ, κατὰ μῆνα ἰούνιον, ἐπιανεμήσεως ια', ἀναθεωρηθεῖς ὁ κανονισμὸς τῆς Σχολῆς ταύτης συνεξεδόθη τύποις μετὰ σιγγιλιώδους γράμματος ἐπικυρούσης ἐκκλησιαστικῶς τὰ διαλαμβάνόμενα ἐν αὐτῷ καὶ τὸν συνεκδοθέντα κανονισμὸν καὶ διατάκτοντος τὴν ἀκριβῆ τήρησιν αὐτῶν³.

Τῷ ἰωαννῷ σепτεμβρίου α', πατριαρχεῦντος τοῦ ἀοιδίμου Κυρίλλου Ζ' τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας, συνοδικῆ ἀποράσει πύξυθη τὸ ποσὸν τῶν εἰς τὴν Σχολὴν ἐτησίως διδομένων ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων κατὰ ἑβδομήκοντα πέντε χιλιάδας γροσίων, ἀνελθόν εἰς δικαιοσύνην εἰκοσι χιλιάδας γροσίων, ἀναγγελλθεῖσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποράσεως ταύτης τοῖς ἀγίοις ἀρχιερεῦσι διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς.

Τῷ ἰωαννῷ νοεμβρίου θ', ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Κυζίκου ἀοιδίμου Ἰωακείμ τοῦ Β',

1. πρὸς γρ. 3000, 2500, 2000, 1800, 400, 1200, 1000, 700, 600, 500, 300, 250.

2. πρὸς γρ. 2500, 2000, 1500, 1000, 750.

3. Ἐν τῷ συνοδικῷ τούτῳ ἐγγράφῳ φαίνονται ὑπογεγραμμένοι οἱ ἀείμνηστοὶ Καισαρείας Παΐσιος, Ἡρακλείας Παναρέτος, Κυζίκου Ἰωακείμ, Νικομηδείας Διονύσιος, Χαλκηδόνος Γεράσιμος, Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος, Μελενίκου Διονύσιος, Σοφίας Παΐσιος, Προικονήσου Γεδεών, Στρωμνίτικος Νεόφυτος.

συνοδική ἀποφάσει πύξυνθη αὐτὴς τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῶν ἀρχιερατικῶν συνδρομῶν κατὰ τριάντα χιλιάδας γροσίων διανεμηθέντων καὶ ἐπιβληθέντων ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἱεραρχῶν καὶ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχει, τοῖς μὲν πρὸς γρ. 3,23 τῷ δὲ πρὸς 3 τοῖς 0/10 ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐκῆντος ἐπιχορηγήσεως.

Μεταγενεστέρως δὲ, ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τῶν μαθητῶν ἀπὸ ἐξήκοντα, ὡς ἦν ὁ ἀρχικὸς αὐτῶν ἀριθμὸς, ἀνεληθύντων εἰς ὀγδοήκοντα καὶ ἐπέκεινα, τῆς προσλήψεως πλείονων καθηγητῶν, ἀριθμουμένων νῦν εἰς δέκα τέσσαρας ἢ δέκα πέντε, τῆς ἀναγκαιᾶς αὐξήσεως καὶ τῶν ἐν τῇ σχολῇ ὑπαλλήλων καὶ ὑπερῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑψώσεως τῆς τιμῆς τῶν τροφίμων καὶ τῆς δαπάνης τῆς μετακομίσεως αὐτῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν νῆσον, ἐκ προνοίας τῆς ἱεραρ. Συνόδου, πρὸς κάλυψιν καὶ τῶν τοιοῦτων δαπανῶν, ἐκρίθη ἐπάναγκος καὶ καθωρίσθη συνοδικῶς ἕνα πᾶς ἀρχιερεὺς ἀποκαθιστάμενος εἰς ἐπαρχίαν καταβᾶλλον ἐφ' ἀπαξ εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Σχολῆς δέκα τοῖς 0/10 ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ὠρισμένης αὐτῷ ἐπιχορηγήσεως· ἔτι δὲ καὶ ἐν περιπτώσει μεσοαρχιερατείας, τὸ εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς διαρκείας αὐτῆς ἀναλογουὶν ἐκ τῆς ἐπιχορηγήσεως χρηματικῶν ποσῶν ἕνα λαμβάνη τὴ Σχολὴν οὕτη, προσομιζῆται δὲ καὶ ἀνά γρόσια χίλια ἐφ' ἀπαξ παρ' ἐκάστου χειροτονουμένου τιτουλαρίου ἐπισκόπου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀνά δέκα γρόσια παρ' ἐκάστου ἱερέως καὶ δικαίου τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κλήματος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐτησίως, ὡς καὶ ἐκ τινῶν ἱερῶν σταυροπηγιακῶν πατριαρχικῶν μονῶν ἐτησίως τινὰς χρηματικὰς συνδρομὰς ἀναλόγως τῶν προσόδων αὐτῶν.

Ἐπὶ ταῖς βίβασαι ταύταις τῇ ἀρωγῇ τοῦ πατρὸς τῶν πρώτων Θεοῦ λειτουργοῦσα ἡ ἱερά αὕτη Θεολογικὴ Σχολή, ἔφορευομένη ἀεὶ ὑπὸ τεσσάρων ἀρχιερέων ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἱεραρ. Συνόδου, συμβάντων ἐν Κωνσταντινουπόλει, κρίμασι οἷς οἶδε Κύριος, σφοδροῦ καὶ καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ τῷ αὐγῷ, κατέπεσε καὶ ἡ τῆς Σχολῆς ταύτης μεγαλοπρεπὴς καὶ εὐρύχωρος οἰκοδομή μετὰ τῆς παρ' αὐτῇ λιθοκτιστῶν καὶ στερεῶς ἐκ μεγαλοπρεπῶν ἀξίδων καὶ τεσσάρων στοῶν μετὰ στερεῶν ἱσπρίθμων θόλων βιβλιοθήκης, διαφυγόντος μόνου, ὡς ἐκ θαύματος τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Σχολῆς ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Τὴν μέχρι θεμελιῶν κατεδάφισιν τοῦ ἱεροῦ τούτου φωταρίου ἀκούσας καὶ ἰδὼν τότε κλῆρος καὶ λαὸς βρεῖως τὴν καρδίαν ἐτρόθη καὶ ἐθρήνησε καὶ δικαίως. Ἀλλὰ τοῦ πανηγύθου Θεοῦ, ἐν ταῖς ἀνεξιχνίαστοις αὐτοῦ βουλαῖς, ζῆλον ἔνθεον ἐμβαλόντος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ εὐσεβοῦς τέκνου τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας Παύλου Ζωνῆ Στεφανοβικ, βλαστοῦ τῆς εὐάνδρου Χίου, ἰδὲξ τούτου δαπάνη ἀνηγήθη ἐκ

νέου ἡ οἰκοδομῆ τῆς Σχολῆς εὐρυχωροτέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρη ὡς ἀνεκτόρον, καθιδρυμένη καὶ νῦν ἐν τῇ Χαλκιδικῇ νήσῳ ὡς χρυστὴ τις κορωνίς, ἐπαγγελιομένη τὴν ἀνάδειξιν διδασκάλων τοῦ θείου λόγου καὶ σοφῶν καὶ ἐναρέτων ἱερῶν ποιμένων, πρὸς πνευματικὴν, κατὰ Χριστὸν, διακυβέρνησιν τῶν κατ' ἐπαρχίας εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὡς μέχρι τοῦδε· οὐ ἕνεκεν ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ χεῖρι καὶ γένηθε μετὰ παντός τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανώμου πληρώματος καρπούς τε μέχρι τοῦδε εἰς αὐτὴν δρεψιμένην οὐκ ἀγνεῖς, θάλλουσαν τε αἰεὶ καὶ εὐθνεύσαν τοῖς ὁπτιμέραι κατὰ τὸ δυνατόν βελτιώσασιν αὐτὴν καθορώσα.

Μετὰ τὴν ἀρχικὴν σύστασιν τῆς εἰρημένης Θεολογικῆς Σχολῆς, πρῶτοι εἰς αὐτῆς ἀποφοιτήσαντες ὑπῆρξαν οἱ ἐν μακρῇ τῇ λήξει γινόμενοι Γρηγόριος ὁ Βεγλερῆς ἐκ Νεοχωρίου τοῦ Βισπόρου, Στέφανος Θεῶξ ἱεροδράκονος Μαδυτινῶν καὶ οἱ ἐκ Βουλγάρων Ἄνθιμος ποτὲ Βιδύνης καὶ ἔξαρχος τῶν Βουλγάρων καὶ Ἰγνατίος ποτὲ Κεστεντλίου μητροπολίτης. Αὐθιμομένου δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης ἀποφοιτήσαν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τοῦ 1888 ἕως τοῦ 1898, ἕνα εἰς ταύτην περιορισθῶμεν, ἑβδομήκοντα εἰς διδάσκαλοι τοῦ θείου λόγου καὶ κήρυκος τοῦ Εὐαγγελίου, ὧν οἱ μὲν τεσσαρῶντα ὀκτὼ ἱερῶμενοι οἱ δὲ ἑκοσι ὀκτὼ λαϊκοί, ἐκ τῶν ὁποίων εἴτα τινὲς ἱερώθησαν, κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην ἐξέχεται ὅτι οἱ τελειοδιδάκτοι τῆς Σχολῆς ἀναλογοῦσι πρὸς 7, 60 0]0 (ἑπτὰ καὶ ἐξήκοντα ἑκατοστὰ) κατ' ἑκάστον ἔτος· καὶ ἐπειδὴ ἡ γινόμενη ἐτησίᾳ δαπάνη εἰς μισθοῦς διδασκάλων, τροφῆν, θέρμανσιν, φωτισμὸν, θεραπείαν καὶ λοιπὴν ἀναγκαιᾶν περιθάλψιν τῶν μαθητῶν ἀνέρχεται εἰς λίρας ὀθωμανικὰς ἐπέκεινα τῶν τεσσάρων χιλιάδων καὶ πεντακοσίων (ἄρ. 4500) ἄρα καθίσταται ὅτι ἑκάστος τελειόφορος μαθητὴς ἐπὶ ἐπταετικῶν σπουδῶν καὶ ἐνδοκιμώμενος ἐν τῇ Σχολῇ στοιχίζει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐξέκαστος λίρας καὶ ἐπέκεινα.

Ταῦτα διὰ βραχέων περὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ ἱστορίας τῆς εἰρημένης ἱεραρ. Θεολογικῆς Σχολῆς· Κύριος δὲ ὁ Θεὸς ἄρῳ ἀνεπὶρέεστον τὴν διαμονὴν καὶ στερεώσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐπὶ τῷ κρείττω προαγωγῇ καὶ ἐπίδοσιν.

† Ὁ Ἁμαδείας ΑΝΘΙΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— Ἐργάσιος περὶ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου. — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς χθὲς ἀναγνώσθη ἐνεκρίθη τὸ σχέδιον τῆς ἐγκυκλίου, ἣτις ἀποσταλλήσεται εἰς πάντας τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τοῦ οἴκου. Ὁρόνου καὶ β' ἡς συνι-

στῆται αὐτοῖς ὅπως πᾶσαν καταβάλλωσι προσπάθειαν καὶ ἐπιμελείαν περὶ τὴν διάδοσιν τοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τὴν συστηματικὴν καὶ τελειόφρον διδασκαλίαν τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἀνὰ τὰς σχολὰς πάσας τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν καθὼς καὶ τοῦ μαθήματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς.

— *Μητροπολίτης Καισαρείας καὶ Ἰμβρου*. — Δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου ὁ σεβασμιώτατος Καισαρείας κ. Γερβάσιος ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἀφίξιν εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ. Ἐπίσης ἤγγειλε τὸ αὐτὸ καὶ ὁ παπ. μητροπολίτης Ἰμβρου κ. Φιλόθεος. Εἰς ἀμφοτέρους οἱ ὀρθόδοξοι κατὰ τὴν ὑπόδοχην ἐπέδειξαν πολλὴν εὐλάβειαν καὶ στοργὴν υἱικήν.

— *Μητροπολίτικὸν Ἔθνημα Ἀμασείας*. — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀναγνωσθήσαν αἱ τὰ ἀνακτόριον τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Ἀμασείας τῶν διακυπωσάντων αἰτιάσεις καὶ παράπονα κατὰ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἀμασείας κ. Ἀνθίμου ὡς καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀπολογία αὐτοῦ. Ἡ ἐργὴ Σύνοδος εὐρόντα ταύτην ἐπαρκῆ τὸ μὲν ἀπήλλαξε τὸν σεβασμ. μητροπολίτην ἀπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ μομφῶν, τὸ δὲ ἐνέκρινεν ὅπως διὰ πατριαρχικοῦ πιστακίου συσταθῆ αὐτῷ ἕνα, ἐπανακίμπτων ἐς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ προσλάβῃ πρὸς τῷ βοηθῷ ἐπισκόπῳ, ἐν ἔξει, καὶ δύο ἕτερα κληρικὰ πρόσωπα, ἧτοι πρωτοσυγκέλλων τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως καὶ ἱεροκήρυκα εἰδήμονα τῆς τουρκικῆς, κηρύττοντα τουρκιστὶ ἐν διαφόροις μέρεισι τῆς ἐπαρχίας πρὸς ἐποικοδομήσιν τῶν κατοίκων, ἐργαζόμενον δὲ ὑπὲρ τῆς μέλλουσας διαδόσεως ἐν γένει τοῦ θεοῦ λόγου.

— *Γάμος πρίγκηπος Νικολάου καὶ Μ. δουκίσσης Μαρίας Βλαδιμηρόβνας*. — Τῇ κυριακῇ ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος καὶ ὁ δευθυντὴς τοῦ Ἀ' πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰωάννης Δ. Τανταλίδης μεταβάτην παρὰ τῷ Ἐξ. πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος πρίγκηπι Ν. Α. Μαυροκεράτῳ διημέρηνευσαν αὐτῷ τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπὶ τῷ γάμῳ τῆς Α. Β. Ὑψ. τοῦ πρίγκηπος Νικολάου, τριτοτοκοῦ υἱοῦ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου Α', μετὰ τῆς Μ. δουκίσσης Μαρίας Βλαδιμηρόβνας, τελεσθέντι τὴν παρελθούσαν παρασκευῆν ἐν Πετροπόλει.

— *Ἐπισκευὴ πατριαρχικοῦ οἴκου*. — Συμπληροῦντες τὸν κατάλογον τῶν ὑπὲρ τοῦ πατριαρχ. οἴκου εἰσορῶν τῶν ἱερῶν μόνων τοῦ Ἁγίου Ὁρους προτιθεμένας καὶ τὰς εἴης τὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος λίρας ὄθωμ. 33. — τὴν τοῦ Χιλιανάρου λίρας ὄθωμ. 8 καὶ γρ. 90. — τὴν τοῦ Κουτλουμουσίου λίρας ὄθωμ. 8 καὶ γρ. 90. — τὴν τοῦ Διονυσίου λίρας ὄθωμ. 5. — τὴν τοῦ Γρηγορίου λίρας ὄθωμ. 4 καὶ γρ. 45. ἧτοι τὸ ὅλον τῶν εἴς Ἁγίου Ὁρους εἰσορῶν λίραι τουρκικαὶ 310. Ὁμοίως ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τούτων προσήνγκον ὁ κ. Σταύρος Χαρτοφίλης λίραν ὄθωμ. 1. — καὶ ὁ ἐν Κίεβῳ ἐπίτροπος τοῦ ὄρους Σινδ' πανσοβ. ἀρχιμανδρίτης κ. Μελέτιος Βαγανέλλης φράγκα 200.

— *Περιοδεύει*. — Ὁ θεορδέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστείας κ. Ἀνθίμος, ὁ παρὰ τῷ σεβασμ. γέροντι Ἀμασείας κ. Ἀνθίμῳ ὑπεκρέτας, προσήλθῃ ὑπὸ τοῦ σεβασμ. γέροντος Δέρκιον κ. Καλλίνικου ὡς βοηθὸς αὐτοῦ. — Προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ σεβασμ. γέροντος Νικομηδείας κ. Φιλόθου Βρυνίου προσωρὶ βοήθης, ἕνα περιοδεύσῃ μέρα πινὰ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὁ παπ. μητροπολίτης πρώην Μεσημβρίας κ. Ἀνθίμος. — Ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Ἰερωνύμου ὁ θεοφίλ. ἐπίσκο-

πος Κλαυδιουπόλεως κ. Μιχαὴλ, πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, στερηθέντων ἐρέτος τῆς ἐκ τοῦ συνεγγεῖς εὐλογίας τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου.

— *Γουρυσταῖα*. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ἐγορυστάτησε σήμερον ἐν τῷ ἐν Νεοχωρίῳ ἱερῷ ναῦ, τῆς Θεοτόκου πανηγυρίζοντι, ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

— *Ἐπισκέψεις*. — Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ μ. μ. ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ἐπισκέψατο τοὺς ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι οἰκούντας Ἐξοχ. Ἀλέξ. Καραθεοδωρῆ πασάν, ἀρχιμεταρράθην τῶν ἀνακτόριον, Ἀλέξ. Κωνσταντινίδην πασάν, βεθλὴν τῆς νομαρχίας Θεσσαλονίκης, καὶ Γεώργιον Ι. Οἰκιδῆν (Φατίν βεθλ.) ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Ὀπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν. Χθὲς δὲ τὴν Α. Ἐξ. τὸν ἀριτεκτονικὰ τῶν ἀνακτόριον Βασιλικῆ βεθλ. Ἰωαννίδην καὶ τὸν ἐρίτιμον κ. Εὐστάθιον Εὐγενίδην, παρ' ὧ καὶ ἐνεματίσεν. Τῷ σαββάτῳ ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἀρχ. Μ. λογοθέτης Σταυράκης βεθλ. Ἀριστάρχης — τῇ δευτέρῃ ὁ ἐρίτιμος τραπέζης κ. Εὐστάθιος Εὐγενίδης. Ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ὁ πανσοβ. Μ. ἀρχιεπίσκοπος κ. Αουρέντιος ἐπισκέψατο τὴν Α. Ἐξοχ. τὸν Σμεῶν ἐρέτην Σινιζήλου καὶ τὸν ἐρίτιμον τραπέζης κ. Εὐστάθιον Εὐγενίδην ἄρτι ἐκ τῆς Ἐσπερας ἐπανακίμψαντας τῷ δὲ κ. Εὐγ. Ζαλοκώστα γενικῶς προέειπε τῆς Ἑλλάδος ἐν Σόρις, ἀπελθόντι προχθὲς τῆς ἡμετέρας πόλεως, διημέρηνευσε τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ προσεχέσει.

— *Ἐκκλησιαστικὴ Ἰλιθία*. — Ἐν τῇ τῶν συνεδριῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς διευθυνούσης τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλιθίαν καὶ τὸ Π. Τυπογραφεῖον, συγκροτηθείσῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, πρὸς ἑτέρας ληφθεῖσι μέτραις ἀφορῶσιν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν οἰκουμηνικῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν φύλλων καὶ τὴν λοιπὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀνύψωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐμπέπουσαν περιωπὴν, ἐνεκρίθη καὶ ὁ διορισμὸς τακτικῶν περιοδεύοντων ἀναποκριτοῦ αὐτοῦ. Ὡς τοιοῦτος διὰ διωρίσθη ὁ κ. Βασιλεῖος Ἀρκανίδης, γνωστὸς διὰ τὴν χρηστότητα τοῦ χαρακτῆρος, καὶ τὴν περὶ τὸ ἔργον τοῦτο δραστηριότητα καὶ ἐμπειρίαν.

— *Ἄγιον Ὅρος*. — Ἐπανήλθεν ἀπὸ τῆς Αἰδηψοῦ ὁ πρὸ διμηθίας ἐκεῖ, κατὰ συμβουλήν ἱατρικὴν, μεταβὰς ὁσιολογ. ἐν μοναχότητι κ. Θεοφύλακτος Σιμωνοπετρίτης, ἀντιπρόσωπος τῆς ἱερᾶς μονῆς Σίμωνος Πέτρας παρὰ τῇ Ἱερῇ Κοινότητι.

— *Ἐκρημασι εὐχαριστιῶν*. — Παρεκλήθημεν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Πρόποσι Τατακούου ἱεροῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς ἀδελφότητος αὐτῆς Ἀναλήψωρα νὰ ἐκρῶσώμεν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας αὐτῶν πρὸς τὸν ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ ἐξοχωτάτου κ. Γρηγορίου Μαρασλή κ. Π. Μαυροῦδην διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν, μεθ' ἧς ἀνελάβεν ἐπιστατῆσαι εἰς τὴν, διαπάνη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, ἐν Μόσχῃ κατασκευασθεῖσαν χρυσοῦραν τῶν Ὁραίων Πύλων, προσωρμίνην διὰ τὸν ναὸν τούτον καὶ περιστάσαν τὴν Ἀνάληψιν.

— *Ἠρώματα*. — Ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ εἰδήσει περὶ τῆς τῷ μητροπολίτῃ Καρπάθου καὶ Κόσσοι χορηγηθείσης ἀδείας ὅπως ἐλθῇ εἰς βασιλευσάν, ἐσφαλμένως ἔγραψεν ὅτι αὕτη ἐδόθη τῷ ἐν ἐνεργείᾳ μητροπολίτῃ: χορηγηθείσα τῷ πρώην Καρπάθου κ. Νεῖλω, οἰκονόμῳ τοῦ ἐν Σμύρῃ Γραικικοῦ Νοσοκομείου καὶ πρώην σχολάρχῃ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει κεντρικῆς Σχολῆς.

ΖΗΤΗΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΑΜΑΡΣΙΑΣ ΚΑΙ «ΒΥΖΑΝΤΙΣ»

Μετὰ λύπης ἀνέγνωμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς συναδέλφου «Βυζαντίδος» κρίσεις ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου περὶ τοῦ μητροπολιτικοῦ ζητήματος Ἀμαρσίας ἡκιστα νομίμους καὶ δίκαιας, ἡκιστα λογικάς.

Καὶ ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν τῇ «Βυζαντίδι» ὅτι ἡ κρίσις αὐτῆς ὅτι «ἡ Μ. Ἐκκλησία προσηγήθη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρσίας, οὐχὶ ὡς μητέρα, ἀλλ' ὡς μητρικὰ πνευματικὴ» ἀνευλαβῆς ἐστὶ καὶ ἀνοικεία οὐδ' αὐτῶς ἐνέγρουσα τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν εἰς τὰς συνοδικὰς ἀποφάσεις καίτοι ὁ συντάκτης καὶ ἐπικριτὴς τῆς ἀποφάσεως προκαταρχόμενος λέγει ὅτι «ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱ. Συνόδου εἶναι σεβαστὴ». Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱ. Συνόδου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἦ «σεβαστὴ», πῶς ὀλίγον κατόπιν χαρακτηρίζεται ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας ὡς πράξις μητρικῆς; καὶ κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἐκτοξεύονται τοιαῦτα τραχεῖα καὶ ἀνευλαβεῖς ἐκφράσεις;

Ἡ διεύθυνσις τῆς «Βυζαντίδος» εἶδει, νομιζόμεν, ἀκριβεστέραν γινῶσιν τῶν ἐκκλησιαστ. κανόνων καὶ διατάξεων ἔχουσα, ὡς εἰς τὴν μελέτην τούτων ἐπαρκῶς ἐγκύψασα, νὰ μὴ προβαίνει εἰς τοσοῦτον ἐπιπολιτὴν ἐπικρίσιν πράξεως συνοδικῆς, γινώσκουσα καλῶς ὅτι ἡ Ἱ. Σύνοδος εἰς πάντα πράξιν αὐτῆς προβαίνει πάντοτε μετὰ συνέσεως καὶ ὀρθοφροσύνης πολλῆς, σταθμίζουσα καλῶς καὶ ἐσκεμμένως τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς καὶ στηρίζουσα αὐτὰς ἐπὶ τῆς νομιμότητος ἐπὶ τοῦ δικαίου.

Τὸ κέντρον τῶν κατὰ τοῦ μητροπολίτου Ἀμαρσίας διατυπωθεισῶν αἰτιάσεων καὶ παραπόνων, καθ' ἃ ἐξήχθη ἐκ τῶν ἀναφορῶν ἐστὶν ἡ ἀνεπάρκεια αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ παράπονον τοῦτο μόνον οὐδέποτε ἐν ἐπαρχίᾳ, ἣν οἰκεῖ πληθυσμὸς ὁμογενῆς, δύναται ν' ἀποτελέσῃ λόγον κανονικὸν παύσεως ἢ μεταθέσεως τοῦ μητροπολίτου.

Κληρικὸς ἐπὶ ἐξηκονταετιῶν καὶ ἐπέκεινα μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου ὑπηρετήσας τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀρχιερεὺς ἐπὶ τριῶντά καὶ τρία μὲν ἔτη θεοριλῶς καὶ πατρικῶς ποιμάνει· μίαν τῶν μᾶλλον δ' ὀλιγοκλήτων ἐπαρχιῶν τοῦ Οἴκου. Θερόνου καὶ οὐδὲν κατὰ τὸν μακρὸν τοῦτον τῆς ποιμαντορίας αὐτοῦ χρόνον προκαλέσας παράπονα ἐκ μέρους τῶν ποιμανθέντων, ἐπὶ δεκαπενταετιῶν δὲ περὶ τοῦ τῆν αὐ-

τῆν πατρικὴν διακυβέρνησιν ἐξαρκῶν ἐν ἐπαρχίᾳ, ἀφ' ἧς ἐσχάτως τὸ παράπονον τῆς ἀνεπάρκειας αὐτοῦ μόνον ἀκούεται, ἀνήρ, λέγομεν τοιοῦτος οὕτε δίκαιον ἐστίν, οὕτε ὀρθόν, ἀλλ' οὕτε καὶ ἐκκλησιαστικῶς νόμιμον ν' ἀποχωρήτῃ τῆς θεοτάτου αὐτοῦ ἐπαρχίας, κεκτημένος μάλιστα ἀκούσας εἶτι σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις εἰς ἐπιτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας.

Οὐχ ἤττον ἡ Ἐκκλησίαν, καίπερ βεβηία περὶ τῆς λυσitelous καὶ καρποφόρου εἰσέτι ὑπηρεσίας τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀμαρσίας, σγῶσα ὑπ' ὅσιν καὶ τὰ περὶ ὀρθῆν ἀνεπάρκειαν παράπονα τῶν ὀρθοδόξων, ἐσκέψατο καὶ περὶ δικαιοῦσεως καὶ θεραπείας τούτων, τάξασα κατάλληλα ὄργανα πρὸς μᾶλλον ἀπρόσκοπον καὶ ἀνελλιπῆ πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρσίας.

Φρονούντες ἔθεν ὅτι τὰ ὑπὸ τῆς «Βυζαντίδος» γραφέντα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀνασκευάζονται καὶ ἡκιστα ὀρθὰ καὶ λογικὰ ἐλέγχονται, συνιστῶμεν τοῖς περὶ τὴν συναδέλφου μείζονα προσοχὴν, προκειμένου περὶ κρίσεων συνοδικῶν ἐπὶ δικαίῳ ἀποφάσεως.

ΓΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠ. ΚΑΡΠΑΘΟΥ ΚΑΙ ΚΑΣΟΥ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποραρίζον παμψηφεί· λέγεται τὴν ὑπὸ ἡμερομ. 28ην Νοεμβρίου 1901 περὶ δικαιοῦσεως ἀγωγῆν τῆς ἐναγοῦσης Καλῆτσας Ι. Μ. Γερογιάννη τὸ γένος Γεωργίου Κρητικοῦ ὡς νόμιμον καὶ ἀποδοδεγμένην.

Κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὁριστάμενον γάμον ἐξ ὑπατιότητος τοῦ ἐναγομένου Ἰωάννου Μ. Γερογιάννη.

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενας προησμίαις πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων τῆς ἀνακοπῆς καὶ ἐπίσεως.

Διατάττει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλῃσι ἀριθμοῖς τῆς α' Ἐκκλησί. Ἀληθείας δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ καταδικάζει τὸν ἐναγομένον ὡς ὑπαίτιον εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τῶν δικαστηρίων ἐγγράφων ἀπόντων εἰς γρῶσ. 300.

Ἐν Κασῷ, τῇ 26 Ἰανουαρίου 1902.

Ὁ προεδρεύων

Παπᾶ Ἠλίας Μαυροῦ

Ὁ γραμματεὺς 3

ΠΑΙΑΣ ΠΑΙΑΔΗΣ

**ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ**

Καλεῖται ὁ Στυλιανὸς Παναγιώτου Χαρτένιας, ὑπήκοος Ἑλληνας, τέως μὲν κάτοικος Ἀγγιλίου τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ ταρταρτὴς τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὄραν 8 π. μ. ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως ἐμφανισθῆ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείαις Πνευματικῷ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διακεῖναι ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Κλυταίμνηστρας θυγατρὸς παπᾶ Γεωργίου Τζιδάνη, ραπτριᾶς τὸ ἐπάγγελμα καὶ κατοικοῦ τῆς ἐνορίας Παλίου Κωνσταντινουπόλεως. Προσπεπληθούται δὲ αὐτῷ ὅτι, εἰ μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παρούσα κλήσις τρις δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων ἡ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ ἡ Ταχυδρόμου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 9 Αὐγούστου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ πρῶτον Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς 2

Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

**ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ**

Καλεῖται ὁ Εὐσταθίος Ἰωάννου Ψύχας, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τέως κάτοικος Βλάγκας καὶ ἀπέλληλος ξηνοδογείου ἐν Σικετιζῆ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὄραν 8 Εὐρωπαϊστὴ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως ἐμφανισθῆ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διορισμένου, πρὸ τοῦ πνευματικῷ τῶν Πατριαρχείων δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Παρασκευῆς Εὐσταθίου Ψύχας, θυγατρὸς Ἀναστασίου Ζαφειράδου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, καὶ ὑπήκοου Ὀθωμανῆς καὶ κατοικοῦ Βλάγκας (Μουσταλά-Μαχάλεσι ἀράπ-σοκᾶκι).

Προσπεπληθούται δὲ αὐτῷ ὅτι, εἰ μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διακεῖναι ἀγωγή θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρις δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων ἡ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ ἡ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 14 Ἰουνίου 1902

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 3

Ὁ Γραμματεὺς

Ἰεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΟΥΛΙΔΗΣ

**ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ**

δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀπορασίον παμψηφεί, δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτοκ. 792 καὶ ἡμερομηνίαν 4 Φεβρουαρίου 1902 περὶ διακεῖναι ἀγωγῆν τῆς ἐναγούσης ἀδελφῆς Μαργαρίτας Δημητρίου Παναγιώτου Καρατζᾶ τὸ γένος Jean Baugrats, δυτικῆς τὸ δόγμα, Γαλλίος τὴν ἐθνικότητα,

διαμενοῦσης ἐν Πέραν Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῆ ὁδῷ Σοφικᾶ ὑπ' ἀριθμ. 2 (δὶς) καὶ τὰ οἰκιακὰ μετερχομένης ἔργα ὡς ν μίμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπατιότητος τοῦ ἐναγομένου Δημητρίου Παναγιώτου Καρατζᾶ, Ὁρθόδοξου, ὑπήκοου Ὀθωμανοῦ, τέως μὲν κατοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῆ ὁδῷ Γλαβάνη ὑπ' ἀριθμ. 6 καὶ ὑπαλλήλου τῆς ἐταιρίας Κοικ νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος,

παρέχει αὐτῷ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων ὀριζομένης προθεσμίας ἧτοι τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τοῦ δικατακτικῷ τῆς παρουσίας ἀποράσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς καὶ ἐτέρων ἐξήκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἐπὶ ἐφέσει,

διατάσει τὴν ἐν τρισὶν ἀριθμοῖς τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων φύλλων ἡ Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας καὶ ἡ Ταχυδρόμου δημοσιεύσιν τοῦ διατακτικῷ τῆς παρουσίας ἀποράσεως, καὶ

ἐπιτίθει τῷ ἐναγόμενῳ, ὡς ὑπατιῷ τῆς διακεῖναι. τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τὰ ἐπὶ τῆς παρουσίας ἀποράσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, συμποσώμενα μὲν εἰς γρόσια ἑξακκῖσια δέκα ἐνέα (ἀριθμ. 619) προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 13 Μαΐου 1902

Ὁ Προδεδρεύων

† ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ 3

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

**ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ**

Καλεῖται ὁ Χρῆστος Σάββας, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τέως μὲν κουρεὺς καὶ κάτοικος Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὄραν 8 Εὐρωπαϊστὴ πρὸ μεσημβρίας μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως ἐμφανισθῆ, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διορισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πνευματικῷ δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Ἀνίας Χρήστου Σάββα, τὸ γένος Δημητρίου Βασκουδάκη, ὑπήκοου Ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, κατοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως (ὁδὸς Σαμαντζῆ) ἐπὶ διακεῖναι. Προσπεπληθούται δ' αὐτῷ ὅτι, εἰ μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή περὶ διακεῖναι θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρις δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων ἡ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ ἡ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 21 Ἰουνίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρῶτον Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς 3

Ἰεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΟΥΛΙΔΗΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΣΤΟΣ ΚΒ΄.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 35

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀφγ.	5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοσίδαν.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσά	25
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- † Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίαι)
- † Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύντομος μελέτη περὶ ἁληθοῦς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας — Καρόλου-Ἐδουάρδου Ζαχαρίου τοῦ Λιγγενταλ
Ἱστορία τοῦ Ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ Δικαίου — Ἐκκλησιαστικῆς ἐκφύλαξ ἀποτελεσμα — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις — Παραρτήματα: ὁ «χαρακτήρ τοῦ προτεσταντισμοῦ» «Ἐβραγγελικά διδάγματα».

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗ

Περὶ ἁληθοῦς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν παραδόξων φρονημάτων καὶ δοξασίων, τὰς ὁποίας ἔχουσι περὶ ὀρθοδοξίας καὶ ἁληθοῦς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, κατὰ τὰ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 33' καὶ ἡμερομηνίαν 16 τοῦ λήγοντος μηνὸς φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» ἀναγνωσθέντα, εἰ ἕνεκα τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ ἀληθινοῦ τῶν παπῶν τῆς Ρώμης πρὸ τριακονταετίας ἀποσπασθέντες ἀπὸ τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας καὶ παλαιοκαθολικοὶ ἐπικληθέντες, ὑποβάλλομεν εἰς τὴν κοινὴν κρίσιν τὴν ἐξ ἧς σύντομον μελέτην, ἐπιχαλούμενοι ἐπ' αὐτὴν τὴν σύνεσιν παντὸς θεοσεβοῦς μέλους τῶν διαφορῶν νεωτερικῶν τῆς Δύσεως Ἐκκλησιῶν καὶ αὐτῆς τῆς παπικῆς.

Μέλλων ὁ θεάνθρωπος Σωτὴρ ἡμῶν μετὰ τὴν ἐνδοξον αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ν' ἀναληφθῆ εἰς τοὺς οὐρανοὺς πρὸς τὸν οὐράνιον καὶ συνάναρχον αὐτοῦ Πατέρα, ἀπέστειλεν εἰς τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους, εἰκότων πρὸς αὐτούς: «Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς» πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε

πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες (οὐχὶ ραντίζοντες) αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη'. 18.). Οὕτω δὴ ἀποσταλέντες οἱ μακάριοι ἀπόστολοι διεσπάρησαν εἰς τὸν κόσμον κηρύττοντες τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει, ἐνδυσθέντες καὶ δύναμιν ἐξ ὕψους διὰ τῆς ἐπιροιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τῆν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς (Πράξ. Ἀποστ. Β').

Αἱ κατὰ πόλεις καὶ χώρας ὑπὸ τῶν θεοπνευστων καὶ θεοκηρύκων ἀποστόλων ἱδρυθεῖσαι Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ ἅπασαι ἕμου ἐν τῇ ἐνότῃ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἱερῶν θεσμῶν καὶ παραδόσεων ἀποτελοῦσι τὴν μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, εἰς ἣν ἐλάλησε καὶ λαλεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν, μεθ' ὧν ὑπέσχετο ὁ Κύριος ὅτι ἔσται πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Ἡ μία ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶ σῶμα Χριστοῦ, τὸ πλῆρωμα τοῦ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου, κεφαλὴ δὲ αὐτῆς ὁ Χριστὸς (Ἐφ. α' 23.). Ὡς κεφαλὴ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Χριστὸς, αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος, ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία (Ἐφ. δ' 15. ε' 23—32. Κολοσ. α' 18. 24.). «Θεὸν καὶ προεῖπεν ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς αὐτοῦ ἀποκαλυφθεῖσα ἡμολογία τῷ Πέτρῳ, λέγων αὐτῷ. «Καὶ γὰρ δὲ σοι λέγω», ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρῳ (τῇ ἡμολο-

για σου) οικοδομήτω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄβου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς; (Ματθ. 16—17.).

Ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐν τῇ ἐνότῃ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἀποστολικῶν θεσμῶν καὶ παραδόσεων θεμελιωθεῖσα καὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν ἀποτελοῦσα, ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἄνωμο Παύλου καὶ οἴκος Θεοῦ, στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας (α΄ Τιμ. γ΄ 15. Πβλ. α΄ Κορ. γ΄ 16. 17.). Οἱ δὲ οἴκοι, εἴτε ναοὶ, τοῦ Θεοῦ, ἐν οἷς οἱ κατὰ πόλεις καὶ κώμας πιστοὶ καὶ μέλη τοπικῆς ἐκκλησίας συνέρχονται εἰς κοινὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἐξαίρετως διὰ τῆς τελείσεως τῆς θείας μυσταγωγίας, ὀνομάζονται καὶ ἐκκλησίαι ἐκ τοῦ ὅτι συνέρχονται ἐν αὐτοῖς πρὸς λατρείαν αἱ κατὰ τόπους ἐκκλησίαι.

Ἡ μία ἅγια καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡς κεφαλὴ ὁ Χριστὸς, πάντες δὲ οἱ ἀποτελούμενοι αὐτῆν σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους (α΄ Κορ. 16΄. 27.), σπηρεωθείσα ἐν τοῖς θείοις καὶ ἀποστολοπαρὰδοτοῖς σωτηρίοις δόγμασι καὶ παραδόσεσι διὰ τῶν ἐπτὰ θεοσυλλέκτων οἰκουμηνικῶν συνόδων, ὡς στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, ἐναντίον τῶν συνεργειῶν τοῦ πονηροῦ ἀναφανισῶν κατὰ καιροῦς αἰρέσεων, ἀπετελεῖτο μέχρι τοῦ 1΄ αἰῶνος ἐκ τῶν τοπικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, μετὰ δὲ τὸν γενόμενον κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον χωρισμὸν τῆς Δυτικῆς συνειδέας τῶν ὑπερφιάλων καὶ ἀσυγγνώστων παπικῶν αἰρέσεων καὶ καινοτομιῶν καὶ κενοδοξίῶν ἔμεινεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία μόνῃ πιστῇ εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ ἀποστολοπαρὰδοτα καθεστῶτα καὶ τὰς διατάξεις τῶν θεοσυλλέκτων ἐπτὰ οἰκουμηνικῶν συνόδων, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ὀρθοδόξων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσσίας, Ἑλλάδος, Ρωμανίας, Κύπρου, Σερβίας, Μαυροβουνίου, Καρλοβιτσίου ἐν Αὐστρίᾳ, Τρανσυλβανίας καὶ Βουκοβίνης, ὁμοίως ἐν Αὐστρίᾳ.

Ἐκ τῆς παπικῆς δ' ἐκκλησίας ἀποσπασθεῖσαι κατόπιν κατὰ τὸν 15΄ καὶ 16΄ αἰῶνα ἀπετελέσθησαν αἱ Λουθηρικαὶ καὶ ἀποστολικαὶ λεγόμενα καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ τῶν Διαμαρτυρουμένων ἐκκλησίαι, ἀπορρίψασαι καὶ ἑλὰς τὰς ἀρχαίας πατροπαράδοτους παραδόσεις καὶ τέλειον ἀπογυμνωθεῖσαι, τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης σὺν ἄλλοις μυστηρίοις ἀπορρίψασαι.

Ἦδη ἔχομεν τόσας ἐκκλησίας διαφερούσας πρὸς ἀλλήλας εἰς πολλὰ καὶ οὐσίωδη, Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν, Παπικὴν, Λουθηρανικὴν καὶ Καλι-

νικὴν μετὰ οὐκ ὀλίγων ὑποδιαίρέσεων, καὶ Ἀγγλικανικὴν, πρὸς δὲ Ἀρμενικὴν, Ἀβυσσηνικὴν, Καπτικὴν, καὶ εἴτινα ἄλληλιν, τελευταίον δὲ καὶ Παλιοκαθολικὴν. Ἐκάστη τούτων θεωρεῖ ἑαυτὴν ὡς τὴν μόνην ἀληθινὴν, ὡς στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας. Ἐν τούτοις, πλὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἧτις δικαίως καυχᾶται ἐπὶ καθολικότητι, ὡς ἀνεκάλειν διακρατοῦσα καὶ συνεγιγῶσασα τὴν μίαν ἅγιαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἕκαστη τῶν ἄλλων ἔχει νεωτέραν τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, καὶ ὅμοιως καυχᾶται ὅτι ἐστὶν ἡ μόνη ἀληθινὴ χριστιανικὴ ἐκκλησία. Πλὴν τί συμβαίνει; Ἐὰν, π. γ. ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ προτεσταντικὴ ἐκκλησία εἶναι ἡ ἀληθινὴ, στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, ἐξ ἀνάγκης τότε πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ προτεσταντισμοῦ ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας δὲν ὑπῆρχεν ἀληθινὴ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸν σῶμα Χριστοῦ, ἐπομένως οὔτε σωτηρία. Εἰς μάτην ἄρα (ἴλωος γενοῦ, Κύριε.), εἰς μάτην ὁ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἰς μάτην καὶ ὑπέσχετο τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῦ λέγων, «Καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος».

Τὰ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῶν ἀξιώσεων τῆς παπικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ τίς λογικῶς καὶ εὐσεβῶς σκεπτόμενος δύναται νὰ φαντασθῇ ποτε ὅτι ὁ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους σταυρωθεὶς καὶ ἀποθανὼν καὶ ἐνδόξως ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς θεάνθρωπος Κύριος ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας ἔγκατέλιπεν ἀπροστάτευτον τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ἧτις ἐστὶ σῶμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κεφαλὴ αὐτῆς; Ἀλλὰ καθὼς «Ἰησοῦς Χριστὸς γῆθες καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13΄. 7.), καὶ ἀχώριστος αἰεὶ δικιμένει ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία ἀμετάβλητος δικιμένει αἰεὶ ἐν τῇ ἐνότῃ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἱερῶν θεσμῶν καὶ παραδόσεων ἄλλως οὐκ ἐστὶ δυνατόν ἵνα ἢ μία ἅγια καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ κατὰ τὸν 1΄ αἰῶνα ἀκμάσας καὶ τῷ γάλακτι τῆς πατρῴας εὐσεβείας ἔκτραφε ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Λειρινοῦ τῆς Γαλλίας ἱερός Βικέντιος πᾶνυ σοφῶς καὶ ὀρθοδόξως γαρυκτριζοῦν τὴν ἀληθῆ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησίας καθολικότητα, λέγων, κατὰ μετὰ φρασίν ἐκ τοῦ Λατινικοῦ. «Ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐκεῖνο μάλιστα σπουδαστέον ἡμῖν κατέχειν, ἕπερ πανταχοῦ, ἕπερ αἰεὶ, ἕπερ ὑπὸ πάντων

ἐπιστεύθη· τούτο γάρ ἀληθῶς· καὶ κυρίως καθολικόν ἐστι, καθάπερ αὐτὴ τῆς λέξεως ἡ δύναμις καὶ ὁ νοῦς δηλοῖ, ὅπερ ἅπαντα σχεδὸν ἐν τῷ συνόλω περιλαμβάνει. Τούτο δ' ἔσται, εἴγε στοιχοῦμεν ἐπόμενοι τῇ καθολικότητι, τῇ ἀρχαιότητι, τῇ συμφωνίᾳ» (α).

Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ τῆς ἐκκλησίας ὄντως στύλου καὶ ἐδραϊώματος τῆς ἀληθείας οὕτης, καθ' ἣς πύλα ἄδου οὐ κατισχύσουσιν, εὐκόλως πᾶς τις εὖ φρονῶν κατανοεῖ τὸ ἀλάνθαστον τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, αἵτινες συγχροτούμεναι ἐκ τῶν ἐπισκόπων τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν, ὡς ἀντιπροσώπων αὐτῶν, δὲν προὔκειτο νὰ δογματίωσιν νέα δόγματα καὶ νέους θεσμούς, ἢ νέον τι ἔθιμον, ἀντιβαῖνον ταῖς ἀνεκάλειν ὑπαρχούσαις ἱεραῖς παραδόσεσι, νὰ διατάξωσι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ σκοπὸν εἶχον νὰ πιστώσωσι τὴν ἀποστολικότητα τῶν ὑπὸ ἀφρητικῶν διαριλοεικηθέντων δογμάτων καὶ παραδόσεων τῆς ἐκκλησίας, ὅσον, τὸ περὶ τῆς ἀγίδιου θεότητος τοῦ θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν, ἢ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἢ περὶ τῆς τιμῆς τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ἐκάστου ἐπισκόπου ἔμολογοῦντος καὶ διαβεβαιῶντος ὅτι οὕτω παρέλαβε καὶ οὕτω πιστεύει ἀνεκάλειν ἢ ἑαυτοῦ ἐκκλησία περὶ τῶν προκειμένων εἰς συζήτησιν καὶ πίστωσιν δογμάτων ἢ ἔθιμων καὶ παραδόσεων. Ἐντεῦθεν τὸ κύρος καὶ τὸ ἀλάνθαστον τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, παριστανουσῶν τὴν καθόλου ἐκκλησίαν, ἣ τις ἐστὶ σῶμα Χριστοῦ, στύλος καὶ ἐδραϊώμα τῆς ἀληθείας, κατὰ τὴν θέσπαστον ρήτραν τοῦ οὐρανοβήματος Παύλου· ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ σύστημα τῆς ἐκκλησίας ἀνεκάλειν, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ἐστὶ συνοδικόν, καὶ μόνον σύνοδος οἰκουμενικὴ δύναται νὰ νομοθετῇ ταῖς κατὰ μέρος ἐκκλησιαστικαῖς κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἀποστολικῆς συνόδου, περὶ ἣς διηγούνται αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (ιε' 6 καὶ ἐξ.), λέγουσαι. «Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ τούτου», ἦτοι ἐὰν πρέπη νὰ περιτέμνωνται οἱ ἐξ ἔθνων πιστευόντες.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σκεψάσθησαν συνετῶς οἱ τε Παλαιοκαθολικοὶ καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἐν γένει, ἐπίσης δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ τοῦ παπισμοῦ ὀπαδοί, καὶ οὕτω κρινάτωσαν περὶ τῶν ἑαυτῶν ἐκκλησιῶν ἕκαστοι ὅπως φύσας εἰσίν.

Τῇ 19'. Αὐγούστου 1902.

† Ὁ Σμύρνης ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

(α). Vicentii Lirinensis Commonitorium pro Catholicis fidei antiquitate et universitate. Cap. III. Βλ. Ἐγκύκλ. Πατρ. καὶ Συνοδικῆν τοῦ 1895.

ΚΑΡΟΛΟΤ-ΕΔΟΥΓΑΡΔΟΤ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΑΙΓΓΕΝΤΑΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Βιβλίον πρῶτον.
Δίκαιον τῶν προδύπων.

ΤΙΤΛΟΣ Α'. ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ

Κεφάλαιον α'. Φύσις, τέλος καὶ λύσις τοῦ γάμου.

§ 1. Ἐννοια τοῦ γάμου(1).

Εἰς τὸ ἀρχαιότατον Ρωμαϊκὸν Δίκαιον, ὁ γάμος παρίσταται ὡς ἔνωσις τῶν φύλων μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, συννεμία τῆς ὁποίας αὕτη ἐξέρχεται τελείως τῆς ἑαυτῆς οἰκογενείας καὶ πίπτει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν (manus) τοῦ συζύγου· ἀντὶ ν' ἀπολαύῃ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ὧν ὁ τελευταῖος οὗτος, τίθεται ὑπὸ τὴν ἐξάρτησιν αὐτοῦ. Δὲν ἔχει ἴδιαν περιουσίαν, τῶν πάντων ἀνηκόντων εἰς τὸν σύζυγον· οὐχ ἥττον εἰσέρχεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου κληρονομεῖ αὐτὸν ὡς θυγάτηρ, καὶ τὰ τέκνα, δι' ὧν καθιστᾷ αὐτὸν πατέρα, εἰσὶ γνήσια αὐτῆς τέκνα.

Παρὰ τῷ αὐστηρῷ τούτῳ γάμῳ καὶ πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ βαθμυδὸν, εὐρίσκεται εἰς τὸ νεώτερον δίκαιον ὁ καλούμενος **ἐλευθερός** γάμος. Δι' αὐτοῦ, εἶναι ἀληθές, ἡ γυνὴ συμμερίζεται τὴν κατάστασιν τοῦ συζύγου καὶ τίκει αὐτῷ γνήσια τέκνα, ἀλλὰ δὲν εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ συζύγου, διότι διατηρεῖ τὴν ἑαυτῆς ἀνεξαρτησίαν, ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν περιουσίαν· ὁ σύζυγος ὑφίσταται τὰ βάρη τοῦ οἴκου, ἐστὶν ὑπόχρεως νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων· ὡς συνεισφορὰν διὰ τὰ βάρη ταῦτα, δύναται νὰ λάβῃ εἴτε παρὰ τῆς γυναικὸς, εἴτε παρὰ τρίτου τινὸς, εἰδικῶς συνισταμένην περιουσίαν (dos), διὰ νὰ νέμνται καὶ διευθινῇ αὐτὴν, κατ' ἀμοιβαίω-τητα δὲ δικαιώματά τινα δύναται ν' ἀσφαλισθῶσι καὶ τῇ γυναικὶ ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου (aute nuptias donatio).

Ἐννοια ὑψηλοτέρα τοῦ γάμου, ὡς τῆς μόνων ἠθικῆς ἐνώσεως τῶν φύλων, δὲν ἐξάγεται ἀρκούντως εὐκρινῶς ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ Δικαίῳ(2). Ἐὰν ἡ πολυγαμία ἦν ξένη αὐτῷ, ἡ παλλακία οὐχ ἥττον ἐθεωρεῖτο ὡς ἐπιτετραμμένη. Ἐθεώ-

ρει μὲν τὸν γάμον ὡς ἔνωσιν ἀδιάλυτον, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν μόνον, καθ' ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ συμφωνήσῃσι ταύτην ἐπὶ ὀρισμένον χρόνον ἢ ὑπὸ αἴρεσιν διαλυτικῶν. Τοῦναντίον ἕκαστος γάμος ἠδύνατο νὰ διαλυθῇ οὐ μόνον συνεπειᾶ ἀμοιβαίας συναινέσεως, ἀλλὰ καὶ τῇ θελήσει τοῦ ἐνὸς μόνον συζύγου (N. 2. K. 8. 38. Neap. 22 κ. 3).

Τὰ αὐστηρὰ ἦθη τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων, εἶναι ἀληθῆς, ἐθεώρουν τὸν γάμον ὡς ἱερώτερόν τι ἐκείνου, ὅπερ φαίνεται ἐν τῷ δικαίῳ αὐτῶν· ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ Αὐγούστου ἡ χαλάρωσις τῶν ἠθῶν ἦν ἥδη μεγάλη· ἡ ἀντίθεσις τοῦ ἀρχαίου δικαίου, καθ' ὃ συνίστατο ὁ γάμος διὰ τῆς ὑποχειρώσεως τῆς γυναικὸς, πρὸς τὸ νεώτερον, ὅπερ ἀνεκίρηνε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, ἐλύθη τὸ πρῶτον διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις εὔρε τὴν λύσιν ἐν τῇ ὁμοφωνίᾳ καὶ ἀγάπῃ τῶν συζύγων· ὑπῆρχεν ἥδη βεβαίως παρὰ τοῖς Ρωμαίοις νομοθεσίαν ἡχώ τις χριστιανικῆς ἰδέας, ἀφοῦ ὄριζον τὸν γάμον, εἴτε ὡς **ἀδιαίρετον τοῦ βίου ἀναστροφῆν** (individua vitae consuetudo), εἴτε ὡς **συγκλήρωσιν τοῦ βίου παντὸς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνίαν** (consortium omnis vitae divini et humani juris communicatio).

Ἐποὶ χριστιανικὴν ἔποιεν ὁ γάμος ἐστὶν ἡ μόνη ἐπιτροπευμένη μεταξὺ τῶν φύλων ἔνωσις, ὅταν προκύπτει τοιαύτη· συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ πρώτου ζεύγους, ἡ δὲ καθιέρωσις ἐγένετο προσέτι δι' ἀκριβεστεροῦ τρόπου ὑπὸ τῆς ἔκτις ἐντολῆς· συνίσταται εἰς τὴν πλήρη καὶ ἀδιάλυτον ἔνωσιν μεταξὺ τῶν συζύγων, οἵτινες οὐ μόνον ἔχουσιν ἕκαστος τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ συναποτελοῦσι συγχρόνως τὴν αὐτὴν σάρκα καὶ τὸ αὐτὸ αἷμα.

Ἐὰν τὸ νεώτερον Ρωμαϊκὸν Δίκαιον εἰσέδιδεν εἰς τὰς ἰδέας ταύτας, ἡ πορνεία καὶ ἡ παλλακία κατ' ἄλλον τρόπον θὰ ἐρρυθμίζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου, ἡ εὐχερὴς διάλυσις τοῦ γάμου θὰ ἐφαινετο ἀνεφάρμοστος, αἱ χρηματικαὶ σχέσεις τῶν συζύγων θὰ εἶχον τὸν χαρακτῆρα τῆς κοινοκτημοσύνης, τέλος, θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς ἐναντία εἰς τὸ λογικὸν πᾶσα διάκρισις μεταξὺ τῶν σχέσεων τοῦ πατρὸς πρὸς τὰ τέκνα, καὶ τῆς μητρὸς πρὸς αὐτά.

Ἐν τοῖσιν, ἡ ἐπιρροὴ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς ἐννόμου ἐννοίας τῶν συζυγικῶν σχέ-

σεων εἶναι πολὺ ἀσθενὴς εἰς τὰς διατάξεις τῶν χριστιανῶν αὐτοκρατόρων μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ δὴ ἐν ταῖς διδασκαλίαις ἐκείναις, ἐν αἷς οἱ κανόνες ἐξ ὑψηλοτέρας ἀπόψεως ἐξῆραν τὴν ἰδέαν τοῦ χριστιανισμοῦ⁽³⁾. Ἐπεφυλάσσετε εἰς τοὺς ἐπομένους αὐτοκράτορας, τοὺς κοσμηθέντας διὰ τῆς ἐπονειδίστου ἐπανύμυις τῶν ἐκονοκλαστῶν, νὰ εἰσαγάγῃσι χριστιανικὴν νομοθεσίαν ἐπὶ τοῦ γάμου· καὶ τὸ μέρος τοῦτο τῶν διατάξεων αὐτῶν ἐστὶν ἀξίον νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν, ἂν καὶ ἐπὶ τῶν ἐπομένων δυναστειῶν, αὐτὰ κατὰ μέγα μέρος ἐξηφανίσθη, ὡς πᾶν ὅ,τι οἱ αὐτοκράτορες οὗτοι ἐποίησαντο, ἢ ἐπεθύμησαν, νὰ πράξωσι, καθόσον ἡ ἀντίδρασις συμπαρέσυρε πάντα⁽⁴⁾.

1. Ὁ τεχνικὸς ὅρος ἑλληνιστὶ, ὁ σημαίνων τὸν γάμον, ἐστὶ γάμος· οἱ νομοῦ Ἕλληνας μεταχειρίζονται τὴν λέξιν γαμεῖν, ἵνα σημάνωσι τὴν σαρκικὴν μίξιν, καὶ κατὰ συνέπειαν προτιμῶσιν ἄλλου ὅρους διὰ τὸν γάμον· π. χ. ὑπανδρεία, ἀνδρόγυνον κ.τ.ε. — Λίαν ἐκτενὲς ἐστὶ τὸ περὶ γάμου τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ Δρος Ἰωσφ. Τάτσημαν ἐν Βέννη 1864 ἐκδοθέν ἔργον· ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι πλεῖστοι παραπομπαὶ εἰς χωρῖα ἀνεκδότων χειρογράφων ἰδίας ἐκ Cod. Monac. gr. 62 (Demetrii Chomateni responsa).

2. Ἡ παλλακία φαίνεται ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἠθῶν εἰσεληθούσα εἰς τὰ τῶν Ρωμαίων· Δημοσθ. κατὰ Νεαίρας 1836, 19. «Τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς ἔνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναίκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως καὶ τὴν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν.

3. Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ Ἀστυκοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου εἰς β,τι ἀρροφ' τὰς ἐκ τοῦ γάμου παραγούσας σχέσεις ἐκδηλοῦται ἰδίως εἰς τοὺς σχετικoὺς τίτλους τοῦ Νομοκάνονος τῷ Φωτίῳ. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς διὰ τῆς Ν. 131 κ. 1. ἔδωκεν ἰσχύον νόμον εἰς τοὺς κανόνες τῶν τεισερῶν πρώτων Οἴκου. Συνόδων.

4. Ὁ βλαχικὸς νόμος ποιεῖ βῆμα ὑπερθεοκριτικόν, λίαν ἐπισθητόν, θέτων τὸν γάμον παρὰ τὰ ἀστυκὰ συναλλάγματα καὶ ὀρίζων αὐτὸν οὕτως: «ἡ ὑπανδρεία εἶναι συμφωνία συναφείας ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πρὸς τεκνογονίαν». Ὁ Μολδαβικὸς κώδιξ ἐστὶν ἠθικώτερος· καὶ τῆς οἰκογενεῖας σχέσεις θεμελιούσιναι διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου, δι' ὃ δύο πρόσωπα ἀρσενικὴ καὶ θηλυκὴν φανερώνουσι νομίμως τὴν θέλησιν αὐτῶν καὶ ἀπόρρουν νὰ συζῶσι δηλαδὴ μετὰ συζυγίας νομίμου, ἀγαπητῶς, εὐσεβῶς καὶ τιμίως, ἐν συντροφίᾳ ἀχωρίστη· νὰ τεκνοποιῶσι, ν' ἀνατρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ νὰ συμβοηθῶνται ἀμοιβαίως ἐν πάσῃ περιστάσει κατὰ τὸν δυνατὸν τρόπον.

§ 2. Ἐνωσις τῶν φύλων ἐκτὸς τοῦ γάμου.

Πᾶσα ἔνωσις μὴ καθιερωθεῖσα διὰ τοῦ γάμου θεωρεῖται πορνεία ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κανὼν 4ος Γρηγορίου τοῦ Νύσσης λέγει: «Μία ἐστὶν ἡ νόμιμος συζυγία» καὶ ὁ κανὼν 59 τοῦ Βασίλειου ἀπειλεῖ τοὺς πόρνονους δι' ἐξωκλήσιασμοῦ ἑπταετοῦς.

Τούναντιόν εἰς τὸ Ἰουστινιάνειον Δίκαιον ἢ παλλακία ἀναγνωρίζεται εἰσέτι ὡς ἔνωσις ἐπιτρεπομένη, παράγουσα νομικά τινα ἀποτελέσματα (Φωτίου Νομοκάνων XIV 13. 5) διὰ τὴν παλλακὴν καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς (naturales liberos, φυσικοὺς ἢ νόθους παῖδας).

Μόνον τὸ μεταγενέστερον Βυζαντινὸν Δίκαιον ἤρξατο νὰ υἱοθετῇ τὰς ἰδέας τῆς Ἐκκλησίας⁽¹⁾. Κατὰ τὴν **Ἐκλογὴν** τῶν εἰκονοκλαστῶν Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου (τοῦ ἔτους 740), ἐν ἧ ἐν τούτοις ἡ λέξις παλλακὴ ἀπαντᾶται ἅπαξ εἰσέτι (Τίτλος VI κ. 13), πᾶσα παλλακία ἄνευ διακρίσεως θεωρεῖται νόμιμος ἔνωσις (Τίτλ. II κ. 8 med.). Κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν ἰδεῶν ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν (Πρόχειρον IV 26. Ἐπαναγ. XVI σχολ. med) ἀπεφάνητο, οὐδεὶς νὰ διατηρῇ παλλακὴν παρ' αὐτῶ, ὑποχρεούμενος, ἢ νὰ νυμφευθῇ ἢ ν' ἀποπέμψῃ αὐτὴν· μάλιστα ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λέων ἀπηγόρευσε πᾶσαν παλλακίαν (Νεαρὰ 91)(·) καὶ διέταξε (Νεαρὰ 89), «Μεταξὺ ἀγαμίας καὶ γάμου οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἀκατηγόρητον τὸ γινόμενον (Ἐπαναγ. XVI 27. Σχολ.—Βασ. XXVIII 4. 13. Σχ. 1 εἰς τὸ τέλος—Ἀρμ. IV 9. 34). Καὶ τὰ ἦθη δὲ φαίνονται ὑποτασσόμενα εἰς τοὺς νόμους, διότι ἡ περιπτώσις τῆς παλλακίας παρίσταται ἐν τῇ Πείρᾳ (Τίτλ. XLIX κ. 24—Μάουρερ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς I σελ. 132—Μικρὸν Γ. 9) ὡς σπάνιον φαίνόμενον στενοχωροῦν τὸν δικαστὴν διὰ τοῦτο.

Ἐξαίρεσει τῆς παλλακίας, ἡ Ἰουστινιάνειος νομοθεσία ἐγνώριζε καὶ ἄλλας ἐνώσεις ἐκτὸς τοῦ γάμου· οὕτως ἡ σαρκικὴ ἥθορα (stuprum), καίτοι μὴ ἐπιτρεπομένη, δὲν ἐτιμωρεῖτο ὅμως. Καὶ δι' αὐτὴν προσέτι ἡ Ἐκλογὴ τῶν αὐτοκρατόρων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου, υἱοθετήσασα τοὺς σχετικὸς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὰ διάφορα εἶδη τῆς πορνείας, ἐπέβαλε σωματικὰς καὶ χρηματικὰς ποινὰς (Ἐκλογ. XVII 19—23—Ἐκλογ. Ἰδιωτ. ἐπιτυχημένη XVII 29. καὶ § 81 τοῦ παρόντος συγγράμ). Αἱ ποινικαὶ αὗται διατάξεις μετινέχθησαν ἀκολούθως εἰς τὸ Πρόχειρον (τίτλ. XXXIX κ. 59 καὶ ἐπ. εὐρίσκονται ἐπίσης εἰς τὴν Ἐπαναγ. XL 57 καὶ ἐπ) καὶ εἰς τὰ Βασιλικά (LX. 37. 78. 84).

Ἀναμφιβόλως ὅταν βλέπη τις τὸν Βαλαμῶνα (εἰς κ. 59 Ἀγ. Βασιλείου) νὰ παραπονῆται, διότι αἱ ποιναὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐφαρμόζονται αὐστηρῶς καὶ νὰ εὐρίσκη παρηγορίαν εἰς μόνον τὴν πρὸς τὴν θεῖαν εὐσπλαγχνίαν ἐμπι-

στοσύνην, ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέτῃ τις, ὅτι αἱ τοῦ κοινοῦ δικαίου ποιναὶ ἐφηρμοζόντο ἐπισπανιώτερον (Πεῖρα XLIX 4.). Ἄλλ' ὁ Ἀρμενόπουλος (VI 3. 1. 2.) ὑποστηρίζει ὅτι αἱ ποιναὶ διατηρήθησαν, καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος ἐκλιπαρεῖ τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον τὸν Παλαιολόγον (τευχ. V Νεαρ. 26 κ. 2. 3) νὰ δώσῃ διαταγὰς εἰς τὰς ἀρχὰς πρὸς τιμωρίαν πάσης πορνείας.

(1) Τοῦτο ἐνδεικνύει ἤδη ὁ Ἐναντιοζαυθὴς (σχολ. εἰς Βασ. XXVIII 11. 17) πρὸς παλλακίαν ἀναγερθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. «Εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ αὐτοῦ ἐν Βασ. XXVIII 4. 13 μεταγενέστερος προσέθηκε· αὐτὸ δὲ τῆς παλλακίης ἀναγερθεῖσα παρὰ τῶν θείων Κανόνων τῆς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καὶ παρὰ τῆς Βασιλικῆς (Βασιλείου;) διατάξεως.»

(2) Κατὰ συνέπειαν ἐκ τοῦ τίτλου τῶν Πανδεκτῶν de concubiniis περιελήθη μόνον τὸ ποινικὸν μέρος, ἐκ τοῦ τίτλου ὁμοίως τοῦ Κώδικος de concubiniis ὁδὴν περιελήθη.

§ 3. Κωλύματα τοῦ γάμου⁽¹⁾.

Τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα ἀναγνωρίζουσι καλλίτερον τὴν ἱερότητα τῶν δεσμῶν τοῦ γάμου, προτιμωμένως ὅμως τῆς ἀγαμίας (κατὰ τὴν πρὸς Κορινθίους Ινν ἐπιστολὴν 7), ἐξήσκησαν ἐπιρροὴν σημαντικὴν ἐπὶ τῶν σχετικῶν νόμων τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου. Οὐσιοδῶς, τὰ ὑπὸ τῆς Ἰουστινιάνειος νομοθεσίας θεθετισμένα κωλύματα ἔμειναν ἐν ἰσχύϊ ἔκτοτε, καὶ ἐν μέρει μόνον ἐτροποποιήθησαν ἢ ἐνισχύθησαν.

Ἐπὶ τούτοις δεῶν νὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ τῶν ἀκολουθῶν :

I. Τὸ Ἰουστινιάνειον Δίκαιον δὲν ἀναγνωρίζει εἰσέτι τὸν γάμον μεταξὺ δούλων, ὡς ἴσον πρὸς τοὺς νομίμους γάμους· ἐπιδημιώτερον παραδέχεται τὸ δυνατόν γάμου μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων (N. 24. Κώδ. 11. 47. Νεαρ. 22 κ. 11. 17). Τοιαῦτα ἔνωσις ἀπηγόρευται ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορίας Εἰρήνης (τευχ. I Νεαρ. 28) (·). Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ σοφὸς διατηρεῖ ταύτην τούναντιόν, καὶ, ἵνα ἱκανοποιήσῃ ὅ, τι αἰταιεῖ ἡ φύσις τοῦ γάμου, ὑποδουλοῖ τὸν ἐλευθέρου σύζυγον εἰς τὸν κύριον τοῦ ἑτέρου, ἢ καὶ ἀπελευθεροῖ τὸν τελευταῖον τοῦτον δι' ἀποζημιώσεως (Νεαρ. 100)· ὡσαύτως ἀναγνωρίζει δι' ἀκρίβεστερόν τρόπον τὸ κύρος τοῦ γάμου μεταξὺ δούλων (Νεαρ. 101)· καὶ Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς διατάσσει τορῶς (Τεύχος IV Νεαρ. 35), ὅτι οἱ μεταξὺ δούλων γάμοι δεῶν νὰ τελῶνται δι' ἱεροτελεστίας ἐπίσης ὡς καὶ οἱ ἄλλοι (·).

II. Κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον Δίκαιον, οἱ ὑπὸ

τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν διατελοῦντες δὲν δύναται νὰ συνάψωσι γάμον ἄνευ τῆς συναίνεσως τοῦ πατρὸς (N. 11—13 Πανδ. de sponsal. N. 2-9 Πανδ. de R. N.). Ἡ ἐκλογὴ (τίτλ. II κ. 1) τὴν ναντίον ἀπαίτει τὴν συναίνεσιν οὐ μόνον τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τῶν γονέων ἐν γένει. Ἐπὶ τὸν Βασίλειον τὸν Μακεδόνα ἐπανήλθον ὡς πρὸς τοῦτο εἰς τὴν Ἰουστινιανέειον Νομοθεσίαν (Προχ. IV 4. 7. 11. 12. 15. 19. Ἐπαναγ. XVI 5—7. 14. 21 — Ἐν τούτοις ἀξιοπαρατήρητον ἐστὶν ὅτι τὰ Βασ. τὸν νόμον 11 Πανδ. de statu hom. (Ἐπιτ. XXIII 3) δὲν περιέλαβον, καὶ εἰς ταύτην περιωρίσθησαν ἴσως διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐφόδοντο τὴν ἀνάγκην νὰ κηρύττωσιν ἐπανελθιμμένους ἄνευ ἀποτελέσματος τὴν ἱερολογίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἔλλειψαι τῆς συναίνεσως τῶν γονέων ἐκπύρυσσο ἄκυρος ἀπλῶς καὶ καθαρῶς ὁ γάμος (Πετρα XLIX. 10). Οὕτως εἰς Βασίλειον κ. 38. 42 ἀναγράφεται ὅ,τι καὶ εἰς τὸ Ἰουστινιανέειον δίκαιον⁽¹⁾.

III. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κώλυμα τοῦ γάμου ἔνεκα διαφορᾶς θρησκείας, τὸ Ἰουστινιανέειον Δίκαιον ἀπαγορεύει τὸν γάμον μόνον μεταξὺ χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων (N. 6. Κώδ. De Judaeis). Ὁ γάμος μεταξὺ χριστιανῶν ὀρθοδόξων καὶ αἰρετικῶν ἢ ἔγκυρος (Φωτ. Νομ. XII, T. 12. 13) μόνον ἢ μνηστεια ἢ δύνατο ν' ἀκρωθῆ ἔνεκα διαφορᾶς δόγματος (propter sectae diversitatem) (. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐτροποποιήθη, ὅτε οἱ κανόνες τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου ἐγένοντο ἀποδεκτοὶ γενικῶς, διότι ὁ κανὼν 31 τῆς Συνόδου ταύτης ἀπαγορεύει ὀρισμένως τὸν γάμον μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ αἰρετικῶν τὴν δὲ ἀπαγόρευσιν ταύτην ἢ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (τοῦ ἔτους 692) ἀναγράφει διὰ τοῦ ὀβ', Κανόνος (Συν. Κερθαγ. κ. 24. Συν. Χαλκηδόνος κ. 14). Οὕτω δέον νὰ ἐννοώμεν τὴν Ἐκλογὴν προκειμένου περὶ συνάψεως γάμου μόνον μεταξὺ χριστιανῶν (τίτλ. II κ. 1 «συνίσταται γάμος χριστιανῶν»). Καὶ μολοντί τὸ Πρόχειρον, ἢ Ἐπαναγωγὴ κατὰ Βασιλικά περιορίζονται ἀναγράφοντα τὰς διατάξεις τῆς Ἰουστινιανέειου νομοθεσίας, εἰς σχολιαστικῶν Βασιλικῶν (σχ. 1 καὶ 2 εἰς Βασίλ. XXVIII 4.1.) παρατηρεῖ, ὅτι ὁ γάμος μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων δὲν δύναται νὰ ὑψίσταται, διότι ἢ κοινότης, ἢ ὁ γάμος δέον ν' ἀποκαταστήσῃ μεταξὺ τῶν συζύγων, ἐπεκτείνεται εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ θεῖον δίκαιον⁽²⁾. Ἐὰν ὁ σχολιαστὴς προσθέτῃ: σημειώσαι, πᾶν γὰρ αὐτὸ οἶδα ζητηθῆναι: ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλσαμών⁽³⁾ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν

ἐκδηλοῦσιν ὡς πρὸς τὸ ἀπόλυτον κύρος τῆς κανονικῆς ἀπαγορεύσεως καὶ ἐὰν ὁ Ἀρμενόπουλος (IV 1. 25.) οὐ μνημονεύει, ὁ Βλάσταρς ἐξαιρεῖ τοῦτο⁽⁴⁾.

(1) Ἴδε ἐν γένει Ἐκλογ. τίτλ. II Πρόχ. VII Ἐπαναγ. XVII Βασ. XXVIII 5. — Ἐπίκτασις τῆς ἀπαγορεύσεως, δι' ἧς ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐπαρχίας δὲν δύναται νὰ νυμφευθῆ γυναικα ἰθαγενῆ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας, περιέχεται εἰς τὴν 23 Νεαρὰν τοῦ Λέοντος. Κατὰ τινὰ Νεαρὰν Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (Τευχ. IV N. 69πρ), τὰ μὲν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας καὶ οἱ ἀνώτεροι βαθμοὶ οὐκ ὀφείλουσι νὰ λάβωσιν αὐτοκρατορικὴν ἀδειαν, ἢ να συνάψωσι γάμον μετὰ ξένης. — Παραβ. ἐπίσης Βαλσ. πρὸς κ. 41 Ἄγ. Βασιλείου.

(2) Τὸ ἐν τῷ Παρισινῷ Κώδι κ. 1391 περιεχόμενον Κυπριακὸν Νομ. βιβλίον τῆς 13ης Ἐκατονταετηρίδος τίτλ. δ' εἶχει τὰ ἐπόμενα χωρία αὐθιγῶς ὡμασίῃ γυναικὸς δοκῶν ἢ γυναικα ἄνωγον ὅτι ἐν ἐλευθέρῳ ὡς ἐκεῖνος, ἐκείνη δὲ εὐρέθη ὅτι ἐν παροικίᾳ ἢ δούλῃ οὐδὲν ἐξίταξι ὁ γάμος ἐκεῖνος, ἀλλὰ διαζεύγνεται ἢ γονοῦ χωρίζεται. Εἰ δὲ καὶ ἐγγυρῶσιν ὅτι ἐκεῖ δούλῃ ἢ παροικίᾳ καὶ συζευθῆ μετ' αὐτῆς, μένουσιν εἰς τὴν ὀρμασίαν, καὶ οὐδὲν χωρίζονται. — Μὴ δύνασθαι ἐναπόγραφον ἐλευθέρῳ συνημίθετον, οὐδὲ γὰρ κἄν συνάψῃ τὴν τοιοῦτον ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἐλευθέρῳ γυναικί, ποιεῖ αὐτὸν ἐλευθέρου.

(3) Παραβ. Συντ. Κ. Ραλ. καὶ Π. γ' σελ. 371, 400, 443. — Ὁ Βλαχικὸς νόμος III 16. 1. καὶ ὁ Μολδαβικὸς § 154 ἀπαγορεύουσι τὸν γάμον μεταξὺ ἐλευθέρων προσώπων καὶ δούλων.

(4) Ὁ Μολδαβικὸς Κώδις § 73. 78 περιέχει διατάξεις ἐπὶ αὐστηροτέρας. Περὶ τοῦ καθήκοντος καὶ δικαιώματος νὰ νυμφευθῶσιν οἱ γονεῖς τὰ ἐκυτῶν τέκνα παράβαλε Νεαρ. 115 κ. 3 § 41 Ἐκλογ. II 5. 6. Προχ. IV 22—24. Ἐπαναγ. XXXIV 4. σχολ. d. Ἐπιτομή XXIII 7. 8.

(5) N. 16. Κώδ. de episc. aud. N. 5. Κώδ. de sponsal. Παράβαλε πρὸς τούτους τὰ σχολ. τοῦ Θελαλαίου καὶ Θεωδώρου εἰς τὰ Βασιλικά ἐκδ. Ἀεὶμπαχ III σελ. 157. 158.

(6) Τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο ἐπιχείρημα ὅπερ ἐτέθη ἤδη εἰς τὸν Πλούταρχον (Γραμμικὰ παραδείγματα. κ. 19) δέον νὰ ἦ κατὰ τὸν Βλάσταρην (εἰς κανὼνα ὀβ'. Συνόδου Τρούλου) ἢ βάσις τῆς κανονικῆς ἀπαγορεύσεως. Συγκριθεῖται ἐπίσης εἰς Φωτ. Νομικ. XIV 12. 13. Ἀρμ. ἐκδόσις Ἀεὶμπαχ σελ. 485 σημ. 2. Ἐπιτ. XXIII 4.

(7) Ὁ Βαλσ. εἰς Φωτ. Νομικ. XIV. 12. 13 παρατηρεῖ μόνον ὅτι οἱ Ἰθῆρες εἶχον συνήθειαν νὰ συνομολογῶσιν ἐπιγαμίαις μικτὰς μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ παρακαλεῖ τὸν αὐτοκράτορα ν' ἀντιταχθῆ.

(8) Λεονκλεβ. J. G. R. I. σελ. 505. Ὁ Βλαχικὸς Κώδις (III. 16. 2) καὶ ὁ Μολδαβικὸς (§ 91) περιέχουσιν ἐπίσης τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν μικτῶν γάμων ὅσον ἀφορᾷ τοὺς μικτοὺς γάμους ἐν τῇ Ἑλλ. ἐκκλησίᾳ παράβαλε τὴν Reise in der Orient τοῦ ἐργου μου Ἀϊδὲλβεργ 1840 εἰς σελ. 290 καὶ ἐπ. Καλλγ. T. 4. σελ.

(ἔπεται συνέχεια)

ΘΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

Καθηγητὴς τῶν Νομικῶν ἐν τῷ
Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης
καὶ Δικηγόρος

Ἐκκλησιαστικῆς ἀκδηδίας ἀποτελέσμα

Ἐν τινι ἐν τῷ ἔξωτερικῷ ἐκδιδόμενη ἐφημερίδι ἀνέγνωμεν μετὰ λύπης τὸ κατωτέρω γεγονός, ὅπερ ὅσον λυπηρὴν τυγχάνει διὰ τὸν ἀναγκασθέντα νὰ προσενηθῆ τοιοῦτοτρόπως, τόσον λυπηρὴν καὶ διὰ τὴν ἀναγκάσαν αὐτὸν εἰς τοῦτο οἰκείαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ἣτις, εἰ μείζων καὶ πατρικὴν ἐπεδείκνυε μέριμναν ἡδύνατο, ἀνακριθῆναι καὶ τὴν ἱεροπρεπῆ θέσιν τοῦ ἱερέως νὰ στηρίξῃ καὶ ἐκυτὴν ἀπὸ τῆς καταφύρου ταύτης ἀμεριμνησίας νὰ φυλάξῃ.

Ἐπεθυμοῦμεν οὖν ἦττον νὰ μάθωμεν τίνας ποτὲ λόγους, εἶγην ἡ οἰκεία ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἵνα ἀφήσῃ τὸν εἰρημέσο, ἱερέα ἐπὶ τριετίαν ἀνευ θέσεως καὶ τί πράξας οὗτος ἐπέστυμεν ἐπ' αὐτὸν τοσοῦτον βαρῆταν ποιήνῃ, ὥστε ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ν' ἀπόσχῃ πάσης ἱεροπραξίας.

Ἰδοὺ τὰ γραφόμενα τῆς ἐφημερίδος:

Ἀλλήθῃ καταπλήξην καὶ φρίκην ἐνεποίησε τῇ καθ' ἡμᾶς κοινότητι ἡ θῆα γνωστοῦ ἱερέως μεταβληθέντος εἰς ὀπωροπώλην, πωλοῦντα σταφυλὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ μας.

Εἰς ἐρώτησίν μας διατὶ ἔγινεν ὀπωροπώλη, μὲς ἀπεκρίθη μετὰ πόνου ψυχῆς, ὅτι πεινοῦν τὰ παιδιὰ του, ὅτι τρία καὶ πλέον ἐτη μένει ἀνευ ἱερουργίας καὶ μὴ ἔχων ἄλλον πόρον ζωῆς ἠναγκάσθη νὰ μεταβλήθῃ εἰς ὀπωροπώλην πρὸς πορισμὸν τοῦ ἄρτου τῶν τέκνων του.

Πεινοῦν τὰ παιδιὰ του, τὰ ὅποια διὰ νὰ θρέψῃ, ἀφοῦ ἐγκατέλειθῃ τόσον ἀσπλάγγνος ἀπὸ τοῦ ἰδούνατος τὰ τῆς θρησκείας μας, ἠναγκάσθη νὰ γείνῃ ὀπωροπώλης.

Σεβασμωτάτα, Σὺς ἐρωτᾷ ἡ κοινότης, ἐπιτρέπονται τὰ τοιαῦτα νὰ γίνονται ὑπὸ τὰς ὕψεις ὑμῶν καὶ αὐτῆς; Ποῖον σεβασμὸν θὰ ἔχη ὁ ἀσπὸς καὶ ὁ ἄπλοος χωρικός εἰς τὸν κληρὸν καταπατούμενον τόσον ἀυστολῶς.

Ἐὰν ἔχη δικαίον ὁ δυστυχὴς οὗτος ἱερεὺς δώσατέ του ταχέως τὴν ἀδειαν, ἐὰν δὲ τοιανούτων πατάξτε ἀμέσως τὴν ἀσθένειαν του ταύτην, καὶ ἐνεργήσατε περὶ τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὑψίστου ἀξιώματος τοῦ ἱερέως καθαιρουντες αὐτόν.

Ὁ κληρὸς διὰ νὰ εἶναι σεβαστὸς πρέπει νὰ τηρῇ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, καὶ οὐχὶ νὰ ποδοπατῆται. Πρέπει νὰ εἶνε ὁ τύπος καὶ ὑπογραμμὸς πάσης σεμνότητος καὶ εὐσεβείας. Καθαρίσατε αὐτὸν ἀπὸ τὰς τοιαύτας ἀκένυλας καὶ τοὺς τριβόλους καὶ ὑψώσατέ τον εἰς τὸν ἀληθῆ προορισμὸν του, πρὸς στερέωσιν τῆς θλονὸν καταπατομένης θρησκείας μας, ἐὰν θέλητε νὰ εἶναι σεβαστὸς παρὰ τῶν λαϊκῶν».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— — —

Ἐγκύκλιος περὶ ξένων σχολῶν. — Ἐκδοθεῖσα ἤδη ἀποστέλλεται πρὸς τὰς ὑπὸ τὸν ἀγιώτατον οἰκουμένικόν πατριάρχικόν Θρόνον ἱεράς μητροπόλεως, ἐπισκοπᾶς, ἐξαρχίας καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὰς ἑκαστοχρὸν δημογεροντίας ἡ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος, ἡ συνιστώσα πᾶσι τοῖς ὀρθόδοξοις ἵνα πείσονται ἀποστέλλοντες τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὰς ὑπὸ ξένων διατηρουμένας σχολὰς.

— Ἐγκύκλιος περὶ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου καὶ διδασκαλίας τῶν ἱερῶν μαθημάτων. — Ἐπίσης ἀποστέλλεται πρὸς τοὺς ὑπὸ τὸν οἰκουμέν. Θρόνον ἀρχιερεῖς ἡ περὶ κη-

ρύγματος ἐγκύκλιος, περὶ ἧς ἐπισησάμεθα λόγον ἐγκαιρῶς διὰ τῆς ἐγκυκλίου συνιστάται τοῖς σεβασμ. ἀρχιερεῖσιν ἵνα πολλὴν καταβάλλωσι μέριμναν περὶ τούτου, εἰτ' αὐτοὶ κηρύττοντες, εἴτε προσλαμβάνοντες ἐπὶ τούτῃ ἱεροκήρυκα, καὶ κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Γενικῶν (ἐθνικῶν) κανονισμῶν, ἡ ὅπου τοῦτο ἀδύνατον δι' ἑλλείψιν ἐπαρκῶν πόρων, ἐπιβάλλοσι τοῖς μᾶλλον εὐπαιδευτοῖς ἱερεῦσι καὶ διακόνοις, ἡ διδασκάλοις προμειρίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄργικον τοῦ ἀναγνώστου, οἵτινες ὀρεῖονται ν' ἀναγνωσκῶσιν ἐπ' ἐκκλησίας τὴν σχετικὴν ἐμπειρίαν ἐκ τῶν «Κυριακοδρόμων» τοῦ ἀμεριμνηστοῦ Νικηφόρου Θεωτόκη ἡ τὰ ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐκδιδόμενα εὐαγγελικὰ διδάγματα. Ἰζητούντες τὴν ἀναγκαιοῦντα ἀρμυρὸν ἀντιτύπων. — Ἢ προσήκει καὶ μέρειαν τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν συνιστάται καὶ ἐπὶ τῆς ἀνὰ δύο τολλάχιστον ὥρας καθ' ἑβδομάδα ἐν ἐκάστῃ τάξει πασῶν τῶν σχολῶν διδασκαλίας τῶν ἱερῶν μαθημάτων, ὧν ὁ βαθμῆς θεωρηθῆσεται ἀνεξαρτέτως ἴσος τῷ βαθμῷ τῶν ἐλληνικῶν καὶ μαθηματικῶν. — Διὰ τῆς ἐγκυκλίου ἐπιβάλλεται νὰ φοιτῶσι τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς οἱ μαθηταί, κατὰ τὰς κυριακάς καὶ τὰς ἑορτάσιμος ἡμέρας, ὑπὸ τὴν ἰδηγίαν τῶν διδασκάλων αὐτῶν, οἵτινες ἀνὰ πᾶν σάββατον μετὰ μεσημέριαν θέλωσιν ἀναπτύσσει εἰς τοὺς μαθητὰς πασῶν τῶν τάξεων τὴν τῆς ἐπαύριον ἀναγνωσθησομένην ἐπ' ἐκκλησίας εὐαγγελικὴν ἡ τὴν ἀποστολικὴν περικοπὴν. — Συνιστάται δ' ἐπίσης ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν ἀρρένων, ὡς ὕψιστον ἐκτικὸν μαθημα, συντελοῦν μὲν εἰς διόπλασιν τοῦ ἥθους, βαθμιαίως δὲ μορφοῦν ἐμπεροῦς ἱεροψάλτας.

— Συνεδρία δύο Σωμάτων. — Τῇ δευτέρῃ (26 ἡγόντος) τὰ δύο δικαιητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα συγκληθέντα εἰς κοινὴν συνεδρίαν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμένικου πατριάρχου, συνεκλήθησαν ἐπ' ἱκανῶν ὑπ' ἔμφει τὴν ἐπὶ τῶν ὑποβιβληθέντων ὑπὸ τοῦ σεβασμωτάτου μητροπολίτου Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Ἰερωνίμου ὑπομημάτων περὶ ἰδρύσεως διδασκαλίας καὶ Σχολῆς ξένων ἡλωσίων ἐκτείνῃ τῆς ἐφορείας τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς μετὰ τῆς ἐπ' αὐτῆς γνηματεύσεως τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου αὐτῆς. Ἐπὶ τούτων, τὰ δύο Σώματα ἀπεράσισαν κατ' ἀρχὴν τὴν ἴδρυσιν τοῦ διδασκαλίου, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως μόνῃ ἡ ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἐπαρκεῖται εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦτου τοῦ ἰδρυμάτος μὴ λυμδύναται τοῦς ὑπὲρ ἑτέρον διατεθειμένους πόρους ὡς τὸν τοῦ ἀγιάσματος τοῦ ἀγίου Θεοράποντος καὶ ἄλλους. Περὶ δὲ τοῦ ὑπομημάτων τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Σχολῆς ξένων ἡλωσίων, ἡ συνεδρία τῶν δύο Σωμάτων ἐνεκρίθη ὅπως παραμυθῆ τοῦτο εἰς ἱκανοῖσαν ἐπιτροπίαν συγκειμένην ἐκ τοῦ κνερ. μητροπολίτου Σάρδεων κ. Μιχαὴλ Κλεοβούλου (προεδρῶν), καὶ τῶν κκ. Σάωνος Καζανόβα, Θ. Παπαθεοδώρου, Α. Ἰακωβίδου, Γ. Ἀλεξοῦρου καὶ Ζαχαρίου Φυτίλη, ἣτις μελετήσασα τοῦτο νὰ ὑποβάλλῃ ὅσον ἐνιστι τάξιον τὸ πόρισμα τῆς μελέτης διὰ τὰ παρατέρω. — Περὶ τῆς παραιτήσεως δὲ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθ. Κατστημάτων ἀξιοσίου κ. Δ. Βλαστάρη, τὰ δύο Σώματα ἐνεκρίναν ἵνα ἀποσύρῃ ταύτην ἐπιλαμβάνουμένους τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ὡς μελῶς αὐτῆς.

— Ἰερὰ μὴνῆ Βασιλείδος. — Διαρωθὰς ἀναρτίσεις μετὰ τοῦ ἡγουμενίου τῆς παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα Ἰεράς πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βασιλείδων ὁσιωτάτου κ. Ἀνθίμου καὶ τῶν ὀσιωτ. πατέρων αὐτῆς κκ. Νικο-

δήμου, Νεοφύτου καὶ Γερβασίου, ὡς καὶ ἑτέρας μεταξύ τῆς κοινότητος Τραπεζούντας καὶ τῆς αὐτῆς μονῆς διὰ τὴν ἐπὶ πόλει ταύτῃ παρεκκλήσιον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἐνεκρίθη ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδίᾳ τῆς τρίτης ἕνα μεταβλῆ αὐτὸς ἐξ αρχαικῶς ὁ πανοσ. ἀρχιμηνάρης κ. Κωνσταντῖνος Βοντζαλίδης, νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων, καὶ ἐξετάσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ πράγματα ὑποβλῆ τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν οἰκίαν ἔχουσαν, διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Μητροπολίτης Ἰωαννίνων.* — Προχθὺς, ἐντολῇ πατριαρχικῇ ὁ πανοσολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος ἐπισκέψατο τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Ἰωαννίνων κ. Σωφρόνιον καὶ διηρημήκυσεν αὐτῷ τὰς πατριαρχικὰς προσρήσεις καὶ εὐχὰς ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐτοῦ, γῆς γεννημένη, ὅτι προέμειναν αὐτὸν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ὁ ἱερολογ. δευτερώων κ. Παρθένος.

— *Περιουθενταί.* — Τῷ θεολογιστῶ ἐπισκόπῳ Λεοντοπόλεως κ. Νεοφύτῳ, βοηθῷ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἀμασειας, ἐγρορηγῆθη ἀνεκ ἐκκλησιαστικῇ ἕνα ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν πρὸς περιθάλψην τῆς ἀγίας κοινότητος ἡ ἀδεια τῷ πανοσ. μητροπολίτῃ Χαλδίας κ. Γερβασίῳ ἕνα προσλάβῃ βοηθὸν τὸν τῶος τοῦτον ἐν τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Καισαρείας θεολογ. ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ κ. Γερβάσιον.

— *Τρόφιμοι τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος.* — Ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐν τῷ Λυκίῳ τοῦ Γαλατῆ Σεραφίου τροφίμων τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ δημοσιευθέντος, ἔνεκα τυπογραφικῆς ἀβελήσας παρελείθη τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου Σεραφινίου.

— *Ἐπισκοπικὸν πατριαρχικὸν οἶκον.* — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκοπικῶν τοῦ πατριαρχ. οἴκου προσήνεγκεν ὁ κ. Π. Γουδάς γρ. 400.

— *Λοιοποιεῖα.* — Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἐν Κοντοσκάλῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Παναγίας Ἐπιδοῖς ἐν μίῳ πολυπληθεστάτῃ συροῦς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος. — Προχθὺς, τετάρτῃ, κατὰ τὸν ἱσπερινὸν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ κατὰ τὸν Γαλατῶν ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων, πανηγυρίζοντι ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἀποταμῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου. Τὴν θείαν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τῇ πέμπτῃ (γῆθ) ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Καλλιουπόλεως κ. Ἰερωνύμος.

— *Μνημόσυνον.* — Ἡ ἐροεῖα τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, φέρων ἐνηνομήσιν ἀξίδια ἀποτιμῶσα εἰς τὴν μνήμην τοῦ νέου κτήτορος τοῦ ἰδρύματος καὶ ἐθνικοῦ εὐεργέτου ἀειδύμου Παύλου Στεφανοβίχ, ἐτέλεσε τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἐν τῷ ναδίῳ τῆς σχολῆς μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἱερογροῦντος τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Καλλιουπόλεως κ. Ἰερωνύμου, ἐφόρου τῆς σχολῆς.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῷ σεβδῶν ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην ἡ Α. Ε. ὁ Συμεὼν ἐρέντης Σινδοῦσος. — Τὴν τρίτην ὁ ἐρίτιμος τραπέζιτης κ. Εὐστάθιος Εὐγενίδης ἐν συνοδίᾳ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ δεσποινίδος Μαριέττας καὶ τοῦ μνηστήρος αὐτῆς κ. Δημ. Ζαφειροπούλου. Οἱ μνηστευθέντες ἀπασάμουν τὴν δεξιὰν τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου ὑπέβαλον τὰς θερμὰς εὐχαριστίας αὐτῶν διὰ τὰς διαβιβασθείσας αὐτοῖς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπὶ τῷ εὐτυχῇ γεγονῶτι τοῦ ἀραβῶνος αὐτῶν. — Αὐθήμερον ἐπισκέψαντο τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην οἱ Ἐξ. Ἀλῆ Γαλήν βῆς, διευθυντῆς τοῦ Γραφείου τῶν ἀρχείων

τοῦ αὐτοκρ. Ὑπουργείου τῆς παιδείας καὶ μέλος τῆς ἐξελεγκτικῆς τῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς, καὶ Βεγπῆ βῆς, μέλος τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς. — Ὁσαύτως αὐθήμερον προσῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου ὁ ἐν Λονδίῳ πρεσβευτῆς τῆς Τουρκίας Ἐξοχ. Κωστάκης πασῶς Ἀνθοπούλος.

— *Πατριαρχικὴ προσήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης διὰ τοῦ πανοσολογ. Μ. πρωτοσύγκελλου κ. Καλλίνικου διεδίδασε τῇ κυριακῇ τὰς προσρήσεις αὐτοῦ τῇ Α. Ἐξ. τῶν ἐν Λονδίῳ πρεσβευτῇ τῆς Τουρκίας Κωστάκη πασῶ Ἀνθοπούλου ἄρτι ἐπ' ἀδείᾳ εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἀρικομένη, ὡς καὶ τῷ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ἀπό τινος διατρίβοντι κ. Περιβικάρη προξένῳ τῆς Ρωσίας ἐν Προύσῃ. — Σήμερον δὲ ὁ πανοσ. Μ. πρωτοσύγκελλος ἐπισκέψατο κατ' ἐντολήν, τοὺς τὴν ὄνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν ἄγοντας: τὸν τε σεβασμ. μητροπολίτην Νεοκαισαρείας κ. Ἀλεξάνδρον καὶ τοὺς Ἐξ. κκ. Ἄλ. Κωνσταντινίδην πασῶν, Ἄλεξ. Παντζήρη βῆνῃ καὶ Ἄλεξ. Γάγκου, ἀντιπρόσωπον τῆς ἡγεμονίας Σάμου. — Τηλεγραφικῶς ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τοῖς ἑορτάζουσιν Ἀλεξάνδρῳ Μαυρογιάν βῆνῃ τῷ Ἰψηλ. ἡγεμόνι Σάμου, Ἄλ. Ζωηρῶ πασῶ, Α. Φωτιᾶδῃ, Α. Σινδοῦσολογ, καὶ Ἄλ. Μελαχροινῶ, ἱατρῷ. — Διὰ δὲ τοῦ πανοσολ. Μ. ἀρχιδιακόνου τοῦ κκ. Ἄλ. Ναοῦ καὶ Ἄλ. Καμπούρογλου, ἱατρῷ. — Ἡ Α. Θ. Π. ἐπισκεφθήσεται τὴν Α. Ἐξ. τὸν ἀρχιμειταρράστην τῶν ἀνακτόρων Ἄλεξ. Καραθεοδωρῆ πασῶν.

— *Διορθώσεις σχολιασίων.* — Ἐν τῇ διατριβῇ τοῦ σεβ. γέροντος Ἀμασειᾶς περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐκδόσεσιν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ διορθωθήτωσαν τὰ κατὰ λάθος τοῦ ἀντιγραφέως παρεσφραγίσαντα παρράματα ἠδ' ἐβῆθη (ἀντὶ ἠδ' ἐβῆθη δις ἐν σελ. 364, στήλῃ β', στίχῳ 36 καὶ 365, στ. α', στίχῳ 1), καὶ ἡ περίοδος *Λειτουργοῦσιν* κτλ. (σελ. 365, στήλῃ α', στίχῳ 34) — ἀνάγνωθι ὁρθῶς: *Λειτουργοῦσιν τῆς ἱερῆς ἰεροσυνενομήσε* κτλ.

Ἐκκλησία Ἱεροδολύμων.

Προσελήθη καθηγητῆς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ ὁ ἔλλογ. κ. Ἐμμανουὴλ Φωτίου, τελειόφοιτος τῆς ἐν Πετρούπολει Θεολογ. ἀκαδημίας. — Ἐκ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ διδασκαλίας ἀπεσύρθησαν ἐφέτος ὁ ἔλλογ. κκ. Ἰωάννης Α. Γερμανίδης, τελειόφοιτος τῆς Θεολογικῆς ἀκαδημίας τῆς Μόσχας, καὶ Δημ. Χατζῆ Δαυίλ, τελειόφοιτος τῆς ἱερῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Κοινοποιεῖται τοῖς συνδρομηταῖς ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐν Σμύρνῃ, ὅτι ὁ ὡς περιοδεύων ἀνταποκριτῆς τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» ἀποσταλεῖς πρό τινος Ἀρσένιος μοναχὸς οὐδεμίαν ἔχει σχέσηιν τοῦ λοιποῦ πρὸς τὸ Γραφεῖον τοῦ φύλλου ἀπαλλαγείς τῶν καθικόντων αὐτοῦ τούτων πρὸ μινδὸς καὶ ἐπέκεινα.

Ἡ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 36

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετρίτια ἀργ.	8
διὰ τὸν κατώτερον κληρὸν καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	28
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- † Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
- † Ὁ Ἀρχιεραμματοεὐς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντής καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπιβαλλομένη διαφώτισις — Καρόλου Ἐδουάρδου Ζαχχρίου τοῦ Λίγγενταλ. Ἱστορία τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ Δικαίου. — Ἐκκλησιαστικά χρονικά. — Βιβλιολογία. — Κοινωνήσεις. — Παράρτημα: Εὐαγγελικὰ Διδάγματα.

ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

Ἅτι δεινὸν ἢ ἄγνοια, καθὸ τὴν ποθητὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα, γνωστὸν ἔστιν ἀπὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, ἀφ' οὗτο ὁ Σαμοσατεὺς ἐκήρυξεν αὐτὴν ἐπισκιάζουσαν τὸν ἑκαστου βίον πράγματι δέ, παραμορφουμένης τῆς ἀληθείας ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων ἀληθῶς, ἢ προσποιουμένων ἄγνοιαν, ψευδεῖς μὲν πεποιθήσεις δυνατὸν νὰ σχηματισθῶσι, διάστροφος δ' ἀντίληψις τῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως, μερικῆς ἢ γενικῆς, δυνατὸν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀποτελέσματα θρήνων ἄξια. Εἴτε λόγος ὑπόκειται περὶ τινος ὑποθέσεως ἰδιωτικῆς, εἴτε πρόκειται νὰ σαφηνισθῶσιν ὑποθέσεις γενικωτέρου χαρακτῆρος, ὁ τὴν κοινὴν γνώμην ἀναλαβὼν νὰ ποδηγετήσῃ εἰς ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων ἔχει καθήκον ν' ἀναζητῆ μὲν τὰς εἰδήσεις αὐτοῦ εἰς ἀσφαλεῖς πηγὰς, νὰ ἴσταται δὲ μακρὰν πάσης βλάβειος ἰδιοτελοῦς καὶ μεροληπτικῆς ἀντιλήψεως· καὶ ἂν φρονῇ ὅτι ἡ φωνὴ αὐτοῦ δυνατὸν νὰ ἀκουσθῇ παρὰ πολλοῖς, εὐχῆς ἔργον νὰ πιστεύσῃ

οὗτος ὅτι τὸ τῆς διαφώτισεως ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβεν, ἀντίθετα παράγον ἀποτελέσματα, πρὸς πᾶν ἄλλο ἀποβλέπει ἢ πρὸς ἀναστήλωσιν τῆς ἀληθείας.

Οἱ ἐντεῦθεν ἐπιστέλλοντες εἰς τὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὁμογλώσσους ἐφημερίδας ἢ μαρτυρούμενοι καὶ γνωσκόμενοι ἐκ τε τῶν φρονημάτων καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν, ἢ μὴ γινώσκοντες τὰ γινόμενα, διασαλπίζουσιν ἀπὸ τινος ἐν ἀναποκρίσει καὶ διὰ τηλεγραφημάτων ὅτι τὰ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις οὐ βαινουσι καλῶς, διαφωνῶν μὲν γεννηθειῶν μεταξὺ τοῦ πατριάρχου καὶ συνοδικῶν τινῶν μητροπολιτῶν, ἀπογοητεύσεως δὲ καταλαβούσης τοὺς σεβασμιωτάτους ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἐντιμοτάτους λογάδας τοῦ Γένους ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ κατὰ τὴν διοίκησιν τῶν τῆς Μ. Ἐκκλησίας πραγμάτων καὶ τῇ μὴ ἐκτελεσει τῶν ἐπὶ τούτῳ πατριαρχικῶν ἐπαγγελιῶν.

Βεβαιοῦμεν τοὺς ταῦτα γράφοντας καὶ τοὺς ἀναγινώσκοντας ὅτι αἱ τοιαῦτα διαδόσεις εἰσὶ ψευδέσταται, διασπειρόμεναι πρὸς ἐπιβλαβῆ σκοπὸν, εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐκ προθέσεως κομματικῆς. Οἱ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐπαγγελλόμενοι τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς ἐργασίας αὐτῶν χαράξαντες ἤδη βαινουσι πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἐν πλήρει συναισθη-

σει μὲν τῆς ἱερότητος ὧν ἀνέλαβον καθηκόντων, ἐν πλήρει δ' ὁμοφροσύνη συνεπῶς καὶ συνεργασία, γινώσκοντες ὅτι τοιοῦτω τρόπῳ προάγονται καὶ διαρρυθμίζονται τὰ καθ' ἡμᾶς, ὅσον ἡμῖν ἐνεστὶ τε καὶ ἕξεισιν. Οὕτω βαδίζουσι τὰ καθ' ἡμᾶς τὴν κανονικὴν αὐτῶν τροχίαν, οὕτε ἐξέλιπεν, οὕτ' ἐκλείψει, σὺν ἀρωγῷ τῷ Θεῷ, ἢ μεταξὺ λογάδων τοῦ Γένους, ἀρχιερίων καὶ πατριάρχου ὁμοφροσύνη καὶ συμπνοία· οὕτε ἔχει παρά τινι χωρᾶν ἴχνος ἀπογοητεύσεως διὰ τὴν μὴ αὐθαρῆ καὶ μετὰ ταχυτήτος ἀστραπιαίας ἐκπλήρωσιν ἱεροῦ τινοῦ πόθου καὶ ζητήματος.

Ὁ θελὼν ὑποστηρίζαι τὸν ἔθνοπρεπῶς ἐργαζόμενον, τὸν ἔχοντα συνείδησιν τῆς ἱεραῆς αὐτοῦ διακονίας, δύναται νὰ ἀρῶνται εἰδήσεις βασιμους ἀπ' αὐτῶν τῶν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἐργαζομένων, ὧν οὐδεὶς μὲν αἰσθάνεται οὐδὲ κόπωσιν, οὐδὲ ἀπογοήτευσιν ἐν ᾧ ἐτάχθη ἔργῳ, οὐδεὶς δ' ἐπιλανθάνεται ὅτι πλήρη συναίσθησιν ἔχων τῆς ἱερότητος τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἐπιθυμεῖ τὰ μὲν πράγματα νὰ παρίστανται καθὼς ἔχουσιν, οἱ δὲ ποθοῦντες τὴν διαρρυθμίσιν αὐτῶν νὰ ἔχωσι πᾶσαν πεπειθήσιν ὅτι οἱ πρὸς τοῦτο κληθέντες ἐθνικῇ θελήσει ποθοῦσι καὶ ἐπιδιώκουσι τὴν ἐν ἀμεροληψία, ὁμοφροσύνη καὶ νομοταγεῖ ἐργασία ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς, ἣν Ἐκκλησία καὶ Γένος ἀνέθηκαν αὐτοῖς.

ΚΑΡΟΛΟΥ-ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΔΙΓΓΕΝΤΑΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Κεφάλαιον α'. Φύσις, τέλος καὶ λύσις τοῦ γάμου'.

§ 4. Κωλύματα τοῦ γάμου ἕνεκα συγγενείας ἰδία.

Τὰ ἕνεκα συγγενείας κωλύματα τοῦ γάμου ἀπαιτοῦσιν ἐκτενεστέραν ἀνάπτυξιν.

I. Λόγῳ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ἀπαγορεύει ἀπλῶς καὶ καθαρῶς τὸν γάμον κατ' εὐθείαν ἀνιούσαν καὶ κατιούσαν γραμμῆν καὶ ἐκ πλαγίου μεταξὺ ἀδελ-

φῶν μόνον καὶ ἐκεῖ ἔνθα ὑπάρχει, ὅτι καλοῦσα τὸ—πατὴρ ἢ μητὴρ τάξιν ἐπέχειν (respectus parentelae)—δηλαδὴ, ὅταν ὁ εἰς τῶν συζευχθσομένων κατάγνηται κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ κοινοῦ γεννητόρος.

Ἡ σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (692) ἐποιήσατο ἐν ἐτι βῆμα διὰ τοῦ 54 Κανόνος αὐτῆς, ἀπαγορεύσασα τὸν γάμον μεταξὺ τῶν τέκνων δύο ἀδελφῶν'. Ἡ Ἐκλογὴ (740) ἀπηγόρευσε προσέτι τὸν γάμον μεταξὺ ἐγγόνων δύο ἀδελφῶν, (δισεξαδελφῶν, τίτλος II κεφ. 1. παραβλ. ἐπίσης τευχ. XVII κ. 37). Τὸ κώλυμα ἕνεκα τοῦ ὀφειλομένου respectus parentelae δὲν εὗρίσκειται ρητῶς ἀναγγραμμένον, εἶναι ἀληθές, ἀλλ' αἱ καλῶς γνωσθεῖσαι δυσχέραι, αἵτινες ἠγέρθησαν προκειμένου τοῦ γάμου τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου μετὰ τῆς ἀνεπιᾶς αὐτοῦ Μαρτίνας, (Ἱστορία Νικηφόρου ἐκδ. Παρισίων σελ. 9), δίδουσιν ἡμῖν νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι τὸ κώλυμα τοῦτο διετηρήθη, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον ἡ Ἐκλογὴ (Τίτλ. XVII κ. 33), καίτοι μὴ κηρύττουσα ἀκύρους, τύπτει οὐχ ἥττον διὰ ποινηῆς, τὰς συνομολογουμένας ἐνώσεις μεταξὺ θείου καὶ ἀνεπιᾶς, ἢ θείας καὶ ἀνεπιῶ. Εὗρίσκονται ἐπίσης αἱ ὑπὸ τῆς Ἐκλογῆς προβλεφθεῖσαι περιπτώσεις καὶ τὸ λόγῳ τοῦ respectus parentelae κώλυμα εἰς τὸ Πρόχειρον (Τίτλ. VII κ. 3—6. 15), εἰς τὴν Ἐπαναγωγὴν (τίτλ. XVIII κ. 3—6. 13) καὶ εἰς τὰ Βασιλικά (XVIII 5.).

Ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει τῆς νομοθεσίας, θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι πᾶς γάμος μεταξὺ πλαγίων συγγενῶν τοῦ πέμπτου ἢ ἕκτου βαθμοῦ δὲν ἦν ἀκύρος, διότι ὁ γάμος τοῦ ἐξαδέλφου μετὰ τοῦ τέκνου ἢ τοῦ ἐγγόνου τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ, (ἐν ἄλλοις λόγοις, ὁ γάμος τοῦ μικροῦ θείου ἢ τῆς μικρᾶς θείας μετὰ τῆς μικρᾶς ἀνεπιᾶς, ἢ μετὰ τοῦ μικροῦ ἀνεπιῶ, καὶ τῆς θυγατρὸς ἢ τοῦ υἱοῦ τούτων), οὐκ ἐστὶ ρητῶς ἀπηγορευμένος. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τοιούτου οὐδέποτε φαίνονται ἀμφιβάλλοντες, ὅτι κατὰ τὰς ρηθείας διατάξεις ἐν τῷ ἕκτῳ βαθμῷ ἐκ πλαγίου πᾶς γάμος ἦν ἀπηγορευμένος, (Ἐπαναγ. ἐπιμψ. XV 9.).

Τοῦ χρόνου ὅμως προῖόντος, ἠθέλησαν νὰ ὑποστηρίξωσιν, ὅτι ὁ ἕβδομος βαθμὸς ἦν ἐπίσης ἀπηγορευμένος ὑπεστηρίζον δὲ τοῦτο, διότι ὁ νόμος ἐκήρυττεν ὀρισμένους ἐπιτετραμμένον τὸν γάμον μόνον εἰς τὸν ὄγδοον βαθμὸν' καὶ διότι ὁ ἕβδομος βαθμὸς. (οὗτινος τὸ κύρος ἔμεινεν ἀναπο-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 371—374.

φύσιον κατά τὸν τεθέντα Κανόνα 87 εἰς τὸν Βασίλειον), εἶδει να θεωρηθῆ ἀπηγορευμένος, διὰ τὸν λόγον ὅτι καὶ εἰς τοῦτον προσέτι προέκυπτε σύγχυσις εἰς τὰ ὀνόματα συγγενείας.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ γνώμη αὕτη ἐξεδηλώθη μετ' ἐπιφυλάξεως. Οὕτως ὁ πατριάρχης Σισινίος ἀναφέρει κατὰ τὸ 997 ὡς ὄριον τοῦ κωλύματος τὰ τέκνα τῶν τέκνων τῶν ἀδελφῶν (Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 17 «ἐξαδελφῶν καὶ τῶν ἀπὸ τούτων τικτομένων καὶ μόνων»). Ὁ πατριάρχης Ἀλέξιος κατὰ τὸ ἔτος 1088¹ λέγει, ὅτι οἱ συναπτόμενοι γάμοι μεταξὺ συγγενῶν ἐβδόμου βαθμοῦ οὐκ εἰσὶν ἄκυροι· τιμωρεῖ μόνον αὐτοὺς δι' ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν (Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 36.—Περίπτωσιν κριθεῖσαν κατὰ ταῦτα, ἴδε αὐτὸν σελ. 92). Ὁ πατριάρχης Μιχαὴλ διακρῦνται δι' ἀκριβεστέρων φράσεων εἰς συνοδικὴν ἐγκύκλιον τοῦ 1057, ὅτι οἱ συναπτόμενοι γάμοι μεταξὺ συγγενῶν τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ δέον νὰ διαλύωνται, (καὶ μάλιστα «ἀτίμως διαιεθῆσεται»). Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 40.—Παραβλ. ἐπίσης, Πείραν XLIX 3. καὶ Mich. Att. Λεουγκλ. εἰς J. G. R. II σελ. 24). Τέλος ἡ θεωρία αὕτη ἀποκατεστάθη ὀριστικῶς ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Λουκά διὰ συνοδικῆς ἐγκυκλίου τοῦ ἔτους 1066 (Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 95), ἣν ἐπεκύρωσεν ἐπὶ τούτῳ ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ (Τεῦχ. IV Νεαρ. 69, Πρόχ. ἐπινύξ VIII 103. Μικρὸν Σ. 13), καὶ ἔκτοτε μία μόνη ἀδεια ἐδόθη ὑπὸ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου, (T. IV Νεαρ. 84).

Ὁ Βαλαμῶν (εἰς Φωτ. Νομοκ. XIII. 2), ὁ Δημήτριος Χωματιανὸς (Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 421), ὁ Ἀρμενόπουλος (IV 8. 1. 9) καὶ ὁ Βλάσταρις (B. 8) ἐκθέτουσιν ἐν λεπτομερείᾳ τὸ νέον δίκαιον. Θὰ ἠδύνατο δὲ νὰ συνοψίσωσι τοῦτο εἰς τὴν ἀπλῆν ταύτην πρότασιν, ὅτι πᾶς γάμος μεταξὺ συγγενῶν ἐκ πλαγίου ἐστὶν ἀπηγορευμένος καὶ ἄκυρος μέχρι τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου¹.

II. Κωλύματα τοῦ γάμου ἐξ ἐπιγαμίας, (ἥτοι συγγενείας ἀπὸ λοξότητος, ἀγχιστείας, συμπεθερίας).—Κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον θεωροῦνται ὡς ἀγχιστεῖς (affines), οἱ συγγενεῖς τοῦ ἐνὸς τῶν συζύγων πρὸς τὸν ἕτερον καὶ τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν, εἰς ὃν εἰσὶ συγγενεῖς μετὰ τοῦ πρώτου. Ἐν περιπτώσει τοιαύτης ἀγχιστείας, ὁ γάμος ἐστὶν ἀπηγορευμένος ἀπολύτως κατ' εὐθείαν γραμμὴν· ἐκ πλαγίου δὲ, μόνον μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, (π. χ. ὁ διαδοχικὸς

γάμος ἀνδρὸς μετὰ δύο ἀδελφῶν, ἢ γυναικὸς μετὰ δύο ἀδελφῶν). Πρὸς τοῦτοις, τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ἀπαγορεύει τὸν γάμον, συνεπεία οἰονεὶ ἀγχιστείας, μολονότι αὕτη δὲν ἀποκατεστάθη εἰσέτι, ἢ ἐπαυσα· ἦτοι μετὰ τῆς μνηστῆς τοῦ υἱοῦ ἢ τοῦ πατρὸς, μετὰ τῆς μητρὸς τῆς μνηστῆς, μετὰ τῆς γεννηθείσης θυγατρὸς ἐκ μεταγενεστέρου γάμου τῆς διαζευχθείσης συζύγου. Τέλος, κρῦνται ἀπηγορευμένον,—μολονότι κατὰ τὸν κανόνα, «affines inter se non sunt affines», ἢ ἀγχιστεία δὲν ὑφίσταται, —τὸν γάμον μετὰ τῆς χήρας τοῦ ἐκ πρώτου γάμου υἱοῦ, μετὰ τοῦ χήρου τῆς θυγατρὸς τῆς ἐκ πρώτου γάμου γεννηθείσης, μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐκ πρώτου γάμου γεννηθέντος τέκνου, μετὰ τῆς μητρῆς τοῦ ἀποθανόντος συζύγου.

Ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος προέβη ἐτι πορρωτέρω κατὰ τὸ 692, ἀποφηναιμένη διὰ τοῦ Κανόνος 54, ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς δὲν δύνανται νὰ νυμφευθῶσι τὴν μητέρα καὶ τὴν θυγατέρα, μίτε δύο ἀδελφάς· ὅτι ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ δὲν δύνανται νὰ νυμφευθῶσι δύο ἀδελφούς, τέλος ὅτι δύο ἀδελφοὶ δὲν δύνανται νὰ νυμφευθῶσι δύο ἀδελφάς².

Αἱ ἀπαγορεύσεις αὗται ἐπεξετάθησαν ἐπισηπῶς:

1ον Διὰ τοῦ τόμου τοῦ πατριάρχου Σισινίου (Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 11). Ὁ πατριάρχης βασιζέται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, «ἐν τοῖς γάμοις οὐ τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς δεῖ σκοπεῖν», καὶ ἐπὶ τοῦ κανόνος 87 τοῦ ἁγίου Βασιλείου, «ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους συγγέονται ὀνόματα, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος»³, καὶ ἀπαγορεύει παρὰ τὴν ἐναντίαν συνθήειαν «δύο ἀδελφούς δύο ἐξαδελφὰς λαβεῖν καὶ τὸ ἀνάπαλιν, δύο ἐξαδελφούς δύο ἀδελφάς· καὶ θεῖον καὶ ἀνεψιὸν ἀδελφάς δύο, καὶ αὐθις ἀδελφούς δύο θεῖαν καὶ ἀνεψιάν».

2ον Διὰ συνοδικῶν ἀποφάσεων τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου Ξιφιλίνου τοῦ ἔτους 1066 καὶ 1067 (Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 51. 53), αἵτινες παραδέχονται ἀπολύτως τὴν ἐκ τῶν ἐγκύρων μνηστειῶν πηγάζουσαν οἰονεὶ ἀγχιστείαν⁴.

Οὕτω κατώρθωσαν νὰ ἐξαγάγωσιν ἐκ τοῦ τόμου τοῦ Σισινίου⁵, ὅτι ὁ ἔκτος βαθμὸς μεταξὺ ἀγχιστέων κωλύει τὸν γάμον καὶ μάλιστα μεταξὺ ἀγχιστέων τοῦ ἐνὸς τῶν συζύγων καὶ ἀγχιστέων τοῦ ἑτέρου (ἐκ διγενείας), περιπτώσεως καθ' ἣν προσέθετον τοὺς ὑφισταμένους βαθμούς.

μεταξύ του άγχιστέως του ενός των συζύγων και του συζύγου αυτού, και τους ύψισταμένους μεταξύ του άγχιστέως του άλλου των συζύγων και του τελευταίου τούτου.

Έν τούτοις ὁ κανὼν οὗτος οὔτε ἦν, οὔτε ἐστὶ γενικῶς παραδεδεγμένος⁹. διότι,

α) Ὁ πατριάρχης Ἰωάννης Ζιφυλίνος ἐκήρυξεν ἄκυρον τὸν γάμον μεταξύ άγχιστέων τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ καὶ ἡ ἀπόφασίς του ἐπεκυρώθη δι' αὐτοκρατορικῆς διατάξεως, (Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V σελ. 54) ὁμοίαν ἀπόφασιν ἐξέδοτο ὁ πατριάρχης Εὐστάθιος Γαρίδας (αὐτόθι σελ. 57).

β) Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς ἐνομοθέτησε (Τεῦχ. IV Νεαρ. 40), ὅτι εἰς τὸν ἕκτον βαθμὸν ὁ γάμος θείου καὶ ἀνεψιάς πρὸς θείαν καὶ ἀνεψιὸν ἦν ἐπιτετραμμένος. Ἡ ἐξαιρέσις ὅμως αὐτῆ¹⁰ ὑπέστη πολλὰς ἐπιθέσεις¹¹ καὶ λαμβάνει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐρμηνείαν, ὅσον τὸ δυνατόν στενήν, (Δημ. Χωματ. εἰς Σ.Κ.Ρ. καὶ Π. V σελ. 424 Ἀρμ. IV. 8. 3. ἐπίσης Σύν. γ' 2 σχ. h. Βλάστ. Β', 8). Ἐτέρα ἐξαιρέσις ἔνεκα πολιτικῶν λόγων ἐπετράπη κατὰ τὸ 1278, (Παχυμέρης εἰς Μιχ. Παλαιολόγον VI. 6.).

γ) Νεαρά τις τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὶλ τοῦ ἔτους 1175 (Τ. IV Νεαρ. 76) φαίνεται περιορίζουσα τὴν ἐνομίαν τοῦ Τόμου τοῦ πατριάρχου Σισιανίου οὕτως, ὥστε ἐάν τοιοῦτος γάμος δὲν δύναται νὰ συνομολογηθῆ εὐκόλως καὶ ἀποινεῖ ἔνεκα τῆς ἀπαγορεύσεως, τοῦλάχιστον ἀπαξ συνομολογηθεῖς, οὐκ ἐστὶν αὐτοδικαίως ἄκυρος, ἀλλὰ μόνον ἀξίοποιος. καὶ

δ) Ὁ κανὼν ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν ἐφαρμόζεται, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς άγχιστεῖς ἐκ τριγενείας, τουτέστι μεταξύ ἐκείνων δι' οὓς ἡ συγγένεια πηγάζει ἐκ δύο διαφόρων γάμων, ἐκ τριῶν οικογενειῶν, (Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 92. 100). Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, οἱ μὲν περιορίζονται εἰς τὰς ἀπαγορεύσεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ (αὐτόθι σελ. 425), οἱ δὲ, ἰδίως ὁ Βαλαμῶν, ὁ Ἀρμενόπουλος καὶ ὁ Βλάσταρις (Βαλσ. εἰς Κανόνα 53 Συνόδου Τρούλλου, Ἀρμ. IV. 8. 3. Βλάστ. εἰς Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. VI. σελ. 133) εἰσὶ τῆς ἀρχῆς, ὅτι εἰς τὸν τέταρτον βαθμὸν τὸ κώλυμα δὲν ὑψίσταται, μολονότι κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ τελευταίου τούτου ἡ πρᾶξις ἐστὶν ἐναντία¹².

III. Κώλυμα τοῦ γάμου ἔνεκα συγγενείας πηγαζούσης ἐξ υἰοθεσίας, (διὰ θέσεως, ἥτοι ἐξ υἰοθεσίας συγγένεια). Ἡ συγγένεια αὕτη κατὰ τὴν Ἰουστινιανέον νομοθεσίαν παράγει κώλυμα

πρὸς γάμον, ὡς καὶ ἡ ἐξ αἵματος, μόνον ὅμως μεταξύ τοῦ υἰοθετουμένου καὶ τοῦ υἰοθετοῦντος, καὶ τῶν ἐξ ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας εἰς κατοῦσαν γραμμὴν. Ἀγχιστεία διὰ τῆς υἰοθεσίας δὲν δημιουργεῖται, μόνον ὁ θετὸς πατὴρ δὲν δύναται νὰ νυμφευθῆ τὴν σύζυγον τοῦ υἰοθετηθέντος καὶ χειραφτηθέντος υἱοῦ. Τὸ κώλυμα παύει, ὅταν ὁ δεσμὸς τῆς υἰοθεσίας λυθῆ, ὅποτε μόνον ὁ γάμος μετὰ τοῦ υἰοθετηθέντος τέκνου ἢ μετὰ τῶν υἰοθετηθέντων ἐγγόνων ἐστὶν ἀπηγορευμένος.

Τὸ Πρόχειρον, ἡ Ἐπαναγωγή καὶ τὰ Βασιλικά (Πρόχ. VII. 2. 5. 6. 10. 18. 19. 23. Ἐπαναγ. XVII. Βασ. XXVIII. 5) ἐπαναλαμβάνουσιν ἀπλῶς τὰς διατάξεις ταύτας.

Ἐπὶ τούτοις, ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς τῆς Ἐπαναγωγῆς (XVII. 21. σχ.) ποιεῖται τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν: «ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ Νεαρά 118 κατήργησε πᾶσαν διαφορὰν μεταξύ συγγενῶν ἐξ ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας, καὶ ἡ υἰοθεσία τελειοῦται ἐπ' ἐκκλησίας διὰ προσευχῶν καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὁ τῆς υἰοθεσίας δεσμὸς θὰ ἴδυνάτο νὰ ἦ ἀδιάλυτος καὶ ὁ γάμος ἀπηγορευμένος, ἔνεκα συγγενείας ἐξ υἰοθεσίας εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν, εἰς ὃν καὶ ἡ φυσικὴ συγγένεια». Ἡ γνώμη αὕτη ἐπεδεδαιώθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος (Τεῦχ. II Νεαρ. 24. Βαλσ. εἰς Κανόνα 53 Συνόδου Τρούλλου), ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι πᾶς γάμος μεταξύ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς ἐξ υἰοθεσίας ἐστὶν ἀπηγορευμένος.

Οἱ μεταγενέστεροι νομοδιδάσκαλοι, (Δημ. Χωματ. εἰς Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 426. Βλάστ. αὐτόθι VI. σελ. 136. Ἀρμ. IV. 8. 6. Πηδάλιον σελ. 523 καὶ ἐπ.), παραδέχονται συνεπῶς τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἡ ἐξ υἰοθεσίας πηγαζούσα συγγένεια ὅσον ἀφορᾷ τὰ κώλυματα τοῦ γάμου, δέον νὰ ἐξομοιωθῆ ὡς πρὸς τὰς συνεπειὰς πρὸς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν¹³.

IV. Κώλυμα πρὸς γάμον ἔνεκα πνευματικῆς συγγενείας, (ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος). Ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὸν νόμον 26. Κ. de nuptiis ἀπαγορεύει τὸν γάμον τοῦ ἀναδόχου μετὰ τῆς ἀναδεκτικῆς αὐτοῦ. Ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος Κ. 53 ἀπαγορεύει τοῦτον μετὰ τοῦ ἀναδόχου καὶ τῆς μητρὸς τοῦ ἀναδεκτοῦ. Ἡ Ἐκλογὴ II. 2. μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀναδόχου καὶ τῆς ἀναδεκτικῆς, ἢ τῆς μητρὸς ταύτης¹⁴. Τέλος Νεαρά τις Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου (776—780) ἀπαγο-

ρείει περιπλέον τὸν γάμον μεταξὺ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀναδόχου καὶ τῆς ἀναδεκτῆς τούτου, ἢ τῆς μητρὸς τοῦ ἀναδεκτοῦ (T. I. N. 26). Εἰς τὸ Πρόχειρον (VII. 27, ὅπερ μετὲνέχθη εἰς τὴν Ἐπαναγ. XVII. 31. καὶ εἰς τὰ Βασ. XXVIII. 5. 14.) ὁ νόμος 26. K. de nuptiis μετὲνέχθη μετὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς Ἐκλογῆς καὶ μετὰ τῆς εἰδικῆς διατάξεως, ὅτι ὁ ἀνάδοχος δὲν δύναται οὐχ ἴπτον νὰ νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα τοῦ ἀναδεκτοῦ αὐτοῦ.

Ἐν τῷ νόμῳ 26 Κῶδ. de nuptiis, ὁ Ἰουστινιανὸς λέγει περὶ τοῦ βαπτίσματος: (nihil aliud sic inducere potest paternam adfectionem et justam nuptiarum prohibitionem quam huiusmodi nexu, per quem deo mediante anima eorum copulatae sunt): «οὐδὲν ἄλλο οὐτὸν δύναται εἰσαγεῖν πατρικὴν διαθεσιν καὶ δικαίαν γάμον κώλυσιν πρὸς τὸν τοιοῦτον δεσμὸν, δι' οὗ Θεοῦ μεσάζοντος αἱ ψυχὰ αὐτῶν συνάπτονται» ὁ δὲ Κανὼν 53 τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου βραίνει ἐπιπορώτερω, θέτων τὴν κατὰ τὸ πνεῦμα οἰκειότητα πολὺ ὑψηλότερον τῆς τῶν σωματίων συναφείας. Ἐνεκα δὲ τῆς φαινομένης λογικῆς συνεπειᾶς ἐν τῇ ἰδανικῇ μᾶλλον καὶ οὐχὶ ἐπιτυχεῖ ταύτη ἀρχῇ, ἠθέλησαν βραδύτερον νὰ ἐπεκτείνωσιν ἐπι μᾶλλον τὸ λόγῳ τῆς πνευματικῆς συγγενείας κώλυμα πρὸς γάμον¹⁵. Ἄφ' ἧς ὁμοῦ ἐποχῆς κατ' ἔθιμον πλείονες ἀντὶ ἐνὸς ἀνεδέχοντο τὸν βαπτίζομενον, ἢ αὐξήσις τῶν κωλυμάτων πρὸς γάμον προὔκάλεισεν ἐνδοξασμούς· καθόσον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ γάμου λόγῳ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, δύνανται νὰ συνηγορήσωσι φυσιολογικὸι λόγοι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν αὐτοῦ μεταξὺ ἀναδεκτοῦ καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἀναδόχου οὐδέποτε φυσικὸς λόγος συνηγορεῖ. Ἐπομένως κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν γνώμην, αἱ ἀπαγορεύσεις αὗται περιορίσθησαν εἰς μόνας τὰς ἐν τῷ νόμῳ ἀναφερομένας περιπτώσεις καὶ ταύτας προσεπάθησαν σπανιώτερας νὰ καταστήσωσι διὸ τὴν πρόσληψιν πλειόνων τοῦ ἐνὸς ἀναδόχου ἀπηγορεύσαν καὶ συνίστων ὁ ἀνάδοχος νὰ ἐκλέγηται ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν¹⁶.

1. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησίᾳ ἐτήρησε μᾶλλον κατὰ γράμμα τὴν νομοθεσίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' ἐπέζητειν πολὺ τὰ κωλύματα γάμου, λόγῳ συγγενείας, διὰ τῆς εἰσγωγῆς ἄλλου τρόπου ἀριθμήσεως τῶν βαθμῶν.

2. Τὸν Ν. 2. Κῶδ. de institut. ἐν ᾧ οἱ ἕλληνες ἀνεγίνωσκον «cum te filio suae consobrino» κτλ. καὶ ἐπομένως μετέφραζον «ἐὰν τῷ τρισετάδελφῳ γαμηθῇ», παράβ. πρὸς Βασ. XXXV 12. 30.

3. Κατὰ τὸν Cod. Paris gr. 1391 τίτλ. νῆ' ἢ συνοδικῆ ἀπίστασις ἐξεβλήθη μηνὶ Ἀπριλίῳ τὴν 1η' Ἰουλ., 5' ἔτους, 1573. Τὴν αὐτὴν χρονολογίαν δίδει ὁ Cod. Paris gr. 1319.

4. Πρὸς τοῦτο συμφωνεῖ τὸ Πηδάλιον σελ. 515. Ὁ Μολδαβικὸς Κώδιξ § 92 ἀπαγορεύει τὸν γάμον μετ' ἰσοδυναμίου βαθμοῦ. Ἐπίσης ὁ συνοδικὸς τόμος τοῦ πατρ. Γρηγορίου 1839 Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 175.

5. Ἡ Ἐκλογὴ II. 2 δὲν παραθέτει τὰς ἀπαγορεύσεις ταύτας πλήρως (XVIII. 37). Τὸ Πρόχειρον (VII. 7 καὶ ἐπ.) ἢ Ἐπαναγωγὴ (XVII 7 καὶ ἐπ.) καὶ τὰ Βασίλικα (XXVIII 5. 1 καὶ ἐπ.) ἀναφέρουσι μάλιστα μόνον τὰ κωλύματα τοῦ καθαρῶς Ἰουστινιανῶν δικαίου, διότι σχεδὸν περιορίσθησαν ν' ἀναγραφῶσι μόνον τὴν νομοθεσίαν ταύτην. Ἴδε ἐν τούτοις Πρόχ. XXXIX. 72. Βασ. LX. 37. 76.

6. Πόσον σοφιστικὴ κατάρχεσις τῶν ἐπιχειρημάτων τούτων ἐγένετο, ἀποδεικνύει ἰδίως Εὐσταθῖος ὁ Ῥωμαῖος εἰς Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 341 καὶ ὁ μητροπολίτης Δημ. Συγκέλλος, αὐτόθι σελ. 354.

7. Αἱ συνοδικαὶ αὗται ἀποφάσεις, ἐν καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Νικηφόρου κατὰ τὸ ἔτος 1080 (τευχ. IV Neap. 43), δὲν φαίνονται ἐν τούτοις ἐφαρμοσθεῖσαι κατὰ γράμμα· παράβ. Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. IV σελ. 223, 227. Ἐπίσης Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς κατὰ τὸ ἔτος 1084 (τευχ. IV Neap. 24) διατάζει νὰ ἐφαρμολογῶνται μόνον ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐλογομένων ἑνώσεων, (μητρετικῶν ἰσοδυναμιῶν τῷ γάμῳ). Ἴδε καὶ § 6 τοῦ παρόντος συγγράμματος.

8. Οὕτως, εὐρίσκειται ὁ κανὼν οὗτος εἰς τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ πατριάρχου Μεγαλῆ τοῦ ἔτους 1057, (Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 40) καὶ μεμονωμέναι εἰσὶν αἱ ἀντιρρήσεις αἱ ἐδημιούργησαν, κατὰ τὸ προηγουμένον παράδειγμα Εὐσταθίου τοῦ Ῥωμαίου, διακαστοῦ, (πιθανῶς τοῦ συντάκτου τῆς Πείρας, αὐτόθι σελ. 341, 366) καὶ τοῦ μητροπολίτου Δημ. Συγκέλλου. Ἴδε τὴν ἀνωτέρω σημ. 6 καὶ Πέτρων XLIX. 13 Μικρὴν Σ. 14. Acta et Diplom. I. σελ. 140.

9. Διὰ τὸν λόγον τούτον, Μαυροῦλ ὁ Μαλαζῆς εἶπεν εἰς τὸν Νομοκάνονα αὐτοῦ, ἀπὸ νεώτεροι ἐσυχώρησαν καὶ ἔκτον καὶ ἐκώλυσαν καὶ ἔβδομον, ὅταν κἀμνη σύχρησιν. Πρὸς τοῦτο συμφωνεῖ τὸ Πηδάλιον σελ. 516 καὶ ἐπ. Ὁ Μολδαβ. Κώδιξ § 93 ἐστὶν ἐπι αὐστηρότερος, διότι ἀπαγορεύει ἀνευ ἐξαιρέσεως τὸν γάμον εἰς τὸν ἔκτον βαθμὸν. Παράβ. καὶ τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ ἔτους 1611 εἰς τὸ Σ. τῶν Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 156. 159. Ὁ συνοδικὸς τόμος τοῦ 1839 (αὐτόθι σελ. 175) ἀπαγορεύει τὸν ἔκτον βαθμὸν.

10. Ὁ κανὼν ὁλόκληρος συνεπιπύς κατενόηθη ἄλλως εἰς τὴν νομικὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἔτους 1199 εἰς Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 395. Παράβ. ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς ζωηροτάτης συζητήσεως, ἧτις ἐγένετο τότε ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, αὐτόθι σελ. 403 καὶ 437.

11. Παράβαλε τὰς συνοδικὰς πράξεις ὑπὸ τὸν πατριάρχην Νικόλαον εἰς Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 58 καὶ ἐπ. Βασ. αὐτόθι σελ. 556 καὶ εἰς Φωτ. Νομ. XIII. 2 αὐτόθι I. σελ. 284, 291.

12. Τὸ Πηδάλιον ἐν σελ. 520 τίθησι τὸ ὄριον ἐν τῷ τρίτῳ βαθμῷ· ὁ συνοδικὸς τόμος τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ 1839 (Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V. σελ. 175) ἐν τῷ τετάρτῳ.

13. Τὸ Πηδάλιον ἐν σελ. 513 εἰσάγει καὶ ἕτερον κώλυμα πρὸς γάμον, αὐτοῦ ἀλλήλους ἀρρανοκοιτήσαντας ἕνας τοῦ ἄλλου τὴν ἀδελφὴν νὰ πάρῃ δὲν ἡμπορεῖται.

14. Εἰς τινὰ χειρόγραφα προστίθεται, ὅτι δύο ἀναδεκτοὶ τοῦ αὐτοῦ ἀναδόχου — ἀδελφοὶ πνευματικοὶ — δὲν δύνανται ἐπίσης νὰ συνάψωσι γάμον μεταξὺ τῶν Ἐπίσης εἰς Ἐκλογ. ἰδιωτ. ἐπηρ. I. 4. εἰς Ἐκλογὴν τροποποιημένην κατὰ τὸ Πρόλογον Π. 2. εἰς τὸ Ἐπηρ. Πρόχ. VIII. 33. Παράβ. ἐπίσης Ἐκλ. XVII. 25. Ἐὰν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ νόμου τοῦ Κοπρωνώμου (Cedron. ed. Paris sel. 649) εἶχον ὄψιν τὴν Ἐκλογὴν ἀμριβάλλεται. Εἰς Cod. Paris gr. 1391 ἀπαντᾷ, τίτλ. 6', κεφ. 9', τὸ ἐπόμενον χωρίον, καίχυνεσθω ὁ Καβαλίωμ νόμος, ὁ αἰμομικτικῆς, ὁ τὰ γένη καὶ τὸ βάπτισμα συγγένων

15. Οὕτω, κατέληξαν τὴν εἰς υἰοθεσίας συγγένειαν (εἰς θέσιν παιδὸς ἢ ἀδελφοῦ), ἀρ' ἢς ἐποχῆς ἡ υἰοθεσία ἐτέλετο δι' ἱεροπραξίας, νὰ θεωρηθῶσι καὶ αὐτῶν ὡς πνευματικῆν, καὶ δὴ ἐν ἰσῆ μίση πρός τὴν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, (παράβ. § 24 τοῦ παρόντος σημ. 3 καὶ 4).

16. Παράβ. Βαλαμῶνα εἰς Κ. 53 συνόδου Τρούλλου Ἰωάν. Κύρους εἰς Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V σελ. 407. Βαλαμῶνα ἀπαντήσεις, αὐτὸς IV σελ. 482. Δημ. Χωματ. αὐτὸς σελ. 425. Βλάστ. αὐτὸς VI σελ. 138. Ἄρμ. IV κ. 7. Μανουὴλ Μαλαζοῦ κ. 153 ἐν τῇ Θεμῶν Σγούτα VII σελ. 190. Σ. Κ. Ρ. καὶ Π. V σελ. 138. 158. 175. Πηδάλιον σελ. 522. — Πκυλὼρ Νομοκ. σελ. 238.

(ἔπιται συνέχεια)

ΘΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

Καθηγητὴς τῶν Νομικῶν ἐν τῇ
Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης]
καὶ Δικηγόρος

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Νέα Ἰνδικτιῶν. — Τῆς εἰσόδου τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, Ἀ' Ἰνδικτιῶνος, συμπεισούσης κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡμέρα κυριακὴ, ἡ εἰθεμένη ἐπὶ τούτῳ τελετῇ ἐτελέσθη ἐν τοῖς πατριαρχείοις μετὰ πολλῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐσεπειᾶς καὶ τάξεως ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιαστικῆς. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχρονστάτησε κατὰ τὴν ἐσπερινὴν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μετ' ἀπάντων τῶν σεβασμιῶν μελῶν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν. — Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνῆλθε μετ' ἀπάντων τῶν ἁγίων ἀρχιερέων εἰς τὴν αἰθυσαν τῶν πατριαρχῶν, ἐνθα προσέλιθον καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων τόπων, ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Α. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου κ. Κ. Ἀνακιδῆς καὶ ἄλλοι πολλοὶ διαπρεπεῖς λόγιοι καὶ ἐπιστήμονες. — Τῶν εἰδισμένων τροπαρίων ψαλέντων, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ἡ πρῆξις τῆς νέας (Α') Ἰνδικτιῶνος, μετ' ἣν ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης προσφωνῶν τοὺς σεβασμ. ἀρχιερεῖς ἠύξατο τὰ εἰκότα, ἀντερώνησε δὲ ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν καὶ πρῶτος τῇ τάξει μητροπολίτης Ἐρέσου κ. Ἰωακείμ. — Ἀκολούθως ἡ Α. Θ. Π. ὑπέγραψε τὴν Πρᾶξιν συνυπέγραψαν δὲ ταύτην κατὰ τὴν ἰδίαν καὶ πάντες οἱ σεβασμ. ἀρχιερεῖς περιβεβλημένοι ἐπιτραχιλίον καὶ ὠμοφόριον καὶ ἀσπαζόμενοι πρότερον τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π., μετ' ὁ οἱ παραστάτες ὑπέβαλον τὰ σέβη αὐτῶν τῇ Α. Θ. Π., εὐχαζέμενοι πᾶσι τὰ εἰκότα.

— Συγχαρητήρια ἐπὶ τῇ νέῃ Ἰνδικτιῶνι. — Ἐν τῇ

συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀνεγνώσθησαν τηλεγραφήματα τῶν ἀξιοματικῶν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς τοῦ τε Ἐξ. ἀρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βίη Ἀριστάρχου, ἐκ Νεοχωρίου τοῦ Βοσπόρου, καὶ τοῦ ἐνδός, Μητᾶ Χαμουδοπούλου ἐρέτη, Μ. Ρήτορος, ἐκ Διαρθεβρίας, βοηθῶ τῆς αὐτῆς νομαρχίας, συγχαριόντων τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχει ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους καὶ εὐχόμενων τὰ εἰκότα. — Τὸ δὲ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐν τῇ προχθεσινῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ ἀνέθηκε τῷ πρῶτῳ αὐτοῦ σεβασμ. μητροπολίτῃ Νεοκαισαρείας κ. Ἀλεξάνδρῳ ὅπως ὑπεβάλλῃ τῇ Α. Θ. Π. τὰς ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους συγχαρητήριους εὐχὰς τῶν μελῶν αὐτοῦ.

— Ἐπιτροπὴ μοναστηριακῶν κημῶν καὶ γαιῶν. — Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης, λαθούσα ὑπ' ὀψιν ἀπόσταμα πρακτικῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, περὶ καταρτίσεως μοναστηριακῆς ἐπιτροπῆς, ἧς ἔργον ἔσται ἡ ἐκπύνησις καταλλήλου σχεδίου κανονισμοῦ καὶ ἡ ἀνάλογος διοργάνωσις τοῦ ἐπὶ τούτῳ γραφείου, καὶ δηλοῦντος ὅτι ἐξελέξατο μέλη αὐτῆς τὴν Α. Ἐξ. τὸν Κωνσταντῖνον Βαχλιάνην ἐρέτην, ὡς μέλος ἐκπροσωποῦν ἐν αὐτῇ τὸ Συμβούλιον, καὶ τοὺς κκ. Χρυσάνθον Θωμάκιδην, Δημήτριον Κωνσταντινίδην καὶ Ἰωάννην Κονδύλην, διώρισε πρῶτον τῆς ἐπιτροπῆς τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Ἐσθῆν κ. Ἰωακείμ.

— Ἐπέτειος ὀνόματος. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε διὰ τοῦ πανσέλιου Μ. πρωτοσυγκέλλου τὰς ἀδελφικὰς συγχαρητήριους προσήσεις τῶν ἐν Ἀντιγόνῃ ἐρητοσυχάζοντι παναγιωτάτῳ πατριάρχει πρώτῳ Κωνσταντινουπόλεως κ. Ἀνθίμῳ, ἄγοντι τῇ τρίτῃ τὴν ἐπέτειον ὀνοματικῆν αὐτοῦ εορτῆν. Τῷ δὲ εορτάζοντι μητροπολίτῃ Πρεσπῶν καὶ Ἀχρῶν κ. Ἀνθίμῳ, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς.

— Μητροπολίτης Μεσσηρίας. — Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἀπέλιθεν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ὁ πανερ. μητροπολίτης Μεσσηρίας κ. Χαρίτων.

— Γραφεῖον Μ. Πρωτοσυγκέλλου καὶ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου. — Ἀπὸ τῆς δευτέρας, ἀποχωρήσαντος τῆς θέσεως αὐτοῦ τοῦ τέως α' γραμματέως τῆς Μ. Πρωτοσυγκέλλου καὶ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῶν Πατριαρχείων ἱερολ. κ. Ἀνθίμῳ Ὀρρανίδῳ, διακόνου, ἐς καὶ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἀνεκώκωσε τοῦτο τῇ Α. Θ. Π., ἀνελαβε τὰ καθήκοντα πρῶτου γραμματέως, ὁ διδάκτωρ τὰ νομικὰ κ. Ἀρμόδιος Χαμουδοπούλος.

— Ἐπισκευὴ πατριαρχικοῦ οἴκου. — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ὁ πανερώτατος μητροπολίτης Μελενίκου κ. Ἰωακείμ ἀπέστειλε τῇ Α. Θ. Π. λίρας 80. τρεῖς, ἀνωμόως δὲ προσηνήθησαν τῇ Α. Θ. Π. λίραις 25 καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Κοντοπούλου λίρας πέντε.

— Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης. — Ἐκ τῶν 40 προσελθόντων κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὅπως μετὰ τὰς οἰκείας ἐξετάσεις εἰσχωρίσιν εἰς τὴν σχολὴν, ἡ ἐφορεία, συμφωνῶς τῇ συνοδικῇ ἀποφάσει, ἐξελέξατο 13, τοὺς ἀριστεύσαντας.

— Οἱ ἐρόσιμοι τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Ἄνακτος. — Οἱ δώδεκα ὁμογενεῖς νέοι, οἵτινες κατ' ἡ ἡγγελιαμην, διατάγματι αὐτοκρατορικῷ, προσελήθησαν κατὰ τὸ ἀρξάμενον σχολικὸν ἔτος ὡς πρόφιμοι τῆς Α. Α. Α. τοῦ φιλομούσου Ἄνακτος ἡμῶν Σουλτᾶν Ἀβδουλ Χαμίτ, πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Λυκείῳ τοῦ Γαλατᾶ Σερραγίου, ὠδηγήθησαν τῇ τρίτῃ ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος κατικεμαχγᾶ Ἀντωνίου

ἐφάντη Οικιαδού ἐνώπιον τῆς Α. Ε. τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας Ἀλεξάλλ βέη. Τούτος ἦ Α. Ἐξ. ὁ ὑπουργὸς συνεχρῆ ἐπὶ τῇ ἐπιδημιολογίᾳ αὐτοῖς αὐτοκρατορικῇ εὐμενείᾳ καὶ ἀπήνθυσαν συμβολαίαι καὶ νομισαίαι συστήσας ἐπιμέλειαν περὶ τὰ μαθηματικά καὶ διαγωγὴν χρηστὴν καὶ κοσμίαν, ἅμα δὲ ἀρροσίωσιν καὶ πίστιν πρὸς τὸν σεπτὸν ἐδεργῆν αὐτῶν. ἔδωκε δ' αὐτοῖς καὶ τὰ συστατικὰ γράμματα πρὸς τὴν τῆς εἰρημίνης σχολῆς διεύθυνσιν, πρὸς κατάρταξιν εἰς τὴν οἰκίαν κλάσιν.

— Γέρας «Χαμηδὴν» — Προσκληθέντες ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τῆς ἐκείνης Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς τρίτης αἰ τρεῖς τῶν μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς καὶ οἱ δύο τῆς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, οἵτινες, καθὰ ἐγκρίτως ἡγγελλάμεν, ἐκρίθησαν ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς ἄξιον τοῦ γέρατος «Χαμηδὴν» διὰ τὴν εἰς τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν ἐπίδοσιν αὐτῶν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκομ. πατριάρχης διδοῦς τοῖς βραβεύεται τὸ γέρας καὶ εὔχεται ἐνίσχυσιν ἐν ταῖς σπουδαῖς ὁμῶν καὶ μελίσσας ἐπιμέλειαν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ Κράτους, καθὼς μετὰ τὴν ἐκ τῆς σχολῆς ἀπορτίσθησιν θ' ἀποβῆ ὁμῶν ἀναγκαῖα λίαν καὶ χρήσιμα, ἐν τῇ ἐξακσίῃ τῆς διακονίας ὁμῶν καὶ τῇ προαπίσει τῶν δικαίων τῶν χριστιανῶν.

— Τεσσαροκταετηρίς ἐπ. ἀπ. ἀπ. ἀπ. — Τῇ 2 σεπτεμβρίου, συμπληρώσας ἑτὴ τριάκοντα καὶ ἐννέα ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Μ. Ἐκκλησίας εἰσόδου αὐτοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν ὁ ταμίαις τοῦ Ἐθνικοῦ ταμείου κ. Σωμῶν Παπαδάκης ἐφάντης, ὅστις ἐπὶ τούτῳ ἐξηγήσατο καὶ ἔλαβε τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Τεσσαράκοντα ἑτὴ, καθοσιωθέντα εἰς τὴν ἄοκνον καὶ μετ' ἀρροσίως ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, κενταὶ τῆς εὐόρου ἐκπλήρωσως τούτου τρανὴρογον μάρτυριον, ὁ δὲ κ. Παπαδάκης μένει τύπος ὑπαλλήλου μμηρέως ἄξιος, οὐδαμῶς εἰς τὴν πληρωσιν τοῦ καθήκοντος ἀποδυσπετήσας ἐκ τῶν τοῦ βίου πικριῶν καὶ τῶν ἀνικῶν ἐν αὐτῷ συναντημάτων.

— Συντάξεις. — Τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, λαθὼν ὑπ' ὄψιν αἰτησὴν τῆς ἐλλογίμου δεσποίνης Ἑλένης Κ. Παρίτση, συζύγου τοῦ πρὸς τριετίας πρὸς Κύριον μεταστάτους ἀειμνήτου πρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Παρίτση, διδάξαντος ἐπὶ πολλὰ ἑτὴ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ μαθηματικά ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Παρθενωγαγείσι Ἰωακείμῳ καὶ Ζαπατίῳ, ὡς καὶ ἐν τῷ Ζωγραφείῳ γυμνασίῳ τοῦ Σταυροδρόμιου, συνέστησε τὴν δικαίαν ταύτην αἴτησιν ταῖς ἐφορεῖαις τῶν ἐθνικῶν τούτου παιδευτηρίων ἵνα καθορίσωσι μμηναίαν τιὰν χορηγίαν τῇ συζύγῳ καὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ ἔργου τε καὶ λόγῳ, χριστιανικῶς καὶ ἑλληνωπροσῶς, εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν μόρφωσιν τῆς παρ' ἡμῶν νεολαίας ἐν ἀρροσίῃ συντελέσαντος ἱεροκήρυκου καὶ Κατηχητοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας Κωνσταντίνου Παρίτση.

— Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ — Τῇ δευτέρῃ ἐβδόμῃ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὁ εὐθαμέως ἐπὶ τῇ ἐνάξει τῶν μαθημάτων ἀγκισμῶν ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Καλλιποπόλεως κ. Ἰερωνίμου, πρέβου τῆς ἐφορεῖας τοῦ εὐαγού παιδευτηρίου. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστησαν ἡ ἐφορεῖα τῆς σχολῆς, ὁ καθηγητικὸς συλλογος, ὁ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν παρεπιδημῶν ὄρηγητῆς τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἰακωπιστηρίῳ κ. Γ. Αζμπακίης καὶ ἰκανῇ φιλομουσίᾳ καὶ λογιῶν ὁμήγηρις. Μετὰ τὸν ἀγκισμὸν ὁ πανερ. μητροπολίτης Σάρδεων κ. Μιχαὴλ Κλεόβουλος, σχολάρχης, ἀνέγνω σύντομον ἔκ-

θεσιν τῆς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος συντελεσθείσης πνευματικῆς ἐργασίας. Τῆς σχολῆς ἀπερτίσθησαν κατὰ τὸ ἐπίην ἔτος 30 μαθηταί, ὧν ἐπτά μὲν ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ ἄριστα, 13 τοῦ λίαν καλῶς καὶ 10 τοῦ καλῶς. Ἐἶτα δι' ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ ταμίου κ. Π. Χρυστοῦ ἡ εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ παιδευτηρίου κατὰστατον ἀρροσίαν. — Οἱ μῆτρι σήμερον ἐγγραφέντες ἐν τῷ μητρώῳ μαθηταὶ ἀρροσούνται ἑκατὸν πενήντα.

— Ἐθνικὸν Ἰωακείμιον Παρθενωγαγείον — Ἀδθημερὸν ἐγένετο ἡ ἐνάξις τῶν μαθημάτων καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακείμιου Παρθενωγαγείου, ψαλόντος τοῦ ἀγκισμοῦ ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Καλλιποπόλεως, ἀξιώσει πατριαρχικῆ προσηρνοῦ προδέρου καὶ τῆς ἐφορεῖας τοῦ Παρθενωγαγείου, ἀπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Χίου κ. Κωνσταντίνου, ἐδομημῶτος εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἐπ' ἀβεία.

— Ζωωμιαία Σχολῆ. — Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ, ὑπ' ὄψιν ἔχον αἰτησὴν τῆς ἐνταῦθα ἐπιτροπείας πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ζωωμιαίας Σχολῆς, ἐψήφισατο, πρὸς ἐμφύχωσιν τοῦ ὕμ' αὐτῆς ἐπιλωκωχέμου σκοποῦ, συνδρομῆν 75 λιρῶν τουρκικῶν ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου.

— Πατριαρχικαὶ προσηρσεις. — Χθὲς ὁ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνκος ἐν συνόδῃ τοῦ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ Α' πατριαρχικοῦ γραφείου κ. Χρήστου Παπαϊωάννου μετέβη εἰς Βαθυρράχα καὶ ἐπισκέψατο ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τὴν Α. Ε. τὸν αἰσίως εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἐκ Ρωσίας ἐπανακάμψαντα πρεσβευτὴν τῆς Ρωσίας κ. Ι. Ζηνοβίερ.

— Ἐπισκέψεις. — Τῷ σαββάτῳ ἐπισκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὴν οἰκουμενικὴν πατριάρχην ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδίτης καὶ ὁ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὄρηγητῆς τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τῆς Α. Μ. τῆς βασιλείας Ὀύλας κ. Γ. Αζμπακίης προερχόμενος ἐκ Σερρών, ἐνθα μετέβη πρὸς μελέτην χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων. — Τῇ δευτέρῃ ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης κ. Εὐστάθιος Ἐβζάνδης, τῇ δὲ τρίτῃ ὁ ἄρτι ἐπὶ Ἀθῶν ἀνικόμενος κκ. Δ. Βουγιούκας, Σπ. Βαλιέτας καὶ Π. Ταμπακόπουλος, οὗς καὶ ἐντολῇ πατριαρχικῆ ἀντεπισκέφατο προχθὲς ὁ Μ. ἀρχιδιάκωνος κ. Λαυρόντιος. — Προχθὲς ἡ Α. Θ. Π. μεταβῆσας εἰς Χάλκην δι' ἀτακτάτου ἀντεπισκέφατο τὴν Α. Ε. τὸν ἐν Λονδίῳ πρεσβευτὴν τῆς Ἰ. Π. Πύλας Κωστάκη πασῶν Ἀνθόπουλον, παραβριζόντα αὐτόν. κατόπιν δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ μετὰ τὸ γέυμα, ἐν συνόδῃ τοῦ σχολάρχου πανερ. μητροπολίτου Σταυροπόλεως κ. Ἀποστόλου, μετέβη εἰς Πρίγκηπον καὶ ἐπισκέφατο τὸ αὐτόν Ἐθνικὸν Ὀργανοτροπεῖον, ὅστις αἶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διασκευαὶ ἐξακολουθοῦσιν. — Ὁμοίως προχθὲς ἐπισκέφατο τὴν Α. Θ. Π. ὁ ἐν Προύσῃ πρέβουος τῆς Ρωσίας κ. Περδικάρης.

— Ἐκπαιθετήρια Χίου. — Ἀπετάλη ἡμῖν πρό τιος ἐντυπος α' Ἐκθεσις τῶν ἐν τοῖς ἀρροδοξοῖς δημοσίοις σχολείοις τῆς Χίου πεπραγμένων κατὰ τὰ σχολικὰ ἑτὴ 1893—1900 — ὑπερτρακοσιοεπταίδος, ἀποτελοῦσα λαμπρὴν ἱστορίαν τοῦ πνευματικοῦ καὶ εὐάνθρου νήσου. Θερμῆς εὐχῆς ἔργον ἦθελαι εἶναι εἶπερ αἶ κατὰ τόπους ἐφορεῖται τῶν σχολῶν μμοῦμεναι τὸ ζηλωτὸν καὶ φιλόπατρι τοῦτο πῶν χίων παραδειγμα παρεχόν ἐκάστοτε τοιαυτὰ κάτοπρα τῆς καταστάσεως τῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων τῶν ὁμογενῶν ἐκαταστῶν κοινότητων. Ἐφανοῦντες τὰς φιλογενεῖς πρὸς εὐδῶσιν καὶ προκοπὴν τῶν ἐν Χίῳ ἐκ-

παιδευτηρίων προσπάθειαι τῶν φιλοτίμων ἐφόρων, ἐπιτροπῶν-
μεν εἰς τὸ φιλοπολί τοῦτο μέτρον αὐτῶν.

— *Προσφθρα.* — Ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἀπό τινας παρε-
πιδημῶν κ. Γ. Λαμπάκης προσήνεκε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι
τοῦ ἰδίου αὐτῷ συγγραφέα ἐπιγραφόμενον Mémoires sur les
antiquités chrétiennes de la Grèce. Τῷ ἰδωρητῇ ἔξευρά-
σθησαν αἱ εὐχαριστίαι διὰ πατριαρχικοῦ πιττακίου.

— *Συμμεῶν ἐφέτης Συνήγορος.* — Πάνυ εὐαρέστως
πληροφόρημα ὅτι ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Καισαρείας
κ. Γερβασίος ἀνηγόρευσε ἐσχάτως μετὰ τὸν προκρίτων τῆς
πόλεως Καισαρείας εὐεργέτην τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ τὸν ἐκ ταύ-
της μὲν ὀρμώμενον, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπὸ ἐτῶν ἰκανῶν ἐγκατεστη-
μένο, ἐσχάτατον Συμμεῶν ἐφέτην Συνήσογλου, διὰ τὰς γεν-
ναϊφάνους καὶ φιλανθρώπου; αὐτοῦ δωρεάς, δι' ὧν εὐεργέτησε
καὶ ἐξακολουθεῖ εὐεργετῶν τὴν ἐπαρχίαν Καισαρείας. Ἀλλὰ
καὶ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κατὰ τὸ παρελθόν
ἔτος ἐποιήσατο πρότασιν ἐν συνεδίᾳ τῶν ἰδῶν διοικητικῶν τῆς
Ἐκκλησίας Σωμάτων ὅπως ἀπονεμηθῇ τῷ αὐτῷ ὀμογενεῖ ἐκ-
κλησιαστικῶν ἀρχοντικῶν ἀνθ' ὧν ἡ Α. Θ. ἔξετεμνίωσε φιλο-
στόργων, φιλανθρώπων καὶ φιλογενῶν αἰσθημάτων.

— *Ἐκδοσις καινῆς Διαθήκης.* — Ὁ ἐν Ἀθήναις φερέ-
πων καθηγητὴς κ. Σπυρίδων Παπαγεώργιος ὀρμηθεὶς ἀπὸ
τῶν λυπηρῶν σκηνῶν τῶν λαβουσῶν ὤρῳαν ἐν Ἀθήναις κατὰ
τὸ παρελθόν ἔτος καὶ σκερθεὶς ὅτι, ὅπως ἀπαλλαγῶσιν οἱ ὀρ-
θηδοῖς χριστιανοὶ πάσης εἴτε μεταφράσεως, εἴτε νοθείας τῶν
ἱερῶν κειμένων, ἀνάγκη νὰ εὐρίσκωσι πρόχειρον αὐτὸ τοῦτο τὸ
πρωτότυπον τῶν ἱερῶν λογίων πρὸς ἀνάγνωσιν, ἐξέδωκεν ἐσχά-
τως τύποις τὴν Καινὴν Διαθήκην ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπιστα-
σίαν καὶ ἐπιμελίαν εἰς τομίδων, προσπαθίσας ὅπως ἡ ἱερὰ βί-
βλος ἅμα μὲν ἀποθῆ ἕνωσος καὶ προσιτῆ εἰς τὸ βιβλιότυπον παν-
τὸς ὀρθοδόξου χριστιανοῦ, ἅμα δὲ ἀναγνωσθῆ πρὸς τὰς παρα-
πλησίας ἐκδόσεις τῆς Κ. Διαθήκης τῶν προτεσταντικῶν καὶ
ἄλλων ὀθενίων βιβλικῶν ἐκδόσεων. — Ἀντίτυπα τῆς τοιαύτης
ἐκδόσεως ἀποστείλας προστάτας πρὸς τὴν Α. Θ. Π. ἐζητή-
σατο ὅπως ἡ ἐκδοσις αὕτη περιβληθῆ τὸ προσήκον ἐκκλησια-
στικὸν κῆρος τυγχάνουσα τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἱερᾶς Συνόδου. —
Ἐπιανοθέντες τὰς φιλοστόργους ταύτας διαθέσεις καὶ τὰ εὐσεβῆ
αἰσθημάτων τοῦ ἐλλογίμου καθηγητοῦ ἐπιφύλασσόμεθα νὰ γρά-
ψωμεν τὰ εἰκότα καὶ περὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης μετὰ τὴν συ-
νοδικὴν ἔγκρισιν.

— *Ἄγιον Ὅρος.* — Μετὰ βραχυταῖν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν πα-
ραμονῆν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἄγιον Ὅρος ὁ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων
πατέρων τῆς ἱερᾶς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Βα-
τοπεδίου πανσιωτάτος προηγούμενος κ. Ἄνθιμος Βατοπεδινός. —
Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος σεβαστίου διατρίβει ἐν Ἄγιῳ Ὅρει ὁ
θεοσολ. ἐπισκοπὸς Σανίουπόλεως κ. Ἰωάννης, ἐπὶ ἐντολῇ, κα-
θὼς ἐγράψαμεν ἦδη, πρὸς ἐπιτόπιον ἐξέτασιν τῆς περὶ ὀρίων
κτημάτων τιῶν ἐν Χαλκιδικῇ μεταξύ τῶν μονῶν Ζωγράφου
(Ἄγιου Ὁρους) καὶ ἁγίας Ἀναστασίας (Γαλατίστης) ὑπε-
σταμένης διαφρᾶς. Τῷ ἐπισκόπῳ Σανίουπόλεως συνεργασθή-
σεται τοιμελής ἐπιτροπὴ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Κωνσταντῆς διοριθεῖσα,
οἱ πανσιολ. προηγούμενος Ἀζαρίης Βατοπεδινός, ἀρχμ. Με-
λέτιος Ἰβηρίτης καὶ ἀρχμ. Στέφανος Παντοκρατορινός.

Στέφανος Ράλλης. — Ἐξ ἀλλογώσων ἐφημερίδων
πληροφόρημα τὴν θάνατον τοῦ ἐν Ὁδησσῷ ἀπὸ πολλῶν ἔτων
ἐγκατεστημένου ὀμογενοῦς Στεφάνου Ράλλη. Κατὰ τὰς εἰδηθείας

τῶν ἐφημερίδων τούτων ὁ ἀποθάνων, ζῆπλουτος γενόμενος, κατέ-
λιπε περιουσίαν ἀνερχομένην εἰς ἕξ ἑκατομμύρια λιβ. ἀγγλικῶν.
Περὶ διαθήκης δ' αὐτοῦ οὐδὲν ἐγνωσθη εἰστί. Ἐξ ὅσων γνω-
σσομεν ὁ μεταστάς μεγάλην ἔτριπε συμπάθειαν πρὸς τὰ ζῆα,
ὕπερ ὧν ἴδρωσε ζῶν ἔτι νοσοκομετόν, ἑταιρείαν προστατευ-
τικὴν καὶ ἄλλα παραπλήσια ἔργα.

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐλλόγιμος
κ. Βασίλειος Μυστακίδης, ἐξαντληθείσης τῆς β' ἐκδόσεως τοῦ
Γεωγραφικοῦ Ἐγγυηριδίου αὐτοῦ, προέβη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο
εἰς τρίτην καταστήσας αὐτὴν ὅσον οἶόν τε καλὴν καὶ χρήσιμον
πρὸς τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν σήμερον ἡ κοινωνία ἀποπέπει, τὸν
πρακτικώτερον διότι ἡ Γεωγραφία εἶνε κέντρον διαφόρων κλά-
δων ἀνθρωπίνης γνώσεως κτλ.

Περὶ τῆς βάσεως δὲ τῆς διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας προ-
κειμένου πάνυ προσφῶς ὁ κ. Μυστακίδης λέγει ὅτι: ἀχάρται
καλοὶ καὶ εὐπρόσωποι δίδον νὰ συνοδεύωσιν ἐκαστὴν διδασκα-
λίαν, καθόσον ὁ χάρτης εἶνε τὸ κέντρον περὶ ὃ στρέφεται ἡ δι-
δασκαλία ἐν τῇ παραδόσει, εἶνε ἡ ψυχὴ τῆς ζωῆς τῆς Γεω-
γραφίας κτλ.

Ἐν γένει δὲ ὁ ἐπὶ φιλοπονίᾳ διακρινόμενος καθηγητὴς,
τὴν νέαν ταύτην ἐκδοσὶν βελτίονα καὶ ἐπισημνέτην ἐν τισιν
οὐσιώδεσι καταστήσας, παραδίδωσι ταύτην καὶ αὐθὺς εἰς τὴν
δικαίαν ἐκτίμησιν τῶν διδασκόντων τὸ σπουδαῖον τῆς Γεωγρα-
φίας μᾶθημα, ὅπερ ἀτυχῶς παρ' ἡμῶν ἑλλειπῶς καὶ οὐχὶ μετὰ
τῶν προσδοκωμένων ἀποτελεσμάτων διδάσκεται.

Ἄξιος ἐπαίνου ἔρα ἐστὶν ὁ ἐλλόγιμος κ. Μυστακίδης,
ἐπιδιώκων διὰ τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον ὀλονὲν διαρρυθμίσεως τοῦ διδα-
κτικοῦ τούτου πονήματος τὴν τελεσφοροτέραν διδασκαλίαν τοῦ
μᾶθηματος τῆς Γεωγραφίας.

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Στυλιανὸς Παναγιώτου Χαρτένις, ὑπήκοος
Ἐλλήν, τῆς μὲν κάτοικος Ἀγγιμάου τῆς Ἀνατολικῆς Ρω-
μουλίας καὶ τοκρτοῦς τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνωστού δικαμο-
νῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν
καὶ ὥραν 8 π. μ. ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημο-
σιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμνησθῆ, εἴτε αὐτοπροσώπως
εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχ-
χείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξεϊ ἐναγόμενος
ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικῆς Κλυταμνήστρας θυγατρὸς πατῆ
Γεωργίου Τσιθάνη, ραπτρίας τὸ ἐπάγγελμα καὶ κατοίκου τῆς
ἐνορίας Παλίου Κωνσταντινουπόλεως. Προσπειδηλοῦται δὲ
αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμνησθῆ κατὰ τὴν ὡς ἀνω ὀριζομένην
δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή θεωρηθήσεται ἐρήνην αὐτοῦ.

Ἦ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέλειαν
διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων Ἐκκλη-
σιαστικῆς Ἀληθείας καὶ Ἐταχυδρόμου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 9 Αὐγούστου 1902.

Ὁ πρόεδρος
+ Ὁ πρῶν Δρυῖνουπόλεως ΓΡΗΘΡΙΟΣ 3

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

θεία», τῷ θερμουργῷ καὶ μεγαλόφρονι αὐτῆς ἰδρυτῆ - μεθ' ἅπαντος τοῦ εὐσεβοῦς ὀρθοδόξου πληρώματος ταπεινὰ ὑποβάλλουσι συγχαρητήρια ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις, ἐξαίτεται τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιώτου εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος εἰς ὃν ἐκλήθη.

Ἐπὶ τῇ ἀγομενῇ ἑορτῇ αὐτῆς ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ κατὰ τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν μέσῳ πολλῆς συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιασμάτων, συγχοροστατισάντων καὶ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν καὶ τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν. Κατὰ τὴν λειτουργίαν ἐν τῷ ναῷ παρέστησαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων, τὰ ἐντιμα μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, καὶ πλείστοι λογάδες τοῦ Γένους. Τὴν θείαν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ πανσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος καὶ μετὰ τὸ πέρας ταύτης ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διένειμε τῷ ἐκκλησιασμάτι τὸ ἀντίδωρον.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας λειτουργίας, τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐριτίμων συμβούλων καὶ λογάδων ἀνελθόντων εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν πατριαρχῶν, προσήλθε καὶ ἡ Α. Θ. Π. ἦν ἐκ μέρους τῆς ἱερᾶς Συνόδου προσεφώνησεν ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ, πρὸς ὃν ὁ παναγ. οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀνταπάντησε καταλλήλως, ὡς καὶ πρὸς τὴν προσφώνησιν τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Νεοκίσαρειας ἐκ μέρους τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, παραστάντος ἐν σώματι, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Μ. πρωτοσυγκέλλου ἐκ μέρους πάντων τῶν παρισταμένων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

Τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα ἐπεσκέψαντο ἡ Α. Μ. ὁ ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου ἐφησυχάζων πατριάρχης πρῶν Ἀντιοχείας κ. Σπυρίδων, ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Δέρκων κ. Καλλίνικος, οἱ ἐπίτροποι τῶν ἁγίων Τόπων, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας προσφώνησας καταλλήλως καὶ ἐγχειρήσας ἅμα δῶρον ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου κ. Φωτίου βακτηρίαν ἐξ ἐβένου πολύτιμον, ἐφ' ἧς ἐγκεχαραγμένα εἰσὶ ρητὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ ἀφιερωσιν «Φώτιος Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ Κωνσταντινουπόλεως», οἱ Ἐξ.

πρεσβευταί, τῆς Ἑλλάδος πρίγκηψ Ν. Α. Μαυροκορδάτος, τῆς Σερβίας στρατηγὸς Σάββας Γρούιτς καὶ τῆς Ρουμανίας Α. Λαχωβάρος, ὁ διπλωματικὸς πράκτωρ τῆς Βουλγαρίας κ. Γκαϊσῶφ, πάντες οἱ ὑπάλληλοι τῶν πρεσβειῶν τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν, τοῦ ἔξοχ. πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσίας κ. Ἰ. Ζηνοδιῆ τηλεγραφικῶς ὑποβαλόντος τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ, ὁ ἀρχιμ. τῆς ρωσικῆς πρεσβείας, ὁ προθιερεὺς τῆς σερβικῆς πρεσβείας, ὁ ἐπίτροπος τοῦ πατριάρχου τῶν Συροχαλδαίων, ἀντιπρόσωποι τῶν ἐνταῦθα μικρᾶ πατριαρχῶν τῶν ἀνατολικῶν ἀρμενίων καὶ τῶν καθολικῶν, οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐν Γαλατῶν ρωσικῶν Μετοχιῶν, οἱ καθηγητικὸι σύλλογοι πασῶν τῶν ἀνωτέρων παρ' ἡμῖν σχολῶν, ἡγούμενων τῶν διευθυντῶν αὐτῶν, οἱ προϊστάμενοι τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, οἱ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ διαθεσιμότητι παρεπιδημούντες μητροπολίται, αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν ναῶν, αἱ ἐφορεῖαι τῶν σχολῶν, τὰ προεδρεῖα τῶν διαφόρων σωματείων. Ἐτι ὁ βοηθὸς τοῦ τμηματάρχου τῶν θρησκευμάτων ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῆς δικαιοσύνης ἐνδοξότατος Βαχὰ βένης ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργοῦ ὑψηλοτάτου Ἀβδουρραχμάν πασᾶ, ὁ Φατὴν βένης Οἰκιάδης ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, καὶ ἄλλοι ἀντιπρόσωποι ἀνωτέρων ἀνακτορικῶν καὶ κυβερνητικῶν μεγιστάνων ὀθωμανῶν καὶ ἐγκριτοὶ λογάδες καὶ βαθμοῦχοι, ἐν οἷς ἡ Α. Ε. ὁ ἀρχιμεταφράστης τῶν ἀνακτόρων Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆ πασᾶς, οἱ ἐριτίμοι ὁμογενεῖς τραπεζίται, πάμπολλοι ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι.

Τηλεγραφικῶς δὲ συνεχάρησαν τῇ Α. Θ. Π. οἱ ἐν τοῖς νήσοις ἐφησυχάζοντες παναγιώτατοι πατριάρχαι πρῶν Κωνσταντινουπόλεως κκ. Νεόφυτος, Ἀνθίμος, καὶ Κωνσταντίνος, οἱ μακαριώτατοι πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Φώτιος, Ἱεροσολύμων Δαμιανὸς, καὶ πρῶν Ἱεροσολύμων Νικόδημος, οἱ πανιερ. μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, οἱ ἡγούμενοι καὶ ἐπίτροποι τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἱερῶν βασιλικῶν καὶ πατριαρχικῶν μονῶν, αἱ δημογεροντίαι, ἐφορεῖαι ἀγαθοεργῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων, ἡ εὐγενὴς κόμησσα Ριανκούρ, καὶ πλῆθὺς ὁμογενῶν ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐκ τῆς Ἑσπερίας καὶ τῶν ἐν τῷ κράτει ἐπαρχιῶν, ὧν ἀδυνατοῦμεν ἕνεκα τοῦ βραχέος χώρου νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ ὀνόματα.

ΠΡΟΣΗΡΜΑΤΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΑ

Ἐκ τῶν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τῶν οἰκουμενικῶν πατριάρχων ἐπισταλέτων τηλεγραφικῶς συγχαρητηρίων ἐκδόσμενα ταῦτα:

*
Ἄντιγόνη (διὰ Χάλκης), 9 Σεπτεμβρίου ὥρ. 7,40 π.μ.

Συγχαίροντες γερκαίμξ Αὐτῆς Παναγιότητι ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ εὐχόμεθα Αὐτῇ πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον.

Πατριάρχης Νεόφυτος

*
Ἄντιγόνη (διὰ Χάλκης) 9 Σεπτεμβρίου, ὥρ. 8 π.μ.

Συγχαίρομεν ἐγκαρδῶς Ὑμετέρῃ Παναγιότητι ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ, εὐχόμενοι ἑορτάζειν ἐπὶ μήκιστον ἐπ' ἀγαθῷ Ἐκκλησίας καὶ Γένους.

Πατριάρχης Ἀνθιμος

*
Χάλη, 9 Σεπτεμβρίου, ὥρ. 7,40 π.μ.

Συγχαίροντες ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ, εὐχόμεθα θεοῦ ἐν Ὑμετέρῃ Παναγιότητι εἶη πολλὰ καὶ ὄλβια.

πρῶν Κωνσταντινουπόλεως
Κωνσταντῖνος

*
Ἀλεξάνδρεια, 9 Σεπτεμβρίου, ὥρ. 11,50 π.μ.

Συγχαίροντες ἐπὶ ἑορτῇ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ Ὑμετέρῃ Παναγιότητι θεόμειθα Κυριῷ περιπέειν Αὐτῇ ἐν ὑγιείᾳ καὶ ὄλβῳ ἐπὶ μήκιστον, πλουσίως συμβάλλουσιν εἰς δόξαν Αὐτοῦ.

Πατριάρχης Φώτιος

*
Ἐξ Ἱεροσολύμων, 9 Σεπτεμβρίου, ὥρ. 9 π.μ.

Ὀλοφύχως συγχαίροντες Ὑμετέρῃ προτριλεστέτῃ Παναγιότητι, ἐφ' ἑορτῇ ὀνομαστηρίῳ, ἐπυχομέμεθα Αὐτῇ μακροήμερυσιν ἐν ὑγιείᾳ καὶ ὄλβῳ ἐπ' ἀγαθῷ ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας.

Πατριάρχης Δαμιανός

*
Χάλη, 9 Σεπτεμβρίου, 9 ὥρ. π.μ.

Συγχαίροντες ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ Ὑμετέρης Παναγιότητος, εὐχόμεθα εἶη πολλὰ καὶ εὐτυχῆ.

Πατριάρχης Νικόδημος

*
Ἄθως, 8 Σεπτεμβρίου, ὥρ. 4 ἑσπ.

Εὐσεβῆτως ὑποβάλλει Ὑμετέρῃ προσκνητῇ Παναγιότητι θερμὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια ἐπὶ ἐπειταίῃ ἑορτῇ Σεπτοῦ Αὐτῆς ὀνόματος ἐπὶ μήκιστον καὶ εὐχόμενη παρὰ Κυρίου Παντοκράτορος ἀκλινη πολύ-

τιμον Αὐτῆς ὑγιαίν, ἐπ' ἀγαθῷ μπρός ἡμῶν Ἐκκλησίας

Κοινότης Ἁγίου Ὁρους

(ἄλληγοσὶ γεγραμμένον).

Ἐστέρη, 9 Σεπτεμβρίου, ὥρ. 7,30 π.μ.

Ἐπὶ τῇ ἐπειταίῃ τοῦ ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος εὐχομαι Αὐτῇ πανευλαβῶς πολλὰ τὰ εἶη, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ παρηγορίαν τοῦ Γένους.

Λουῖζα Ριανκούρ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΞΕΝΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ὁ ἐν τῇ ἡμετέρῃ πόλει παρεπιδημῶν ἑλληνομαθῆς ῥώσος καθηγητῆς κ. Σοκολώφ ἐν ἀνταποκρίσει αὐτοῦ δημοσιευθείσῃ ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικῆς Εἰδήσεσι, τῷ ὄργανῳ τῆς ἀγιωτάτης ῥωσικῆς Συνόδου, ὡς παρ' ἐκφράζεται περὶ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

« Ἀσυνθήσις τῶν δι' ἐμὲ ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, μονόφωνος, ἰδιόρρυθμος τὸ ὄψος μετ' ἐπικρατοῦντων ρινοφώνων φθόγγων. Ἄλλ' ὅσον πλειότερον ἀκούει τις τὴν μουσικὴν ταύτην, εὐαρεστώτερον ἡχεῖ αὐτή, τόσον ἰσχυρότερον ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ αἰσθήματος καὶ διεγείρει εἰς προσευχὴν. Μετὰ δύο, τρεῖς λειτουργίας ἐγὼ οὐ μόνον εἰδίσθην εἰς τὴν μουσικὴν ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἠγάπησα αὐτήν. Καὶ πράγματι μόνον ἡ μονόφωνος μουσικὴ γνήσιόν ἐστι προϊόν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀφιεμένου κατὰ μέρος ὅτι αὐτὴ ἐπεκράτει καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ χριστιανικῇ καὶ τῇ βυζαντινῇ ἐποχῇ, αὐτὸς ὁ χαρακτὴρ τῆς μουσικῆς ταύτης ἀνταποκρίνεται ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀξίαν καὶ τὸ βαθύ καὶ ἐποικοδομητικὸν περιεχόμενον τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιαστικῶν λειτουργικῶν ψαλμῶν. Αἱ ὑμνοδίαί αὗται συνετάχθησαν ὑπὸ ἐξόχων χριστιανῶν ποιητῶν καὶ δι' ἀκριβῶς ἐπὶ τῇ βάσει μονοφώνου μέλους· ὁ Κύριος ἡδίστός με ν' ἀκούσω τοιαύτην μελωδίαν ἐκτελουμένην ἐν ἐκτάκτῳ εὐρυθμίᾳ. Χορεῖα ἑλλήνων ἱερορχῶν, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ πατριάρχου κκ. Ἰωακείμ τοῦ Γ', ἐσχημάτισε δύο χοροὺς καὶ μετ' ἐκτάκτου τέχνης ἐψάλε τροπάρια τινὰ δι' ὧν προκατάρχεται ἡ σχολικὴ τελετὴ τῶν ἐφεξέσων. Τοῦτο ἐγένετο τῇ 9 ἰουνίου ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ. Ἡ ἐντύπωσις ἡ ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ταύτης μελωδίας θὰ παραμείνῃ ἕσασι ἐν τῇ ψυχῇ μου.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τὴν ἱστορίαν τὴν ἐντελῆ σχολῆς τινος ἀπαρτίζει καὶ συνιστᾷ καὶ ἡ γνῶσις τῶν τοῦ βίου τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἔργου αὐτῶν, τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ συστήματος, καθ' ὃ ἐδίδασκον καὶ τῶν πρὸς ταύτην χρησίμων βιβλίων, καὶ ἡ γνῶσις δὲ τῶν ἰδρυτῶν καὶ συντηρητῶν καὶ τῶν ἐκάστοτε ἐφόρων ἰδίως ἐστὶν ἀπορᾷ εἰς τὴν ὕλικὴν ἐκάστης σχολῆς εὐδῶσιν καὶ προκοπῇ· μάλιστα δὲ πάντων ἡ μελέτη πάντων τῶν ἐπισήμων γραμμάτων, ὅσα ἐξέδιδεν ἢ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἢ αἱ κοινοτικαὶ κατὰ τόπους ἀρχαὶ πρὸς ἐμπέδωσιν καὶ σαφῆ καθορισμὸν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν τε πόρων καὶ τῆς διοικήσεως καὶ τῶν καθηκόντων τοῦ πληρώματος ἐκάστης σχολῆς ἤτοι τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων.

Τῶν ἐν τοῖς ἐπισήμοις πατριαρχικοῖς καὶ συνοδικοῖς γράμμασιν ῥηθευομένων, τὰ μὲν ἔχοντα χαρακτῆρα γενικώτερον ὑποπίπτουσιν ὑπὸ τὴν ἐξέτασιν καὶ τὴν ἐμδριθῆ μελέτην τοῦ τὴν ἱστορίαν ἐρευνῶντος τῶν παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτικῶν θεσμῶν, τὰ δὲ μερικώτερον τοιοῦτον φέροντα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν μονομερῶς τῆς σχολῆς, δι' ἣν ἐξεδόθησαν. Τῆς διακρίσεως ταύτης ἡδὴ προτεθειμένης, ὁ φιλιώτης ἀναγνώστης ἐννοεῖ τὴν οἰονεὶ ἑλληπτῆ μνείαν τοῦ περιεχομένου τῶν ἐπισήμων πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων περὶ τῆς Πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, ὧν ἀναγραφὴ σήμερον ἐκδίδεται.

Τῶν ἐπισήμων τούτων γραμμάτων ἰδίᾳ τῶν τύποις ἐκδοθέντων, τὰ μὲν εὗρονται ἐν τῷ Α' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Μ. ρήτορος τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας κ. Μητῆ Δ. Χαμουδοπούλου, ἐν δὲ ἐν ἑμῶ συγγράμματι¹, καὶ ἐξ, τὸ γ' εἰς ἐμὲ ἦκον, εἰσὶ μέχρι σήμερον ἀνέκδοτα, τούτων δὲ, σήμερον γνωριζομένων διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ τύπου, τὸ τελευταῖον εὗρηται ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς κώδικεσιν· ἅρα τὰ πέντε μετεγράφησαν ἐξ ἑτέρου κώδικος, ὅστις ἐστὶ κατατεταγμένος ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς ὑπ' ἀριθμὸν 28.

§

1) Τὸ ἀρχαιότερον² ἐν μεμβράναις σιγιλλωθὲς γράμμα περὶ τῆς σχολῆς ἐξεδόθη τύποις ὑπ' ἐ-

μοῦ. Ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Γ' τοῦ Βαρδάλειος, συνυποκυρούντος τοῦ Ἱεροσολύμων Νεκταρίου, κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1663, καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπὸ Μανωλάκη τοῦ ἐκ Καστορίας σύστασιν τῆς σχολῆς, περὶ οὗ λέγει ὅτι «πολλῶν ἀξιώθεις παρὰ Θεοῦ ἀγαθῶν, ἔγνωκε δεῖν . . . εἶτε ἀπὸ Θεοῦ ἐμπνευσθεῖς, εἶτε ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φύσεως ὀδηγηθεῖς, εἶτε καὶ ὑπὸ τῆς τῶν συνόντων αὐτῷ ἀγαθῶν ἀνδρῶν προτροπῆς ποδηγηθεῖς, ἀκαδημίας συστήσαι καὶ σχολὴν κοινὴν πρυτανεύσαι τοῖς πᾶσιν ἰδίως αὐτοῦ ἀναλώμασιν. — Ὅριζει μαθήματα τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ καὶ τὰ τέλεια, καθίστησι δὲ, χάριν τῶν κοινῶν γραμμάτων, ὡς παράρτημα τῆς πατριαρχικῆς ταύτης ἀκαδημίας, σχολὴν ἰδιαίτεραν, ἧς τὸν διδάσκαλον αὐτὸς ὁ Μανωλάκης ἐμισθοδοτεῖ — καὶ ἐκτίθησι τὰς ἐξῆς διατάξεις, καταστρωθεῖσας ἐν τῷ κώδικι τῆς σχολῆς καὶ νομίμως ἐπικυρωθεῖσας: α) διατηρηθεῖσι δώδεκα μαθητὰς ἐπιμελεῖς ἐνδουμένους καὶ τρεπομένους ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας· β) τοὺς διδασκάλους ταύτης τε καὶ τῆς τῶν κοινῶν γραμμάτων εἶναι ἐκ τῶν δοκίμων ἐπ' εὐτεβείᾳ τέκνων τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τοὺς μαθητὰς, τοὺς δὲ δώδεκα ὑποτρόφους εἶναι εὐρεῖς καὶ συγγλωττούς· γ) φροντίζειν καὶ μεριμνᾶν τῆς σχολῆς τέσσαρας ἐφόρους «ἀπὸ τῶν ἐπισήμων φρονήσει, παιδείᾳ, ἐπιμελείᾳ, πρόσθεσι, εἰ βούλει, καὶ πλούτῳ» κυβερνωτάς· τὴν ὕλικὴν αὐτῆς προκοπῇ· δ) ἐορτάζειν τὴν σχολὴν ἐν τῷ ἐν Φαναρίῳ ναῶ τοῦ ἀγιοταριτικοῦ Μετοχίου κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ δεήσεις ἀναπέμπεσθαι κατ' αὐτὴν «ἐπὶ συντηρήσει τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς»· ε) τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς ἀπονέμειν τοῖς πατριαρχαῖς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων τὴν προσήκουσαν εὐλάβειαν καὶ ὑποταγὴν, τοὺς δὲ πατριάρχας τούτους ἀγαπᾶν τοὺς διδασκάλους καὶ ἐπισκέπτεσθαι τοὺς μαθητὰς τοῦλάχιστον ἅπας τοῦ ἔτους· καὶ «ἀποδημούντος τινος» τῶν ἐν τῷ φροντιστηρίῳ διδασκάλων ἢ μαθητῶν, ἱεραιμῶνων ἢ μοναχῶν, μηδὲν τῆς ἐκείνου περιουσίας λαμβάνειν, ἀλλ' ἀφίεναι τοῖς τοῦ φροντιστηρίου ἐπιτρόποις, ἐπὶ αὐξήσει τῶν προσόντων αὐτῷ εἰσοδημάτων· ς)

πιθάνως ὑπάρχουσι ἀρχαιότερα πολλὰ, ὅταν δὲ λέγω ἀρχαιότερον ἔγγραφον, νοῶ τὸ παλαιότερον τῶν μέχρι σήμερον γνωστῶν ἡμῶν.

3. τὴν λέξιν ἀποδημούντος ἴσως δεῖν ἐκλαθεῖν ἀντὶ τοῦ θνήσκοντος, εἴτ' οὖν ἀποδημούντος πρὸς Κύριον, ἴσως δὲ σημαίνει καὶ τὸ παραιτεῖσθαι τὴν διδασκαλίαν καὶ ἀναχωρεῖν.

1. Παιδεία καὶ πτωχεία παρ' ἡμῶν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας. Ἐν Κωνσταντινῶν, 1893, σελίς 40—45.

2. ἡ ἔννοια τῆς ἀρχαιότητος τῶν ἐγγράφων ἐστὶ σχετικὴ.

μηδενί τῶν ἐφόρων ἐπιτρέπεσθαι μεταβαλεῖν οἰονδῆποτε τῶν ὁροθετηθέντων, ἄνευ συγκαταθέσεως τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς ἀδελφότητος.—Τὰ κυριώτερα τῶν ἐν τῷ γράμματι τούτῳ διοριζομένων εἰσι α') ἡ ἐξονομαζομένη ἀδελφότης ἡ ἀδελφάτων, ἐφ' ᾧ καὶ ἀναφέρονται ἀδελφοὶ τῆς σχολῆς, καὶ β') ἡ ἐορτὴ τῆς σχολῆς ἡ τελομένη τὴν 25 μαρτίου. Ἡ διάταξις αὕτη ἀποδείκνυσι, καθὼς καὶ ἕτεροι συνήθειαι, παρ' ἑτέροις σχολαῖς, ὅτι αἱ τοιαῦται ἐορταὶ ἐπανηγυρίζοντο οὐχὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν⁴, ὃ δὲ καθορισμὸς τῆς 30 ἰανουαρίου, ὡς ἐορτῆς κοινῆς πάντων τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων, ἐστὶν ἐξεύρημα τῆς 10⁵ ἑκατονταετηρίδος, ἔμπνευσις κληρικοῦ τινὸς ἐπιδεικνυμένου πολυμαθέως.

2) Τὸ δεύτερον περὶ τῆς σχολῆς πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα—τὸ γὰρ πρῶτον ὑπογραφῶν ἑσπερημένον ἐστὶ—τύποις ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ Ἀθηνίδου⁶, ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ Ἀκαρνάνος, συνυποκυρούτων Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, δεκαεξὶ ἀρχιερέων καὶ ἑνδεκα λαϊκῶν ἐκκρίτων, κατὰ ἰούλιον τοῦ 1691. Διὰ τοῦ γράμματος ἀναστυσιτάται ἡ ὑπὸ Μανωλάκη συσταθεῖσα πρὸ εἰκοσιν ὀκτῶ ἐτῶν ἀκαδημία, ὕλιχ⁷ χορηγία πάλιν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Κιστορίας προστάτου τῶν γραμμάτων· διότι ἐπὶ **μικροῦν**, κατὰ τὸ γράμμα, ἐπαύσατο λειτουργοῦν «τὸ πρὸ χρόνων ἰκανῶν κατασταθὲν διδασκαλεῖον ἐν τῇ περιφανεί ταύτῃ πολιτείᾳ, φροντίδι καὶ δαπάνῃ τοῦ . . . ἀρχόντος κυρίου Μανουὴλ, ἐν ᾧ πολλοὶ, τῆς ἀξιεράστου σοφίας ἀπολαύσαντες, οὐ μικρὰν τὴν ὠφέλειαν ἑκαρπώσαντο.» Διδακτικώτατα δὲ διὰ τοὺς οὐ μετὰ λιπαρὰν μελέτην καὶ κρίσιν ἀνδρικήν γράφοντας περὶ δὴθεν ἐλλείψεως σχολείων ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν χρονικήν ταύτην περίοδον τὰ γραφόμενα δύο πατριαρχῶν, δεκαεξὶ ἀρχιερέων καὶ ἑνδεκα λογάδων τοῦ γένους, ταῦτα⁸: «καθορῶντες ἀμελοῦμενον

τὸ θεοῦ ἐργον αὐτὸ, τὴν τῶν γραμμάτων δηλαδὴ σπουδὴν καὶ σοφίαν τὴν ἀγγίθειον ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς γένει, . . . ἦτις τανῶν ἐν αὐτῷ μικρὰ πνεύουσα φαίνεται καὶ μακρὸν ἀσθενόουσα καὶ πρὸς τὸ ἐκλείπειν ἐγγίζουσα»⁹ δηλον οὖν ἀναφέρεται εἰς ἐκλείψιν ἀνωτέρας ἐπιστημονικῆς σχολῆς, οὐχὶ δὲ εἰς ἐκλείψιν ἐν γένει σχολείων κατωτέρων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κυρίως παρὰ τὸ ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχεῖον.—Διὰ τοῦ γράμματος ἐρίζονται μὲν θεσμοὶ τινες ἀφορῶντες εἰς τὴν ἐν γένει παιδείαν, ἀναφέρονται δὲ εἰς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Μανωλάκη, τὴν ἐλλείψει πόρων παύσαν, οἱ ἐξῆς: α) ὡς τακτικοὶ πόροι ἡ πρὸς τὸ πατριαρχικὸν ταμεῖον ἔτησίᾳ χορηγία τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου Γοργοεπηκόου (γρόσια 270) καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῶν Ὑψωμαθίων (γρόσια 80), ὅπως ἐξ αὐτῶν καταβάλλωνται οἱ ἐτήσιοι μισθοὶ τῶν διδασκάλων 200 τοῦ τῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων καὶ 150 τοῦ τῆς κυκλοπαιδείας· β) τὸ μὴ προσδέχεσθαι ἱερωμένους ἢ μοναχοὺς τῶν Ἱεροσολύμων, εἴτε ἐτέρων πατριαρχικῶν θρόνων, εἴτε ἁγιορείτας, εἴτε ἐξ ἐτέρων μονῶν ἄνευ ἀδείας καὶ συστατικῶν γραμμάτων τῶν προϊσταμένων αὐτῶν· γ) ἡ διαίρεσις τῶν δύο τμημάτων οὕτως εἶπειν τῆς σχολῆς εἰς δύο τάξεις ἐκάστου καὶ ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας· διότι ὁ διδάσκαλος τῶν ἐπιστημονικῶν ὑποχρεοῦτο μετὰ τὴν παράδοσιν 'να ἐρωτᾷ καὶ 'να λύῃ τὰς ἀπὸ τῶν αὐτῶν μαθημάτων ἀπορίας, ἐξετάζῃ καθ' ἑκάστην ἓνα τῶν μαθητῶν τὸ προδιδαχθὲν μάθημα, κατὰ πᾶν δὲ σάββατον, μὴ διδάσκων ἐπιστημονικὸν μάθημα, καθῆκον εἶχεν, ἀθροίζων ἐνώπιον αὐτοῦ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, 'να προβάλλῃ αὐτοῖς ἢ 'να συνιστᾷ αὐτοῖς ὅπως προσβάλλωσι πρὸς ἀλλήλους προβλήματα πρὸς λύσιν ἐπὶ τῇ βίσει τῶν προδιδαχθέντων· ἐπεβάλλετο δὲ καὶ τῷ διδασκάλῳ τῆς κυκλοπαιδείας ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τάξει 'να διδάσκη πεζογράφους, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ποιητὰς, καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τὴν γραμματικὴν μετ' ἐσκεμμένης ἀκτῆσεως, ὡς καὶ θεματογραφίαν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τεχνολογίαν ἀδιάλειπτον καὶ σύνταξιν.—ἡ κατὰ σάββατον ἀργία ἀπηγορεύθη τῷ διδασκάλῳ τῆς «κυκλοπαιδείας».

3) Τρίτον γράμμα τάττεται ἀδῆλου⁶ πατριάρχου, συνιστώντος τοῖς ὁροδοξοῖς τὸ ἐκδοθὲν κατὰ στίχον προαιρετικῶν ὑπὲρ τῆς σχολῆς συνδρομῶν πρὸς τὴν ἐκ βάρων ἀνέγερσιν αὐτῆς, πάντως ἀπο-

6. ἐξεδόθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν Ἀχρονικοῖς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1883, σελ. 149—150.

4. ἐν πολλὰς συλλογαῖς ἐκκλησιαστικῶν λόγων, ἐκδοθεῖσαι πρὸ τῶν μέσων τῆς 10⁵ ἑκατονταετηρίδος, μάτην ἀνεζήτησα πανηγυρικὸν λόγον εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ὡς σχολιακῆν· εἰκάω δ' ὅτι ἐκάστη σχολὴ εἶχεν ἰδίαν ἐορτὴν, καθ' ἣν ἐγέραιεν ἐπ' ἐκκλησίας τὴν μνήμην τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἔργων καὶ λόγων μοχθησάντων· τίς ἄγνοε δ' ἐξ ἡμῶν ὅτι μέχρι πρὸ ὀλίγιστων ἐτῶν τὸ παρενεργεῖσθαι τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος Ταταούλων εἶχεν ἰδίαν ἐορτὴν οὐχὶ τὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς ἁγίας Εὐφροσύνης τοῦ Ὄρου; (=11 ἰουλίου.).

5. Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου Τὰ μετὰ τὴν ἔλωσιν· σελ. 204—208.

λυθὲν κατὰ τὰ τριάκοντα πρῶτα ἔτη τῆς ΙΗ' ἐκατοσταετηρίδος.

4) Τέταρτον ἀριθμεῖται τὸ τοῦ πατριάρχου Παΐσιου Β' τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας, ἀπολυθὲν κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1748, μηδεμιᾶς ἀξίας ἔργον, ἀλλὰ φληναφονεῖς ἀνυποπίστον βεβηλὸν ὑποκυροσθῆναι αὐτὸν⁷ δέκα καὶ τέσσαρες ἀρχιερεῖς ὀρίζει, διὰ μακρᾶς φυλαρίας, πόρους διαρκεῖς τῆς σχολῆς τὰς πρὸς τὸ πατριαρχικὸν ταμεῖον ἐτησίαις χορηγίας τῶν ναῶν ἀγίου Νικολάου τοῦ Τζιβαλίου ἐκ γροσίων ἑξακοσίων καὶ Θεοδοῦκα τοῦ Βελιγραδίου ἐκ γροσίων ἑκατὸν πενήτηκα καὶ μισθοῦς [Δωροθέου] τοῦ διδασκάλου τῶν τῶν φιλοσοφικῶν 500 κατ' ἔτος καὶ [Ἀνανίου Ἀντιπαρίου] τοῦ τῶν γραμματικῶν 250.

5) Πέμπτον ἐστὶν αὐτοῦ τοῦ Παΐσιου γράμμα, ἀπολελυμένον κατὰ μάρτιον τοῦ 1752, συνυπογραφόντων δέκα μητροπολιτῶν ἀνάξιον λόγου⁸, σκοπὸν ἔχον τὸ ἔρσαι τὸν ἐτήσιον μισθὸν τοῦ διδασκάλου τῶν γραμματικῶν εἰς 400 γροσία.

6) Ἐκτον τὸ σπουδαῖον ἐν μεμβράνῃ σιγίλιωδῆς γράμμα τοῦ πατριάρχου Σεραφεῖμ Β' τοῦ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως⁹, ἀπολελυμένον ἐν Ἰανουαρίῳ τοῦ 1759, συνυποκεκρυμμένον ὑπὸ δέκα μητροπολιτῶν. Τὴν ἀκαδημίαν ἀποκαλεῖ σχολεῖον πατριαρχικόν, καθὰ καὶ ὁ Παΐσιος, καὶ ἐκτίθησι περὶ αὐτῆς ἔρους α') τὸ συντηρεῖσθαι δι' ἐτησίαις τακτικῆς χορηγίας τοῦ πατριάρχου¹⁰ καὶ τῶν ἀρχιερέων (αὕτη δὲ συνεποσώθη κατὰ τὸν κατάλογον εἰς 5070 γροσία) ὡς καὶ 750 γροσίων χορηγουμένων ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου· β') τὸ διδάσκειν ἐν τῇ σχολῇ διδασκάλους ἕνα τῶν φιλοσοφικῶν, ἕνα τῶν μαθηματικῶν, καὶ (χάριν τῶν πρωτοπερίων) δύο τῶν

γραμματικῶν, ἐπὶ μισθοῖς ὀριζομένοις ἐκάστοτε ὑπὸ τῶν ἐφόρων· γ') τοὺς μαθητὰς εἰσάγεσθαι γνῶμην καὶ δοκιμασίαν τῶν διδασκάλων· δ') τοὺς ἐφόρους ἐποπτεύειν τὰ τῆς σχολῆς, διαχειρίζεσθαι τὰς προσόδους, καὶ λόγον ὑπέχειν ἐνώπιον τῶν ἐκλεγόντων τούτους ἀρχιερέων καὶ λογάδων τοῦ γένους. Καὶ διὰ μὲν τοῦ γράμματος διορίζονται ἔφοροι οἱ μητροπολιταὶ Γεράσιμος Ἡρακλείας, Γεράσιμος Κυζίκου, καὶ Γαβριὴλ Νικομηδείας, καὶ λαϊκοὶ ὁ Μ. διερχομένης Πρηγορίου Γκίκας, ὁ Μ. σκευοφύλαξ Ἀλεξάνδρος Σουτσος, ὁ ποστέλικος Νικόλαος Σουτσος, ὁ σπαθάρης Μανωλάκης Τζανέτος καὶ ὁ Σκαρλατάκης Νικολάου—ἧδὲ δὲ ἐκ τῶν τοῦ Μακροαίου γινώσκουμεν καὶ τοὺς διδασκάλους Εὐγένιον Βούλγαριν τῶν Θεολογικῶν, Δωρόθεον Λέσβιον τῶν φιλοσοφικῶν, Νικόλαον Κριτιάν καὶ Ἀνανίαν Ἀντιπαρίου τῶν γραμματικῶν· ἀλλ' ἐστὶ βέβαιον ἀπὸ τῆς γελωτοποιήσεως τοῦ Γλυζουρίου καὶ τῆς τοῦ παντοιοπώλου ποταπῆς ἐμρανεῖας ὅτι καὶ τῶν μαθηματικῶν ἦν διδάσκαλος ὁ πολὺς Εὐγένιος.

7) Ἐβδόμον γράμμα τίττεται τοῦ αὐτοῦ Σεραφεῖμ, ἀπολυθὲν κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1760 καὶ ἐπικαλούμενον¹¹ τὰς συνδρομάς τῶν ὀρθοδόξων Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ συντηρήσεως τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, ἣν ὀνομάζει «κοινὸν φροντιστήριον εἰς παράδοσιν τῶν θύραθεν ἐπιστημῶν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς θεολογίας».—Ἀναγγέλλει τὸ γράμμα τὴν τοῦ φροντιστηρίου συγκρότησιν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Εὐγένιου τοῦ Βουλγάρως, καὶ τὸν διορισμὸν τῶν ἐφόρων, τῶν μητροπολιτῶν Ἀδριανουπόλεως Διονυσίου καὶ Σερρών Ἰωαννικίου, καὶ τῶν λαϊκῶν Πρηγορίου Γκίκα μεγάλου διερχομένου τῆς Ἰψηλῆς Πύλης καὶ τοῦ λατροῦ Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ἰψηλάντου.—Πιστεύω ὅτι, μετὰ τὸ ἄνω σημειωθὲν, τὸ δεύτερον τοῦτο γράμμα ἀρκεῖ πρὸς σκοτασμὸν τῶν ἐρευνητῶν τὴν ἱστορίαν ἐνὸς καὶ μόνου ἔτους· διότι ὀρισθέντων ἐφόρων ὀκτώ πρὸ μολὶς ἐνὸς ἑνιαυτοῦ, τὸ κατόπιν ἔτος οἱ ἔφοροι γίνονται τέσσαρες· περὶ διδασκάλων τεσσάρων οὐδεὶς ἐν τῷ γράμματι τούτῳ λόγος. Ἰσως Εὐγένιος καὶ Δωρόθεος ἐδίδασκον ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ τμήματι, οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τῷ τῶν γραμματικῶν.

8) Ὅγδοον γράμμα ὀρητήριον τὸ τοῦ πολὺ-πλα πατριάρχου Μελετίου Β' τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης, ἀπολυθὲν μὲν τῇ 1 μαρτίου 1769, σωζόμενον δὲ ἐν

11. ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Τοῦς μετὰ τὴν ἄλωσιν· σέλις 385—386, καὶ τὸ δεύτερον ὑπὸ Μ. Δ. Χαμουδοπούλου ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Α', σελ. 318—319, ἀνευ μνείας τῆς πρώτης ἐκδόσεως.

7. πρώτην μνείαν ἴδε ἐν Χρονικοῖς πατριαρχ. Ἀκαδ. σελ. 133—134, ἐκδοσὴν δὲ κεκολοδωμένην ἐν «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ», τόμ. Κ', σελ. 343—344.

8. Ἐκκλησ. Ἀλήθ. αὐτόθι σελ. 344—345.

9. ἐξεδόθη ὑπὸ Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου· «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ» τόμ. Α', σελ. 236—237.

10. κατὰ τὴν ἀναγραφὴν τὴν ἐπὶ Σεραφεῖμ, ὁ πατριάρχης Ζεῆδεν ἐτησίως τῇ σχολῇ 36,000 ἄσπρων, ἧτοι 300 γροσία, σχεδὸν 900 φράγκα. Οἱ πλείονα μετὰ τὸν πατριάρχην παρεχόμενοι εἰσὶν οἱ μητροπολιταὶ Καισαρείας, Κυζίκου, Τερνόβου, Ἀδριανουπόλεως, Ἀθηνῶν, Κρήτης, Λαρίσσης, Ἄρτης, Σερρών, Μελενίκου, Αἰνῶ, Μεσημβρίας, Βιδύνης, Ἀγγιάλου, Προιάβου, Χίου, Κορίνθου, Μονεμβασίας, Παλαιῶν Πατρῶν, Λακεδαιμονίας, Χριστιανουπόλεως, Δημητριάδος, καὶ Χαλδίας, ἀνὰ 6000 ἄσπρων· οἱ ὀλιγώτεροι δὲ χορηγοῦντες ἦσαν ὁ Σκύρου, ὁ Ραδοβασίου, ὁ Ἐλου, ὁ Μεθώνης, ὁ Μήλου, καὶ ὁ Ζαρνάτας ἀνὰ 600. Ὁ ἀναγνώστης δύναται ἵνα ἀναγάγῃ ταῦτα εἰς φράγκα μετρίων ἀπὸ τοῦ Κομνηνοῦ ὅτι τὸ φορῖνον τῆν ἰσοδύναμον τότε πρὸς 33 παραβάς.

κώδικι τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. Τὸ γράμμα τακτοποιεῖ καὶ διασωῶζει τὰ τῆς σχολῆς, οὐκ ἐπιμελείας τυγχάνοντα· καθορίζει πόρους· ἰδρύει βιβλιοθήκην χορηγήσαντος τὰ βιβλία τοῦ Μ. λογοθέτου Νικολάου Σούσου· καὶ ἐξασφαλίζει κεφάλαιον 5000 γροσίων, περίπου δεκαπεντακισχιλίων φράγκων, ἕως ἐκ τῶν τόκων ἢ σχολῆ συντηρηται, ἐκτός τῶν ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαυίας στελεζμένων ἐτησίως χιλίων καὶ πεντακοσίων, καὶ 150 τῶν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, οἱ προστίθενται καὶ δισχίλια γροσία ἐτησία χορηγία τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συντεχνιῶν. Καὶ τί μὲν ἔριζει τὸ γράμμα κείται ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστου, ἥδη δὲ δ' αὐτοῦ διορίζονται διδάσκαλοι Χρύσανθος ὁ Αἰτωλὸς καὶ Ἡλίας ὁ Κύπριος, ὡς ἔγραψα καὶ ἄλλοτε!¹² εἰ τί δὲ σημειώσεώς ἐστὶν ἄξιον ἐν αὐτῷ βλέπει ὁ ἀναγνώστης μετὰ τὸ ἔγγραφο 10.

9) Ἐναντον γράμμα ἐστὶ τὸ συγχρόνως ἢ μικρῶν πρὸ τοῦ 8 γράμματος ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου Μελετίου, χρήσιμον ἡμῖν καθότι γνωστὸν ποιεῖται τὸ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας οἰκοδομημα. Περί τε τῆς οἰκοδομῆς ὡς καὶ τινων οἰκιῶν ἀνηκουσῶν τῇ σχολῇ καὶ τῶν ἐπισκευῶν τε καὶ σκευῶν αὐτῆς καὶ ὧν ἀρῶμεθα συμπερασματικῶν λόγος ὁ προσήκων γενήσεται μετὰ τὸ ἔγγραφο 10. Ἄλλ' ἐκ τοῦ γράμματος τούτου πορίζομεθα τὴν εἰδήσιν, ἄλλοθεν ἀγνωστον ἕως τῆς σήμερον, ὅτι τῷ 1769 συνεπληρώθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ἐκ νέου.

10) Δέκατον ταχθῆτω γράμμα μερικὴν μὲν ἔχον τὴν προέλευσιν, γενικώτερον δὲ περιβληθὲν χαρακτηῖρα διὰ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων τῆς συνόδου· τοῦτο δ' ἐστὶ δωρητήριον τῶν ἀρχόντων καὶ προκρίτων τοῦ Μ. Ρεύματος προσηλούντων τῇ σχολῇ ὡς κτήμα οἰκίαν τινὰ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ πρὸς κατοικίαν διδασκάλων καὶ μαθητῶν κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος, ἐπὶ τῷ ὄρει ὅπως εἰ ἔφοροι τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας διατηρῶσι κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν καὶ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἕνα διδάσκαλον διὰ τοὺς παιδᾶς τῶν ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι κατοικούντων ὀρθοδόξων ἐλλήνων. Τὸ γράμμα ὑπογράφη τῇ 1 μαρτίου 1769.

(ἔπειτα συνέχεια)

M. I. G.

Μελέτιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Μακροτέρων μὲν ἄλλοις ἂν ἐδέησε λόγων τὴν περὶ τὰ μουσεῖα γιγνομένην ἤδη σπουδὴν πειραμένους ἐξάγειν, ὡς μηδενὸς τῶν λαμπρῶν καὶ σπουδαίων ἐλλειπομένην, ἀλλ' ἐντολὴν τε θεία στοιχοῦσαν, καὶ πρὸς κοινὴν ἀφορῶσαν λυσιτέλειαν καὶ Θεῷ τὰ μάλιστα κεχαρισμένην τυγχάνουσαν· ἡμῖν δ' ἄπερ κοινῇ πρὸς συγκρότησιν ἤδη καὶ διάρκειαν αὐτῶν, ἐπιπνοία θεία, συντελέσθη, ταῦτα πρῶτον ὡς ἔχουσιν ὑπομνήμασιν ἐκκλησιαστικοῖς ἐναποταμείσασθαι ἔδοξεν, ὅπως αὐτοῖς τε ἀσφάλειαν ἐπιχορηγήσωμεν διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἰσχύος καὶ χάριτος, καὶ ἄλλους ἅμα τῶν τε νῦν καὶ τῶν ἔπειτα εὐσεβῶν εἰς ζῆλον τῶν ὀνομάτων προκαλεσώμεθα, οὐ λόγους κενούς, ἀλλὰ πράγμασι καὶ ὑποδείγμασι προσθέσθαι τοῖς ἤδη εὐρημένοις· ἢ δυνατὸν παρακελεύομενοι καὶ τοῦ μισθοῦ συμμεριστὰς ἀκακίους ποιούμενοι· τοῦ γὰρ καλοῦ οὐ μόνον ὁ προκατάρξας, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ παραβῶν καὶ τηρήσας, καὶ δὴ καὶ παρ' ἑαυτοῦ συντελέσας, οὐδὲν ἦττον ἀποδοχῆς καὶ μακαρισμοῦ ἐπάξιος κέκριται. Καὶ μὴν οὐδὲ σιγῇ πάμπαν τὰ τῆς παιδείας παραδραμοῦμεν καλὰ, ὡς ἂν μηδὲ τῷ λόγῳ πρὸς ἡμῶν ἀγέραςτος ἀπολειφθεῖσα φαίνοντο, καίτοι μηδ' ἐπίδειξιν ἐγκωμίων οὔσα, ἀεὶ δὲ τῇ πρωτῆστί τῶν παρ' ἡμῶν ὀμολογημένων καλῶν· μηδεὶς δὲ περιαντολογίαν ἡμῖν ἐπικαλεῖται τοιαῦτα προανακρουόμενοι, οὐ γὰρ ἂν ἡμῖν αὐτοῖς τὴν πρᾶξιν ἐπεγραψάμεθα, πλην ὅσον ἐκφροντίσαι καὶ προβαλέσθαι· τὰ δ' ἐκ τούτου ἴσμεν ἐλλάμψει κατορθωθέντα θεία τοῦ φωτίζοντος θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων. Ἐπεὶ γὰρ τὰ τῆς κοινῆς ταύτης πνευματικῆς προστασίας κοινῇ ψήφῳ θεῶθεν ἐνεπιστεύθημεν, καταλαβοῦσι τὰ τῆς σχολῆς ἤδη που παρεωραμένα, ἤκιστα φορητὸν ἡμῖν ἔδοξε μὴ κοινῇ ταύτης ἀντιλαβέσθαι πρὸς κοινὴν τοῦ γένους ὠφέλειαν, καλλονῆν τε καὶ εὐκοσμίαν· ὅπως δὲ τοῦτο γένοιτο, μήπω καθ' ἑαυτοὺς ἀκριβῶς διασκεψάμενοι, ἀλλὰ προθύμως ἀνακουωσάμενοι πρὸς τε τοὺς ἱερωτάτους συναδέλφους ἀρχιερεῖς, τὸν τε ἐνδοξότατον καὶ πανευγενέστατον ἀρχοντα μέγαν ἐρμηνέα τῆς κραταιᾶς βασιλείας καὶ μέγαν λογοθέτην τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ

12. Χρονικὰ Πατριαρχ. Ἀκαδ. σελ. 155, 176 καὶ 177.

Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κύριον Νικόλαον Σούτζον, καὶ τοὺς λοιποὺς εὐγενεστάτους ἄρχοντας οὐ μόνον συμφρονούντας καὶ συναινοῦντας εὖρομεν, ἀλλὰ καὶ πόρους τοὺς μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπικεχορηγηκότας, τοὺς δὲ καὶ παραδεικνύοντας εἰς σύστασιν καὶ διαμονὴν τῆς σχολῆς, ὥστε τὸ οὕτω περὶ τὰ καλὰ πρόθυμον αὐτῶν ἀγαμέμενους ἀμυθῆτου εὐφροσύνης ἡμᾶς ἐμπλησθῆναι ἐπὶ τῷ κοινωφελεστάτῳ τούτῳ καλῷ, οὕτω προθυμῶς ἤδη τετελεσμένῳ τί γὰρ κοινωφελέστερον, ἢ προσφύεστερον ἀνθρώποις καὶ ἐκπρεπέστερον παιδείας; τῶν μὲν γὰρ ἄλλων καλῶν τὰ μὲν ἀλόγοις καὶ ἀψύχοις κοινὰ καὶ πολλῷ τῷ περιόντι ἐνίων ἐκείνοις προσόντα, τὰ δὲ τοσοῦτον ἀπολείπεται παιδείας, ὅσον ἐν ἀσταθεστέρῳ τῶν Εὐρίπου παλιρροίων ρεύματι τό τε εἶναι ἔχει καὶ τὸ δοκεῖν τοῖς κεκτημένοις παρέχεται· παιδεία δὲ λόγον ἡμῖν ἐνίθησι, καὶ τούτῳ διενηροχέαι τῶν ἀλόγων παρασκευάζει παιδεία καὶ τὰ πάθη κοιμίζει, καὶ καθίστησι τὰς φλεγμονὰς τῆς σαρκὸς, παιδεία καὶ τὰ ἦθη ρυθμίζει καὶ κόσμον ἀληθῆ περιτίθησι· παιδεία καὶ φρόνησιν ἐμποιεῖ, καὶ ἰσότητα διδάσκει ἐν ἅπασιν· παιδεία καὶ πλοῦτος ἄσυλος καὶ θησαυρὸς ἀναφαίρετος· παιδεία καὶ τοὺς τοῦ βήματος κοσμεῖ καὶ καθωραΐζει, καὶ τοὺς ἔξω λαμπρύνει καὶ περιέπει· παιδεία ψυχῆς κόσμος, ἧς οὐδ' ὅλος ὁ κόσμος ἀντάλλαγμα, κατὰ τὴν ἀψευδεστάτην τοῦ Σωτῆρος φωνήν· παιδεία καὶ διδάσκαλος εὐσεβείας, καὶ ὀρθοδοξίας πρόμαχος· ταύτης ἐγένοντο ἔρασταὶ οὐχ ὅπως οἱ ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς μάνδρας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ θεῖοι τῆς Ἐκκλησίας μελεδωνοί. Καὶ παιδείας ἀμέλει βουλομένῳ μαθεῖν ἐγκώμια, ὅσα ἐκείνων ἡμῖν συγγράμματα ὁ χρόνος παρέπεμψεν, οὐ γὰρ ἡμῖν ἤδη πρόκειται καθ' ἐν ἐπεξιέναι τὰ τῆς παιδείας καλὰ, ἀλλ' ἂν περὶ τῆς σχολῆς ἤδη κοινῇ διαπέπρακται ἐκθέσθαι καὶ διασαφῆσαι τῷ λόγῳ. Τὰ μὲν οὖν εἰς διηνεκὲς τῇ σχολῇ σιτηρέσιον ἤδη εἰσάπαξ ἐπιχορηγηθέντα τοσαῦτὰ εἰσι· τέσσαρα μὲν τάλαντα, πουργεῖα λεγόμενα, παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος μεγάλου ἑρμηνευτοῦ τῆς κραταιᾶς βασιλείας καὶ μεγάλου λογοθέτου τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κυρίου Νικολάου Σούτζου, ὅστις προικοδοτησάμενος πρὸς τούτοις ἀνέθετο τῇ αὐτῇ σχολῇ εἰς ὠφέλειαν τοῦ γένους καὶ μημώσυνον αὐτοῦ διηνεκὲς καὶ τὴν αὐτοῦ ἄσασαν

βιβλιοθήκην βιβλίων ἀξιολόγων ἀπάντων, ὡς ἐν ἀκριβεῖ καταλόγῳ καὶ ἰδίῳ || * κώδικι φαίνεται κατεστρωμένα, ἐπιβεβαιωθέντι παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος· παρὰ δὲ τῶν δύο τούτων εὐγενεστάτων ἀρχόντων, τοῦ τε ἄρχοντος πρώην μεγάλου ποστελνίκου κυρίτζη Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου καὶ τοῦ ἄρχοντος μεγάλου ποστελνίκου κυρίτζη Κωστάκη Μουρούζη τέσσαρα αὐτὰ τάλαντα· καὶ δύο παρὰ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων υἱῶν τοῦ μακαρίτου ἄρχοντος ποστελνίκου Κωνσταντίνου. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ εἰσάπαξ χορηγηθέντα ἤδη τῇ σχολῇ ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ἀποτεθέντων ἀποφέρειν τοὺς τόκους καὶ δαπανᾶν πρὸς τὰ τῇ σχολῇ χρειώδη τοὺς κατὰ καιρὸν ἐπιτρόπους αὐτῆς· ἂν δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐτάχθησαν δίδοσθαι τῇ σχολῇ ταῦτα εἰσι· παρὰ μὲν τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντείας Οὐγγροβλαχίας διὰ αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου γρόσια χίλια, παρὰ δὲ τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντείας ὠσαύτως δι' αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου γρόσια ** , παρὰ δὲ τῆς τῶν Ἀσωμάτων ἐκκλησίας τοῦ Μεγάλου Ρεύματος γρόσια ἑκατὸν πεντήκοντα ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἐξ ἑκάστου παγκαρίου τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν τῆς Πόλεως, Γαλατῆ καὶ Καταστῆνον διορισθήσεται ἐτήσιος χορηγία, ὅση περ' ἂν κριθείη κοινῇ συνοδικῇ διαγνώσει, κατὰ δύναμιν δηλονότι ἑκάστης ἐκκλησίας· ὠσαύτως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν εὐλογημένων ρουφετιῶν προσγενήσεται καὶ διορισθήσεται πόρος τῇ σχολῇ κατὰ τὸ ἐγχωροῦν ἑκάστῳ, κοινῇ προθυμίᾳ τῶν εὐσεβῶν· ἐφ' ἅπασιν δὲ παρὰ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος τῶν ὑποκειμένων ἀρχιερέων τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ τούτῳ ἀποστολικῷ, πατριαρχικῷ καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, κοινῇ γνώμῃ καὶ προθυμίᾳ τῶν ἐνδημούντων ἱερωτάτων συναδελφῶν ἀρχιερέων τέτακται καὶ διώριστα ἐτήσιος χορηγία κατὰ κοινὸν ἔρανον, ὃν δὴ περιέχει ρητῶς τὸ γεγονός ἤδη συνοδικὸν κατὰ στήθεον, συμποσοῦμενον εἰς γρόσια δύο χιλιάδας, ἅτινα ἀπαραιτήτως καὶ ἀπαραμειώτως συναγόμενα κατ' ἔτος ἔχουσι δίδοσθαι διηνεκῶς τοῖς κατὰ καιρὸν ἐπιτρόποις τῆς σχολῆς. Καὶ ταῦτα μὲν ἂν πρὸς διηνεκῇ πόρον αὐτῆς ἡ-

* ἐνταῦθα λήγει μία σελὶς τοῦ κώδικος.

** Ἰχάσια ἐν τῷ κώδικι· ἀλλὰ γνωστὸν ὅτι πεντακασίων γροσίων ἦν κατ' ἔτος ἡ τῇ σχολῇ χορηγία τῆς ἡγεμονίας Μολδαβίας.

δη ἐν ἀρχῇ τέτακται, ὧν τῆς αὐξήσεως εἰς τὸ μέλλον τῇ συνδρομῇ τῶν εὐσεβῶν οὐκ ἂν ἀπογνοίημεν· καὶ τοῦτο γὰρ ἤδη πρὸς τοῖς ἄλλοις τέτακται, τοὺς ἐν ὁποιοῦν ἐπαρχία καθισταμένους ἀρχιερεῖς ἐπαρκεῖν τῇ σχολῇ χορηγούντας κατὰ τάξεις τρεῖς, ὧν τῆς μὲν πρώτης δώδεκα χιλιάδων ἄσπρα, τῆς δὲ δευτέρας ὀκτῶ, τῆς δὲ τρίτης τεσσαρῶν χιλιάδων. Τὰ δὲ περὶ τῆς διοικήσεως τῆς σχολῆς ὀρισθέντα καὶ ἀποφανθέντα κοινῇ γνώμῃ, ὡς πρόσφορα καὶ λυσιτελή, ἤδη ἐκήθισόμεθα· α'] διδασκάλους μὲν καθιστάναι δύο, τὸν μὲν τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν, τὸν δὲ τῶν γραμματικῶν, ὀφείλοντας μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ποιεῖσθαι τὴν τῶν μαθημάτων παράδοσιν, καὶ τῆς τῶν μαθητιῶντων ἐπιδόσεως ἀγρύπτως καὶ ἀόκνως φροντίζειν, ἀπεχομένους μακρῶν διακοπῶν, ὥστε μὴ τοὺς μαθητὰς ἀποδειλιῶντας πρὸς τὸ τοῦ χρόνου μήκος ἀποσκιρτᾶν καὶ ὑστερεῖσθαι ἄκοντας τῆς διὰ πάντων τῶν μαθημάτων ἐλεύσεως. Οὓς δὲ ἀξίους εὐρόντες κατεστήσαμεν ἤδη διδασκάλους τῆς σχολῆς εἰσιν οὗτοι: ὁ μὲν ὀσιολογιώτατος κύρ Χρῦσανθος τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν, ὁ δὲ λογιώτατος κύρ Ἡλίας τῶν γραμματικῶν διδασκαλεῖα δὲ τέτακται τῷ μὲν φιλοσόφῳ γρόσια χίλια, ἑξακόσια δὲ τῷ γραμματικῷ· β'] ἴνα δὲ ἡ συνεχῆς ἡ τῶν μαθημάτων παράδοσις, μήτε προφάσει ὑπερβαλλούσης ἀλέας, μήτε μὴν ἐνσκηπτῶντων λοιμικῶν νοσημάτων φόβῳ διακοπτομένη, κατὰ τοὺς καιροὺς, ὠρισται καὶ τὰ οἰκήματα, ἅμα διδασκάλους καὶ μαθηταῖς ἀποχρῶντα· ὥστε χειμῶνος μὲν ἐνδιατρίβειν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ, ἐν τῇ ἀνεγερμένη καὶ ἀνατεθειμένη οἰκίᾳ παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας (καθὰ τὸ περὶ ταύτης ἐκδοθέν συνοδικὸν ἡμῶν γράμμα διαλαμβάνει)· θέρους δὲ τῆ τῶν Ἀσσωμάτων τοῦ Μεγάλου Ρεύματος χώρα· κάκεισε γὰρ προσκεκλήρωται τῇ σχολῇ οἰκία διὰ γράμματος ἀποδεικτικῷ· γ'] ἐπιτρόπους δὲ τῆς αὐτῆς σχολῆς καθίστασθαι ἕκ τε τῶν ἐνδημοῦντων ἱερωτάτων συναδελφῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων, οἵτινες ἂν ἔχοιεν διοικεῖν τὰ τῆς σχολῆς καὶ ἀπονέμειν τοὺς μισθοὺς τοῖς διδασκάλους, καὶ δὴ καὶ τοῖς ἐνδέσει τῶν μαθητιῶντων ἐπιχορηγεῖν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ἕκ τε τῶν ἤδη σιτηρησιῶν, καὶ τῶν προσγενησομένων, Θεοῦ βοηθοῦντος,

οὐ μὴν ἀπλῶς καὶ ἀπερισκέπτως, ἀλλὰ μετ' ἐρέυνης ἀκριβοῦς καὶ δοκιμασίας, πρὸς τοὺς φιλοπόνως ἔχοντας καὶ προσκειμένους τῇ σπουδῇ καὶ μελέτῃ, καὶ ἐλπίδας μὲν χρηστὰς ἐπιδόσεως ὑποφαίνοντας, ὑστερημένους δὲ τῶν πρὸς τὸ ζῆν, ἐπιχορηγεῖν τὰ αὐτάρκη, οὐ μέντοι τὰ ἴσα παρέχειν, ἀλλὰ τοῖς θάττον προαγομένους πλείω, τοῖς δὲ βραδυτέροις ἐλάττω, τοῖς δὲ νωθροῖς καὶ ἀμελέσι μηδὲν παρέχειν, ἥκιστα πρὸς χάριν ἢ ἀξίωσιν ἀποβλέποντας, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐπίδοσιν ἐκάστου παραμετρούντας τὴν χορηγίαν, λαμβάνειν δὲ καὶ αὐτόχειρα παρὰ τῶν μαθητιῶντων, οἷς ἐπαρκεῖν ἔχουσιν ὑπισχνουμένους παραμενεῖν διὰ τέλους, καὶ διὰ πάντων ἐλεύσεσθαι τῶν μαθημάτων, εἰδὲ μήγε, λόγον ὑπέχειν τοῖς ἐπιτρόποις· δ'] τοὺς δ' ἐγκαρτερήσαντας καὶ εὐδοκμήσαντας ἐπὶ τοῖς μαθήμασι, τούτους ἱερωσύνης τυχόντας ἢ γλιχομένους τυχεῖν, εἰς βαθμὸν ἀρχιερωσύνης προάγεσθαι διὰ ψήφου καὶ ἐκλογῆς τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἣν καὶ τὸν βίον ὧσιν ἀνεπίληπτοι, καὶ τοῦτο γέρας εἶναι παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας τοῖς εὐδοκίμοις ἀναφανείσει τῶν ἀξίων, τοὺς δὲ γε λαϊκοὺς συνδρομῆς τῆς προσηκούσης ἐκάστῳ προθύμως εἰσιούσθαι παρὰ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων εἰς τὰ πρὸς κυβέρησιν αὐτῶν· ε'] τὴν μὲν οὖν δοκιμασίαν τῆς τῶν μαθητῶν ἐπιδόσεως, οἷα εἰκὸς, εἶναι τῶν διδασκάλων, τὴν δ' ἐρευναν γίνεσθαι μετ' ἀκριβείας παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τῆς σχολῆς, ὧν τινῶν ἀπολογιζομένων καθ' ἕκαστον ἔτος, ἦτοι τοὺς αὐτοὺς μένειν ἢ, τούτων ὑποχωρούντων, ἄλλους, κοινῇ γνώμῃ, καθίστασθαι ἕκ τε τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων, ὡς ἐφημεν. Πρῶτον μὲν ἤδη κατεστάθησαν ἐπιτροποι ἕκ μὲν τῆς ἱερᾶς ὁμηγύρεως οἱ δύο οὗτοι ἱερωτάτοι συναδελφοὶ ἀρχιερεῖς ὁ τε Νικομηδείας κύρ Νικηφόρος, καὶ ὁ Προύσης κύρ Μελέτιος, ἕκ δὲ τοῦ ἀρχοντικοῦ καταλόγου οἱ τρεῖς οὗτοι εὐγενεστάτοι ἄρχοντες, ὁ τε ἄρχων ποστέλικος κυρίτζη Δημητράκης Σούτζος, καὶ ὁ ἄρχων ποστέλικος κυρίτζη Γεωργάκης, οἷς τισιν ἐπιτρέπεται τὰ τῆς διοικήσεως τῆς σχολῆς ἐφ' οἷς ἐξεθέμεθα, κατὰ τελείαν ἀδειαν καὶ πληρεξουσιότητα. Ταῦτα γοῦν ὀρίσαντες κοινῇ καὶ ὁμοφώνῳ ψήφῳ πρὸς διοίκησιν τῆς σχολῆς, διαμονὴν τε καὶ διάρκειαν αὐτῆς, καὶ ἅμα καλλοιὴν καὶ εὐκοσμίαν καὶ ὠφέλειαν τοῦ γένους, καὶ

τὸ βέβαιον αὐτῆς ἐκ παντὸς τρόπου μηχανώμενοι, ὅπως καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς ὄντησι ἐπιγένηται, καὶ τὸ καλὸν ἀνεκλείπτου διαμένη, ἔγνωμεν ἐπικυρώσασθαι ταῦτα καὶ διὰ τοῦδε τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἡμῶν ὀροθητηρίου γράμματος· διὸ καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τῶν ἐκτεθέντων περὶ τῆς διοικήσεως τῆς σχολῆς, αἶτε πρὸς σύστασιν καὶ διαμοιρῆσιν αὐτῆς συντελούντων καὶ ἅμα πρὸς κοινὴν ἀφορώντων τοῦ γένους εὐκλειαν καὶ ὠφέλειαν, μενόντων ἀδιασείστων καὶ ἀπαρτρέπτων, ἔχωσιν οἱ κατὰ καιρὸν ἐπίτροποι τῆς σχολῆς διοικεῖν τὰ αὐτῆς καὶ ἐκφροντίζειν τὰ πρὸς διαμοιρῆσιν καὶ αὐξήσιν αὐτῆς κατὰ τοὺς ὀρισθέντας ἡδὴ κοινῇ γνώμῃ προσφόρους καὶ λυσιτελεῖς ἰσότους. Οἱ μὲν οὖν συναίνουντες καὶ συμπράττοντες καὶ προθυμύμενοι πρὸς βελτίωσιν τῶν τῆς σχολῆς ταύτης, ὡς συνεργάται τοῦ καλοῦ καὶ ζηλωταὶ τῆς κοινῆς τοῦ γένους ὠφελείας, εἴψαν συγκεχωρημένοι παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος, παρ' οὗ καὶ τοὺς μισθοὺς λήψονται πολλαπλασίους ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος ἐθελοκακῶν, τολμήσῃ διασεῖσαι τὰ κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην, καὶ ὅπως παρεμποδίσει τὸ καλόν, καὶ ἀνακόψαι τὴν δι' αὐτῆς ἐπιζομένην ὠφέλειαν, ὁ τοιοῦτος ὡς κομιδῇ βάρβαρος καὶ κοινὸς τοῦ γένους ἐχθρὸς καὶ πολέμιος, καὶ διώκτης τῆς ἀρετῆς, καὶ ὁπαδὸς τοῦ διαβόλου καὶ ἀντικρυς θεομάχος, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου μακαρίας Τριάδος, τοῦ ἐνὸς τῆ φύσει ἀγίου Θεοῦ ἡμῶν, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος καὶ τυμπαναῖος, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ εἴη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα, καὶ προκοκῆς οὐ μὴ ἴδιο, οὔτε μὴν πρόσωπον Θεοῦ, καὶ πάσαις ταῖς πνευματικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος, καὶ ἔνοχος τῷ πυρὶ τῆς γενένης· ἀλλὰ ταῦτα μὲν μὴ γένοιτο, μηδέ τις τῶν ἀπάντων ἔνοχος φανείη τοῖς ἐκτεθείσιν ἐπιτιμίαις, γένοιτο δὲ πάντας ὁμοφρονούντας καὶ συναίνουντας τοῖς παρ' ἡμῶν ὀρισθεῖσι συμπράττειν καὶ συνεργεῖν εἰς ἀπαράτρεπτον φυλακὴν τούτων· ἐφ' οἷς ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν ὀροθητήριον καὶ βεβαιω-

τήριον γράμμα, πρὸς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν, καταστρωθὲν καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐδόθη τοῖς διαληφθεῖσιν ἐπιτρόποις τῆς σχολῆς.
Ἐν ἔτει αψξθ', μαρτίου α'.

Μελέτιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὅσα τὰ μάλιστα θεῶν κεχαρισμένα τυγχάνοντα, καὶ ἅμα πρὸς κοινὴν ἀφορώντα λυσιτελεῖαν θεοφιλῶς ἐνεργεῖται καὶ διαπράττεται, ταῦτ' εὐμενῶς ἀποδεχομένη ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, οὐ μόνον κρατύνειν καὶ συνιστᾶν, ἀλλὰ καὶ συνεισφέρειν τὰ παρ' ἑαυτῆς οὐκ ἀπαναίνεται· τῇ γὰρ ἐπαγγελίᾳ τοῦ κοινῇ συνοίοντος παραμετροῦσα τὰ πράγματα, φείδεται μὲν οὐδενὸς τῶν δεόντων, πάντα δὲ δεύτερα ποιεῖται πρὸς τὸ καθόλου καλὸν ἀποτειομένη· οὕτω γοῦν ἐτόμως ἔχουσα πρὸς τὰ καλὰ, καὶ τὸ μόνιμον αὐτοῖς ἐκ παντὸς τρόπου μηχανωμένη, τί ἂν τῶν ἐνότων εἰς συγκρότησιν φρονητητηρίων οὐ συνεισῆργεκε, ἢ τίνας ἂν οὐκ ἠφείδησε τῶν συντελούντων εἰς κατόρθωσιν τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου καλοῦ; παντὸς γὰρ ἄλλου του τῶν ἐναρέτων καὶ θεοφιλῶν ἔργων ὑπετέραν οἶδαμεν τὴν περὶ τὰ μουσεῖα σπουδὴν, διὰ τε τὴν τοῦ πράγματος ὑπεροχὴν καὶ ἀξίαν, καὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐπανθύσεως πρὸς τοὺς πέλας ἀγάπης, ὅσην ἐνεδείξατο ἡδὴ ὅτε ἐνδοξότατος καὶ πανευγενέστατος ἀρχων μέγας ἔρμηνεὺς τῆς κραταιᾶς βασιλείας καὶ μέγας λογοθέτης τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κύριος Νικόλαος Σούτζος, υἱὸς κατὰ Πνεῦμα ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ λοιποὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων· ζήλω γὰρ θεῶν ἐκεκνημένοι πρὸς κοινὴν τοῦ γένους ὠφέλειαν, ἐκοσμίαν τε καὶ καλλοιήν, συστήσασθαι κοινῇ προτεθύμηται τὸ ἐνταῦθα φροντιστήριον, ἡδὴ που παρεωραμένον, ὡς ἂν οἱ ἔρωτι παιδείας προσφοιτῶντες, τοῖς τε ἐγκυκλίαις τῶν μαθημάτων ἐγγυμαζόμενοι, καὶ δὴ καὶ τῶν μαθηματικῶν, φυσικῶν τε καὶ μεταφυσικῶν ἀκουσμάτων καὶ θεωρημάτων ἰκανῶς ἀπογευόμενοι, ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ θεϊότερα χωρεῖν ἔχωσι, καὶ τὰ ὄργια τῆς

ιεράς θεολογίας καὶ ἀληθοῦς ἐπιστήμης προσαναβαίνειν, ὑπὲρ οὗ καὶ ἐχορήγησαν εἰς δέυρο, καὶ ἐπιχορηγήσουσι, θεία συνάρσει, τὰ πρὸς σιτηρέσιον ἀποχρῶν μαθητιῶσί τε καὶ διδασκάλους, καὶ συγκρότησιν ἅμα καὶ βεβαιότητα τοῦ φροντιστηρίου, καθὰ πλατύτερον τὰ περὶ τούτου φέρεται πάντα ἐν τῷ περὶ διοικήσεως αὐτοῦ ἐκδεδομένῳ συνοδικῷ ἡμῶν γράμματι. Ταῦτα γοῦν ὀρῶντες ἡμεῖς τε καὶ οἱ περὶ ἡμᾶς ἱερώτατοι συναδελφοὶ ἀρχιερεῖς εὐτυχῶς οὕτως ἐπιπνοῖα θεία κατορθούμενα, καὶ θαυμάσια μὲν κατ' ἀξίαν οὐκ ἔχοντες τὸν ἔνθεον αὐτῶν ζῆλον, εὐχῆ δ' ἐπιρρωννύτες, τὸ γ' ἡμέτερον, οὐκ ἔγνωμεν δεῖν μὴ πάνπαν ἀσυντελῆ τὰ καθ' ἡμᾶς ὀφθῆναι πρὸς συγκρότησιν τοῦ φροντιστηρίου τούτου, μᾶλλον δὲ τὰ κατὰ τὴν κοινὴν μητέρα ἀγίαν ταύτην τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, πρὸς γὰρ κοινὴν ἀποβλέπον τοῦ γένους ὠφέλειαν, οὐχ ἡκιστα πρὸς εὐκοσμίαν καὶ καλλονὴν αὐτῆς ἀποτέίνεται κοινῇ γοῦν γνώμῃ τῆς ἱεράς ἀδελφότητος ἀνεθέμεθα τῷ αὐτῷ φρονιστηρίῳ τὴν ἐντὸς τῆς τοῦ Πετρίου πύλης κειμένην οἰκίαν, καὶ κτήμα μὲν οὖσαν τοῦ κοινου τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, διὰ δαπανημάτων δ' αὐτοῦ κοινου πρὸς ἡμῶν ἤδη ἀνεγερμένην, ἣτινι ἀμέσως παράκειται θάτερα μὲν τοῦ μητροπολίτου Βερροῖας οἰκία, θάτερα δὲ ἡ τοῦ Πουδούρ' Ἀθανασίου λεγομένου, ἐφ' ᾧ τῆς πατριαρχικῆς ὄσονούπω ἀνοικοδομηθείσης οἰκίας, θεία συνάρσει, καὶ μεταβάντων ἡμῶν, ἐγκατοικῆσαι τοὺς διδασκάλους ἅμα καὶ μαθητὰς τῆς σχολῆς, καὶ τοῦ λοιποῦ εἶναι τῶν παιδείας τροφίμων ἐνδιαίτημα καὶ φρονιστήριον καὶ μουσεῖον τοῦτ' αὐτὸ ἀποχρῶν εἰς οἴκησιν διδασκάλων ἅμα καὶ μαθητῶν, ὡς δὴ καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀνεγερμένον ἤδη ὑφ' ἡμῶν ὅπερ ἀνάθημα τῇ σχολῇ ποιούμενοι καὶ προῖκα προσφέροντες, ἀναφαίρετον καὶ ἀναπόσπαστον εἶναι βουλόμενοι, ἐγνωμεν ἐπικυρώσασθαι καὶ διὰ τοῦδε τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἡμῶν ἐπιβεβαιωτηρίου γράμματος. Καὶ δὴ, γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ υπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ διαληφθεῖσα οἰκία, ἡ ἄρτι πρὸς ἡμῶν ἀνεγερμένη διὰ δαπανημάτων τοῦ κοινου τῆς

καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, τῇ δ' ἐνταῦθα σχολῇ ἀνατεθειμένη πρὸς οἴκησιν ἀποχρῶσαν διδασκάλους ἅμα καὶ μαθητιῶσιν, ὑπάρχη τοῦντεῦθεν κτήμα τῆς αὐτῆς σχολῆς ἀναφαίρετον, καὶ ἀναπόσπαστον, καὶ τοῦτ' αὐτὸ φρονιστήριον καὶ μουσεῖον καὶ σχολεῖον τῆς μεγαλοπόλεως ἧ καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται, μηδενὸς ποτε τολμήσουτος ἀφέλεσθαι καὶ ἀποσπᾶσαι τῆς σχολῆς ἐφ' οἰαδήτινι προφάσει. Ἐὰν δέ τις ὑπερφρονῶν τοῦ κοινου συμφέροντος καὶ ἀθελῶν ἅμα τὰ παρ' ἡμῶν ἤδη συνοδικῶς ὀροβηθηέντα τολμήσῃ οἰοδητίνι τρόπῳ διασεῖσαι τὰ περὶ τοῦ ἀναθήματος τούτου, ὁ τοιοῦτος ὡς βάρβαρος κομιδῆ καὶ ἐχθρὸς καὶ πολέμιος τοῦ γένους, καὶ διώκτης τῆς ἀρετῆς καὶ ἀντικρυς θεομάχος, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσιου καὶ ζωοποιου καὶ ἀδαιρέτου μακαρίας Τριάδος, τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει Θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον αἷλιος καὶ τυμπανιαῖος, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ εἴη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἡ μερίς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα, καὶ προκοπὴν οὐ μὴ ἴδοι πάποτε, οὔτε πρόσωπον Θεοῦ, καὶ πάσαις ταῖς πατριαρχικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος καὶ ἔνοχος τῷ πυρὶ τῆς γεέννης. Ὅθεν, εἰς ἀσφάλειαν διηνεκῆ καὶ ἀπαράτρεπτον καὶ ὅλων ἀμετακίτητον τοῦ εἰρημένου ἀφιερώματος, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν βεβαιωτηρίον γράμμα, καταστρωθὲν κὰν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας καὶ ἐδόθη τοῖς ἐπιτρόποις τῆς σχολῆς.

Ἐν εἶτι ἀψιβ'.

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ἌΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

Ἐκτ. Γνωστὴ ἐστίν ἐξ ὧν ἐγράφησαν ἄλλοτε ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἀληθεῖα ἡ σύστασις δύο ἰδιαιτέρων διαρκῶν ἐπιτροπῶν, ἐν Πετροῦπολει καὶ ἐν Ροττερδάμῃ, τῆς μὲν ἐξ ὀρθόδοξων ρώσων θεολόγων, τῆς δὲ ἐκ παλαιοκαθολικῶν, σκοπὸν προτιθεμένων τὴν δι' ἀμοιβαίας συζητήσεως καὶ διασαφῆσεως τῶν χωριζόντων εἰσέτι τοὺς παλαιοκαθολικοὺς ἀπὸ τῶν ὀρθόδοξων δογματικῶν σημείων ἴρεσιν καὶ ἀσφαλτὶ παρασκευῆν τοῦ ἔργου τῆς ἐνώσεως. Ἐπίσης ἐδημοσιεύσαμεν ἤδη ἐν καιρῷ πάσαις τὰς ἀνταλλαγείσας τῶς μεταξὺ τῶν ἐπιτροπῶν τούτων ἐρωτήσεις

καὶ ἀποκρίσεις. Ἐπειδὴ δ' ἡ σπουδαία αὕτη ἐργασία δέον νὰ διαταλῆ γνωστῆ καὶ παρ' ἡμῖν, προθύμως προβαίνουμε νῦν εἰς τὴν δημοσίευσιν ἐν μεταφράσει ἐκ τοῦ ρωσικοῦ τῆς τελευταίας ἀνταπαντήσεως τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ροττερδάμης, ἀπὸ δημοσιευθείσης καὶ ἐν τῇ ρωσικῇ, προτάσσοντες ἐν μεταφράσει τὸν διασαφητικὸν πρόλογον τοῦ δημοσιεύσαντος αὐτὴν ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς θεολογικῆς ἀκαδημίας τῆς Πετρούπολεως «Ἐκκλησιαστικῷ Μηνύτορι» αἰδισιματώτου πρωτοπρεσβυτέρου καὶ πνευματικοῦ τοῦ αυτοκρατορικοῦ παλατίου Π. Ι. Ἰνδουσερ, μέλους τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολεως, πρὸς γνώσιν τῶν περιέργων.

Ἡ ἐπιγραφή τοῦ παρόντος ἄρθρου καίται οὕτως ἐν τῷ ρωσικῷ κείμενῳ.

Ἦδη κατὰ τὸ ἔτος 1899 ἢ περὶ τοῦ ζητήματος τῶν παλαιοκαθολικῶν ἐπιτροπῆ τῆς Πετρούπολεως ἔλαβεν ἀπάντησιν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ροττερδάμης εἰς τὴν κρίσιν αὐτῆς τὴν δημοσιευθεῖσαν μετ' ἐκθέσεως περὶ τοῦ Δ' διεθνούς παλαιοκαθολικοῦ συνεδρίου ἐν τῷ «Ἐκκλησιαστικῷ Μηνύτορι» (ἀριθ. 38 καὶ 39) κατὰ τὸ ἔτος 1897. Ἡ δημοσίευσίς τῆς τελευταίας ταύτης ἐπισήμου ἀπαντήσεως τῶν παλαιοκαθολικῶν μέχρι τοῦδε ἀνεβάλλετο κατ' ἀρχάς μὲν, καθ' ὅσον ἔστι μοι γνωστὸν, διὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολεως καθηγητοῦ Β. Β. Βόλωτσοφ, εἰς ὃν παρεδόθη τὸ πρωτοτύπον κείμενον τῆς ἀπαντήσεως πρὸς παρασκευὴν ὑπ' αὐτοῦ εἰσηγήσεως τῇ ἐπιτροπῇ, ἀκολούθως δὲ ἕνεκα τοῦ ἐγερθέντος ἐν τῷ τύπῳ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς θεολογικῆς ἀκαδημίας Καζάν Α. Θ. Γουσερ ζητήματος περὶ τῆς δογματικῆς σημασίας τῆς ἐκφράσεως ἐκ «μόνου» (τοῦ Πατρὸς) ἐν τῇ περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διδασκαλίᾳ καὶ τῆς δογματικῆς ἐπίσης σημασίας τῆς ἐκφράσεως «μετουσίωσις» ἐν τῇ διδασκαλίᾳ περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἁγίας Εὐχαριστίας. Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Πετρούπολεως ἐπεθύμη νὰ ἔχῃ ἀπάντησιν τῶν παλαιοκαθολικῶν καὶ ἐν τῷ σπουδαίῳ τούτῳ ζητήματι, ὅπως ἴμοι μετὰ τῆς τελευταίας ἀπαντήσεως τῆς ἐν Ροττερδάμῃ ἐπιτροπῆς παραδῶ ἀμφοτέρως ἐν ρωσικῇ μεταφράσει εἰς τὴν δημοσιότητα.

Ἀπάντησις πρὸς τὸν καθηγητὴν Α. Θ. Γουσερ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν «Καὶ αὖθις πρὸς διασάφησιν» (Hochmals zur verstaendigung) ἔδημοσιεύθη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἐν ταῖς τρισὶ τελευταίαις τεύχεσι (ἀριθ. 37, 38 καὶ 39) τοῦ παλαιοκαθολικοῦ περιοδικοῦ «Revue internationale de théologie». Ἡ ἀπάντησις αὕτη ὑπογράφεται ὑπὸ τῆς συντάξεως, ἀλλ' εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτῆς ἔλαβον μέρος καὶ ἄλλοι σημαίνοντες παλαιοκαθολικοί.

Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ, 25ῳ τεύχει τοῦ ἔτους 1899, ἔδημοσιεύθη γερμανιστὶ καὶ γαλλιστὶ καὶ ἡ εἰρημένη ἀνωτέρω ἐπίσημος ἀπάντησις τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ροττερδάμης.

Πρὸς κρίσιν λοιπὸν περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιοκαθολικῶν ἔχομεν οὕτω νῦν ἱκανὰ γραπτὰ διδόμενα, ἧτοι 1) τὰς ἐπισήμους παλαιοκαθολικὰς ἐκδόσεις τὰς ἀπαριθμηθείσας ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολεως ἐν τῇ πρὸς τὴν ἀγιωτάτην Σύνοδον ἐκθέσει αὐτῆς¹· ἐκ τούτων τὸ «Ἐγχειρίδιον πρὸς διδασκαλίαν τῆς καθολικῆς πίστεως ἐν ταῖς ἀνωτέροις σχολαῖς»² παριστᾷ τὴν πληρεστέραν καὶ μετὰ τῆς μείζονος ἐπιστάσεως συντεταγμένην ἐκθεσιν τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας τῶν παλαιοκαθολικῶν· 2) τὰς ἰνώμας τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν παλαιοκαθολικῶν³· 3) τὰς λεπτομερεῖς διασαφήσεις τῶν παλαιοκαθολικῶν περὶ πολλῶν ζητημάτων τὰς δημοσιευθείσας ἐν ταῖς «Ἐκκλησιαστικαῖς Εἰδήσεσι» ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν «Πρὸς διασάφησιν», ἀπάντησις πρὸς τὸν αἰδισιμ. πρωθιερέα Α. Μάλτσεφ⁴· 4) τὰς νῦν τὸ πρῶτον παρατιθεμένας ἐν ρωσικῇ μεταφράσει ἀπαντήσεις τῶν παλαιοκαθολικῶν πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Πετρούπολεως καὶ 5) πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Α. Θ. Γουσερ.

Ἀμφοτέραι αἱ τελευταῖαι αὗται ἀπαντήσεις, ὡς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀπαριθμηθέντων ἀνωτέρω συγγραμμάτων, δημοσιεύονται ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι αὗται θὰ ἐξετασθῶσι σπουδαίως πρῶτιστα πάντων ὑπὸ τῶν ἡμετέρων θεολόγων τῶν εἰδικῶς περὶ τὸ θέμα τοῦτο ἀσχολουμένων. Τοὺς ρώσσους ἀκριβῶς θεολόγους ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν ἐν ταῖς ἀπαντήσεσι ταύταις καὶ οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν, στερρῶς τὸ γ' ἐπ' αὐτοῖς πεπεισμένοι ὅτι ἡ πίστις τῶν παλαιοκαθολικῶν ἐστὶ πίστις τῆς ἀρχαίας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν ἐπὶ αἰκουμινικῶν Συνόδων. Παρὰ τῶν ἡμετέρων θεολόγων οὗτοι ἐν μόνον ἐπιθυμοῦσιν, ὅπως δηλαδὴ περὶ τῆς πίστεως αὐτῶν μὴ κρίνωσιν ἐκ τῶν ἄρθρων τοῦ δεῖνος ἢ τοῦ δεῖνος παλαιοκαθολικοῦ λογίου ἐπὶ μέρους καὶ ἐκ τῶν δεῖνα ἢ δεῖνα δηλώσεων τῶν καταχωριζομένων ἐν τοῖς ἀπηλλαγμένοις λογοκρισίας παλαιοκαθολικοῖς περιοδικοῖς καὶ ἐφημερίσιν. Ἐπὶ τοιούτων ἀναξιοπίστων πηγῶν βασιζόμενοι αἱ δυσμενεῖς κρίσεις περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιο-

1. Ἰδε «Ἐκκλ. Μηνύτορον», ἀρ. 37, 1896.

2. «Χριστιανικὴ Ἀνάγνωσις» 1876.

3. «Ἐκκλ. Μηνύτορον», ἀρ. 38 καὶ 39 1896.

4. «Ἐκκλ. Εἰδήσεις» 1896 ἀρ. 5, σελ. 194—203.

καθολικῶν ἀπεργάζονται ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν, ὡς οὗτοι ἐξεφράσθησαν ἐν ἀπαντήρει αὐτῶν πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Α. Θ. Γουτσερ, «Βραβεῖαν προσβολήν». Οὗτοι ἀναμείνουσιν ὅτι περὶ τῆς πίστεως αὐτῶν θέλουσι κρίνειν τὸ μὲν ἐκ τῶν καθηγήσεων, τῶν λειτουργικῶν βιβλίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων δηλώσεων, τὸ δὲ ἐπὶ τῇ μόνῃ ἐκείνῃ βίβει, ἣν ἐπὶ σκοπῷ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐδεξάντο ἐν τοῖς συνεδρίοις τῆς Βόννης πάντες οἱ πολυάριθμοι ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς καὶ πολλῶν αὐτοκεφάλων ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῇ βίβει δηλαδὴ τῶν δογματικῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἐν τούτοις ἐσχάτως ἐν τῷ ρωστικῷ τύπῳ ἀνεφάνησαν διάφοροι κρίσεις περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς βίσεως, ἐφ' ἣς ἐδράζεται πᾶσα ἡ ὀρθόδοξος θεολογία, καὶ δὴ ἀπὸ μέρους τοιούτων ὑπερέχων ἀντιπροσώπων τῆς ὀρθοδοξίας, οἷοι οἱ ἀγιώτατοι πατριάρχαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ὁ μὲν πατριάρχης Ἀνθίμος ὁ Ζ' ἐν τῇ γνωστῇ αὐτοῦ ἐγκυκλίῳ τοῦ 1895 καὶ ἀκολούθως ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν παλαιοκαθολικὸν καθηγητὴν Μισῶ ἐδήλου ὅτι εἰστάται ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὕψων ἀρχῶν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀψευδοῦς κριτηρίου, ἐφ' οὗ ἴσταιται καὶ ἡ κοινότης τῶν παλαιοκαθολικῶν, ἐπήγει δὲ καὶ ἐπανελάμβανε τὸν γνωστὸν κανόνα Βικεντίου⁵ τοῦ ἐκ Λειρῖνου· ὁ παναγιώτατος ὁμοῦ πατριάρχης κ. Ἰωακείμ ὁ Γ' ἐπιδοκιμάζει, φαίνεται, «τὰς ἐκτεθείσας αὐτῷ σκέψεις περὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ καὶ τοῦ ἀσυμβιβάστου αὐτοῦ πρὸς τὰ δόγματα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας»⁶. Ἄγνωστος ἀκριβῶς εἰς τί συνίσταται ἡ ἔκθεσις αὕτη. Ἐν ἄρθρῳ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μεταφρασθέντι ἐκ τοῦ Wissenschaftliche Beilage zur Germania καὶ καταχωρηθέντι ἐν τῷ ρωστικῷ περιοδικῷ «Πίστις καὶ Ἐκκλησία», ὡς βίσις τῆς τοιαύτης καταδικαστικῆς τοῦ παλαιοκαθολικισμοῦ ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου δηλώσεως ἐχρησίμευσεν ἡ νέα δὴθεν διδασκαλία τῶν παλαιοκαθολικῶν περὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς, περὶ τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, περὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, περὶ τῆς ἁγίας Εὐχαριστίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς ὡς θυσίας καὶ περὶ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐξομολογήσεως καὶ τῆς Ἱερωσύνης.

Τὸ νέον ὅμως τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἀποδεικνύεται οὐχὶ ἐκ τῶν καθηγήσεων καὶ τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τῶν παλαιοκαθολικῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιοκαθολικῶν ἐφημερίδων καὶ ἐξ ἄρθρων τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος λογίου παλαιοκαθολικοῦ, καὶ περὶ τῆς ἀσυμφωνίας τῆς νέας ταύτης διδασκαλίας πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἀπαγγέλλεται κρίσις οὐχὶ ἐπὶ τῇ βίβει τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ σύγχρονα ὀρθόδοξα συμβολικὰ βιβλία, ἧτοι πρὸς τὰ Γράμματα τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ὁμολογίαν Πέτρου τοῦ Μαγίλα. Ἐν ταῖς πρὸς τοὺς παλαιοκαθολικοὺς σχέσεσι κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ περιοδικοῦ «Πίστις καὶ Ἐκκλησία» περιττῆ θεωρεῖται ἡ παραπομπὴ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. «Ἐνταῦθα (λέγεται ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ) πρὸ παντὸς δεῖον νὰ ἔγῃ σημάσιον τὸ ζήτημα οὐχὶ ἂν ἡ διδασκαλία τῶν παλαιοκαθολικῶν συμφωνῇ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων ὀκτῶ αἰώνων, ἀλλ' ἂν συμφωνῇ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς **συγχρόνου** ὀρθόδοξου καθολικῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας»⁷.

Τούτο ἐστὶν ὅπως νέα θέσις τοῦ ὄλου ζητήματος περὶ παλαιοκαθολικισμοῦ, ἧτις οὕτε κρίσεις, οὕτε σχέσεις ἀπαιτεῖ πρὸς τοὺς παλαιοκαθολικοὺς· τὰ συμβολικὰ ἡμῶν βιβλία εἰσὶν αὐτοῖς λιαν καλῶς γνωστὰ, τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐγκύψεως αὐτῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀποδεικνύεται, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ εἰρημένου ἄρθρου, ὅπως ἀξιοθρήνητον· «Ὅλος ὁ παλαιοκαθολικισμὸς (λέγεται ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ) οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ προτεσταντισμὸς τῶν ἀναμορφωτῶν ἐν νέῃ ἀλλ' οὐχὶ καὶ κρείττονι μορφῇ»⁸.

(Ἔπεται συνέχεια).

7. Ἀδόθη σελ. 701.

8. Ἀδόθη σελ. 699.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Γνωστοποιεῖται τοῖς ἐν Σμύρνῃ συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ὅτι τὴν ἐπιστάσιον καὶ ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ φύλλου ἀνέλαβον αὐτῶσι προρρῶνος καὶ φιλογενῶς οἱ ἀξιότιμοι κκ. Βραχλῶν, Μαυρογιάννης καὶ Σ]α, καὶ δεῖον τοῦν-τεῦθεν ν' ἀτευθύνωνται πρὸς αὐτοὺς διὰ πᾶσαν σχετικὴν αἰτήσιν ἀφορῶσαν εἰς αὐτό.

Ἡ Διεύθυνσις

5. «Ἐκκλ. Εἰδήσεις» 1896 ἀρ. 30 σελ. 1097. Revue internationale de Théologie ἀρ. 13 τοῦ 1896.

6. «Πίστις καὶ Ἐκκλησία», τεύχος Ε' 1902, σελ. 693—708.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

δύο σώματα. — Ἡ ἐπὶ τῆς Συνόδου καὶ τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἐκλήθησαν εἰς κοινὴν συνεδρίαν, γενησομένην τῇ δευτέρᾳ, κατὰ τὴν συνῆθη ὄραν.

— *Μηναίων ἐορτασμοί.* — Ὁ πανερ. μητροπολίτης Βόωνης κ. Νικόλαος ἀγγέλλας διὰ γράμματος αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Π. ὅτι τῆς πρὸς ἀνατόπῳσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἀπὸ ἐτῶν ὀρισταμένης ἐν Σεραγεβίῳ ἐπιτροπῆς ἐξακολουθοῦσης τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ περατωσάσης κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ ἕτερον, τὸ αἰγιατῶν Ἐορτασίμων, ὅπου καὶ ἐξεδόθη διαπάνη τῆς ἐπιτοπίου κυβερνήσεως, ἐπεμψεν ἀντίτυπον πρὸς τὴν Α. Θ. Π. πρὸς ἔγκρισιν. — Συνοδικῇ δ' ἀπορᾶσι τὸ σταλὲν βιβλίον παρεπέμφθη τοῖς σλαουμαθίσι καθηγηταῖς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ὅπως παραβιάσωσιν οὗτοι τοῦτο πρὸς τὰ πρωτότυπα διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Κανονικὸν δίκαιον.* — Ὁ πανερ. ἀρχιεπίσκοπος Δαλματίας κ. Νικόδημος ἐπεμψε τῇ Α. Θ. Π. ἀντίτυπον τοῦ προσράτως ἐκτυπωθέντος συγγράμματος αὐτοῦ «Κανονικὸν Δίκαιον τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας». Τὸ ἔργον παρεπέμφθη ὡσαύτως τοῖς σλαουμαθίσι τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογ. Σχολῆς πρὸς μελέτην.

— *Ἱεροστασία.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχορστάτησε τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἐν τῷ ἐν Σαλατομ-βρουκίῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς ἐκκλησιαστικῶν, περὶ τὸ τέλος δὲ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἔψαλεν ἐπιμνημόσυτον ἀκολουθίαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀειδύμων Κυριακῶν καὶ Εὐφροσύνης Χατζοπούλου, γονεῖν τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιοτίμου κ. Ἰωάννου Χατζοπούλου, παραστάτως ὡσαύτως ἐν τῷ ναῷ, καὶ μεγάλων εὐεργετῶν τῆς ἐνορίας ταύτης ἀνακεκρηγμένων ὡς ἱδρυτῶν τοῦ αὐτοῦ φερωνύμου ἀπὸ ἐτῶν λειτουργούντος αἰ Χατζοπουλείου Παρθεναγωγείου. — Μετὰ τὴν διακομὴν τοῦ ἀντιδῶρου ἡ Α. Θ. Π., μετὰ βραχέτην ἀνάπαυσιν ἐν τῷ Χατζοπουλεῖῳ Παρθεναγωγείῳ, ἐπισκέψατο τὸ παρακείμενον Καρχαὶ Τζαμί, τὴν ἄλλοτε Μονὴν τῆς Χώρας, περιεργασθεῖσα τὰς ἐν αὐτῷ σωζόμενας βυζαντινὰς εἰκόνας ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐριτίμου κ. Γ. Χατζοπούλου καὶ τοῦ Μ. Χατζοπούλου κ. Μ. Γεωδύν.

— *Ὀνομαστικαὶ ἐορταί.* — Τῇ δευτέρᾳ, τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἐρείσου καὶ Ξάνθης ἀγόντων τὴν ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἐορτήν, τῷ μὲν πρώτῳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη, κατὰ τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις παρουσίαν αὐτοῦ ἐπισκεψάμενος καὶ κατ' οἶκον προχθές, τῷ δὲ δευτέρῳ, ὡς παραθερίζοντι ἐν Πριγκιπῷ, τηλεγραφικῶς. — Ὁμοίως τηλεγραφικῶς συνεχάρη ἡ Α. Θ. Π. καὶ τοῖς ἐορταζοῦσι πανερ. μητροπολίταις Ρόδου καὶ Μιλενίκου, δι' ἐπιστολῆς δὲ τῷ μητροπολίτῃ Κώου.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ τετάρτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀντεπισκέψατο τοὺς Ἐξ. πρεσβευτὰς Ἑλλάδος, Ρουμανίας, Σερβίας καὶ τὸν διπλωματικὸν πράκτορα τῆς Βουλγαρίας.

— *Πατριαρχικαὶ προσήσεις.* — Τῇ κυριακῇ, 8 μεσοῦτος, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἠδδόκησε νὰ διαβιβάσῃ τηλεγραφικῶς τὰς πατριαρχεῖς αὐτοῦ εὐχὰς τῷ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν ἀγῶντι νομοδιδάκτορι καὶ πρώτῳ γραμματεῖ

τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Παναγιώτῃ Δ. Νικολοπούλῳ, ἐν Πριγκιπῷ διαμένοντι.

— *Σχολεῖων ἐταρξείες.* — Οἱ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἀνωτέρων ἐθνικῶν παρ' ἡμῶν σχολῶν ἀγασμοὶ ἐγένοντο τῇ 2 μὲν μεσοῦτος, ὡς ἐγράψαμεν, ὁ τῆς πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ ὁ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακείμου Παρθεναγωγείου. — Τῇ προχθές τετάρτῃ, ὁ τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἐφόρων αὐτῆς σεβασμ. μητροπολίτου Βοδενῶν κ. Νικόδημου, καὶ ὁ τοῦ Ἐθν. Ζαπτείου παρθεναγωγείου ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς ἐφορείας αὐτοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Βάρνης κ. Πολυκαρπίου. — Χθὲς δὲ ὁ τῆς πατριαρχ. ἀστικῆς σχολῆς Μαρσαλῆ, ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς ἐφορείας αὐτῆς πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου.

— *Ἰω. Σοκολῶφ.* — Ἐπανήλθεν ἐξ Ἁγίου Ὄρους, προερχόμενος ἐξ Ἱερουσολύμων, ὁ ἐλλόγ. καθηγητῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σεμιναρίου τῆς Πετροπόλεως κ. Ἰω. Σοκολῶφ, ἰκανὰ μελετήσας ἐν ταῖς ἀγιορειτικαῖς βιβλιοθήκαις ἔγγραφα εἰς τὴν ἱστορίαν ἀναγραφόμενα τῆς ὀρθόδοξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ 10^ῃ ἑκατονταετηρίδι. Ὁ κ. Σοκολῶφ, ἀναχωρῶν αὐρῖον εἰς Πετροῦπολιν, ἐξητήσατο σήμερον τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, εὐχαριστήσας ἅμα ἐπὶ ταῖς χορηγηθείσας αὐτῷ, κατὰ τὴν ἐνταῦθα διακομὴν, εὐκολίας ἐν ταῖς ἱστορικαῖς αὐτοῦ ἐρευναῖς.

— *Ἀπονομή παρασήμων.* — Εὐδαρσῶς ἀναγράφοντες ὅτι ἡ ρωσικὴ κυβέρνησις ἀπένευμεν ἐσχάτως τῷ πανερ. μητροπολίτῃ Δράμας κ. Χρυσοστόμῳ τὸ παράσημον τοῦ ἁγίου Βλαδιμήρου Δ' τάξεως καὶ τῷ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ Δ' πατριαρχικοῦ γραφείου ἐλλογιμῷ κ. Χρήστῳ Παπαϊωάννου τὸ τῆς ἁγίας Ἄννης Γ' τάξεως.

Ἀπόσπασμα τοῦ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 13 ἰουλίου πρακτικοῦ τῶν δύο Σωμάτων.

Ἄριθμ. πρωτ. 5800.

Ἡ συνέλευσις τῶν δύο Σωμάτων λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ἀπόσπασμα πρακτικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 παρελθόντος ἰουλίου, περὶ ἐξαιρέσεως προέδρου τῶν μικτῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, μετὰ διασκέψην ἀπεφῆνατο ὅτι τὰ περὶ ἐξαιρέσεως δικαστῶν ἐν βιβλ. Β' καὶ κεφ. Π' τῶν ἐν χρήσει Ὀδηγιῶν ἄρθρα, ἐξαιρέσει τοῦ περὶ συγγειεῖας λόγου, οὐδ' ὧλος ἐφραμίζονται προκειμένου περὶ τοῦ προέδρου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἢ Μικτῶν δικαστηρίων τῶν ἐπαρχιῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 17 ἀγούστου 1902.

ὁ πρόεδρος

† ὁ Νεοκαισαρείας ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ

ὁ Α' γραμματεὺς

Π. Δ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Οἱ τελειο-
φοίτοι τοῦ 1901—1902, κατὰ τὴν τῆ 2 παρόντος
μηνὸς ὑπὸ τοῦ σεβαστ. σχολάρχου μητροπολίτου
Σάρδων κ. Μιχαὴλ Κλεοβούλου δημοσίᾳ γενομένην
ἀγγελίαν, εἰσὶν οἱ ἐξῆς τριάντα, λαδόντες τὸν μὲν
βῆθμόν ἄριστα οἱ

Ἀλεξάνδρος Ἀλεξιάδης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως
—Γεώργιος Κρητικός ἐκ Τήνου—Εὐστάθιος Τσουρού-
κογλου ἐκ Κιαισαρείας—Κλεοβούλος Σάσης ἐκ Ηθη-
σάνης τῆς Ἡπείρου—Κυριακὸς Γκιώκας ἐκ Μέγγου-
λης τῆς Ἡπείρου—Κωνσταντῖνος Δημητριάδης ἐκ
Κιαισαρείας—Παναγιώτης Παπκισταρχίου ἐκ Χιλῶν
—Τριαντάφυλλος Τριανταφυλλίδης ἐκ Καλλιπόλεως·

τὸν δὲ βῆθμόν πάνυ καλῶς οἱ

Ἀγάπιος Νικολάου Ἰγγλίζ ὀγλοῦ ἐκ Κιαισαρείας
—Ἀθανάσιος Κυπριακὸς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως—
Αἰμίλιος Κροῦσος ἐκ Νικομηδείας—Δημήτριος Γε-
ροντέλλης ἐκ Μανδραχίου Μυτιλήνης—Δημήτριος
Δούπη; ἐκ Φιλιατῶν τῆς Ἡπείρου—Δημόκριτος Μυ-
λωνάδης ἐκ Χίου—Ἐλευθέριος Ζωγράφος ἐκ Κεσο-
ραχίου τῆς Ἡπείρου—Πράξιμος Κύρκου ἐκ Σαμακο-
βίου Θράκης—Θωμᾶ; Μπαρτζιάνης ἐκ Βερροίας—Ξε-
νοφάν Σ. Παπαδάκης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως—Πα-
ναγιώτης Καρκαμάνδης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως—Τί-
τος Γιχλῶρος ἐκ Τήνου·

καὶ τὸν βῆθμόν καλῶς οἱ ἐξῆς δέκα:

Ἀθανάσιος Γτάμης Ιεροδιάκονος ἐξ Ἡπείρου—
Γεώργιος Μπολιτάκης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως—Δη-
μήτριος Παπαδόπουλος ἐκ Βιλερζιείου—Δημήτριος
Σλάρτσος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως—Λεωνίδας Ἀ-
ποστολίδης ἐκ Μετρῶν—Λεωνίδας Χριστοδούλου ἐκ
Καστανδρείας—Νικόλαος Λουκᾶ ἐξ Ἀργυροπόλεως
τῆς Χαλθείας—Πλούταρχος Μποσίνης ἐκ Χίου—Πολυ-
χρόνιος Ἰωακείμης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως—
καὶ Φώτιος Κωνσταντινίδης Ιεροδιάκονος ἐκ Καλλι-
πόλεως.

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

«Ἡ τοῦ Πλάτωνος θεωρία τῆς γνώσεως»

ὑπὸ Χρήστου Ἀνδρούτσου

καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Μετὰ τὴν ἐμβροθὴν πραγματείαν αὐτὸ κακὸν παρὰ Πλάτω-
ν», ἧς τὰ περὶ εὐφημοσῆς μνείας ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τύπῳ εἴ-
λον καταχωρήσῃ καὶ ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, βλέπει
τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος νῦν ἢ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν
νέα φιλοσοφικὴ ἐπὶ τοῦ Πλάτωνος μελέτη—τοῦ ἀκαταπόνητου
ἐν ταῖς μελέταις αὐτοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς
Σχολῆς κ. Χρήστου Ἀνδρούτσου ἢ βραβευθεῖσα, ὡς ἠγγεί-
λαμεν, ἐν τῇ Σουτσεῖω φιλοσοφικῇ διαγωνισμῷ τῷ γενομένῳ

ἐν τῷ Ἀθήνῃσι πανεπιστημίῳ διὰ γέρας χιλοδράμου καὶ
δαπάνη τοῦ ἀμνήστου ἀγωνιστοῦ ἐκτυπωθεῖσα.

Τὸ νῦν τοῦτο πνεῦμα τοῦ κ. Ἀνδρούτσου μαρτυροῦν
τὴν ἔμμονον καὶ βαθεῖαν ἐγκύβην αὐτοῦ εἰς τὰ συγγράμματα
καὶ τὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας τοῦ περιλήτους τῆς κλασικῆς ἀρ-
χαϊότητος φιλοσόφου ἀποτελεῖται ἐξ ἰδιαιότητος, ἐν ᾗ ὁ συγ-
γραφεὺς συνάβει προσφῶς τὰ ποίσηματα τῆς μέγρι τοῦ Πλά-
τωνος γνωσιολογίας, καὶ ἐκ δύο ἑτέρων τμημάτων, ὧν τὸ μὲν
Α' πραγματεύεται τὰ εἶδη τῆς πλατωνικῆς γνώσεως, τὴν
αἴσθησιν τὴν δόξιν καὶ τὴν ἰστίωσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν
ὀλίγων πλατωνικῶν χωρίων οἰκδομῶν ἑλλήνων οἰκδομῶν
θεωρίας καὶ εἰσάγων τοὺς ἀναγκαστάς εἰς τὰ βάθη τῆς πλα-
τωνικῆς μεταφυσικῆς, τὸ δὲ Β' ἐστὶν διὰ μακρῶν τὸ πολυ-
θύλητον πρόβλημα αὐτὸ ἐστὶν ἀλήθεια κατὰ Πλάτωνα καὶ
καταδείκνυσιν τὴν πηγήν καὶ τὴν ὑπερκόσμιον χώραν, ἐξ ἧς
κατὰ Πλάτωνα ἀντλεῖ τὸ κῦρος καὶ τὴν αὐθεντίαν ἡ περιωρι-
σμένη ἀνθρωπίνη γνώσις.

Ἐν τῇ προκειμένῃ συγγραφῇ ἀξιοπαρατήρητον εἶνε οὐ
μόνον τὸ ἑλληνοπρεπὲς τῆς γλώσσης ἔθος, ἀλλὰ καὶ αἱ πολλα-
χοῦ ἀπαντώσαι πρωτότυποι τοῦ συγγραφέως παρατηρήσεις ὡς
ἢ ἐν σελίδι 17 περὶ τῆς σημασίας τῶν παρὰ Πλάτωνα εἰκότων
λόγων, ἢ ἐν σελίδι 19 περὶ τῆς κυρίας ἐνοίας τῆς ἀληθείας,
ἢ ἐν σελίδι 21, 87 καὶ ἄλλαχοῦ καταδεικνύσαι ὅπως πράγματι
ἐνάκνυεν ὁ συγγραφεὺς εἰς τὰ βάθη τῆς Πλατωνικῆς θεω-
ρίας.

Τοιοῦτον διὰ βραχέων τὸ νῦν σύγγραμμα τοῦ ἐλλογίμου
κ. Ἀνδρούτσου. Ἐπινοήσεις δὲ καὶ συγχαίροντες αὐτῷ ἐπὶ
ταῖς λαμπραῖς ταύταις μελέταις εὐχόμεθα ὅπως καὶ ἡ φιλο-
πονία αὐτοῦ ἀγγίχῃ εἰς φῶς καὶ ἄλλα παραλήπαια πνευματι-
κὰ ἔργα.

Χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀδιαστικῆς Τουρ-
κίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκδοθεὶς ὑπὸ Γ. Γ. Σακελα-
ραγίδου καὶ Σ|α.

Τοῦ κοινῶ ἐπαίνου πολλὸ ἀνωτέρω ἀποβαίνουσιν ἐκεῖνοι
τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν δρώντων, ὅστις ἐν τοῖς διαφόροις
ἐγγεγραμμένοι αὐτὸν ἀποδιδοῦσιν ἰδίᾳ εἰς τὴν διαθέσιν παρ'
ἀπάσις ταῖς κοινωνικαῖς ταξέως ὑπελείμων καὶ πρακτικῶν
γνώσεων. Ταυτὴ ἀνυσματώτῃ καθ' ἑαυτὴν ἢ δόξῃς τοῦ
ἀκαμάτου καὶ ρέκτου κ. Γ. Γ. Σακελλαρίδου, ὅστις διὰ τῆς
ἐκδόσεως τοῦ «Φάρου» τῆς Ἀνατολῆς κατ' ἀρχάς, καὶ διὰ
τοῦ «Παιδικῷ Κόσμῳ» μετέπειτα λίαν προσφῶς ἐξέκαλοσθε
χαρακτηρίζων τὴν πολύτιμον ταύτην ἰδιοφυίαν καὶ πρωτο-
τυπίαν αὐτοῦ.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω δύο λυσιστελέστατα ἐγγεγραμμένα διὰ τὴν
καθ' ἡμῶς κοινωνίαν, μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ προθυμίας ἐπικρα-
τήσαντες εἰς ταῦτα, προτίθηται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ ἀγέρ-
την τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλ-
λάδος στοιχείων πρακτικῆς γνώσεως ἐξόχου ὑπελείμωτος ἐπὶ
τε τὰς σχολὰς καὶ αὐτὸν τὴν λαόν. Χάρτου τοιοῦτου μετὰ
λεπτομερειῶν πολλῶν καὶ ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας συνταγα-
μένου ἡμερολογημένου ἐστεροῦμεθα, χάρτου προερχομένου ἐξ
ὁμογενοῦς ἐπισκεψαμένου καὶ ἰδόντος, οὗχ ἢ διὰ χάρτου τυφλῶς
ἀντιγράφουμένου ἐξ ἄλλων. Ὁ χάρτης αὗτος; δὶον ν' ἀποτελῇ
ἐγκόλιον παντὸς ὁμογενοῦς, παντὸς πολιτοῦ καὶ πάσης ἑτι οἰ-

κογενείας. Διὰ τὰς καθ' ἡμᾶς μάλιστα σχολὰς εἶνε ἐν τῶν ἀπαραίτητων ἐροδίων, ἐρ' ᾧ καὶ ἐκθίμως συνιστώμεν τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ.

Ἐθνικὰ Φιλανθρ. Καταστήματα.

Τῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Ὁργανοτροφείου ἐγκαθιδρυομένης στον αὐτὸν ὑπὸ τὴν διοίκησιν νέας ἐφορίας εἰς τὸ ἐν Πριγκιπῶν νέον κατάστημα, ἡ ἐφορία τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων φέρει εἰς γνόσιν τῶν ἐνδιαφερομένων δεῖ ἔπαυσε δεγχομένη αἰτήσεις ὑπὲρ ὀρφανῶν, ἀφοῦ ἀλλως τε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὑπερεπληρώθη.

Ἐν Γαλατῇ, 10 Σεπτεμβρίου 1902.

Ἐκ τοῦ Γεν. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φιλ. Καταστημάτων
ὁ διευθυντὴς
Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Γεώργιος Θεοδώρου Κωμοπολίτης, Χῖτος, ὑπήκοος ὀθωμανός, τῶς μὲν κούρεῦς ἐν Γαλατῇ παρὰ τὰ Κωμορεκαστήρια, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 π. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς δε τῆς κλήσεως ἐμφανισθῆ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείois Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Μαρίας Ἐντωῖνου Βερώνη, τοῦπικλῆν Χοῖρου. Προσπεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παρῶσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέλειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων α' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ α' Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοis, τῇ 17 Αὐγούστου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρῶν Δρυῖνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

1 Διάκ. ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί, Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2009 καὶ ἡμερομηνίαν 25 Φεβρουαρίου 1902 περί δικαζομένου ἀγωγῆν τοῦ ἐνάγοντος Κωνσταντίνου Ἀθανασίου, ἀνεύργου, κατοικοῦ Ταταρούλων, ὡς νόμιμου καὶ ἀποδεδειγμένου,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς ἐναγομένης Περσεφόνης Κωνσταντινοῦ, τὸ γένος Δ. Βίτου,

Παρέχει τῇ ἐναγομένη τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων ὀριζομένας προθεσμίας, ἧτοι τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως ἀντιγράφου τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς, καὶ ἐτέρων ἐξήκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἐπὶ ἐρέσει,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλληπαλῆλοis φύλλοis τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ α' Κωνσταντινουπόλεως δημοσιεύσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης, καὶ

Ἐπιτίθηται τῇ ἐναγομένη, ὡς ὑπαίτιῳ τῆς διαζεύσεως, τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων συμποσούμενα μὲν εἰς γράσια πεντακάσια ἐννεήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 593), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπούδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοis, τῇ 4 Ἰουλίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρῶν Δρυῖνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

1 Ἱεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΟΥΛΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Καλεῖται ὁ Θεόδωρος Ἰωάννου, σχισματικῆς, ἄλλοτε κἀπῆλος ἐν Ἀντίπη τῆς ἐπαρχίας Χαλεπίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον, Σάββατον, καὶ ὥραν 9 π. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῆ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμου διορισμένου ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐκδίκασιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐρέσεως τῆς Μαρίας Θεοδώρου, θυγατρὸς Γεωργίου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, κατοικοῦ Ἰψωμαθίων τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελιομένης. Προσπεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον ἡ κατ' αὐτοῦ ἐρεσις θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρῶσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέλειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων α' Ἐκκλ. Ἀληθείας καὶ α' Βυζαντινῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοis, τῇ 26 Αὐγούστου 1902.

Κατ' ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς

1 Ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΑΔΕΞΙΔΗΣ

Ἡ Διευθύνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πενάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἶδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ΄

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 38

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετρίτια ἀργ.	8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	28
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται	
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- + Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- + Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
- + Ὁ Ἀρχιεραρχιεπὶ τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντής καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Γ. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Καθήκοντος ὑπόμνησις — Προσφώνημα τοῦ διευθυντοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μητροπόλεως Σταυρουπόλεως Ἀποστόλου, ἀπαγγελθὲν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1902-3 — Καρόλου Ἐδουάρδου Ζαχαρίου τοῦ Αἰγγινταλῆ Ἱστορία τοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ Δικαίου — Σχέσις Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρείου πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν — Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα δίδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιοκαθολικῶν — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινωνήσεις — Παράρτημα: ἠθολογικὰ διδάγματα.

ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ

Ὁ σαφὴς τίτλος, ὁ τεθεὶς ἐπὶ τῶν ὀλιγῶν τούτων λέξεων, δεικνύσι σαφῶς ὅτι αὐταί, πρὸς τοὺς ἐπαίοντας ἀπευθυνόμεναι, οὐδόλως εἰσι προτροπὴ τίς καὶ παρόρμησις πρὸς τὸ καθήκον, ἀλλ' ἀπλῶς ὑπεθυμισίς ἐκείνοις, ὅσοι κάλλιστα τοῦτο γινώσκοντες ἀναβάλλουσι τὴν εκπλήρωσιν τούτου, διὰ λόγους μὲν διαφόρους καὶ ποικίλους, ἀλλὰ πιθανῶς ἀνεξηγήτους.

Τὴν ὑπόμνησιν ταύτην τοῦ καθήκοντος ἐγινώσκουμεν ἐπιβαλλομένη ἀπὸ πολλοῦ. Ἐφ' ὅσον τὸ κέντρον τοῦτο τῆς ὀρθοδοξίας, τὰς ἠθικάς καὶ θρησκευτικὰς ἀνάγκας τοῦ ὑπ' αὐτὸ πληρώματος τῶν ὀρθοδόξων ἀρίστα γινώσκον, ἐννοεῖ ὅτι πρέπει νὰ προσέλθῃ ἐπιμερον τοῖς ὀπωσδήποτε πάσχουσι, τοῖς ἐπι-

ρίαις παντοίαις καὶ ποικιλῶνύμοις ἀεικῶς ἐπηρεαζόμενοις, τοῖς ἐν θλίψεσι καὶ στενοχωρίαις σωματικαῖς καὶ ψυχικαῖς διάγουσιν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι ὀρθοδόξων κοινότητες, ἐγγὺς ἡμῶν ἢ μακρὰν, ὀλιγάριθμοι ἢ πολυάριθμοι, διατυποῦσαι ἀξιώσεις καὶ αἰτήσεις, ὑπόμνησις, ὡς ἡ παρούσα, ἔχει λόγον ὑπάρξεως ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ἔχει λόγον δημοσιεύσεως οὐχὶ ἁπλᾶς, ἢ μᾶλλον ἤθελεν ἔχει τοιοῦτον λόγον, ἂν μὴ ἐγινώσκουμεν ὅτι ἀπευθυνόμεθα πρὸς τοὺς ἐπαίοντας.

Ἀποτεινόμεθα πρὸς ἐκείνους, ὅσοι δικαίᾳ θείᾳ καὶ ἀνθρωπίνῳ, ἀφ' ἧς ἐτάχθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Θεοῦ περιουσίας, ἀξιωματικῶς δύνανται, καὶ μάλιστα μετ' ἀποτελέσματος, ἵνα συνεισενέγκωσιν ἔρανον ὅσιον, ἠθικὴν ὑποστήριξιν καὶ συνδρομὴν, πρὸς ἱκανοποίησιν μὲν εὐγενῶν ἢ ἱερῶν πόθων λαῶν τετραχωμένων καὶ σκυθρωπαζόντων, πρὸς πραγμάτων δὲ κερδῶν βουλευμάτων, ὅσα στοργῇ μητρικῇ, τεκμηριωμένη λελογισμένως, ἐπιβάλλει εἰς τὴν κοινὴν μητέρα καὶ τροφὸν καὶ προστάτιδα τῶν ὀρθοδόξων, τὴν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἤδη πατριαρχίας τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἰωακείμ τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἐγκρι-

θὲν, μόλις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1896 ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν μέτρον πρόσφορον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου καὶ τοσοῦτον ἀνεπαχθὲς, ὥστε προσδόκιμος ἐξ ἀρχῆς ἐφάνη ἡ πλήρης ἐπιτυχία τῆς ἀποφάσεως, ὅπως αἱ ἐνορίαὶ καὶ μοναὶ καὶ οἱ ναοὶ πάντες, οἱ ἐν τῷ κλίματι τοῦ πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου χορηγῶσιν ἐτησίως εἰς τὸ ταμεῖον τοῦτο, ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως, ἀνά μίαν ὀθωμανικὴν λίραν, ἡμίσειαν ἢ τέταρτον λίρας, ἤτοι ποσὸν χρηματικόν, εὐτελές, οὕτως εἶπεῖν, δι' ἕκαστον ἐκ τῶν χορηγούντων ἱερῶν ἰδρυμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ σχηματίζον εὐπρεπῆ καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίαν ποσότητα.

Οὐδεμία τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ζημιούται διὰ τοσοῦτον μικρᾶς καὶ ἀσημάντου δι' ἕκαστον ναὸν χορηγίας, ἀλλ' οὐδεμία φρονεῖ βεβαίως ὅτι ἔλεετ τὸ κέντρον τοῦτο τῆς καθ' ἡμᾶς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ κινήσεως. Σπουδαῖος ἀριθμὸς ἐγγράφων εἰσάγεται κατ' ἔτος εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου, διεκπεραιούνται δὲ ταῦτα χωρὶς οὐδεμιᾶς εἰσφορᾶς, ἐνῶ τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον δαπανᾷ πρὸς διεξαγωγὴν αὐτῶν ἰκανὸν ποσόν, ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ πλεῖστον τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων τὸ μείζον μέρος τοῦ ἐργασίμου αὐτῶν χρόνου καταναλίσκουσιν εἰς ἐξυπηρέτησιν ἐν γένει ἐπαρχιακῶν ἀναγκῶν. Οἱ διευθύνοντες τὰς ἐκκλησίας καὶ μονὰς, εἰς ἃς ἐπεβλήθη ἡ χορηγία αὕτη, κατείδον ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς ἐπεβάλλετο φορτίον μέγα, γινώσκοντες δ' ὅτι καὶ πρὸς ἀξιοπρεπῆ καὶ ἄνετον τοῦ Πατριαρχείου συντήρησιν, καὶ πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ θεραπείαν ἠθικῶν, ὑλικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀπαιτήσεων καὶ ἀναγκῶν, ἀπαιτεῖτο τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου κατάστασις ἀνθηρὰ, πρόθυμοι ἐφάνησαν καὶ φαίνονται πρὸς ἐπιτελεσθῆναι τοῦ πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν καθήκοντος· καὶ φαίνονται ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ πρόθυμοι, εὐτυχῶς, ἐάν γένηται μόνον αὐτοῖς ἡ δέουσα παρόρμησις· παράδειγμα πρόσφατον αἱ ὀρθόδοξοι κοινότητες Ἀμισοῦ, Πάφρας, Ἀγκύρας, Κοτυαίου, Δορυλαίου, Κορι-

τσᾶς, Κρήνης, αἱ συνεισενεγκοῦσαι πρὸς εὐδωσίαν τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ποσὸν ἀξίον λόγου.

Οἱ κατὰ τόπους ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προϊστάμενοι τῶν πατριαρχικῶν ἐξαρχιῶν ὑποβάλλονται πιθανῶς εἰς ἐνόχλησιν τινα, βεβαίως οὐχὶ βραδείαν· ἀλλ' οὐδεὶς ἠθέλην ἀρνηθῆ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἱεροῦ τοῦτου καθήκοντος, ἐάν καὶ μάλιστα πάντων γινώσκῃ ὅτι κατ' ἐποχάς, οὐ μακρὰν ἡμῶν ἀφισταμένης, αἱ ἐπαρχίαι τὰς πλείονας ἐχορήγουσιν τῶν τοῦ ἔθν. ταμείου προσόδων, δι' ἄλλων τρόπων καὶ συστημάτων, πολλῶ βαρυτέρων, εἰς αὐτὰς ἐπεφορτίζοντο καὶ τὰ χρέη τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀτινά ποτε, κατὰ τὴν λέξιν ἐπιφανοῦς πατριάρχου, ὑψώθησαν ὑπὲρ τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, ἐνῶ, κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας, οἱ σεβασμ. ἀρχιερεῖς διὰ χορηγιῶν τακτικῶν, χορηγιῶν ἀφύκτων, διετήρουν τοὺς σχολάζοντας μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, συνιστῶντες αὐτοὶ καὶ πλουτίζοντες ἴδιον ταμεῖον ἐπὶ τούτῳ, τῶν μαζιλιδῶν (διαθεσίμων)· ἀπὸ τοῦ 1863 τὴν δαπάνην ταύτην, εἰς χιλίας περίπου λίρας συμποσομένην κατ' ἔτος, τὸ Ἐθν. Ταμεῖον καταβάλλει.

Οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολίται καὶ οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι καὶ πατριαρχικοὶ ἐξαρχοὶ, γινώσκοντες τὴν τε κατάστασιν τοῦ Ἐθν. Ταμείου, τὰς τε θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὀρθοδόξων, τὰς τε συνεχῶς ἐπὶ τούτῳ διατυπωμένας ἀξιώσεις καὶ αἰτήσεις, καὶ οἱ ἀναβάλλοντες ἄρτι καὶ οἱ ἀπὸ ἐξαιτίας ἴσως ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ ἀπόφασίς ἐκεῖνη οὐ περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν, καὶ τινεσ ἀποκαρτερήσαντες ἐν τῇ ἐξακολουθήσει τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, εὐτυχῶς εὐαρίμητοι, θέλουσι προθυμηθῆ νὰ συντελέσωσιν εἰς ἀνακούφισιν τοῦ Ἐθν. Ταμείου, νὰ προσέλθωσι δι' αὐτοῦ βοηθοὶ καὶ ἐπίκουροι εἰς θεραπείαν ἀναγκῶν θεραπευτέων. Ὀρθόδοξοι ποιμένες ὀρθοδόξων λαῶν γινώσκουσιν ὅπερ ἐν μέσῳ πατέρων θεοφόρων ἐξακοσιῶν καὶ τριακοντα, τὴν ἀγίαν Δ' οἰκουμενικὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύ-

νοδον ἀποτελούντων, εἶπε Νουνέγιος ὁ Λαοδικεῖας· «ὅτι ἡ δόξα τοῦ Θρόνου τούτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως δόξα ἡμῶν ἐστὶν» δόξα δηλαδὴ πάντων τῶν ὀρθοδόξων, κυρίως δὲ τῶν τούτους ποιμαίνοντων. Καὶ εἰς πάντας λοιπὸν, ὀρθοδόξους ὄντας, ἀρκετὴ ἡ παρούσα ὑπόμνησις, ἀντικαθιστῶσα πατριαρχικὰς καὶ συνοδικὰς ἐπιστολάς, περιττὰς οὕσας, ὡς ἔπρεπε τὰ πράγματα ν' ἀποδείξωσι περιττὴν καὶ τὴν παρούσαν δὴλωσιν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ
ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ὑπεροπολίτου Σταυρουπόλεως κ. Ἀποστόλου

ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ ἔτους

1902—1903.

Καὶ πάλιν θερμαὶ δεήσεις καὶ ἐκεῖσαι πρὸς τὸν πανάγαθον ἡμῶν Θεόν, τὸν δοτῆρα τῶν φώτων, καὶ πάλιν ἐγκάρδιον εὐλογία καὶ προστασία τοῦ ζηλωτοῦ ἡμῶν πατριάρχου, καὶ πάλιν πρόθυμοι συναθροίσεις διδασκόντων τε καὶ διδασκομένων ἐν τῇ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ. Τοῦτο καὶ καθήκον καὶ δικαίωμα παντὸς γνησίου τέκνου τῆς κατὰ Ἀνατολὰς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Φαιδρὰ πάντων τὰ πρόσωπα, διότι οὐδὲν ἱερώτερον τοῦ προκειμένου ἡμῖν ἀγῶνος. Ἀναμφίλογον τοῦτο τεκμήριον, ὅσον ἀνθρώπῳ τοῦλάχιστον ἐνεστὶν ἰδεῖν καὶ κρίνειν, ὅτι καὶ οἱ ἐμπειστητευμένοι ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας τὴν ὑψηλὴν διακονίαν τῆς διδασκουσῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι τὴν τῶν μελλόντων λειτουργῶν αὐτῆς ἡθικὴν διαπλῆξιν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας θὰ διανύσωσιν αὐτὴν, διὰ τὸ παραδείγματος πρώτων καὶ εἶτα διὰ τοῦ λόγου διδάσκοντες τοὺς νεαροὺς τῆς χάριτος λευίτας, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Σωτῆρος: «ὅς δ' ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε', 19), καὶ οἱ ἐν τῇ ταξιαρχίᾳ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας ἐκουσῶς ἐγγράφαντες ἑαυτοὺς, προθύμως καὶ ἀγογγύστως θὰ ὑποσῶσι τὰς τῆς παιδεύσεως ταλαιπωρίας καὶ τοὺς πόνους.

Ναὶ, τέκνα ἐν Χριστῷ ἀγαπητά. Χάριν τοῦ ὑψηλοῦ ἡμῶν προσορισμοῦ καὶ σχολῆ ἰδιαίτερα, διακεκριμένη τῶν λοιπῶν, ἐπήχθη ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τού-

του λόφου ὑπὸ θεοφόρων πρωθιεραρχῶν καὶ ἐπαγνώθῃ ὑπὸ εὐσεβοφρόνων ἀνδρῶν, καὶ μέσα διάφορα θαυσιπῶς διατίθενται, πολλὰκις ὑπὲρ δύνάμιν, ὑπὸ τοῦ εὐαγῶς ἡμῶν κλήρου ὑπὲρ τῆς κατ' ἄμφω προκοπῆς αὐτῆς. Ἐνεκα λοιπὸν τοῦ ὑψηλοῦ ἡμῶν προσορισμοῦ, καὶ ἔνεκα τοῦ διαφόρου τῆς ἡμετέρας σχολῆς ἀπὸ πάσης ἄλλης, ἀνάγκη καὶ ἡ ἐν τῇ τοιαύτῃ σχολῇ ἀναστροφή ἡμῶν νὰ φέρῃ ἰδιαίτερον σφραγίδα, τὴν σφραγίδα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ φιλαδελφίας ἐν εὐρύτερῳ κύκλῳ ἢ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἵνα οὕτω καὶ ὁ μετὰ τὴν ἐντεθῆεν ἀποφοίτησιν ἡμῶν βίος ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας χαρακτηρίζεται διὰ τῆς χριστιανικῆς ταύτης ἀρετῆς. Πάντες οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι καρπὸς τῆς ἀγάπης, πρῶτον μὲν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰς ἑαυτοῦ τελειότητος, δεύτερον δὲ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης τῶν γονέων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ χριστιανισμὸς, ἡ ἀγία ἡμῶν θρησκεία, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ προῖόν τῆς ἀπεύρου θείας ἀγάπης, ἀφοῦ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν, καὶ αὐτὸς ἀὐθεὸς ἀγάπη ἐστὶν (Α' Ἰωάν. δ', 8). Ἐὰν οἱ πρωτόπλαστοι ἠγάπων τὸν Θεὸν καθὼς ἠδύνατο καὶ ὤρελλον, ἐὰν καὶ σήμερον οἱ ἄνθρωποι καὶ μάλιστα οἱ χριστιανοὶ ἠγάπων ἀλλήλους καθὼς ὀφείλουσι καὶ δύνανται, ὦ! πόσα δάκρυα θὰ ἔλειπον ἐκ τοῦ κόσμου, πόσοι ὀφθαλμοὶ σπανιώτερον θὰ ὑγραίνοντο, πόσα στήθη ἐλευθερώτερον θ' ἀνέπνεον, πόσῳ λαμπρότερον θὰ ἐθροιάμευεν ὁ χριστιανισμὸς καὶ πόσων ἐλιγνότερων ἀποδείξεων θὰ εἰλομεν ἀνάγκη ὑπὲρ τῆς θειότητος τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας. Ναὶ, φίλοι μαθηταί. Καὶ ἐὰν ἄλλος τις ἄλλο τι παρὰ τοῦτο διδάξῃ ἡμᾶς, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου, ὁ τοιοῦτος μὴ ἴδοι τὴν δόξαν Κυρίου. Πάντες ὑμεῖς ὡς τέκνα μίᾳς καὶ τῆς αὐτῆς φιλοστόργου τροφοῦ Σχολῆς, ἀπ' αὐτῆς τῆς εἰσόδου ἡμῶν ἐνταῦθα δύνασθε ν' ἀποτίητε τὰ τροφεῖα, ἐὰν διατελέσητε περροντισμένως ἐνισχύοντες ὁσημέραι καὶ ἐξακνίζοντες τὴν φυσικὴν ἀγάπην πρὸς τε τὸν Θεόν, τὴν ἀγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ποιμένας αὐτῆς, πρὸς τοὺς προστάτας ἡμῶν καὶ διδασκάλους καὶ πρὸς πάντα φέροντα τὴν τοῦ Θεοῦ εἰκόνα. Οὐδένα ἢ θεῖα Πρόνοια κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἤττον ἐστέρησε τοῦ δώρου τούτου, τῆς ἀγάπης· ἐπομένως, ὁ μὴ καλλιεργήσας αὐτὴν καὶ μὴ ἐξευγενίσας οὐδένα ἔτερον ἢ ἑαυτὸν μόνον δύναται νὰ αἰτιάται. Καὶ ἐλαχίστη ἔτι, ὅσον ὁ σπινθὴρ, ἐὰν ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου περτυτευμένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ, πάλιν δύναται αὐτὴ, ἔνεκα τῆς ἡθικῆς αὐταρχίας τοῦ ἀνθρώπου, λελογισμένως ἀναρριπίζο-

μένη, να κυριεύσει σύν τῷ χρόνῳ ἀπάσης τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ἐντεῦθεν δὲ ἐξερχομένη νὰ περιλάβῃ καὶ οἰκογένειαν, καὶ σχολήν, καὶ κοινότητα, καὶ κοινωνίαν. Πόσοι ἄνδρες, καίπερ ἄτομα καὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦντες, θεώρουν καὶ θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἀνηκοντας εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν ἐκείνην, ἣτις καλεῖται Ἐκκλησία, ἀνθρωπότης. Ἡ γαμακίζηλια καὶ τὸ συμφέρον μάτην ἀγωνίζονται ὅπως περισφιγῶσιν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ἀτομικότητος καὶ ἐξισώσωσι πρὸς τοὺς κοινούς θνητούς, μάτην, διότι τὸ ἄορατον ἀνώτερον τοῦ ὄρατου, καὶ τὸ πνεῦμα ἰσχυρότερον τῆς ὕλης.

Εἰς τοιοῦτον φρόνημα, εἰς τοιαύτην δρᾶσιν ἐν τῷ κόσμῳ προορίζει πάντας ἡμᾶς ἡ μήτηρ Ἐκκλησία διὰ τῆς τροφῆς Σχολῆς. Πάντες οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐσμὲν κεκλημένοι ὅπως καλλιεργήσωμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον σπόρον, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐπέθηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ παντός ἀνθρώπου, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐβλάστησεν ἡ θεὸς-δοτος χριστιανικὴ θρησκεία, καὶ ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῶν ἀληθῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ: «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰωάν. ιγ', 35). Μὴ λησμονῶμεν δὲ, ὅτι οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐνοήσωμεν καὶ νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ ὄψος καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀρετῆς ταύτης, ἐὰν μὴ πρότερον αἰσθανθῶμεν ζωηρῶς καὶ δοκιμάσωμεν αὐτὴν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ καταστήσωμεν αὐτὴν κτήμα καὶ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν, ὅτι οὐδέποτε θ' ἀνέλθωμεν εἰς τὴν περίβλεπτον ἐκείνην θέσιν τοῦ ἀληθοῦς διδασκάλου, τοῦ ταπεινόφρονος χειραγωγοῦ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν χριστιανῶν, ἐὰν μὴ ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ διαμορφώσει ἡμῶν βρωμέθα ἐκ τῆς χριστιανικῆς φιλαδελφίας, τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, προσφέροντες ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς βωμοῦ, ὡς θεάρεστον θυσίαν, τὸ ἁμαρτωλὸν ἐγώ, τὸν ἐωσφορικὸν ἐγωϊσμόν. Ἐὰν θέλητε νὰ ἴδῃτε τὴν εἰκόνα τοῦ μὴ χριστιανοῦ, θεωρήσατε τὸν ὑψηλόφρονα καὶ ἐγωϊστὴν, τὸν προσπαθόντα οὐχὶ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ νὰ εὐδοκιμῇ, ἀλλὰ μόνον πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ ἐξέχη τῶν ἄλλων. Ὑμεῖς οἱ μέλλοντες κήρυκες τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις εἶνε ὁλος ἀγάπη, τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐγκολπώθητε, ὑπὸ τὴν ἱεράν αὐτῆς σημαίαν συντεταγμένοι χωρεῖτε μετὰ θάρρους εἰς τὸ σχολικὸν ὑμῶν ἔργον, «ὃ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης; συντρίβει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει» (Ρωμ. ις', 20). Τοῦ τε σώματος ὑμῶν καὶ τοῦ πνεύματος τὰ μὲν ὡτα βύοντες

πρὸς τὰς ἐρεσχελίας τῶν ἀπειροκάλων, τοὺς δὲ ὀρθαλομοῦς ἀποκλείοντες ἀπὸ τῶν ἀτασθαλιῶν αὐτῶν, στερεῶν τῷ ποδὶ τὴν εὐθεταν ὑμεῖς πορεύεσθε ὁδόν, τὴν ὁποίαν διαγράφει ὁ τῆς Σχολῆς νόμος καὶ ἡ τῶν ὀρθοφρονούντων λογικὴ, πρὸς ἕνα καὶ μόνον τείνοντες σκοπὸν, τὴν ὁσημέραι ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν πρόσδοκ ὑμῶν. Μὴ μάτην ἀναμένωμεν διάψευσιν τῆς μηδέποτε διαψευσθησομένης ἀληθείας: «ὅτι ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένος καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίας ἐπ' εὐλογίας καὶ θερίσει» (Β' Κορινθ. θ', 6). «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται» (Γαλ. ς', 7). Ὁ εἰλικρινῶς ἀγαπῶν οὐδένα φθονεῖ, οὐδένα φοβεῖται, διότι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, «ἡ τελεία ἀγάπη ἐξω βάλλει τὸν φόβον» (Α' Ἰωάν. δ', 18), οὐδένα μισεῖ, ἀλλ' εὐχεται μόνον ὑπὲρ πάντων, πάντων τὴν ἐν Χριστῷ προκοπὴν ἐπιδιώκει, διότι πάντες ἐσμὲν τέκνα ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς καὶ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν Χριστὸς ἀπέθανεν, ἵνα Θεῷ ζήσωμεν (Ρωμ. ε', 8). Διὰ τῆς χριστιανικῆς δὲ ἀγάπης θεωρακισμένοι διατελοῦντες, οὐ μόνον τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὸν πλησίον καθήκοντα εὐχερῶς θὰ ἐκπληρώσωμεν. Ἀληθὲς μὲν, ὅτι δυσχερὲς, πολλὰκις δὲ δυσχερεστάτη καθίσταται ἡ ἀκριβὴς ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος· ἀλλὰ τίς θ' ἄρνηθῇ, ὅτι αὕτη συγγρῶνος δὲν εἶνε καὶ εὐχάριστος, ὅτι αἱ ἀγρυπνίαι καὶ οἱ μόχοι ἀποβάλλουσι τὸ μεγαλεῖτερον μέρος τῆς ἑαυτῶν οὐσίας ἐκ τῆς ιδέας ὅτι, ὡς ἔλεγον καὶ οἱ ἔθνηκοι ἡμῶν πρόγονοι, «τῆς ἀρετῆς ἰδρώτα προσπρίθειν ἔβησαν θεοί;» Ἐντεῦθεν ἐπεται, ὅτι δέον οὐχὶ τοὺς πόνους ν' ἀπορεγῶμεν, ἀλλὰ τὴν ἰδέαν τοῦ καθήκοντος νὰ διατηρῶμεν ἀκμαίαν καὶ ζῶσαν. Παρατηρήσατε τοὺς φυγοπόνους· οἰνῶδηποτε κἄν ἀναλάβωσιν ἐξ ἀνάγκης ἔργον, παρίσταται αὐτοῖς τορτοβαρὺ καὶ φορτικόν· τίνος ἕνεκα; διότι ἐλλείπει ὁ ἐκ τῆς ιδέας τοῦ καθήκοντος ἀπορρέων ζήλος καὶ ἡ προθυμία, ἅπερ ἐξουδετερῶσι τὰς προμαρτυρίας δυσχερείας. Οὐχὶ δὲ μόνος ὁ λόγος τοῦ ὑψηλοῦ ὑμῶν προσορισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς ἡλικίας ἐπιβάλλει εἰς ὑμᾶς τὴν ἐκ παιδῶν ἐνίσχυσιν ἐν ἀλλήλοις τῆς χριστιανικῆς φιλαδελφίας καὶ τὴν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος ἐξῆν ὑμῶν. Ἐπωρῆθητε λοιπὸν φρονίμως τῶν πολλαπλῶν ἀγαθῶν τῆς τροφῆς Σχολῆς, μετὰ συνέσεως ἰδοποιούμενοι τὴν εὐσέβειαν καὶ χρηστότητα τῶν μὲν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τοῖς πόνοις ἐγκαρτέρησιν τῶν ἄλλων· οὕτω δὲ καταρτίζοντες ὁσημέραι ἑαυτοὺς, ὡς ἀρέσκει τῷ Θεῷ καὶ τῇ μητρὶ Ἐκκλησίᾳ

σία, και ἀνιψούμενοι ἐν τῇ ἡθικῇ καὶ πνευματικῇ κλίμακι ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα, θὰ δυνήθητε ἡμέραν τινά, ὅταν οἱ ταγοὶ τῆς Ἐκκλησίας διαπυθάνωνται τίνα ν' ἀποστείλωσι φρόνιμον ποιμένα καὶ διδάσκαλον πρὸς τὸν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαόν, νὰ εἶπητε μετὰ αἰδῆμονος παρρησίας, ἐν πληρῇ ἐπιγνώσει τῆς ἱερότητος τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς δυσχερείας τοῦ πράγματος: «αἰδοῦ, ἐγὼ εἰμι ἀποστείλατέ με». Ἀμήν.

ΚΑΡΟΛΟΥ-ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΑΙΓΓΕΝΤΑΛ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Κεφάλαιον α'. Φύσις, τέλος καὶ λύσις τοῦ γάμου*.

§ 5. Τέλεισις τοῦ γάμου.

Εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ἡ μόνη ὑπάρχουσα ἀνάγκη, ἵνα διακρίνῃται ὁ γάμος ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐνώσεις δι' ἐξωτερικῶν τύπων, ἦν ὁ κανονισμὸς τῶν δικαιωμάτων τῶν τέκνων καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ γάμου ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν. Ὅθεν, ἐπειδὴ ὡς πρὸς τοῦτο, τὸ ἔθος τῶν μνηστειῶν, (αἵτινες ἔθετον ἐκτὸς ἀμφιβολίας τὴν συζυγικὴν ἀγάπην—*l'affectio maritalis*), αἱ πανηγύρεις τῶν γάμων, ἡ σύστασις τῆς προικὸς καὶ αἱ διὰ τὸν γάμον διαπραγματεύσεις ἤρουν, ἐξηγεῖται καλῶς, διατί καὶ τὸ Ἰουστινιανέϊον δίκαιον ἠδυνήθη πρὸς περιορισθῆναι εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅτι **μόνη ἡ δυναίνουσι ποιεῖ τὸν γάμον**, (*solus consensus facit nuptias*), καὶ διέταξε τὴν σύνταξιν τῶν προικῶν συμφῶνων (*dotalia instrumenta*), μόνον διὰ τοὺς ἀνωτέρους βαθμοῦχους, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν *illustres*, καθόσον εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην αἱ συζυγικαὶ σχέσεις ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν ἠδύναντο ν' ἀποδῶσι περιπλοκώτερα. (Νεαρὰ 117 κ. 4.—διὰ τοὺς ἄλλους βαθμοῦχους, ἡ Νεαρὰ ἐθεσπισε νὰ γίνῃται ἡ δὴλωσις ἐνώπιον τοῦ *defensor Ecclesiae* καὶ τριῶν μαρτύρων, ὅπερ ὅμως ἡ Νεαρὰ 118 πάλιν καθήρσεν).

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ κληρὸς ἐπέμενεν ὑπὲρ μεγαλύτερας καθαγιασεως τοῦ γάμου καὶ ἐκήρυτ-

τε πᾶσαν ἑτέραν ἔνωσιν ἀξίοπαινον, ἡ ἀνάγκη τύπου πανηγυρικοῦ καὶ δημοσίου διὰ τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου ἐγένετο ἐπαισθητή.

Ἡ Ἐκλογὴ (τίτλος II κ. 1. 3. 8) ποιεῖ βῆμα τι ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ. Προσκολλώμενοι εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐπὶ τῶν προικῶν συμφῶνων (*et ad edicta Praef. Proet. V § 2*), καὶ ἀναφερόμενοι εἰς νόμον νεώτερον⁽¹⁾, παρ' αὐτῶν δημοσιευθέντα, οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Κωνσταντῖνος διατάττουσιν, ὅπως ὁ γάμος γενικῶς τελῆται δι' ἐγγράφου, **προικὸς συμφῶνου**, καθ' ὀρισμένον τύπον καὶ περιεχόμενον⁽²⁾· ἐὰν δὲ ὁ τρόπος οὗτος ἦν ἀνεφάρμοστος ἕνεκα τῆς πτωχείας καὶ τῆς κατωτέρας κοινωνικῆς τάξεως, τότε μόνον ὁ γάμος νὰ συνομολογῆται, εἴτε ἐν ἐκκλῆσιᾳ δι' **εὐλογίας**, εἴτε ἐπὶ παρουσίᾳ φίλων (ἐπὶ φίλων ἡ μνημονευομένη *rompra* καὶ *amicorum fides* ἐν τῷ Νόμῳ 22 Κώδ. *de nuptiis*).

Ἡ νομοθεσία τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνο⁽³⁾, εἶναι ἀληθῆς, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δίκαιον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' ἀπεφῆναιτο ὅτι ὁ γάμος θὰ γίνῃται δημοσίᾳ ἐπὶ τισι ποιναῖς. Ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῆ τῶν κρυφίων γάμων, ἡ περιεχομένη εἰς τὸ Πρόχειρον IV. 27. προϋποθέτει γενικῶς διαδεδομένον τὸ ἔθιμον τῆς τελέσεως τοῦ γάμου παρ' ἱερέως, ὡς ἦν ἐπόμενον νὰ συμβῇ φυσικῶς ὑπὸ τὴν ἐπίτροπὴν τοῦ κληρῶν καὶ τῆς περιγραφείσης ἀνάγκης, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος. Τοῦτο ἐξηγεῖ τέλος, πῶς ὁ Λέων ἐν τῇ Νεαρᾷ 89 διατάσει γενικῶς, ἵνα οἱ γάμοι συνομολογῶνται διὰ θρησκευτικῆς ἱεροπραξίας, (εὐλογία, ἱερολόγος, ἱεροτελεστία), ἐλλείψει τῆς ὁποίας νὰ μὴ θεωρῶνται ὡς γάμοι. (Ἄρμ. IV 4. 19. αὐτόθι σχόλιον, ὅπερ ἐστὶν ἐξηγούμενον ἐκ τῆς Ἐκλογῆς I—X. Βασίλ. II. 3). Ἐπεταί ἐπομένως ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ εὐλογία αὐτῆ δὲν ἠδύναιτο νὰ γίνῃ μυστικῶς ἀλλ' ὡς φαίνεται, μόνον ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος ἐθέσπισαν τὸ πρῶτον τὴν ἀπαραίτητον ταύτην διάταξιν⁽⁴⁾, ἐπιβάλλουσαν ἵνα ἡ γαμικὴ εὐλογία δύνηται γίνεσθαι τῇ γνώσει μόνου τοῦ ἀρμοδίου ἱερέως, (οὐχὶ ἄνευ τῆς βουλῆς τοῦ ἱερέως, παρ' ᾧ ἐκκλῆσιάζονται)⁽⁵⁾.

* συνέχεια ἐκ τοῦ ὕπ' ἀριθμ. 36 φύλλου τῆς α' Ἐκκλῆς. Ἀληθείας.

1. Τὸ ζήτημα ἔμενεν ἀμφισβητήσιμον, ἐὰν ὁ νόμος οὗτος ἀπεώρα εἰδικῶς τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου ἢ γενικῶς τὴν σύνταξιν ἐγγράφου συμφωλίου.

2. Διὰ τῆς ὑπογραφῆς τριῶν μαρτύρων. Κατὰ τινὰ μεταγενεστέρων Νεαρῶν τῆς Εἰρήνης (τεῦχος I. N. 27), τὰ προκίβια εἶδει νὰ συντάσσωνται ὑπὸ συμβολαιογράφου καὶ νὰ ὑπογράφωνται ὑπὸ ἐπτά ἢ πέντε μαρτύρων. Παραβ. ἐπίσης τὸ σχόλιον εἰς τὰ Βασ. ἐκδ. "Αἵμαχος III σελ. 466 σημ. 6'.

3. Πρόχ. IV. 6. 14. 17. Βασ. XXVIII. 4. "Η' Ἐπαναγ. XVI. 1. εἶδει ὁρισμένους τύπους, ὑρ' οὓς εἶδει νὰ συνομολογηθῆ ὁ γάμος ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, εἴτε δι' ἐκλογίας, εἴτε διὰ στεφανώματος, ἢ διὰ συμβολαίων.

4. Τεῦχ. V Νεαρ. 26 κ. 11. "Ἠδὴ ὁ Ἰγνάτιος ἐπ. πρὸς Πολύκαρπον κ. 5 ἀπαιτεῖ ἕνα πᾶς γάμος συνάπτεται μετὰ γνώμης τοῦ "Ἐπισκόπου. Ἐπίσης ὁ Τερτυλιανὸς de Pudicitia κ. 4. «occultæ conjunctiones i. e. non prius apud ecclesiam professe juxta moëhiam et fornicationem judicari periclitantur». — Τεμάχια ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ βιβλίου εἰς Acta et Diplomata II. σελ. 297. — Τὴν ἀνάγκην ἐκκλησιαστικῆς ἀναγραφῆς τὼνίζει καὶ τὸ Πηδάλιον σελ. 523 σημ. — Σήμερον ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ Νόμου τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1856 εἰσῆχθησαν ληξιαρχαὶ καὶ βιβλία.

5. "Η' ἀπόρασις τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὡς πρὸς τὰ προκίβια τῶν illustres, διετηρήθη μετὰ τὴν Νεαρῶν τοῦ Λέοντος: Παραβ. σχόλιον εἰς Ἐπαναγ. XVI. 27. Mich. Attal. XIX. 10 εἰς J. G. R. II. σελ. 23. Φελλῶς 1248 καὶ ἐπ. Ἄρμ. IV. 4. 15.

§ 6. Μνηστεία.

"Ὅπως διὰ τὴν διεκπεραίωσιν σπουδαίων τινῶν ὑποθέσεων προηγούνται διαπραγματεύσεις, οὕτω καὶ τοῦ γάμου προηγείται ὑπόσχεσις ἀμοιβαία μεταξὺ τῶν μελλόντων συζύγων. Ἡ μνηστεία καθορίζει ἐκ τῶν προτέρων τὴν συναίνεσιν τῶν μερῶν πρὸς γάμον καὶ ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ γίνεται συμφωνία περὶ τῶν μελλουσῶν σχέσεων τῶν περιουσιῶν. Σημειωτέον ὁμως, ὅτι πρὸς διεκπεραίωσιν τοῦ γάμου ἢ προηγουμένη τέλεσις τῆς μνηστείας οὐκ ἐστὶν ἀπαραίτητος, (Σύν. Κ. Ρ. καὶ Π. I. σελ. 292).

Μόνον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔχουσιν ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν ἐπτά ἐτῶν, καὶ δι' οὓς δὲν ὑφίσταται κώλυμα πρὸς γάμον, δύνανται νὰ συνομολογήσῃσι μνηστείαν ἔγκυρον.

Ἡ μνηστεία δὲν παρέχει δικαίωμα πρὸς ἀγαθῶν, μίτε πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ γάμου, μίτε πρὸς ἀποζημιώσεως, (ἴδε ὁμος Πείραν XLIX. 24). Αὕτη ἔχει ὡς μόνον ἀποτέλεσμα νὰ κωλύσῃ τὸν ἕνα τῶν μνηστῶν, μετὰ τὴν διάρρηξιν τῆς μνηστείας, νὰ νυμφεθῆ πλῆσιον τινὰ συγγενῆ τοῦ ἐτέρου, (παραβ. ἀνωτέρω § 4. Π. τὸν ἀνωτέρω), καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἄτιμον, ἐὰν πρὸ τῆς ρήξεως αὐτῆς συνομολογήσῃ νέαν μνηστείαν πρὸς τρίτον πρόσωπον. Ἀλλὰ δύνα-

ται νὰ διαρρηχθῆ καὶ διὰ καταγγελίας μονομεροῦς.

Συνήθως συμβαίνει κατὰ τὴν συνομολογήσιν τῆς μνηστείας:

1ον. Νὰ δοθῆ ἀρραβῶν (arrha) ὑπὸ τοῦ μνηστοῦ. Ἐὰν ἡ μνηστεία διαλυθῆ κατόπιν, ὁ μνηστὸς ἀπόλλυσι τὸν ἀρραβῶνα, ἢ δέον νὰ ἐπιτραφῆ διπλοῦς ἀναλόγως τῇ περιστάσει. ἐὰν αὐτὸς ἢ ἡ μνηστὴ εἶδωκε δικαίαν ἀφορμὴν πρὸς διάλυσιν τῆς μνηστείας, (ἢ Λέοντος τεῦχ. II. Νεαρὰ 93. 112. δεικνύει πολλὰς νομίμους αἰτίας, — justas causas, — Πείρα XLIX. 26. Ἐκλογ. ἰδιωτ. ἐπιτυξ. I. 3. «ὅτε ὁ εὐτελεὶς πλουσία κὴρ μνηστεύσθεται»). Ὁ ἀρραβῶν ἐπιστρέφεται ἀνεπιφυλάκτως, ἐὰν ὁ θάνατος ἢ ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις διαρρήξῃ τὴν μνηστείαν, ἢ καὶ προσέτι, ἐὰν εἰς τῶν μνηστῶν, ὀρφανὸς καὶ ἀνήλικος (ἢ Ἐκλογ. I. 4. οὐ ποιεῖται λόγον ἐνταῦθα περὶ εἰκοσι πέντε ἐτῶν, ἀλλὰ περὶ δέκα πέντε) ὦν, θελήσῃ ν' ἀποσυρθῆ πρὶν ἐνῆλικωθῆ, ἢ ὅταν εἰσέρχῃται εἰς Μοναστήριον, (Πείρα XLIX 26), ἢ τέλος ὅταν ὑφίσταται κώλυμα πρὸς γάμον.

2ον. Νὰ συνομολογηθῆ ποινικὴ ρήτρα ὑπὲρ τῆς μνηστῆς, ἐν περιπτώσει ἀυθαίρετου διαλύσεως. Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, (τὸν Ν. 5 Κώδ. de sponsal, ἐνῶ κατὰ τὸ ἀρχαιώτατον δίκαιον ἐθεωρεῖτο ὡς — inhonestum vinculo roenæ matrimonialia adstringi — ἴδε fragm. Sinaitica fr. 1), δὲν ἐπετρέπετο αὕτη νὰ ὑπερῶν τὸ τετραπλοῦν τοῦ ἀρραβῶνος. Ἡ Ἐκλογ. I. 2. κατέλιπε μεγαλειτέραν ἐλευθερίαν εἰς τὰς συμφωνίας, αἵτινες δύνανται νὰ συνομολογηθῶσιν ἐν περιπτώσει διαλύσεως τῆς μνηστείας. Ὁ Λέων εἰς τὴν Νεαρῶν 18 μετέβαλεν εἰς νόμον τὸ ἔθος, νὰ συνομολογῶσι ποινὰς, (roenas ἢ προστιμήματα) ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. Τοιαύτη ποινικὴ ρήτρα, ἀπαιτητέα καθιστάμενη, εἰσεπράττετο παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, (Ἐπαναγ. XIV. 11. ἴδε ἐν τούτοις Πείραν XVII. 14). Κατ' Ἀλέξιον Α' τὸν Κομνηνὸν, τοῦτο ἰσχύει εἰσέτι μόνον διὰ τὰς προῦρους μνηστείας, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὰς νομίμους, (τεῦχ. IV. Νεαρ. 24 κ. 3. Νεαρ. 31 κ. 2).

Ἡ Ἐκκλῆσια, ἐν τῷ ζήλω αὐτῆς πρὸς καθαγίαςιν τοῦ γάμου, μετέβαλε βαθμυδὸν καὶ αὐτὴν τὴν μνηστείαν εἰς τελετὴν θρησκευτικὴν διὰ τῆς ἱεροτελεστίας καὶ τοῦτο ἐξήσκησεν ὅλος ἰδιάζουσαν καὶ ἐν μέρει εἰς σύγχυσις ἀγούσαν

ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἐκτεθέντος ἥδη δικαίου τῆς μνηστείας.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐθίμου τούτου, ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος τοῦ 692 ἀπεφάσισε πρῶτον (Κ. 98), ἵνα, ἐάν τις νυμφευθῇ τὴν μνηστὴν ἑτέρου, τοῦτο θεωρῆται, καὶ τιμωρῆ, ὡς μοιχείαν· ἡ διάταξις αὕτη, μεταρρυθμισθεῖσα ἐν τῇ Ἐκλογῇ (XVII. 32), ἐκ ταύτης περιελήφθη εἰς τὸ Πρόχειρον (XXXIX. 68), τὴν Ἐπαναγωγὴν (XI. 55) καὶ τὰ Βασιλικά (LX. 37. 83).

Ἄλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἐν τῷ ἔθει τῶν προῶρων μνηστειῶν ἐπέφερε συνεχῶς ὑπερβολικὰς ἀστυρότητας, ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ σοφὸς, (τευχ. II. Νεαρ. 74, 109, παραβ. ἐπίσης Ἐπαναγ. XIV. 11), ἀπηγόρευσεν, ἵνα μὴ συνομολογῶνται εὐκόλως σχέσεις σπουδαίων συνεπειῶν, — τὰς διὰ θρησκευτικῆς εὐλογίας πανηγυρικὰς μνηστείας, — πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν δέκα τεσσάρων ἐτῶν διὰ τοὺς ἄρρενας καὶ τῶν δώδεκα διὰ τὰς γυναῖκας· ἐὰν ὅμως ἐτελοῦντο, ἔδει πάντως νὰ διαλυθῶσιν ὡς καὶ ὁ γάμος. Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς (τευχ. IV. Ν. 24. 33) ἐπεκύρωσε τὴν διάταξιν ταύτην ἀργότερα, ἐπὶ ταῖς συνοδικαῖς ἀποφάσεσι, ταῖς ἐκδοθεῖσαις ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σιφιλίνου, (ἴδε ἀνωτέρω § 4. II), συνεπεία τῶν ὁποίων ἡ ἀγχιστεία καὶ τὸ ἐκ ταύτης ἀπορρέον κώλυμα πρὸς γάμον προκύπτει ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς μνηστείας, ὡς καὶ ἐκ τοῦ γάμου.

Διὰ τῶν ἀποφάσεων τούτων, ἡ πολιτικὴ νομοθεσία ἠκολούθησεν ἀναμφιβόλως τὴν θρησκευτικὴν ἐποχὴν μάλλον κατὰ τὸ φαινόμενον, ἢ πραγματικῶς. Συνίστανται δὲ αὗται κατ' οὐσίαν εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν ἱεροτελεστίας διὰ τὰς μνηστείας, τὰς συναπτομένας πρὸ τῆς ὠρίμου ἡλικίας διὰ γάμον. Ἄνευ θρησκευτικῆς εὐλογίας αἱ μνηστείαὶ ἠδύναντο νὰ συνομολογῶνται, καὶ σήμερον ἐτι, πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν δέκα τεσσάρων καὶ δώδεκα ἐτῶν· (ὁ Ζωναρᾶς εἰς Κ. 98 τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου ἀποκαλεῖ αὐτὰς **δεσμῶς**· εἰς τευχ. IV. Νεαρ. 31 συναντᾶται **δεσμός**)· καὶ δι' αὐτὰς αἱ ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαι διατάξεις τοῦ ἀρχαίου δικαίου εἰσὶν ἐντελῶς ἐφαρμοσίμοι, καὶ ἐφ' ὅσον ἀφορῶσι τὴν συνιστωμένην οἰονεὶ ἄγχιστείαν(!). Ἄλλ' αἱ κυρίως μνηστεία, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὰς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος, ἀπολύτως ἐξομοιοῦνται πρὸς τὸν γάμον(!), (**ἰσοδυναμοῦσαι τῷ γάμῳ**). Ἐὰν ὀλίγον μετὰ τὴν τελεσθῆναι αὐτῶν, ὡς ἀναφέρει ὁ αὐτοκράτωρ, ἀκολουθῆναι νέα ἱεροτελεστία καὶ ὁ ἰδίως λεγόμενος γά-

μος, τοῦτο ἐστὶν ἀπλῆ διαφορά μεταξὺ τῆς νομίμου μνηστείας καὶ τοῦ γάμου(!).

1. Παράβ. Σύν. Κ. Ρ. καὶ Π. IV σελ. 453. Τῆς καταστάσεως τῆς νομοθεσίας ἐγένετο πικραμένη περίληψις· ἀπότῃ V. σελ. 419. Ἰσῆσις Βασιλ. εἰς Φωτ. Νομοκ. XIII. 4. Ρ. καὶ Π. I. σελ. 300· ἐνταῦθα ἀναμνησθεῖται τὴν τῶν Δουτικῶν διακρίσιν τῶν sponsalia de futuro καὶ de presentī.

2. Οὐδαμῶς εὐρίσκειται ἡ ἀπόδειξις, ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἐφαρμοσμον ἐπίσης εἰς ἐτι ἀφορᾶ τὰς νομίμους συνεπείας ὡς πρὸς τὰς περιουσίας.

3. Παράβ. Ἄρμ. IV 1. 11. 12. Βλάστ. Γ. 15. Τὸ Πηδάλιον σελ. 12 σημ. 2. καὶ σελ. 524 ὡς καὶ ὁ Μολδαβικὸς Κώδιξ § 64 καὶ ἐπ. συμφωνοῦσι καθ' ὅλα τὰ σημεῖα πρὸς τὰ ἐκτεθέντα παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ νεωτέρου δικαίου. Ὁ Βλαχμικὸς Κώδιξ III. 15 τοῦναντίον οὐδένα ὑπαινιγμὸν ποιεῖ περὶ τοῦ διττοῦ τρόπου τῆς τελεσεως τῶν μνηστειῶν.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΘΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς τῶν Νομικῶν ἐν τῇ
Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης
καὶ Δικηγόρος

ΣΧΕΣΙΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ*

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κλήμεντος δύο γνώμαι ἦσαν διαδεδομένα περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας· πρῶτον, ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐκ τοῦ διαβόλου τὴν κίνησιν ἴσχει, ἢ ὅτι προήλθεν ἐκ τῆς ἐμπνεύσεως ὑποβεθηκνυῶν τινῶν δυνάμεων (Στρ. Β I K XVI), καὶ τῆς γνώμης ταύτης ἔχονται οἱ ἐν τῇ ἑλληνικῇ σοφίᾳ πλάνας μόνον καὶ κινδύνους ἐμψέποντες, ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, οἷοι ὁ Τατιανὸς, ὁ Ἑρμείας ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς. Ταύτη δὲ ὡς φαίνεται προσέκειτο καὶ τὸ μέγα πλῆθος τῶν χριστιανῶν ἐπὶ Κλήμεντος, θεωροῦν αὐτὴν ἢ ὡς τι περιττὸν καὶ ἀνωφελὲς εἰς τὴν πίστιν, ἢ καὶ τοῦτ' αὐτὸ, βλαβεράν, ἐπινοηθεῖσαν «πρὸς τινος εὔρετοῦ πονηροῦ» ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀνθρώπων (Β I K I· 708). Δεύτερον, ὅτι ἡ φιλοσοφία εἶνε κατὰ περιπτώσιν προῖον τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, ἐνεκα τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ ἰδιότητος· τοῦ εὐρίσκειν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῆς τυχᾶς γνωριμίας τῶν ἐλλήνων φιλοσόφων μετὰ τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Ἡ γνώμη αὕτη ἀπὸ τοῦ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου ἀρξαμένη μετὰ προθυμίας ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἰδίᾳ τῶν ἀπὸ τῆς φιλο-

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 304—305.

σοφίας εἰς τὸν Χριστιανισμόν προσελθόντων. Ὁ δὲ ἡμέτερος συγγραφεὺς εἰ καὶ πρόκειται τῇ γνώμῃ ταύτῃ, φοβούμενος ὅμως μὴ προσκρούσῃ εἰς τὸ κοινὸν φρόνημα ὑπεκρίβει τὸν σκόπελον τοῦτον ἐξουδετερωτῶν τὴν σημασίαν τῶν δευτερευόντων μέσων ἀνάγκων τὴν ἀποκάλυψιν τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν πρώτην τῶν ὄντων ἀρχήν, τὸν Θεόν, ὅστις εἶνε ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ ἐναντιότητες ἀπολλύνται.² Προβῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν σκέψεων τοῦ Κλήμεντος περὶ ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας, τῶν ἀφωρωτῶν εἰς τὴν πρώτην γνώμην, ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐκ τοῦ διαβόλου τὴν κίνησιν ἴσχει» ἢ ἐνεπνεύσθη ὑπὸ ὑποβεηκτικῶν δυνάμεων (Στρ. Β Ι Κ XVI).

Ὁ διαβόλος, κατὰ Κλήμεντα, ὄν πνευματικὸν ὡς οἱ ἄγγελοι, προικισθὲν ὑπὸ ἐλευθερίας κατὰ τὴν δημιουργίαν καὶ ἐκ προαιρέσεως ἀποστάς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξέπεσε τῆς μακαρίας αὐτοῦ ἀγγελικῆς καταστάσεως. Ἐμμονος ἐν τῷ κακῷ καταστάς διὰ τῆς ἐν αὐτῷ μακρᾶς καὶ ἐκουσίου διαμονῆς πάσῃ δυνάμει προσπαθεῖ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ὠθήσῃ εἰς πράξεις παραπλησίας τῇ ἐμπέδῳ αὐτοῦ καταστάσει καὶ ἐνεργείᾳ (Βιβλ. ΙΙ Κεφ. 20 σελ. 1054—1061 Βιβλ. Ι Κεφ. Ι 708)³. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἀγαθὸν καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ κακὸν μόνον γεννᾶται (708), ἄρα ἡ φιλοσοφία ἐναρέτους ποιούσα τοὺς ἀνθρώπους, δεόν νὰ θεωρηθῇ ἑωρεᾶ οὐχὶ τοῦ διαβόλου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀταξίας καὶ τῆς ἀδικίας, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ μόνου τῶν ἀγαθῶν δοτῆρος. «Τὸ ἐνάρετον πᾶν, λέγει ὁ Κλήμης, ἀπὸ ἀρετῆς τε ἐστὶ καὶ εἰς ἀρετὴν ἀναφέρεται, καὶ, ἥτοι πρὸς τὸ γενέσθαι σπουδαίους δίδοται ἢ πρὸς τὸ ὄντας χρῆσθαι τοῖς κατὰ φύσιν προτερήμασι· συνεργεῖ γὰρ ἔν τε τοῖς κατὰ φύσιν ἐπιμέρους. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν ἀδικίαν προνέμονται τῷ διαβόλῳ ἐνα-

ρέτου πράγματος τοῦτον, τῆς φιλοσοφίας δοτῆρα ποιεῖν; κινδυνεύει γὰρ εὐμενέστερος τοῖς Ἕλλησιν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας γεγονέναι, τῆς Θείας Προνοίας τε καὶ γνώμης. Ἐμπαλιν δ' εἶμαι, νόμος ἴδιον καὶ λόγου παντὸς ὄρθου τὸ προσήκον ἐκάστου καὶ τὸ ἴδιον καὶ ἐπιβάλλον ἀποδίδοναι. Ὡς γὰρ ἡ λύρα μόνον τοῦ κιθαριστοῦ καὶ ὁ αὐλὸς τοῦ αὐλητοῦ, οὕτω τὰ προτερήματα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐστὶ κτήματα. Καθάπερ φύσις τοῦ ἀγαθοποιοῦ τὸ ἀγαθοποιεῖν, τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν· κακὸν δὲ οὐκ ἂν ποιήσει ἀγαθὸν ὡς οὐδὲ τὸ φῶς σκότος, ἢ ψύξει τὸ πῦρ, οὕτως ἔμπαλιν ἢ κακία οὐκ ἂν τι ἐνάρετον ποιῆσαι. Ἐνεργεῖα γὰρ αὐτῆς τὸ κακοποιεῖν, ὡς τὸν σκότους τὸ συγγεῖν τὰς ὄψεις. Οὐ τοῖνυν κακίας ἔργον ἢ φιλοσοφία ἐναρέτους ποιούσα· λείπεται δὲ Θεοῦ, οὐ μόνον τὸ ἀγαθὸν ἐργὸν ἐστὶ καὶ πᾶν ὅσα παρὰ Θεοῦ δίδονται, καλῶς δίδονται, καὶ λαμβάνεται (Στρ. βιβλ. VI. Κεφ. XVII. 392).

Τίς ἐν τούτοις τοῖς λόγοις δὲν βλέπει ἀριθῶνως ἔντονον διαμαρτυρίαν τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως καὶ ἀνασκευὴν τῆς γνώμης τῶν πολλῶν ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐκ τοῦ διαβόλου τὴν κίνησιν ἴσχει; ἐν τούτοις ὁ Κλήμης ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἀναγκάζομενος φαίνεται μὲν παραδεχόμενος ἐνδεχομένην ἀκούσιον σύμπραξιν τοῦ διαβόλου ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς φιλοσοφίας, διότι οἱ ἀντίπαλοι ὑποστηρίζοντες τὴν διαβολικὴν ἐνεργείαν ἐν τῇ γενέσει τῆς φιλοσοφίας προέβαλλον τοὺς παρὰ Ἰωάννη λόγους τοῦ Σωτῆρος, πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἤλθον κλέπται εἰσὶ καὶ ληστὰι (10. 8) καὶ ὑπενόουν ὑπ' αὐτοὺς μόνον τοὺς φιλοσόφους, ἀλλ' ἀναγνωρίζω, ὡς μόνην πηγὴν τῆς ἀληθείας καὶ κύριον αὐτῆς, τὸν Θεόν, προσπαθεῖ νὰ λύσῃ τὰς ἐξ ἐνδεχομένης ἀναμίξεως τοῦ διαβόλου ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς ἀληθείας, προκυπούσας ἐνστάσεις. Οἱ ἀντίπαλοι ἔλεγον· σοὶ μὲν προσήτῃ ἄτε ἀποσταλέντες καὶ ἐμπνευσθέντες ὑπὸ τοῦ Κυρίου οὐ κλέπται ἀλλὰ διακονοῖ· φησὶ γὰρ ὁ Ἰωάννης· ἀπέστειλεν ἡ σοφία τοὺς ἐαυτῆς δούλους συγκαλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κρηρύγματος ἐπὶ κρατήρα οἴνου (Παρ. 9. 3). Φιλοσοφία δὲ οὐκ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἤλθε, φησὶ, κλαπέτσα ἢ παρὰ κλέπτου δοθεῖσα» (I. XVII 796).

Ληστής καὶ κλέπτης, κατὰ Κλήμεντα, ὁ διάβολος λέγεται, ψευδοπροφήτης ἐγκαταμίξας τοῖς προφήταις, καθάπερ τῷ πυρὶ τὰ ζιζάνια (I. 801)· ἀλλ' ἡ κλαπέτσα φιλοσοφία ἔχει ἴχνος τι σοφίας καὶ κίνησιν παρὰ Θεοῦ (802).

1. Ταῦτα δ' ἂν εἶεν κλέπται καὶ ληστὰι οἱ παρ' Ἑλλήσιν φιλοσοφίαν καὶ πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας παρὰ τῶν Ἑβραϊκῶν προφητῶν μέρη τῆς ἀληθείας οὐ κατ' ἐπίγνωσιν παραλαβόντες, ἀλλ' ὡς ἴδια σφετερισμένοι δόγματα. Καὶ τὰ μὲν παραχαράξαντες, τὰ δὲ ὑπὸ περιεργείας ἀμαθῶς κομισάμενοι τὰ δὲ καὶ ἐξευρόντες ἴσως γὰρ ἀπεισμάχιστος» (Ἐξοδ. 28, 3) ἐσχίκασι (Β Ι Κ XVII 801).

2. Θεῷ οὐδὲν ἀντίκειται, οὐδὲ ἐναντιοῦται ἡ αὐτῷ, Κυρίου καὶ παντοκράτορι ὄντι (Στρ. Β Ι Κ XVII 801).

3. Ἐγὼ ὅτι μὲν ἡ κακία κακὴν φύσιν ἔχει καὶ οὐ ποτ' ἂν ὑποσταίῃ καλοῦ τινος γεωργίᾳ γενέσθαι παρ' ὅλους ἐνδιέξομαι τοῖς Στρομακτεῖς αἰνισσόμενος ἀμυγλέτη θείας ἔργον Προνοίας τὴν φιλοσοφίαν.

Ἐάν ὄντως ὁ διάβολος ἔκλεψε τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δέον νὰ ὑποθέσωμεν ἢ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐγένωσκε τὴν γενόμενὴν κλοπὴν καὶ τότε ἀρνούμεθα τὴν παντογνώστην τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅτι ἐγένωσκε καὶ συνεχώρει αὐτὴν, ὅποτε παρουσιάζεται συνεργὸς κακοῦ. Ὁ Κλήμης τὸ μὲν πρῶτον πρόσκομμα διεκφεύγει ὑποδεικνύων ὅτι ὁ Θεὸς καίπερ γινώσκων δὲν ἐκώλυσε τὴν κλοπὴν ἀποστέλων εἰς τὴν ἐξ αὐτῆς μέλλουσαν νὰ προέλθῃ ὠφέλειαν, τὸ δὲ δεύτερον, ἀποδεικνύων διὰ μακρῶν ἀλλὰ μετὰ δυσχερείας ὅτι τὸ αἴτιον ἔγκριται οὐχὶ ἐν τῇ ἀδρανεῖᾳ ἀλλ' ἐν τῇ ἐνεργείᾳ. «Εἰς· οὖν δύναμις, λέγει, ἢ ἄγγελος μαθὼν τι τῆς ἀληθείας καὶ μὴ καταμείνας ἐν αὐτῇ ταῦτα ἐνέπνευσε καὶ κλέψας ἐδίδαξεν οὐχὶ μὴ εἰδὸς τοῦ Κυρίου τοῦ καὶ τὰ τέλη τῶν ἐσομένων πρὸ καταβολῆς τοῦ ἕκαστον εἶναι ἐγνωκὸς ἀλλὰ μὴ κωλύσαντος. Εἶχε γάρ τινα ὠφέλειαν τότε ἢ εἰς ἀνθρώπους ἐρχομένη κλοπὴ οὐ τοῦ ὕφελουμένου τὸ συμφέρον σκοπομένου, κατευθυνούσης δὲ εἰς τὸ συμφέρον τῆς Προνοίας τὴν ἔκβασιν τοῦ τοῦμῆματος. Οἶδα πολλοὺς ἀδιαλείπτως ἐπιφρομένους ἡμῖν καὶ τὸ μὴ κωλύον αἴτιον εἶναι λέγοντας· φασὶ γὰρ αἴτιον εἶναι κλοπῆς τὸν μὲν φυλάξαντα ἢ τὸν μὴ κωλύσαντα. Ὡς τοῦ ἐμπρησμοῦ τὸν μὴ σθέσαντα τὸ δεινὸν ἀρχόμενον· καὶ τοῦ ναυαγίου τὸν κυβερνήτην, μὴ στείλαντα τὴν θάωνην. Αὐτίκα κολάζονται πρὸς τοῦ νόμου οἱ τούτων αἴτιοι· ὅ γὰρ κωλύσαι δύναμις ἦν, τούτῳ καὶ ἡ αἰτία τοῦ συμβαίνοντος προσάπτεται. Φαμὲν δὴ πρὸς αὐτούς, τὸ αἴτιον ἐν τῷ ποιεῖν καὶ ἐνεργεῖν καὶ ὄραν νοεῖσθαι· τὸ δὲ μὴ κωλύον κατὰ γε τοῦτο ἀνενεργητόν εἶναι. Ἔτι τὸ μὲν αἴτιον πρὸς τῇ ἐνεργείᾳ ἔστι· καθάπερ ὁ μὲν ναυπηγὸς πρὸς τὸ γίνεσθαι τὸ σκάφος· ὁ δὲ οἰκοδόμος πρὸς τὸ ἐκτίσθαι τὴν οἰκίαν· τὸ δὲ μὴ κωλύον κεχώρισται τοῦ γινομένου. Ὁ δὲ διάβολος αὐτεξούσιος ὢν, καὶ μετανοῆσαι οὐκ ἔστιν αὐτῷ καὶ κλέψας Κύριος· ἀλλ' οὐδ' ἐπιβλαβῆς ἢ δόσις ἦν ἵνα ἢ κωλύσις παρέλθῃ. Εἰ δὲ χρὴ ἀκριβολογεῖσθαι πρὸς αὐτούς, Ἰστωσαν τὸ μὲν μὴ κωλύτικόν, ἔπερ φαμὲν ἐπὶ τῆς κλοπῆς γεγονέναι, μηδ' ὅλως αἴτιον εἶναι· τὸ δὲ κωλύτικὸν ἐνεχεσθαι τῷ τοῦ αἰτίου ἐγκλήματι» (Στρ. βιβλ. I K. XVII 797).

Ἄλλὰ πῶς συμβιβάζεται ἡ ἀποκάλυψις τῆς φιλοσοφίας ὑπὸ τοῦ διαβόλου εἰς τοὺς Ἕλληνας μετὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος θεθείσης ἀρχῆς ὅτι ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἀγαθὸν καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ κακὸν μὴ

νον δύναται νὰ παραχθῇ; «Αἱ τῶν ἀποστατησάντων βουλαὶ τε καὶ ἐνεργεῖαι, λέγει, μερικαὶ οὕται γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικάι· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας, κἀν νοσοποιὸς ἢ ἡ αἰτία. Μέγιστον γοῦν τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἔσσαι τὴν ἐξ ἀποστάσεως ἐκουσίου φρεῖσαν κακίαν ἀχρηστον καὶ ἀνωφελῆ μένειν, μηδὲ μὴν κατὰ πάντα βλαβερὰν αὐτὴν γενέσθαι.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Ἄλλ' ἰδοὺ ἑτέρου ὅλως εἰδῶς φαινόμενον ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἐκκλησιαστικῇ φιλολογίᾳ, τὰ μὲν εὐνοϊκῶς συνιστῶν τὸν παλαιοκαθολικισμόν. Κατὰ τὸ παρελθόν 1901 ἔτος, πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἐποικοδόμησιν τῶν ὀρθοδόξων ἀναγνωστῶν, προήλθεν εἰς φῶς σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιθλητικὴν ἐπιγραφὴν «Θεμελιώδη γνωρίσματα τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐν Πετρούπολει, 1901». Καθ' ἢ ἐξάγεται, τὸ σύγγραμμα τοῦτο οὐδὲν ἕτερον ἐστίν ἢ ἀπλῶς παλαιοκαθολικὴ κατήχησις, ὑπὸ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐπιγραφὴν! ἐκδοθεῖσα γερμανιστῶν ἐν Κωνσταντείᾳ ὑπὸ ἐγγυητοῦ παλαιοκαθολικοῦ ἱερέως. Οἱ λογιώτατοι ρῶσοι ἐκδόται, ἀριτοὶ καὶ θαυμασταὶ τοῦ μακαρίτου Ἀνδρέου Νικολάου Μουραβιῶφ, ἔκριναν εὐκταίον νὰ συμπληρώσωσι διὰ τῆς βίβλου ταύτης τὸν κύκλον τῶν ἐκτυπωθέντων ἤδη ὑπ' αὐτῶν τοιοῦτων, αὐτῶν μᾶλλον γνωστῶν καὶ ἐποικοδομητικῶν, συγγραμμάτων, οἷα τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τοῦ Α. Ν. Μουραβιῶφ καὶ τὰ ἀνταποκρινόμενα πρὸς αὐτὰ κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν ἀρήγησιν συγγραμμάτων, ὡς ἡ Συλλογὴ σκέψεων καὶ ἀποφθεγματικῶν τοῦ μητροπολίτου Μόσχας Φιλαρέτου, αἱ Ὁμιλίαι περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς χριστιανούς· τοῦ Ἀμφιθέατρου, ὁ Λόγος τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ ἄλλα. Οἱ ὀρθόδοξοι ἐκδόται τῆς παλαιοκαθολικῆς κατηχίσεως δὲν ἠδύ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 395—397.

1. Πλήρης ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ πρωτοτύπου ἔχει ὡδε· Grundschrift der katholischen glaubens- und Sittenlehre. Ein Leitfaden für den altkatholischen Religionsunterricht an höheren Schulen von Wilhelm Schirmer, Pfarrer in Konstanz. Konstanz, 1900. Τῷ 1901 ἐγένετο δευτέρᾳ ἐκδοσις.

ναντο ἐν μετακλιῇ αὐτῆς χάριν τῶν ρώσεων ἀγνωστών νὰ μὴ ἐπιπέγκωσι προσθήκας τινὰς εἰς αὐτὴν (λ. χ. ἀναρροικῶς πρὸς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας), παραλείψεις (ἰδίᾳ τῶν καθαρῶς ἐπιστημονικῶν σημειώσεων), διρθώσεις (ἐν τῇ θεολογικῇ φρασεολογίᾳ). Ἄλλ' ἐν ὅλῳ ὅμως, τὸ πόνημα τοῦτο τῶν παλαιοκαθολικῶν ἱερέων, τὸ ἐπιλοπονήθη ὑπ' αὐτοῦ προφανῶς ἐπὶ σκοπῷ ἀποποιοήσεως καὶ ἐπιτομῆς τοῦ εἰρημένου ἀνωτέρω ἐπισήμου παλαιοκαθολικοῦ α' Ἐγχειριδίου, διετήρησεν ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκδόσει πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συστηματικὴν πλοκὴν καὶ ἅπαν τὸ περιεχόμενον, πληρέστατα δὲ χαρακτηρίζει τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας τῶν παλαιοκαθολικῶν, τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν περὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου, περὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων (ἐνταῦθα ἐφυλάχθη καὶ ὁ κανὼν Βικεντίου τοῦ ἐκ Λειριῖνου), περὶ τοῦ χαρακτηῆρος τῆς ἀγίας Εὐχαριστίας ὡς θυσίας, περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης καὶ τῶν λοιπῶν μυστηρίων, καὶ τοὺς περὶ τοῦ χριστιανικοῦ βίου, τοῦ τε ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ, κανόνας αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν παλαιοκαθολικῶν λογίων εὗρισκονται καὶ γινώσκοντες τὴν ρωσικὴν καὶ παρακολουθοῦντες τὴν ρωσικὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν. Αἶψα ἐνδιαφέρει λοιπὸν αὐτοὺς ἡ ἀντιβολὴ τῆς ρωσικῆς ἐκδόσεως πρὸς τὸ ἴδιον πρωτότυπον. Αἱ γενόμεναι ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκδόσει μεταβολαὶ εἰσονται αὐτοῖς, καθ' ὅσον δύναμαι νὰ κρίνω, οὐχὶ ἀπροσδόκητοι καὶ δυσπαραδεκτοί. Ἐν μόνον θελεῖ ἐγείρει τὴν ἀπορίαν αὐτῶν, ἡ γινουμένη ἁπλᾶ ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκδόσει προσθήκη εἰς τὴν ἀπὲρ τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν παράγραφον ἰδιαιτέρως σημειώσεως περὶ αὐτῶν τούτων τῶν παλαιοκαθολικῶν. Ἐν τῇ σημειώσει ταύτῃ δεικνύεται ἡ διαφορά τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, συνισταμένη μόνον ἐν τούτῳ, ὅτι οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἀπορρίπτουσι δὴθεν τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς νηστείας, καθὼς καὶ τὴν προσκύνῃσιν τῶν ἁγίων εἰκότων καὶ λειψάνων. Ἄλλ' οἱ μετροφράτται εἴτε μὴ ἐνόησαντες, εἴτε δι' ἕτερον λόγον, ἀνκριβῶς ἐξέφρασαν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῆς παλαιοκαθολικῆς κατηχήσεως περὶ τῆς διαφοράς τῆς διδασκαλίας τῶν παλαιοκαθολικῶν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παλαιοκαθολικὴ ἁπλᾶ κατῆχησις ἀπορρίπτει οὐχὶ τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς νηστείας, ἀλλὰ τὸ καταναγκαστικὸν αὐτῶν (Beichtzwang, Fastenzwang)· ἐπίσης οὐχὶ τὴν προσκύνῃσιν τῶν ἁγίων εἰκότων καὶ λειψάνων γενικῶς, ἀλλὰ τὰς ρωμαϊκὰς καταχρήσεις (römische Heiligen-Reliquien-und Bilder-Verehrung) ². Παρ

τῆς προσκυνήσεως δὲ τῶν ἁγίων καὶ ἰδίᾳ τῆς Παρθένου Μαρίας ἡ κατῆχησις σαφῶς ὁμολεῖ ἔνθα ὁ λόγος περὶ τῆς διαφοράς τῆς παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν λοιπῶν.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδαμῶς ἀρνείται τὴν ἐν ὀρισμένῳ μέτρῳ ὑπερῖν θείας ἀληθείας καὶ χριστιανικῆς χάριτος καὶ ἐν τῷ προτεσταντισμῷ, ὅπου κανονικῶς τελεῖται τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τὸ ἀναγεννῶν τὸν χριστιανὸν εἰς ζωὴν νέαν, τὴν τῆς χάριτος, καὶ εἰσάγον ἐἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἐν τῷ ρωμαϊκῷ δὲ καθολικισμῷ, πρὸς τὸ νέον αὐτὸ ψευδῶδες γὰρ περὶ τοῦ ἀλαθῆτους καὶ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας τῶν παπῶν, τὸ καταδικάζον εἰς αἰῶνιον ὄλεθρον τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰς αὐτὸ, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μέχρι τοῦ νῦν ἀναγνωρίζει πλήρῃ τὴν χάριν καὶ τῆς Ἱερωσύνης ἐτι, τῆς μεταδιδούσης τὰ δῶρα τῆς χάριτος ἀνὰ πάντα τὸν κόσμον. Πῶς λοιπὸν δύναται νὰ παραλεχθῶμεν ὅτι δυνατὸν ἴστιν ὁ παλαιοκαθολικισμὸς, ὁ ἀναρνεῖς ἐνεκεν ἀρνήσεως ἀκριβῶς τοῦ ψευδοδύγατος τούτου καὶ ἐξ ἀρσιώσεως πρὸς τὴν ἀρχαίαν διδασκαλίαν, νὰ μὴ εἶνε μᾶλλον παπῶν τῶν ἑτεροδόξων ὁμολογιῶν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τῆς δύσεως οἰκίος πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν; Ἡ οἰκειότης δ' αὐτοῦ πρὸς ταύτην προϋποτίθεται οὐχὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν καὶ τὰς μερικότητας τῆς ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας καὶ τῶν λειτουργικῶν τύπων, ἐν οἷς ἡ δύσις οὐδέποτε συμφῶναι ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς τὴν ἀνατολήν καὶ ἐν οἷς καὶ αἱ ὀρθόδοξοι αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, αἱ εἰς διαφόρους ἀνήκουσαι ἐθνικότητας, πολὺ ἀπέχουσι νὰ συμφωνῶσιν ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς ἀλλήλας, ἀλλ' ἐν τῷ ἁθίκῳ ἱερῷ κειμνίῳ τῆς ἀποκεκαλυμμένης θεόδου ἀληθείας, τοῖς δόγμασιν, ἀπὲρ αὐστηρῶς διακρίνονται ἀπὸ τῶν περὶ αὐτῶν ἀνθρωπίνων συλλογισμῶν καὶ ἀπὲρ καθορίζουσιν ἅπαν τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῷ Χριστῷ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν τοῦ χριστιανικοῦ ἠθικοῦ βίου.

Ἄν μὴ χάριν τοῦ ὕψηλου καὶ ἰδεώδους σκοποῦ τῆς ἐνώσεως τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου, αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἐκτός τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας μὴ ἔχουσης δι' ἑαυτὴν ἐπιστημονικὸν κριτήριον καὶ σημασίαν, ὁ παλαιοκαθολικισμὸς ἴστιν ἄξιος σπουδαίας προσοχῆς καὶ ἀμερολήπτου καὶ ἡρέμου κρίσεως.

Π. Ι. ΙΑΝΙΣΣΕΦ

(ἔπειτα συνέχεια)

2. Ἰδ. τὴν β' ἐκδοσιν τῆς «Grundriss» σελ. 40—41.

ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τηλεγραφοῦσιν εἰς ἑφημερίδα τῆς Μύσχας τὰ ἐπόμενα :

« Αἱ ἐνέργειαι τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κατὰ τοῦ νομιζομένου πανσλαβισμού ἐξακολουθοῦσιν. Ἰδικιτέρη ἐγκύκλιος, διαδιδασθεῖσα εἰς πάσας τὰς μονὰς τοῦ Ἀθῶνος, κατηγορηματικῶς ἀπαγορεύει τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πώλησιν καὶ κατοχυρώσιν εἰς ρώσους, κελλιώτας γῆς καὶ κτημάτων. »

Λυπούμεθα διὰ τὴν διαστροφὴν τῶν πραγμάτων. Τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρω τηλεγράφηματι οὐδαμῶς ἔχονται ἀκριβεῖαι. Τὸ μόνον ἀληθές ἐστὶν ὅτι διεβιάσθησαν πρὸς τὰς ἐν ἀγίῳ Ὁρει ἱεράς μονὰς συμβουλαὶ ὅπως οἱ ἐν αὐταῖς καὶ τοῖς ἐξαρτήμασιν αὐτῶν ἐνασκοῦμενοι, πάντες ἀνεξαρτέτως, συμμορφῶνται ἀνελλιπῶς τῷ ἀνέκαθεν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει καθεστῶτι καὶ διάγωσι βίον ἀληθῶς μοναστικόν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐνιαῖος Κανονισμός. — Γνωστὸν ὅτι πρὸ ἔτους περὶ τοῦ, προτάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐτελέγη ὑπὸ τῶν δύο Σωμάτων ἐπιταμελῆς Ἐπιτροπὴ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Προύσης κ. Ναθαναὴλ ἐργαζομένη καὶ ἀποτελουμένη κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Κιτιαρίας κ. Γερβασίου καὶ Χίου κ. Κωνσταντίνου καὶ εἴτε τῶν σεβασμ. Εὐάνης κ. Ἰωακείμου καὶ Ἡλιουπόλεως κ. Ταρασίου, ἐκ τῶν ἐντίμων κκ. Ἰωάννου Χατζεπούλου Σόλωνος Καζανόβα, μελῶν τοῦ Δ. Β. Μ. Συμβουλίου καὶ τῶν ἐγκρίτων νομομαθῶν κκ. Κωνσταντίνου Γ. Κωνσταντινίδου καὶ Θάλητος Ἀντωνιάδου, γραμματεύοντος τοῦ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ Α' πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Μάρκου Βασιλείου, καὶ ἐντολῆν ἔχοντα ὅπως ἐκπονήσῃ σχέδιον ἐνιαίου Κανονισμοῦ ἐφαρμοστέου ἐν τε ταῖς ἐνορίαις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἴκου. Ὁρόνους καὶ μελλόντος οὗτο διέπῃ τὰ καθ' ἡμᾶς κοινοτικὰ πρᾶγματα. — Τὸ σχέδιον τοῦτο ὑπεβλήθη ἐσχάτως τῇ Α. Θ. Π. παραπεμπθεὶς εἰς τὰ Δύο Σώματα πρὸς μελέτην καὶ συζήτησιν.

Μητροπολίτης Ἰωαννίνων. — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἰωαννίνων κ. Σωφρόνος ἠγγεῖλε τηλεγραφικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν αἰσίαν ἀφίξιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτῷ γεννηθέν ἑνθέρμον ὑποδοχὴν τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν ποιμνίου.

Τεσσαρακοσθετής Σ. Παπαδάκη. — Ἐν τῇ τῆς παρελθούσης δευτέρας κινή συνελύσει τῶν δύο διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων, προτάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐνεκρίθη ὅπως διὰ πατριαρχικοῦ πιτακίου ἐκπρασθῶσιν ἡ πλήρης ἐπαρχικαὶ καὶ αἱ εὐχαρισταίαι τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἐνδοξ. Συμεὼν Παπαδάκην ἐφέντην, ταμίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμίου, εἰσληθόντα εἰς τὴν τεσσαρακοσθὴν τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχεῖαις ὑπηρεσίαις αὐτοῦ ἔτος, ἐπὶ τῇ μετὰ

ζήλου καὶ ἀρροσιώσεως ἀξιωματικῶς ἀνελλίπει ἐκπληρώσει τῶν καθήκοντων αὐτοῦ, ἐπισπασαμένου ἀέριστε τὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τῶν σεπτῶν αὐτοῦ προϊσταμένων.

Κώθη ἐκλεξιμων. — Αἰτήσι τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γρηγορίου, ἐχρήσει δὲ τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐνεγράφη ἐν τῷ Κώδικι τῶν εἰς ἀρχιερατεῖαν ἐκλεξιμῶν ὁ ἐν Κεσσάνη ἀρχιερατικῆς ἐπίτροπος αὐτοῦ ἀρχιμ. Φιλόθεος Μεγαλόθεος, τελιούρατος τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Πατριαρχικαὶ προσήσεις. — Τοῖς ἐριτίμοις τοῦ Ἐθν. Μ. Συμβουλίου μελίσιν κκ. Σόλων Γ. Καζανόβα, ἀκαθετοῦντι καὶ Μεγαλῆ Σιρναῖω, ἐκ τῆς πατρὸς αὐτοῦ Μιτυλήνης ἐπιστήβαντι, διεβίβασεν ἀρμόδιος ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὰς πατρικὰς εὐχὰς Αὐτοῦ καὶ προσήσεις.

Μισοὶ πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων. — Τῷ Δ' Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ διοικητικῇ συνεσίᾳ ὡσεὶ μνηκτον μεθὴν τῷ πρώτῳ γραμματεῖ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου νομοδιδάκτορι κ. Ἀρμόδιῳ Δ. Χαμουδοπούλῳ γράσια 1000, τοσοῦτον δ' ἐπίσης καὶ τῷ δευτέρῳ ἐπόπτῃ τῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ σχολείων κ. Θ. Παπαθεοδώρου, προλήτη τῆς φιλοσοφίας.

Ὄνοματικαὶ ἑορταί. — Τῷ σαββάτῳ, ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, σὺν τοῖς σεβασμ. μητροπολίταις Ἐρέσου, Προύσης, Ἰκονίου, Βέρης, Βοδανῶν καὶ Καλλιουπόλεως, ἀελθὼν εἰς Νεοχωρίον τοῦ Βοσπόρου, ἐπισκέψατο τὸν Ἐξ. ἄρχοντα Μ. λογοβήτην τῆς τοῦ Χ. Μ. Ἐκκλησίας Σταυροῦ βένῃ Ἀριστάρχην, ᾧ συνεάρχισαν ἱκανοὶ τῶν πανερ. μητροπολιτῶν καὶ τῶν λογαθῶν τοῦ Γένους διὰ δὲ τοῦ πανσοφολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου ἡ Α. Θ. Π. συνεάρχῃ τῶν ἐν Μακροχωρίῳ ἐριτίμῳ κ. Σταύρῳ Κέπετζῃ. — Τῷ σεβασμ. ἀγίῳ Νικουμήσει κ. Φιλοθέῳ ἄγοντι τὴν ὄνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν τῇ 15 μεσοῦντος ἡ Α. Θ. Π. συνεάρχῃ τηλεγραφικῶς, τῷ δὲ πανερ. μητροπολίτῃ Ἰμβρου κ. Φιλοθέῳ δὲ ἐπιστάλῃ. — Τῇ δὲ τετάρτῃ, τῆς μνήμης ἀγομένης τοῦ ἀγίου Εὐμενίου ἐπισκόπου Γορτυνίου, τὰ συγχαρητήρια Αὐτοῦ τηλεγραφικῶς ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τῷ ἑορτάζοντι σεβασμ. μητροπολίτῃ Κρήνης κ. Εὐμενίῳ. — Σήμερον δὲ ἡ Α. Θ. Π. συνεάρχῃ τηλεγραφικῶς τῷ τὴν ὄνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ἄγοντι ἐριτίμῳ τραπέζιτῃ κ. Εὐσταθίῳ Εὐγενίδῃ.

Γάμος. — Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, 15 μεσοῦντος, ἐν μέσῳ ἐπιπέκτου διπλωματικοῦ καὶ τραπέζιτικοῦ κόσμου, ἐγένετο ὁ γάμος τῆς δεσποινίδος Μαρίας θυγατρὸς τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς τραπέζιτικοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου μετὰ τοῦ κ. Δημητρίου Ζαχαριτοπούλου, τοῦ ἐκ τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Ζαχαριτοπούλων. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, διατρανῶν τὴν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου εὐνοαν καὶ στοργὴν ἀνθ' ὧν οὗτος γεννηθέντος ἐπίκουρος προσεχρόμενος εἰς πλείστας ἐθνικὰς ἀνάγκας πολλὰχῶς ὠφέλιμος τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει ἐκίστοτε καθίσταται, ἐτέλεσε τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, ἐν τῇ ἐν Νεοχωρίῳ οἰκῇ τοῦ κ. Ε. Εὐγενίδου, τῶν μνηστῶρων εὐλογηθέντων ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Προύσης κ. Ναθαναὴλ. Τοῖς νιονύμοις ἀπελθούσι πρὸς ἑσπέραν εἰς Μασσαλίαν, ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε καὶ αὐτὴς τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοῦ πανσοφολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου. Ὁ κ. Ε. Εὐγενίδης, ἐπισκεψάμενος προχθὲς τὴν Α. Θ. Π., ὑπέβαλεν Αὐτῇ τὰς υἱικὰς

εὐχαριστίας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ οὕτω τεκμηριωθείσῃ πατριαρχικῇ στοργῇ καὶ εὐνοίᾳ.

— **Ἐπισκευαί** — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ὁ τε θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κρήνης κ. Θεόκλητος καὶ ἡ ὁμογενὴς κοινότης Κρήνης φιλογενείας καὶ στοργῆς πρὸς τὸ κέντρον δειγμάτων ζωρὰ ἐκδηλοῦντες, ἀπεστείλαν τῇ Α. Θ. Παναγιώτῃ διὰ τοῦ περιουδόντος ἡμετέρου ἀναποκριτοῦ καὶ ἀπεσταλμένου τῶν Πατριαρχείων κ. Βασιλείου Ἀσκανίδου, φιλοτίμως τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα ἐκπληρῶντες, ὁ μὲν ἐπίσκοπος Κρήνης δεκαπέντε, ἡ δὲ Κοινότης εἰκοσι ἐικοσάρραχα. Ὡσαύτως ἡ ἐνορία Ἐξ Μαρμαρῶν εἰσήγαγε λίρ. ὄθωμ. πέντε.

— **Μουσική Ἐφημερίς** — Ὑπὸ τὸν τίτλον «Φόρμιγγ» ἀπὸ ἔτους ἕως τακτικῶς ἐκδίδεται κατὰ δεκαπενθήμεριαν, εἰς εὐμεγέθεις σχήμα, ἐν Ἀθήναις, Ἐφημερίς, δημοσιεύουσα δοκίμους πραγματείας ὑπὸ τὴν ἱστορικὴν, τὴν θεωρητικὴν, φιλολογικὴν καὶ τεχνικὴν ἐποψίν, περὶ τῆς καθ' ἡμέρας ἐκκλ. μουσικῆς τῆς ἐπικαλουμένης βυζαντινῆς, ὁρειλομένης εἰς τὸν κάλαμον πολλῶν δοκίμων λογίων καὶ μουσικῶν. Τῇ «Φόρμιγγ» συνάπτεται καὶ μνηατὸν παράρτημα περιέχον ὕλην καθαρῶς μουσικὴν ἐξ ἐκκλησιαστικῶν μελοποιήσεων καὶ ἄλλων τῆς καθ' ἡμέρας δημοῦδος μουσικῆς. Ἐχόντες ὅπ' ὄψιν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδιδόμενα φυλλάδια αὐτῆς, θαρρούντως δυνατόμεθα νὰ συστήσωμεν αὐτὸ πᾶσι τοῖς ἱεροψάλταις καὶ τοῖς ἀσχολουμένοις περὶ τὴν καθ' ἡμέρας μουσικὴν τέχνην, τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν ἄλλην, ὡς ὄργανον δημοσιογραφικῶν ἄξιον λόγου τόσον διὰ τὴν ποικίλην μουσικοφιλολογικὴν καὶ ἱστορικὴν αὐτοῦ ὕλην, ὅσον διὰ τὰ κατὰ μῆνα εἰς φῶς ἐκδιδόμενα μουσικὰ ἔργα, πρὸ πάντων δὲ τὰς δημώδη ἄσματα, ὅτινα δεκάκις θεωροῦνται ὡς ὁ γνησιώτερος τύπος μεταξὺ τῶν σωζομένων λευφάνων τῆς ἀρχαιοτέρας μουσικῆς τοῦ ἡμετέρου Γένους. — Τὴν μουσικὴν ταύτην ἐφημερίδα διακρίνει πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὸ εὖνοον τῆς ἐτησίας συνδρομῆς τιμωμένης πέντε μόνον χρυσῶν φράγκων, συμπληρωτικῶν καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν.

†

Ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Μέλη τῆς συνοδικῆς περιόδου τοῦ ἔτους 1902—1903 ἐκλήθησαν οἱ σεβασμ. ἀρχιεπίσκοποι Σύρου καὶ Τήνου Μεθόδιος, ὁ καὶ προσωρινὸς προεδρεύων, Μονιμβασίας καὶ Σπάρτης Θεόκλητος, Πατρῶν Ἰερώνθεος, Ἀχαρνῶν καὶ Αἰτωλίας Παρθένιος, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Παροναξίας Γρηγόριος. — Ὁ πανιερός ἐπίσκοπος Ἠλείας κ. Δαμασκηνὸς ἀπέλυσε ποιμαντικὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ὅπ' αὐτὸν ὀρθοδόξους, ἀπὸ τῆς 16 παρελθόντος αὐγούστου, συνηθῶν πατρικῶς τὴν ἀποχρῆσιν ἀπὸ βλασφημῶν καὶ ἀσεβῶν λέξεων κατὰ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τῆς Θεοτόκου καὶ κατὰ τῶν ἁγίων. — Κατὰ τὴν ἐν Πάτραις ἐκδιδόμενην ἐκκλησιαστικὴν ἐφημερίδα «Σταυρὸν», ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν ἐξ ἱερῶν μονῶν, μία μόνον, ἡ μονὴ Ὁμιπλοῦ, ἐνεκα τῆς φιλεργίας καὶ φιλοτιμίας τῶν μοναχῶν αὐτῆς, ἐφῆται ἐν ἠθικῇ καὶ οἰκονομικῇ καταστάσει ἄξιᾳ λόγου.

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί, Δέχεται τὴν ὅπ' ἀριθ. πρωτ. 2009 καὶ ἡμερομηνίαν 25 Φεβρουαρίου 1902 περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τοῦ ἐνάγοντος Κωνσταντίνου Ἀθανασίου, ἀνευ ἔργου, κατοίκου Ταταούλων, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένον,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διακελευμένον ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς ἐναγομένης Περπερόνης Κωνσταντίνου, τοῦ γένους Δ. Βίτου,

Παρέγει τῇ ἐναγομένῃ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων ὀριζόμενας προθεσμίας, ἧς τὴν τριάνοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως ἀντιγράφου τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς, καὶ ἑτέραν ἐξήκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἐπὶ ἐφέσει,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλήθιος φύλλοις τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσιεύειν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης, καὶ

Ἐπιτίθει τῇ ἐναγομένῃ, ὡς ὑπαιτιῶν τῆς διαζεύξεως, τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ ἀπογράφων συμποσούμενα μὲν εἰς γρῶσια πεντακάσια ἐνενήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 593), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπιστεῦδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 4 Ἰουλίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρῶν Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ γρμματεῦον

Ἰεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΩΓΙΔΗΣ 2

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Καλεῖται ὁ Θεόδωρος Ἰωάννου, σχισματικῆς, ἄλλοτε κάπλος ἐν Ἀντιέπῃ τῆς ἐπαρχίας Χαλεπίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγελλόμενος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσημον, Σάββατον, καὶ ὥραν 9 π. μ. μετὰ παρελευσιν τριάκοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως ὀριζομένου ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐκδικασιν τῆς καθ' αὐτοῦ ἐφέσεως τῆς Μαρίας Θεοδώρας, θυγατρὸς Γεωργίου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, κατοίκου Ἰψωμαθίων τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης. Προσπεπιδολοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσημον ἢ καθ' αὐτοῦ ἐφέσει θεωρηθῆσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρεῖς δημοσιευθῆσεται κατὰ συνέλειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Βυζαντινοῦ».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Αὐγούστου 1902!

Κατ' ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιερχιματεῦον

Ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΛΑΒΕΙΑΔΗΣ 2

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 39

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετρίτια ἀργ.	8
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ.	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσῷ	25
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.	

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
- † Ὁ Μ. Πρωτοδύκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
- † Ὁ Ἀρχιεραρχιερατεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντής καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διαδόσεις ἀνυπόστατοι—Τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐπίσημα γράμματα—Ἔθιμα ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν καὶ τῆς Διακαινησίμου—Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Κοινοποιήσεις—Παραρτήματα: εὐχαρακτήρ τοῦ προεσταυτισμοῦ «Βυζαντινὰ διδάγματα».

ΔΙΑΔΟΣΕΙΣ ΑΝΥΠΟΣΤΑΤΟΙ

Γράψαντες ἐν φύλλῳ προγενεστέρω τοῦ παρόντος περὶ τῆς ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐκουσίως διαστροφῆς τῆς ἀληθείας, Ὀλιβόμεθα πραγματικῶς ἐπανερχόμενοι σήμερον εἰς ὑποθέσεις, ἡμῶν ἐκεῖνη, ἥς ἕνεκα πρὸ τριῶν ἐβδομάδων ἀπριερώταμεν τὰς πρώτας στήλας τοῦ φύλλου τοῦ τῆς β' λήγοντος ἡδὴ μηνός· ἐτι δὲ μᾶλλον θλιβόμεθα, καθ' ὅσον ἐν ἐφημερίσιν, αἰτινες ἀξιοῦσι τὴν τιμὴν φύλλου σπουδαίου, βλέπομεν ἐκδεδομένα, ὧς μὲν δῆθεν ἀνταποκρίσεις, εἰδήσεις ἀσυστάτους παρεχομένας, ἐκεῖσε δὲ ὕβρεολογία ἐπονεῖδισται. Τῶν διαδόσεων τούτων ὁ σκοπὸς ἀποδεικνύεται ἤμισα ἐπαινετός, καίτοι βεβαίως οἱ γράφοντες βεβαίως, κατὰ κοινούς τόπους, ὅτι τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ὑποστηρίζουσι συμφέροντα· ἀλλὰ λανθάνουσι αὐτοὺς ἀλήθειαι τινες, ὧν μεγίστη ὅτι, γεννήτορες σκανδάλων ἀποδεικνύμενοι, ἢ τὰ παρ' ἄλλων γεννώμενα σπαργανόντες, ὑπόκεινται εἰς τὴν καταδίκην τοῦ ὀνικοῦ μύλου, διαβάλλοντες δ' ἀενάως ἐνοπεύρουσι διχονοίας, οὐχὶ βεβαίως πρὸς ὑποστηρίξιν καὶ προβιδιασμὸν ἑθνικῶν συμφερόντων.

Εἰδήσεις τινὲς καὶ κρίσεις περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παρ' ἡμῖν ζητημάτων, ἐν ἐφημερίσιν ξηνογλώσσοις σαφῆ καταδεικνύουσι τὴν ἐκ τριῶν καὶ καπηλείων συγκομιδὴν αὐτῶν. Οὕτως ἀσυγχώρητον καθιστῶσι τὴν πρὸς αὐτὰς εὐπρεπῆ ἀπάντησιν, τὴν δὲ συζήτησιν ἀδύνατον μετὰ βαναυσολογούντων ἀλλ' ἀγνοούντων ἅμα τί γράφουσιν. Οὐδὲν δύναται ν' ἀπάντησιν τις σπουδάζων εἰς τὰ γραφόμενα τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐφημερίδος Adevnrl τῆς 10/23 Σεπτεμβρίου. Δημοσιογράφος σεβόμενος ἑαυτὸν οὐδέποτε δέχεται, ἐθενδήποτε προερχομένην, κρίσιν καὶ ἀπόφασιν ἐν ὀλιγίστοις στίχοις ἐπιλύουσαν ὑποθέσεις καὶ φωτίζουσαν τὸν ἀναγνώστην περὶ τῶν μητροπολιτικῶν ζητημάτων Ἀμασειας, Κυζίκου καὶ Μελενίκου, περὶ πορείας τοῦ Ἑθν. Μ. Συμβουλίου, περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐν τῇ Συνόδῳ δίκης τῶν ἀρχιερέων, περὶ λογακρίσις κλπ. Ἐν πᾶσι δεικνύεται μοχθηρὰ τάσις: ἐξυβρίσεως καὶ χλευασμοῦ παντός ἱεροῦ, παντός ἀξίου τιμῆς· δυστυχῶς ἢ ὑπογραφή «ὀρθόδοξος» ποιεῖται φανερόν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ δῆθεν γράφων ἀνταποκρίσεις εἰσέδυσεν ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ πρὸς ὄνειδος καὶ χλευσμὸν αὐτῆς.

Λυπούμεθα βαθεῶς ὅμως δι' ὅσα ρωστικὴ τις ἐφημερίς τῆς Πετροπόλεως ἔγραψε, κατ' ἀνταπόκρισιν ἐντεθεν, περὶ τινος ἐναντίον τοῦ γεραροῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος καταγγελίας, ὅτι κατεργάσαντο ταύτην οἱ περὶ τὸν πατριαρχὸν. Εἰς ἐφημερίδα σπουδαίαν, ἥς οἱ συντάκται, ὄντες ὀρθόδοξοι, κηδύονται βεβαίως τοῦ γοήτρου καὶ τῆς δόξης

της ὀρθοδοξίας, ἀπορούμεν πῶς ἐγένοντο ἀποδεκταὶ σπερμολογίαι τοιαῦται, καθ' ἃς οἱ μετὰ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου φιλοτίμου συνεργαζόμενοι σύμβουλοι καὶ λογάδες, οἱ μετὰ ζήλου διαχειριζόμενοι τὰ κοινὰ παρ' ἡμῖν, οἱ εὐσεβεῖς καὶ συνέσει διαπρέποντες, εἰ ἐπιδοκιμαζόντες τὰς ἐπὶ ἀνορθώσει τῶν κακῶς ἐχόντων, ἐπὶ συμπληρώσει τῶν ἀτελῶς διαχειμένων ἀπὸ δεκαετηρίδων ἐνεργείας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, πάντες οὗτοι καταγγέλλονται μετὰ κούφου κακοηθείας, ὡς συκοφάνται καὶ καταγγελεῖς. Ζητοῦσιν οἱ περὶ τοιούτων ὑποθέσεων ἐντεθεὶν ἐπιστέλλοντες ἀμελετήτως, ἀνεξετάτως καὶ κούφως, οὐδὲν ἕτερον ἢ μιτοχρίστον ἀναρρίπισιν παθῶν κομματικῶν, ὑποδαύλισιν ἐρίδων, μισάδελφον ἴτως διάσπασιν ἀγάπης καὶ συμπράξεως εἰλικρινούς, ἀγάπης, ἦν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ θρόνου τοῦ Χρυσορρήμονος ἐκήρυξε τῇ 11 ἰουνίου 1901 καὶ ἐφαρμόζει ὁ παναγιώτατος οἰκουμ. πατριάρχης κκ. Ἰωακείμ.

Οἱ γράφοντες ἐπὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου, οἱ περὶ τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἰδήσεις εἰς ἡμετέρας ἤ ξένας ἐφημερίδας παρεχόμενοι, κατὰ τρόπον ἐπιπόλαιον, ἥκιστα φαίνονται στέργοντες τὴν κατεύνασιν τῶν παθῶν, οὐδ' ἐννοοῦσιν εἰρήνης ἐπαναφορὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Λυπηρὸν εἶτι θέλουσι ταύτην διηρημένην, λυπηρὸν εἶτι ἐννοοῦσι τὸν μὲν Παύλου, τὸν δὲ Κηρᾶ, τὸν δὲ Ἀπολλῶ· δέχονται διαίρεσεις, ἵνα μὴ εἴπωμεν ὅτι διὰ ἀρροσύνης δημιουργοῦσι καὶ τοὺς μὲν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου, τοῦ τῆν Ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων κυβερνῶντος, τοῦ ὄντος κοινῶ πατρός πάντων τούτων, ὑπονοοῦσι δ' ἑτέρους μὴ ὀνομαζομένους ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὡσεὶ καθήρτιζον ἀσυνέτως πρᾶσινων καὶ γαλαζίων φατριᾶς, ὡσεὶ ὁ οἰκουμενικός πατριάρχης ἀνήκει τούτῳ καὶ ἐκείνῳ, ὡσεὶ ὑπῆρχε μερὶς ἀπειράριθμος σεβομένη τὸν ἐλέω Θεοῦ καὶ βουλήσει τοῦ γένους ὀρθοτομοῦσάν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ τὸν λόγον τῆς εἰρήνης, ὡσεὶ ὑπῆρχε μερὶς ἕτερα σεβομένη καὶ περιέπουσα πρόσωπον ἕτερον, οὐδαμῶς συνιστῶν ἀρχὴν θεόλεκτον καὶ λαοπρόβλητον. Μία ἔστιν αὕτη, καὶ ἐκτὸς αὐτῆς οὐδεμία. Αὕτη μετὰ συνοδικῶν γεραρῶν καὶ νοημάτων καὶ μετὰ συμβουλῶν φιλογενεστάτων διευθύνουσα τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας προστάτης ἔστι καὶ ὑπέρμαχος θεσμῶν ἱερῶν τε καὶ κοσμικῶν, οὗς πατέρων εὐσεβῶν γενεὰ νοήμων ὑπεβάστασε καὶ ἐδραΐωσεν. Αὕτη καὶ ὑπέρμαχος ἀδικουμένων καὶ ἐπηρεαζομένων, οὐδεμίαν εἰσαγούσα μήτ' ἐπι-

τρέπουσα διάκρισιν, ὑπὲρ τῶν πάντων εὐθαρῶς καὶ νομοταγῶς ἀγωνιζομένη.

Ταῦτα δύνανται νὰ μελετήσωσι καὶ οἱ εἰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας ἐπιστέλλοντες, ἵνα μὴ δίδωσιν εἰς τινὰς ὑποθέσεις χαρακτηρὰ καὶ χροιάν, ὧν ἐστέρηται Ὁ τοῦ «Ἄστειος» ἀνταποκριτῆς ἀναγγέλων τὴν λύσιν δύο ζητημάτων, τοῦ ληξιαρχικοῦ καὶ τοῦ τῆς διαδικασίας τῶν ἀρχιερέων, κρίνει τὴν δὴθεν λύσιν ἀπώλειαν δύο προνομίων τῆς Ἐκκλησίας, ἀνυποστάτως κρίνων τε καὶ γράφων, ἀτόπως δὲ χαρακτηρίζων τὸ ζήτημα τὸ ληξιαρχικὸν ὡς προνομιακόν, οὐδαμῶς δὲ τοιοῦτο. Δικαίωμα καὶ καθήκον τῆς κυβερνήσεως ἔστι τὸ συντάττειν νόμον ληξιαρχικόν διὰ πάντας αὐτῆς τοὺς ὑπῆκόους, ἄνευ διακρίσεως ἠρησκείας καὶ ἐθνικότητος· τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀντεπεξῆλθε συζητοῦν τοῦ νόμου τούτου σημεῖα τινὰ, συζητήσιμα, καθὼς πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀντιτιθέμενα· ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου τούτου ἡ σεβ. κυβέρνησις οὐδαμῶς ἀφαιρεῖ ἡμᾶς τὸ δικαίωμα τοῦ ἔχειν ἴδια ληξιαρχικὰ γραφεῖα, τοῦναντίον ἀπαίτει καὶ αὕτη, καθὼς ἀπαίτει ἀπὸ μιᾶς ἐκατονταετηρίδος καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἱερέων τὴν ἐγγραφήν τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων, διὸ καὶ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος ἀπέστῄλη ἐντελλομένη τοῖς σεβ. ἀρχιερεῦσι τὴν σύστασιν ληξιαρχικῶν γραφείων. Εἰς τὰ τῶ ἀρχαίῳ καθεστῶτι, τοῖς ἱεροῖς ἐθίμοις τε καὶ θεμιτοῖς ἀντιβαίνοντα ἔν τινι νόμῳ τὸ Πατριαρχεῖον δικαιοῦται καὶ καθήκον ἔχει νὰ διαμαρτύρηται νομοταγῶς, ἀλλ' οὐδ' ἔχνος ἔχει δικαίωματος ἵνα διαμαρτύρηται κατὰ τῆς συντάξεως οἰουδῆποτε νόμου ὑπὸ τῆς σεβ. κυβερνήσεως.

Προκειμένου δὲ περὶ διαδικασίας ἀρχιερέων, καίτοι τὸ ζήτημα παρεπέμθη εἰς τὸ πολιτικὸν τμήμα τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ἀπὸ τοῦ νομοθετικοῦ τμήματος, τὸ Πατριαρχεῖον ἀποκροῦν γνώμην ἀντιτιθεμένην εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ ἐνήργησε παρ' οἷς δεῖ τὰ δέοντα. Τὸ ζήτημα τοῦτο λοιπὸν εἶτι συζητεῖται, οὔτε ἐλύθη, οὔτε πρόνομιον καταργήθη.

Ἐπειδὴ οἱ τῶν ἐφημερίδων ἀνταποκριταὶ ζῶσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει! βλέπουσιν ἄρὰ γε τόσον δύσκολον τὸ λαμβάνειν βεβαίους εἰδήσεις ἀπὸ τῶν δυναμένων χορηγεῖν τοιαύτας, καθ' ὅσον ἔξεστιν;

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Ἀνάγκη νῦν ἵνα προσαρτηθῶσιν εἰς τὰ ὑπ' ἀριθμοὺς 8, 9 καὶ 10 ἐπίσημα γράμματα συμπληρώσεις τινές εἰς ὑποθέσεις, ἃς ἦ τοι παρέδραμον ἐν «Χρονικοῖς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας» ἢ τοι λίαν ἀτελῶς ἐξήτασα.

Τὸ οἰκοδόμημα τῆς σχολῆς ἀποτελεῖται τὸ πρῶτον μέρος τῶν συμπληρώσεων τούτων· τοῦτο, κατὰ τινα σημειώσιν τοῦ 1783, ἀναγινωσκομένην ἐν τῷ ἀρχαιότερῳ κώδικι τῆς σχολῆς, ἔκειτο παρὰ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κριτείου, τοῦ γνωστοῦ Μ. ἐκκλησιάρχου, γραμματεῖος τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς καὶ διδασκάλου τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, ἐνοσοῦμεν δὲ τὸ ἐπ' ὀνόματι Πουδούρ Θανάση γραφόμενον ἐν τῷ κώδικι—ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι ἐν ἔτει 1789 σημειοῦνται τὰ ἐξῆς «*σχολεῖον τὸ νέο τοῦ Κριτείου*—τὸ πλάγιον αὐτοῦ Πουδούρ Θανάση λεγόμενον—τὸ παλαιὸν *σχολεῖον ἀντικρυ τοῦ πατριαρχείου*». Συμπεραίνω λοιπὸν ὅτι τὰ δύο τμήματα τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας συνήθροισον τοὺς φιλομαθεῖς ἐντὸς δύο χωριστῶν οἰκημάτων· ἐν σημειώσει τοῦ 1787 ἀναφέρεται διδασκαλός, δὲ ἐν ἔτος καὶ μόνον διδάσκων, ἐπὶ μιθῶ 1300 γροσίων (διτγιλίων περίπου φράγκων), εἰς τὸ *σχολεῖον τῶν γραμματικῶν*—ἀλλ' ἐν τῇ προμετωπίδι τοῦ κώδικος ἀναγινωσκόμεν ἡν ἐξῆς σημειώσιν «*τὰ ὅσα ὀσπήτια ἔχει τὸ σχολεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως*—τὸ παλαιὸν *σχολεῖον ἀντικρυ εἰς τὴν μεγάλην πόρταν τοῦ Πατριαρχείου* ἐπ' ὀνόματι ποστελνίκου Κωνσταντίνου Σλουτζάρη—τὸ ὀσπήτιον τοῦ μακαρίτου Κριτείου *τὸ νέο* οἰκοδομηθὲν ἐπ' ὀνόματι (κενὸν ἢ τῷ κώδικι)—τὸ ὀσπήτιον τοῦ Πουδούρ Θανάση, ἀγορασθὲν παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Κωνσταντίνου βόδα Μουρούζη ἐπ' ὀνόματι ἀρχ[οντίσης] Ζωϊτζας ἰατροῦ Σκουλιδᾶ—τὸ ὀσπήτιον τοῦ μακαρίτου Μπόζατζόγλου, ἐπ' ὀνόματι μακαρίτου Θεοχάρη κιορτσῆ-μπατῆ».

* Ὅτι μία τῶν οἰκοδομῶν ἔκειτο πλησίον τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου, κατὰ βυζαντινὴν φράσιν ἐγγίστα καὶ σύγκολλα, δεικνύεται μὲν ἐν τοῖς ἐγγράφοις, ἀλλὰ μαρτυρεῖται σαφῶς ὑπὸ Κωνσταντίνου Α' τοῦ πατριάρχου καὶ ὑπὸ τοῦ Κομνηνοῦ Ἰψηλάντου· καὶ οὗτος μὲν, παρατιθείς τὸ σιγίλλιον τοῦ πα-

τριάρχου Καλλινίκου τοῦ Β' παρατηρεῖ¹³. «*σώζεται θεία συνάρσις μέχρι τῆς σήμερον*¹⁴. *κεῖται ἡ οἰκοδομὴ παρὰ τῷ πατριαρχεῖω τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου*». Ὁ δὲ πατριάρχης¹⁵ ἐγκύριος βεβαίως ὅτι ὡς οἰκοδόμημα μὲν τῆς σχολῆς τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων καὶ τῶν γραμματικῶν ἐχρησίμευεν ὁ πεπαλαιωμένος οἶκος τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Κριτείου, καταλαμβάνων ἀκριβῶς τὸ μέρος, ὅπου σήμερον κεῖνται τὸ μαγειρεῖον τῆς πατριαρχικῆς οἰκίας καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ πρωτοκόλλου καὶ τῶν ἱλιμιγαμερίων καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου μετὰ ὑπ' αὐτὰ σταυλῶν, τὸ παρτείνόμενον ἕως τῆς ὁδοῦ, ἐδιδάσκοντο δ' αὐτοῖς τὰ γραμματικά καὶ τὰ ἐγκύκλια μεταξύ τῶν ἐτῶν 1769—1782, ὅτε, κατὰ τὴν τοῦ Κωνσταντίνου Α' μαρτυρίαν, ἠγοράσαμεν οἰκοδομημᾶ τι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὴν Πετρίου πύλην ἀγούσης, εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς παρὰ τὸ Πατριαρχεῖον ἀδιεξόδου· ἄρα ὅπου ἔκειτο ἡ οἰκοδομὴ τῆς παλαιᾶς σχολῆς τοῦ Ραφάνου, ἡν ἤδη καταλαμβάνει ἡ τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς Μαρσαλῆ οἰκοδομὴ. Φαίνεται δ' ὅτι παρ' αὐτῇ τῇ σχολῇ τῇ ἀγορασθείσῃ τῷ 1782 ἔκειντο καὶ ἄλλαι οἰκίαι κτήματα τῆς σχολῆς ὄσαι· ἐπὶ παραδείγματι· ἐν τῷ κώδικι τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὑπ' ἀριθμὸν 28, σημειοῦνται ἐν ἔτει 1796 «*577 γροσία εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ὀσπητίου τῆς σχολῆς ὅπου κἀθετα ὁ λαμπαδάριος*», τὰ δὲ ὀσπήτια ταῦτα τῆς σχολῆς οἱ κάτοικοι τοῦ Φαναρίου γινώσκουσι πάντες ὅτι ἔκειτο ἐγγίστα καὶ σύγκολλα τῇ σχολῇ τοῦ Ραφάνου, ὡν τὸ οἰκόπεδον περιλαμβάνεται νῦν ἐν τῇ οἰκοδομῇ Μαρσαλῆ, κατὰ τὴν ἀριστερὰν (τῷ εἰσερχομένῳ) πλευρᾶν·

ὥστε πρὸ τῶν μέσων τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος εἶχεν ἡ πατριαρχικὴ ἀκαδημία, κατ' ἐμὲ, δύο οἰκήματα, ὡν τὸ ἐν ἀντικρυ εἰς τὴν μεγάλην πόρταν τοῦ πατριαρχείου—ἀπὸ τοῦ 1769 τὰ δύο τμήματα τῆς σχολῆς ἐλειτούργουν ἐν ἐνὶ οἰκίᾳ παρακειμένῳ τῇ πατριαρχικῇ οἰκίᾳ, ὡν ἀμφοτέρων ἐν μέσῳ ἔκειτο ὁ οἶκος τοῦ Κριτείου—ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐλειτούργει μικρὸν μετὰ τὸ

13. Τὰ μετὰ τὴν ἑλῶσιν· σελ. 209.

14. τὸ σήμερον ἀναφέρεται εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ Κομνηνὸς Ἰψηλάντης ἔγραψε τὸ ὄρθρον αὐτοῦ βιβλίον, δὴλα δὴ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1788· ἦτοι καὶ πρὸ τῆς ἀγορᾶς τοῦ νέου τῆς σχολῆς οἰκοδομήματος, ἐπὶ Μελετίου, τὸ παλαιὸν οἶκμα ἔκειτο παρὰ τῷ Πατριαρχεῖῳ.

15. Κωνσταντίνου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς πατριαρχικῆς σχολῆς ἐν ταῖς ἀ' Ἐλλάσσοις Συγγραφαῖς, σελ. 360—361.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 386—393 τοῦ μετὰ χετρας τόμου.

1769, ὡς εἰκάζω, μέχρι τοῦ 1782 τὸ τμήμα τῶν ἐγκυκλίων καὶ γραμματικῶν. — ἔκτοτε τὰ μαθηματικά τούτου τοῦ τμήματος ἐγίνοντο ἐν τῇ γνωστῇ κοινῶς σχολῇ τοῦ Ραφάνου, μέχρι τοῦ 1803, ὅτε ἡ σχολὴ μετετοπίσθη εἰς τὸν ἐν τῷ Βοσπόρῳ Κουροῦ-τσεσμέ, ἔμεινε δὲ σχολὴ τις ἑλληνικὴ ἐν Φαναρίῳ, ἡ λεγομένη κοινότερον προκαταρχικὴ, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ σχολάρχου τῆς ἐν Κουροῦ-τσεσμέ σχολῆς, ὅστις ἐξέδιδε καὶ τὰ εἰσιτήρια τῶν ἐν τῇ ἐν Φαναρίῳ σχολῇ ταύτῃ εἰσερχομένων¹⁶. — καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ λόγου προσθετέον ὅτι ἐν τῇ γηραιᾷ οἰκοδομῇ τῆς σχολῆς τοῦ Ραφάνου ἐλειτούργησεν ἐπὶ βραχυτάτων χρόνων, ὡς ἔμαθον, ἡ Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ, ἀπὸ τοῦ 1825 καὶ μέχρι τοῦ 1836, εἴτα δὲ βραχυθίως τις θεολογικὴ σχολὴ στοιχειώδης, συστηθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ' τοῦ ἀπὸ Σερρών, κατὰ τὸ 1839, διδασκάλους δ' ἔχουσα Βαρθολομαῖον ἱερομόναχον τὸν Κουτλουμουσιανὸν (μέχρι τῆς 14 Ἰουνίου 1840) τὸν καὶ διευθυντὴν, Λεόντιον ἱερομόναχον Καισαρέα καὶ τρίτον τινά¹⁷.

Κατὰ τὴν τοῦ Κωνσταντίου μαρτυρίαν, «ὅ τῶν φιλοσοφικῶν τῆς σχολῆς οἴκος ἔκειτο κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου, ὅπου τὰ νῦν τὸ πρὸ τῆς πατριαρχικῆς οἰκίας κηπίδιον». — λέγει δ' ὁ αὐτὸς καὶ περὶ τῆς ὑπὸ Μανωλάκη ἀνασυστηθείσης τῇ 1663 πατριαρχικῆς ἀκαδημίας ὅτι δῆθεν τὸ οἰκοδόμημα αὐτῆς ἔκειτο κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ ἁγιοταφικοῦ μετοχίου ἐν Φαναρίῳ, ἄγνωστον μὲν πόθεν ἀρυσάμενος τὴν μαρτυρίαν, ἀλλὰ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, διότι ἐγίνωσκεν ἀπὸ τῶν τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων γραφομένων ὅτι τὰ λιθόκτιστα οἰκοδομήματα, ὅπου κείται νῦν ἡ βιβλιοθήκη τοῦ μετοχίου καὶ τὰ περὶ¹⁸, ἦσαν κτήμα τοῦ Μανωλάκη.

Νέας οἰκοδομῆς ἀνέγερσις ἀναφέρεται εἰς τὸν 28 κώδικα κατὰ τὸ ἔτος 1780, ἀλλ' ἡ τῶν ἐξοδευθέντων γρημάτων ὀλιγότης ποιεῖται φανεράν τὴν μικρότητα τῆς οἰκοδομῆς, συμπληρωθείσης τῇ 17 φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου. Ἐξωδεύθησαν 14,797 $\frac{1}{2}$, περίπου 25,000 φράγκων, ἡ δὲ νέα σχολὴ σημειοῦται ἐν τῷ κώδικι ὅτι ἀνηγέρθη «εἰς τὸν τόπον τοῦ μακαρίτου Κριτίου», δηλὸν οὖν

16. Κώδικς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἐκδοθεὶς ἐν τῷ ΙΓ' τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου, σελ. 206.

17. βλέπε τὸν ἐμὸν α' Ἀθωνικ., σελ. 229 καὶ 234, ὅπου σημειοῦνται καὶ αἱ μαρτυρίαι τῶν γραφομένων.

18. Δοσιθέου περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων· σελ. 1175 καὶ 1191.

ὅπου καὶ πρότερον ἐλειτούργει, κατὰ τὸν Κωνσταντῖνον, ἡ σχολὴ τῶν γραμματικῶν καὶ τῶν ἐγκυκλίων· τὰ γρημάτα ταῦτα εἰσπεράχθησαν ἐκ τῆς χορηγίας τοῦ πατριαρχικοῦ (ἐθνικοῦ) ταμείου 2500 γροσίων, τῆς δωρεᾶς τοῦ ἡγεμόνος Βλαχίας Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου 6000 γροσίων, δωρεῶν ἀρχιερέων τινῶν καὶ ἐκ τοῦ ἀντιτίμου τῆς εἰς τὴν σχολὴν κληροδοτηθείσης ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερεῖ οἰκίας, ἧς ἡ πώλησις ἀπήνεγκε 1700 γρόσια· προσθετέον ὅτι ἡ οἰκία αὕτη ἔκειτο κατὰ τὸν Παλατῶν¹⁹. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῆς ἱστορίας τῆς οἰκοδομῆς ταύτης πρέπει νὰ μάθωμεν ὅτι τῇ 1798 Γρηγόριος Ε' ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης, οἰκοδομῶν καὶ ἐπεκτείνων τὸν πατριαρχικὸν οἶκον, κατηδάρισε τὴν οἰκοδομὴν τὴν «εἰς τὸν τόπον τοῦ μακαρίτου Κριτίου», ἀνεγείρας ἀντ' αὐτῆς τὸ μαγειρεῖον καὶ τὴν παρ' αὐτῷ πεπαλαιωμένην οἰκοδομὴν, ἣν ἐνθυμούμεθα σωζομένην ἐν καταστάσει ἐρειπιώδει μέχρι τοῦ 1879, ὅτε ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἤρην ἐκ μέσου τὸ τὴν εὐπρεπῆ ὄψιν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ἀσχημαίζον ἐρείπιον ἔκεινο καὶ ἤγειρεν ἀντ' αὐτοῦ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου καὶ τῶν παρ' αὐτῷ καὶ ὑπ' αὐτὸ γραφείων, ὧν ἄνωθεν ἠγέρθησαν ὑπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1902, τὰ δαπάναις Εὐσταθίου Εὐγενίδου γενόμενα δωμάτια τοῦ πατριάρχου μετὰ τοῦ παρ' αὐτὰ ναύτου.

Μετὰ τὴν ἐκ Κουροῦ-τσεσμέ κατάβασιν τῆς σχολῆς εἰς Φανάριον, ἐπὶ βραχυτάτων χρόνων ἐγίνοντο τὰ μαθηματικά ἐν τῇ οἰκίᾳ Χατζῆ Παναοῦ (σήμερον Ἐλευθερίου Ταπεινοῦ) ἀπὸ τοῦ 1850—52, ὅτε ἠγοράσθη ἡ ἀπέναντι τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ εὐρύχωρος οἰκία, ἀφ' ἧς μετετέθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1877 ἡ σχολὴ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μητροπολίτου Νικομηδείας Διονυσίου, ὅπου διέμεινε πέντε σχεδὸν ἔτη.

Κατὰ τὴν ΙΙΙ' ἑκατονταετηρίδα, ὅτε συνεχῶς ἐμάστιζον τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπιδημικαὶ νόσοι φοβεραὶ, διδάσκαλοι καὶ μαθηταί, μερίμνη μητρικῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, μετέβαινον εἰς τὸν Βόσπορον ἢ εἰς τὰς νήσους, ἐνοικιαζομένων καταλλήλων οἰκημάτων ἐν τοῖς λογαριασμοῖς τοῖς ἀπὸ 1 φεβρουαρίου 1784 ἕως 30 ἀπριλίου 1785 σημειοῦνται «ἐνοίκιον τοῦ εἰς Κουροῦ-τσεσμέ ὀσπητίου διὰ τὸν διδάσκαλον

19. Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν· σελ. 448.

'Ἠλίαν γρόσια 280» καὶ μετὰ ἐν ἔτος, διὰ τὸν αὐτὸν 'Ἠλίαν, γρόσια 500 «ἐνοίκιον δύο χρόνων εἰς Νεογώριον καὶ Κουροῦ-τσεσμέ». Προηγουμένως (1778—79) ἀναφέρονται ἐν τῷ 28 κώδικι «ἐνοίκιον ὀσπητίου εἰς Θεραπεῖα διὰ τὸν διδάσκαλον Σέργιον γρόσια 30» καὶ ἐνοίκιον ὀσπητίου Κουροῦ-τσεσμέ διὰ τὸν διδάσκαλον 'Αρσένιον γρόσια 50». Μετὰ ἐν ἔτος «ἐνοίκιον Θεραπειῶν διὰ τὸν Σέργιον γρόσια 75». Κατόπιν ὁμοίως, ἐκ σημειώσεων τοῦ ἔτους 1794 «εἰς ἐνοίκιον Θεραπειῶν 150 γρόσια» καὶ τοῦ 1795 «εἰς ἐνοίκιον νησιῦ γρ. 30», δεικνύεται σαφῶς ὅτι κατὰ τοὺς ἑαρινούς καὶ θερινούς μῆνας ἐλειτούργουν ἐν κώμικι τοῦ Βοσπόρου ἢ ἐν ταῖς νήσοις τὰ δύο τμήματα τῆς σχολῆς, ἐνῷ πρὸ τοῦ 1794 οἱ σημειώσεις, διακεκριμένως ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα Σεργίου καὶ 'Αρσενίου, ποιοῦνται δὴ ἄλλοι ἡμῖν ὅτι τὸ μὲν τμήμα τῶν φιλοσοφικῶν ἐλειτούργει ἐν Θεραπειᾷ, τὸ δὲ τμήμα τῶν ἐγκυκλιῶν καὶ γραμματικῶν ἐν Κουροῦ-τσεσμέ, τῇ ἐξελληνισθείσῃ Ξηροκρήνῃ.

φαίνεται δ' ὅτι οἱ μαθηταὶ οἱ μὴ κεκτημένοι οἰκίας ἐν Φυκαρίῳ καὶ περίξ διέμενον ἐν τῇ σχολῇ, σιτιζόμενοι (βεβαίως ἐξ ἰδίων οἱ δυνάμειοι) διότι διὰ τοὺς ἀπόρους ὑπῆρχον ἰδίαι ἐπὶ τοῦτ' ἡλικίαι καὶ κληροδοτήματα ἀπὸ τοῦ 1801—1803 ἀναφέρονται ἔσοδα ἐπιπλωτῶς τῶν δωματίων τῶν μαθητῶν, ὡς καὶ ἔσοδα διὰ τὸ προσκυνητήριον τῷ 1779—80 σημειοῦνται 35 γρόσια ἐξοδουθέντα «εἰς στρώτιμον ὁδῶ τῆς παραδόσεως» ὁδηγὰ δὴ δωματίου διδασκαλίας· ἐπειδὴ δ' ἀναφέρονται ἀνάκλιτρα καὶ τὰ παραπλήσια, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ διδασκαλίη ἐγένετο καθημένω τῶν μαθητῶν οὐχὶ γυμναί, οὕτε δ' ἰσταμένων.

(ἔπεται συνέχεια)
M. I. G.

ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ:

κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν ἁγίων παθῶν
καὶ τῆς Διακαινηθίου*.

Γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι, τῇ ἐνεργείᾳ τῆς 'Ενετίας, ὁ πάπας διέταξεν ἵνα οἱ ἐν Ἐπτανήσῳ

* Ἡ διατριβὴ αὕτη προῖον οὖσα τοῦ πολυγράφου καλλήμου τοῦ ἐν Ζακύνθῳ δημοσιογράφου κ Λεωνίδα Χ. Ζώη, γνωστοῦ ἰδία διὰ τὴν κριτικώτατην βιογραφίαν τοῦ ἐν ἁγίοις Διονυσίου τοῦ νύου, πραγματεύεται θέματα περίεργον, οὗ ὁμοιον ἠδύνατο νὰ δημοσιεύσωσιν οἱ κατ' ἐπαρχίας καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου λόγιοι, ἵνα δευθῆ τοῦ ἐγένετο ἐξωτερικῇ ἐπὶ τῶν ἐθίμων ἡμῶν ἐπιβρασι, καὶ πάλιν. Σ. α' Ἐκκλ. 'Αλ.»

δυτικοὶ συμμορφωθῶσι πρὸς τὸ παλαιόν, ἔτε ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ἀντὶ τοῦ γρηγοριανοῦ, ἔπερ εἰσῆγαγεν αὐτὸς ὁ πάπας· διὰ τοῦτο καὶ μέχρι σήμερον οἱ ἐν Ἐπτανήσῳ δυτικοὶ ἐορτάζουσι μετὰ τῶν ὀρθόδοξων. 'Ἐν Ζακύνθῳ αἱ ἐκκλησίαι καθ' ἑλὼν, τὸ ἔτος τηροῦνται ἀρκούντως ἠπρεπισμένα, ππλὰι δὲ τούτων, ὡς ἐκ τῶν καλλιτεχνικῶν εἰκονοστασιῶν (τέμπλων) καὶ ἀγιογραφιῶν, ἔργων τοῦ Δοξαρά, τοῦ Καντούνη καὶ τοῦ Κουτούζη, ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ μουσεῖα. Ὁ πρὸς τὰ θεῖα σεβασμὸς ἀκμαῖος διατηρεῖται. Οἱ ἐκκλησιαζόμενοι κατὰ νοῦν ἔχουσι, ὅτι εὐρίσκονται ἐν τόπῳ θεῖῳ καὶ ἱερῷ καὶ αὐτῇ δὲ τῶν ἱερῶν ἢ εὐταξία τυγχάνει παραδειγματική. Ἡ καλλιτεχνία ἐν τοῖς ναοῖς Ζακύνθου, ἐρ' ὅσον τὰ μέγα ἐπιτρέπουσιν, οὐδὲως παραμελεῖται. Ἡ ἀρμονία ἐν τοῖς ὕψηλοις τῆς Ἐκκλησίας ὕμνοις καὶ ἡ τέχνη ἐν τῇ ἀγιογραφίᾳ, τοιχογραφίᾳ, ἀρχιτεκτονικῇ εἶνε λίαν ἀναγκαῖα· διότι τὰ μὲν ὅσα τοῦ ἐκκλησιαζομένου πληροῦνται μελωδίας, οἱ δὲ ὀρθολογιστὴς τέρπονται ἀνεῖζοντες τὸ ἔντεχον καὶ ρυθμικὸν τῶν ἀγιογραφιῶν, τὸ ἐρρυθμον τῆς διακοσμήσεως, οὕτως, ὥστε ἅων ἀνψοῦται τις εἰς ἰδεῶδη κόσμον καὶ ἐνθουσιῶν δοξολογεῖ τὸν μέγαν τοῦ παντός Ποιητῆν. Καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ βεβαίως δὲν ὑστερεῖ, ὑπάρχουσι δὲ καλλιῶνοι ἱεροψάλται ἀποτελοῦντες ἀρμονικὴν συμφωνίαν. Ἡ ἐν Ζακύνθῳ ψαλμωδία εἶνε κρητική, ἀλλ' οἱ ψάλται καινοτομοῦντες ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον ἐδημιούργησαν ἐπιχωριάζουσαν ψαλμωδίαν λίαν εὐχάριστον.

Περὶ τὴν ἐνδεκάτην πρωινήν ὥραν τοῦ σάββατου τοῦ Λαζάρου, πᾶσι σχεδὸν τῆς τε πόλεως καὶ ἐξοχῆς Ζακύνθου αἱ ἐκκλησίαι ἀναρτῶσιν ἐν τοῖς κωδωνοστασίαις αὐτῶν κλάδους ἐλαίας, ἀρ' ὧν ἐξερτῶσιν ἀλύτεις μετὰ σταυρῶν καὶ ἡλίων ἐκ βαλῶν λευκοῦ φοίνικος κατεσκευασμένων, ἐν μέσῳ γενικῆς κωδωνοκρουσίας. Ἡ ἐπισημοτέρα ἀνψωσις τοῦ κλάδου γίνεται ἐν τῷ κωδωνοστασίῳ τῶν Ἁγίων Πάντων τῆς πόλεως, αἰρομένου τοῦ κλάδου διὰ σχοινίου μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ ἐξώστου τοῦ κωδωνοστασίου, κἄτω τοῦ ἐποίου συσπαυρεύεται πολὺς κόσμος, καὶ εὐχρονται ἀλλήλοις «*Τα πολλὰ εἶτη*». Ἐπὶ ἐνετοκρατίας καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς 18' ἑκατοταετηρίδος, ὁ ἑρημέριος τῶν καὶ τοῦ ἁγίου Λαζάρου διένεμε, κατὰ τὸ σάββατον τοῦτο, κόκκινα αὐγά, τῆς ἡμέρας ἐκείνης θεωρουμένης ὡς τῆς πρώτης ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως. Τὰ αὐγά ταῦτα διενέμοντο τοῖς ἐνορίταις ὑποδηματοποιῖς καὶ βυροδέφαις, ὧν πρῶτος ὁ ἀρχιτεχνίτης ἢ πρω-

τομάστορας¹ ἐλάμβανε ταῦτα, προσφέρων χρηματικὴν ὑπὲρ τοῦ ἐφημερίου ἀμοιβήν, καὶ εἶτα οἱ λοιποὶ τεχνῆται. Τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα διενέμονται κατόπιν μετὰ τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ ταμίου τῆς συντεχνίας.

Τῇ ἐπομένῃ, Κυριακῇ τῶν Βαβίων, διαρκούσης τῆς λειτουργίας, διανέμεται τοῖς ἐκκλησιαζομένοις τὸ κοινῶς βαγί. ἤτοι σταυρὸς ἐκ βαβίου μετὰ κλαδίσκου ἐλαίας. Ἄλλοτε ἐξηρῆτο ἀπὸ τῆς κανδύλας μέγας ἐκ βαβίου ἀστῆρ, κοινῶς ἡ-λιος, οἱ δὲ πιστοὶ ἐπὶ τῷ ἀκούσματι: «λαβόντες βαβία φοινίκος» προσεπάθον νὰ θρῆξωσιν αὐτόν, τοῦθ' ὅπερ καὶ προὔξενε θόρυβον ἐν τῷ ναῷ.

Περὶ τὴν ἐνδεκάτην τῆς πρωΐας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία τελεῖ ἐν τῇ πλατείᾳ Σολωμοῦ τὴν λιτανεῖαν τῶν βαβίων μετὰ πολλῆς τῆς κατανώσεως.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας, οἱ ἱερεῖς πέμπουσιν εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐνοριτῶν τὸ βαγί, ὡς ἐξῆς: Τοποθετοῦσιν ἐντὸς καλῶν τὰ βαβία, ἅτινα ὁ ἐφημέριος, ἢ ἄλλος τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτοῦ, διανέμει εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐνοριτῶν δωρεάν, ὑποχρεοῦμένων τούτων, ἐὰν δεχθῶσι τὸ βαγίον, νὰ δεχθῶσι, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, καὶ τὸ κοινῶς ἀνυποκόλλουρο καὶ δώσωσι τὸ πασχάτικο, ἤτοι γράμματα κατὰ βούλησιν². Ἄλλοτε, ἀντὶ βαβίου διενέμονται ἡ βαγιοφόροι, ἀποτελούμεναι ἐκ καλλιτεχνικοῦ συμπλέγματος ἐκ βαβίου καὶ ἐλαίας, φέροντος ἐν τῷ μέσῳ κόσμημα ὡσείδες, ἐν ᾧ ἐξωγραφίετο τὸ οἰκόσημον τοῦ ἐνοριτοῦ ἢ φίλου ἐνίοτε. Ἡ ζωγραφία ἐγίνετο ἐπὶ χαρτοῦν μετὰ χρωμάτων καὶ χρυσιώσεως. Ἐπὶ ἐνετοκρατίας τὸ πρόνομιον τοῦτο τοῦ λαμβάνειν βαγιοφόρον εἶχον μόνον οἱ ἔχοντες οἰκόσημα εὐγενεῖς, βραδύτερον ὅμως ἐγενελεύθη.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἡμέρας τῶν βαβίων ψάλλεται ἐν τοῖς ναοῖς τὸ πρῶτον Νυμφίον.

Τῇ Μ. δευτέρᾳ, τῇ μὲν πρωΐᾳ ψάλλεται ἡ προηγουμένη, τῇ δὲ ἐσπέρᾳ τὸ δεύτερον Νυμφίον.

Τῇ Μ. τρίτῃ, τῇ μὲν πρωΐᾳ ἐπίσης, τῇ δὲ ἐσπέρᾳ τὸ τρίτον Νυμφίον.

Τῇ Μ. τετάρτῃ, τῇ μὲν πρωΐᾳ ἐπίσης, μετὰ μεσημβρίαν δὲ, ἢ εἰς τινὰς ναοὺς τῇ ἐσπέρᾳ, ἀναγινώσκεται τὸ Εὐγγέλιον.

Ἡ Μ. πέμπτη εἶνε ἡ ἡμέρα τῆς θείας κοινωνίας, καθ' ἣν ὁ κόσμος ἀθρόος μεταβαίνει εἰς τοὺς ναοὺς ἐπὶ τῷ ὕψιθ' οὗτω σκοπῷ. Τὴν πρωΐαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐξαγγέλλουσι τὴν ἐναρξιν τῆς λειτουργίας, ἔκτοτε δὲ καὶ παύουσι κρούμενοι μέχρι τῆς πρωΐας τοῦ Μ. σαββάτου, ἢ ὡς κοινῶς λέγεται *χρηεῦσιν ἢ καμπάνες*. Ἄλλοτε, μετὰ τὴν παῦσιν τῆς κρούσεως τῶν κωδῶνων, προσκαλοῦντο οἱ πιστοὶ εἰς τὸν ναὸν διὰ κτυπημάτων κροτάλων, ἢ μικρῶν κοπάνων ἐπὶ σανίδος, ἣν περιέφερον ἀπὸ τὴν γειτονικὴν τῆς ἐκκλησίας περιφέρειαν, τοῦτο δὲ κοινῶς ἐκαλεῖτο *βαροῦνε τὰ κοπανέλια ἢ τὰ σημαντήρια*. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων καὶ μόνον ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία καλεῖ σήμερον τοὺς πιστοὺς αὐτῆς μετὰ τὰ *κοπανέλια*. Σημειωτέον ὅτι μετὰ τῶν κοπανοκρουστῶν ἐγεννᾶτο ἀμίλλα περὶ τῆς ἱκανότητος αὐτῶν πολλῆς. Οὕτω λ. χ. ἔλεγον: *τὸ σημαντήρι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς παλληκαροῦς*. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπικρατεῖ καθ' ἅπαντα τὸν δυτικὸν κόσμον παράδοσις δὲ σώζεται παρὰ τοῖς πλείστοις λαοῖς τοῦ δυτικοῦ δόγματος, οἱ οἱ ἄγγελοι τὴν Μ. πέμπτην κομίζουσι τοὺς κώδωνας εἰς τὴν Ρώμην πρὸς εὐλογίαν καὶ ἐπαναφέρουσιν αὐτοὺς κατὰ τὸ Μ. σάββατον. Διὸ πρὸς πρόσκλησιν τῶν πιστῶν οἱ εὐρωπαῖοι ἐπεινόησαν κροτάλα ἐκ ξύλου διαφόρων σχημάτων, ἅτινα καὶ παντοῖα παρ' αὐτῶν, καὶ δὴ τῶν ἰταλῶν, ὀνόματα ἔλαβον. Γάλλος συγγραφεὺς εὐφυῶς καλεῖ τὸ κροτάλον τοῦτο: *substitut portatif des cloches en retraite*. Οὐχ ἤττον εἰς τινὰ μέρη μεταχειρίζονται πνευστικὰ ὄργανα, δι' ἧν καλοῦνται οἱ πιστοὶ, ἐνῶ ἐν Κορσικῇ καλοῦνται οὗτοι διὰ πυρσοκροτήσεως: Ἐν πολλοῖς τῶν ναῶν τὰ Εὐαγγέλια ἀναγινώσκονται μετὰ μεσημβρίαν, ἐνῶ ἐν ἄλλοις τὸ ἐσπέρας, καθὼς ἐν τῇ μητροπόλει. Κατανυκτικώτατα ψάλλεται τὸ «Σήμερον κρεμάται». Συγκινητικὴ ἡ στιγμή, καθ' ἣν ὁ ἱερεὺς κρατῶν τὸν Ἐσταυρωμένον, προηγουμένου τοῦ χροῦ τῶν ψαλτῶν καὶ ἐπομένων τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν ἀρχῶν, ἀν εὐρίσκωνται ἐν τῷ ναῷ, ἀπάντων κρατούντων λαμπάδας, τελεῖ τρις τὴν περιαγωγὴν τοῦ Ἐσταυρωμένου ἐν τῷ ναῷ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐνδεκάτου Εὐαγγελίου, ἐνῶ ὁ χορὸς ψάλλει τ' ἀκόλουθα: «Ἴνα τί ἐφρούραζαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά. Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς

1. Οἱ τεχνῆται οὗτοι εἶχον προστάτην τὸν ἄγον Λάζαρον, ἐν τῷ ναῷ τοῦ ὁποῦ συνήρχοντο οἱ τὴν συντεχνίαν τῶν δύο τούτων τεχνῶν ἀποτελοῦντες (βρα καὶ Α. Χ. Ζώη *αἰ ἐν Ζακύνθῳ συντεχνία* ἱστορικὴ μελέτη. Ἐν Ζακύνθῳ 1893).

2. Ὁ ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου κῶν Ξένων, ἢ τῆς μητροπόλεως, στέλλει τὸ βαγί πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παρεπιδημοῦντας ἢ ἐγκατασταθέντας ξένους, διότι ἔκπαλαι ὁ ναὸς οὗτος κατεκρήθη ὡς ἐνορία τῶν ξένων.

καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ» καὶ τὰ λοιπὰ³.

Εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας εἰθίσται εἰστέτι νὰ βῶ-
πωσι τὰ αὐτὰ τοῦ Πάσχα κατὰ τὴν Μ. πέμπτην,
ἀφ' ἧς ἡμέρας ἄρχεται καὶ ἡ πώλησις αὐτῶν ἐν
τοῖς διαφόροις καταστήμασι. Παλαιὸν ἔθιμον ἐπε-
κράτησεν, ὥστε ἐπτὰ ἀγναὶ παρθένοι νὰ καθαρῖζωσι
σίτον ἀνά κόκκον, πλύνωσι, θέτωσιν εἰς τὸν ἥλιον,
ἀλέθωσι, ζυμώνωσι καὶ παρασκευάζωσιν ἄρτον,
κοινῶς λειτρουργῶν, διὰ τὴν θυσίαν τῆς ἡμέρας
ταύτης. Ἔτερον ἔθιμον μεσαιωνικόν, ἐσημέραι ἐκ-
λείπον, ἦτο καὶ τότε: Συνήρχοντο ἐν τινὶ οἰκίᾳ δώ-
δεκα παρθένοι, φέρουσι ὄνομα Μαρία, αἵτινες δι' ἐρ-
γασίας ἀδιακόπου κατετεκμάζον υποκίμινον, ὅπερ
μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἤρχιζον καὶ ἀπεπερά-
τουσαν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τῆς Μ. παρασκευῆς. Ἡ ἐρ-
γασία αὕτη, γινομένη ἐπ' ὄνοματι προσώπου τινός,
διενέμετο μεταξύ αὐτῶν καὶ ἐχρησμέου κατα-
σκευαζόμενον διὰ τοὺς ἐπιληπτικούς, τὰς ἐγκύους
γυναίκας καὶ δι' ἄλλας ἀσθενείας, ὁ φέρων δὲ τὸ
ὑποκίμινον τοῦτο ἐπιστεύετο ὅτι οὐδόλως προσε-
βάλλετο ὑπὸ σφαίρας πυροβόλου ὄπλου. Ἐπίσης
ἄρχατο ἔθιμον, διαρκούσης τῆς ἀκολουθίας τῶν
δώδεκα Εὐαγγελίων, ἦτο νὰ πλέκωσιν ἐν τοῖς γυ-
ναικωνίταις τῶν ναῶν σειράδιον, κοινῶς *γαϊτάνι*,
ὅπερ ἔφερον πρὸς προφύλαξιν ἐκ διαφόρων ἀσθε-
νειῶν, ἢ πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ ἀποτυχίαν ἐρωτικῶν
ὑποθέσεων. Παλαιὸν ἐπίσης ἔθιμον ἦτο, μετὰ τὴν
ἀνάγνωσιν ἐκάστου Εὐαγγελίου, νὰ γύνωσιν ἐπὶ
τοῦ ὅστου τῆς σπηῖας, κοινῶς *σουποκοκκάλο*, αἱ
γυναίκες σταυροὺς ἐκ μολύβδου, οὓς ὁ φέρων προε-
φιλάσσετο ἀπὸ βρακάνου ὀφθαλμοῦ. Τὸ ἀντίδωρον
τῆς Μ. πέμπτης θέτουσιν αἱ παρθένοι ὑπὸ τὸ προσ-
κεφάλαιον, ὅπως ἴδωσι κατ' ὄναρ τὴν μέλλουσαν
αὐτῶν τύχην. Ἀσπασμοὶ οὐδόλως δίδονται κατὰ
τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν ὁ Ἰουδᾶς διὰ φιλήμα-
τος προῦδωκε τὸν Χριστόν. Τρώγουσι δὲ φακὰς,
ἐφ' ὧν τίθεται ὄξος, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ δι' οὗ ἐπί-
τισαν τὸν Ἰησοῦν ὄξους, καὶ ἀγκινάρας, εἰς ἀνάμνη-
σιν τοῦ ἀκανθίου στεφάνου.

(ἔπειτα τὸ τέλος).
Α. Χ. ΖΩΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μητροπολις Ροδοπόλεως. — Αἰτήσις τῶν κατοίκων
τῶν πατριαρχικῶν ἐπαρχιῶν Σουμαλά, Περιστερώτα καὶ Βα-
ζελῶν, ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς γῆς ἐνεκρίθη ἡ ἀνάστασις
τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ροδοπόλεως, ἣτις συνέστη μὲν ἀπαρτι-
σθεῖσα ἐκ τῶν υποκίμινων τῶν ἐπαρχιῶν χωρίων ἐπὶ τῆς
πρώτης πατριαρχίας Ἰωακείμ τοῦ ἀπὸ Κυζίκου τῷ 1863,
συμφώνως τῷ 2 ἄρθρ. τοῦ περὶ μοναστηρίων κεφαλαίου τῶν
Ἐθν. Κανονισμῶν, καθιεργήθη δὲ τῷ 1867 ὑπὸ τοῦ πατριάρ-
χου Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σερραίων.

— *Μητροπολιτικὴ Ἀμασίας.* — Τῇ δευτέρᾳ ἀπῆλθεν εἰς
τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ σεβασμ. μητροπολιτικὸς Ἀμασίας κ.
Ἀνάθως προεπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὄλων
αὐτοῦ, ἐκ μέρους δὲ τῆς Α. Θ. Π. ὑπὸ τοῦ δευτερευόντος κ.
Παρθενίου.

— *Μητροπολιτικὴ Ἰερσον.* — Τῷ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν
μητροπολιτῆ Ἰκονίου κ. Ἀθανασίου, αἰτησασμένου, ἐχορηγήθη
ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀδικ. ὄπως μεταθῆ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ
δι' ἐπιτυχίας ὑποθέσεως.

— *Ἀκρόμωσις γάμου.* — Ἀπορίσει τῆς Ἱ. Συνόδου, λη-
φθεῖσιν ἐν τῇ συνοδικῇ τῆς παρελεύσεως πέμπτης, ἐκηρύχθη
ἄκυρος ὁ μεταξὺ τῆς Σμαρούς Ι. Τσαμπούλα καὶ Φ. Πλητῆ
γάμος παρανόμως συναρθείς.

— *Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ.* — Κατὰ τὴν γνωμοδότησιν τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς συγκεκριμένης ἐκ τῶν Α. Θ. Ε.Ε. τοῦ
Ἀλεξάνδρου παστ. Καρθιολοῦ, ἀρχιμεταρρυστοῦ τῶν ἀνα-
κτόρων, καὶ Κωνσταντίνου Βασιλῆν ἑπὶ τῆς, μέλους τοῦ Συμβου-
λίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, μετὰ
τὸν ἐπὶ τούτῳ γινόμενον διαγωνισμόν, προεκρίθη ὡς κατάλλη-
λος καθηγητὴς τῆς τουρκικῆς διὰ τὰς κατωτέρας τάξεις τῆς
Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὁ κ. Πρόδρομος Ἀναστασιάδης, τελεόφο-
τος τῆς σχολῆς ταύτης, εὐδοκίμως διδάσκων τὴν γλῶσσαν
ταύτην καὶ ἐν ἐτέροις σχολαῖς.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Η. Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς
πατριάρχης ἠδούκησεν νὰ διαβεβῆ προηγεῖ διὰ τοῦ Μ. ἀρχι-
διακόνου κ. Λαυρεντίου τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ συγχροητη-
ρίους προσήσεις καὶ εὐχὰς τῇ εὐγενιστάτῃ κ. Εὐφροσύνῃ Α.
Ζαρίρῃ ἀγούσῃ τὴν ἐπίτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἑορτῆν.

— *Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.* — Ἐν τῇ τε-
λευταίᾳ αὐτοῦ συνεδρίᾳ ὁ ἐν τοῖς Πατριαρχεῖσις ἑδρεύων Ἐκ-
κλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος ἐξελέξατο πρόεδρον αὐτοῦ τὸν
ἐκ τῶν σεβασμιωτ. συνοδικῶν μητροπολιτῆν Νεοκασσαρείας κ.
Ἀλεξάνδρον εἰς ἀντικαταστάσιν τοῦ τῶς τοιοῦτου σεβασμ.
μητροπολίτου Ἀμασίας.

— *Ἐπιτροπὴ ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν.* — Ἡ ἐπὶ τῶν
ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει ὅτι τῇ προσεχῆ
δευτέρᾳ ὄρη τρίτῃ τουρκιστὶ γενήσεται ἡ ἐκποίησις τῶν πραγ-
μάτων τῆς περιουσίας τοῦ ἀειζώνου μητροπολίτου Καισαρείας
Ἰωάννου.

3. Ἡ μουσικὴ τῶν ἀνωτέρω τροπαρίων εἶνε ἔργον ἐξο-
χον ζακυνθίου, λίαν ἀρμόζον εἰς τὴν ἐπίσημον τῆς ἡμέρας. Κατ'
ἄλλους μὲν εἶνε ἔργον τοῦ Ἰακώβου Κομοῦτου, κατ' ἄλλους δὲ
τοῦ Θεοδώρου Κουρκομελῆ ἢ Κοβρῆ. Μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν
εὐρομένην ἐπίσημον ἀποδίδειν πρὸς ἐπιθεβαίωσιν οἰαδήποτε πα-
ραδόσεως. Ἐφηρμόσθη ἐν τῇ ὀργανικῇ μουσικῇ ὑπὸ τοῦ Ἀν-
τωνίου Καπνίση.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΩΤΜΩΝ

Σχετικῶς πρὸς τὰ προσφάτως ἐν ταῖς ἐγχωρίοις ἐφημερίαι δημοσιευθέντα περὶ τῆς ἀνωμαλοῦ διῆεν πορείας τῶν τῆς Σιωνιτιδῶν Ἐκκλησίας πραγμάτων, ἐν τῇ χριστινῇ συνδικτῇ συνειρήνῃ ἀνεγνωσθῆ τὸ ἐπόμενον τηλεγράφημα:

Οἰκουμένικόν Πατριάρχην Ἰωακείμ

Ἰερουσαλήμ 8 Σεπτεμβρίου.

Δημοσιεύματα ἐφημερίδων περὶ πορείας ἡμετέρων πραγμάτων λυποῦσιν ἡμᾶς, ὡς ἀληθείᾳ ἀκρῶς ἀντικείμενα διαβεβαιοῦμεν Παναγιότητα πρὸς ἡσυχίαν ἐνδιαφερομένου ὅτι ἔργον ἐφηρμογῆς καινισμού χωρεῖ κατ' εἰρήνῃ, οὐδενὸς οὐδέπω χάριτι θείᾳ συνατηθέντος ἀνυπερβλήτου προσκόμματος

† Πατριάρχης καὶ Σύνοδος

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΣΙΑΣ

Ὁ πρωτόβαλτης τοῦ ἐν Βασιλεῖ ἑλληνικοῦ ναοῦ κ. Στέφανος Δ. Κουτσουγιαννόπουλος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἠγγελεν ἐσχάτως τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμένικῳ πατριάρχῃ ὅτι ὁ παρολογοῦντατος γενικῶς ἐπέπτης τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ σχολῶν τοῦ Καυκάσου κ. Ἰωάννης Βαστόργος τοῦτο μὲν τὰ ἀκριβῆρ, αὐτοῦ φιλελλητικῆ ἀισθητικῆ ἐκδήλων, τοῦτο δὲ τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει ἐπόμενος, ἀξίωται νυν διεστράωσεν ἐκτίμησιν πρὸς τὴν ἱερὰν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν βυζαντινὴν μουσικὴν, ἐνεργήσας διόντως παρὰ πάσαις ταῖς ἀρμόδιας σπταῖς ρωσικαῖς ἀρχαῖς καὶ τυχῶν τῆς πλήρους ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἀδείας, ὅπως ἐν τοῖς περὶ τὸν Καυκάσον ὑπὲρ ἑκατὸν ἑλληνοφωνῶν χωρίοις, ἀρμόδιον ὑπὲρ τὰς ἱζηκοντα χιλιάδας ἄμογενοῦς πληθυσμοῦ, εἰσαχθῆ εἰς τὰς σχολὰς καὶ γίνηται χρῆσις ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ναοῖς ἢ ἱερὰ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ.

Τοῦ τῇ ἀγαθῇ πρωτοβουλία τοῦ κ. Ἰωάννου Βαστόργος ἐπιτευχθέντος τούτου μέτρου ματ' ἐνθουσιασμῷ ἱεροῦ καὶ εὐγνωμοσύνης θερμῆς ἀποδεκτοῦ γενομένου ὑπὸ πασιῶν τῶν ἡμετέρων καινοτήτων, βουθῆ ἐν Κάρς τοιαύτη μουσικὴ σχολή, εἰς τὴν ἐνεγράφησαν ὑπὲρ τοὺς ἐνεζηκοντα ζῶνταί, διδάσκαλοι καὶ ἱερεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μέλλοντες νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς μουσικὰς σπουδὰς αὐτῶν ὑπὲρ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μνησθέντος πρωτόβαλτου κ. Στεφάνου Κουτσουγιαννοπούλου. Τῶν ἐγκαινίων δὲ τῆς σχολῆς τελομένων τῇ παρελευσθῆ κυριακῇ ἐν Κάρς, διεβιάσθη ἐκεῖθεν τῇ Α. Θ. Π. τὸ ἐπόμενον τηλεγράφημα:

Οἰκουμένικόν Πατριάρχην Ἰωακείμ

Κάρς 8 Σεπτεμβρίου.

Σήμερον παρουσιά ὑψηλοπανιερωτάτου Ἀλεξίου, ἐξάρχου Γεωργίας, γενικοῦ διοικητοῦ νομοῦ Κάρς, ἀντιπροσώπων ἐγχωρίων πνευματικῶν ἐπὶ ἀρξάμοις μαθημασι ἐδόθη γεῦμα. Εγγένητο προσφώνησις ἐξάρχου ὑπὲρ ὑγείας ὑμετέρας Παναγιότητος οὐρανομήκεις ζητωκραυγαὶ ἐπεκάλυψαν προσφώνησιν.

Κουτσουγιαννόπουλος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Θεομῆξ Γεωργίου, ὑπήκοος ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Βουλαίστης καὶ ἐπαίτης τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον ἡμέραν καὶ ὄραν τρίτην τωριστι μετὰ παρελευσιν εἰκοσι καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῆ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διορισμένου, πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως Δράμας, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑλένης Θεομῆξ Γεωργίου, θυγατρὸς Ἀθανασίου Πέγγου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένη καὶ ὑπηκόου ὀθωμανῆς καὶ κατοικοῦ Δράμας.

Προσιποδῆλοῦται δι' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἢ κατ' αὐτὸν περὶ διαζεύσεως ἀγωγῆ θεωρηθῆσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθῆσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενης ἁ' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας.

Ἐν Δράμῃ, τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1902.

Ὁ πριέδρος

1

† ὁ Δράμας Χρυσόδοτος

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιεπίσκοπος Θεοδοτοκλῆς

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Μιχαὴλ Χρήστου, ὑπήκοος ὀθωμανός, τέως μὲν κατοποῦλης καὶ κάτοικος Κοντοσκυλίου Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ ὄραν Πέμπτην, καὶ ὄραν 2 εὐρωπαϊστὶ μετὰ μεσημβρίας, μετὰ παρελευσιν τριακοντα καὶ μίξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῆ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διορισμένου, πρὸ τοῦ ἐν Πατριαρχείῳ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐκτετοῦ γυναικὸς Ἀναστασίας, ἴσο γένος Νικολοῦ Αἰζογλου, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, κατοικοῦ Ταχτὰ Καλὴ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ διαζεύξει, ἄλλως ἢ κατ' αὐτὸν ἀγωγῆ περὶ διαζυγίου θεωρηθῆσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθῆσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων ἁ' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, καὶ ἁ' Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1902

Ὁ πριέδρος

1

† ὁ πρ. Ἀρτυνοπούλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔ. Δ. ΧΑΜΟΓΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαθίων, διπλοτύπων, πενάκων, ἀγγλιστηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τουργικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ